

“de te fabula narratur”

töb-der tarihi

“anlatılan senin hikayendir”

İsmail Aydın

Eğitim Sen Yayınları / Nisan 2016

EĞİTİM SEN

(Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)

Adına Sahibi: Kamuran Karaca

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Mesut Fırat

İsmail Aydın

ismailaydin@yahoo.com

Sayfa Düzeni/Kapak: Gülüzar Ünver

Kitabın Yayın Hakkı Yazarına ve Eğitim Sen'e Aittir.

ISBN: 978-975-535-029-5

Nisan 2016

Yazışma Adresi: Cinnah Cad. Willy Brandt Sk. No:13

Çankaya / ANKARA 06680

Tel: (0.312) 439 01 14 (pbx) **Fax:** (0.312) 439 01 18

E-posta: bilgi@egitimsen.org.tr

Web: www.egitimsen.org.tr

Baskı:Hermes Tanıtım Ofset Baskı Hizmetleri. Ltd. Şti.

Kazım Karabekir Cad. Murat çarşısı no:39/16 İskitler

Telefon: 0312 384 34 32 - 0312 341 01 97

hermes@hermesofset.com.tr

TEŞEKKÜR

Metinleri tekrar okuyan Akif Coşkun'a, kaynak temininde yardımcı olan Harun Abuşoğlu'na, Muzaffer Yalçın'a, şiirini kullandığım Cengiz Kaplan'a, Eğitim Sen Genel Merkez Yöneticilerine ve emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

EĞİTİM SEN Sunumu	10
TÖB-DER'in Sunumu	12
Önsöz	14

1908-1971

1908'den 1971'e Öğretmen Örgütlerinin Kısa Tarihçesi	21
12 Mart Muhtırası ve Gelişmeler	29

1971

Türkiye Öğretmenler Birliği (TÖB) Kuruluyor	34
TÖB'nin Adı TÖB-DER Oluyor	36
TÖB-DER 1971'i Değerlendiriyor; "1971'i Geride Bırakırken"	44

1972

Şevket Süreyya Aydemir; "Öğretmeni Cesaretlendirmek Lazım"	55
TÖB-DER'in 6 Aylık Durumunu Değerlendirmesi	64
Fakir Baykurt; "17 Nisan ve Köy Sorunumuz"	66
"Biz ve Direnç Örgütümüz TÖB-DER"	69
TÖB-DER I. Olağan Genel Kurulu Toplanıyor	73
TÖB-DER'in İlk Olağan Genel Kurulu'nda Haydar Orhan'ın Konuşması	74
TÖB-DER'in Birinci Yılı'nın Değerlendirilmesi	79
TÖB-DER'in İlköğretim Haftası Nedeniyle Yayınladığı Bildirisi	84

1973

II. Olağanüstü Kongre'ye Sunulan Çalışma Raporu	103
"Derneğimiz ve Örgüt Anlayışımız"	106
"Biz Bize" (1973)	109
"TÖB-DER ve TÖB-DER'li Baskılara Boyun Eğmeyecektir"	125
TÖB-DER ve Üniversite Sınavları	129
"TÖB-DER'li Öğretmen Devrime İnkılap Demez"	132
"Cumhuriyetin Ellinci Yılında Eğitim Sorunlarımız Çözülmemiştir"	134

“Neden Sınıfta Kalıyorlar”	136
“TÖB-DER Güç Günlerin Örgütüdür” Genel Başkan TÖB-DER’in İki Yılımı Değerlendiriyor	140
Karadeniz Şubeleri Genel Merkeze Muhtıra Veriyor	141

1974

Milli Eğitim Bakanı TÖB-DER Toplantısına Katılıyor	168
“TÖB-DER Türkiye Öğretmenlerinin Demokratik ve Mesleki Mücadele Örgütüdür”	169
9. Milli Eğitim Şurası Ön Taslağı Üzerine TÖB-DER’in Görüşleri	184
TÖB-DER II. Olağan Kongresi Sona Erdi	185
TÖB-DER’in Haşhaş Ekimi Konusundaki Bildirisi	187
TÖB-DER, “Kıbrıs Barış Harekâtı”nı Destekliyor	188
“II. Genel Kurula Sunulan Çaişme Programı Taslağı (1974-1976)”	189
TÖB-DER ve Siyasi Partiler	191
TÖB-DER Yönetimini Bölen Yazı: “Emperyalist Parmağı”	200

1975

TÖB-DER Bülteni Toplatılıp İmha Ediliyor	217
TÖB-DER Yönetiminden “Zorunlu Bir Açıklama”	217
TÖB-DER Eylem Kararı Alıyor	220
TÖB-DER “İlerici ve Devrimci Öğretmenlerin Örgütüdür”	220
“TÖB-DER’in Çalışma İlkeleri”	222
Pahalılığı ve Faşizan Baskıları Protesto Toplantı ve Mitingleri	223
TÖB-DER’e Saldırıları	224
“Gerçek Suçlu Mu Aranıyor”	225
“Egemen Sınıf İktidarı ve Egemen İdeoloji”	230
Öldürülen İlk TÖB-DER Üyesi	231
15-16 Şubat Olayları ve Sonrası	233
İlkokul Öğretmenleri Derneği (İLK-DER), TÖB-DER’e Katılıyor	234
TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt’un Cumhurbaşkanı’na Çektiği Telgraf	242
TÖB-DER III. Olağanüstü Kongresi	245
“Eyleme Katılmak Senin Devrimcilik Görevindir”	255
“Kıyımları, Hayat Pahalılığı ve Faşist Baskıları Protesto Miting ve Yürüyüşleri” İçin Karar Alınıyor	256

15 İlde Yapılacak Olan Miting ve Yürüyüşler İptal Ediliyor	258

1976

TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır 1975 Yılına Değerlendiriyor	277
“Görevimiz”	281
21 Şubat İzmir Mitingi	282
13 Mart Ankara Mitingi	283
TÖB-DER 1976’da 1 MAYIS Mitingine Katılıyor	288
TÖB-DER Genel Başkanının Cumhurbaşkanı ve İç İşleri Bakanına Yazdığı Mektup	291
CHP Gençlik Kollarının TÖB-DER İle İlgili Raporu	293
III. Olağan Kongre Hazırlıkları Sürüyor	294
FİSE’nin TÖB-DER’e Gönderdiği Mesaj	297
III. Olağan Kongre Yapılıyor	299
TÖB-DER Şili Halkı ve Öğretmenleriyle Dayanışıyor	302
TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu’nun Basın Toplantısı	302
TÖB-DER, Demokratik Örgütlerle Yapacağı Güçbirliğinin İlkelerini Saptıyor	305
Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)’ne Karşı Ankara Mitingi	305
TÖB-DER’in Kapatılması ve “Mühür Fekki” Olayı	306
Milliyetçi Cephe (MC)’nin Ders Kitapları ve TÖB-DER	307
TÖB-DER 1976-1978 Çalışma Programı	309

1977

TÖB-DER Genel Başkanı Değerlendiriyor: “Yeni Yıla Girerken”	327
Türkiye Eğitim Emekçilerinin Örgüt ve Meslek Sorunları ve Anadili Sorununun Gündeme Gelmesi	329
TÖB-DER Hakkında “Meclis Araştırması” İsteniyor	332
TÖB-DER, “Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri” Düzenliyor	333
5 Şubat Tandoğan Mitingi ve Bazı Grupların TÖB-DER’den İhracı	334
TÖB-DER Ankara Valiliğince İkinci Kez Kapatılıyor	337
TÖB-DER’in Yaşanan Gelişmeler Üzerine FİSE’ye Gönderdiği Mektup..	337
TÖB-DER’in SSCB Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikaları Kongresine Gönderdiği Mesaj	339
“Demokratik Öğretmen Hareketinin Birliği” – (I)	340

“Hiçbir Güç Bizi Demokratik Görevimizi Yerine Getirmekten Alıkoyamaz”	344
21 Şube Yönetim Kurulu Görevden Alınıyor	344
Demokratik Öğretmen Hareketinin Birliği – (II)	345
1 Mayıs 1977, 6 TÖB-DER Üyesi Yaşamını Yitiriyor	347
“5 Haziran Genel Seçimleri Üzerine”	348
Demokratik Kitle Örgütlerinin Güç Birliği Programı	349
TÖB-DER’in Filistin Öğretmenleri Genel Birliğine Gönderdiği Mesaj	350
TÖB-DER Genel Merkezi Bombalanıyor	350
TÖB-DER’in 5 Haziran Seçimleri Sonrasını Değerlendirmesi	351
TÖB-DER ve Diğer Demokratik Kuruluşların Bildirisi: “CHP Genel Başkanı Ecevit’ten Beklentilerimiz	352
“15-16 Haziran Genel Direnişi Ekonomik-Demokratik Mücadelemize Işık Tutuyor”	353
TÖB-DER, Dünya Öğretmen Sendikaları Birliği’ne (FISE) Katılıyor	355
MC Hükümeti Kuruluyor, TÖB-DER “Güncel Görev”ini Açıklıyor	358
TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu’nun FISE Genel Kurulunda Yaptığı Konuşma	359
“TÖB-DER 7. Yaşına Girdi”- (I)	362
TÖB-DER’e Göre “Anti-Faşist Güç Birliği Çalışmaları ve Cephe Sorunu”	364
25 Demokratik Kitle ve Meslek Örgütü CHP Genel başkanı Ecevit’e Mektup Gönderiyor	366
TÖB-DER 7 Yaşına Girdi- (II)	368
TÖB-DER’in 1977 İlköğretim Haftası Değerlendirmesi	371
TÖB-DER’in “İç İşlerine Karmaşık Devrimciliğe Sığmaz”	372
Örgütsel Birlik ve Sorumluluk	374
İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurulları Görevden Alınıyor	374
TÖB-DER’de “Bunalım Var Mı? Yok Mu?”	376
Bir Gazete Haberi: “TÖB-DER Genel Başkanı Sokakta Basın Toplantısı Yaptı	380

1978

TÖB-DER’in Yeni Yıl Değerlendirmesi “Bütün Yeni Yıllar Bizimdir”	398
TÖB-DER Genel Başkanı’nın DİSK 6. Kongresi’nde Yaptığı Konuşma ..	399
TÖB-DER’in İzmir ve Milas Mitingleri	400

Demokratik Eğitim Kurultayı Yapılıyor. DEK Sonuç Bildirgesi	402
TÖB-DER Genel Başkanının DEK Açılış Konuşması	404
TÖB-DER Onur Kurulu’nun İstanbul ve Adana Eski Yöneticileri Hakkındaki Kararları	406
TÖB-DER’in 1978 1 Mayısı İçin Çıkardığı “1 Mayıs” Özel Sayısı	407
TÖB-DER İstanbul Şubesindeki Son Gelişmeler Hakkında Açıklama	411
TÖB-DER, DİSK Onur Üyeliğine Kabul Ediliyor	412
TÖB-DER 4. Olağan Genel Kurulu Yapılıyor	415
Gazeteci Uğur Mumcu TÖB-DER Kongresi İçin Neler Yazdı?	417
“TÖB-DER’i Burjuvaziye Teslim Etmeyeceğiz”	418
4. Olağan Kongrede Yaşananlar	420
İki TÖB-DER Genel Merkezi Ortaya Çıkınca DİSK Yönetimi Hangisini Tanıdı?	424
“TÖB-DER İki Başlıdır” Demek, Öğretmenler Örgütsüz ve Savunmasız Kalsın Demektir	426
TÖB-DER’e Göre Milli Eğitim Sisteminin Genel Özellikleri	428
TÖB-DER Tüzüğü’nün Bazı Maddeleri Değiştiriliyor	429
TÖB-DER; “Sınırlı Demokratik Haklarımız Gasp Edilemez	430
32 Demokratik Örgütün Başbakan Bülent Ecevit’e Gönderdiği Mektup	431
TÖB-DER Şube Başkanları Toplantısı Sonuç Bildirgesi	433

1979

Maraş Katliamı Üzerine TÖB-DER’in Açıklaması	446
TÖB-DER Genel Merkezi; “Örgütü Bölücü Tavrılar Artık Terk Edilmelidir”	447
TÖB-DER Genel Merkezi Sıkıyönetimce Aranıyor	452
TÖB-DER Demokratik Hakların Savunuculuğu Görevini Sürdürmeye Kararlıdır	452
20 Mart Direnişinin Yıldönümünde TÖB-DER’in Yaptığı Açıklama	455
TÖB-DER Genel Merkezi “İç İşleri Bakanlığından İstemlerimiz”	456
“Öğretmeni Örgütsüz Bırakmanın Hesabını Devrimcilik Adına Kim Yüklenebilir?”	461
TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu; “Yasadışı Olarak Olağanüstü Kurultaya Zorlanıyoruz	463
Sıkıyönetim TÖB-DER Gazatesine El Koyup Genel Sekreter Kemal Uzun’u Gözaltına Alıyor	464

Gazioğlu; “Öğretmen Maaşları Büyük Kentte Ev Kirasını Ancak Karşılıyor”	466
Nazlı Ilıcak / “TÖB-DER’e Sahip Çıkmak Anarşiyi Himaye Etmek Demektir”	468
TÖB-DER ve DİSK Diğer Demokratik Kitle Örgütleriyle Eylem Birliği Kararı Alıyor	469
“DİSK, TÖB-DER, TMMOB, TÜTED, TÜR-DER, TÜR-DER, TTB, HALKEVLERİ, KOY-KOOP, ÇHD”	470
TÖB-DER ve 14 Ekim Seçimleri	471
TÖB-DER Genel Başkanı Hangi Partiden Aday Oldu?	471
Bursa Mitingi	472
TÖB-DER Üyelerini Yas Tutmaya Çağırıyor	474
TÖB-DER’in 15 Ekim’de Yaptığı Şube Başkanları Toplantısı	476
TÖB-DER İstanbul Şubesi Olağanüstü Kongresi İptal Ediliyor	477
Genel Başkan ve 5 Yönetici Tutuklanıyor	478
Uğur Mumcu Yazıyor / “TÖB-DER Olayı”	481
TÖB-DER İstanbul Eski Şube Başkanı Talip Öztürk Öldürülüyor	483
Genel Yönetim Kurulu, TÖB-DER MYK’sının Görevini Üstleniyor	485
Duyuru	485
“Gazioğlu; TÖB-DER Kapatılmak İsteniyor”	486
Maraş Katliamını Protesto ve Boykot	487
Sıkıyönetim; Boykota Katılacak Öğretmenler Cezalandırılacak	487
1980	
Gazioğlu ve 3 Arkadaşı Tahliye Ediliyor	501
Gazioğlu; “Öğretmen Hareketi Zor Günlerden Geçiyor”	502
12 Eylül Darbesi	507
TÖB-DER Yargılanıyor	508
TÖB-DER Savunmasından	509
Hangi Yönetici Hangi Cezaya Çarptırıldı?	514
TÖB-DER’in Yurtdışı Faaliyetleri	517
1990-2016	
TÖB-DER Yeniden	521
Kaynakça	526

EĞİTİM SEN SUNUMU

Yüz yılı aşan mücadele tarihine sahip olan eğitim emekçileri mücadelesinde en önemli kilometre taşlarından birisi, 3 Eylül 1971’de Türkiye Öğretmenler Sendikası’nın (TÖS) devamı olarak kurulan Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) olmuştur.

Eğitim emekçileri, kökleri 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar uzanan mücadele tarihi sürecinde, çok sayıda örgüt kurmuştur. Bu örgütlerin bazılarını kendi iradeleriyle kapatırken bazıları da devlet tarafından kapatılmıştır. Buna rağmen eğitim emekçileri tarihin her döneminde örgütlü olmayı ve örgütlü kalmayı başarmışlardır.

Eğitim emekçileri mücadelesinin geçmişten bugüne süren örgütlenme ve mücadele geleneğinin sürdürücüsü, demokratik öğretmen hareketinin 1970’li yıllardaki en etkili ve güçlü temsilcisi olan TÖB-DER, 1970’li yılların büyük zorluklar ve baskılara karşı farklı görüşlerden yüzbinlerce öğretmenin dayanışma ve mücadele örgütü olarak bilinmektedir. 12 Eylül 1980 darbesi öncesinde tüm baskı ve sindirme politikalarına, çok sayıda üyesi karanlık güçler tarafından katledilmesine rağmen TÖB-DER’in 200 bini aşkın üye ve 633 şubesi ile güçlü bir örgütlülüğe sahip olması önemlidir.

TÖB-DER’in 1970’li yıllarda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal koşullara, sınıf hareketine ve devrimci gençlik mücadelesine yönelik baskı ve tehditlere rağmen, o yıllarda görev yapan öğretmenlerin büyük bölümünü kendi çatısı altında toplayabilmesi büyük bir başarı olarak tarihteki yerini almıştır.

TÖB-DER kuruluşundan itibaren eğitim emekçilerinin her dönem temel talepleri arasında yer alan “grevli toplu sözleşmeli sendika” hakkını savunmuştur. 1970’li yıllar boyunca bir taraftan eğitim emekçilerinin ekonomik, demokratik hakları için mücadele ederken, diğer taraftan faşizme ve hayat pahalılığına karşı diğer sendika ve meslek örgütleri ile birlikte ortak faaliyetler, yürüyüşler ve mitingler düzenlemiş, bu özelliği dolayısıyla saldırıların hedef haline getirilmiş, 1 Mayıs 1977 ve 1978 K.Maraş katliamı olmak üzere, 1970’li yıllarda gerçekleştirilen katliam ve saldırılarda çok sayıda TÖB-DER üyesi katledilmiştir.

Uzun bir geçmişe sahip olan eğitim emekçileri mücadelesi içinde ayrı bir yeri olan TÖS ve TÖB-DER'in yıllarca büyük zorluklara, saldırılara karşı gelerek taşıdığı mücadele bayrağı, 23 Ocak 1995'ten bu yana Eğitim Sen'in elinde dalgalanmaktadır. 1970'li yılların ikinci yarısında TÖB-DER, 1990'lı ve 2000'li yılların başında Eğitim Sen'li olan, görev yaptığı yıllarda eğitim ve bilim emekçileri mücadelesinin içinde aktif olarak yer alan **İsmail AYDIN** tarafından yoğun emek verilerek hazırlanan "TÖB-DER Tarihi" başlıklı çalışmayı Eğitim Sen olarak eğitim ve bilim emekçileri ile buluşturmanın haklı gurunu yaşıyoruz.

Eğitim Sen, eğitim emekçilerinin yüz yılı aşan mücadele birikiminden, kendisinden önce kurulan, en ağır baskılara ve tehditlere rağmen ilke ve değerlerinden taviz vermeyen tüm mücadele örgütlerinden olduğu gibi, TÖB-DER'in tarihinden ve mücadele deneyiminden öğrenmenin verdiği güç ve güvenle bir taraftan kamusal, bilimsel, demokratik, laik ve anadilinde eğitim hakkı, diğer taraftan demokratik ve barış içinde bir Türkiye mücadelesi yürütmeyi sürdürecektir.

Eğitim Sen
Merkez Yürütme Kurulu

TÖB-DER'İN SUNUMU

Ülkemizde demokratik öğretmen hareketi ve örgütlenmesi 1908 yılında Encümeni Muallim ile başlamıştır.

Takriri Sükun Kanunu ile uzun bir aradan sonra 1946 yılında çok partili dönemle tekrar başlamış ve TÖDMF, TÖS, İLKSEN, TÖB-DER, EĞİT-DER, EĞİTİM-İŞ, EĞİT-SEN ve EĞİTİM SEN ile devam etmektedir.

Özellikle TÖS ve TÖB-DER örgütlülükleri TÜRKİYE'nin barometresi olmuş ve halklarımızın vermiş olduğu emek, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde önemli görevler üstlenmiştir.

Öğretmenlerin yaptığı görevler nedeniyle sürekli halka ve insanlara en yakın temasları bunların örgütlerinin de halkın vermiş olduğu mücadelede. Onlarla iç içe mücadele etme zorunluluğuna dönüşmüştür.

Örgütlerimiz halkımızın vermiş olduğu bağımsızlık, emperyalizme, faşizme karşı mücadelenin ön saflarında yerini almışlardır.

Özellikle ülkemizin ve halklarımızın çıkarlarına uygun bir eğitim sistemi için mücadelesini yürütmüş ve yapmış olduğu Devrimci Eğitim Şurası, Demokratik Eğitim Kurultayları ile eğitimi masaya yatırmış ve ülkemize uygun bir eğitim sisteminin oluşturulması için yoğun çaba sarfetmiştir.

Toplumda rahatsızlık yaratan tüm olaylarda toplumun toplumun tüm kesimiyle, diğer kurumlarla birlikte mücadelede yer almış ve toplumun saygın ve duyarlı örgütleri haline gelmiştir.

Örgütlenme konusunda da diğer kamu çalışanlarına, örgütsüz halk katmanlarına örnek olma çabasıdır.

Türkiye'de kamu çalışanları arasında iş bırakmayı ilk kez öğretmen örgütleri başlatmış (1921 İstanbul'daki öğretmenlerin bir günlük iş bırakmaları) ve daha sonra bunların en başarılı örneklerini vermiştir. (1969 TÖS'ün 4 günlük iş bırakması, TÖB-DER 3 Ekim ve 24 Aralık 1979 iş bırakmaları).

Devletin ve hükümetlerin bir çok uygulamalarına karşı kitlesel eylemleri ve karşı duruşları nedeniyle, sürekli hükümetlerin hedefi haline gelmiştir.

Anayasa da değişiklik yapılarak TÖS 1971 yılında müfeseh hale düşürölmüş, TÖB-DER' de 1980 12 Eylül darbesiyle kapatılmıştır.

Gerek TÖS ve gerekse TÖB-DER yöneticileri TCK 141 ve 142. Maddelerince tutuklanmış (TÖS yöneticileri 1974 affını affını kabul etmemiş ve yargılama devam etmiş ve beraat etmişlerdir) yargılanmış ve çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. TÖB-DER kapatılmış ve malları devlet tarafından gasp edilmiştir. 12 Eylülde mallarına el konulan tüm kurumlar açılmış ve malları iade edilmesine rağmen, TÖB-DER hala kapalıdır ve malları iade edilmemiştir.

210 öğretmen arkadaşımız devlet ve faşist çeteler tarafından katledilmiştir. 3854 arkadaşımızın 1402 sayılı yasa ile görevlerine son verilmiştir. On binlerce arkadaşımız sürölmüş ve kıyılmıştır. Arkadaşlarımız yaralanmış saldırılara uğramıştır. Örgütümüz ve arkadaşlarımızın evleri kundaklanmıştır

Bütün bunlara rağmen gerek TÖS (160 bin öğretmenin 90 binini) gerek se TÖB-DER (360 bin öğretmenin 220 binini) öğretmenlerin %60'ını çatısı altında örgütlemeyi başarmıştır.

Özellikle TÖB-DER döneminde örgütlenme ve mücadele çok üst düzeylere çıkmıştır. Bu tarihi yazan öğretmen arkadaşlarımızı saygıyla anıyoruz. Bu dönemin sevaplarıyla, günahlarıyla, hatalarıyla, başarılarıyla tarihleştiren **İsmail Aydın** arkadaşımıza ve bu eserin basılmasını sağlayan EĞİTİM-SEN 'e teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Dilerim yeni kuşak örgütlerimiz ve öğretmen arkadaşlarımız bizim yarattığımız bu tarihten olumsuzlukları ayıklayarak gerekli dersleri alıp, bizden devraldıkları bayrağımızı daha yüksek gönderlere taşırlar.

İsmet Yalçınkaya
TÖB-DER Genel Başkan Yardımcısı

ÖNSÖZ

Türkiye'nin 1970'li yıllarına yaptığı mücadeleleriyle damgasını vuran iki önemli kuruluş vardır. Bunlardan biri bir işçi sendikası olan DİSK, diğeri de bir öğretmen derneği olan TÖB-DER'dir. Böylesine etkili olan bir derneğin emek, demokrasi ve barış mücadelesindeki onurlu yerini alabilmesi için kitaplaştırılması gerekiyordu.

“TÖB-DER üyeleri baskı ve zulüm gördüler. Ama çok kısa bir sürede büyük çoğunluğu müteahhit, işveren ve sömürücü oldular.”

Bu satırları internette “ünlü” bir “Sözlük” sayfasında okuduğumda içim sızladı. Bu muydu benim üyesi olduğum TÖB-DER? Ya ben farklı bir TÖB-DER'in üyesiydim ya da birileri kulaktan dolma söylentilerle “Töb-Der”i anlatıyordu (!)... Hatta çarpıtıyor ve karalıyordu.

TÖB-DER'e yaklaşımla ilgili sorun sadece internete düşen bilgilerle sınırlı değildi. Bazı kişilerin TÖB-DER ile ilgili yazdıkları da onu anlatmakta yetersiz kalıyordu. Örneğin; **“Eğitim Emekçilerinin Tarihi”** adlı kitabın TÖB-DER ile ilgili bölümünde anlatılan TÖB-DER değil, TÖB-DER içerisindeki gruplardan biri olan “Devrimci Öğretmen” grubuydu.¹

TÖB-DER'in anlatımındaki eksiklik akademik alana da yansımıştı. Akademi dünyasında TÖB-DER ile ilgili yapılan akademik çalışmaların sayısı azdı, hem de ana kaynaklara ulaşamamıştı. Bu alanda çalışma yapan akademisyenlerden biri olan Yahya Akyüz, yazdığı **“Öğretmen Örgütlenmesi”** adlı kitapta TÖB-DER ile ilgili olarak **“üyelerinin tahminen %20'si kadındır.”**² diyerek akademik çalışmanın da sorunlu olduğunu ortaya koymaktaydı.

Bu gibi nedenlerle, TÖB-DER'i doğru anlatmanın gerekliliğine karar verdim. Kitapta anlatılanlar olabildiğince objektif olmalı ve belgelere dayanmalıydı.

Çalışmalara 2010'da başladım. **17 Şubat 2011**'de “EĞİT-DER'in İzmir'de bulunan 6 şubesi “Büyük Eğitim Yürüyüşü'nün 48.yılı” nedeniyle bir panel düzenlediler. Bu panelde ilk konuşmayı ben yaptım. Türkiye Öğretmen Hareketi Tarihinden örnekler verdim. (...)”

Bu panelde izleyenlere söz vermiştim. TÖB-DER’i kitaplaştıracaktım. ³

Ancak, TÖB-DER’i yazmak **kolay olmayacaktı**.

Çünkü TÖB-DER’in tarihi Türkiye’nin bir döneminin tarihiydi. Bir dönemin eğitim tarihiydi, bir döneminin siyasal, sosyal ve ekonomik tarihiydi aynı zamanda.

Kolay olmayacaktı, çünkü TÖB-DER’in objektif olarak yazılabilmesi için öncelikle örgütün kendi arşivine ulaşmak gerekiyordu.

Çalışmalarım sırasında örgütün düzenli bir arşivinin olmadığını üzülerek gördüm. Bunun çeşitli nedenlerinin olduğu söylenebilir. Öncelikle; öğretmen örgütlerinin kendilerinden önce kurulmuş olan öğretmen örgütleri hakkında derli toplu araştırma yapmadıkları görülmektedir ki, bu önemli bir eksikliktir. Örneğin; TÖS kendinden önce kurulmuş olan T.Ö.D.M.F hakkında, TÖB-DER’ de TÖS hakkında araştırmalar yapıp bunu kitaplaştıramamıştır.

Öte yandan bu örgütler kendi düzenli arşivlerini oluşturamamışlardır. Bu nedenle de kendilerinden sonra kurulan örgütlere arşiv bırakamamışlardır.⁴

Arşiv bilgilerinin eksikliği nedeniyle TÖB-DER, “TÖB-DER , 200 bini aşkın üyesi ve 600’ü aşkın şubesiyle....” diye devam eden “yuvarlayıcı rakamlarla” anlatılmıştır. TÖB-DER yöneticilerine örgütün kaç üyesi var? veya TÖB-DER’in şube sayısı kaçtır? soruları sorulduğunda kesin cevaplar verememeleri de bundandır.

TÖB-DER 12 Eylül’den önce sıkıyönetimce kapatılmış, Genel Merkezindeki karar defterleriyle bazı dokümanlarına el konulmuştu. Ardından gelen 12 Eylül faşizmi de geride ne kalmışsa silip süpürmüştü. 12 Eylül yöneticilerinin talimatıyla TÖB-DER’in gazeteleri, yayınladığı kitaplar askeri cemselerle taşınıp imha edilmişti. Ortada arşiv diye bir şey kalmamıştı. Kişilerin kitaplıklarında kalan TÖB-DER’e ait bazı yayınlar ise bölük pörçük bir şekildeydi. Bu yüzden TÖB-DER’in serüvenini; TÖB-DER Genel Merkezinin Sıkıyönetim Komutanlığınca kapatıldığı 1979 yılı sonrasında günlük gazete haberlerini takip ederek yazmak zorunda kaldım.

Kolay olmayacaktı, çünkü o dönemi yaşayan TÖB-DER üye ve yöneticilerinin hatırı sayılır bölümü hayattaydı ve onlara danışmadan, onlarla konuşmadan, onlara sorular sormadan çalışmanın eksik kalacağını biliyordum. Mümkün olduğunca onlara ulaşmaya, sorular sormaya ve verdikleri bilgileri karşılaştırmalı olarak derlemeye çalıştım. Bu kişilerden bazıları “bencil” davranışlar sergiledi, bazıları elinden geldiğince yardımcı olmaya çalıştı.

TÖB-DER’in eski aktivistlerinden bazıları da belli bir yaşa ulaşmışlardı ve hatırladıkları şeyler sınırlı kalmıştı.

Kolay olmayacaktı, çünkü eski aktivistlerden bazıları “TÖB-DER yazılacaksa bunu da biz yazalım” havasındaydı. Bu konumda olanlardan biri (-ki kendisi Merkez Yönetim Kurulu üyeliği de yapmıştır-) **Abece Dergisi**’ne⁵ yazdığı yazısında “TÖB-DER Tarihini yazacak olan kişi ya da kişilere şartlar koyuyor”, TÖB-DER’in yazılması işini “komisyonlara havale etmeyi öneriyor”, deyim yerindeyse daha baştan “reddiyeci tutumlar takınılacağını” ipuçlarını veriyordu.

Kolay olmayacaktı, çünkü TÖB-DER’in yönetiminde bulunanlar da üyelerin çok büyük bir bölümü de TÖB-DER içerisinde yer alan ve yönetimde söz sahibi olmaya çalışan politik grupların içinde yer alıyorlardı. Örneğin, TÖB-DER’in 4. Olağan Genel Kurulunda yönetim için 14 siyasi grubun listesi çekişiyordu. Bu grupların önde gelenlerinin veya sempatanlarının TÖB-DER tarihine biraz da o dönemdeki ideolojik-politik konumlarıyla bakacağı ortadaydı. Yani her grubun yaşadığı, anlamaya ve anlatmaya çalışacağı TÖB-DER birbirinden farklı olacak, bu durumda her grubu memnun edecek bir TÖB-DER Tarihi yazmak mümkün olmayacaktı.

Kolay olmayacaktı, çünkü TÖB-DER üyelerinin yaklaşık 200 kadarı faşist saldırılarda hayatlarını kaybetmişlerdi. Ancak birkaç üyenin “sol içi” infazlar sonucu öldürüldüğünü yazmak zorundaydım. Belgeledim ve yazdım. Biliyorum ki, bazıları bu durumdan pek “hazzetmeyeceklerdi”.

Zorlukları aşmak için kitabımı - giriş ve sonuç bölümlerini yazmadan- o dönem TÖB-DER yönetiminde bulunan ve daha sonra TÖB-DER’i yeniden açarak halen yöneticilik görevi yapan arkadaşlara gönderdim. Çalışmamı incelemelerini, görüş ve önerilerini, hatta “burası eksik kalmış”, “şu bel-

geyi de koysaydın” türünden gördükleri eksiklikleri bana göndermelerini istedim. Kitabı inceleyenler birkaç maddeden oluşan görüş ve önerilerini yazarak bana ulaştırdılar. Bu görüş ve önerilerin haklı ve yerinde olanlarını göz önünde bulundurmaya çalıştım. Ancak bazı önerilerine de tebesüm ettim. Örneğin; “TÖB-DER’in Faşizme Bakışı”, “TÖB-DER’in Eğitim Konusundaki Görüşleri”, “TÖB-DER ve Demokrasi” gibi...

Bu konuları okuyucular kitabın içerisinde muhtelif kısımlarda bulacağından ayrıca bu başlıklar altında yazmaya gerek duymadım.

Bazı arkadaşlarım da örneğin ; “TÖB-DER’in eylemlerinin siyasal ve sosyal etkilerini” yazmamı öneriyordu ki, bu kitabın boyutunu aşacak nitelikte olduklarından dikkate almadım. Zaten bu konuda yazı yazarlar şu alıntılıdığım cümlelerin dışında bir şey yazamamışlardır:

“TÖB-DER’ in düzenlediği miting ve eylemlerden pek çoğu, sosyal mücadele tarihinde şanlı birer sayfa olarak hak ettiği yeri çoktan almıştır.”⁶

Yine kitabın ham halini inceleyen bir dostum, “TÖB-DER’in yurtdışı serüvenini kitaba koymayalım” önerisini getirdi. Oysa TÖB-DER’in 12 Eylül darbesinden sonra da yurtdışında bir takım faaliyetleri olmuştu. Bu konuyu daha önce Eleştirel Pedagoji Dergisi’nde iki bölüm halinde yayınlamıştım.⁷ Bu yüzden TÖB-DER’i n yurtdışı serüvenine kitapta kısa bir özet olarak yer verdim.

.....

“Ülke genelinde toplumsal mücadelenin yükselişi karşısında gericilik te saldıırıyordu ve baş hedefleri arasında öğretmen hareketi vardı. Bir yandan TÖB-DER Genel Merkezi ve çeşitli yerel örgütleri üzerindeki baskılar, öte yandan çok sayıda TÖB-DER’li öğretmenin faşist kurşunlara hedef olması o yıllarda TÖB-DER üyesi olmanın, çeşitli kentlerde TÖB-DER yönetime seçilmenin ne denli zor bir görev olduğunu ortaya koyar.

Bazı Eğitim Enstitülerinin faşist işgal altında bulunmaktaydı. Ülkücü ya da sağcı olmayan öğretmenler bu okullarda görev yapmak istemiyorlardı. Bu okullara canları pahasına tayin yaptırmak TÖB-DER’li öğretmenlerin hayatlarını ortaya koyarak bir karşı koyuşu gerçekleştirdiğinin kanıtı olmuştur (kitapta bu konuda çok sayıda örnek görülecektir).

TÖB-DER'in bu gün önemsenmeyen bir başka özelliği sayısız Anadolu kentinde ve kasabasında sol eğilimli insanların soluk aldıkları lokallere sahip olmasıydı. 632 (tam sayı 633'tür.İ.A) şubenin pek çoğu böyleydi. Büyük şehirlerde devrimcilik yapmak kolaydır, ama Anadolu'da iseniz bu nitelikte gidecek yer bulamazdınız. Oralarda yasal sol parti ya da dernek binaları bulabilirdi, ama oraları belli bir gruba aitti. TÖB-DER lokalleri ise her eğilimden sola mensup insanlara açıktı. Kendi şehir veya kasabasının dışına tayin, iş veya çeşitli nedenlerle giden insanlar, TÖB-DER tabelalarını gördüklerinde kendilerini rahat hissetmişlerdir.

TÖB-DER'in ülke düzeyinde sahip olduğu yaygınlık hiçbir sendika, dernek veya meslek örgütünde yoktu. Şimdi eleştirilen politizasyonun nedenlerinden birisi buydu. Bu anlamda TÖB-DER bir meslek örgütü olmayı aşmış, sol bir kitle örgütü, bir halk örgütlenmesi haline gelmişti.

TÖB-DER'in sağlam duruşu sadece görüşlerinden ve siyasi anlayışından değildi, o toplumsal mücadeleye (direniş, miting, yürüyüş ve diğer etkinliklere) en aktif biçimde katılan birkaç kitle örgütünden biriydi. Özellikle Anadolu sathında en yaygın, en örgütlü kuruluş olması nedeniyle sosyal mücadelenin tüm yurt düzeyine yayılmasında başrolü oynamaktaydı. Denilebilir ki, TÖB-DER'in içinde bulunmadığı toplumsal-siyasal hiçbir miting ve yürüyüş yoktur (bunun sayısız örneğini okuyucu kitapta bulacaktır)..”⁸

Kitapta TÖB-DER'in mücadelesi anlatılırken beraberinde birçoklarımızın adını bile hatırlayamadığı diğer demokratik kitle örgütlerini de göreceğiz. Hatta sadece öğretmenlerin mücadelesini değil, öğrencilerin ve velilerinin de bu mücadelelerdeki izlerine rastlayacağız.

Kitabımız TÖB-DER Dergilerinin biçim ve içeriğine yönelik bilgileri de muhteva ettiğinden bu konuda araştırma yapanlara yol gösterici olacaktır.

.....

Kitabımızda sadece TÖB-DER yöneticileri ve TÖB-DER Genel Merkezi değil;

Denizli'den Adıyaman Gölbaşı'na, Rize'den Diyarbakır'a, İstanbul'dan Yozgat'a karakışta sürgün edilen öğretmenler,

Keyfi olarak merkeze (Bakanlık emrine) alınan, stajyerliği kaldırılmayan öğretmenler,

Öldürülen ve sayıları 200'ü bulan öğretmenler,

Öldürülen kadın öğretmen Cemile, İclal ve Fatma,

Kaymakam ve jandarma komutanı tarafından dövülen, faşist ve gerici güçlerin saldırısına uğrayıp sakat bırakılan öğretmenler,

Hakarete uğrayan, boynuna yular takılarak aşağılanan öğretmenler,

Çalışmalarıyla, duruşlarıyla fark yaratan öğretmenler,

Boyun eğmeyen, mücadele eden bir başka deyimle TÖB-DER'i var eden öğretmenler,

6 kez bombalanan TÖB-DER Bor Şubesi de anlatıldı.

İşte bu yüzden ki; bu kitap o dönemde TÖB-DER örgütlülüğü içinde mücadele edenlere bir saygı duruşudur.

Hazırlama aşamasında yaşanan tüm zorluklarına rağmen elinizdeki bu kitabın sizlere TÖB-DER'i anlatacağını umuyorum.

İsmail AYDIN

20 Haziran 2015 / Urla

1908 - 1971

GİRİŞ

1908'DEN 1971'E ÖĞRETMEN ÖRGÜTLERİNİN KISA TARİHÇESİ

Türkiye eğitim emekçileri hareketinin çok eskiden beri süregelen dinamik bir örgütlenme, dayanışma ve mücadele geleneği vardır. Bu mücadele içinde TÖB-DER' in yeri ve işlevi oldukça büyüktür.

Burada şu soruların cevabı verilmelidir:

Türkiye eğitim emekçilerinin örgütlenme tarihi nereden başlatılmalıdır? Türkiye eğitim emekçilerinin örgütlü tarihi "ulus devlet" in inşa süreci olan 1920'li yıllardan mı, yoksa daha eskilerden yani imparatorluk dönemlerinden mi başlatılmalıdır? Eğitim emekçilerinin örgütlü tarihini Cumhuriyetle başlatacaksak eğer, Ethem Nejat' ı bu tarihin neresine koyacağız?

Bu türden soruları çoğaltmak mümkündür. Sorulara cevaplar aranırken TÖB-DER öncesi eğitim emekçileri örgütlerinin tarihini belki de yeniden yazmak gerekecektir.

Biz burada eğitim emekçilerinin uzun tarihi içinde 9 yıllık ömre sahip bir örgüt olan TÖB-DER' i anlatacağız. Ancak bunu yaparken eğitim emekçilerinin uzun örgütlenme tarihinde birkaç belge ile desteklediğimiz kısa bir gezinti yapmayı da uygun bulmaktayız. Biz örgütlenme tarihini imparatorluk döneminden başlatmayı daha doğru bir tutum olacağına inandık. ***"bizde ilk öğretmen örgütü Darülfünun ve Darülmuallimin mezunlarının Temmuz 1908 İnkılab'ından hemen sonra İstanbul'da kurdukları Encümen-i Muallimin'dir."***⁹

XX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki topraklarında siyasal hareketlilikler oldukça yoğundur. Avrupa'dan gelen her türlü düşüncenin kolaylıkla taraftar bulabildiği Balkanlar bölgesi aynı şekilde her türlü örgütlenme için de ideal bir ortamı oluşturmaktaydı. Bu bölgede ilk örgütlenmeler askeri alanda belirdi. Çünkü imparatorluğun toprak kayıpları gittikçe artıyor ve ordudaki subaylar, aydınlar bu gelişmeden II. Abdülhamit yönetimini sorumlu tutuyorlardı.

Osmanlı İmparatorluğu'nda toprak kayıplarının arttığı 1908 yılında Jön Türklerin devamı niteliğinde olan İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin başlattığı askeri isyanlar sonucunda II. Abdülhamit tahttan indirilmiş, meşrutiyet ikinci kez ilan edilmiştir. Bu dönemde hem siyasi partiler kurulmuş, hem de birçok dernek kurulmuştur. Doğal olarak toplumun aydın kesimleri içinde yer alan öğretmenler de örgütlenme çabalarına girmişlerdir.

İstanbul'da Darülfünun ve Darülmuallim'den mezun olan öğretmenler 1908 yılında **Encümen-i Muallimin** adlı örgütü kurmuşlardır.¹⁰

Cemiyetin kurucuları arsında bulunan Kandilli Kız Sultanisi Tarih öğretmeni Vehbi Bey, Encümen-i Muallim hakkında şu bilgileri vermektedir: “Meşrutiyetin ilanını müteakip, Temmuz ayı içerisinde, muallimin haklarını korumak ve eğitimi yaygınlaştırmak amacıyla Encümen-i Muallimin adında bir cemiyetin kurulması için çalışmalar başladık.(...) Cemiyetin başkanlığına merhum Emrullah Efendi, ikinci başkanlığa eski Maarif Nazırı Sait, üçüncü başkanlığa İzmirli İsmail Hakkı, eski mebus ve Canik Muhtarrrı Servet Bey (sayman) ve ben (genel sekreter) olarak getirildik. (...)”¹¹

Encümen-i Muallimin'in kurucuları arasında ünlü eğitimci ve yazar **Namık Ekrem**'in de bulunduğu bir başka araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.¹²

Encümen-i Muallimin adlı kuruluşun yöneticileri daha çok Maarif Nezareti görevlilerinden oluşturulmuştur. Bu yüzden öğretmenler bu kuruluşu pek fazla sempatiyle bakmamışlardır. Encümen-i Muallimin'e katılmayan iptidai, rüşdi ve idadi öğretmenleri **Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti** (Öğretmen Haklarını Savunma Derneği) adıyla yeni bir örgüt kurmuşlardır. Bakanlığın da “öğretmenlere bir cemiyet mutlaka lazımdır, öğretmenlerin parçalanması doğru değildir” şeklinde görüş bildirmesi sonucunda iki kuruluş birleşmiştir. Encümen-i Muallimin 1908 yılının sonlarına doğru Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti ile birleşerek yeni bir kuruluş oluşturmuştur.

Bu birleşmeden doğan örgütün adı **Cemiyet-i Muallimin**'dir, kuruluş tarihi 1909'dur.

1911’de Edirne’de Nafi Atuf (Kansu) un çabalarıyla¹³ **Mahfel-i Muallimin** (Öğretmenler Lokali / Birliği) adlı örgüt kurulmuştur.

Manastır Darülmuallimini’nde okul müdürü olan **Ethem Nejat**’ın girişimleri sonucunda Bursa’da 1913 yılında **Muallim Yurdu** adıyla bir öğretmen örgütü daha kurulmuştur.

1913 yılının sonlarına doğru İstanbul Emirgan’daki ilkokul öğretmenleri bir Muallimler Cemiyeti kumaya karar vermiş ve tüzüklerini hazırlayarak taş baskı olarak bastırmışlardır. Balkan Savaşları nedeniyle Muallimler Cemiyeti resmen kurulamamıştır.¹⁴

Birinci Dünya Savaşı’nın sonlarına yaklaşılırken İstanbul’da Muallimler Cemiyeti adıyla bir öğretmen derneği daha kurulmuştur (8 Mart 1918). Türk Ocakları ile yakın ilişkisi bulunmaktadır. Zaten derneğin adresi de İstanbul Türk Ocağı merkezinin bulunduğu binadır.

Muallimler Cemiyeti daha sonra **İstanbul Muallimler Cemiyeti** adını alacaktır. Dernek,” Milli Kurtuluş Savaşını desteklemiş ve Osmanlı yönetimine karşı öğretmenlerin haklarını aramıştır. Cemiyet, daha sonra Milli Kongre hareketi içinde yer aldı”¹⁵ Cemiyet Başkanlığına 1919 yılında bir kadın olan **Nakiye** (Elgün) **Hanım** getirilmiştir **–ki bu durum öğretmen örgütlenmesinde bir ilktir.**¹⁶ Muallimler Cemiyeti Başkanı **Nakiye** (Elgün),13 Kanunusani 1336 (1920) tarihinde İstanbul Sultanahmet Meydanında düzenlenen **“İstanbul Türk’tür ve Türk Kalacaktır Mitingi”**ne katılarak bir konuşma yapmıştır.

Bazı ilkokul öğretmenleri Muallimler Cemiyeti’nden ayrılarak 1919’da kurulan **Mekatib-i İbtidaiyye Muallimleri Cemiyeti**’ne katılacaklardır.

İstanbul Muallimler Cemiyeti, 1922’den itibaren İstanbul Muallimler Birliği adıyla faaliyetlerine devam edecektir. Anadolu’da işgallere karşı bağımsızlık savaşı yürütülürken Ankara’da öğretmenler, Temmuz 1920’de **Muallim ve Muallimeler Cemiyeti** adıyla bir dernek kurdular. Denek, 7 Mayıs 1921’de **Türkiye Muallimler ve Muallimeler Cemiyeti Birliği** adını aldı. Birlik Yönetim Kurulu 26 Haziran 1922’de **“Kardaşlar”** başlıklı uzun bir bildiri yayınlayarak devrim olarak nitelendirdikleri Kurtuluş Savaşı’na halkı **“İrfan kürsülerimizin önünde yetişen Türk milleti özgürlük istiyor.**

Efendi olarak doğan bu millet, bu halk efendi olarak yaşamak istiyor. Bütün dünya halkını da efendi görmek istiyor.” cümleleriyle çağırmışlardır. Bu bildiri **Hakimiyet-i Milliye** gazetesinde de yayınlanmıştır Türkiye Muallimler ve Muallimeler Birliği, resmi çevrelerden başlamak üzere kamuoyunda da artık “Türkiye Muallimler Birliği” olarak anılmaya başlanacaktır.

Sivas Muallimler Birliği'nin 1934'teki Üyelerinden Bazıları

Temmuz 1925’de yapılan bir değişiklikle Türkiye Muallimler ve Muallimeler Birliği (cemiyeti) adından vazgeçildi. Derneğin resmi adı Türkiye Muallimler Birliği oldu. Hükümetin yaptığı bu yasal düzenleme nedeniyle İstanbul Muallimler Cemiyeti ve Mekatib-i İbtidaiyye Muallimleri Cemiyeti birer kongre yaparak kendilerini feshettiler ve Türkiye Muallimler Birliği’ne katıldılar.

Türkiye Muallimler Birliği’nin bir dönem başkanlığını Maarif Vekili **Mustafa Necati** yapmıştır. Daha sonra Erzurum Mebusu olan **Nafi Atuf** (Kansu) genel başkanlık yapacaktır. 1925’te 240 şubesi olan kuruluş, 25

Ağustos 1925’de dördüncü kongresini topladı.¹⁷ Pek sessiz ve sönük geçen kongrede İstanbul Birliğinin öteden beri eleştirdiği merkezden idare tarzı değiştirildi ve yerine federatif bir sistem benimsendi. Çok geçmeden Birliğin merkez örgütü de ilga edildi.¹⁸

1926-29 yıllarını sönük geçiren Muallimler Birliği, taşrada yeniden canlanmaya başlamıştır. Sadece 1931 yılı şubat ve mart aylarında taşra-

da 16 Birlik kuruldu.¹⁹ Türkiye Muallimler Birliği'nin varlığının ne zaman sona erdiğini kesin olarak bilmiyoruz. Ancak yukarıdaki broşürün kapakındaki bilgilere göre 1968'de 2. Dil Kongresi'ni düzenleyen cemiyetin 12 Mart 1971 Muhtırası'nın verildiği dönemde kapandığı veya kapatıldığını sanıyoruz.

1940'lı yıllar öğretmen örgütlenmesinin en zayıf olduğu dönemlerdir. Köy Enstitülerinin kurulmasından sonra öğretmen örgütlenmesinde yeni bir canlanma döneminin görüldüğünü söyleyebiliriz. İstanbul Muallimler Cemiyeti'nin yeniden açıldığı bu yıllarda en çok göze çarpan öğretmen örgütü 1949 yılında kurulan Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'dir. Derneğin kurulmasında Halil Akyavaş'ın çabalarını da ayrıca zikretmek gerekir. Akyavaş, derneği kurarken karşılaştıkları zorlukları anlattıktan sonra dernek tüzüğünü Bayındır Kaymakamlığına sunar. Tüzüğe göre, "Derneğin adı Köy Öğretmenleri Derneği, merkezi Bayındır olacaktır."²⁰ Dernek daha sonra Ege Bölgesi Köy Öğretmenler Derneği adını almıştır.

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği "Gayret" adını verdikleri bir dergi çıkarmışlardır. İçinde Feyzullah Ertuğrul, M.Şükrü Koç, Hayrettin Uysal ve Mehmet Emiroğlu gibi yazarların bulunduğu Gayret dergisi 48. veya 61. sayıya kadar çıktı.

Kırıkkale Öğretmenleri

Diğer yöresel köy öğretmen dernekleri bir federasyon oluşturacak ve Türkiye Köy Öğretmenleri Derneği adını alacaktır. Gerek mesleki sorunlar, gerekse ekonomik sorunlarla baş edememe ve artan politik baskılar nedeniyle **Ankara Öğretmenler Derneği**'nin "bir **"Birlik"** oluşturalım" çağrısı üzerine 15 Ağustos 1948'de 32 yerel derneğin katılımıyla **Öğretmen Yardımlaşma Dernekleri Bir-**

liği kuruldu. Birliğin tüzüğü 1949'da onaylandı. Öğretmen Yardımlaşma Dernekleri Birliği, Haziran 1950'de **Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Birliği** adını, 1954'de ise Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (**T.Ö.D.M.F**) adını aldı.

Köy Öğretmenleri Federasyonu, bir toplantısında Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (T.Ö.D.M.F.) ile birleşme kararı almıştır. Birleşme, 1963 yılında gerçekleşmiştir.

T.Ö.D.M.F, kuruluşundan 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar olan döneminde sağcılarının yönettiği bir örgüttür. T.Ö.D.M.F, başlangıçta yarı resmi bir öğretmen örgütü şeklindedir. Öğretmen sorunlarını bakanlığa "rica ederek" çözmekten yanadır.²¹ Federasyonun genel başkanlığına 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra **Turhan Feyzioğlu** seçildi.

Bu dönemi TÖB-DER Genel Başkanlığı yapan Gültekin Gazioğlu şu cümlelerle anlatmaktadır: ***"Derneğimiz T.Ö.D.M.F'ye bağlı olmakla birlikte, hiçbir örgütsel faaliyet göstermiyor; öğretmenler kahvesi olmaktan öteye gidemiyordu"***²²

Ege Bölgesi Öğretmenleri

Türkiye İşçi Partisi (TİP, 13 Şubat 1961)'nin kurulması, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin federasyonda etkinlik kazanmasıyla birlikte T.Ö.D.M.F de hareketlenme başladı. 1962'de **Şükrü Koç** federasyonun genel başkanlığına seçildi. Şükrü Koç, 1961'den 1965 Yılına kadar federasyon genel başkanlığı görevini sürdürdü.

Şükrü Koç döneminin en önemli gelişmesi (ve belki de federasyonun en önemli etkinliği) 20 Şubat 1963'te Ankara Tandoğan Meydanı'nda düzenlenen **Büyük Eğitim Mitingi**'dir. 14.600 öğretmenin

katıldığı mitingin etkileri kendini göstermekte gecikmemiştir. Milli Eğitim Bakanı **Şevket Ratip Hatipoğlu** istifa edecek,²³ öğretmenlerin bazı özlük hakları düzeltilecek, ders ücretleri artırılabilecek ve uzun vadede öğretmenlerin sendikalaşmasının önü açılacaktır.²⁴ T.Ö.D.M.F'nin 1964 **Eskişehir**²⁵ ve 1965 yılındaki **Adapazarı** kurultaylarında alınan karar ve yapılan çalışmaların sonucunda **Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)** kurulacaktır.

T.Ö.D.M.F ile TÖS 1968'de yönetimlerini ortaklaştırdılar. 1969'da Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu kendini feshetti. **"1948'de kurulan ve 27 Mayıs Devrimi'ne kadar, iki bina almayı başararak, fakat iktidarların bir uydusu olarak, bu dönemde sürdürülen en yıkıcı öğretmen kıyımı karşısında seyirci ve hatta teşvikçi rolünü gören Federasyon, 27 Mayıs'tan sonra büyük işler başarmıştı. En büyük işi de TÖS'ü kurmak olmuştur.**

TÖS Mitingi

12 Temmuz 1969 Cumartesi günü, TÖS Kurultayından sonra, aynı salonda yapılan toplantıda, temsilcilerin bir kaçı hariç, büyük çoğunluğu ile Federasyon kendisini feshetme kararı aldı.

1965'ten itibaren üç yıl, kişisel ve politik çıkarlarla elde bulundurulmaya çalışılan Federasyonun yönetimi geçen yıl TÖS'lülere geçmiş ve tarihi görevini tamamlayan bu örgüt, ancak bundan sonra, öğretmenlerin daha güçlenmesi amacıyla feshedilebilmiştir"²⁶

8.6.1965 tarihinde 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu çıkarıldı. 1965-68 yılları arasında 533 Kamu Personel Sendikası kuruldu. Eğitim işkolunda ilk kurulan sendika Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS), resmi kayıtlara göre 10. 7. 1965 tarihinde kurulmuştur. İki gün sonra da Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası (İLKSEN) kurulmuştur.²⁷

TÖS, bir ilki başararak "devlet dışı" bir eğitim kutultayı olan Devrimci Eğitim Şur'ası (DEŞ)'ni topladı. Bu Şur'a 4-8 Eylül 1968 tarihinde toplan-

miştir. TÖS, daha sonra II. DEŞ'i toplamaya kalkışacak fakat ortam uygun olmadığından bundan vazgeçilecektir.

TÖS'ün 1968 devrimci dalgasının etkisiyle gerçekleştirmek istediği etkinlikler, tutucu güçlerin TÖS'e ve üyelerine yönelik saldırılarını yoğunlaştırmasına yol açmıştır. 7 Temmuz 1969'da TÖS ve T.Ö.D.M.F'nin birlikte gerçekleştirdikleri Kayseri Alemdar Sineması'ndaki toplantı sırasında sinema binası ateşe verilerek öğretmenler diri diri yakılmak istenmiştir.

TÖS Öğretmenler Sendikası'nın kongre delegeleri Kayseri'den anarşi anarşisi kaçırıldı.

TÖS'ün 15-18 Aralık 1969'daki "öğretmen boykotu" büyük yankılara yol açtı. İLK-SEN, TÖS'ün eylemine katılmaya karar verdi. 109 bin öğretmenin katıldığı boykota 47 bin öğretmen katılmamıştır. Bu rakamlar katılımın fazlalığı hakkında ipuçları vermektedir.

TÖS, 12 Mart Muhtrasının hedefinde olan bir kuruluştur. Sıkıyönetim Mahkemesi TÖS'ün 1968-1971 yıllarındaki eylem ve etkinlikleri hakkında dava açtı. TÖS yöneticileri tutuklandı veya gözaltına alındı. TÖS İddianamesini hazırlayan Savcı Baki Tuğ'a göre "TÖS Marksist-Leninist bir örgüttü ve üyeleri de anarşiye ya destek vermiş, ya da anarşiye bizzat katılmışlardı."

20.9.1971 tarihinde yapılan yasal değişikliklerle sendika hakkı sadece işçi ve işverenlere tanınıyordu. TÖS yönetimi bu değişikliği önceden fark ederek önlem almış, mal varlığını hazineye kaptırmamak için, Anayasa değişikliğinden önce, 3 Eylül 1971 günü TÖB-DER'i kurarak sorunu çözdü ve mal varlığını ona devretti.²⁸

12 MART MUHTIRASI VE GELİŞMELER

“12 Mart müdahalesi, Türkiye’de alt askeri kademelerin ve paramiliter güçlerin idareye el koyması biçiminde tecelli eden darbeci- Bonapartist eğilimi, ordunun emir-komuta zinciri içinde gerçekleşen bir müdahale biçimine dönüşmesi” dir.²⁹

12 Mart muhtırası verildiğinde sol kesim içindeki kimi örgütler 12 Mart müdahalesinin devrimci ve sol bir sürece yol açacağını ummuşlardı. Örneğin; Mihri Belli (MDD çizgisi), Doğu Perinçek (Aydınlık çevresi), Çayan’ın etkisindeki Dev-Genç, başlangıçta 12 Mart müdahalesini **“Mustafa Kemal’in ilerici geleneğini büyük ölçüde sürdürebilen Türk Ordusu’nun işbirlikçi Demirel Hükümetine karşı tepkisinin bir ifadesi”** olarak değerlendirmişti. Hikmet Kıvılcımlı, **“Ordu Kılıcını Attı”** başlıklı bir makale yazmış ve burada muhtırayı **“kadrolarının büyük bir kısmı ‘halk çocuğu’ olan Türk Silahlı kuvvetlerinin ‘en azgın alaturka faşist finans-kapital olan Demirel kabinesini devirme ültimatı’** olarak nitelendirmişti. Kıvılcımlı’ya göre **“Türk Silahlı kuvvetleri kılıcını sosyalizmden yana çekmişti.”**

Aralarında Dev-Genç, DİSK ve TÖS’ün bulunduğu kuruluşlar ise 12 Mart’ı coşkuyla selamlayan bildiriler yayınlamışlardı. O yıllarda TÖS üyesi olan bir öğretmen 12 Mart’a verilen desteği şu cümlelerle anlatır:

“Birçok kuruluşun yanında TÖS’de büyük bir yanlış yaparak 12 Mart Muhtırasını desteklediğini açıkladı. Ben ve arkadaşlarım da aynı yanlışa uyarak, ilçemizdeki kitle örgütlerini, esnaf teşkilatlarını harekete geçirerek 12 Mart Cuntasını destekleyen telgraflar çektik. Üstelik kendimiz de benzer telgraflar çektik.”³⁰

Sol yanılmıştı. Ordu kılıcıyla solu kesip biçmeye başladı. Darbeciler “öğretmenlerin bir bölümü tasfiye edilmeli, meslekten çıkartılmalıdır” düşürünü yerine getirmekte gecikmediler. TÖS yöneticilerini tutuklayarak işe giriştiler.

12 Mart muhtırasının ardından sıkıyönetim, **Dev-Genç, TÖS, DDKO** (Devrimci Doğu Kültür Ocakları), **Ülkü Ocakları** ve (TKMD) **Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği**’ni kapattı.

12 Mart 1971'deki askeri darbe döneminde birçok hak ve özgürlük kısıtlanıp ortadan kaldırılırken Anayasanın 46 ve 119. Maddelerinde yapılan değişikliklerle 642 sayılı kanuna dayanılarak kurulmuş olan kamu hizmetlileri sendikalarının çalışmaları da sona erdi. Kamu görevlileri, sendika haklarının fiilen ortadan kalkmasının ardından çok sayıda dernek kurdular.

Bu sırada **TÖS** (Türkiye Öğretmenler Sendikası) yöneticileri tutukluydu.³¹

Anayasada yapılmak istenen değişiklikleri biliyorlardı. O nedenle adı üzerinde uzlaştıkları TÖS üyelerine 3 Eylül 1971'de bir öğretmen derneği kurdurdular.³²

Derneğin adı **TÖB** (Türkiye Öğretmenler Birliği) oldu.

DİPNOTLAR

- 1 **Sami Evren, Cafer Yıldırım, Siyami Evren;** Eğitim Emekçileri Tarihi, Birleşim Yay. 1995 Ankara
- 2 **Doç.Dr. Yahya Akyüz;** Öğretmen Örgütlenmesi, s. 5, Ank. Ün. Eğt. Fak. Yay. Ankara 1980
- 3 **Abece Dergisi;** Sayı 295, s.1, Mart 2011
- 4 **Yılmaz Elmas,** 1979 yılında TÖB-DER İstanbul Şubesinin bir arşiv ve kütüphane oluşturmaya başladığını yazmaktadır. **Sorunlarıyla Öğretmen;** s. 88-89. Gerçek Sanat Yayınları İstanbul 1994. Ancak Yılmaz Elmas'ın kendi özel arşivinin bile akıbeti bilinmemektedir.
- 5 **Abece Dergisi;** Eylül 2015, sayı 325. R. Apaydın; "Kısa Ömür-Uzun Tarih" başlıklı yazı.
- 6 **Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi;** s. 2351, G. Gazioglu; "TÖB-DER ve Toplumsal Mücadeledeki Yeri" başlıklı yazı. (Fasikül No: 69, 26 Mart 1990, İletişim Yayınları)
- 7 **Eleştirel Pedagoji Dergisi;** sayı 28, Temmuz- Ağustos 2013 ve sayı 29, Eylül-Ekim 2013. "Öğretmen Örgütlerinin Uluslararası İlişkileri" başlıklı yazılar.
- 8 **Yalçın Yusufoglu;** Abece Dergisi sayı 300 Ağustos 2011. s. 17
- 9 **Yahya Akyüz;** Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri S.98-99 Doğan Basımevi Ankara 1978
- 10 **Yahya Akyüz;** Türkiye'de Öğretmenlerin... s.99 (Bu tarih TÖB-DER'in 4-11 Şubat 1978'de düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayı kitabının 1.cildinde 1906 olarak yer almıştır. Sezai Kaynak tarafından sunulan bildiri kurultaydan bir yıl öncesinde (1977) broşür olarak basılmış bu broşürde de 1906 olarak yazılmıştır ki, doğrusu Akyüz'ün verdiği 1908 tarihi olmalıdır. Aynı hataya S.Evren, S.Erdem ve C.Yıldırım tarafından yazılan Eğitim Emekçilerinin Tarihi adlı kitapta da rastlamaktayız. (İ.Aydın)
- 11 **Yahya Akyüz;** Eğitim Fak. Dergisi Cilt.1, 1970
- 12 **Dr. Yunus Ayata;** Ayanzade Namık Ekrem, s.29 Asitan Yayıncılık, Sivas 2009
- 13 **Yahya Akyüz;** Türkiye'de Öğretmenlerin....s.102
- 14 **Yahya Akyüz;** Türkiye'de Öğretmenlerin.....s.103
- 15 **Tarık Zafer Tunaya;** Türkiye'de Siyasal Partiler s.420. Tunaya'nın yayınladığı Milli Kongre'yi oluşturan kuruluşlar listesinde Muallimler Cemiyeti iki kez yer almaktadır.(İ.A.)
- 16 Öğretmen örgütlerinde ilk kadın yöneticinin Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyeti'ndeki Leman Hanım olduğu bir çok kaynakta yer almaktadır ve yanlıştır. Örneğin, TÖB-DER'in Sezai Kaynak'a hazırlattığı "Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi" DEK 1977, s.15, aynı kaynaktan alıntı yapan S. Evren, S. Erdem ve C. Yıldırım tarafından hazırlanan "Eğitim Emekçilerinin Tarihi" adlı kitabın 16.sayfasında da benzer hataya düşülmüştür.
- 17 Yahya Akyüz, bu kongrenin tarihini Temmuz 1928 olarak vermektedir. Oysa Cumhurbaşkanlığı Atatürk arşivinde bulunan belgeler, kongrenin Mustafa

- Kemal'e gönderdiği telgraf ve diğer yazışmalar kongrenin 25 Ağustos 1928'de toplandığını göstermektedir. Karşılaştırma için bak, **Hakimiyeti Milliye**; 26 Ağustos 1928.
- 18 **Muallimler Mecmuası** sayı 12,1930'dan aktaran Yahya Akyüz; Türkiye'de Öğretmenlerin...s.248
- 19 **Muallimler Mecmuası**, 15 Mart 1931
- 20 **Halil Akyavaş**; Toplum Kalkınması Çabaları. s.11, Etki Yayınları İzmir 2002
- 21 **Niyazi Altunya**; Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi, s. 92, Ürün Yay. Ankara 2008
- 22 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi/Anılar, s.75, Eğitim Sen Yayınları, Ankara, Nisan 2006.
- 23 Türkiye'de öğretmen eylemleri sonucunda istifa eden iki Milli Eğitim Bakanı olmuştur. Bunlardan ilki Rıza Nur'dur.
- 24 **Niyazi Altunya**; Age,s.96-97
- 25 T.Ö.D.M.F'nin Eskişehir'deki 17. Kurultayı 16-19 Temmuz 1964'de yapılmıştır. Kurultay belgelerinden öğrendiğimize göre Federasyonun üye sayısı 60.000'e, bağlı dernek sayısı ise 413'e ulaşmıştır. Bu kurultayda Şükrü Koç 351 oy alarak tekrar Federasyon başkanlığına seçilmiş, 18. Kurultayın ise Sakarya'da toplanmasına karar verilmiştir. **T.Ö.D.M.F; 17. Kurultay Çalışmaları, Ay yıldız Matbaası,1964 Ankara.**
- 26 **İMECE Dergisi**; sayı 100, Ağustos 1969, sayfa 10
- 27 **Niyazi Altunya**; Age, s.111
- 28 **Niyazi Altunya**; Age, s. 147
- 29 **Suavi Aydın- Yüksel Taşkın**; 1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi, s.206, İletişim yayınları, İstanbul 2004.
- 30 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.92, Eğitim Sen Yayınları Ankara 2006
- 31 **TÖB Haber Bülteni**'nin 4. sayısında TÖS Genel Sekreteri Osman Korkut Akol'un tahliye edildiğine dair haber yer almaktadır. TÖB Haber Bülteni sayı 4, 8 Kasım 1971, sayfa 4.
- 32 TÖB'nin kuruluş tarihi S. Evren, S. Erdem ve C. Yıldırım tarafından yazılan **Eğitim Emekçileri Tarihi** adlı kitabın 49. sayfasında 4 Eylül, 65. sayfasında ise 3 Eylül olarak yer almıştır. (İ.Aydın)

1971

TÜRKİYE ÖĞRETMENLER BİRLİĞİ (TÖB) KURULUYOR

TÖB-DER'in kuruluş öyküsünü kurucu üyelerden ve ilk dönem genel başkanlarından Ali Bozkurt'un anlatımlarıyla sunmanın yararlı olacağını düşünüyoruz:

"12 Mart faşist cuntası, hükmettiği yıllar boyunca binlerce devrimci öğretmeni işkenceden geçirdi, zindanlara doldurdu. Binlercesini meslekten attı ya da açığa aldı. TÖS genel Başkanı Fakir Baykurt ve yönetim kurulunun birçok üyesi hapisteydi. Hapistekileri aç ve yalnız bırakmamak (...) için bir örgüt kurulması gerekiyordu. Ancak görüş ayrılıkları da yok değildi. Bir grup derhal bir örgüt kurulmasını düşünürken bir grup da TÖS yönetiminin tavrının beklenmesi gerektiği noktasındaydılar. (...) TÖS ve İLK-SEN üyesi bazı arkadaşların kurduğu ilk örgüt, Feyzullah Ertuğrul ve arkadaşlarının kurduğu **"Devrimci Öğretmenler Birliği"** (DÖB) idi. Bu arkadaşlar bizim grubu dışlamaya çalışıyorlardı. Fakir Baykurt duruma cezaevinden müdahale ederek; Genel Merkezdekilere, bizim grubun da örgüt kurma çalışmalarına dahil edilmesini aksi halde kalıcı ve birlik içerisinde bir örgüt kurmamızın kolay olmayacağını söylemiş. (...) Yeni tüzüğü hazırlamak için bir komisyon oluşturduk. DÖB'ün hazırladığı tüzükle, bizim hazırladığımız tüzükten yararlanarak yeni bir tüzük oluşturduk. Kurucu üyeleri saptadık. Kuruluşumuzu 3 Eylül 1971'de Ankara Valiliğine bildirdik."³³

Ancak Ankara Valiliği TÖB'ün adındaki **"Birlik"** sözcüğünün sendikayı çağrıştırdığını belirterek tüzüğü geri çevirince dernek yöneticileri sıkıyönetimin olmadığı Afyon'da 23 Kasım 1971'de Kurucu üyelerle Genel Kurul yaparak derneğin adını **"Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği"** (TÖB-DER) olarak değiştirdiler.³⁴

TÖB'nin 40 kişilik kurucusu TÖS üyesiydi. Genel Başkanlığına

TÖB* GEÇİCİ MERKEZ YÜRÜTME KURULU

Genel Başkan	: Haydar ORHAN/ İlkokul Öğretmeni
Genel Başkan Yrd.	: İ. Safa GÜNER/ Emekli Öğretmen
Genel Sekreter	: Hamdi KONUR/ Emekli Öğretmen
Genel Sayman	: Halil ÇİTÇİ/ İlkokul Öğretmeni
İlköğretim Sekreteri	: Musa UYSAL/ İlkokul Öğretmeni
Orta ve Yüksek Öğ. Sek.	: Necati CEBE/ Öğretim Görevlisi
Mes. ve Tk. Öğ. Sekreteri	: İbrahim KUYUMCU/ Sanat Enstitüsü Öğretmeni
Üye	: Emine SEVİNDİK/ İlkokul Öğretmeni
Üye	: Garip TUNCER/ İlkokul Öğretmeni
Üye	: Yaşar ÇİFTÇİ/ İlkokul Öğretmeni
Üye	: Mehmet BAHÇEÇİ/ Ortaokul Öğretmeni
Üye	: Nural GÜRHAN/ Lise Öğretmeni

Haydar Orhan'ın getirildiği TÖB'nin 40 kişilik yönetim kurulunda 7 kadın bulunuyordu. İlk Yürütme Kurulu 2'si kadın, 10'u erkek olmak üzere 12 kişiden oluşmaktaydı.³⁵ Yürütme Kurulu üyelerinden 6'sı ilköğretim, 3'ü ortaöğretim öğretmeni, 1'i üniversite öğretim üyesi, 2'si de emekli olmuş öğretmendi.

TÖS, 6 Ekim 1971'de Yürütme Kurulu kararıyla TÖB'ne Ankara'da bulunan iki dairesini, Burgaz Adası'ndaki yazlığı, merkez ve taşradaki taşınır ve taşınmaz mallarıyla, 680 bin lira nakit parasını devretmiştir.³⁶

TÖB kurulduktan sonra **“Birliğe Çağrı”** başlıklı bir bildiri yayınlayarak öğretmenleri TÖB çatısı altında örgütlenmeye çağırdı. Bildiride “öğretmenlik mesleğinin 123 yıllık geçmişine, öğretmen örgütçülüğünün kısa tarihçesine” değinilerek, **“öğretmenlerin ünlü böl yönet oyununa kapılmadan tek çatı altında birleşmeleri istenmiş, TÖB'nin öğretmenlerin öz örgütü olduğu”** vurgulanmıştır. Bu bildiride dernek tüzüğüne üçüncü maddesinde yer alan; **“Birliğin amacı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Anayasamızın milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti kapsamında üyelerinin tüm ekonomik, sosyal, kültürel ve özlük haklarını koruyup geliştirerek Atatürk devrimlerini gerçekleştirecek yönde çalışmalarını kolaylaştırmaktır.”** denilmiştir. Bildiride ayrıca öğretmenlerin **“fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür kuşaklar yetiştirme** görevini Mustafa Kemal'den aldıkları” vurgusu yapılmıştır.³⁷

TÖB, T.Ö.D.M.F ve TÖS'ün örgütlenme geleneğinden yararlanarak hızla örgütlendi. Birliğin çıkardığı TÖB Bülten'inde örgütlenme çalışmalarıyla ilgili şu bilgiler verilmektedir: **“TÖB sorunların çözümünü güç birliğinde arayan bir örgüt bilincinin ürünüdür.(...) İLK-SEN şubelerinin verdikleri isabetli kararlar TÖB bünyesinde önemli bütünleşmeler sağladı. Ankara, Trabzon, İstanbul, Gaziantep, Akyazı, Artvin gibi en güçlü İLK SEN**

şubeleri TÖB'e dönüştü.(...) Yöresel ve bağımsız, ancak böyle olduğu için de sorunları çözme gücünden yoksun olan öğretmen derneklerinin de güçlü bir örgütle bütünleşme eğilimi hızlanmıştır. Hayrabolu Öğretmenler Derneği TÖB'e dönüşerek bu alanda ilk örneği vermiştir. Bu tutum ve davranış öğretmenleri yöresel dernekçiliğe yönelterek dar çemberler içinde bölünmeye itenlere karşı verilmiş en güzel cevaptır. Burada belirtmekle yetineceğimiz tek şey; yöresel öğretmen derneklerinin öğretmene, sorunlara yabancılaşma ve güçsüzlüğe şartlanmadan başka bir şey veremediğidir."

Bu çalışmaların üzerinden henüz 1 ay bile geçmemişken şube sayısı 50'ye ulaştı. İlk kurulan şube **10 Eylül 1971'de Cemil Çakır**'ın başkanlığını yaptığı Ankara şubesi idi.³⁸

TÖB'NİN ADI TÖB-DER OLUYOR

TÖB bir süre sonra adını değiştirmek zorunda kalacak ve TÖB-DER adını alacaktır. Bu durum Bültenin 7. sayısında şu şekilde duyurulacaktır: "Cemiyetler Kanunu'nun 4. maddesinde tanımı yapılan **"Birlik"** sözünün anlamı bazı karışıklıklara yol açmıştır. İç İşleri Bakanlığı bir genelge ile valiliklerin dikkatini çekerek, bu nedenle bazı meslek mensuplarının yanlış örgüt kurmalarına meydan verilmemesini istemiştir. Türkiye Öğretmenler Birliği kurucu üyeleri tüzükte değişiklik yaparak kuruluş adının **Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği** olmasına karar vermiştir. Derneğin kısa adı (TÖB-DER)dir."³⁹

TÖB'nin isim değişikliği yaptığı döneme kadar olan faaliyetlerini Birliğin yayın organı olan TÖB Bülteninden aktarmayı uygun bulduk.

Haftalık yayınlanan TÖB bülteninin 1. sayısı ön ve arka yüzü olan siyah beyaz iki sayfadan ibarettir. 19 Ekim 1971'de çıkan bu sayıda Birliğin amblemi olan "güneş içinde yalım" figürü sol taraftadır. Bültenin sağ üst köşesinde bir çerçeve içerisinde Atatürk'ün **"Ulusları Kurtaranlar Yalnız ve Ancak Öğretmenlerdir."** sözüne yer verilmiştir. Yazı İşleri Müdürlüğü'nü İ. Safa Güner'in yaptığı Bültende

, “Kadrolar ve İntibaklar”, “Eğitim Reformuna İlişkin Görüşümüz Milli Eğitim Bakanlığı’na Bildirildi”, “Bültenimizin Yayın İlkeleri”, “Kurulan Şubelerimiz”, “Sözlük Köşesi”⁴⁰ göze çarpmaktadır.

TÖB’nin eğitim-öğretimle ilgili görüşleri Milli Eğitim Bakanlığı’na sunulan raporda yer almaktadır. Bu rapordan bazı bölümlerini (***günümüzde de güncelliğini koruduğundan***) kısaca sunmayı uygun gördük:

“Eğitim sistemi toplum sisteminin bütününe oluşturan diğer alt sistemlerle birlikte ele alınmalıdır.(...) **Eğitimde fırsat eşitliği** ilkesine işlerlik kazandırılmalıdır. (...), Öğretim birliğini bozan ve laik devlet ilkesine ters düşen uygulamalara son verilmelidir.(...) **Demokratik eğitimden** yanzız(...), Derneğimiz eğitimle ilgili tüm sorunların Atatürkçü bir görüşle ele alınmasından yanadır. Atatürkçülüğü, laiklik ilkesine bağlılık, ulusal onura ve **tam bağımsızlık** ilkesine düşkünlük ve sürekli devrimcilik olarak anlamaktayız. Eğitim sorunlarına **öğretmene kapalı toplantı ve komisyonlar**da çözüm aranması uygulamasından vazgeçilmelidir.”⁴¹

TÖB Bülteni’nin 2.ve 3. sayısı ne yazık ki elimizde yok. Bu yüzden 4. sayıdan itibaren Birliğin faaliyetlerini sunmaya devam edeceğiz.

TÖB Bülteni’nin 4. sayısı iki renk (kırmızı ve siyah) ve 4 sayfa olarak çıkmıştır. Haftalık olarak yayınlanan Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün “Eğitimdir ki, bir milleti, ya hür, müstakil, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır, ya bir milleti esaret ve sefaletle terk eder.” sözleri yer almaktadır. Bültendeki en önemli konu başlığı TÖS ile ilgilidir. Bu haber, “**Fakir Baykurt Eğitim Sorunlarını Yargıçlara Açıkladı ve Resmi Programları Uygulayan Atatürk’cü Öğretmenleri Övdü.**” başlığıyla verilmektedir. Haberin özetinde şunları görmekteyiz: “25 Ekim’de başlayan TÖS davasına Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 numaralı mahkemesinde devam edilmektedir. Mahkemede savcı olarak Yarbay **Keramettin Çelebi** ile Yüzbaşı **Baki Tuğ**⁴² bulunuyorlardı. Yazılı savunma yapan Fakir Baykurt, savcılık makamının suçlamalarını; TÖS’ün kuruluş amaçları dışına çıkması, gizli örgüt kurma, Komünizm propagandası yapma, anarşik ortam yaratılmasına ve sıkıyönetimin ilanına sebep olma gibi dört bölümde topladı. (...) TÖS’ün tüzüğünü okuyan Baykurt, yapılan çalışmaların TÖS tüzüğüne uygun çalışmalar olduğunu dile getirdi. (...) Öğretmenlerin ders programlarına uygun olarak çalışmasının Atatürk ilkelerini gerçekleştirmek çabası oldu-

ğunu, bu yüzden öğretmenlere baskı yapmanın yersizliğini ve haksızlığını belirtti. 4 saate yakın süren ifadesinin sonunda Baykurt, tahliyesi konusunu mahkemenin takdirine bıraktı.”⁴³

Bültenin bu sayısındaki **Sözlük** köşesinde **Reform, Organizasyon** ve **Reorganizasyon** kelimelerinin açıklamalarına yer verilmiştir.

TÖB Bülteni’nin 5. sayısında ağırlıklı olarak Atatürk’ün işlendiği göze çarpmaktadır. **15 Kasım**’da çıkan bültenin ana başlığı **“Ölümünün 33. Yılında Atatürk”** olarak belirlenmiştir. Logonun sağında Mustafa Kemal’in **“Düşününüz ki bu milletin, bu sosyal topluluğun yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni, doksanı bilmezse, bu ayıptır. Bundan insan olanların utanması lazımdır”** sözleri yer almaktadır. Bültendeki Atatürkçülük başlıklı yazı **Behçet Kemal Çağlar**’ın **Atatürk’ün Söylevleri** adlı kitabından alınmış. Başyazıda **“Atatürk Hukukçulara Sesleniyor”** yazısı bulunmaktadır. Bültendeki **“Ölümünün 33. Yılında Atatürk”** başlıklı yazıyı bu günkü arayışlarla benzerliği nedeniyle buraya koymayı uygun gördük:

Ölümünün 33. Yılında Atatürk

“Kendisine en çok özlem duyulan bir dönemdeyiz. Bu özlem elbette rastgele değildir. Belki bugün O’na en çok ihtiyaç duymanın yarattığı bir duygunun ifadesidir. Ama mademki böylesine bir özlem içindeyiz, O’nu böylesine bir gerekçeyle arıyoruz. O halde kendisine aşırı derecede ihtiyacımız var demektir.

Eğer böyleyse; O’nu arayışımız, içinde yaşanan bunalımdan, karşı karşıya kalınan sorunlardan geliyorsa, yüzümüzün yerde, kafalarımızın bulanık, yüreklerimizin çarpıntılarla dolu olması gerekir.

Maddi varlığından yoksun kaldığımız 33 yıllık süre içinde, O’nun ıstıttığı yolda, ilkelerini gerçekleştirmek için uğraş veren Türk öğretmen, inancından ve gücünden birşey yitirmeden izinde yürümektedir.”

Bültende dikkat çeken bir haber daha göze çarpmaktadır. **“TÖS Davası Sanıklarından 16’sı Daha Tahliye Edildi.”** Sözlük köşesinde **Ampirizm**,

Rasyonalizm ve **Radikalizm** kelimeleri açıklanmış. Bu arada **Yeni Kurulan Şubelerimiz** başlığı altında yayınlanan listeye göre TÖB'ün şube sayısı **140'a** ulaşmıştır.⁴⁴

22 Kasım 1971 tarih ve 6 sayı numaralı TÖB Bülteninin ağırlıklı konusu düşünce özgürlüğü ve Atatürk'ün öğretmenlere dair görüşleridir.⁴⁵ Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk'ün **“Hürriyet ve bağımsızlık benim karakterimdir”** sözleri yer almaktadır. Bültende Behçet Kemal Çağlar'dan alınan **“Öğretmenlere Saygımı Belirtmek İsterim.”** Başlıklı bir yazı ve Atatürk'ü kara tahtanın başında yeni harfleri öğretirken gösteren Başöğretmen yazısıyla desteklenmiş bir çizim yer almaktadır. Bu yazı Mustafa Kemal'in 15 Temmuz 1921'deki⁴⁶ Maarif Kongresi'nde yaptığı konuşmadır.⁴⁷

Bültenin ana konusunu **“Düşünce Özgürlüğü ve Kitap Yasaklanması”** başlıklı yazı oluşturmaktadır. Bu yazı Türkiye'nin bu günlerine de ışık tuttuğu için yazının kısa bir özetini vermeyi yararlı gördük; “Aydınlık günlerin özlemini çeke çeke gün beklemek, Türk aydınının alın yazısı olsa gerek. Tarihimizle övünürüz, geleneklerimizle övünürüz ve en nihayet dinimizle övünürüz. Ama uluslar arası yerimizi belirlemeye gelince, sıramız **az gelişmiş ülkeler** arasındadır.

Bu gün sadece kitap yasaklama salgınına değinmek istiyoruz. “Düşünce özgürlüğü”, politikacısından aydın kişilerimize kadar, her toplum kesimimizin dilinden düşürmediği sözcüklerdir. Oysa her çeşit özgürlük bir tercih meselesidir. Tercih ise, tercihi yapılacak türlerin bolluğuna ve zenginliğine bağlıdır. Düşünce ürünleri öylesine bol olmalıdır ki, biz onların içinden istediğimiz üzerinde tartışıp tercihlerimizi koymalıyız ortaya.

Kitap yasaklamakla, düşünce özgürlüğü birbiriyle bağdaşmaz. Birinin bulunduğu yerde öteki, ötekinin bulunduğu yerde beriki olmaz. 20. Yüzyılın belirli bir düşünce platformu vardır. Bunun dışında kalındı mı, toplumlar çağ dışına itilmiş demektir. (...) Yakın çağların bir düşünür ve devlet adamı gençlere yaptığı bir konuşmasında şöyle der; ***Biz kitap yasaklamayız, kitap yakmayız. Bir satırlık yazı bile insanlığın bize aktardığı kutsal bir kültür mirasıdır. İşimize yarasın, yaramasın bize bırakılan bu emaneti alır, onda bizim binamızı kurmaya yarayacak bölümleri benimser, sistemimizi, politik kurumlarımızı inşa ederiz.”***

Bültenden öğrendiğimize göre, aralarında **Oya Sencer** (Baydar)'in de bulunduğu 21 TÖS sanığı tahliye edilmiştir. Sözlük kısmında **Ekonomi**, **Ekonomi Politik** ve **Sosyal Ekonomi** kavramlarının anlamı açıklanmış. Bültende yeni kurulan şubelerin adlarına yer verilmiş ve şube sayısının 160 olduğu belirtilmiştir.

TÖB Bültenlerinde yer yer günlük gazetelerden aktarılan yazılara da rastlanmaktadır. Bültenin bu sayısında Türkiye- ABD ilişkilerinde önemli bir pazarlık konusu haline gelen haşhaş üretimi konusuna yer verilmektedir. Türkiye'nin önemli bir ABD dayatmasıyla karşı karşıya olduğu **"Haşhaş Konusu"** başlıklı alıntı yazıdan bir bölümü buraya aktarıyoruz:⁴⁸ "... Erim Hükümeti, pazarlık tamamlanmadan afyon ekimini yasaklama kararını almış ve uygulamaya geçmiştir. Pazarlık masasına ise daha sonra oturmuştur."⁴⁹

TÖB Bülteninin adı da TÖB-DER Bülteni oldu...⁵⁰

Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk'ün **"Yabancı bir devletin koruyuculuğunu istemek, insanlık niteliklerinden yoksunluğu, güçsüzlüğü ve beceriksizliği açığa vurmaktan başka bir şey değildir."** sözleri yer almaktadır. Bültendeki ana yazılar arasında **"Eğitim Reformu Üstüne"**, **"Atatürk Diyor ki"** başlıklı yazılar göze çarpıyor. Bültenin 2. sayfasında "Sergisi bizden-Yargısı sizden" başlıklı bir bölüm yer almaktadır.⁵¹ Bültende yer alan bilgiye göre TÖS Davasında tahliye olanların sayısı 62'ye ulaşmıştır. Kurulan yeni şubelerin adlarının yayınlandığı listeye göre ise TÖB-DER'in şube sayısı 180'e ulaşmıştır. Bültenin Sözlük köşesinde ise **Opportunizm** (fırsatçılık), **Hümanizm** (insancılık) ve **Sadizm** kelimelerinin anlamları açıklanmaktadır.⁵²

13 Aralık 1971'de çıkan Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk'ün **"Yaşamak isteyen milletimizin isteği bir kelimeyle özetlenebilir ve gayet meşrudur: Bağımsızlık"** sözü yer almaktadır. Bültenin en önemli haberinin başlığı da şöyle; **13 Bakanın Hükümetten Çekilme Kararı Hükümeti İstifaya Mecbur Etti**. Bu habere göre 3 Aralık 1971 günü 13 bakan hükümetten ayrılmıştır. Ayrılmamanın gerekçesini Çalışma Bakanı Atilla Sav şu sözlerle açıklıyor; **"Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle gerçekleştirmek için hükümette görev alan bu bakanların bunu gerçekleştirmeye imkanı kalmadığından istifade etmiş bulunuyorlar."**Bültenin bir diğer

haberinin başlığında şunlar okunuyor: **“73 Tahliyeden Sonra Hala 104 Öğretmen Örgütümüzden Yardım Bekliyor”** Bu haberi öğretmen örgütçülüğünün tarihine kaynaklık edeceğini düşündüğümüzden özetleyerek yayınlamayı uygun gördük; *“1971 Mayısından beri bir çok öğretmenin gözaltına alındığı, bunlardan bazılarının tutuklandığı bilinmektedir. Öğretmenlerden 73’ü tahliye edilmiştir. Halen 56’sı tutuklu 48’i çeşitli nedenlerle açıkta bulunan 104 öğretmen aylığından yoksun bulunmaktadır. (...) Meslektaşlarımızın durumlarını şube başkanlarımız üyelere duyururlarsa öğretmen arkadaşlarımız bu duruma duyarsız kalmayacaklardır.”* Bültenin bu sayısında da **Eğitim Reformu** yazı dizisinin 5. Bölümü yer almaktadır. İç sayfada 10 Aralık 1948’de yayınlanan **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**’nin 24. Yıldönümü nedeniyle beyannamenin özeti yayınlanmıştır. Yer darlığı nedeniyle olsa gerek, Sözlük köşesine bu sayıda yer verilmemiş, **AST** (Ankara Sanat Tiyatrosu)’ın TÖB-DER üyesi öğretmenlere bilet ücretlerinde indirim uygulayacağına dair bir yazısı konulmuştur. Bir yargı kararı **“Konya-Ereğli Savcılığı, yasak kitap bulundurma konusunda soruşturma açtığı, öğretmen Salim Harput hakkında Takipsizlik Kararı verdi.”** başlığıyla uzunca bir şekilde haberleştirilmiş.⁵³ Yeni açılan TÖB-DER şubelerinin bulunduğu listeye göre **TÖB-DER’in şube sayısı 200’e ulaşmıştır.**⁵⁴

TÖB’ün TÖB-DER adını almasından sonra dört sayfa olarak çıkan bülten-de “Bülten” veya “Dergi” gibi bir ibareye rastlayamıyoruz. Biz Bülten sözcüğünü kullanmaya devam edeceğiz.

20.12.1971 tarihli Bültenin 9.sayısının sağ üst köşesinde Atatürk’ün

“Bizi mahvetmek isteyen Emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen Kapitalizme karşı heyet-i milliyeye, savaşmayı caiz gören bir mesleği izleyen insanlarız.” sözü yer alıyor. Bültenin en önemli haberinin başlığı; **“TÖS Genel Başkan Yardımcısı Durusun Akçam ve 41 Öğretmen Daha Tahliye Oldu”** şeklindedir. Haberin devamında tahliye edilenlerin isimlerine yer verilmiştir. Bu isimler arasında TÖS Yürütme Kurulu üyesi Veli Kasımoğlu, ile Trabzon’dan aralarında **Gültekin Gazioğlu**, Orhan Yavuz, **Kadri Çoban**, Mutafa Karadeniz, Kazım Karadeniz, Edip Yazgan gibi kişiler bulunmaktadır.⁵⁵ Bültende

TÖB-DER'in Milli Eğitim Bakanına (*Bakanlık görevini İsmail Arar yürütmektedir-İ.A-*) yazdığı mektuba da yer verilmiştir. **"Sayın Bakan"** hitabıyla başlayan mektuptan bazı bölümleri aktarıyoruz; **"On bine yakın öğretmen "ekmek" için yaban ellerde çalışmaya gitmiştir. (...) Geçim sıkıntısı öğretmenlerin önemli sorunlarından biridir. Öğretmenler çalışma güvenlikleri, demokratik hak ve özgürlükleriyle ilgili de kaygı duyar hale gelmişlerdir."**

Bültende İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin özetlenmesine devam edilmiş, açıkta bulunanların maaşlarının ödenmesine dair Maliye Bakanlığı'nın bir yazısı, **Ankara Birlik Sahnesi**'nin TÖB-DER üyesi öğretmenlere indirim uygulayacağına dair yazısı ile **Orhan Seyfi Orhon**'un **Son Havadis Gazetesi**'nde çıkan **Turan** adlı yazısına da yer vermiş, Orhon'un Turancılığı Mustafa Kemal'in **"İslamcılık ve Turancılık siyasasının başarı kazandığına ve dünyayı uygulama alanı yapabildiğine tarihte rastlanmamıştır."** sözleriyle eleştirilmiştir.⁵⁶

Bültenin **10. Sayısı 27.12.1971 tarihinde** çıkmıştır. Başlığın sağ tarafında Atatürk'ün **"Bütün mazlum milletler zalimleri bir gün yok edecektir. O zaman dünya yüzünden zalim ve mazlum kelimeleri kalkacak, insanlık kendisine yakışan bir sosyal duruma erişecektir."** sözleri yer almakta. Bültendeki en önemli haber ise **"Fakir Baykurt Tahliye Edildi."** başlığıyla verilmiş. Haberin devamında **"226 Gün Tutuklu Kalan Fakir Baykurt Tahliye edildi. 17 Mayıs 1971'de tutuklanıp, 142 sanıklı dosya ile, 25 Ekim'de mahkeme önüne çıkarılan Fakir Baykurt tahliye edildi."** bilgisiyle birlikte Fakir Baykurt'un bir fotoğrafına da yer verilmiştir.

Bültende göze çarpan konulardan biri **Menemen Olayı** ile ilgilidir. Bu konu ile ilgili yazıların birinde **"Menemen Olayı Üzerine Gazi'nin Orduya Taziyesi"**ne yer verilmiştir. Konuyla ilgili TÖB-DER'in görüşleri de şu şekildedir:

TÖB-DER ve Menemen Olayı

"Cumhuriyetin ve devrimlerin öğreticisi ve koruyucusu olan öğretmenlerin bilinen kurbanlarından Mustafa Kubilay mürteci yobazlar tarafından 41 yıl önce Menemen'de öldürülmüştü. Şeriat ve hilafet türküsüyle ayaklanıp Cumhuriyete ve devrimlere yöne-

len bu kara saldırganlara doğru yol göstermek üzere öğüt vermek isteyen yedek subay devrimci öğretmen M.F. Kubilay'ın üzerine atılan yobazlar şehit ettikleri Kubilay'ın başını kesmişlerdi. Kubilay, kendisinden önce ve sonra şehit edilen meslektaşları gibi, halka hizmet yolunda, cumhuriyet ve devrimler uğrunda can vermişti. Ondan önce şehit edilenleri ve Kubilay'ı örnek alan devrimci Türk öğretmeni inancından ve aşkıdan bir şey yitirmeden halka hizmet yoluna devam edecektir. Atatürkçü öğretmenler, devrimci bilinç içinde birleşip bütünleşerek başarıya ulaşacağı ve şehit meslektaşlarına layık olacağı inancındadır.”⁵⁷

Bültende yer alan diğer yazılar arasında **“Reform İçin Reformist Kadro Gereklidir”**(burada kastedilen eğitim reformudur.), **“Mustafa Necati Öleli 42 Yıl Oldu”**, **“Ankara Kardeş Oyuncular Tiyatrosu TÖB-DER üyelerine indirim yapıyor”**. Bültenin **Sözlük** köşesinde **Kapitalizm, Artık Değer** ve **Tröst** kelimelerinin anlamına yer verilirken, yeni açılan şubelerin adlarının yer aldığı bir liste yayınlanmıştır. Bu listeye göre açılan **TÖB-DER şubelerinin sayısı 220’ye** ulaşmıştır.

TÖB-DER Bülteni’nin **11.** sayısı 1972 yılının ilk sayısıdır.⁵⁸ Bu sayıda bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün şu sözü yer almaktadır; **“Bir memleketin maliyesi bağımsızlıktan yoksun olunca o devletin bütün kollarında bağımsızlık mefluçtur.”**(yoktur anlamında İ.A)

Bültenin manşetinde **Devrimci Mustafa Necati**⁵⁹ yazısı yer almaktadır. Bu yazıdan bir bölüm aktaralım:

Devrimci Mustafa Necati

“Devrimci Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati’yi 42 yıl önce kaybettik.”⁶⁰ Sivil bir militan olarak Kurtuluş Savaşı’na katılmıştı. (...) Mustafa Kemal’in güvendiği sayılı kişilerden biriydi.(...) Yazı devriminin yürütücüsü öğretmenlerin en içten koruyucusuydu. (...) hala binlerce köyümüzün ve milyondan fazla çocuğumuzun okulsuz bulunması, 14 milyona yakın vatandaşın okuma yazmadan yoksun kalması Necati gibi devrimci yöneticilerin yokluğunu acı acı yansıtmaktadır.(...) Mustafa Necati’yi içimiz yana yana anıyoruz.”

Bültende “**1971’i Geride Bırakırken**” başlıklı yazıda bir yılın değerlendirilmesi yapılmıştır. Yararlı olabileceğini düşünerek bazı bölümlerini aktarıyoruz;

TÖB-DER 1971’İ DEĞERLENDİRİYOR; “1971’İ GERİDE BIRAKIRKEN”

“1971 yılını bitirdik. Olaylarla dolu bir yılı daha geride bırakıyoruz. Şöyle bir geriye baktığımızda bir Vietnam, bir Arap-İsrail ve bir Pakistan –Hindistan savaşını hatırlamamak mümkün değil. Birçok ülkede hükümetler birbiri ardına düşerken, dolar değerini yitirdi. Öte yandan Çin Halk Cumhuriyeti Birleşmiş Milletlere kabul edilirken, Milliyetçi Çin örgütten çıkarıldı.

Yurdumuzda; fiyatlar hızla fırlamış, üniversite kapılarından binlerce genç dönmüş, okuma yazma sorunu yine kökünden çözülememiş, Atatürk Türkiye’sinde şeriat düzeninin özlemi içinde binlerce kuran kursu etkinliğini sürdürmüş...(…) Az gelişmiş bir ülkenin aydını olarak bize düşenleri hatırlatmakta yarar var. Öğretmeni sadece ABC öğreten biri olarak görme ve gösterme yanlışını düzeltmek ve bilimsel doğruları öğretmek konusundaki görevlerimizi de hatırlatmak isteriz. Öğretmen her şeyden önce yurttaşlık görevini tam olarak yerine getirebilmek için yurt ve dünya sorunlarını bilmeli ve bu sorunların çözülmesinde bilimsel açıklamalara sahip olmak zorundadır. Mesleki ya da bireysel sorunlarımızı ülke sorunlarından soyutlayarak çözmek nasıl mümkün değilse, ülkemizin çelişkilerini de uluslar yelpazesindeki yerimizi belirlemeden açıklamak mümkün değildir. (...) Eğittiğimiz ve yetiştirdiğimiz öğrencilerimizden okuyan, düşünen ve çabalarını halkının kalkınma çabasına adayan aydınlar elde ettiğimiz gün ATATÜRK öğretmeni olabiliriz.(...)”⁶¹

Bültende Memurların Ödev ve Sorumlulukları, Sizin İçin Hukuk Kılavuzu, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (önceki sayılardan devam) başlıklı yazılar ile “Sözlük” köşesinde **Demokrasi, Otokrasi ve Teokrasi** kelimelerinin anlamlarının açıklandığı yazıya yer verilmiştir. Yeni açılan TÖB-DER şubelerinin adlarının yayınlandığı listeden öğrendiğimize göre de TÖB-DER’in şube sayısı **240’a** ulaşmıştır. Bültende kitap tanıtımı da yapılmaktadır. “**Bu Kitabı Okudunuz mu?**” başlığıyla değerlendirilen kitap, Arnavut yazar **İsmail Kadere’nin “Ölü Ordunun Generali”**dir.

TÖB-DER cephesinde bu gelişmeler yaşanırken ülkede de aşağıdaki gelişmeler yaşanmaktaydı:

II. Nihat Erim Hükümeti döneminde de sıkıyönetim uygulamaları tüm şiddetiyle devam ediyor, özgürlükler daha da kısıtlanıyordu. Aralık 1971’de DDKO Davası Diyarbakır’da başladı. 10 Ocak 1972’de Askeri Yargıtay, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan hakkında verilen idam cezasını onadı. Bu konu nihai karar mercii olan TBMM’nin onayına sunuldu. TÖB-DER, idamlara karşı olduğunu bülteninde yayınladığı bir kampanya ile açıklamış oldu.

Bültenin **12.** sayısında başlığın yanında Atatürk’ün **“Uzun yılların uyuşturucu yönetim ve eğitiminin etkisinden bir toplumun, bir günde, bir yılda kurtulabileceğini düşünmek ve kabul etmek doğru değildir”** sözlerine yer verilmiş.

Bültenin manşetinde ise **“Binlerce Aydın Ölüm Cezasının Kalkmasını İstediy”** başlıklı haber yer almaktadır. Haberde aydınlar ve gazeteciler tarafından bu konuda başlatılan imza kampanyasına 9’u tabii 11 senatör ve 1 milletvekilinin katıldığını öğreniyoruz. Bültenin köşe yazısı niteliğindeki yerinde **“Nasıl Bir Yarın Özlemi İçindeyiz?”** başlıklı bir değerlendirme yazısına rastlamaktayız. Bu yazının eğitime dair olan bir bölümünü özetleyerek buraya aktarmayı uygun gördük; **“(…) Yaratılmak istenen öğretim ve eğitim birliği, körpe beyinleri şeriat düzeni özlemiyle yıkayan Nurculuk propagandası yapan Kuran kurslarıyla zedeleneli yıllar oluyor.(...) Eğitim, ülkemizin sosyo-ekonomik gerçeklerine dayanmadıkça ve ulusal gereksinmelerimize cevap verecek duruma getirilmedikçe okullarımız toplumun sırtından geçinen ve üretime hiçbir katkısı bulunmayan işsiz aydınlar çoğaltmaya devam edecektir.”**

Bültenin bu sayısında **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi** dizi yazısı IV. Bölümüyle devam etmiş, **Milli Eğitim Bakanları** başlıklı yeni bir yazı dizisine başlanmıştır. Sırasıyla **Dr. Rıza Nur, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Mehmet Vehbi ve İsmail Safa** gibi bakanlar hakkında kısaca bilgi verilmektedir.

Yine Bültende yeni olan bir bölüm daha var. **“Geçen Haftanın Olayları”** başlıklı bu bölümde yurttan ve dünyada meydana gelen haftanın önemli

olayları kısa başlıklar halinde verilmiş. **Sözlük** köşesinde ise **Bürokrasi, Bürokrat, Teknik, Teknokrat ve Teknokrasi** kelimelerinin anlamları açıklanmıştır.⁶²

17.1.1972 tarihli 13. sayılı Bültenin sağ üst köşesi yine Atatürk'ün **“Arka üstü yatmak ve hayatını çalışmadan geçirmek isteyen insanların bizim topluluğumuz içinde yeri yoktur”** sözleriyle çıkmıştır. Bültenin manşetinde **“Yeni Vergiler Havayı Bulandırıyor”** başlıklı bir yazı yer almaktadır. Başyazının konusu ise, **“Uygarlık-İnsanlık.”** Bu yazıda aralarında Altan Öymen'in de bulunduğu bazı gazetecilerin ölüm cezasının kaldırılmasına yönelik çabalarına yer verilmektedir. Yine Milliyet Gazetesi'nden **Abdi İpekçi**'nin 13 Ocak 1972 tarihli **“Çağdaş Uygarlık ve İdam”** konulu yazısı özetlenerek ilk sayfada yayınlanmıştır. Önceki sayılardan devam eden **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi V. bölümüyle** devam ettirilmiş, yine devam yazılarından biri olan Milli Eğitim Bakanları başlıklı yazıda **Vasıf Çınar, Şükrü Saraçoğlu, ve Hamdullah Suphi Tanrıöver** kısaca tanıtılmıştır. **Sözlük** köşesinde **Faşizm, Nasyonal Sosyalizm, Nazizm ve Nazi** kelimelerinin anlamları açıklanıyor. Bültende **“Düyun Borcu”** yazısı ile Haberler başlıklı bölüm var. Haberler kısmındaki en ilginç haber **“Tarım Bakanlığı 1971-72 Öğretim Yılında Ziraat Fakültesini Kazanan 7 Kız Öğrenciye Burs Vermekten Vazgeçti”** olarak bültende yerini almış.

Öğretmen örgütleri eski genel başkanlarından Fakir Baykurt, Cemil Çakır ve Ali Bozkurt DEK delegeleri arasında

Bültenin **14. Sayısı** 24.1.1972 tarihlidir. Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk'ün şu sözlerine yer verilmiş; **“Bugünkü savaşlarımızın gayesi tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın tamlığı ise ancak mali bağımsızlıkla mümkündür”**

Bu sayının en önemli haberi ise, **“TÖS Ege Bölgesi Baştemsilcisi Ferhat AslantaşTahliye Edildi.”** Haberin devamında **“Önce İz-**

mir Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp serbest bırakılan Ferhat Aslantaş daha sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Askeri Mah-

kemesinde görülmekte olan TÖS davası sanığı olarak içeri alınıp yargılandı. 20 Ocak 1972 yılında yapılan duruşmada tahliyesine karar verildi” denilmiştir. Bültenin ön sayfasında **“Milli Eğitimde Değişiklik”, “Eğitim ve İşsizlik”** başlıklı iki yazı görüyoruz. Bu yazıların ikincisinde TBMM’de Milli Eğitim Bakanı İsmail Arar’ın 28 Aralık 1971’de meclis plan ve bütçe komisyonunda yaptığı konuşma yer almaktadır. Bir bölümünü özet olarak vermeyi uygun gördük: **“...Okur- yazar sayımız %55’e yükselmiştir. Her yıl 1 milyon kişinin bu rakama eklenmesi gerekirken maalesef bu sayı 100 bini aşmamaktadır.(...) Türkiye’de 18 bin ilkokulda 145 bin öğretmen görev yapmakta, 5 milyon çocuk öğrenim görmektedir. 380 bin ilkokul mezunu ortaokula devam etmeyerek öğrenim hayatının dışında kalmaktadır.(...) bu yüzden ilköğretimin 8 yıla çıkarılması denemelerine bazı okullarda başlanmış bulunmaktadır.⁶³ (...) Ortaokul için yeterince öğretmen yetiştirilememektedir. İlkokuldan gelen bin öğrenciden ancak 27’si ortaokulu, 9’u liseyi bitirebilmektedir. Ortaöğretim iki kademe olacak birinci kademe hayata hazırlama, ikinci kademe ise yöneltme uygulanacaktır. Bundan sonraki kademe yöneltmeye dönük olacaktır. Üniversitelerimiz topluma karşı görevlerini tam anlamıyla yerine getirememiştir.(...) Türk Planlama Teşkilatına göre Türkiye’de işsiz sayısı her yıl 400.000 kişi artmaktadır. 139 kişiden ancak 10 kişiye iş bulunabildiği için 129 kişi işsiz kalıyor.”**

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi dizi yazısı bültenin bu sayısında da VI. Bölümüyle sürdürülmüştür. Bültende **Geçen Haftanın Olayları** başlıklı yazıda yine yurttan ve dünyada meydana gelen önemli olaylar özetlenmektedir. Milli Eğitim Bakanları yazı dizisine devam edilmiş, **Mustafa Necati** ve icraatları anlatılmıştır. Son sayfada **“TÖS Davası Yeniden Başladı”** şeklinde bir kısa habere yer verilmiş, **Sözlük** köşesinde **devrim** ve **devrimcilik** kelimelerinin anlamları açıklanmıştır.⁶⁴

1.2.1972 tarihinde çıkan bültenin **15.** sayısının sağ üst köşesi şimdiye kadar olduğu gibi Atatürk’ün bir sözüne ayrılmış. Bu sayıdaki Atatürk’ün sözleri şöyle; **“Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı egemen olacaktır.”**

Bültenin manşetinde **“Fakir Baykurt’un Rusya ile ilişki kurduğu haberi yalandır.”** haberi gözümüze çarpmaktadır. Haberde özetle şu bilgilere

yer verilmektedir; “Geçtiğimiz hafta bir gazete **Fakir Baykurt’un Rusya ile ilişki kurduğu tespit edildi** biçiminde bir manşet haberi yayınladı. Bir süre önce Bolu civarında bir trafik kazasında ölen Rus diplomatın cebinden düştüğü söylenen kağıtlar arasında Baykurt’un kartı ile kitaplarından bazılarının isimleri bulunduğu ileri sürülmekte ve buna dayanarak Baykurt’un Rusya ile ilişkili bulunduğu yargısına varılmaktadır. Bu haber basın ahlakıyla bağdaşmamaktadır.(...) Konunun aslı şudur; Fakir Bayurt, yurt dışında tanınan, okunan ve tutulan bir yazardır. (...) Söz konusu diplomat Baykurt’un kitaplarını istemiş, Baykurt’da kitaplarını imzalayarak vermiştir. Bunda siyasi ilişki aramak **öküz altında buzağı aramaktan** öte bir şey değildir.”

Bültende “**İnönü İdamlara Karşı**” başlıklı bir yazı var. Yazıda İnönü’nün “**Siyasi suçlardan ötürü idam cezası istemediğimi söylüyorum.(...) İdam cezası yapmayalım, bunu kaldıralım...**” şeklindeki sözlerine yer verilmiştir.⁶⁵

Fakir Baykurt

TÖB-DER 10 İlde Bölge Toplantısı Yapıyor başlıklı haberde TÖB-DER’in 6 Şubat’ta bölge toplantısı yapacağı iller; **Kırklareli, Balıkesir, Uşak, Denizli, Konya, Kırşehir, Ordu, Elazığ, Gaziantep, Mersin** olarak sıralanmıştır.

Geçen sayılardan devam eden **Milli Eğitim Bakanları** başlıklı yazıda Mili Eğitim Bakanlığı görevinde bulunan **İsmet İnönü, Vasıf Çınar, Recep Peker, Cemal Hüsnü Taray**⁶⁶ ve **Dr. Refik Saydam** hakkında bilgi verilmiştir.

Geçen Haftanın Olayları köşesinde yurtda ve dünyada meydana gelen olaylara kısa başlıklarla yer verilmiştir. Bültende **TÖB-DER’in Üç Aylık Yaşantısı** başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda; TÖB’ün 3 Eylül 1971’de kurulduğu ancak İçişleri Bakanlığı’nın “**Birlik**” adına yaptığı itiraz yüzünden tüzükte değişiklik yapılarak derneğin TÖB-DER (**Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği**) adını aldığı, o

nedenle ancak Kasım 1971’de faaliyete geçebildiği, bu yüzden de üç aylık bir değerlendirme yapıldığına değinilmiştir. Değerlendirme yazısında ayrıca: “Bu dönemde **156 öğretmen tutuklanmış**, bunlardan 114’ü tahliye edilmiş, **42 kişi ise halen tutuklu bulunuyor**. Tutuklu olan ve işinden uzaklaştırılanlara yapılan ödeme toplamı ise 213 bin lira” bilgisine de yer verilmiştir.

DİPNOTLAR

- 33 **Ali Bozkurt**; TÖB-DER'in Kuruluşu. Abece Dergisi, sayı 325, s.2-3
- 34 **Yılmaz Elmas**; Sorunlarıyla Öğretmen adlı kitabında; "TÖB-DER'in kuruluş yıllarında kariyerist tavırlı bazı öğretmenler, **Devrimci Öğretmenler Birliği** (DÖB)'ni ve **İlkokul Öğretmenleri Derneği** (İLK-DER)'ni kurmuşlardır. DÖB, kendi kendine dağılmış, İLK-DER ise 9 Mart 1975 günü TÖB-DER'e katılmıştır." Değerlendirmesini yapmaktadır. (**Yılmaz Elmas**; Sorunlarıyla Öğretmen. S.75, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul 1994.)
- 35 "TÖB-DER Yürütme Kurulu başlangıçta 12 kişiydi. Daha sonra 9 kişi olarak belirlendi. 1978'de yapılan tüzük değişikliğiyle 11 kişiye çıkarıldı. Son artışın gerekçesi, yönetimi oluşturan siyasi gruplara unvan dağıtmada kolaylık sağlamaktır." **Dr. N. Altunya**; Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-2008) s.172, Ürün Yay. 2008 Ankara
- 36 **TÖB-DER**, I. Olağan Kongresine Sunulan Rapor, s.2 Ankara 1972
- 37 **Dr. Niyazi Altunya**; Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-2008) s.172, Ürün Yay. 2008 Ankara
- 38 **TÖB Bülteni** sayı,1 sayfa 2. 18 Ekim 1971
- 39 **TÖB-DER sayı: 7**, 06.12.1971, sayfa;1 (Abece dergisinin 32. sayısında Mehmet Cihangir imzalı yazıda bu konuda verilen bilgi şu şekildedir: "İç İşleri Bakanlığı Birlik sözcüğünü uygun bulmayıp tüzüğü onaylamayınca Afyon'da toplanan kurucular kurulu 23 Kasım 1971'de örgütün adını Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) olarak değiştirdi." Aktaran; Feyzi Coşkun; TÖB-DER s.17)
- 40 Sözlük Köşesi sonradan bir dönem TÖS'ün de yayın organı olan **İmece Dergisi**'nde de bulunmaktaydı. TÖB Bülteninin 1. sayısının Sözlük Köşesinde "**Felsefe**", "**Metafizik**" ve "**Fizik**" kavramları yer almaktadır. (İ.A)
- 41 TÖB Başkanı Haydar Orhan, bu raporu Milli Eğitim Bakanı Şinasi Orel'i makamında ziyaret ederek sunmuştur.
- 42 Sıkıyönetim Savcısı olan **Baki Tuğ**, TÖS'ün ve devrimci gençlerin amansız düşmanıydı. TÖS için "**TÖS'ün gizli Marksist-Leninist bir örgüt olduğu, herkesin malumudur. Mahir Çayan'ı kaçıranlara bakıyorsunuz TÖS mensubu öğretmenler. Deniz Gezmişleri kurtarmak için uçak kaçıranlara bakıyorsunuz yine TÖS mensubu öğretmenler... Kısaca bir anarşik olay tahlil edildiği zaman bakıyorsunuz, içinden yine TÖS'lü öğretmenler çıkıyor**" değerlendirmesini yapmış, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına idam cezası verdimişti. Tuğ, daha sonra Doğru Yol Partisi (**DYP**)'nden milletvekili seçildi.
- 43 **TÖB Bülteni**; 8.11.1971, sayı 4.
- 44 **TÖB Bülteni**; 15.11.1971, sayı 5.
- 45 **TÖB Bülteni**; 22.11.1971, sayı 6.
- 46 Dergide bu konuşmanın yapıldığı tarih 16 Temmuz 1921 olarak gösterilse de doğrusu 15 Temmuz 1921 olacaktır. (İ.A)

- 47 Mustafa Kemal'in Maarif kongresinde yaptığı konuşmanın tam metnini bu-
raya ekledik.

Muhterem Hanımlar, Efendiler!

**Genel Savaş (Birinci Dünya Savaşı) ülkemize bir yenilgi getirdi. Düş-
manlarımız bu durumdan yararlanarak ulusumuzu tamamen yok etmek
istediler. Bu duruma karşı oluşan ulusal tepki ve direnişin merkezi Ankara
oldu.**

**Bizi yaşatmamak isteyenlere karşı yaşama hakkımızı savunmak üze-
re toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi, burada, Ankara'da toplandı.
Bugün Ankara, Ulusal Türkiye'nin "Ulusal Maarifini" kuracak olan Türki-
ye Muallime ve Muallimler Kongresi'nin toplanmasına ev sahipliği yap-
manın gururuna sahne olmaktadır.**

**Yüzyılların neden olduğu bir yönetim anlayışının devletin bünyesinde
meydana getirdiği yaraları tedavi etme yolunda harcanacak çabaların en
büyüğünün hiç kuşkusuz, irfan yolunda olacağını kabul etmemiz lazımdır.
Gerçi bugün elimizdeki tüm maddi ve manevi güçlerimizi ulusal sınırları-
mızı işgal etmiş olan işgalci düşman güçlere kullanmak zorundayız.**

**Aydınlık bir ülkeyi oluşturmak için elimizdeki (maddi) kaynaklar yeter-
li değildir. Ancak yeterli koşullar oluşuncaya kadar dikkat ve özenle hazır-
lanmış bir eğitim programı oluşturmaya ve var olan eğitim sistemimizi bu
günden etkili bir hale getirmeye çaba göstermeliyiz.**

**Şimdiye kadar izlenen eğitim ve öğretim usullerinin ulusumuzun geri
kalmasında en önemli etken olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli
eğitim programından bahsederken, eski devrin hurafelerinden ve bün-
yemize hiç de uygun olmayan yabancı fikirlerden, Doğudan ve Batıdan
gelen tüm etkilerden tamamen uzak, ulusal özelliklerimize ve tarihimize
uygun bir kültürü kastediyorum. Çünkü ulusal zekamızın gelişimi ancak
böyle bir kültür ile mümkün olabilir. Her hangi bir yabancı kültürü, şim-
diye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı etkilerini devam ettirebilir.
Kültür ile ortam birbiriyle uyumlu olmalıdır. Bu zemin (ortam) ulusun ka-
rakteridir.**

**Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığıyla,
haklarıyla, birliğiyle çelişen tüm yabancı unsurlarla mücadelenin gerek-
liliğini ve ulumuzun gelişimini engelleyici yapısına karşı mücadele edil-
mesinin zorunluluğu öğretilmelidir. Yeni kuşağın ruhuna bu nitelik ve ye-
teneğin aşılması önemlidir. Sürekli ve müthiş bir mücadelenin olduğu
dünyada özgür ve mutlu kalmak isteyen her ulus bu nitelikleri şiddetli bir
şekilde benimsemek zorundadır.**

**Detaylarını tamamen bu konuda uzman olan kişilere bırakmak is-
tediğim bu konu hakkındaki genel noktaları tamamlamak için yeni ku-
şağın donatılacağı manevi özellikler; dürüstlük ve disiplinli bir düşünce
yapısından bahsetmek zorundayım. İşte biz, kongrenizden yalnız, hatları**

çizilmiş olan eski yolların devam ettirilmesinin tartışıldığı değil; kaba hatlarıyla belirttiğim koşullara uygun yeni bir sanat ve marifet yolu bulup ulusa göstermek ve o yolda yeni kuşağı yürütmek için yol gösterici olmak için kutsal bir hizmeti bekliyoruz. Maarif Vekaleti'nin halkı tanımış, çevresini ve ülkesini sevmiş, öğretmen ve uzmanlardan oluşan bir ilim ve irfan kongresini Ankara'da toplamayı düşünmüş olmasını ve bugünkü zor koşullara rağmen bu girişiminde başarılı olmuş olmasını, takdirle karşılıyorum. Sizlerin ve ulusumuzun huzurunda milli eğitimimiz hakkındaki görüşlerimi ifadeye imkan veren bu toplantıdan istifade ederek, geleceğimizin kurtarıcılığının önderliğini yapacak olan saygıdeğer Türkiye muallime ve muallimleri hakkındaki hürmet hislerimi açıklamak isterim.

Geleceğe hazırlanan vatan evlatlarına, hiçbir zorluk karşısında yılmadan büyük sabır ve azimle çalışmalarını, ebeveynlerin de okula giden çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için her türlü desteği sağlamalarını tavsiye ederim. Büyük tehlikeler karşısında uyanan ulusların ne kadar direngen oldukları tarih önünde belgelidir. Silahıyla olduğu gibi aklıyla da düşmanla mücadele etmek zorunda olan ulusumuzun, birincisinde gösterdiği beceriyi ikincisinde de göstereceğinden asla şüphem yoktur. Ulusumuzun tertemiz karakteri ve yetenekleri bunun örnekleriyle doludur.

Ancak bu doğuştan gelen yeteneği geliştirebilecek yeteneklerle donatılmış vatandaşlara ihtiyacımız vardır. Bu görev de sizlere düşüyor. Ulusal hükümetimizin, samimiyetle ve çok istediği halde Türkiye muallime ve muallimlerinin hayat ve refahını temin etme konusunda yetersiz kaldığını söyleyebilirim. Buna rağmen ulusumuzun eğitim düzeyini yükseltmek gibi kutsal bir amaç taşıyan yüce kurulunuzun bugünün şartlarını ve imkanlarını göz önüne alacağından ve her türlü zorluğu yenerek bu yolda kararlı bir şekilde yürüyeceğinden şüphem yoktur. Göreviniz çok önemli ve hayatidir. Bunda başarılı olmanızı tanrıdan diliyorum.

48 **Milliyet** 17 Kasım 1971

49 I. Erim Hükümeti 26 Mart 1971'den 11 Aralık 1971, II. Erim Hükümeti ise 11 Aralık 1971'den 22 Mayıs 1972 tarihine kadar görev yapmıştır. Erim Hükümeti döneminde ABD'nin dayatmalarıyla afyon ekimine kısıtlama getirilmiş, afyon üreticisi yüz bin aile bu durumdan olumsuz yönde etkilenmiştir. Türkiye'nin bu uygulamalarla uğradığı zarar 6 milyar dolar olarak hesaplanırken, ABD'nin bu zarara karşılık Türkiye'ye ödediği tazminat 525 milyon dolardır.(İ.A)

50 **TÖB-DER Bülteni**; sayı 7, 6.12.1971

51 Bu başlık altında 1970-71 öğretim yılına ait bazı eğitim istatistikleri verilmiştir. Buna göre; toplam okul sayısı 42.629'dur. Bunun 37.194'ü ilkokul, 2.178'i ortaokul ve lise, 2.657'si mesleki ve teknik okuldur. Okulsuz köy sayısı 4.291'dir.

- Öğretmen sayısı toplam 164. 761'dir. Bunun 134.624'ü ilkokul, 19.242'si ortaokul, 10.895'i mesleki ve teknik okullarda görevli öğretmenlerdir.
- 52 **TÖB-DER Bülteni** 6.12.1971, sayı 7.
- 53 12 Mart Darbesini izleyen günlerde birçok öğretmen ve aydın "yasaklı-sakıncı" yayın bulundurdıkları gerekçesiyle ya herhangi bir örgütle ilişkilendirilmiş veya "Komünizm propagandası yaptığı" gerekçesiyle TCK'nun 142. Maddesine göre gözaltına alınmış, yargılanmıştır. Bu yüzden savcılığın kararı tam metin olarak yayınlanmıştır. (İ.A)
- 54 **TÖB-DER** 13.12.1971, sayı 8.
- 55 Listede yer alan isimlerden Gültekin Gazioğlu daha sonra üst üste iki dönem TÖB-DER Genel Başkanlığına seçilecektir. Orhan Yavuz ise Gazioğlu'nun hemşehrisi ve arkadaşı olup bu ikili 1965'teki T.Ö.D.M.F kongresine birlikte katılmışlardır.(G. Gazioğlu; Roman Gibi / Anılar s.77) Yine listedeki isimlerden Kadir (Kadri) Çoban TÖB-DER GYK üyeliği yapmıştır.(İ.A)
- 56 **TÖB-DER** 20.12.1971, sayı 9.
- 57 **TÖB-DER** 27.12.1971, sayı 10.
- 58 **TÖB-DER** 3.1.1972, sayı 11.
- 59 Bu yazıda "Mustafa Necati 1927 yılında Milli Eğitim Bakanı olmuştur." cümlesindeki tarih yanlışını düzeltmek isterim. Doğru tarih 20 Aralık 1925 olacaktır.(İ.A)
- 60 Mustafa Necati, 1894'te İzmir'de doğdu. I. Dönem TBMM'de Saruhan Mebusu ve İstiklal Mahkemesi üyesi olarak görev yaptı. 1925'de Maarif Vekilliği görevine getirilen Mustafa Necati, 1 Ocak 1929'da öldü.
- 61 Dikkat edilirse TÖB-DER'in 1971 yılını değerlendiren yazısında 1971 yılının iç politik olaylarının değerlendirmesi yapılmamıştır. Bu durumun nedeninin bir dernek olarak sıkıyönetim yasaklarına uyulması kaygısı olabilir. Okuyucuya hatırlatmakta fayda görüyoruz; bu dönemde İsrail'in İstanbul Başkonsolosu olan Efraim Elrom, Mahir Çayan'ın lideri olduğu THKP-C tarafından kaçırılarak öldürülecek, Erim hükümetince Balyoz Harekatı başlatılacaktır. 31 Mayıs 1971'de Nurhak dağlarında THKO'culardan Cemgil, Manga ve Özdoğan öldürülecek, Çayan ve Cevahir ise; bir Binbaşının kızını rehin aldıkları apartmanda kısırılacaklardır. Yapılan operasyonda Çayan yaralı, Cevahir ölü olarak ele geçirilecektir.
- 62 **TÖB-DER**; 10.1.1972,sayı 12.
- 63 İlköğretimin 8 yıla çıkarılması ancak 28 Şubat süreciyle 1997 yılında gerçekleşmiştir.
- 64 **TÖB-DER** 24.1.1972, sayı 14.
- 65 İdam cezası 10 Mart 1972'de TBMM'de onaylandı. 53 red, 6 çekimser (bunlar CHP'lilere aitti) oya karşılık 238 oyla kabul edildi. Gezmiş, Aslan ve İnan 6 Mayıs 1972'de idam edildi.
- 66 **Cemal Hüsnü Taray**, İsmet İnönü'nün başbakanlığı sırasında 10.4.1929'da Milli Eğitim Bakanı oldu ve 1.5 yıl bu görevde kaldı. (İ.A)

1972

Bültenin 16. Sayısı 7 Şubat 1972 tarihli. Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk'ün; **“Bir millet varlığı ve hakları için bütün kuvvetiyle, bütün fikri ve maddi kuvvetleriyle ilgilenmezse bir millet kendi kuvvetine dayanarak varlığını ve bağımsızlığını sağlayamazsa şunun bunun oyuncağı olmaksızın kurtulamaz”** sözlerine yer verilmiştir. 16.sayının manşetinde **“TÖB-DER'in 193 Şube Yönetim Kurulları 10 Merkezde Toplandı.”** haberi fotoğraflı olarak yer almaktadır. Bir diğer haber de **“Öğretmen Okullarında Göçebelik”** başlığıyla kendine ilk sayfada yer bulmuş. Bu haberde özetle **“Millî Eğitim Bakanlığı'nda Öğretmen Okulları Genel Müdürü'nün okulları devrimci öğretmenlerden temizliyoruz** sözleri gerekçe gösterilerek her okuldaki 3-5 öğretmen başka okula sürgün edilmekte veya bakanlık emrine aldırılmaktadır” denilmektedir. Bültenin 2.sayfasında **“Görevden Uzaklaştırılan Memurların Aylığı”** başlıklı bir yazı daha var. O dönemde gözaltına alınan veya görevden alınan öğretmen sayısının fazlalığı nedeniyle bu tür bir yazılı izahata ihtiyaç duyulduğunu görmekteyiz. Aynı sayfada **Şevket Süreyya Aydemir**'in Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan **“Öğretmeni Cesaretlendirmek”** başlıklı yazısına yer verilmiştir.⁶⁷ Bu yazının bazı bölümlerini Türkiye'de eğitimin sorunlu olmasının nedenlerine dair ipuçları verdiğinden özetleyerek vermeyi yararlı gördük;

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR; “ÖĞRETMENİ CESARETLENDİRMEK LAZIM”

*“(…) İlk çöküntü ve ilk darbeler bizde, üstün bir buluş ve başka ülkelerde benzeri olmayan Köy Enstitülerinin ve enstitülülerin üzerine yağdırılan yıldırımlarla başladı.(...) Bu haksız müdahaleler yalnız enstitülü öğretmenlerde değil, bütün öğretmenler aleminde ilk gurur, haysiyet ve cesaret kırıcı hareketler oldu. (...) Sayın Nihat Erim şu cümleyi çekinmeden söyleyebilirdi: **Eğer elimde iktidar olsa, Köy Enstitülerini, adıyla, sanıyla tekrar açarım.**(...)1950'den sonradır ki, köy öğretmeni köyde yalnız muhtardan, imamdan değil, köy bekçisinden bile arka plana itilmeye çalışıldı. Öğretmenin karşısına bu sefer de ortaçağ taassubunun hortlayan hayaletleri dikildi. Her tarafta irtica evvela öğretmeni hedef alıyordu. Siyasi*

demagog bir köye gidip evvela taassup hislerini kamçılıyordu. **Köylerde partililer kahvelerini camilerini ayırırlarsa orada öğretmenlerin yeri neresi olabilir? O, köyde, artık kenara itilmiş, ürkek, cesaretsiz bir yaratık haline gelmez mi?**⁶⁸ (...) İlk öğretmenler aleminde öğretmenlerin, **Milliyetçi Öğretmenler, milliyetçi olmayan öğretmenler diye ikiye bölünüşü**, o devirde başlar. Halbuki öğretmenler içinde, milliyetçi olmayan bir öğretmenin bulunduğu bu güne kadar misali ve ispatı yoktur. Fakat ne çare ki, bu resmi ayrılış ve adına Milliyetçi Öğretmenler diye hakim partinin kanadı altına alınmak istenen, devletten bina, mefruşat, lokal yardımı gören **dar bir kadronun büyük topluluktan kopuşu maalesef diğerleri için çok cesaret kırıcı oldu.**(...) Evet öğretmeni suçlama bulutları dolaştırmanın, asılsız suçlamalarla karakol maceralarının yarattığı hava şu olmuştur ki, öğretmenler artık, kendinden şüphe etmek hastalığına yakalanmıştır. Bu korkunç ve ruha durgunluk veren bir hastalıktır. Bu hastalığa tutulmuş olanlardan hiçbir enerji ve yaratıcı güç beklenemez. Bu hastalığa tutulanlar, ya işçi olur yurtdışına kaçarlaryahut da çevrelerinde gününü gün edebilmek için, kitabı hatta gazeteyi bile bir tarafa atarak, kendilerine ve mesleklerine yabancı kesilirler. O zaman okumanın hatta bazen de okutmanın yerini atalet, oyun, tavlâ ve iskambil partileri ile felekten intikam almak kalır. **Biz bu düşüşten ve cesaretsizlikten öğretmeni kurtarmalıyız.** Çünkü onun gerçek oyunu, eğitimidir. Bir taraftan kendini durmadan yetiştirmek, bir taraftan da öğrencilerine kendinde olanları vermektedir.”

Bültenin bu sayısında **Milli Eğitim Bakanları** yazı dizisine devam edilmiş Esat Sagay⁶⁹, Dr. Reşit Galip⁷⁰ ve Dr. Refik Saydam⁷¹ tanıtılmış. **Sözlük** köşesinde **Bilgi Kuramı**’na, 4.sayfasında ise **“Geçen Haftanın Olayları”** na yer verilmiştir.

14 Şubat 1972 tarihinde yayınlanan TÖB-DER Bülteninin 17.sayısının sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Milli sınırlarımız içinde hür ve bağımsız yaşamak istiyoruz”** sözüne yer verilmiştir. Manşeteki haber **“Devlet Memurla-**

rı Kanununun Anayasa'ya Aykırı Maddeleri Anayasa Mahkemesi'nde şeklindedir. "Örgütçülük Psikozu" başlıklı yazıda ise geçen hafta yapılan örgüt toplantılarında görülen coşku ve dayanışma ruhuna dikkat çekilmiştir. **"Bölge Toplantısından İzlenimler"** yazısında ise "TÖB-DER için bir yayın organının çıkarılması", "TÖS'ün çizgisinin doğru olduğu" gibi görüş ve öneriler gözümüze çarpıyor. Bültenin bu sayısında **"Örgüt Haberleri"** bölümüne yer verilmiş, *Dinar ilçesinde görev yapan 284 öğretmenin 240'ının derneğe üye olduğu* notu düşülmüştür. Devam yazılarından biri olan **"Milli Eğitim Bakanları"**nın bu sayıdaki konukları **Hikmet Bayur ve Abidin Özmen**.⁷² Bültenin **Sözlük** köşesinde Bilinç kelimesinin anlamı açıklanmış. 4. sayfada **"Tutuklu Memurların Aylıkları Ödenmelidir"** şeklindeki Devlet Personel Dairesi'nin kararı aynen yayınlanmıştır.⁷³

21 Şubat 1972'de çıkan 18. sayının sağ üst köşesinde Atatürk'ün "Tam bağımsızlık demek elbette siyaset, maliye, iktisat, adalet, askerlik, kültür gibi alanlarda tam bağımsızlık ve tam özgürlük demektir. Bu saydığımız alanlardan her hangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, ülkenin ve ulusun tam bağımsızlıktan yosun olduğunu gösterir" sözleri bulunmaktadır.

Bültenin manşetinde **"Öğretmeni Namerde Muhtaç Bırakan Toplumlar Kalkınamazlar"** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Ön sayfadaki bir diğer yazının başlığı ise **"Bakanlar ve Öğretmenler"**dir. Bu yazıda Milli Eğitim Bakanı'nın bütçeden öğretmen maaş ve ücretleri için ayrılan payın az olduğuna değinilerek Saffet Arıkan Bedük'ün maaşlarını il özel idaresinden alan öğretmenler için gösterdiği çaba anlatılmış, öğretmenlerin geçim sıkıntısı nedeniyle inşaatlarda amele olarak çalışması bir fotoğrafla belgelenmiştir.

2.sayfada ise 1972 yılı bütçesinin TBMM'de görüşülmesi nedeniyle **TÖB-DER Genel Merkezi**'nce hazırlanarak milletvekillerine ve basına dağıtılan **"Yeni Bütçe ve Öğretmen Emeği"** başlıklı bildiri yer almaktadır. Bu bildirinin kısa bir bölümünü yakın tarihe de ışık tuttuğu için yayınlamayı uygun gördük:

"(...) Meslek dışından gelenlere daha fazla ücret ödemek gibi adeta mesleği küçültmeyi amaçlayan hatalar görmezden gelindi.(...) Böylece 49 yıllık **cumhuriyet** döneminde, her yıl üç beş kez tekrarlanan **mesleği ca-**

zip hale getirme sloganı hep askıda kaldı.(...) Bir yandan zorunlu ders saatlerinin artırılması, öte yandan saat ücretlerinin azaltılması yükselen hayat pahalılığı ile ters düşmekte ve toplumda huzursuzluk kaynağı olan eşitsizliklere hız vermektedir.(...) Aksi halde geçim darlıkları ve türlü huzursuzluklar içinde bocalayan öğretmenden tam bir görev beklemek halden öteye gitmeyecektir.”

“Milli Eğitim Bakanları” başlığıyla devam eden yazı dizisinin bu sayıdaki konusu **Saffet Arıkan Bedük**. Bu yazıda Arıkan Bedük döneminde eğitimde nicelik ve nitelik yönünden önemli gelişmelerin yaşandığına değinilerek, Bedük’ün bu başarıyı yakalamış olması üç temel nedene dayandırılmıştır. (Bunlar; Kurtuluş Savaşı ordusunun kurmaylarından biri olması, parti üst kademelerinde çalışması ve Atatürk’ün amaçlarını iyi bilmesi, İsmail Hakkı Tonguç’u keşfetmiş olması olarak sayılmıştır.)

“Yurtta ve Dünyada Olaylar” başlıklı köşede dikkati çeken bazı başlıklar şöyle; “ Maliye Bakanı, Meteoroloji bile havayı tahmin edemiyor. Bütçe tahmininde yanılabilirim.”, “Seydişehir Alüminyum tesislerinde 200 işçi 6 saat oturma grevi yaptı. İşçiler arasında çıkan çatışmada 5 işçi yaralandı.”, “İlhan Selçuk TÖS İstanbul salonunda düzenlenen Türk Devriminin Stratejisi konulu seminerde yaptığı konuşmasından dolayı açılan davada beraat etti.” Sözlük köşesinde Yapı, Altyapı, Üstyapı kelimelerinin açıklanması yapılmış.

Bültenin **28.2.1972** tarihli **19.** sayının sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Okul genç kafalara insanlığı saymayı, ulus ve ülkeyi sevmeyi, bağımsız yaşamayı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması gereken en doğru yolu belleten okuldur”** sözlerine yer verilmiştir. Bültenin manşetinde **“Fakir Baykurt Aramızda”** haberi var. Bu haber özetle şöyle; “17 Mayıs 1971’de gözaltına alınıp sıkıyönetimce tutuklanan Fakir Baykurt, (için) 26 Aralık 1971’de tahliye kararı alınmış, ancak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 numaralı mahkemesinin aldığı bu karar uygulamaya konulmadan Baykurt, askeri cezaevinden sivil cezaevine aktarılmıştır. Bunun nedeni 1968’de toplanan Devrimci Eğitim Şurası çalışmalarında 624 sayılı kanuna muhalefetten verilen bir cezanın infazıydı. İlgili yasalar uyarınca cezanın bir oranı tamamlanmış olduğundan 24.2.1972 günü tahliye edilmiştir. 9.5 aya yakın tutuklu bulunan Baykurt, meslektaşları arasına dönmenin, çocuk çocuğuna kavuşmanın ince

duyguları içindedir.” Bu haberin hemen altında Hasan Ali Yücel’i derslikte öğrencilerle sohbet ederken gösteren bir fotoğraf var. Fotoğraf altı yazısında **“Milli Eğitim Bakanı milletin çocuklarıyla dertleşebildir.”** denilmektedir. “Örgütlenirken” başlıklı yazıdan öğrendiğimize göre **TÖB-DER’in şube sayısı 250’yi geçmiştir.** Bültenin iç sayfalarında 14. sayıdan devam eden **“Eğitim ve İşsizlik”** ve **“Yücel’i Anıyoruz”** başlıklı yazıları görmekteyiz. TÖB-DER Genel Merkezi tarafından hazırlanan “Yüceli Anıyoruz” yazısından kısa bir bölümü aktarmayı faydalı bulduk;

“Yücel’i Anıyoruz”

“Türkiye Cumhuriyeti’nin sırada 21.başarıda birinci olan Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’i 11yıl önce kaybetmiştik. (...) Yurdun 20 bölgesinde kurduğu 20 Köy Enstitüsünde köylü insanın eğitimine olanak sağlamıştı. (...) Bu kurumlar sayesinde ki, köylü Atatürk’ün özlediği sahiplik ve efendilik niteliği kazanma ortamına yönelmiştir. (...) Toplumların endüstri ile kalkınabileceği gerçeğine ulaşmış bir kişi olarak Yücel, Sanat Enstitülerinin sayısını kısa sürede bir mislinden fazla artırmış, (...) Üniversiteler Kanunu’nu çıkartarak onlara, bilimsel ve yönetsel özerklik kazandırmıştır. (...) Yücel, Türk Opera ve Tiyatrosunun kuruluşuna büyük katkılarda bulunmuştur. (...) Hayatının son yıllarında bazı karanlık iftiraların acılarına katlandı. 27 Mayıs Devrimi’nin özgür havasını doya doya almadan dünyayı terk etti. Her şeyden önce insancıl, halkçı, köycü, fikir ve sanat dostu olan Yücel’i saygı ve övgüyle anıyoruz.”

Milli Eğitim Bakanları yazı dizisi VII. Bölümüyle devam etmektedir. Bu sayıda Hasan Ali Yücel ve onun icraatları anlatmıştır. Verilen tabloya göre Hasan Ali Yücel’in bakanlığı döneminde ilkokul sayısı 6552 den 13653’e, öğretmen ve öğretim sayısı 14.984’den 25.626’ya, öğrenci sayısı 746.176 dan 1.359.176’ya çıkmış, 78 sanat Enstitüsü, 30 Fakülte ve Yüksekokul açılmıştır.⁷⁴

Bültenin son sayfasında **“Yücel’den Bir Anı”** ya yer verilmiş, **Sözlük** Köşesinde de **Üretim, Üretim Araçları ve Üretim Biçimi** kavramlarının anlamı açıklanmıştır. **Bizden Haberler** köşesinde ise TÖB-DER Balıkesir Şube-

si'nin Eğitimde Birlik adlı bir gazete çıkardığı haberleştirilmiş. En dikkat çekici haber ise ilkokullarda dağıtılan süt tozlarıyla ilgilidir. Haber şöyle: Fatsa'da öğretmenlik yapan TÖB-DER üyesi **Hakkı Yüksekıldız**'ın okullarda dağıtılan Amerikan süt tozlarını analiz ettirdiği ve bunların bozuk olduğunu kanıtladığı, durumu öğrenen velilerin dilekçeyle çocuklarına süt tozu dağıtılmaması isteğini yetkililere ilettikleri, ancak yetkililerin bu

öğretmeni Kastamonu'nun Cide ilçesine sürdükləri, aynı olay nedeniyle TÖB-DER üyelerinden **Kemal Gençay** Kırşehir Boztepe'ye, **Recep Ali Kaymaz** Sivas Koyulhisar'a, **Recep Akay**'da Rize'nin Yiğitler Köyü'ne sürülmüşlerdir.⁷⁵

Bültenin 20. sayısı 6.3.1972 tarihlidir. Sağ üst köşesinde Atatürk'ün “**Ulusal kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız**” sözleri bulunmaktadır. Manşetinde “**Fakir Baykurt Ziyaret Edildi**” yazısı Baykurt'un Anıtkabir'e çelenk koyduğu bir fotoğrafıyla birlikte yayınlanmış.

“**Yöresel Dernek Saptırması**” başlıklı yazıda ise özetle şu görüşlere yer verilmiştir: “Anayasa değişikliği sonucu olarak 624 sayılı Kamu Personeli Sendikaları Kanunu ile birlikte TÖS'ün çalışma-

ları da durduruldu. Bu güne değin Türkiye öğretmenlerinin kurmuş olduğu en güçlü örgüt olan TÖS'ün bıraktığı boşluk büyüktür. Bu büyük boşluğu kapatmak ve Türkiye öğretmenlerinin örgüt gereksinimlerine cevap verecek olan bir örgüt biçimi aramak kaçınılmazlaştı. Geçmişte yöresel dernek ve federatif örgüt deneylerinden geçmiş olan öğretmenlerin bu gün yeniden aynı denemelere girişmesi sil baştan yapmaktan öteye bir şey değildir. (...) Anadolu'da birçok il ve ilçede öğretmen kesimini yöresel derneklerde toplama girişimleri başlamıştır. Bu girişimcilerin amacı saat 5'ten sonra kağıt ve oyun oynanan lokaller açmaktır. (...) Sahte öğretmen dostlarına bir kez daha hatırlatalım: öğretmenler ulusal çapta örgütlenecek başarılı olabilirler.”

“**Milli Eğitim Bakanları**” yazı dizisinde **Reşat Şemsettin Sirer** ve icraatları anlatılmış. Sirer döneminde Köy Enstitülerinin altının oyulduğu, İmam

Hatip okullarının açıldığı, okullara din derslerinin konulduğu, klasiklerin yayınının aksadığı gibi gelişmelere değinilmiş.⁷⁶ Bültenin 3. sayfasında **“Yeni Yıl ve Yeni Bütçe”** başlıklı bir yazı ile **“Olaylar”** başlıklı bir bölüm var. Geçen sayılarda **“Geçen Haftanın Olayları”** başlıklı bu bölüm ad değiştirmiş ve Olaylar başlığıyla verilmiş. Yurtta ve dünyada meydana gelen olayların bazıları özet olarak sunulmuş. Burada en dikkat çekici haber şöyledir: **“226 sanıklı DEV-GENÇ davası geçen hafta başladı. Savcı 13 kişinin idamını istedi.”** 4.sayfada **“Mahkemelerden Haberler”** başlıklı bir sütun açılmış. Buradaki bir habere göre **“Deniz Gezmiş’i övme suçundan Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Mahkemesinde yargılanan üyemiz Veli Sevinçhan beraat etti.”** Sözlük Köşesinde **“Değer”** kavramı açıklanmıştır.⁷⁷ Bültende Ankara’da çıkan **“Soluk”** adlı aylık sanat ve edebiyat dergisi ile **Rauf İnan’ın “Dünyada, Türklerde ve İslamda İNSAN HAKLARI, EĞİTİM ve KÜLTÜR, ÇOCUK HAKLARI”** kitabının ilanı bulunmaktadır.

13.3.1972 tarihli ve **21.** sayılı Bültenin sağ üst köşesini Atatürk’ün **“Ordularımızın kazandığı zafer, sizin, eğitim ordumuzun zaferi için yol açtı. Gerçek zaferi siz kazanacak, siz koruyup sürdüreceksiniz”** sözleri süslüyor. Manşette **“TÖB-DER’in Kısa Süreli Çalışma Planı Yapıldı”** haberi var. Bu çalışma planında yapılması gereken işlerden bazıları şöyle; **“Haftanın bir gününü eğitim günü olarak seçip eğitim çalışmasının yapılması, TÖS zamanında basılıp 10. sayıya kadar ulaşan eğitim el kitaplarının dağıtımının ve yenilerinin basımının sürdürülmesi, çocuk yayınlarının yapılması...”**

Bültende başyazı olarak **“Sosyal Adalet ve Vergileme”** başlıklı bir yazı yer almaktadır. Bu sayıdaki **“Milli Eğitim Bakanları”** yazısının konusu **Tahsin Banguoğlu**.⁷⁸

Sözlük Köşesinde **“İşgücü”** ve **“Artık değer”** kavramlarının açıklamasına yer verilmiştir.

Daha önce adı değişen (Olaylar, Geçen Haftanın Olayları) son sayfadaki bölümün yeni başlığı **“Son Haftanın Olayları”** adını taşımaktadır. Bültende Dicle Köy Enstitüsü mezunu **Osman Şahin’in “Kırmızı Yel”** kitabının tanıtımı yapılmaktadır.⁷⁹

20.3.1972 tarihli Bültenin **22.** sayısının sağ üst köşesinde **“Korku üzerine hakimiyet inşa edilemez. Toplara istinat eden hakimiyet payidar olmaz”** şeklindeki Atatürk’ün sözlerine yer verilmiştir. Manşette **“Mesleğin 124. Yılına Kutlayamıyoruz.”** haberi yer almaktadır. Başyazıda **“Biz Bayram Yapamıyoruz”** başlığı altında özetle şu görüşlere yer verilmektedir;

“Biz BayramYapamıyoruz”

“Anamur’dan gelen meslektaşımız eşini(...) hastanesine yatırmak istemiş. Doktor, yatması gerekli ama yerimiz yok demiş. O gün Türkiye’de Tıp Bayramı kutlanıyordu. Tabipliğin kuruluş günü 14 Mart Tıp Bayramıdır. Öğretmenliğin kuruluş günü olan 16 Martta öğretmenler bayram yapamıyorlar. Neden doktorlar bayram ederler de öğretmenler edemez? Çünkü, 26.389 köy veya kasabada ilkokul yoktur.(...) Her 100 vatandaştan 45’i okuma yazma bilmiyor. 8 bin öğretmen yurt dışına işçi olarak çalışmaya gitmiş.(...) Şimdi öğretmenlerin kuruluş yıl dönümünde neden şenlik yapamadıkları anlaşılıyor. Lakin tabiplerimizin bayram yapmalarının sebebini anlamak zordur. Bilmem kaç bin kişiye bir doktor düşüyor. Her Allahın günü hastane kapılarından binlerce insan boynu bükük dönüyor... Ve doktorlarımızın gönlü bayrama razı oluyor...”

Bütenin 2. sayfasında TÖB-DER Genel Merkezi’nce hazırlanan **“Öğretmenliğin 124. Yılı”** başlıklı bir bildiriye yer verilmiştir. Bildirinin bir bölümünü özetleyerek veriyoruz; *“16 Mart 1848’de İstanbul’da ilk kez bir öğretmen okulu açıldı. Bu olay ülkemizde mesleğimizin başlangıcıdır.(...) Türkiye öğretmenlerini çatısı altında toplayıp aynı ülkü doğrultusunda örgütlemeyi amaç edinen TÖB-DER, ülkemizde eğitim alanındaki olumsuzluklardan rahatsızlık duymaktadır.(...) 124 yıldır halkını okutamamış olmanın sorumluluğu elbette öğretmenlerin sırtına yükletilemez.(...) Biz öğretmenler olarak bu başarısızlıktan kendimize düşen sorumluluk ölçüsünü biliyor ve görevimize bu duygularla sarılıyoruz. Bu atılımda tek güvencemiz halkımızdır. Bizi bu görevden alıkoyan engelleri aşmak için halkımızın gücünden başka bir dayanağımız kalmamıştır. (...) Mesleğimizin 124. Yılında bütün öğretmenlerimize başarılar diliyoruz.”*

“Milli Eğitim Bakanları” dizi yazısının 10. bölümünde 24. Bakan **Avni Başman**⁸⁰ ile 25. Bakan olan **Nuri Özsan**’ın⁸¹ icraatları anlatılmış, **Sözlük**

Köşesinde “Ücret”, “Fiyat” ve “Kâr” kavramlarının açıklamasına yer verilmiştir. Bültenin 3.sayfasında **“Öğretmen Yardımlaşma Sandığı (ÖYAK) Üstüne TÖB-DER’in Görüşleri”** Bu yazıdan anladığımıza göre TBMM’de bu dönemde ÖYAK veya Milli Eğitim Mensupları Yardımlaşma Sandığı tasarısını görüşülmüş. TBMM’den geçip Cumhuriyet Senatosu’na gelen ve geri çekilen bu yasa teklifine TÖB-DER şu gerekçelerle karşı çıkmıştır; *“(...) Bu teklif, İLKSAN’ın batırılan paralarının-ki 70-80 milyon lira olduğu söylenmektedir- yine öğretmenden bu sandık vasıtasıyla geri toplamak amaçlıdır. (...) Sandık üyeliğinin irade dışı yani mecburi oluşunun Anayasa’ya ters olması, 120 kişilik Genel Kurul üyesinin 20 tanesinin bizzat bakan tarafından seçilmesi, 9 kişiden oluşan yönetim kurulu üyelerinin üçte birini bakanın seçmesi, bunlardan 6’sının ekonomist ve maliyeci olması zorunluluğunun bulunması...vb gibi nedenlerle bu girişime karşı çıkmaktayız.”*⁸²

Bültende **“Son Haftanın Olayları”** başlıklı haberlerinde **Köy Öğretmenleriyle Haberleşme Derneği** adlı bir kuruluşun Belçika’nın Ankara Büyükelçiliği binasında bir toplantı yaptığı belirtilmiştir. Bültenin 4.sayfasında TÖS’ün yayınladığı fakat TÖB-DER’den edinilebilecek 10 kitabın adı yayınlanmaktadır.⁸³

27.3.1972 yılında çıkan bültenin **23.** sayısının manşetinde **“Çanakkale Zaferi Kutlandı”** başlıklı yazı yer alırken Mustafa Kemal’in üniformalı bir fotoğrafıyla **“Atatürk Diyorki”** yazısına yer verilmiştir.⁸⁴ Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün; **“Hiçbir iyi inkılap (devrim) hakikati görenler dışında ekseriyetin reyine müracaatla yapılamaz.”** sözü var. Geçen sayıda başlayan **“ÖYAK Üstüne TÖB-DER’in Görüşleri”** bu sayıda da devam ediyor. Bir diğer devam yazısı ise **“Milli Eğitim Bakanları”** yazısının XI. bölümü. Bu bölümde 26.bakan Tevfik İleri ve icraatlarına yer verilmiş.⁸⁵ **Sözlük** Köşesinde **Holding** ve **Meta** kavramları açıklanmıştır. Önceki sayılarda yurt ve dünya haberlerinin yer aldığı köşe bu sayıda **“Dünya Hareketleri”** başlığı altında verilmiştir. Buradaki haberler şunlar; **“Ürdün Kralı Hüseyin, Birleşik Arap Krallığı kurulmasını teklif etti. Hüseyin, Şeria’nın iki yakasında yaşayan halk arasında kurulacak birliğin İsrail’in önerdiği küçük ve zayıf Filistin devletinin yerine geçeceğini söyledi. Ancak Kral Hüseyin’in bu teklifine Libya ve Mısır karşı çıktı.”** “İrlanda’da gösteriler sürüyor. Üç IRA militanını kurtarmak isteyen binlerce İrlandalı bir polis karakolunu bastı.” **Meslek İçi Haberler** başlıklı bölümde “TÖS Genel

Sekreteri Osman K. Akol hakkındaki davalardan” bahsedilmektedir. Yurt Olayları başlıklı bölümde en önemli haber olarak **“DİE’ye göre son iki yılda ithalatımız %50 oranında, ihracatımız %10 oranında arttı”** haberine yer verilmektedir.

TÖB-DER Bülteninin **3.4.1972** tarihli **24.** sayısının sağ üst köşesinde şimdiye kadar olduğu gibi Atatürk’ün **“Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin gerileme tarihinde en mühim bir amil olduğu kanaatindeyim”** sözlerine yer verilmiş. Manşetinde **“Eğitim Reformu Ne Oluyor”** yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle; “Nihat Erim Hükümetinin beklenen eğitim reformunu yapmadığı, eğitim reformunu sadece orta öğretime yönelik yapmaya çalıştığı bu yüzden de ciddi bir hayal kırıklığı yarattığı” şeklinde bir değerlendirmede bulunulmuştur. Aynı sayfadaki **“Örgüt Sorumluluğu”** başlıklı başyazıda ise o günkü yöneticilerin TÖB-DER ile ilgili bir değerlendirmesine yer verilmektedir. Bu yazıyı TÖB-DER’in 6 aylık durumunu değerlendirmesi nedeniyle özetleyerek buraya almayı faydalı gördük.

TÖB-DER’İN 6 AYLIK DURUMUNU DEĞERLENDİRMESİ

“Sorunlarını tek ve güçlü bir örgüt çatısı altında çözmek:Tüm Türkiye öğretmenlerinin ortak ülküsü. Bu nedenledir ki, böylesine hızlı yayıldı yurt alanına. Bu nedenledir ki, başı daralan her öğretmenin usuna gelen yer TÖB-DER oldu. Neydi TÖB-DER’in gücü, ne veriyordu üyelerine? Vermeyi tasarladıklarımızı bir yana bırakarak verdiklerimizi sıralayalım: 1) TÖB-DER meslek ve yurt sorunları ile ilgili tutum ve çalışmalarından dolayı kovuşturmaya uğrayan tüm meslektaşların yanında olmuş ve onların hukuksal yardım gereksinmelerini karşılamak için bütün olanaklarını kullanmıştır. 2) Çeşitli nedenlerle maaşı kesilen üyelerimizin maaşı ödenmiş, bu yardım örgütün ekonomik gücü oranında sürdürülmüştür. (...) 3) En önemlisi öğretmenin zor günlerinde yalnız ve sähipsiz olmadığını, (...) göstermiştir dosta düşmana. (...) Gücümüzün dayanışmamız oranında artacağı ya da azalacağı gerçeğini tekrarlamak zorundayız. (...) Burada örgüt disiplini ile yakından uzaktan hiç ilgisi olmayan ödentiyi erteleme anlayışına değinmek zorundayız. Bir yığın meslektaşın öncelik taşıyan gereksinimi ortada dururken dernekçiliği lokalciliğe denk bir anlayış haline getirmek en azından yanlıştır. Elbetteki öğretmenin oturacağı meslektaşlarıyla söyleşeceği bir yere sahip olması en doğal hakkıdır. (...) Ancak bir

tercih yapmak zorundayız: Yardım bekleyen meslektaş aileleri mi yoksa lokalimize üç beş sandalye daha mı?”

Geçen sayılardan devam eden **“Milli Eğitim Bakanları”** yazı dizisinin XII. sinin konuğu **Prf. Rıfki Salim Burçak** ve onun icraatları.⁸⁶

Sözlük Köşesi ise bültenin 2. sayfasına kaydırılmış. Bu sayıda **“Ekonomi Politik Nedir?”, “Üretim Araçları Nedir?”, “Üretici Güçler Nedir?”** açıklanmış.

Üç sayıdır devam eden **“ÖYAK veya Milli Eğitim Mensupları Yardımlaşma Sandığı”** ile ilgili yazıda bu oluşuma karşı çıkılma gerekçeleri açıklanmış. Yazının sonuç bölümünü özetleyerek aktarıyoruz; *“Bu kuruluşun asıl amaçları şunlardır; 1) Daha önce kurulan bu gün 70-80 milyon borcu olan ilkökul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığının borçlarını öğretmene ödetmek. 2) Gittikçe dış kredi olanakları daralan sermaye piyasasına (özel teşebbüse) zorla üyelik yoluyla öğretmen kitlesinin tasarruflarını kazandırmak. (...) Öğretmene hiçbir yetki tanımayan bir kuruluşun öğretmen kesesinden zorla yapacağı kesintilerle 80 milyon açığı da onun (öğretmenlerin) cılız omuzlarına yüklemekten ibarettir.”*

Bültende **“Geçen Haftanın Olayları”** köşesinde **kütüphaneler haftası** ve **dünya tiyatro gününe** değinilmiş, ayrıca **“Yurt Dışındaki İşçiler”** başlıklı bir yazıya çeyrek sayfa yer verilmiş.

TÖB-DER bülteninin **25.** Sayısının dikkate değer en önemli farklardan biri şimdiye kadar 4 sayfa olarak çıkartılan bültenin bu sayısının 8 sayfa olarak çıkmasıdır.⁸⁷ Bir diğeri de bültenin haftalık değil artık 15 günlük olarak çıkmasıdır. Bu durum Bültenin 6. Sayfasında **“Okuyucu Mektupları”** başlıklı yazıda şöyle açıklanmaktadır: *“(…) Bu güne kadar çıkmakta olan TÖB-DER Haftalık haber bülteninin, örgütümüzün gereksinimlerini karşılayacak bir nitelikte olduğu söylenemez. (...) Öncelikle sayfa sayısını sekize çıkararak bu yayın organını dergi haline*

getirmek (...) Öğretmen sorunlarına, yurttta ve dünyada meydana gelen olaylara daha fazla yer vermek vs”

Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Temel ilke, Türk ulusunun onurlu ve şerefli bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu ancak tam bağımsız olmakla sağlanacaktır”** sözleri yer almaktadır. Bültenin manşetinde ve başyazısında Köy Enstitüleri ile ilgili yazılar göze çarpmaktadır. **“Köy Enstitüleri Mücadelesi Sürecektir”** başlıklı yazıda özetle *“Köy Enstitülerine duyulan özlem hala sürüp gitmektedir.(...) TÖB-DER olarak bizim bu davayı candan benimsememiz tabiidir. Burada bizim inceleme konusu yaptığımız husus; Köyünde sürünün ardından alınarak eğitilen bir çocuk 6 senelik bir eğitimdten sonra içinden çıktığı durgun yapıyı kökünden sarsma güvenine kavuşuyor. Bu nereden geliyor?”* denilmektedir.

Fakir Baykurt imzalı **“17 Nisan ve Köy Sorunumuz”** başlıklı yazıda ise özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

FAKİR BAYKURT; “17 NİSAN VE KÖY SORUNUMUZ”

*“17 Nisan 1940, Türkiye’de 3803 sayılı kanunun TBMM’de kabul edildiği gündür. Kanunun 1. Maddesi şöyledir; **Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazi bulunan yerlerde Maarif Vekilliğince Köy Enstitüleri açılır.** Kanunun dediği yapılmıştır. Türkiye 22 bölgeye ayrılmış, tarıma elverişli toprak bulunan köylerde 21 tane enstitü açılmıştır. Köy okullarını bitirmiş binlerce köy çocuğu beşer yıl okutulup eğitilerek köy öğretmeni ve köye yarayışlı meslek erbabı olarak hazırlanmışlar ve köyü canlandırma davasının içine atılmışlardır. Bu yüzden 17 Nisan tarihleri 1940’dan beri her yıl Türkiye’nin kurtuluşunun köyden geçeceğine inananlarca bir bayram, bir toplanma, Enstitüleri konuşma günleri olmuştur. 27 Ocak 1954 Türkiye’de başka bir tarihtir. TBMM, o gün de Köy Enstitülerini kapatan, mevcut kurumları öğretmen okullarıyla birleştiren 6234 sayılı kanunu kabul etmiştir. Fakat bu tarihi hatırlayan yoktur. Enstitüleri kapatanlar, kuranlar ve köyü canlandırmak isteyenler gibi anılmazlar ve alkışlanmazlar. Evet, amaç köyü, dolayısıyla Türkiye’yi canlandırmaktı. Çünkü Türkiye o yıllara kadar çok geniş ölçüde tarım temeline dayalı kırsal bir toplum niteliği taşıyordu. (...) Köyün yenileştirilmesi; iş ilkesine dayanan yepyeni bir eğitimle köylünün uyandırılması ve toprak reformu ile beylik ve ağalığın kaldırılması ve köy-*

lünün toprak sahibi yapılması (na) bağlıydı. Üzerinde az durulan bir başka etken daha vardı: Ziraat Kombinaları ve Köy Birliklerinin kurulması⁸⁸. Toprak reformu için kanun çıktı; ama reform yapılmadı. Köy Enstitüleri için kanun çıktı, hatta Enstitüler kuruldu, ama köylü uyandırılmadı. Köy Birlikleri ve Ziraat Kombinaları ise daha sonra ağza bile alınmadı. Köy eski köy, Türkiye eski Türkiye.(...) O büyük savaşımızın Başkomutanı Gazi, Meclis önünde söylediği son söylevde: **Toprak reformunun bir neticeye varmasını Kamutay'ın himmetinden beklerim** demişti. Toprak reformu Atatürk'ün 1922'lerden beri isteyip geldiği bir konuydu. Savaş alanlarında yedi düveli yenen büyük kumandan, içeride toprak ağalarına yeniliyordu. Kamutay himmet etmiyordu. Şimdi yıl 1972'dir. Hükümet Başkanı, Türkiye Ziraatçılar Cemiyeti'nin 21. Genel Kurul toplantısında: Tarım ve toprak reformu yapılmalı, verimlilik artmalıdır. Çiftçinin yurt ölçüsünde örgütlenmesi lazımdır. Bu örgütlenme ve eğitim olmazsa, hiçbir reform gerçekleşemez⁸⁹. Sözcükler aşağı yukarı aynıdır. (...)1973'te resmen 50. Kuruluş yıldönümünü kutlayacağımız Cumhuriyet, Türkiye için, kuşkusuz, çok hizmetler başarmıştır. Fakat bu başarılardan köylünün payına düşen nedir? (...) Köyler değişmemiş ve yenilenmemiştir. Türkiye, çağdaş uygarlık düzeyine çıkarılamamıştır. Nitekim bunu bazen resmi sorumlular da söylüyorlar: **Türkiye, yirmi yıl sonra bu günkü İtalya'nın durumuna çıkacak ve Ortak Pazar'a tam üye olacaktır.** Yirmi yıl ve bu günkü İtalya... Çağdaş uygarlığı İtalya temsil eder mi, etmez mi, ayrı konu. Fakat İtalya kolay bir amaç olduğu halde bu sözün dahi gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli değildir. Çünkü Türkiye'nin politikasında buna benzer sözler çok söylenmiştir.⁹⁰(...) Çünkü Türkiye hızla değişen ve yenileşen dünyanın ortasında tarım temeline dayalı bir gerilik ve yoksulluk adası olarak kalmaz. 27 Mayıs 1960'ı yaptıran,12 Mart 1971'i getiren başlıca nedenlerden biri, Türkiye'nin değişme ve yenileşme isteklerinin cevapsız bırakılmasıdır. (...) Çağdaş uygarlık düzeyi ise, kabukta bir kavram olmayıp toplumun temeline inen ciddi bir değişme ve yenileşmedir. Bu da sadece kentlerde ve büyük merkezlerde değil, mutlaka köyleri de kapsayan geniş ve tam bir ölçü içinde gerçekleşecektir. Toprak reformuyla çıkarları oldukça azalacak ve sömürüleri duracak olanlar buna yanaşmazlar. (...) Köylü örgütlenir ve politikada etkin bir güç haline gelirse Türkiye'yi yönetmenin zorlaşacağını bilenler ve korkanlar buna yanaşmazlar. (...) İşçilerin ve köylülerin gerçekten etkin olmadığı Türkiye politikasında, sahnedeki politikacılarımız, adeta bir tek kale oynar gibi, hayati derece-

de önemli olan bu konuları birer ucundan, kimi ileri, kimi geri çekştirip durmaktadırlar. İşte Toprak Kanunu (...) İşte Köy Enstitüleri. (...) Bundan dolayı **uyandırmazsan uyanmayacak**⁹¹ olan köylülerimizin uyandırılması ve örgütlenilerek gerçek ağırlıklarıyla politika sahnesine çıkarılmasına hizmet etmek, gerçek Atatürkçülüğün, gerçek yurt severliğin en doğru belirleyicisi ve ölçüsü sayılmalıdır.(...)

Fakat yerleşik çıkar sahibi politikacılarımız, tıpkı Toprak Reformu gibi, Köy Enstitülerinin de büyük önemini çabuk anlamışlar, gür bir ışık kaynağını köreltir gibi onları çabucak söndürmüşlerdir. Enstitülerin yurtsever kurucuları olan öğrencilerini, öğretmen ve yöneticilerini halkın gözünden düşürebilmek için karalayabildikleri kadar karalamışlardır.

İlerici girişimler ha bire kırıldığı halde karamsar olmak zorunda değiliz. (...) Çünkü dünya hiçbir tutucu ve duraklatıcı güce aldirmeden, kendi kurallarına ve ölçülerine uygun olarak, değişe değişe, yenileşe yenileşe dönmektedir. Bu dönüş uzay içinde, iyice bilinmeyen bir başlangıçtan gelmekte ve dar kafalı kimselerin kolayca kavrayamadığı bir sonsuza doğru sürüp gitmektedir. Bunca engelleme ve yenilginin sonunda bizi hala ve her zaman azimli ve cesaretli yapan işte bu sarsılmaz inançtır.”

Bültenin “Haberler” başlıklı bölümünde “TÖB-DER’in 14 Yeni Şubesi Daha Kuruldu”⁹², “Üyelere Yapılan Yardımlar Devam Ederken, Bir Şube Dört Aylık Ödentisini Peşin Ödedi”, “TÖB-DER Çan Şubesi Yöneticileri Yardımlaşma Sandığı Kurdular”, “MEYAK Tasarısı Meclis Genel Kuruluna Sevk Edildi”, “Resmi Makamların Tutumu Amerikan Öğretmenlerini Greve Gitmeye Zorluyor”, “Lübnan İşçi Konfederasyonu Lübnanlı Öğretmenlerin Mücadelesini Destekliyor” başlıkları göze çarıyor.

TÖB-DER Bülteninde şimdiye kadar **Sözlük Köşesi** vardı. Sözlük Köşesi bu sayıdan itibaren “Eğitim Köşesi” adını alacaktır. Bu köşede “**Üretim İlişkileri Nedir?**” anlatılmış. Bültenin 8.sayfasında “Tonguçtan Düşünceler” başlıklı yazıda “**Köyü öylesine canlandırmalı ki onu hiçbir kuvvet; yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar edilmesin. Ona esir ve uşak muamelesi yapılmasın. Köylüler, şuursuz ve bedava çalışan birer iş hayvanı haline gelmesinler. Onlar da her vatandaş gibi her zaman haklarına kavuşabilsinler. Köy meselesi bu demektir**” gibi görüşlere rastlamaktayız.⁹³

Bültenin **1 Mayıs 1972** tarihinde çıkan **26.** sayısının sayfa adedi 4'tür. Her zaman olduğu gibi bu sayının sağ üst köşesinde Atatürk'ün şu sözlerine yer verilmiş; ***“Temel ilke; Türk ulusunun onurlu ve şerefli olarak yaşamasıdır. Bu, ancak tam bağımsız olmayla sağlanabilir.”***

Bültenin manşetinde **“TÖB-DER Yürütme Kurulunun Aldığı Karar: TÖB-DER'in İlk Genel Kurulu Temmuzda”** başlıklı haber yer almaktadır. Bu kararın bir bölümünü tarihsel önemi olduğu için burada aktarmayı uygun gördük:

BİZ VE DİRENÇ ÖRGÜTÜMÜZ TÖB-DER

“TÖB-DER Yürütme Kurulu 22.4.1972 tarihinde yaptığı toplantıda ilk genel kurulun 4-5 Temmuz 1972 tarihlerinde yapılmasına karar vermişti. Genel Kurulun nerede yapılacağı daha sonra duyurulacaktır. (...) Bilindiği gibi TÖB-DER Eylül 1971 tarihinde kurulmuştur. (...) Şu anda 280 şubesi ve 30 bin civarında üyesi ile TÖB-DER Türkiye'nin tek ve en güçlü öğretmen örgütüdür.”

“Biz ve Direnç Örgütümüz” başlıklı başyazıda ise örgütün durumu ve yaşadığı sorunları kısaca şu biçimde dile getirilmektedir: *“Bu günün öğretmeni edinimleriyle içinde yaşadığı toplum ve doğa şartlarından oluşan ve kalifiye beyin üreten bir fikir işçisidir. (...) Bu gün memnuniyetle belirtelim ki, din okullarından çıkışlı ve aynı dallarda görev yapan öğretmenlerimizden tutun da, üniversitelerimizde görevli öğretim üyelerimize varıncaya kadar (...) halen 280 civarında şubemiz, 30 bine yakın da üyemiz var. Ama hemen söyleyelim; **Bu güç yalnızdır ve havadadır.** Yalnızlığı halktan kopuk olmasından, onu yanında bulamamasından gelmektedir. İlk işimiz bu büyük hatadan arınmak, onunla omuz omuza olmanın pratik yolunu bulmak olacaktır. (...) Sorunlarımızın çözüme kavuşturulmaması bizi mesleğimize, çocuklarımıza ve **iki yılda toplamı 10 bine varan öğretmenini yurt dışına çıkışına** bakılırsa, halkımıza yabancılaştırmıştır. Burada faktör bir takım karanlık güçlerdir. Ama faktör ne olursa olsun, kendimizi bu yabancılaşmaktan da kurtarmamız gerekiyor. (...) Bizde tartışılan bozukluk eğitimin kendisi değil, eğitimde uygulanan yöntemdir. Bunun da özelliği gerçekten kopuk, soyut mantık kurallarına dayandırılmış olmasından geliyor. Oysa, eğitim, toplumların kendi kendilerini aşmasıdır. Bu da insanların kendi çevre ve şartlarını değiştirdikçe, kendi kendilerini de değiştir-*

*miş olma yöntemine dayanır. Biz bu yöntemi benimseyip uygulayabiliriz. **Ve bunun nasıl olabileceği, kısa bir süre sonra sizlere sunabileceğimizi umduğumuz, el kitaplarında görülecektir.** (...) Böylece hem çocuklarımızla olumlu diyalog kurabilecek hem de onlara yabancılaşmakta kendimizi kurtaracağız. Çocukların veli ve yakınlarıyla iyi ilişkiler kuracağız, el ele vereceğiz. Okul ve veli kuruluşlarında aktif görevler yüklenmeyi görev edineceğiz. Tabiidir ki, bütün bunlar kolay olmayacaktır. Uygulamada bir yığın sorunla karşılaşacağız. Ama tümünü de yeneceğiz. Çünkü, sonuçta halkın gücü bizim yanımızda olacaktır. (...)*

Bültendeki **Haberler** başlığında dikkati çekenler şunlar; “UNESCO 1972 yılını Uluslar arası Kitap Yılı olarak ilan etti. Kitap yılının sloganı **Herkes için kitap** olarak belirlendi.” “Türkiye’de 592 kütüphanede 3.5 milyon kitap var.”

TÖB-DER Bülteninin **15 Mayıs 1972** tarihli **27.** sayısının sağ üst köşesinde yer alan Atatürk’ün sözü bir önceki sayıdaki sözlerin aynısı. Bunun nedeni ise bültenin bu sayısının da 26. sayı olarak basılması. (Bültenin sayı numarası kalemle 27 olarak düzeltilmiştir.)

Bültende “**Danıştay’ın İptal Ettiği İşlemler**” başlıklı yazıda Danıştay’ın öğretmenlerle ilgili idarenin yaptığı bazı işlemlerle ilgili kararlarına yer verilmiştir. “**Dileklerimiz Var**” başlığıyla sunulan başyazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir; “(...) *Bu gün tutuklu ve gözaltında bulunan meslektaşlarımızın sayısı 50 civarındadır. 3-4 yıl önce suç sayılmayan davranışlar bu gün suç sayılmakta, bu yüzden tutuklu öğretmen sayısında artış olmaktadır. (...) Bize düşen meslektaşlarımızla dayanışmayı sağlamaktır.*”

Bültenin arka sayfasında (4. sayfa) “**İlginç Bir Kitap**” başlığı altında **Albert Einstein** ile Polonyalı fizikçi **Leopold İnfeld**’in birlikte yazdıkları Fiziğin Evrimi adlı kitabın uzunca sayılabilecek bir tanıtımı yapılmış. Ayrıca insanın Evrimi başlıklı bir diğer yazıda ise özetle şu görüşlere yer verilmektedir: “**Amerika’da Scopes adlı genç bir öğretmen 1925 yılında insanın maymundan geldiğini söylediği ve böylece tanrının rolünü inkar ediyor sayıldığı için yargılandı. Oysa ki, bu genç öğretmen bilimin kesinlikle ortaya koyduğu bir takım gerçekleri söylemekten ötede bir suç işlemiş değildi.** (...)”⁹⁴

Bültenin **1 Haziran 1972** tarihli **28.** sayısı 8 sayfa olarak çıkmıştır. Sağ üst köşesinde Atatürk'ün **“Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklali yaşamak için şart saymış bir kavmin kahraman evlatlarından ibarettir. Bu millet istiklalsiz yaşayamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır”** sözlerine yer verilmiştir. Manşette yer alan **“19 Mayıs Gençlik ve Spor, Hürriyet ve Anayasa Bayramlarını Kutladık.”**⁹⁵ başlıklı yazıda Atatürk'ün Gençliğe Hitbesi'ne yer verilmiştir. Bültenin başyazarı **“Öğretmen ve Ulus Olmak”** başlığını taşır.

Öğretmen ve Ulus Olmak

Bu yazıda öğretmenlere yönelik baskılardan örnekler sunulmuş ve bir Albay'ın bu olaylar karşısında “Anlamıyorum, vallahi hiçbir şey anlamıyorum bu olan bitenlerden. Vaktiyle biz iki ordu bilirdik: birisi biz, birisi de öğretmenler ordusu. Bu gün nasıl oluyor da bunlar karşı karşıya geliyor?” sözleri aktarılmış. Bu sözlerle karşılık bir Avukat ve öğretmen arkadaşın verdiği cevabı günümüzdeki “darbe yanlısı-darbe karşıtı” tartışmalarına da renk katacağını düşündüğümüz için aynen yayınlamayı uygun gördük: “Biz, karşı karşıya değiliz sayın albayım; bizleri karşı karşıya getirmeye çalışan sinmiş, adeta pusuda bekleyen karşı-devrimciler var. Kurtuluş Savaşı içinde düşmanla dövüştük. Ve Kurtuluş Savaşı sonunda sizler kışlalara dönerken, bizler devrim orduları olarak ülkenin dört bucağına dağılıyorduk. İrtica yuvalarıyla karşı karşıya kıyasıyla savaş verme sırası bize gelmişti. O günlerde önümüzde Mustafa Kemal vardı. (...) Ama gerici kışkırtmalar karşısında yalnızız ve yalnız kaldık. Bu gün karşılaşılan olaylar bundan ibaret sayın albayım. İrtica bizden intikamını alıyor ve biz yalnızız.(...)”

Bültende **“657 Sayılı Kanun ve Öğretmenler”** başlıklı bir yazı gözümüze çarpmaktadır. Haberlerbaşlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyledir: **“22 Mayıs 1972 tarihinde kurulan Ferit Melen Hükümeti'nin yeni Millî Eğitim Bakanı Prf. Sabahattin Özbek” “Malatya'daki 19 Mayıs törenlerinde gösteri yapan İmam-Hatip Lisesi mehter takımı hu çekip, sala verdikleri için stadyumdaki halk tarafından protesto edildiler” “Urfa'da elli lira ameliyat parası olmadığı için hamileyken ölen meslektaşımız” “29 Mayıs 1972 tarihinde TÖS davasından sanık ve tutuklu olarak yargılanan üç öğretmen ve üç öğrenci tahliye oldular” “Maraş Ortaokulunda**

görevli üç öğretmenin birlikte oturdukları eve dinamit atıldı” **“TÖB-DER Ergani ve Dörtöyl şubesi açıldı.”**

Bültende **“Kıyım Kıyım Kıyım”** başlıklı bölüme yer verilmiştir. Burada yer alan örneklerden bazıları; **“Çorlu Kız Sanat Enstitüsü İngilizce öğretmeni Hasan Kıyafet, yoksul çocuklara fazla not verdiği ve öğrencilerine Yaşar Kemal, Fakir Baykurt ve Mahmut Makal’ın kitaplarını okumalarını tavsiye ettiği için Niğde Lisesi’ne sürüldü.”**, **“Ankara Yüksek Öğretmen Okulu’ndan düşünceleri nedeniyle üç öğrenci atıldı.”**(...)

Bültende önceki sayıdan devam eden **“İnsanın Evrimi”** başlıklı yazı bu sayıda da devam ediyor.

15 Haziran 1972 tarihli Bültenin 29. sayısının sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklali yaşamak için şart saymış bir kavmin kahraman evlatlarından ibarettir. Bu millet istiklalsiz yaşayamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır”** sözlerine yer verilmiştir. Manşetteki haberin başlığı **“Hükümet Programı Yayınlandı”** şeklindedir⁹⁶. Bu haberde Ferit Melen Hükümeti’nin programında eğitim reformuna ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Hükümet programında ilköğretim konusunda özetle şu görüşler yer almaktadır; **“Bugün ilkokullarımızı bitiren çocuklarımızın büyük çoğunluğu üst okullara devam etmek veya bir meslek sahibi olmak imkanlarından yoksun bulunmaktadır. (...) İlkokulların sekiz yıla çıkarılması çalışmalarına devam edilecek ve bu okulların yurt ölçüsünde yayılmasına çalışılacaktır.”**

Bültenin birinci sayfasında **“Kongremiz Arifesinde”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle; **“Ve nihayet Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği kısa adıyla TÖB-DER’in ilk olağan kongresini yapacağı günlere gelebildi. (...) Şube sayısının 280’e ulaştığı, yeni bir öğretmen ve yeni bir üye tipinin ortaya çıktığı, bu yeni üyelerin genç ve bireyciliği aşmış kişiler olduğu unutulmamalıdır”** denilmektedir. Bültenin ikinci sayfasında **“Kitap Yılı”** ve önceki sayılardan devam eden **“İnsanın Evrimi”** başlıklı yazılarla Çorum Halkevi’nin çıkardığı **“Madımak”** dergisinin ila-

nı yer almıştır. Bültenin “Haberler” başlıklı üçüncü sayfasında “Kulu’da Lise Müdürü Dövüldü”, “**Urfa Şubemiz Açıldı**”, “Yozgat Merkez Ortaokulu Almanca Öğretmeni İzzet Uludağ, Ülkücü-Komandolar Tarafından Dövüldü”, “**Develi TÖB-DER Başkanı Serbest Bırakıldı**”, “Eskişehir Kız İlk Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni Murat Kahyaoğlu Uşak Ortaokulu’na Sürülünce 20 Bin Lira Değerindeki Kitaplarını Öğrencilerine Hediye Etti” haberleri göze çarpmaktadır.

“**Kıyım Kıyım Kıyım**” başlıklı bölümde “**Kağızman’da Beş Öğretmen Tutuklandı**”, “**Konya’da bir öğretmen açığa alındı**”, “TÖS üyelerinden Fikri Yavuz Samsun’dan Kulu’ya Nakledildi” haberlerini okumaktayız. Bülteninde TÖB-DER’in Birinci Olağan Genel Kurul Toplantısının **27-28 Haziran 1972**’de Ankara Dilşat Düğün Salonu’nda yapılacağı duyurusuna yer verilmiştir.

Bültenin **15.7.1972** tarihli **30.** sayısı Genel Kurul ağırlıklı olarak çıkmış. Bülten 24 sayfadır. Sağ üst köşede bir önceki sayıda yer verilen Atatürk’ün sözleri bu sayıda da aynen yer almıştır. Bültenin manşetinde “**TÖB-DER Genel Kurul Toplantısı Yapıldı**” başlıklı yazı bulunurken başyazının başlığı “Başkanı Dinlerken” dir. Bültenin 1. sayfasında “**TÖB-DER Genel Kurulu Temsilcileri Ata’nın Huzurunda**” etiketiyle bir fotoğrafa da yer verilmiştir⁹⁷ Tarihsel bir belge olduğunu düşündüğümüzden “TÖB-DER Genel Kurul Toplantısı Yapıldı” başlıklı yazıdan bazı bölümlere kısaca yer veremeyi uygun bulduk;

TÖB-DER I. OLAĞAN GENEL KURULU TOPLANIYOR

“Genel Kurulun Hikayesi: Bilindiği gibi TÖB-DER, Anayasa değişikliğiyle 624 sayılı yasanın memurlara sağladığı sendika kurma hakkının ortadan kalkması üzerine 3 Eylül 1971 tarihinde resmen kurulmuştur. Kısa zamanda yurt çapında gelişen TÖB-DER, ilk olağan genel kurulunun yapıldığı 4-5 Temmuz’a kadar Müteşebbis Heyetçe yönetilmekteydi. TÖB-DER Ge-

TÖB-DER'in İlk Genel Başkanı
Haydar Orhan

çici yürütme kurulu 22.4.1972 tarih ve 42/9 sayılı kararı ile ilk genel kurulun 27-28 Haziran tarihlerinde yapılmasına karar vermişti. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan gerekli izin verilmesi üzerine genel kurul hazırlıklarına başlanılmıştı. 27 Haziranda çoğunluk sağlanamadığı için genel kurul toplantısı 4-5 Temmuz 1972 tarihine ertelenmişti.

Genel Kurulun yaklaşması üzerine geçici yürütme kurulu 21.6.1972 günü aralarında **Haydar Orhan, Hamdi Konur, Nural Güran, Garip Tuncer, Musa Uysal, İbrahim Kuyumcu, Ali Bozkurt, Dursun Akçam, Ömer Aydın, Ali Aksungur, Ali Rıza Kayaalp, Avni Aytan, Ali**

Yılmaz, İlksen Tuncay, Hürrem Arman'in⁹⁸ bulunduğu kişilerle toplandı. Bunların arasından seçilen 5 kişi genel kurul toplantısının yapılması ve genel kurula sunulacak yönetim kurulunun listesini hazırladı. (...) Genel Kurulumuza 153 şubeden 158 delege katılacaktı. Ancak 139 kişi genel kurula katıldı (20 doğal delege hariç). **Şube sayımız 285'tir.**"⁹⁹

Bu genel Kurulun seçimleriyle ilgili bilgiler vermeyi daha sonraya bırakarak genel kurulda TÖB-DER Genel Başkanı Haydar Orhan'ın yaptığı konuşmanın bir özetini buraya alalım;

TÖB-DER'İN İLK OLAĞAN GENEL KURULU'NDA HAYDAR ORHAN'IN KONUŞMASI

"Burada siyaset kavramına açıklık getirmek isterim. Bildiğiniz gibi bu sözcüğün birkaç anlamı vardır. Bunlardan ilki geniş anlamlıdır ve eski Yunanlılar bunu insanla hayvanı ayırmada kullanırlardı. **İnsanın hayvandan farkı, insanın politik bir yaratık olmasıdır** derlerdi. Bu yorum siyasetin insanın tabiatında doğal olarak var olduğunu gösterir. Sosyolojide kullanılması ise çok daha geniş bir anlam içerir. **Siyaset kişinin kendi yönetimine, kendi iradi etkisini katması demektir.** İnsan ne içgüdüleriyle yaşayan bir yaratıktır ne de başkalarının güdümünde yaşatılan gayri iradi bir yaratık, yani bunların ikisi de değildir. O halde bizim hem bir vatan-
tandaş, hem de bir insan olarak kendi yönetilmemizde söz hakkına sahip

olmamız doğaldır. Esasen düşünce özgürlüğüne duyulan gereksinme ve bu uğurda sürdürülen mücadele buradan çıkmaktadır. Yurt sorunları ile ilgilenme ve bu sorunlar üzerinde düşünce açıklaması çağımızda bireyin önde gelen en doğal bir hakkı, aynı zamanda bir vatandaşlık görevidir. Biz bu hakkımızı kullanacağız.(...) Siyaset sözcüğünün bir başka anlamı daha vardır ki, onu Yargıtay Yüksek Heyeti açıklamaktadır: **Siyaset devlet idaresinde iktidar olmak ve iktidara gelmek için yürütülen mücadeledir.** Biz hiçbir gün ve hiçbir dönemde, öğretmen kuruluğu olarak böyle bir mücadelenin içinde olmadık ve bugün de böyle bir mücadeleyi dolaylı ya da dolaysız düşünmüyoruz. Ama üzüntü ile belirtelim ki, öğretmenler böyle bir suçlamadan kendilerini kurtaramadılar.

Sendika mesleki bir kuruluştur. Dernek de mesleki bir kuruluştur. Sendika emekle sermaye arasında çıkar mücadelesine dayalı bir örgüt olduğundan sınıfsal bir anlam içerir. Dernekte böyle bir içerme yoktur. (...) **Bizim ülkemizde öğretmen topluluğu tarihin hiçbir döneminde gerçek anlamda sendikal nitelikte bir örgüte kavuşmamıştır (...)**

Kurtuluş Savaşı'nda yedek subay olarak en önlere çarpmış öğretmen, savaş bittikten sonra, ordu kıyısına çekilip kendi görev hazırlıklarına girerken, öğretmen yeni dönemin ve devrimlerin savaşımını vermek üzere yurdun en ücra köşelerine kadar giderek her türden tutucu ve karanlık güçlere ve karşı devrim hareketlerine karşı mücadeleyi sürdürmekle görevlendirilmiştir. Bu dönemde önde Atatürk vardı, öğretmen yalnız değildi. (...) Ve bu dönemde öğretmenle halk yan yana, tutucu güçlerle de karşı karşıyadır.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitimini takiben sosyal mücadelenin yığınsal örgüt niteliğinden çıkarak sınıfsal niteliğe uygun örgütlenme biçimine dönüşmesi öğretmenin de kendi bünyesi içinde bir tavır takınmasını gerektirmiştir. Öğretmen Dernekleri ve daha sonra Türkiye Öğretmenler Sendikası olarak örgütlenme çabaları bu dönemin gereğidir. Öğretmen yine geleneği icabı ve bu geleneğin içine düştüğü şartlar gereği sosyal mücadele içindeki görevini sürdürmektedir. Fakat bir süre sonra öğretmen karşısında bir yığın halinde tutucu irtica güçlerini değil, bu güçlerin egemen olduğu siyasal iktidarı bulmuştur. Öğretmenin karşısında bilinçli, çağdaş benzerlerinin bütün deneylerinden yararlanan ve dış desteklere sahip bir egemen sınıf vardır.

Burada da öğretmen kendi yurtseverlik, kendi Atatürkçülük anlayışı doğrultusunda bir mücadelenin içindedir. Değişik yurt gerçekleriyle karşı karşıyadır. Mücadele alışık olmadığı biçimde kıyasıyla sürdürülmektedir.

Ve derken 27 Mayıs'a gelindi. **Bu hareket öğretmene, düşmanın denize dökülmesinden sonra kavuştuğu ferahlık ve güveni getirmişti.(...) 27 Mayıs hareketinin ardından ordu yine kışlasına dönmüş, öğretmen de tıpkı Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi 27 Mayıs Anayasasının getirdiği yeni, halka dönük düzeni geniş halk topluluğuna benimsetmek üzere seferber edilmiştir.** Öğretmen bu tarihsel görevi şerefle yerine getirmiştir.¹⁰⁰

Öğretmenin TÖS'de örgütlenmek suretiyle giriştiği mücadele işte bu utanç verici tablonun değiştirilmesi uğruna verildi. Elbetteki TÖS, bir sosyal sınıf ve dolayısıyla iktidar olma iddiasında değildi. Ama Anayasanın savunulup halka benimsetilmesi görevi yine öğretmene verilmişti. Ve bu görev onun geleneğine de sınıfsal niteliğine de uygundu. (...) Varlığı süresince TÖS, bütün gücüyle karanlığa karşı geleneği ve mesleğinin niteliği gereği bir mücadele vermiştir. Ama hiçbir zaman yasaların dışına çıkmamıştır. Yasalar dışına çıkanlar, ona saldıran gerici güçler ve onların örgütleyicileridir. (...) **Aydın bürokrat, zinde güçler vb.** tekerlemelerinin avuntusu içinde Türkiye öğretmeni yalnız bırakılınca hem irticanın hem de tutucu sosyal sınıfların biriken kinyile karşı karşıya kaldı.

TÖS bildiğiniz gibi örgüt olarak aleyhine açılan bütün davalardan beraat etmiştir. Yakın tarihin öğretmenlere karşı düzenlenmiş olan sürgünler, kıyımlar ve yobaz ayaklanmaları yanında bilinçli örgütlendirilmiş toplu saldırılarını bir yana bırakırsak bile Konya Olaylarını, Kayseri Olaylarını, Kırıkhan ve Tunceli olaylarını unutmak mümkün olmayacaktır.

Bu gün bunları hatırlatmaktan maksat sizleri yakın geçmişin anılarıyla karşı karşıya getirmek değildir. Maksat, TÖS çalışmalarının durdurulması ile meydana gelen boşluğa işaretle TÖB-DER'in hangi güç koşullar içinde kurulmuş olduğunu belirtmektir.(...)

İlk kuruluşumuzun adı **Türkiye Öğretmenler Birliği**'ydi. Kuruluş tarihi **3 Eylül 1971**'dir. Çeşitli zorluklarla boşuştuktan ve tüzüğümüzde yaptığı-

mız bir değişiklikten sonra **Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği** adını almak durumunda kaldık.

İlk kuruluş anlarında paramız yoktu. Kardeş örgüt TÖYKO bize bir odasını verdi. (...) Ama tabiidir ki, bize maddi ve manevi varlıklarıyla en büyük desteği TÖS verdi. (...) Bu gün 285 şubemiz vardır.

(...) Sayın Delegeler, **o günlerdeki şartlar içerisinde örgütümüzün başlıca görevi Bakanlık emrine alma, işten el çektirme, çeşitli nedenlerle maaş alamayan öğretmenlerin çoluk çocuğunu dost ve düşmana muhtaç etmemek ve bu güne kadar süregelen öğretmen kuruluşlarının, Atatürkçü, ilerici, yurtsever ve Anayasacı birikimini ayakta tutmak idi.**(...)

Bizim için yurtseverliğin ölçüsü birlikte yaşadığımız toplumun özellikle halk kesimin mutluluğuna katkıda bulunma derecesidir. Uluslar arası sermaye karşısında kalifiye fikir işçisi yetiştirmekle yükümlü öğretmen kendi doğal edinişiyle içinde yaşadığı koşulların oluşturduğu bir insandır. Bundan dolayıdır ki, öğretmenin kendi sorunlarıyla yurt sorunları birbirinden ayrılmaz ve yine bundan dolayıdır ki öğretmen sadece ABC öğreten bir robot ve eski Yunanlıların anlayışıyla bir **dadı** değildir. Öğretmen kendisiyle birlikte halkının mutluluğa kavuşması için çabalayan kimsedir. O ulusal mutluluğu sadece küçük bir azınlığın mutluluğu anlamında almaz, alamaz. Tam tersine ulusal mutluluğu kendi ulusunun çoğunluğunu oluşturan sınıf ve toplulukların mutluluğu anlamına alır. (...)

Genel Başkan **Haydar Orhan**, konuşmasında **TÖB-DER'in eğitim anlayışı**-na da değinerek bu konuda özetle şu görüşleri dile getiriyor:

“Eğitim, toplumların kendi kendilerini aşmasıdır. Bu da insanın kendi çevresini, kendi içinde yaşadığı şartları değiştirmekle bizzat kendisini de değiştireceği olgusuna dayanır. Bir deneme de olsa Köy Enstitülerinde uygulanan yöntem bunu kanıtlamıştır. Sürüsünün arkasından alınarak beş yıllık bir öğretimden geçirildikten sonra, içinde yaşadığı toplumun durgun yapısını sarsacak güvene ulaşan çocuğun eğitiminde uygulanan yöntem nasıl bir yöntemdi? Eğitim anlayışımı bu sorunun cevabında düşümlenmiştir. Ama hiç kuşkusuz eğitim, siyasi iktidarların ekonomik tercihleri dışında bir doğrultu izleyemez. Bizdeki eğitim bir sistem olarak böyle bir eğitim olmaktan çok uzaktır. Bizdeki eğitim için çağdışı demek

abartı sayılmaz. (...) Hem kapitalist insan yaratma çabasında olalım ve hem de 17. yüzyıl rasyonalizm kavramıyla ortaçağ teokratik eğitim karması bir uygulama içerisinde çırpınıp duralım. (...)

Öğretmen, halkla omuz omuza olmak, onun güvenini sağlamak ve onun gücünü kendi yanında bulmak zorundadır. Eğitimdeki bozuk düzen, öğretmeni hem halka, hem sınıfına ve hem de bazı karanlık güçlerin etkisiyle yurduna yabancılaştırdığı bir gerçektir. (...) Öğretmen, edinimleriyle içinde yaşadığı şartların oluşturduğu bir insandır. Görevi, içinde yaşadığı koşullara uygun, o koşulları tahlil ve yargı yeteneğine sahip üretici, yurtsever yurttaş yetiştirmektir. (...) Öğretmen ne bir laf ebesidir, ne de soyut mantık oyunları ile öğrenciyi içinde yaşadığı koşullara yabancılaştıran, onu Emil gibi hayaller aleminin hayali yaratığına dönüştüren kişidir. (...) Bundan dolayıdır ki; öğretmen huzur ve güven içinde bulunmayı ister. Huzurlu, endişesiz ve güvenli insan yetiştirmenin tek yolu da, bizzat kendisinin huzur ve güven içinde bulunmasıdır. (...) Öğretmen hiçbir şeye karışmayan, bitkisel bir hayat seviyesinde uyurgezer de değildir. (...) Oysa bize ve karşılaştığımız muamelelere bakın. (...) 2 yıl içinde 10 binin üzerinde öğretmen kapitalist ülkelere göç etmiştir. (...)

Haydar Orhan konuşmasının sonlarına doğru **geri kalmışlık meselesine** de değinmektedir:

“Hiç kuşkusuz geri kalmışlığın belirtilerinin kökleri tarihe uzanır. İnsanlığın deney ve gözlemlerine yabancılaşmışız. Bunda coğrafi konumumuzun da rolü vardır. Batıl inançları Mukaddesat sayıp uygarlığa giden yollara sırtımızı döndük. Kitap yasaklamak ve düşünce özgürlüğüne karşı çıkmakla, insanlığın deney ve gözlemlerine karşı çıktık. İnsanlığı uygar kılan anlayış ve kuruluşlardan yoksun bırakıldıktan sonra Avrupalı görünme özentisine kapıldık. Fakat ne Avrupalı olabildik ve ne de kendi kişiliğimizi bulabildik. Avrupalı olmak, Avrupa kültürüne ve Avrupa tekniğine sahip olmakla mümkündü. Onun şartlarını yasaklamakla Avrupalılar bize alkış tutuyor diyerek kendi ilkel yaşantımızı sürdüren şartlara dokunmamak, karanlıkta kalmamızın dikkate değer nedeni olmuştur. (...)”

Bültende yer alan **“TÖB-DER I. Olağan Kongresi Seçim- Sayım Tutanağı”**na göre; Genel Başkan için kullanılan oy sayısı 136’dır. Genel Başkanlığa tek aday olarak önerilen **Ali Bozkurt** 134 oy alarak TÖB-DER Genel

Başkanı seçilmiştir. Yönetim Kuruluna 20 kişi, Yürütme Kuruluna ise 11 kişi seçilmiştir.¹⁰¹

Bültende **Trabzon** TÖB-DER Şubesi tarafından dönemin Milli Eğitim Bakanı'na yazılan ve **“Biz Atatürk'ü sizden daha iyi biliriz”** temalı bir **“Açık Mektup”**a yer verilmiştir.¹⁰² Mektupta yer alan görüşlerden bir bölümünü buraya aktarıyoruz:

“(...) Biz 160 bin kişiyiz. (...) Etin tadını hatırlamaz olduk. Yalnız bir şeyi unutmadık: ATATÜRK'ü.

Gazetede demecinizi okuduk geçende. Her gelen bakan neler demedi bizim için. Fakat hiç biri bize: Atatürk'ü tanımıyorsunuz demedi, diyemedi. Atatürk'ü bizden iyi kimse tanıyamaz. En zor koşullarda devrimleri tek başına sırtlayan bizleriz. Gericiliğin azdığı dönemlerde tek hedef bizler olduk. Kubilaylar bizdendir. Bizdendir Atatürkçülükten ödün vermeyip kıyım yiyenler. Nice hisımlara uğradık Atatürkçülüğümüzden. Tanırız tanırız, Atatürk'ü iyi tanırız. (...)

Bize çok şeyler söylendi. Atatürk'ü tanımıyorsunuz denmedi. Nasıl tanımayalım O'nu? Can verdik devrimleri yoluna, sürüldük kış ortaları, kıyıldık, yoksulluğa düştük çoluk-çocuk...Nasıl tanımayalım Ata'yı?”

Bültenin **“Eğitim Köşesi”**nde ise **“İlkel Komünal Toplum Biçimi”** başlıklı yazı gözümüze çarpıyor.

TÖB-DER'İN BİRİNCİ YILININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Buraya kadar TÖB-DER'in kuruluşundan ilk kongresini yaptığı yaklaşık bir yıllık faaliyetlerini kendi yayın organlarını temel kaynak olarak kullanıp anlatmaya çalıştık. Ancak okuyucuların kafasında oluşan bazı sorulara da yanıt verebileceğini umarak öğretmen hareketinin geçmişine ve bu güne kadar geçirdiği sürece kısaca değinmekle yarar gördük.

*Çalışmamızın başında belirttiğimiz gibi eğitim emekçilerinin örgütlenerek eğitimin ve ülkenin sorunlarına müdahil olmaları 1908 yılından itibaren başlamıştır. **Encümen-i Mualliminden** 1971 yılında TÖB-DER'in kuruluşuna kadar geçen yaklaşık yarım asırlık sürede eğitim emekçilerinin kendi*

özlük ve mesleki sorunlarını çözmek için sürekli örgütlenme çabası içinde olduklarını gördük. Eğitim emekçilerinin örgütlenmesi, 1908'den Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)'nin kurulduğu 1965 yılına kadar kesintilere rağmen dernek örgütlenmesi şeklinde, 8 Temmuz 1965'te TÖS ile birlikte sendika olarak sürmüştür. **1971 yılında TÖS sıkıyönetimce kapatılınca 6 yıllık sendikal örgütlenme sona ermiştir.** TÖB-DER'in 1971'de kurulmasıyla, eğitim emekçilerinin örgütlenmesi yeniden dernekçiliğe dönmüştür. 9 yıllık bu süreçten sonra 12 Eylül darbesiyle TÖB-DER yasaklanır. Yöneticilerinden bir bölümü yurt dışında TÖB-DER ile dayanışma bürosunu oluşturarak Türkiye'de eğitim emekçilerinin yeniden örgütlenmesi yolunda çaba sarf ederler. Bu süreç 8 yıl sonra 1988'de Eğitimciler Derneği (EĞİT-DER) nin kurulmasıyla son buldu. Böylece eğitim emekçilerin kurduğu bir örgüt, **ilk kez öğretmen adıyla değil geneli kapsayan eğitimciler adıyla kurulmuş oldu. Eğitim-Der, eğitim emekçilerinin son kez dernek olarak örgütlendiği bir kurum oldu.** Bu derneğin çabaları sonucu eğitim çalışanları TÖS'ün kuruluşundan 25 yıl sonra yeniden sendikal örgütlenmeye kavuşmuşlardır. 28 Mayıs 1990'da **Eğitim-İş**, 13 Kasım 1990'da ise **Eğit-Sen** kuruldu. Böylece eğitim emekçilerinin dernekçilikle başlayan örgütlenme çabaları sendika örgütlenmesine dönüşmüş oldu.

Bu süreci aslında tüm eğitim emekçileri açısından değerlendirmek oldukça güçtür. **Çünkü kurulan örgütlerin tamamı öğretmen örgütüdür.** Oysa eğitim emekçisi kavramıyla anlatılmak istenen sadece öğretmenler değil aynı zamanda eğitimle ilgili kurum ve kuruluşlarda çalışanların tümüdür. Kurulan örgütlerin adlarına ve kurucularının mesleklerine bakıldığında memurların, hizmetlilerin veya dönem dönem akademisyenlerin temsil edilmediği görülür. İşte bu yüzden eğitim emekçilerinin örgütlü tarihinden bahsedilirken daha çok öğretmen örgütlenmesinden söz edildiği görülecektir.

Öncelikle şunu belirtmeliyiz; TÖB-DER yönetiminde görev alan veya TÖB-DER içerisinde yer alan siyasi grupların aktif temsilcilerinden bazıları, TÖB-DER'in ilk yılını, yani Haydar Orhan'ın Genel Başkan olduğu dönemi görmezden gelmekte veya önemsiz bir dönem olarak değerlendirmektedirler ki, kanımızca bu o dönemin koşullarının yeterince göz önünde bulundurulmamasından kaynaklıdır.

Bir kere 12 Mart 1971’de ordu hükümete 12 Mart Muhtırası adıyla anılan muhtırayı vermiş, Başbakan Demirel **“şapkasını alarak gitmiştir.”** Ülkenin büyük bir bölümünde **“Sıkıyönetim”** ilan edilmiş, gençlik önderleri katledilmiş veya idam edilmiştir. 1961 Anayasasının temel özgürlük alanlarıyla ilgili hükümleri işletilmemeye başlanmış, kitaplar yasaklanmış, kamu personelinin sendika kurma hakları ellerinden alınmıştır. **Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)** kapatılmış, yöneticileri tutuklanarak yargılanmışlardır. Dönemin en güçlü çalışanlar örgütü TÜRK-İŞ’in yöneticileri düzenle uyum içerisinde olduklarından bu örgüt toplumsal muhalefet görevini yerine getirememektedir. Diğer bir emek örgütü olan DİSK, 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi’ni örgütleyecek ancak sıkıyönetim tarafından bu muhalif örgüt de etkisiz hale getirilecektir. Bu ortamda eğitim emekçileri kapatılan sendikaları TÖS’ün yerine TÖB-DER’i kurarak mücadelelerini kesintisiz olarak sürdürme kararlılığını göstereceklerdir.

Doğaldır ki, kurulan bu dernek o dönemin koşulları (sıkıyönetim dönemi)¹⁰³ nedeniyle toplumsal muhalefet görevini yapamayacaktır. Bunun yerine tutuklanan, yargılanan veya açığa alınan üyelerine hukuki ve parasal yardımlarda bulunan; eğitimle ilgili konularda bakanlığa raporlar yazarak görüş bildiren, öğretmenleri yeniden örgütlemeye çalışan bir örgüt konumunda kalacaktır.

TÖB-DER’in bir yıllık faaliyet döneminde günlük basına yansıyan hiçbir etkinliği de göze çarpmayacaktır.

Ali Bozkurt’un TÖB-DER Genel Başkanlığına seçilmesinden sonra yeni yönetim bölge toplantılarına başlamış, bu konuyla ilgili haber Bültenin 32. sayısında **“Samsun ve Trabzon Toplantıları Başarılı Geçti”** başlığıyla yer almıştır.

1.8.1972 tarihinde çıkan **31** nolu Bülten gecikmeli olarak çıktığından 16 sayfadır. Bültenin sağ üst köşesinde ise 30. sayıdaki Atatürk’ün sözleri aynen yer almıştır. Manşetinde TÖB-DER üyesi bazı üyelerin Danıştay’a açtığı davalarla ilgili kararlar **“Danıştay’ın İptal Ettiği İşlemler”** başlığıyla yer almıştır.

Başyazısında Genel Başkan **Ali Bozkurt** imzalı **“Tüm Öğretmenlere ve TÖB-DER’li Arkadaşlarıma”** başlıklı duyuru yer almaktadır.¹⁰⁴ Bültenin

3.sayfasında bulunan **“Eğitim Köşesi”**nin konu başlığı: **“İlkel Kominal Toplumun Yıkılışı”**dir. 4 ve 5.sayfalarda **“Kıyım Kıyım Kıyım”** başlığıyla duyurulan haberlerden bazılarının başlıkları şöyledir: **“Saruhanlı’dan Sürgün”**, **“Bolu’da Kıyım”**, **“Elazığ’da Kıyım”**, **“Genel Başkanın Bandırma ve Bursa Toplantıları”**, **“Özbek’e Karşı Tepkiler Sürüyor”** 7.sayfa **“Kitap Köşesi”**ne ayrılmış. Burada Fransız asıllı Henri Alleg ve Yunan asıllı Perikles Korovessis tarafından yazılan Sorgu adlı kitabın tanıtımı yapılmıştır. 8.sayfada **“İLKSAN Toplantısı Sona Erdi”** yazısı, 10 ve 16.sayfalarda **“Mahkeme Kararları”** yazıları yer almıştır.

Bültenin 32. sayısı 29.8.1972 tarihinde çıkmıştır. 8 sayfalık Bültenin manşetinde **“Samsun ve Trabzon Toplantıları Başarılı Geçti”**, **“Kendi Kendimize”** başlıklı Başyazıda Genel Kongrede alınan üç önemli karar hatırlatılmıştır. **“Mutlaka halkla omuz omuza olmanın ve ona yabancı düşmemenin yolu bulunacak, Öğretmenin özlük sorunları yakından takip edilecek ve öğretmenin örgütlenmesi, sendikal hakların kazanılması sağlanacaktır.”** Başyazıda, bunların gerçekleştirilebilmesi için de öğretmenin günlük yaşantısına dikkat etmesi gerektiğine değinilmiştir. Bültende TÖB-DER Yürütme Kurulu üyesi ve bültenin yazı işleri müdürü **Musa Uysal**’ın 4 Ağustos 1972’ de gece yarısı evinden alınarak gözaltına alındığı haberine rastlıyoruz. Bültenin 4 ve 5. sayfalarında **“Kıyım... Nakil... Tutuklama... Sürgün... Gözaltı...”** başlığıyla verilen haberler bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını unutulmasın, belge olsun diye buraya aktarmayı uygun gördük: **“Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü, öğretmen yetiştiren ilköğretmen okulları ve eğitim enstitüleri müdürlüklerine bir yazı göndererek öğretmenlik yapması tehlikeli görülenlerin listelerinin bakanlığa bildirilmesini istedi.** Başlatılan uygulamaların en son örneğine Diyarbakır Eğitim Enstitüsü’de rastlandı. 8 öğrenci yönetmeliğin 72. Maddesi gereğince okuldan atıldı.” **“Elazığ TÖB-DER şubesinde yapılan aramalarda bulunan ve teksirle çoğaltılan bir bildiri nedeniyle tutuklanan Mehmet Kopan, Nurettin Yıldırım ve Ayhan Atabey** Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesince tahliye edildiler.” **“Üyemiz Osman Çamlı, İstanbul’dan Afyon’a sürüldü.”** **“Kırıkkale’de üç öğretmen bakanlık emrine alındı.”** **“Urfa’da evlerinde yapılan aramada bulunan kitaplar yüzünden üç öğretmen Diyarbakır Sıkıyönetimince tutuklandı.”** **“Kastamonu Merkez Abdülhak Hamit İnkokulu öğretmeni Hasan Özdemir, köylüleri orman yürüyüşüne teşvik ettiği gerekçesiyle** Erzurum ili Horasan ilçesi Iğırbiğir Köyü öğretmenliğine sürüldü.” **“ Ankara şubemiz üyelerinden Aydın Ay-**

demir gözaltına alındı.” “Kamil Karadeniz yeniden sürüldü.”¹⁰⁵ 8.sayfada “Şubelerimize Duyuru” başlıklı bir yazı bulunmaktadır.¹⁰⁶

15.9.1972 tarihli Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Müstemlekecilik ve Emperyalizm, yer yüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır.”** sözlerine yer verilmiştir.

Bültenin ön yüzünde **“Kuruluşumuzun Birinci Yılında Örgütlenme ve Eğitim Çalışmalarımız Hızlandı.”** başlıklı bir yazı bulunuyor. Bu yazıda; *“Bir sürü engel ve olanaksızlıklara rağmen Türkiye’nin devrimci, yurt-sever, Atatürkçü öğretmenleri başarılı ve hızlı bir şekilde örgütlendiler. Eğitim ve öğretim sorunlarına sahip çıktılar. Aldıkları yaraları sardılar, yarına umut ve güvenle bakmaya hak kazandılar. Bu, Türkiye öğretmenlerinin büyük bir başarısıdır”* denilmektedir.

“Öğretmenler Atatürk’ü Bilir” başlıklı Başyazıda ise özetle şöyle denilmiştir:

Öğretmenler Atatürk’ü Bilir

“Öğretmenler Atatürk’ü bilir. Çünkü herkese Atatürk’ü ve Atatürkçülüğü öğretmenler öğretir. Bunun böyle olduğunu Sayın Bakan da çok iyi bilirler. Ancak son zamanlarda yeni bir Atatürkçülük geliştirilmek istenmektedir. Öyle ki tüm Atatürk düşmanları Atatürkçü olduklarını söylemektedirler. Tam bağımsızlık ilkesi Atatürk’ün vazgeçilmez ilkelerinden biri iken duyunu umumiye yerine konsorsiyumun kurulmasına sebep olanlar da Atatürkçü. (...) Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu’nu çıkaranlar da Atatürkçü. Köy Enstitülerini kapatanlar da Atatürkçü. Saidi Nursi’ye araba hediye edenler de Atatürkçü. Cumhuriyetin ellinci yılında köylüyü % 60 kara cahil bırakanlar da Atatürkçü. Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir diyen Atatürk’e karşı onun öğretmenlerini öldürenler, kıyıma uğratanlar, sürüm sürüm süründürenler de Atatürkçü.”¹⁰⁷

Bültenin **Haberler** başlıklı sayfalarında göze çarpan bazı haberler şöyle: Tahliye edilen öğretmenler, Tonya şubesinin ücretsiz emlak vergisi be-

yannamesi doldurarak halka yardımcı olduğu, Elmalı şubesi öğretmenlerinin folklor ekibi kurdıkları. Kıyım Kıyım Kıyım... başlığında ise en dikkat çekici haber: **“Evinde yasak kitap bulundurduğu iddiasıyla Sivas Diviği Gedikpaşa İlkokulu müdürünün tutuklanması.”** “Yeni Kurulan Şubelerimiz; Adıyaman, Bolu, Boz-kır.”

Bültenin Eğitim Köşesi’nde **“Köleciler Toplum”** anlatılıyor. UNESCO’nun 8 Eylül’ü **“Dünya Okuma-Yazma Günü”** ilan ettiğini de bültendeki bir sayfalık yazıdan öğreniyoruz.¹⁰⁸

1.10.1972 tarihinde çıkan Bültenin **34.** sayısının sağ üst köşesinde Atatürk’ün **“Milletleri kurtaracak olan yalnız ve ancak muallimlerdir. Muallimden, mürebbiden mahrum bir millet, henüz millet namını almak istidadını kesbetmemiştir”**

sözleri yer almaktadır. Bültenin ön sayfasında TÖB-DER’in İlköğretim Haftası nedeniyle yayınladığı bildirisi bulunmaktadır. **“Türkiye’deki Bütün Öğretmenler Ağır Ekonomik, Politik, Sosyal Baskılar Altındadır !..”** başlığıyla yayınlanan bildiride özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

TÖB-DER’İN İLKÖĞRETİM HAFTASI NEDENİYLE YAYINLADIĞI BİLDİRİSİ

“Üzerinde yaşadığımız topraklarda ilköğretim 150 yıldan beri herkes için bir haktır. Anayasa tüm halkımızın bu haktan yararlanmaları için devleti görevli kılmıştır. (...) Genel olarak iktidarlar ve özel olarak da Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretimi sadece ilköğretim çağındaki çocukların okuma-yazma öğrenmesi, okula gitmesi olarak anlamışlardır. Oysa ilköğretim, hangi yaşta olursa olsun, tüm kadın ve erkek vatandaşlar için bir haktır. Halkımızın bugün hala %50’den çoğu okuma- yazma bilmemektedir. (...) İlköğretim çağındaki çocukların bile 2.5 milyonu okula gidememektedir. İlköğretim çağındaki her yüz kız çocukta 43’ü okuldan yoksundur. (...) 1971-1972 öğretim yılında 38.808 ilkokuldan 11.583’ü ikili, üçlü ve hatta dörtlü öğretim yapmaktadır. Köy okullarının çoğu tek odalı kulübelerden ibarettir. Bir tek odada beş sınıfı tek öğretmen okutmaktadır. (...) Türkiye’de okulsuz köy sayısı tam olarak bilinmemektedir. Resmi ağızlar okulsuz köy yoktur diyeceklerdir. Oysa Türkiye’de halen 20 bin yerleşim mer-

kezinde okul yoktur. (...) Bakanlığın **hamiyetli** ve **hayırsever** vatandaşları okul yaptırmaya çağırması bir çaresizliğin ifadesinden ibaret üzücü bir durumdur. (...) Okul programları ülkemizin ve halkımızın ihtiyaçlarına göre düzenlenmemiştir. Verilen eğitim taklittir, ezberciliğe dayalıdır. (...) Türkiye’de öğretmenler, özellikle de ilkokul öğretmenleri son derece güç ve ağır ekonomik, politik, sosyal baskılar altında görev yapmaktadır. (...) Bu karanlık tabloya rağmen öğretmenleri bilim, demokrasi ve Atatürk yolundan hiçbir güç döndüremeyecektir. Onlar bilim ve bilgi ışığını yurdun en karanlık köşelerine yaymaya devam edecekler, halkımızın mutluluğu için her riski omuzlayacaklardır.”

Bültenin Başyazısında M. Rauf İnan’ın **Eylül Ayı ve Öğretmen** başlıklı yazısına yer verilmiştir. Bu yazıda Rauf İnan özetle şu görüşlerini öne çıkarmaktadır: “... Köy Enstitüsünü, eğitim kurumunu, Halkevlerini yıkan bu saldırı, sonra da öğretmene yöneldi. (...) Saldırganlar Halkevlerini yıkarak öğretmenleri kahvehanelerin oyun masalarına itmek, bu oyunla onu halktan, halkın bağlılığından koparmak, ayrıca da öğretmen örgütlerini kendi aralarında parçalayıp, büyük üye sayılarıyla güçlü bir örgüt, böylece de etkili olmasını önlemek istemişlerdir.” (**ifadelere müdahale edilmemiştir. İ.A)**

Bültenin 3 ve 4. sayfalarında yer alan **Haberler** kısmında göze çarpanlar şöyle; “Örgütlenme çalışmalarımız sürüyor.”¹⁰⁹, “TÖB-DER Malatya şubemiz üyelerinden **Hasan Nedim Şahhüseyinoğlu** yargılandığı Adana Sıkıyönetim Mahkemesinde beraat ederek tahliye oldu.”, “İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanan TÖB-DER Pehlivan köy şube başkanı ve yönetim kurulu üyesi tahliye edildiler.”, “**Muammer Sun** tahliye oldu.”¹¹⁰ Aynı sayfada **Kongrelerini Yapan Şubelerimiz** başlıklı habere de yer verilmiştir.¹¹¹ Bültendeki **Kıyım Kıyım Kıyım...** başlıklı bölümde dikkat çeken bazı haberler şunlar; “Akçadağ’da Tutuklama; TÖB-DER Akçadağ üyesi Mehmet Emre, jandarma tarafından gözaltına alındı.”, “**Tuncel’den Beş Öğretmen Sürüldü.**”¹¹² “Kayseri Kız İlköğretmen Okulu öğrencilerinden Refika Başar, oturduğu sıranın üzerine **Deniz Gezmiş’in** adını yazdığı için okuldan atıldı.” “**Düğün davetiyelerinde sol propaganda yaptıkları iddiasıyla** Alaşehir Lisesi öğretmenlerinden Nevin Şeker ve Derya Gölgeioğlu hakkında soruşturma açıldı.”¹¹³ “**Manavgat’ta ihbar üzerine evleri aranan iki öğretmen ve bir işçi tutuklandı.**” “Sandıklı’dan iki, Eleşkirt ve Gümüşhacıköy’den birer öğretmen bakanlık emrine alındı.” “Aksu Öğret-

men Okulundan bir öğrencinin sol yayınlar bulundurduğu gerekçesiyle okulla ilişkisi kesildi.” **“Manisa/Alaşehir-Kilik’te görev yapan bir öğretmen, muhtarın ihbarıyla İzmir Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alındı ve meslekten ihraç edildi.”** “İstanbul’da TÖB-DER’li üç öğretmen gözaltına alındı.” “Dinar şubesi üyelerinden Haşim Yüksel, okul dergisindeki bir yazısı yüzünden tutuklandı.” “Manisa’da daha önce Komünizm propagandası yapmak, yasaklı yayın bulundurmamak suçlarından İzmir Sıkıyönetimince gözaltına alınıp serbest bırakılan beş öğretmen hakkında lüzumu muhakeme kararı verildi.”¹¹⁴ Bültenin arka kapağında yer alan **Eğitim Köşesi**’nin konusu geçen sayıdan devam eden **Köleci Toplum**. Bülten’de Genel Başkan Ali Bozkurt imzasıyla şubelere gönderilen bir yazı var. Bu yazıda “TÖB-DER lokallerinde asılı olan **-Buraya Üye Olmayan Giremez-** levhalarının kaldırılarak halkın rahatça girip çıkmasının sağlanması, **zayıf ve bütünlümlü özellikle de fakir öğrenciler için ücretsiz kursların açılması**” istenmektedir.

TÖB-DER Bülteninin **36.** sayısının sağ üst köşesinde geçen 34. ve 35. sayılarda da yer alan Atatürk’ün sözlerine yer verilmiştir.

Bültenin manşeti **“TÖS Savunması Başladı”** şeklindedir. Yazıdan öğrendiğimize göre TÖS Davası Savunması **4 Ekim 1972’de** başlamıştır. Savunmalarda özetle şu görüşler dile getirilmektedir:

“Bir Avuç TÖS’lü Davası”

“(…) Bu dava ülkemiz tarihinde ilk defa olmak üzere öğretmenlere karşı açılmış bir davadır. (...) 72 bin kişilik bir örgütün temsilcilerinin verdiği mücadele koca bir ulusun özlemini, yoksul yığınların ümitlerini dile getiriyorsa, bu davanın başka bir anlamı yoktur. Bu nedenle tarih, bu davayı “bir avuç TÖS’lü davası” olarak değil, “öğretmenler davası” olarak adlandırıp değerlendirecek ve yan-kısı hiç şüphesiz buna göre olacaktır. (...) Halkı bilinçlendirmek demek, halka demokratik, politik eğitim vermek, yani halka nasıl idare edileceğinin, nasıl idare edilmesi gerektiğinin bilincini vermek demektir. Öğretmenler bu görevi Atatürk döneminde, Atatürk devrimlerini halka maletme uğruna yürüttüler. Yine öğretmenler 27 Mayıs Devriminin özellikle anayasanın halka maledilmesi görevini de başarı ile yürüttüler. (...)”

TÖS davasında şu andaki sanık sayısı 145 kişidir. Bunların 12'si halen tutuklu olarak yargılanmaktadır. Tutuklu yargılananlardan üçü öğretmenlerdir. Bunlar; **Hülya Zağyapan, Fikret Soysal ve Abdullah Özcan**'dır.

2.sayfadaki **"Haberler"** başlığında göze çarpanlar şunlar: "TODAİE Sınavını Kazanan Üyeler"¹¹⁵ **"Cemil Çakır Tahliye Edildi"**¹¹⁶ "Aşkale Şubemiz Bildiri Yayınladı" 3.sayfada **"Kıyım Kıyım Kıyım"** başlıklı bölümde "Rize Milli Eğitim Müdürünü Yasalara Uymaya Çağırıyoruz", "Burhaniye'de Sürgün", **"Kartal Şubemiz Yöneticileri Gözaltında"** 4.sayfada **"Elazığ'daki Kıyımın Bilançosu"** başlıklı bir yazı bulunmaktadır.¹¹⁷

6.sayfada **"İlkokuldan mezun Öğrencilerin Bir Üst Öğrenim Kurumlarına Devam Edebilme Olanakları"**, 7.sayfada "Lise mezunu İlkokul Öğretmenlerinin Askerlik Durumları", 8.sayfada **Av. Halit Çelenk** imzalı **"Sorgu"** başlıklı yazılar bulunmaktadır. 10.sayfadaki **"Eğitim Köşesi"**nin konusu **"Köleci Toplum-III"** 11.sayfada bazı kitaplara ulaşamayan üyelere bu kitapların ulaştırılabileceği duyurusu, 12.sayfada ise TÖB-DER Yürütme Kurulu tarafından yayınlanan "Bildiri" yayınlanmıştır. Bildiride özetle şunlara değinilmektedir: "Sayın Başbakan Sıkıyönetimin uzatılması konusunda Mecliste yaptığı konuşmada, öğretmenler ve üniversite öğretim üyeleri arasında "gerekli görülen temizliğin" yapılabilmesi için Anayasanın değiştirilmesini istemiştir. Ve kırpıla kırpıla zaten kuşa döndürülmüş bulunan 1961 Anayasasından şöyle şikayet etmiştir: **Sıkıyönetim adamı içeri alıyor sonra bırakıyor. Adam gelip makamına oturuyor. Milli Eğitimde bu gibileri Bakanlık emrine alma imkanı var. Alıyoruz. Bir de Danıştay vardır. Adam Danıştay'a başvuruyor. Ne yapalım, Danıştay yürütmeyi durduruyor. Sizden yetki istiyoruz. Verin yetkiyi bir günde yapalım.** (...) Başbakanı Anayasaya ve yasalara uygun davranmaya davet ediyoruz."

1.11.1972 tarihinde çıkan 36 sayılı Bültenin ana konusu **"Öğretmenler Yargılanıyor"** üst başlığıyla verilen **"TÖS Davasında Savunmalar Yapılıyor"** yazısıdır. Bu yazı TÖS Genel Başkanı **Fakir Baykurt**'un sıkıyönetim askeri mahkemesinde savunma yaptığı bir fotoğrafla zenginleştirilmiştir. TÖS Genel Başkanı **Fakir Baykurt**, 23.10.1972 tarihinde yazılı olarak hazırladığı 160 sayfalık savunmayı okumaya başlamıştır. Savunmada yer alan bazı hususlar bültene aktarılmıştır. Bunların bazı bölümlerini özetleyerek aktarmayı yararlı görüyoruz:

“Öğretmenler Yargılanıyor”

“Yaşadığımız her dönemin en çileli meslek insanı olan öğretmenler, sanıyorum ki, hiçbir dönemde son 8-10 yıldaki kadar horlanmamış, üzerine benzin dökülerek, boynuna yular takılarak¹¹⁸, adeta yurttan kovulurcasına yabancı diyarlara işçi olarak gönderilmemiş, canından ve mesleğinden bezdirilmemiştir.(...) 12 Martta öğretmen düşmanı bir iktidarın sorumsuz ve yanlış gidişine dur denildiği zaman, biz tıpkı 27 Mayıs’taki gibi sevinmiştik. Tıpkı Atatürk dönemindeki gibi desteklenebileceğimizi ve bir parça saygı göreceğimizi sanıyorduk.¹¹⁹(...) Türkiye’de TÖS’den önce de eğitimde çalışanların temsil örgütleri vardı. TÖS’den sonra da olmaktadır, olacaktır. TÖS, altı yıl süreyle yürüttüğü görevi, kendinden önceki kuruluşların biriktirip getirdiği deneyler üzerine basarak ve kendinden sonraki kuruluşlara deney aktarmaya çalışarak yapmak istemiştir. (...) Kayseri’de 800 öğretmenle birlikte yakılmak istenenlerden biriydim.¹²⁰

Birecik’te, Çorum’da, Islahiye’de saldırıya uğrayan öğretmenlerin içindeydim. Hesabı sorulmayan bu saldırılardan dolayı adalet huzurunda kendimi hala alacaklı hissediyorum. Bu dava dolayısıyla yapmakta olduğum resmi görevlerden alındım. Yasalar izin vermediği halde işimden çıkarıldım, ama kalemim elimdedir. Kafam yorulana, tırnaklarım kırılana dek yazacağım.”¹²¹

Bültende TÖS İkinci Başkanı **Dursun Akçam**’ın savunmasının da bir bölümüne yer verilmiştir.¹²²

Bültenin Başyazı köşesinin başlığı “**Neden ve Nasıl Örgütlenmek**” olarak verilmiş. Yazıdan bir bölümü buraya aktarmayı faydalı bulduk: “Muallim Cemiyetleri adıyla ilk örgütlerini kurdukları günden bu güne değin öğretmenler yoğun bir mücadele vermişler ve çeşitli aşamalardan geçerek sendikal haklara ulaşmışlardır. 12 Martın ülkemize getirdiği olağanüstü koşullar ise örgütlenmemize yeni bir biçim kazandırmıştır. Kısaca TÖB-DER (Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) olarak adlandırdığımız derneğimiz, öğretmenin örgüt bilinciyle birlikte olağanüstü koşulların belirlediği bir kuruluş olmuştur.”¹²³

Bültenin 2, 3, 4, 5 ve 6. sayfaları **Haberler** başlığını taşıırken, 7, 8, 9 ve 10. sayfaları **"Kıyım Kıyım Kıyım..."** başlığını taşımaktadır. Bu başlıklardan derlediğimiz bir bölümü sunmakta fayda gördük: "Başbakanın Meclisteki Konuşmasından Sonra Öğretmenlere Karşı Kıyım ve Saldırılar Yoğunlaşıyor."¹²⁴ **"Kaman'da Meydanı Boş Bulan Faşist Taslakları İki Öğretmeni Bıçak ve Tornavida İle Yaraladı."** "Boğazlıyan'da İki Lise Öğretmeni Çarşı Ortasında Yirmi Kişinin Saldırısına Uğradı."¹²⁵ "Bir Marifet"¹²⁶ **"Trabzon Şubemiz Yardımlaşma Sandığı Kurdu."** "Aytan ve Çakır Beraat Etti."¹²⁷ "Balıkesir Şubemiz Üyelerinden İ.Hakkı Bayram ve Şahin Oğuz Beraat Ettiler."**"Komünizm Propagandası Yapmakla Suçlanan Bulanık Şube Başkanı ve Arkadaşları Beraat Ettiler."** "Sıkıyönetimce Tutuklanan İstanbul Şubemiz Üyelerinden Hannan Hoplar Tahliye Edildi." "Yeni Kurulan Şubelerimiz ve Yöneticileri"¹²⁸ **"UNESCO'nun Kulakları Çınlasın"**¹²⁹ "Kalkan-dere'deki Kıyımın Bilançosu"¹³⁰ **"Sıkıyönetim Saldı- Bakanlık Sürüyor."** "Elazığ'da İki Öğretmen Dövüldü." "Osmaniye'de İki Öğretmen Dövüldü" **"Köyün Ağasına Karşı Çıkan İspir/Yağlı Köyü İlkokulu Öğretmeni Mehmet Tanış, Ağa Tarafından Silahla Kovuldu."** "Ankara'da İki Öğretmen Sıkıyönetimce Tutuklandı." **"Askerin Anı Defterine Yazdı, Tutuklandı"**¹³¹

Bültenin bu sayısının **"Hukuk Köşesi"** bölümünde **Av. Halit Çelenk'in "Ceza Davalarında İkrar"** başlıklı yazısına da yer verilmiştir.

"TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu Toplandı" manşetiyle çıkan **37** nolu Bültenin sağ üst köşesinde 34. sayıdan beri yer alan Atatürk'ün sözlerine yer verilmiştir.¹³² Bültendeki bilgilere göre TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu 9-11 Kasım tarihlerinde toplanarak 4-5 Temmuz 1972 tarihinden beri yapılan çalışmaları değerlendirmiştir. **Başyazıda "Öğretmen, Atatürkçülük ve Atatürk Devrimleri** Deyince Ne Anlıyor?"değerlendirmesine yer verilmektedir. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir;

"Öğretmen, Atatürkçülük ve Atatürk Devrimleri Deyince Ne Anlıyor?"

"Ölümünden sonra hemen hemen 1960'lara kadar Atatürk ve Atatürkçülük sadece heykelinin yobazlar tarafından balyozla parçalanması vesilesiyle ve bir de, belirli günlerde klişe sloganlar olarak anılırdı. 27 Mayıs'ı takiben Emperyalizm ve Milli Kurtuluş

Savaşı kavramları yanında ve onlara paralel olarak Atatürk ve Atatürkçülük günlük yaşantımızın başlıca tartışma konusu oldu. (...) Atatürk; bizzat kendi yaptıklarının, yolu açmak olduğunu söyler. (...)Devlet anlayışında Cumhuriyetçi, dünya görüşünde Layik, toplum-bilim açısından Halkçı, ekonomide Devletçi, Misak-ı Milli sınırları içinde Milliyetçi, evrensel varlığı yorumlama bakımından Devrimcidir. Bu altı ilke içerisinde en ilginç olanı Devrimciliğidir. Bunun ilginçliği diğer kavramlara dinamizm kazandırmasından gelir.”¹³³

2.sayfada bulunan “Haberler” başlığında yer alan bazı haberler şunlar: “İpsala Şube Başkanı Beraat Etti” “Komünizm Propagandası Yapmak Suçuyla Yargılanan Yenişehir Şubesi üyemiz Musa Ede Beraat Etti”¹³⁴ “ABD’de Öğretmen Grevleri”¹³⁵ “Kadın Hakları Konusunda Bildiri”¹³⁶

Öğretmenlere yönelik baskı ve kısımların yoğunlaştığı bu dönemde Bültenin “**Kıyım Kıyım Kıyım...**” başlıklı bölümüne de 6 sayfa ayrılmış. Bunlardan dikkat çekici olanlarının başlıkları şu şekildedir: “Mahkeme Beraat Ettirdi, Bakanlık Emekliye Ayırdı”, “**Maraş’ta Öğretmenlere Karşı Girişilen Tertipler Devam Ediyor**”,¹³⁷ “Van’dan Yerköy’e Sürüldü”, “**Boycot Yüzünden Hala Yargılanıyorlar**”,¹³⁸ “TÖS ve TÖB-DER Ankara Şube Başkanı **Cemil Çakır**, Sıkıyönetimce Serbest Bırakıldıktan Sonra Bakanlık Emrine Alındı.” “**Hakkari’den Komünizm Propagandası Yaptıkları Gereğiyle Beş Öğretmen Sürgün Edildi**”,¹³⁹ “Artvin’de Üç Lise Öğretmeni Hakkında Lüzumu Muhakeme Kararı”,¹⁴⁰ “Nazilli’de Soruşturma”¹⁴¹

Bültenin 10.sayfasında “**Uluslararası Kitap Yılı**” yazısı ve Bertolt Brecht’in “**Kitaplar Yakılıyor**” şiirine yer verilmiş. Av. Halit Çelenk yazısında “**Yasak Kitap Sorunu**”nu işlemiş. **Kitap Köşesi**’nde “**Boran**” adlı romanın tanıtımı yapılmış.¹⁴²

“**Bütün Baskı ve Kısımlara Rağmen TÖB-DER’in Örgütlenme Çalışmaları Sürüyor.**” manşetiyle çıkan **1.12.1972** tarihli **38** nolu Bültenin Başyazısı’nda “**Yönetim Kurulu Toplantısının Düşündürdükleri**” adlı yazıya yer verilmiştir. Her iki yazıdan derlediklerimizi özet olarak aktarmayı yararlı bulduk: “19.11.1972’de TÖB-DER Turhal Şubesi’nde yapılan toplantıya Genel Başkan Ali Bozkurt ve GYK ve MYK’dan birer kişi katılmıştır. Bozkurt konuşmasında halkın desteği sağlanmadan öğretmenlerin

sorunlarının çözülemeyeceğini söylemiştir.” Bültenin 3. sayfasında **Yardımlaşma-Dayanışma** başlıklı bölümde dikkati çeken bir haber göze çarpmaktadır. Haberde “Düşünce ve mesleki mücadelelerinden dolayı tutuklu bulundukları için maaşları verilmeyen 29 üyemize Ekim ayı içinde 18.556.45 TL maaş yardımında bulunulmuştur. TÖB-DER, Geçici Yardım Yönetmeliğine göre maaşları verilmeyen tutuklu üyelerimizden evli olanlara maaşlarının%60’ı, bekarlara ise maaşlarının % 50’si oranında maaş ödemesi yapılmıştır.” **“Haberler”** başlıklı bölümde TCK’nun 141 ve 142. Maddelerine muhalefet etmekten yargılanan bazı öğretmenlerin beraat ettikleri¹⁴³, dört yeni TÖB-DER şubesinin açıldığı¹⁴⁴ “TÖB-DER Şubelerinin Çarşamba’daki Toplantısı”¹⁴⁵ haberlerini görmekteyiz. Bu bölümde fıkra gibi iki haber gözümüze çarptı: “Bir ilimizdeki lisenin öğrencileri bir duvar gazetesi çıkarmaya karar verirler. Gazetenin adını **Özgürlük** koymak isterler. Okul müdürüne bu taleplerini iletirler. Müdür duvar gazetesine olur der ama Özgürlük sözcüğüne “sivri” olduğu gerekçesiyle izin vermez. Diğer bir olay da bir hukuk fakültesinde geçer. Profesör kürsüde “izm”leri anlatmaktadır. Bir öğrenci **“materyalizm nedir”** diye sorar. Bu soruya Profesörün yanıtı şöyle olur; “sen niye bu terimi soruyorsun? Bu terimin sakıncalı olduğunu bilmiyor musun?”

Bültendeki **“Kıyım...Kıyım”** başlıklı bölümde yer alan haber başlıkları şöyle; **“Ankara İncirli İlkokulu’nda Altı Öğretmen Hakkında Soruşturma Açıldı.”**, **“Maraş’ta Öğretmenlere Karşı Bu Kere de Soruşturma Açıldı.”**¹⁴⁶, **“TÖB-DER Ünye şubesi üyesi Osman Cinbaş, Ünye’den Çankırı/Eskipazar Boncuklar Köyü’ne sürüldü.”**, **“Adıyaman Besni’den üç öğretmen, Osmaniye, Erzurum ve Taşova’ya sürüldü.”**, **“Denizli Kız İlköğretmen Okulundan altı öğretmen; Adıyaman, Maraş, Sivas, Kütahya, Afyon ve Şarkikaraağaç’a sürüldü.”**, **“Nazilli’den iki öğretmen sürüldü.”**¹⁴⁷

Bültenin **Eğitim Köşesi’**nde **“Feodalizm”, “Feodal Sömürü”, “Gerekli emek-Artı emek”, “Sömürü oranı”** gibi kavramların açıklamasına yer verilmiştir. **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk** imzalı **“Basın Suçlarında Dava Süresi”** başlıklı yazı bulunuyor. 16.sayfada **“Öğretmenlerden Mektup Var”** başlığıyla verilen yazıda Erbaa Lisesinin **Kurtarıcı Atatürk** etkinliğinde kürsüde konuşma yapan öğretmenlere sözlü ve fiziki saldırı yapıldığı anlatılmaktadır.

DİPNOTLAR

- 67 **Cumhuriyet**; 22 Ocak 1972
- 68 Prf.Dr. Şerif Mardin'in ortaya attığı **"Cumhuriyet Öğretmeni Köy İmamına Yenildi"** görüşünü açıklayabilmek için yazının bu bölümlerinin öğretici olacağını düşünüyorum (İ.Aydın). Ş.S. Aydemir'in yazdıklarına benzer bir yazıyı da 20 Temmuz 1964 tarihli **Dünya Gazetesi'**ndeki **Hayri Alpar'**dan aktarıyorum; *"Eskişehir'de yapılan öğretmenler toplantısı sırasında(...) İmam-Hatiplilerle el ele veren bir grup, şimdiye kadar izledikleri metodu kullanarak, öğretmenlerimizi Komünist olmakla suçlamışlardır. Bu suçlamalar yeni değildir. Aydınlıktan korkan, halkın uyanmasını kendi çıkarlarına zararlı gören gerici topluluğu yıllar yıldır Türk öğretmenini bu suçlama altında tutmaktadır. Kendilerine Milliyetçi süsü veren bir grup ise batı medeniyeti yolunda ilerlemeyi savunan öğretmeni, idealsizlikle, milli duygulardan yoksun olmakla suçlamışlardır ki, bunların birinci gruptakilerden hiçbir farkı yoktur."*
- 69 **Esat Sagay**; 27.9.1930'da İnönü kabinesinde göreve başladı. Bir yıllık görevi esnasında 1702, 1838, 2000, 2021 ve 1867 sayılı kanunların çıkarılmasını sağladı.
- 70 **Dr. Reşit Galip**; 19.9.1932'de bakan oldu ve görevinde bir yıl kaldı.
- 71 **Dr. Refik Saydam**; 18.4.1933'de ikinci kez bakan oldu. (yaklaşık 3 ay)
- 72 **Yusuf Hikmet Bayur**, İnönü kabinesinde 27.10.1933'de bakan oldu ve 8.5 ay bu görevde kaldı. Abidin Özmen ise 9.7.1934'de İnönü kabinesinde görev alarak yaklaşık 1 yıl bakanlık yaptı.
- 73 **TÖB-DER**;14.2.1972, sayı 17
- 74 **Hasan Ali Yücel**, Atatürk'ün ölümü üzerine Kurulan II. Celal Bayar Hükümetinde görev aldı. 28.12.1938'den 5.8.1946'ya kadar 7 yıl 7 ay görev yaptı. Döneminde ilk kez Maarif Şuraları toplanmış, Batı klasikleri Türkçeye çevrilmiş, Maarif Vekilliği adı Milli Eğitim Bakanlığı'na dönüştürülmüştür.
- 75 Bu olayın geniş anlatımı için **Eleştirel Pedagoji Dergisi'**nin Temmuz-Ağustos 2012 tarihli **22.** sayısındaki yazıma bakılabilir.
- 76 **R. Şemsettin Sırer**; Recep Peker Hükümeti'nde 5.8.1946'dan 9.6.1948'e kadar görev yapmıştır.
- 77 **TÖB-DER**; 6.3.1972, sayı 20
- 78 **Tahsin Banguoğlu**; Hasan Saka Hükümeti zamanında 10.6.1948'de bakan oldu. Yaklaşık iki yıl bu görevde kaldı. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanı olan ilk profesördür. Zamanında laik eğitime zarar veren uygulamalara göz yummuş, Köy Enstitülerinin yıpratılmasına karşı koyamamıştır. En önemli icraatı ilkökul öğretmenlerinin aylıklarının genel bütçeden ödenmesini sağlayan 5283 sayılı kanunun çıkarılmış olmasıdır.
- 79 **TÖB-DER**; 13.3.1972, sayı21
- 80 **Avni Başman**; 22.5.1950 'de Menderes Hükümeti'nin bakanı olarak göreve başladı. Başman, Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'un uygulamala-

rını devam ettirmek istiyor ve bu yüzden kabinedeki diğer bakanlarla ters düşüyordu. Rüştü Uzel'in mesleki ve teknik eğitim alanındaki çabalarına destek veriyordu. Bu sürtüşmeler üzerine "sinirlerim dayanmıyor" şeklinde dilekçe vererek iki ay sonra Milli Eğitim Bakanlığı görevinden istifa etti.

- 81 **Nuri Özsan**; Avni Başman'ın istifası üzerine vekaleten 8 gün (3-11 Ağustos 1950) bakanlık yaptı. Daha sonra yerini Tevfik İleri'ye bıraktı.
- 82 ÖYAK benzeri bir kurumun oluşturulması girişimi 1990'lı yıllarda **TÖYAK** olarak gündeme getirilmişti. EĞİT-SEN Ankara Şubesi olarak bu konuda sendikaya bir rapor hazırlamıştk. İçinde yer aldığım komisyonda Tayfun İşçi, Adnan Şahin gibi isimler de yer almış ve rapor bir broşür olarak yayınlanmıştır. (İ.A)
- 83 Bu eserler şunlardır; **Devrimci Eğitim Şurası, Öğretmenin Hukuk Rehberi, Öğretmenin Uyandırma Görevi, Sendika ve Grev, Türk Halkının Beslenme Sorunu, Toprak ve Tarım Sorunu, Dünya Olayları ve Dış Politika, Kredi Yağması, Montaj Sanayi, Savunma Stratejisi ve Ulusal Savunma.**
- 84 Atatürk Diyorki başlıklı yazı "**Gençliğe Hitabe**"ye ayrılmıştır. Atatürk'ün üniformalı fotoğrafının altında ise "**Çanakkale'de Emperyalizmin Kolunu Kanadını Kırdı**" yazısı görülmektedir.
- 85 **Tevfik İleri**; Adnan Menderes kabinesinde 11.8.1950 tarihinde bakan oldu. 2 yıl 2 ay bu görevde kaldı. Bu bakan döneminde; Köy Enstitülerine karşı savaş başlatılmış, kız erkek ayrımı yapılmış, teknik öğretim baltalanmış, laik eğitim ilkeleri zedelenmiş, öğretmenlerin onuru kırılmıştır.
- 86 **Prf. Rifki Salim Burçak**; Türkiye'nin 27. Milli Eğitim Bakanı. Menderes hükümetinde 9.4.1953'te bakan oldu. 1 yıl, 1 ay, 8 gün bakanlık yaptı. Zamanında 444 ilkokul, 33 ortaokul, 7 lise, 6 öğretmen okulu, 5 sanat okulu veya enstitüsü, 5 fakülte veya yüksekokul açıldı. Bunun döneminde çıkartılan 6273 sayılı yasa ile ilkokul öğretmenlerinin aylıklarının intibakına, 6234 sayılı yasa ise Köy Enstitülerinin kaldırılıp öğretmen okullarıyla birleştirilmesine dairdir.
- 87 Bültenin 26 ve 27. sayıları yine 4 sayfa olarak çıkmış, daha sonraki sayılarda sayfa adedi yeniden çoğaltılmıştır. Bu arada bültenin Yazı İşleri Müdürlüğü görevine **Musa Uysal** (Musa Emmi) getirilmiştir.
- 88 Bu konuyu 1936'da İsmet İnönü dillendiriyordu.
- 89 Başbakan Nihat Erim'in 10.4.1972 günlü gazetelerde yer alan görüşleri.
- 90 Başbakan Nihat Erim'in 20 yılda Ortak Pazar'a gireriz dediği sözler Mart 1972 yılına aittir. Ortak Pazar, Avrupa Birliği'ne dönüştü. Bu gün aradan 38 yıl geçmesine rağmen AB'ye tam üyelik müzakereleri devam etmektedir ve ne zaman sonuçlanacağı belli değildir. Fakir Baykurt'un tespiti ve ön görüşlerinin tutarlılığını takdir etmemek mümkün olabilir mi? (İ.A)
- 91 **Fazıl Hüsnü Dağlarca**; Toprak Ana'sından
- 92 Yeni kurulan bu şubeler şunlardır; **Maraş, Gönen, Aşkale, Geyve, Saruhan-**

- lı, Yusufeli, Bahadın, Pınarbaşı, Sorgun, Baskil, Pülümür, Osmaniye, Ke-
merhisar ve Menemen.
- 93 TÖB-DER; 17.4.1972, s.25
- 94 **İnsanın Evrimi** adlı yazı bültenin bir sonraki sayısında da devam edecektir.
- 95 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın adı 12 Eylül 1980 darbesinden sonra
"19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı" olarak değiştiri-
lirken, 27 Mayıs askeri darbesinin 1962'de bayram olarak kabul ettiği 27
Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı, 12 Eylül darbecileri tarafından bayram
olmaktan çıkarıldı. (Bu konuda detaylı bilgi için İsmail Aydın; **Osmanlı'dan
Günümüze Tarih Ders Kitapları** Eğitim Sen yayınları s.55. Ankara,2001) adlı
kitaba bakılabilir.
- 96 **Ferit Melen Hükümeti** 5 Haziran 1972'de TBMM'den güvenoyu alarak gö-
reve başladı. 15.Nisan 1973 yılına kadar görev yaptı.
- 97 4 Temmuz günü TÖB-DER Genel Kurulu'nu temsilen Anıtkabir'i ziyaret
eden bu heyet mozoleye çelenk koyarak Anıtkabir'deki deftere şunları yaz-
mışlardır: ***"Başöğretmen Atatürk, Kurtuluş Savaşımıza ilkeleriniz, yalnız
Türk halkının değil, tüm geri kalmış ulusların uyanışını sağlayan, bizim de
yolumuzu aydınlatan çok değerli ışıklardır... Türk öğretmeninden Başöğ-
retmenine saygılar."***
- 98 Fakir Baykurt, o gün mahkemesi olduğu için toplantıya katılamamıştır. Bu
toplantıda yeni yönetime seçilecek kişiler belirlenmiştir.
- 99 Şubelerin birçoğu bir yıllık kuruluş süresini tamamlamadığından genel ku-
rul yapamamış ve Genel Kurula delege gönderememiştir.
- 100 TÖB-DER Genel Başkanı'nın konuşmasında o dönemin sosyo-ekonomik veri
rakamları var. Bu rakamlardan bazıları; 1960'da Türkiye nüfusu 27 milyon
800 bin,(bu nüfusun 20 milyon 800 bini kırsal bölgede 7 milyonu şehirler-
de yaşamaktadır) Nüfusun %3'ü veremli, %7'si trahomlu, 20 bini cüzamlı,
35 bini frengilidir. 4 bin kişiye bir doktor düşmektedir. Okur-yazar olma-
yanların oranı %61, fert başına düşen gelir 1500 TL, memurların yıllık geliri
9.430 TL.
- 101 Yönetim Kurulu seçimlerinde **136** oy kullanılmış bunlardan **133'ü** geçerli
sayılmıştır. **Yönetim Kuruluna** seçilen 20 kişinin adları ve aldıkları oy sa-
yısı: Kamil Karadeniz (132), Kadri Çoban (132), Bilal Gökdemir (132), M.
Reşit Yılmaz (132), Yılmaz Elmas (132), Mehmet Kopan (132), Feyzi Cey-
lan (132), Durmuş Kebapçı (132), Yusuf Korkut (132), Mehmet Danışman
(132), Tunca Kartal (131), Şevket Özgüç (131), İlhan Alkan (131), Mustafa
Yılmaz (131), Ali Şimşek (131), Hüseyin Nas (130), Fevzi Çimen (130), Bekir
Çelebioğlu (130), Mehmet Kiper (130), Baha Acar (118). **Yürütme Kuruluna**
ise; Avni Aytan, Musa Uysal, İsmail Erdemir, Hamdi Konur, Nural Güran,
Tevfik Yılmaz, Ali Rıza Kayaalp, Ömer Aydın, Abdürrahim Uluğır, Şihça Ya-
vuz ve Burhanettin Biber seçildi.

- 102 Milli Eğitim Bakanı **Prf. Sabahattin Özbek** okul müdürleriyle yaptığı bir toplantıda **“Öğretmenler Atatürk’ü bilmiyor.”** yolunda bir iddiada bulunur. Bu sözlere TÖB-DER Trabzon ve Arhavi şubelerinden tepkiler gelmiştir. Bu iki şube yazılı birer açıklama yaparak bakanlığı protesto etmişlerdir. Bak; **TÖB-DER Bülteni sayı 30-31.**
- 103 TÖB-DER’in ilk genel kurul toplantısını Sıkıyönetim Komutanlığı’nın izniyle yaptığı unutulmamalıdır. TÖB-DER Bülteni Sayı, 30
- 104 Bozkurt, yazısında eğitimdeki eşitsizliklerden örnekler vermiş, **“Yolumuz Başöğretmenimiz Atatürk’ün yoludur”.** Mücadelemiz 1961 Anayasası’nın ve ona uygun yasaların hudutları içinde olacaktır. Yurtsever ve çilekeş öğretmenlerin yasal haklarını koruyup geliştirmekte yapacağımız yasal çalışmalarından bizleri kimse döndüremeyecektir” mesajıyla bitirmiştir.
- 105 **TÖB-DER Bülteni**; sayı 32, 29.8.1972
- 106 Bu duyuruda TÖB-DER Haber Bülteni hakkında şu bilgiler verilmektedir: “Bilindiği gibi TÖB-DER haber Bülteni on beş günlüktür. Bülten normal olarak sekiz sayfadır. Özel durumlarda sayfa adedi arttırılmaktadır. Bültenin fiyatı elli kuruştur, yıllık abonesi on liradır.”
- 107 Bu yazılardan da anlaşılacağı gibi, TÖB-DER henüz resmi ideolojiden kopamamıştır. Bu kopuş 1976 yılındaki 3. Olağan Genel Kurul ile başlayacaktır.
- 108 UNESCO, 8 Eylül 1972’de bu kararı almıştır.
- 109 Yeni kurulan **Karaman, Çardak, Divriği, Varto, Tatvan** TÖB-DER şubeleri ve yöneticilerinin isimlerine yer verilmiştir.
- 110 **Muammer Sun**; Kompozitör. Bir dönem TRT yöneticiliği yaptı. Ankara Konservatuvarı müzik öğretmeni olarak görev yaparken TÖB-DER’e üye oldu. TCK’nun 141/4. maddesine muhalefet etmekten yargılandı.
- 111 Bu şubelerin adlarını buraya aktarırken TÖB-DER’in tüm yurt sathında örgütlü bir güç haline geldiğini göstermek istedim. Kongrelerini yapan şubeler: **Kırıkkale, Polatlı, Aydın, Erzincan, Ankara, Çarşamba, Tavas, Konya, Yeşilyurt, Bor, Çorlu, Maçka, Tekirdağ, Trabzon, Kayseri, Arguvan, Doğanhisar, Baskil, Ardanuç.**
- 112 Sürülen öğretmenlerin adları ve sürüldükleri yerler: **Şinasi Eskiçırak** (Yozgat/Boğazlıyan), **Kenan Kasar** (Kastamonu/Taşköprü), **Emin Akkaş** (Afyon/Dinar), **İbrahim Şahin** (Kütahya/Altıntaş) ve **Hasan İlter** (Sinop/Boyabat).
- 113 Bu öğretmenler hakkında başlatılan savcılık soruşturmasına konu olan davetiyeinin üzerinde şair **Hasan Hüseyin Korkmazgil**’in şiirinden bir bölüm var: *Bir oğlumuz olacak, adı Temmuz, Uykusuz, korkusuz, beter mi beter. Ben beynimi satarak yaşıyorum, O benden proleter. Bir oğlum olacak adı Temmuz, Karataşın göbeğinde aşk, Karataşın göbeğinde barış, Karataş çatladı çatlayacak. Ben direndim yorulmadım, O yorulup yıkılmayacak. “Bizler 20. Yüzyılın modern dünyasının az gelişmiş Türkiye’sinde beyinlerini satarak geçinen iki emekçiyiz. Yaşam savaşını sonuna kadar beraberce götürmeye karar verdik. Sizleri düşünümüze bekleriz. Nevin Şeker- Derya*

Gölgelioğlu” TÖB-DER Alaşehir şubesinin üyesi olan öğretmenlere açılan idari soruşturmaya Bakanlık Müfettişi Bedrettin Alogan görevlendirilir. Müfettiş Alogan öğretmenlere üç soru yöneltir: 1) Çevreniz tarafından yadığanan bir davetiye bastırmışsınız ve şimdiye kadar görülmemiş bir üslup kullanmışsınız, sebebi? 2) Şiiri nereden aldınız ve kimindir, davetiyenizin bir bölümünde Türkiye’nin az gelişmiş olduğundan neyi kastediyorsunuz, “biz beynimizi satarak geçinen iki emekçiyiz” demişsiniz, bu sözü açıklar mısınız, neyi kastettiniz? 3) Müstakbel oğlunuzun proleter olacağından ve sizden beter olacağından bahsetmekle neyi kastettiniz? Gölgelioğlu hakkında soruşturmanın devamına karar verilirken eşi Nevin’in de lisedeki ücretli öğretmenliğine son verilir. (Bu olayın detaylarını Eleştirel Pedagoji Dergisi’nin Nisan-Mayıs 2012 tarihli 20.sayısında yazdım. İ.Aydın)

- 114 Bu öğretmenlerin birinin evinde şu kitaplar bulunmuştur: **Tek Adam, Suyu Arayan Adam, Böyle Gelmiş Böyle Gitmez, Kapitalsiz Kapitalistler, Türkiye İktisat Tarihi, Savulun Sosyalizm Geliyor.**
- 115 Aralarından bazıları şunlar: Rüştü Apaydın, Mustafa Gazalçı, İbrahim Üçyıldızgil.
- 116 TÖS Eski Ankara şube başkanı ve TÖB-DER Ankara şube başkanı olan Cemil Çakır 23 Mart 1972’de tutuklanmış, 7.10.1972’de tahliye edilmiştir.
- 117 Elazığ’da TÖB-DER üyelerine yönelik kıyımın aralarında **Mehmet Kopan, Nurettin Yıldırım, Selami Kıymaç, Ali Bahşi, Kazım Açıcı, Enver Şenol, Süleyman Sarıtepe, Mehmet Ali Bilir, Murat Sarı, Hıdır Kaya, Kazım Arıktay, Abdullah Türker, Temel Pamir, Efdal Kurtuluş, İbrahim Soysal, Ayhan Atabey, Yıldız Kurtuluş, Osman Erbey, Mustafa Sağlam, Rafet Polat, Halil Fidan, Halil Şedele, Selmiye Şedele, Cafer Çaynak, Osman Çakır, İdris Biçer**’in bulunduğu öğretmenler önce gözaltına alınmış, bazıları da açığa alınmışlardır. TÖB-DER Elazığ Şubesi bu gelişmeler üzerine Başbakan Ferit Melen, MEB’nı Sebahattin Özbek ve CHP Milletvekillerine telgraf çekerek gelişmelerin önlenmesini istemişlerdir.
- 118 Manisa’nın Kula ilçesine bağlı **Börklüce (Börtlüce) Köyü**’nde TÖS üyesi öğretmen **Hüseyin Ergün**, gericiler tarafından boynuna yular takılarak sürüklenmiştir. (İ.Aydın)
- 119 12 Mart döneminde ordu içerisinde yer alan bir takım cuntalar vardı. Bunlardan biri de içlerinde **Muhsin Batur**’un da bulunduğu **“Atatürkçü Subaylar”** grubuydu. Bu grubun **9 Mart** tarihinde yapılan toplantısında alınan kararlar arasında **“ihtilalden sonra TÖS genel Başkanlığı görevini yürüten Fakir Baykurt’un Milli Eğitim Bakanlığına getirilmesi”** hususu da vardı. Bu karardan haberdar olan Fakir Baykurt ve TÖS yöneticileri şubelere haber göndererek şube binalarının sürekli açık tutulmasını istemişlerdir. (İ.Aydın)
- 120 TÖS, 7-9 Temmuz 1969’da Kayseri Alemdar Sineması’nda olağan kongresini toplar. Ancak tutucu ve faşist güçler kongrenin yapıldığı salona saldırırlar. Sinemayı içindeki öğretmenlerle birlikte yakmak amacıyla ateşe verirler.

- Olay askeri birliklerin müdahalesiyle önlenir. 8 Temmuz'da gerçekleştirilen bu saldırı üzerine kongre tamamlanamaz. Kayseri'deki bu olayı sinemada yakılmak istenen öğretmen **Abdullah Kaygısız**'ın yazdığı **ATEŞ ÇEMBERİ** adlı kitaptan detaylı olarak okuyabilirsiniz. (İ.A)
- 121 Fakir Baykurt'un savunması 1994 yılında **İFADE / TÖS** Savunması adıyla Eğitim-İş sendikası tarafından kitaplaştırılmıştır. Eğitim-İş yayınları, Ankara 1994.
- 122 **Dursun Akçam**'ın savunmasından kısa bir bölümü aktarmayı gerekli gördük. ***"İktidar öğretmenlerin düşmanı idi. Bu düşmanlık, 27 Mayıs düşmanlığı ile birlikte yürütülüyordu. Çünkü öğretmenler, 27 Mayıs desteklemişler, anayasaya hayır diyenlerin karşısına anayasaya evet kampanyası ile çıkmışlardı."***
- 123 **TÖB-DER**; sayı 36,1.11.1972
- 124 Bu sırada Başbakanlık koltuğunda **Ferit Melen** oturmaktadır.
- 125 Bu gelişme üzerine **Boğazlıyan Lisesi Öğretmenler Kurulu** Başbakanlık, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlığı'na birer telgraf çekerek hem saldırıları kınamış, hem de huzurlu bir eğitim öğretim ortamının sağlanmasını istemişlerdir. Dikkatimizi çeken şey ise bu saldırı karşısında Boğazlıyan Lisesi Öğretmenler Kurulu'nun ortak karar alarak bunu kurul tutanağına işlemeleridir. Sanıyorum bu durum Türkiye'de bir ilktir.
- 126 Milli Eğitim Bakanı **Sebahattin Özbek**, yanında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ve bakanlık müşavirleriyle birlikte **Erzincan**'a gelir. Erzincan'ın işgüzar Milli Eğitim Müdürü; bakan ve bürokratlarını hediyelerle uğurlar. Alınan hediyelerin tutarı 675 TL dir. Milli Eğitim Müdürlüğü, okul müdürlüklerine birer yazı çıkartarak her okulun öğretmenlerden toplayacağı 30 TL yi göndermesini ister. (26.7.1972 tarih ve 120/5 217 sayılı yazı).
- 127 TÖS Ankara Şube Başkanı **Cemil Çakır** ve şube Sekreteri **Avni Aytaç**, TÖS Ankara şubesinin mallarını izinsiz olarak TÖB-DER'e devrettikleri için yargılandıkları mahkemede beraat etmişlerdir.
- 128 Yeni kurulan TÖB-DER şubeleri şunlardır: **Horasan, Aybastı, Manavgat ve Acıpayam**.
- 129 UNESCO 1972 yılını **"Dünya Kitap Yılı"** olarak ilan etmişti. TÖB-DER **Bandırma** şubesinde arama yapılmış ve bazı kitaplara el konulmuştur. Bu kitaplar; **100 soruda Atatürk'ün Temel Görüşleri** (Fethi Naci), **Karanlığın İçinden** (Hellen Keller), **İslamiyet ve Kapitalizm** (Maxime Rodison), **Türk Milli Eğitimi Üzerine Görüşler** (Kenan Bulutoğlu), **Amerikan Sargısı** (Fakir Baykurt), **Gizli Belgelerle Barış Gönüllüleri** (Müslüm Özbalkan), **Kara Toprak** (Reşat Enis), **Öğretmenlerin Birleşmesine Doğru** (TÖS Yayını).
- 130 Rize **Kalkandere** TÖB-DER şubesi yöneticilerinden **Burhan Yekil, Reşit Çıtılak, Kamil Karadeniz, Hüseyin Toker, Cihan Erdem, Abdullah Tonyalı, Azmi Özbay** ve **İdris Şeniz**; 12 soruluk soruşturmaya maruz kalırlar. Sorularda yö-

- neltlen suçlamalar arasında bölücülük, Komünizm propagandası yapmak da vardır.
- 131 Siirt/Erüh-Bağgöze İlkokulu öğretmeni Orhan Kılıç bir askerin hatıra defterine yazdığı yazıda “Komünizm propagandası yaptığı” gerekçesiyle tutuklanmıştır.
- 132 Atatürk’ün “Milletleri kurtaranlar...” diye başlayan bu sözleri 46. sayıya kadar devam edecek, bu sayıdan sonra Bültenin sağ üst köşesinde Atatürk’ün sözlerine yer verilmeyecektir. (İ.A)
- 133 **TÖB-DER**; sayı,37, 15.11.1972
- 134 İpsala TÖB-DER Şube başkanı **Mehmet Erdoğan**, “Devletin manevi şahsiyetini tahkir” “Köylüyü toprak yürüyüşüne tahrik” ve “Türk Silahlı kuvvetlerine hakaret” suçlarından yargılanmış ve beraat etmiştir.
- 135 Bültendeki bu yazıya göre Philadelphia’da 13.000, Detroit’te 11.000 öğretmen ücretlerinin artırılması talebiyle, Somerville’de ise günlük ders sayısının 6’dan 7’ye çıkarılmasını protesto etmek amacıyla 500 öğretmen greve gitmiştir.
- 136 Gaziantep Kadın Haklarını Koruma ve Geliştirme Derneği bir basın bildirisi yayınlarak “ 1961 Anayasası ve İnsan Hakları Bildirisi ile bütün kadınlara verilmiş bulunan hakların gerçekleşmesi için tüm kadın-erkek ve kuruluşları göreve çağırıyoruz” demiştir.
- 137 Maraş’ta **Genç Ülkücüler Teşkilatı** ile **MNP** (Milli Nizam Partisi) bağlantılı bir Din dersi öğretmeni, Maraş Lisesi’ndeki bazı öğretmen ve öğrencileri, “anarşist saklamak, yasak yayın bulundurmak, gizli örgüt kurmak” gibi düzmece ihbarlarla şikayet etmişler ve 17 kişi iki gün gözaltında kaldıktan sonra savcılık tarafından serbest bırakılmışlardır.
- 138 **TÖS**’ün Aralık 1969 yılında yaptığı “**Uyarı Boykotu**”na katıldıkları için **Bandırma**’da 18 öğretmen TCK’nın 230, 236 ve 258. Maddeleri uyarınca yargılanmışlardır.
- 139 Hakkari’ye gönüllü giden TÖB-DER üyesi öğretmenlerden **Abdullah Mutlu** Rize-Çamlıhemşin Güllü Köyüne; **Sabiha Ateş** Gülşehir Karacaşar’a; **Recep Yörük** Çurum- Kargı Akkaya Köyüne; **Hasan Mutlu** Konya ili emrine; Cumali Doğrukök Çankırı Tımarlı Köyüne sürgün edilmişlerdir. Sürgün edilme gerekçeleri ise; beş köyün ağasının köylülere koyduğu angaryaya, ürün vergisine karşı köylülere uyandırmak. Ağa ve çevresindekiler bu öğretmenleri “Komünizm propagandası yaptıkları” için ihbar etmişlerdir.
- 140 **Recai Çevik, Mehmet Türkkan ve Akay Gençosmanoğlu**; Nazım Hikmet kitaplarını öğrencilere tavsiye ettikleri, öğrencilerin dini duygularını zayıflattıkları suçlamalarına muhatap olmuşlardır. (Bunlardan Akay öğretmen, benim Eğitim Enstitüsünde Coğrafya öğretmenimdi, saygıyla anıyorum. (İ.A)

- 141 Nazilli TÖB-DER Şube Başkanı ve TÖB-DER GYK üyesi **Mehmet Danışman** ve **Süleyman Küçüksümbül** hakkında Atatürk Haftasında yaptıkları konuşmalar nedeniyle soruşturma açılmıştır.
- 142 Kazak yazar Tahavi Ahtanov'un yazdığı bir roman. (İ.A)
- 143 Beraat edenler: Aksaray şube üyesi İsmet Aras, İstanbul Şube üyesi Lütfi Tekinşen, Burdur'dan Neşet Dünder ve Nevzat Aksoy.
- 144 Açılan yeni şubeler; **Viranşehir, Birecik, Savur, Borçka**.
- 145 19.11.1972 günü Samsun, Terme, Bafra, Alaçam ve Çarşamba şubelerinin temsilcileriyle Yürütme Kurulundan Hamdi Konur ve Musa Uysal'da toplantı katılmışlardır.
- 146 Öğretmenlere soruşturmada yöneltilen suçlamalar: **"Okulda sağ-sol çatışması çıkarmak, 12 Mart Muhtırası'na karşı gelmek, Milliyetçiliğe aykırı davranışlarda bulunmak, Gizli örgüt kurmak, Anarşistleri saklamak ve bazı suç sayılan davranışları gizlemek."** TÖB-DER Bülteni sayı 38.
- 147 Sürülen öğretmenlerden **Mehmet Danışman** aynı zamanda TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu üyesidir. 10 Kasım 1971'de Nazilli Saray Sineması'nda yapılan Atatürk'ü anma gününde yaptığı konuşmasından dolayı Taşköprü Ortaokulu'na sürülmüştür. Danışman'ın konuşmasından bir bölümü buraya aktarmayı yararlı gördük; "1948 ilkokul Programı bile bize özgü değilken, bu programın içerisinden **bağımsızlık, devletçilik, laiklik, devrimcilik, Fransız Devrimi, Reform hareketleri, halkın aydınlatılması, ulusal ekonomi, devletin vatandaşlara karşı görevleri** gibi konular çıkarılmış, **Nato Günü, dinsel bayramlar** gibi konular eklenmiş olarak 1968 yeni ilkokul Programı diye takdim edilmiştir. Böyle bir programla Atatürk'ün dediği davacı, ulusal bağımsızlıkçı öğrenci yetiştirmek mümkün müdür?" Aydın Milli Eğitim Müdürlüğü'nün konuşmacıya yönelttiği sorular da şöyle; **"Yurdumuzun siyasi, mali, ekonomik, adli ve kültürel bağımsızlığından söz edilemeyeceğini söylediğiniz, eğitim programlarının milli olmadığını ve yabancı uzmanlarca hazırlandığını söylediğiniz, Atatürk'ün fikirlerini öne sürerek sol ideolojinin yayılmasına hizmet ettiğiniz, okulda kaldığınız odada yasaklanmış yayınlar bulundurduğunuz...vs."** Bakanlık müfettişlerinin sorduğu sorular daha da ilginçtir; **"Devletin köye hizmet götürmediğini söylemek, köylerin durumunun perişan olduğunu, köylülerin kendilerini temsil edecek kişileri seçmesini, köylünün içinde bulunduğu durumdan bir düzen değişikliğiyle kurtulabileceğini söylemek, Nazım Hikmet'in şiir kitabını cebinizde taşıyarak öğrencilere bu kitabı alın, okuyun gibi propaganda yaptığınız, Dünya Gıda Örgütü'nün okullarda dağıttığı süt tozu, balık yağı, Hollanda peyniri gibi gıdaların zararlı olduğunu söylemek, staj grubunuza 'yoldaşlar' adını verdiğiniz."**

1973

TÖB-DER Bülteni **1.1.1973** tarihinde iki sayı birlikte **(39-40)** çıkmıştır. Bültenin manşetinde **“TÖB-DER Yürütme Kurulu Üyeleri Tahliye Edildi”** haberi dikkat çekmektedir. Haberde yer alan bilgileri özet olarak aktarmayı uygun gördük: TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt ve Merkez yürütme Kurulu Üyeleri 9-11 Kasım 1972 tarihlerinde yaptıkları Genel Yönetim Kurulu toplantısı için Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan izin almadıkları için gözaltına alınmışlar, 17 gün gözaltında kaldıktan sonra serbest bırakılmışlardır.¹⁴⁸

Bültenin Başyazısı **“Atatürkçülükten Ne Anlıyoruz?”** başlığını taşıyor.¹⁴⁹ Bültenin 2. ve 3. sayfalarında yeni dernekler kanunuyla ilgili açıklamalarla Genel Başkanın yeni yıl mesajına yer verilmiştir.¹⁵⁰

Bültenin 4-8.sayfaları **“Haberler”** bölümüne ayrılmış. Bazı haber başlıklarını yayınlamayı uygun görüyoruz. **“TÖS Davasında 59 Mahkumiyet”**¹⁵¹, Yerel mahkemelerde hakkında dava açılan **“Haşim Yüksel, Yaşar Akkaş ve Mehmet Gök Beraat etti.”**, **“Dünya KitapYılında Kitap Düşmanlığı”**¹⁵², **“Bir Piyes Oynatılmadı”**¹⁵³, **“Sarıkamış Şubemiz Yandı”**, **“TÖS Samandağ Şube Başkanı Ayhan Sarıhan Tahliye Oldu”**, **“TÖB-DER Eski Yöneticilerinin Toplu Basın Mahkemesindeki Duruşmaları”**¹⁵⁴ **“Kemal Üstün Devrim Şehidi Öğretmen Kubilay** kitabının gelirlerinden 1000 lirasını TÖB-DER’e bağışladı”

Bültendeki **“Kıyım Kıyım Kıyım...”** başlıklı bölümünde dikkat çeken bazı haberler: **“Kazım Koroğlu, Kemal Kırangıç, Necati Mert, Abdullah Kaya, Güler Meriçkan, Ömer Yiğit Bakanlık Emrine Alındı”**, **“Genel Yönetim Kurulu Üyemiz Sürüldü”**, **“Adıyaman Pınarbaşı Şube Yöneticileri Sürüldü”**, **“Maraş’ta 4 Öğretmen Sürüldü”**, **“Mersinden İki Lise Öğretmeni Sürüldü”**, **“Pazarcık İlçesinden 3 Öğretmen Sürüldü”**, **“Gazi Eğitimden 3 Öğretmen Sürüldü”**, **“Şefaati Karyagmaz’da 3 Öğretmen Dövüldü”**, **“Mehmet Gök, Mecit Şen, Yusuf Baş ve Hüseyin Işık Meslekten İhraç Edildi”**

Hukuk Köşesi bölümünde **“Basında Ceza Sorumluluğu”** konulu yazının sahibi TÖB-DER Avukatı **Halit Çelenk**.

Eğitim Köşesi’nde işlenen konunun başlığı **“Avrupa Feodalizminde Zantatkarlar ve Loncalar”**.

Bültenin 19. sayfasında “**Kubilaylar Çoğalırken**” başlıklı bir yazıya yer verilmiş.

“Kubilaylar Çoğalırken”

“Hortlayan yobazlık ve karanlık güçler karşılarında Atatürk’ü, Türk ordusunu ve tüm aydınları buldular. Başkaldıran gericiler en kısa zamanda en ağır şekilde cezalandırıldılar. Fakat bunun intikamı öğretmenden alınmıştır.(...) Atatürkçü olmakta direndikçe kıyıldı öğretmenler. Kimse yadırgamaz oldu öğretmenin yol ortasında dövülmesini ya da bıçaklanmasını. Boynuna yular takıp dolaştırılırken köy sokaklarında, yanında olması gerekeler de seyreliyorlardı. Ve 1972’lerin Kubilayları Kubilay’dan da yalnızdı artık.”

Bültenin 20. ve son sayfasında “**Mustafa Necati’yi Anıyoruz**” başlıklı bir yazı yer almaktadır. Bu yazının bir bölümünü buraya aktarmayı yararlı gördük; “Mustafa Necati, 1 Ocak 1929 günü henüz 34 yaşında iken ölmüştür. (...) Balıkesir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’ne girerek, Akhisar cephesinde müfreze komutanı olarak savaşmıştır. 20 Aralık 1925 yılında Milli Eğitim bakanlığı Görevine getirilmiştir. (...) Mustafa Necati öğretmenlere şöyle diyordu; **vazifemiz yalnızca ders vermek ve okutmak değildir. Her bir öğretmenin ayrıca öğütleme aydınlatma vazifesi vardır.**”

TÖB-DER Bülteninin 41 ve 42. Sayıları **II. Olağanüstü Kongre** kararı nedeniyle bir arada çıkarılmıştır¹⁵⁵. Bültenin sağ üst köşesinde önceki sayılarda da yer alan Atatürk’ün “Milletleri kurtaranlar...” şeklindeki sözleri bulunmaktadır. Bültenin manşetinde “**II. Olağanüstü Genel Kurul Toplanıyor**” başlıklı habere yer verilmiştir.¹⁵⁶ Başyazıda “**Yine Genel Kongremiz Var**” başlıklı bir yazıya yer verilmiş, yazıda öğretmenlerin birlik olmalarının önemine değinilmiştir. Ön sayfada “**TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu Yargılandı**” başlıklı bir habere göre TÖB-DER yönetimi TCK’nun 159. Maddesine muhalefet etmek suçundan Ankara 1 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi’nde yargılanmaktadır.

Bültenin 3-6. sayfalarındaki “**Haberler**” bölümünde yer alan bazı haberler şöyledir; “**5 Yeni Şube Kuruldu**” , “**TÖB-DER Elazığ Şubemiz Kapatıldı**”.

Kıyım Kıyım Kıyım... başlıklı bölümde ise “**Dört Yol’da İki Öğretmen Dövüldü**”, “Mehmet Yüce Ağanın Adamları Tarafından Dövüldü” “TÖB-DER Ünye Şubesi başkanı Mehmet Zeki Gündüz, Isparta Teknisyen Okulu öğretmeni Mehmet Akıncı, Boğazlıyan Yeni Fakılı Ortaokulu öğretmeni Hidayet Kılıçaslan ve Ankara İmam-Hatip Okulu’ndan 9 öğretmen bakanlık emrine alındı”

Bültenin 7-18. sayfaları **II. Olağanüstü Kongre’ye Sunulan Çalışma Raporu’na** ayrılmıştır. Bir tarihi belge olması nedeniyle rapordan bazı bölümleri burada aktarmayı yararlı gördük:

II. OLAĞANÜSTÜ KONGRE’YE SUNULAN ÇALIŞMA RAPORU

“Biz Türkiye öğretmenleri yalnız 12 Mart’tan bu yana değil, Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümünden beri –kısa bir devre hariç¹⁶⁰- olağanüstü koşullar içerisindeyiz. *Fikri hür, vicdanı hür yeni nesiller yetiştirmek için var gücümüzle çabalayıp geldik bugüne... Fikri hür* nesiller yetiştirmek istedik; doğru fikirlerin gelişip yayılmasından çıkarı bozulanlar çıktı karşımıza. *İrfanı hür* nesiller yetiştirmek istedik; Batı kopyacılarıyla Arap, Acem hayranlarını bulduk karşımızda. *Vicdanı hür* nesiller yetiştirmek istedik; hilafet özlemcilerinin, saltanat alkışçılarının, vicdan sömürücülerinin saldırısına uğradık...Dövüldük...Sövüldük...Sürüldük...Vurulduk...Ve işte böyle geldik bugüne.

(...) Ülkemizde fert başına düşen Milli Gelir 5.460 liradır.¹⁶¹ 5 nüfuslu bir aileye düşen aylık ortalama gelir ise 2.275 liradır. Oysa öğretmenlerin % 90’ı bu gelire ulaşamamaktadır. (...) Öğretmenin aç, sefil, küskün olduğu bir ülkede nasıl huzur olur? Kendisi huzursuz öğretmenden hangi hakla huzurlu vatandaş yetiştirmesini bekleyebiliriz?

(...) Mücadelemiz kesin olarak Atatürkçü, Anayasacı doğrultuda, yasaların bize tanıdığı sınırlar içinde olacaktır. Türkiye’nin en büyük öğretmen örgütü olan TÖB-DER’de birleşeceğiz. Yüz binler olarak aynı özlemi dile getireceğiz. İşverenimiz karşısında demokratik bir denge unsuru olacağız. (...) Biz Atatürkçü devrimciliği, kendini yaratan şartlara karşı, sürekli gelişme ve ileri doğru atılım olarak anlarız. (...) Bizim Atatürkçü devrim anlayışımız, geri kalmışlıktan kurtulma uğruna, çağdaş uygarlık ve sosyal

adalete dayalı bir toplum yaratma doğrultusunda sürekli atılımları içerir.

(...) 222 sayılı yasaya göre zorunlu ilköğretim çağındaki olan 6-14 yaş arasında 7.5 milyon çocuk bulunmaktadır. Bunun ancak 5 milyonuna okul sağlamışız. 2.5 milyon çocuk okul dışıdır.

(...) 146.000 ilköğretim öğretmeninden 55.000'i birden fazla sınıf okutmaktadır.

(...) İtalya'da orta öğretim çağındaki olan her yüz çocukta 70'i, Belçika'da 76'sı okula giderken bizde sadece 19'u gitmektedir.

(...) Eğitim sistemimizdeki bozuklukların kaynağı, çağdaş ve tam milli olmamasındandır. Toplumumuz ikili bir sosyo-ekonomik yapıya sahiptir. Bağrında hem ortaçağın, hem de modern çağın yapısını taşır. Bu yapıyı değiştirici yönde atılımlar yapılmadıkça eğitim sistemimizi içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarmak imkansızdır.

(...) Derneğimizin kuruluş tarihi olan 3 Eylül 1971'den bu yana kurulmuş olan şube sayımız 310'dur. Kurulan bu şubelerimizin 23'ü çeşitli nedenlerle kapanmış olup şu andaki şube sayımız **287**'dir. Bu 287 şubemizin **52**'si il, **233**'ü ilçe ve **2** tanesi de köy merkezindedir. Yani 1971'de **216**, 1972'de **66**, 1973'ün ilk iki ayında 5 şubemiz kurulmuştur.

(...) TÖB-DER Bülteni'mizin Birinci Olağan Genel Kurulumuzdan önce sadece birkaç aboneli varken, bültenimize karşı ilgi giderek artmış, abone sayımız yükselmiştir. Abone sayımız **1.592**'dir.¹⁶²

(...) Bilançomuzun aktifinde görülen gayrimenkullerimizin değeri 1.000.000 TL yi bulmaktadır."¹⁶³

Bültenin **Eğitim Köşesi**'nde "**Mal (Meta) Nedir**" konusu işlenmiştir. Bültenin son sayfasında "**Türkiye İmzaladığı Kararlara Uymalıdır**" başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Bu yazıda özetle şu görüşler bulunmaktadır: "Bundan 6 yıl önce, 21 Eylül-5 Ekim 1966 tarihinde Paris'te, 77 ülke temsilcisinin katıldığı **Öğretmenlerin Statüsüne İlişkin Hükümetlerarası Özel Bir Konferans**'a katılan 77 ülkeden biri de Türkiye'dir."¹⁶⁴

Öğretmenlerin Statüsüne İlişkin Hükümetlerarası Özel Bir Konferans

Madde 5- Öğretmenin statüsü, eğitsel amaçların ve hedeflerin ışığı altında eğitim ihtiyaçlarına uygun hale getirilmelidir.

Madde 9- öğretmen örgütleri eğitim politikalarının saptanmasında işbirliğine çağırılması gereken kurumlar olarak kabul edilmelidir.

Madde 38- Mesleğe alma politikası, öğretmen örgütleriyle işbirliği halinde açıkça belirlenmeli ve öğretmenin hak ve yükümlülüklerini saptayan hükümler konulmalıdır.

Madde 46- Öğretmenler, meslek durumunu ve çalışmasını etkileyen keyfi hareketlere karşı yeterince korunmalıdır.

Madde 61- Mesleki görevlerin yerine getirilmesinde öğretmenliğin akademik özgürlüğü bulunmalıdır.

Madde 62- Öğretmenler ve onların örgütleri, yeni derslerin, ders kitaplarının ve öğretim amaçlarının geliştirilmesine katılmalıdır.

Madde 71- Öğretmenin çalışmasıyla ilgili meslek standardı öğretmen örgütlerinin katılımıyla saptanmalı ve korunmalıdır.

Madde 82- Öğretmenlerin aylıkları ve çalışma koşulları öğretmen örgütleriyle öğretmenin işverenleri arasındaki müzakereler sonucunda kararlaştırılmalıdır.

Madde 99- Kendi örgütlerinin çalışmalarına katılmalarını sağlamak için öğretmenler zaman zaman tam ücretli izin verilmelidir.”¹⁶⁵

“Haberler” başlıklı bölümde öne çıkanlar şunlar: “TÖS Mallarının Devriyle İlgili Açılan Davada Beraat kararı Verildi” “Yöneticilerimiz Görevlerine Döndüler” “Yeni Kurulan Şubeler”¹⁶⁶ “Beraat Eden Üyeler”¹⁶⁷ “TÖB-DER Elazığ Şubemiz Kapatıldı”

15.2.1973 tarihli TÖB-DER Bülteninin **43.** sayısı büyük ölçüde II. Olağanüstü Genel Kurul’a ayrılmış. Sağ üst köşesinde Atatürk’ün “Milletleri kurtaranlar...” şeklindeki sözlerine yer verilen Bültenin Başyazısında

“Derneğimiz ve Örgüt Anlayışımız” başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

“DERNEĞİMİZ VE ÖRGÜT ANLAYIŞIMIZ”

*“Biz elbette demokratik nitelikte merkeziyetçi bir örgütüz. Ama, bu totaliter cuntalarda görüldüğü gibi, bir avuç kişinin örgüt başına oturup kişisel hakimiyet kurması demek değildir. Örgütümüzün ilk amacı, kendi toplumu ile bütünleşmektir. Öğretmen tümüyle bunun özlemini çekmektedir. Bu amaca varmanın yolu, eğitimde ülke gerçeklerine dayalı bir eğitim sistemini benimsemek, kitlesel ilişkilerde topluma yaklaşmanın, onunla el ve güç birliğine ulaşmanın yolunu bulmaktır. Bu iki desteğin bulunmadığı yerde, bu iki dayanaktan yoksun bir kuruluştaki, ne asıl amacımız olan özlük sorunlarımızın çözümü mümkündür ve ne de ülke sorunlarının çözümüne olanak vardır. (...) Önümüzdeki çalışma döneminde, ilk işimiz kendimizi bu yönde eğitmek olacaktır. Sadece yurtseverliğin, sadece Atatürkçü lafetmenin ve sadece devrimci bilinç ve heyecanın, bir mücadeleyi sürdürmede yeterli olmadığı artık anlaşılmış olmalıdır. Örgütümüzün çeşitli organlarında, tartışıla tartışıla oluşturularak karar biçimine dönüşen bir görüş, bütün örgütümüzü, özellikle en başta örgütümüzde sorumluluk yüklenen bütün arkadaşlarımızı bağlar. **Demokratik merkeziyetçilik** bu prosedürün adıdır.”*

Bültenin manşetinde “**II. Olağanüstü Genel Kurul Sonuçlandı**” haberi yer alıyor. 4-5 Şubat günleri TÖB-DER tüzüğünü yeni Dernekler Yasasına uygun hale getirmek için toplanan TÖB-DER II. Olağanüstü Kongresi sonuçlanmıştır. Yapılan seçimler sonrasında **Ali Bozkurt** yeniden Genel Başkan seçildi. **Musa Uysal** (G.Başkan Yard.), **Hamdi Konur** (G.Sekreter), **Ömer Aydın** ve **Şaban Sezen** (G.Sek.Yardımcılıklarına), **Abdürrahim Uluğ** (Genel Sayman), **Burhanettin Biber** (G.Say.Yard.) olarak seçilmişlerdir.¹⁶⁸

“**Kongreden Notlar**” başlıklı sayfalardan derlediğimiz bazı bilgilere gelince; Ali Bozkurt salonda **200** delege olduğunu söylemiş, kongre İstiklal Marşı ve şehitlere saygı duruşunun ardından divanı oluşturarak çalışmalarına başlamıştır. Eski yönetim ibra edilmiş, tüzük değişiklikleri için komisyon kurulmuş, 13. Madde en çok tartışılan madde olmuştur. CHP’den 9 milletvekili de katılarak kongreyi izlemiştir. Kongreye şubelerden **176**,

doğal delege olarak **33**, toplam **209** delege katılmıştır. Bunların 52 si şube başkanıdır. Kongre delegeleri arasında hiç kadın delege yoktur. Delegerin %32'sinin yaş ortalaması 25-29 arasındadır. Yine kongreye katılan delegelerin %57'si ilkokul öğretmenidir. Kongreye CHP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, MHP Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş**, Tüm Teknik Elemanlar Derneği (**TÜTED**) Yönetim Kurulu, Hizmet-İş Sendikası Genel Başkanı, Gaziantep Kadın Hakları Koruma Derneği Başkanı birer kutlama mesajı göndermişlerdir.

Bültenin 13-15. sayfalarında **“Kıyım...Kıyım...Kıyım”** başlıklı bölümünde yer alan bazı haberler ise şu şekilde verilmektedir: **“TÖB-DER Gölbaşı Şubemiz Üyeleri Hakkında Dava Açıldı”**, **“Gördes'te Öğretmenlerin Evleri Arandı”**¹⁶⁹, **“TÖS Davasında Yargılandığı İçin Bakanlık Emrine Alındı”**, **“Mehmet Kopan ve Nurettin Yıldırım TCK'nun 142/1-3 Maddesi Uyarınca Yargılandıkları Davada Mahkum Oldular”**, **“Eşme Şubemiz Kapatıldı”**

“Hukuk Köşesi”nde **Avukat Halit Çelenk'in “Tutuklu Sanık ve Avukat İlişkileri”** başlıklı yazısına yer verilmiş. Bültenin son sayfasında **“Milli Eğitim Bakanı Dedi ki...”** başlıklı bir yazı var. Bu yazıda Milli Eğitim Bakanı Sabahattin Özbek'in, TBMM'de bakanlığının bütçesi üzerine yaptığı konuşmasının bir bölümüne yer verilmiştir. Bakanın konuşmasından kısa bir bölüm ; **“...(bazı öğretmenlere kıydığım iddia ediliyor) yok eğer oluyorsa bunun için diyorlarsa ben kıyıyorum ve kıyacağım da beyefendiler. (AP sıralarından şiddetli alkışlar ve bravo sesleri)”**¹⁷⁰

TÖB-DER Bülteninin **1.3.1973 tarihli 44.** sayısının manşetinde **“Bildiri Davası Düştü”** başlıklı bir haber görmekteyiz. Bu haberde özetle şunlara yer verilmiştir: **“TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu, 24.1.1972 tarihinde idam cezalarının yasalarımızdan çıkarılması konusunda bir bildiri yayınlamıştı. Bu bildiri TÖB-DER Haber Bülteni'nin 24.1.1972 tarihli sayısında da yayınlanmıştı.¹⁷¹ Savcılık bu bildiri hakkında dava açmıştı. (...) Savcılık TÖB-DER'in siyasi faaliyette bulunduğunu ileri sürmüş ve yöneticilerinin TCK'nun 526. Maddesine göre cezalandırılmasını ve örgütün de kapatılmasını talep etmişti. Avukatlarımızın başvurusunu değerlendiren mahkeme heyeti 20.2.1973 tarihinde zaman aşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.”**

Bültenin “**Başyazı**”sında “**İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**”nin 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 19, 20, 23, 26, 27 ve 28. maddeleri aynen yazılmıştır. Yine bültenin ön sayfasında TÖB-DER Ankara şubesi üyelerinden Siyasal Bilgiler Fakültesi eski dekanı **Prf. Mümtaz Soysal** hakkında “**Anayasa’ya Giriş**” kitabında Komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla sıkıyönetim mahkemesinde verilen kararın Askeri Yargıtay tarafından bozulduğuna dair bir habere yer verilmiştir. “**Kıyım...Kıyım...Kıyım**” başlıklı bölümde verilen haberlerin bazılarının başlıkları da şöyle: “**Trabzon Şubemiz Arandı ve Kadri Çoban Gözaltına Alındı**”, “**Gümüşhacıköy Kızık köyü öğretmeni; Ruhi Su, Selda ve Cem Karaca plaklarını dinlediği için dövüldü ve tutuklandı**”, “**Giresun Öğretmen Okulundan Bir Yılda Beş Öğretmen Sürüldü**”, “**Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonu 5 Öğretmen Hakkında Kıyım Kararı Verdi**”

Bültenin 13. sayfasının tümü “**Dostum Halil Aytekin**” başlıklı bir yazıya ayrılmış. “**Hukuk Köşesi**”nde Avukat Halit Çelenk’in “**Yeni Dernekler Yasası ve Politika**” konulu yazısı yayınlanmış. Son sayfada ise “**Yücel’i Anıyoruz**” başlıklı bir yazı var. Yücel’in ölümünün 12. yıldönümü nedeniyle yazılan bu yazıda özetle; Hasan Ali’nin 1938’de Celal Bayar Hükümetinde bakan olarak görev aldığı ancak 1946’da Recep Peker Hükümetinde kabine dışında bırakıldığı, Tonguç’a Köy Enstitüleri konusunda yetki verdiği anlatılırken onun bir öğretmen arkadaşına yazdığı mektuptan kısa bir alıntı da yapılmış. Yücel mektubunda şunları söylüyor: “*Ben hiçbir zaman yürüdüğüm yoldan dönmedim ve kimseye teslim olmadım. Sevgilisinden mahkeme kararıyla ayrılmaya mahkum edilmiş durumundayım. (...) Köy Enstitüleri için söyledikleriniz gerçeğin ta kendisidir. Ne yapalım ki, onu yıkmaya önce benim siyaset arkadaşlarım ve ardıllarım başladılar.*”

15.3.1973 tarihinde yayınlanan bültenin manşetinde “**Bilirkişi Bildiride Suç Görmeyi**” başlıklı haberi gözümüze çarpıyor. Haberde “*TÖB-DER eski yürütme kurulunca yayınlanan bildiri üzerine Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi’nce dava açılmış, bilirkişi olarak tayin edilen **Doç. Dr. Nevzat Toroslu**,¹⁷² mahkemeye sunulan raporunda bildiride her hangi bir suç oluşmadığını belirtmiş, ancak savcı bildiriye yayınlayanların TCK’nun 159. Maddesine göre cezalandırılmaları konusunda ısrarcı olmuştur.*” denilmiştir. Bu haberin altında “**Örgütlenme Çalışmalarımız Sürüyor**” haberine yer verilmiş. Haberden “23 il ve ilçede yeni şubelerimizin kurulması için Genel Merkezimize başvuruda

bulunulmuştur.” bilgisini öğreniyoruz.¹⁷³ “Başyazı”da “Biz Bize” başlıklı bir yazıya yer verilmiş. Bu yazı bir tür özeleştiri gibi olduğundan yazının kısa bir bölümünü aktarmak istedik:

“BİZ BİZE” (1973)

“12 Mart Hareketi kendi hedefi doğrultusunda başarıya ulaşmıştır. Ama bu konunun açık ve ayrıntılı değerlendirmesini önümüzdeki tarih aşamasına bırakacağız. (...) İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, 1950’den bu yana ve 1961 Anayasasını takiben uygulanmak istenen ve uygulanmasına girilen devlet politikası vardır. Bu politikanın ana çizgisi, bilinçli ve çağdaş nitelikte kapitalizmi kurmak, geliştirmek ve her ne pahasına olursa olsun, onu tahkim (sağlamlaştırmak) etmektir. (...) Tabii, böyle bir devlet oluşturma’nın Atatürkçü anlayışla bir ilgisi bulunduğu iddia edilemez. (...) İşçi sınıfının özlemi ekonomik özgürlüğe kavuşmaktır. Aydın kesimin özlemi ise, düşünce özgürlüğü ve sendikal hakları yeniden almaktır. (...) İtiraf edelim, bizim de, temelinde tarihimizi değerlendirme yetersizliğimizin bulunduğu, hatalarımız olmuştur. (...) Öğretmen, sosyal kesim içinde çevresi en geniş topluluklardan biridir. Buna rağmen kendimizi içinde yaşadığımız topluma kabul ettirmekte zorluk çekmekteyiz. Bunun nedenini sadece çirkin politikacıya yüklemekle yetinmeyiz. Sosyal çekişmede sınıf ve tabakaları değerlendirmede yanlışlarımız oldu. Ülkemizin sosyal sınıf ve tabakalarının kendi tarihsel gelişimi içindeki yerlerini açıklıkça saptamakta mütereddit davrandık. Tarihimizin, olaylar tahlil zinciri içinde oluşumunu yeterince açıklayamadık. Yanlış bir yöntem uygulaması içinde, padişah serüvenlerini çocuklarımıza hikaye etmeyi tarih öğretisi olarak sunduk. Öğretmen olarak sosyal sınıf ve tabakalar dizisinde hem yerimizi, hem de tarihsel görevimizi saptamakta yanıldık. Bütün bu hatalar ve eksiklerimizin pratik sonucu, toplumumuza yabancılaşmak ve görevimizi yanlış değerlendirmek olmuştur.”

Bültende “Yeni Kurulan Şubelerimiz” başlıklı haberden öğrendiğimize göre; **Adıyaman, Erciş, Oğuzeli, Batman, Ulukışla** ve **Cide’de** TÖB-DER şubeleri açılmıştır. “**Kıyım...Kıyım...Kıyım...**” başlıklı bölümde yer alan bazı haberler de şunlar: “Mehmet Baki Karslı, Ağır Ceza Mahkemesinde Yargılanacak”,¹⁷⁴ “**Aşkale Şubemiz Üyelerinin Evlerinde Arama Yapıldı ve Bazı Kitaplarına El Konuldu**”, “Ordu Fatsa Çamşar Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Mustafa Ünüvar Komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle

le açığa alındı”, **“Gölbashi (Adıyaman) şubesi üyelerinden Mustafa Burç, sürgün edilince öğretmenlikten istifa etti.” “Gerçek Atatürkçü Öğretmenler Sürülmektedir”**¹⁷⁵ TÖB- DER Karasu şubesi yönetim kurulu üyesiyken idam cezalarının kaldırılması yönünde bildiri yayınlayan E. Ali Kılıçaslan, sürgün edildi”, **“Öğretmen Tahir Pekmezci göreve başlatılmıyor”**

Bültenin 9-13. sayfalarında **“TÖS Davasının Gerekçeli Kararı Açıklandı”** başlıklı bir haber var. Bu haberde “Ankara 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesinde görülen TÖS davasının Gerekçeli Kararı açıklanmıştır. Duruşma Hakimi **Hakim Binbaşı Zeki Eğin**, 22 sanık hakkında verilen mahkumiyet kararına karşı muhalif kalmıştır. Zeki Eğin’in karşı oy yazısını bir bölümüne yer verilmiştir. Biz de bu yazının kısa bir özetine yer vermeyi uygun gördük: “Askeri savcı esas hakkındaki mütalasının birinci sayfasında TÖS’e mensup bütün üyelerin Marksist-Leninist olmadığını, **TÖS’lü öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Atatürkçü ve milliyetçi olduğunu belirtmiştir.** (...) Sanıkların çoğunluğu TÖS üyesi olmadığı gibi, öğretmen de değildirler. Bu sebeple davanın TÖS Davası olarak isimlendirilmesi doğru değildir. (...) **Dev-Genç ile müşterek çalıştıkları doğru değildir.** İddiaya delil olarak gösterilen toplantıya **TÖS ile birlikte 15 kuruluş katılmıştır.** Toplantı sonucu **14 Mart tarihli gazetelerde yayınlanmıştır.** Komutanların muhtırası ve Demirel Hükümeti’nin istifası konusundaki görüşler açıklanmış, **bütün örgütler tarafından 12 Mart Muhtırası’nın destekleneceği bildirilmiştir.** Dolayısıyla bu toplantının delil olarak gösterilmesi doğru değildir. (...) Satılmasının ve evlerde bulundurulmasının suç olmadığı bazı yayınların reklamının TÖS’e ait yayın organlarında yer alması da suç oluşturamaz. (...) **Devrim için eğitimin suç olduğu, bunun Marksist-Leninist bir eğitim olduğuna dair yeterli ve inandırıcı delil bulunmamaktadır.** (...) Fakir Baykurt’un **7-9 Temmuz 1969’da Kayseri’de düzenlenen TÖS Olağan Genel Kurulu’nda yaptığı konuşmanın bir bölümü bütünden soyutlanarak farklı yönlere çekilebilecek bir muhteva kazandırılmıştır.** Bu tutarlı değildir. (...) Fakir Baykurt’a Ağrı Öğretmen Okulu öğretmen ve öğrencilerinin yazdığı mektuplar suç unsuru sayılmıştır. **Ancak bu mektubu yazanlar beraat etmişlerdir...(“)**

Bültenin 13. Sayfasında **İ. Safa Güner** tarafından kaleme alınan **“125. Yılında Öğretmenlik”** başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu yazıdan özet bir bölümü aktarmayı yararlı gördük:

125. Yılında Öğretmenlik / “Valiyi Başka yere Alınız...”

“16 Mart 1848 tarihi mesleğimizin başlangıcı sayılmaktadır. Elbette daha önceleri de eğitim ve eğitmen vardı. Ne var ki, devletçe öğretmenliğin meslek sayılması söz konusu değildi. 16 Mart 1848’de Öğretmen Okulunun açılması, mesleğin başlangıcı olmuştur.(...) 1848 ile günümüz arasında toplumumuz iki kez meşrutiyet olayını yaşamış, emperyalizme karşı Kurtuluş Savaşı’nı başarmış, cumhuriyeti kurmuştur. Cumhuriyet kurulduktan sonra laiklik, eğitim birliği, alfabe, adalet, dil, kıyafet ve kadın hakları gibi konularda evrim aşamaları yaşanmıştır. Bunları çok partili sisteme geçiş izlemiştir. Bu dönemde iki kez de politik yaşama müdahale olmuştur. (...) Öğretmenin devrini tamamlamış iktidarlar tarafından horlandığı, yeni rejim ve onun iktidarınca bir süre okşanıp övüldüğü, fakat ne yazık ki bir süre sonra bu yeni iktidar da öğretmene ters düşüp onu karşısına aldığı ve onun üzerine çullandığı görülür. Bu neden böyle olur? Böyle olması doğaldır da ondan. Zira öğretmen evrim kurallarını bilen, benimseyen ve uygulayan bir varlıktır. Daima iyiye, güzele, doğruya yararlıya yönelen eylemcidir. Böyle olması da zorunludur. Oysa egemen çevreler –velev ki önceki bir düzeni yıkarak doruğa çıkmış olsunlar- statü-kocudurlar. Durumlarını sürdürmek isterler. Ondan dolayı sosyal değişim için atılım yapacak olanlar eskiyi yıkmaya en yatkın ve etkin olan öğretmenden yararlanırlar. Sonra da tekrar yenileşmeye katlanamadıkları için öğretmene karşı çıkarlar. Cumhuriyetin kuruluşunda saltanatçıların, devrimlerde anti-Kemalistlerin, 27 Mayıs’ta tutucuların tavırları böyle belirtilmiştir. İki ayrı dönemin iki olayını hatırlatmak mesleğin dünü ile bugünü arasındaki farkı aydınlatır kanısındayım.

Cumhuriyetin ilk on yılı içinde Batı Karadeniz kesimi illerinin birinde Vali, bir öğretmenin tavrından tedirgin olur. Bir salona girdiği zaman öğretmenin ayağa kalkmamış olmasını devlet bütüklerine yapılmış saygısızlık olarak düşünen Vali, öğretmenin başka bir ile naklini ister. Milli Eğitim Bakanlığı müfettiş yollayıp olayı inceletir. Müfettişin, bu olayı öğretmenin özel yaşamı ile ilgili görmesi üzerine, Bakanlık öğretmenin nakline gerek görmez.

Vali ise bunu bir prestij sorunu yapar, diretir. Durum Atatürk'e iletilir. Atatürk şu talimatı verir: "öğretmene sorunuz, o yerinden memnun ise valiyi başka yere alınız."

İkinci olay geçtiğimiz öğretim yılı içinde, Doğu Karadeniz kesiminde geçer. İki olay şaşılacak derecede benzerlik göstermektedir. Henüz bir aylık genç bir öğretmen ders yapmakta iken sınıfa Vali girer. Öğretmenin arkası kapıya dönüktür. Ayağa kalkan öğrencilere öğretmen oturun der. Öğretmenin oturun demesini saygısızlık olarak gören Vali, öğretmeni açığa alır. İşte, mesleğin dünü ve bugünü.(...)"¹⁷⁶

"Hukuk Köşesi"nde Av. Halit Çelenk'in **"Yeni Dernekler Yasası ve Bildiri Yayınlama"** başlıklı yazısı yer almış. Üç sayfalık bir değerlendirme yazısı var bültende. Başlığı **"Üçüncü Beş Yıllık Plan ve İlköğretimde Okullaşma"**.

Bültenin son sayfasında **"Bursa'nın Sesi"** Gazetesi'nde yayınlanan **"TÖB-DER'de Birleşen Devrimci Öğretmenim"** başlıklı **Seyfettin Şen**'in bir yazısı var. Yazıda özetle; "Türk Öğretmeni, bir yandan kendisine yapılan her türlü baskıyı karşılamak, öte yandan Atatürk ve devrimciliğe karşı insafsızca saldıranlara cevap vermek için TÖB-DER çatısı altında toplanmıştır. (...) **Tüm yurtseverlere düşen görev TÖB-DER'i bütün engellemelere rağmen yaşatmak ve güçlendirmektir. Şurası çok iyi bilinmelidir ki, öğretmenin suskun ve umutsuz olduğu bir toplumun yarınları da umutsuzdur.**"

Bültenin **46. Sayısı 1.4.1973** tarihlidir. Bu sayıdan sonra bültenin çıkışından bu yana sağ üst köşesinde yer verilen **"Atatürk'ün eğitim ve öğretmenlerle ilgili sözleri"** artık kullanılmayacaktır.

Bültenin manşetinde **"Askeri Yargıtay Esastan Bozdu"** başlıklı bir haberi görmekteyiz. Haberde özetle şu bilgiler yer almaktadır: "Askeri Yargıtay 1. Dairesi, bundan bir süre önce Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince 25 gün hapis cezasına mahkum edilen Genel Başkanımız **Ali Bozkurt** hakkındaki kararı esastan bozmuştur. Askeri Yargıtay ayrıca daha önce aynı mahkemece beraat ettirilen eski Genel Sekreter **Avni Aytaç** hakkındaki beraat kararını ise onaylamıştır. Bilindiği gibi Türkiye Öğretmenler

Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) 9-11 Kasım 1972 tarihinde genel yönetim kurulu toplantısı yapmış, ancak Sıkıyönetim Komutanlığından gerekli izni almadıkları için 7.12.1972 tarihinde gözaltına alınmışlar ve Askeri Savcılık tarafından izinsiz toplantı yapmaktan haklarında dava açılmıştı.”

Bültenin Başyazısı **“Yanılmayı Alışkanlık Haline Getirenlere Doğruları Anlatmak Zordur”** başlığını taşımaktadır.

“Çalıkuşu Olmak”

“Artık hiç kuşkumuz kalmadı: Bugüne kadar biriken bir kinin ilkel intikamı ile karşı karşıyayız. Ülkemizde aydın kırımı vardır. Öğretmenin kişiliğinde şekillenmiş bir kırım... Milli Kurtuluş Savaşı’nda yenilen sillerin intikamı alınmaktadır. Hilafet ve saltanatın şahsında ezilen irtica ve emperyalizmin, 27 Mayıs’ın intikamı alınmaktadır.” girişinin ardından yazıda bir kadın öğretmenin yaşadıklarını anlatan bir mektubuna yer verilir. Bu kadın öğretmenin başından geçenlerin yeni kuşak öğretmenlere örnek olacağını varsayarak olayı özetle anlatacağız¹⁷⁷: Yeni mezun genç bir kadın öğretmen yaşadığı idealizmin heyecanı ile Hakkari’nin adını bile bilmediği bir köyüne tayin ister ve tayini oraya çıkar. Köylülerle kısa sürede kaynaşır. Günün birinde hakkında bir ihbar olur. Gözaltına alınır, sonra serbest bırakılır. Ama eski görev yerine tayin edilmez. Bu kez Nevşehir’in bir köyüne sürülmüştür. Bir süre sonra köye genç bir stajyer öğretmen gelir. Köylüleri kadın öğretmene karşı kıskırtır. Köylüleri başlangıçta ikna edemez. Daha sonra köye bir yetkili daha gelir. Bu yetkili de kadın öğretmene karşı köylüleri kıskırtmaya çalışır. Sonuç alamazlar. Bir gün sabahleyin köy kahvesine gelen köylüler, kahvenin kapısına kilit vurulduğunu görürler. Fısıltı gazetesi harekete geçer. Başlarına gelenler bu kadın öğretmenin yüzündendir. Öğretmenin evi basılır. Kitap, defter nesi varsa öğretmenin evinde arabaya yükleyip öğretmeni de yanlarında kasabaya götürürler. “Gominis” yakalamışlardır. Savcılığa çıkan öğretmen serbest bırakılır. Serbest kalan öğretmen tekrar okuluna döner. Bir gece öğretmenin evinin kapısı zorlanır. Öğretmenin seslenmesi ve korku içinde haykırdığı çığlıkları

duyulmaz. Bunun üzerine öğretmen başına gelenleri gözyaşları içinde yazdığı bir mektupla TÖB-DER'e bildirir ve mektubun sonunda "şimdi ne yapayım?" diye sorar. Başyazıda öğretmene şu cevap verilir "Dayanacaksın genç meslektaş. Sana gelinceye kadar zulme, işkenceye uğrayanlar nasıl dayandılarsa, sen de öyle dayanacaksın."178

Bültende "Açığa alınan, tutuklanan, gözaltına alınanlarımız maaşlarının ödeneceğine dair Maliye Bakanlığı'nın bir yazısı" genelge şeklinde şubelere gönderilmiştir. "Haberler" başlıklı sayfalardaki bazı haberler şu şekilde verilmektedir: "Yeni Kurulan Şubelerimiz"¹⁷⁹, "Adana'da Tahir Pekmezci Tahliye Edildi", "**Pazarcık Şube Başkanı Mihmani Süvari Serbest Bırakıldı**", "Fıstıklı Köyü öğretmeni Yusuf Dil, beraat etti", "Malatya şubemiz üyesi Mustafa Yılmaz beraat etti", "**Bakanlık emrine alınan İsmet Yalçinkaya hakkında Danıştay, yürütmeyi durdurma kararı verdi**"

Kıyım... Kıyım... Kıyım... başlıklı bölümde yer alan bazı haberler de şöyle; "TÖB-DER üyesi Ahmet Coşkun, Kuyucak'ta Dövüldü", "Besni şubemiz hakkında Komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle lüzumu muhakeme kararı verildi", "Cemil Çakır, 312. Maddeden 6 aya mahkum oldu", "**Malatya şubemiz üyesi Kemal Kırılancı, Danıştayın yürütmeyi durdurma kararı üzerine göreve iade edildi, ancak müdürler komisyonunca görevden uzaklaştırıldı**", "Ankara Kurtuluş Lisesi öğretmenlerinden ve Ankara şubemiz üyelerinden Muzaffer Gürses, Şükrü Kapucu ve Asım Hışıl, görevlerinden uzaklaştırıldı", "Gazi Eğitim Enstitüsü'nden yedi öğretmen sürüldü". **Hukuk Köşesi'**nde **Av. Halit Çelenk** imzalı "**Dernek Kapatma**" yazısına yer verilmiş. Bültenin 11-13. Sayfaları "**TÖB-DER Bildiri Davasının Savunması**" metnine ayrılmış. 14. Sayfadaki yazının başlığı ise "**Anayasa Gene Değiştirildi**"¹⁸⁰ Bültenin son sayfasında ise **Aşık Veysel**'in "Okul" ve "Köy Enstitüleri" şiirleri yayınlanmıştır.

18 Nisan 1973 tarihinde çıkan TÖB-DER Bülteni'nin manşetinde "**Halk Öğretmenine Sahip Çıktı**" başlıklı bir haber bulunmaktadır. Haberde yer alan gelişmelere göre TÖB-DER Midyat Şubesi kurucusu olan ve göreve yeni atanan Midyat Lisesi Türkçe öğretmeni **Ahmet Orhan** ile ilgili sahte imzalı bir ihbar yapılmıştır. Bu ihbar sonucunda Bakanlık bir müfettiş görevlendirir. Gelen Bakanlık Müfettişi'nin öğretmen Ahmet Orhan'a yönelttiği sorular şöyledir: **1- Sınıfta öğrencilere sol propaganda yaptığınız,**

onlara bir çanta dolusu kitap ve dergi dağıttığınız ve bu kitap ve dergileri geri vermeyen öğrencilere baskı yaptığınız iddia ediliyor, ne dersiniz? Bu dergiler senin mi? 2- İlçe- de “solcu” diye tanınan kişilerle gezip dolaştığınız iddia ediliyor, ne dersiniz? 3- Sınıfta, NATO’yu, Amerika’yı kötülediğiniz,

Türkiye’nin geri kaldığından söz ettiğiniz iddia ediliyor, ne dersiniz?

4- Postahanedeki “gizli” bir posta kutunuz olduğu ve şifreli mektuplar aldığınız iddia ediliyor, ne dersiniz? 5- Gazi Eğitimde okurken olaylara katıldığınız ve Sıkıyönetimde davanız olduğu iddia ediliyor, ne dersiniz? Öğretmenler Kurulu, Ahmet Orhan’ı başarılı bulur ve stajyerliğini kaldırır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonu Ahmet Orhan’ın stajyerliğinin kaldırılmasını uygun bulmamış ve görevine son verilmesini kararlaştırmıştır. Bu karar başta öğrenciler olmak üzere tüm Midyat halkı tarafından tepkiyle karşılanır. Bir ortak dilekçe yazılarak Bakanlığa gönderilir. Dilekçede **“Lisemiz Türkçe Öğretmeni Ahmet Orhan’ın görevine son verilmesi öğrencilerimiz ve biz velileri arasında büyük üzüntü yaratmıştır. Kendisinin bir haksızlığa uğradığı kanısındayız. (...) ...görevine tekrar döndürülmesini istiyoruz.(...)”** Dilekçeyi imzalayan 160 kişinin adları ve meslekleri de yazıda yer almaktadır.¹⁸¹

Bültenin **Başyazı** sütunu kaldırılmış ancak aynı yerde Başyazı niteliği taşıyan yazılarla bazı önemli duyuruların yayınlanmasına devam edilmiştir. Bu sayıda **“Ankara’da Köy Enstitülerini Anamadık”** başlıklı bir yazı var. Yazıda özetle; TÖB-DER Ankara Şubesi, Köy Enstitüleri’nin 33. Kuruluş Yıldönümünü Türk-İş Salonunda kutlamak istemiş, ancak Sıkıyönetim Komutanlığına kurallarına uygun başvuru yapılmadığı için bu etkinliğe izin verilmemiş, bunun üzerine şube yönetimi acilen “usulüne uygun” başvuruda bulunmuş, bu kez de komutanlık, “siyasi konuşma yapılmaması” ve konuşmacıların konuşma metinlerinin yazılı olarak, incelenmek üzere komutanlığa gönderilmesini istemiş, bu gerçekleşmeyince de etkinliğin iptal edildiği anlatılmaktadır.¹⁸²

Bültenin önyüzündeki bir başka haberin başlığı **“Bildiri Davası Beraat Etti.”** Yazıda “Eski Başbakan Ferit Melen’in 25. 9.1972 tarihinde sıkıyönetimin uzatılmasıyla ilgili olarak TBMM’de yaptığı konuşmaya karşılık bir bildiri yayınlarak Başbakanın şahsında hükümetin manevi şahsiyetine hakaret ettikleri iddiası ile Ankara 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yargılanan TÖB-DER eski Yürütme Kurulu üyeleri 14.4.1973 günü yapılan duruşmaları sonunda, gerekçesi sonradan yazılmak üzere, beraat etmişlerdir” bilgisi okuyucuya ulaştırılmaktadır.

Bültenin 5. sayfasında **“Örgütlenme Çalışmalarımız Sürüyor”, “TÖS El-malı şubesinin malları TÖB-DER’e Devredildi” ve “Yeni Kurulan Şubelerimiz”**¹⁸³ başlıklı haberlere yer verilmiş. Bültendeki **“Kıyım...Kıyım...Kıyım”** başlıklı sayfalarda göze çarpan bazı haberler de şunlar; **“Bir Bayan Öğretmene Saldırıldı”**, **“Mardin Kızıltepe’de İki Öğretmen Usturayla yaralandı”**, **“Görmes’te İki Öğretmenin Evi Arandı”**, **“Çankırı’da Öğretmen Mehmet Yokuş’a İşten El Çektirildi”**, **“Tevfik Toptamış Hakkında Soruşturma Açıldı”**¹⁸⁴ Ancak bu bölümdeki **“Kıyım Dosyalarını Açıkliyoruz”** başlıklı yazı taşıdığı önem bakımından zikredilmeye değer bulunmuştur; Burdur ilinin Kılıçhan Köyü İlkokulu Öğretmeni Salih Özkan’ın evi imzasız bir ihbar mektubu nedeniyle aranır. Yüzü aşkın kitabına el konulur, göz altına alınarak “komünizm propagandası yaptığı” gerekçesiyle savcılığa çıkarılır. Savcılık tarafından serbest bırakılarak kitapları kendisine iade edilir. Ancak Burdur valisi Ömer Naci Bozkurt, Bakanlığa gönderdiği yazıda¹⁸⁵ “Salih Özkan’ın evinde yasaklanmış yayınlarla beraber, Nazım Hikmet’e ait komünizm propagandasını muhtevi kitaplar bulunmaktadır. (...) İlimizde çeşitli istikametlerden gelecek tahrik ve teşvike müsait insanlar bulunmaktadır. (...) adı geçenin faaliyetlerine devam edeceği sanılmaktadır. (...) Bu öğretmenin süratle ilimizden alınarak, civar illere tayin edilmesinde kati zaruret görülmektedir” diye öneride bulunur ve Salih Özkan, 1.10.1971’de İlköğretim Genel Müdürlüğü’nce, Adıyaman iline sürülür. Yapılanlar karşısındaki duygularını ve düşüncelerini şöyle dile getirir; **“Uğradığım haksızlığın idari yollardan giderilmesi için başvurduğum tüm makamlar (gerçekten büyük haksızlık) dedikleri halde derdime çare bulamadım. Hatta elimdeki takipsizlik kararını gören Zamanın Milli Eğitim Bakanı İsmail Arar’ın (bu belgeye göre bu tayin kavli mücerret kalır) demesine rağmen... Bu karakışta, üstelik dört çocukla, Burdur’dan Adıyaman’a gitmek insanüstü bir güç ister. Ortaokulda okuyan çocuklarım var, daha da olacak... Ayrıca beş yıldır sabırla bek-**

lediğim Burdur merkezine tayin hakkımı da alıp götürüyor bu haksız tayin. İnancı olarak tam yirmi yılını bu memlekete adanmış öğretmen mükafatı bunca yıldan sonra bu olmamalıydı.”¹⁸⁶

Bültenin 9. Sayfasında **Başaran**’ın “**Tonguç Baba**” adlı şiiriyle **Fakir Baykurt**’un kaleme aldığı “**Köy Enstitülerini Anarken**” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Bu yazıdan bir bölüm aktaralım;

“Enstitülere kıyıldığı yılları düşünelim. O zaman da dergiler, gazeteler var yurttan. Eli kalem tutan, ağzı laf yapan aydınlarımız var. Sesleri çıktı mı? Çıktıysa gerekli ölçüde etkin oldu mu? Sanıyorum daha çok, olan olduktan sonra, sular köprüleri böldükten sonra konuşmaya başladılar. Şimdi de her 17 Nisan’da kutsal bir görev yapar gibi özel sayılar çıkarıyorlar, sayfalar düzenliyorlar! Toplantılar yapıyorlar. Belki yeni kuşaklar daha önceki kuşağın ayıbını silmek istiyor. (...) Köy Enstitüleri ve onları kuranlar, onların harcıyla karılıp taşıyla örülenler elbet anılacaklar. Halkın ünlü ünsüz, adlı adsız evlatları elbet her zaman saygı görecekler. Cumhuriyetin 50’nci yılında doğru dürüst çözümlenmeyen ve hala ulusal bir çığırta sokulamayan Türk eğitimini düşünürken, zorunlu olarak Köy Enstitülerini de düşüneceğiz. Fakat önce, bu düşünme zamanında olmalı. Kıyım anında, kıyım gününde çıkmalı aydınların, eli kalem tutanların sesi. Tavında söylenmeli halka söylenmesi gereken söz. Sonradan dayaklanmış kapının yararı yok.(...)”¹⁸⁷

İsmail Hakkı Tonguç’un çeşitli eserlerinden aktarmalar yapılarak “**Köy Enstitüleri ve İsmail Hakkı Tonguç**” başlıklı 8 sayfalık bir yazıya yer verilen Bültende ayrıca “**İ.Hakkı Tonguç’un biyografisi**” de yayınlanmıştır. Bültenin son sayfasında **Mevlüt Koca** imzalı “**17 Nisan Umudu**” başlıklı şiir ile aynı zamanda Köy Enstitüleri Marşı olarak da bilinen “**Ziraat Marşı**”nın sözlerine yer verilmiştir.¹⁸⁸

TÖB-DER Bülteni’nin **48.** sayısı **1 Mayıs 1973**’te çıkmıştır.¹⁸⁹ Bültenin manşetinde “**Genel Başkan Ali Bozkurt Öğretmen Sorunlarını Başbakan’a İletti**” haberi dikkat çekmektedir. Haberde, Ali Bozkurt’un 5.5.1973 tarihinde Başbakan Naim Talu’ya bir mektup göndererek öğretmenlerin karşılaştığı bazı sorunları ve öğretmenlere yönelik baskıları iletmıştır. Bunlardan birisi Elazığ ‘da geçen olaydır (ki bunu bültenin “Kıyım Dosyalarını Açıkliyoruz” bölümünde anlatacağım) diğerlerinin içinden seçtiğim

birini de özetleyerek anlatacağım: “Adana Düziçi İlköğretmen Okulu öğretmeni **Abdullah Karabulut** hakkında 18.5.1971 tarihinde **Ahmet Alkan** imzası ile bir ihbar yapılmıştır. İhbara göre öğretmen Abdullah Karabulut’un komünist olduğu, komünizm propagandası yaptığı öne sürülmektedir. Bu ihbarı değerlendiren Sıkıyönetim Askeri Savcılığı, yaptığı araştırma sonucunda böyle bir kimsenin bulunmadığını, ancak Ahmet Algan (Alkan değil) adında bir şahsın mevcut olduğunu ve ihbar mektubunun yazıldığı tarihten çok önce öldüğünü tespit etmiş ve delil yetersizliğinden Karabulut hakkında takipsizlik kararı vermiştir. Buna rağmen öğretmen Abdullah Karabulut, ihbar mektubunda öne sürülen iddiaların sabit görüldüğüne kanaat getiren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından **Gazi Antep Yavuzeli Ortaokulu’na sürgün edilir.**”

Bültenin ön yüzünde yer alan bir diğer haberin başlığı da şöyle: “**II. TÖS Davası Hakkında Mahkumiyet Kararını Askeri Yargıtay Bozdu**”¹⁹⁰

İç sayfalarda yer alan “**Haberler**”den bazılarının başlıkları; “**TÖB-DER Danışma Kurulu Toplantısı Yapıldı**”, “Yasak kitap yüzünden yargılandı ve beraat etti”, “**Dursun Akçam Beraat Etti**”¹⁹¹, “**Eflani Öğretmenler Derneği 2.4.1973 tarihinde Genel Kurulunu Yaparak TÖB-DER’e Katılma Kararı Aldı**”, “Yeni Kurulan Şubelerimiz”¹⁹², “**TÖB-DER Güney Şube Binası Yandı**”, “Tarsus’ta Altı Üyemiz TÖS Döneminde Yayınladıkları Bildiri Nedeniyle Yargılandıkları Davada Beraat Ettiler”, “Hakkari Yüksekova Yatılı Bölge İlköğretim Okulu Müdürü Satılmış Ertaş Hakkındaki Mahkumiyet Kararını Yargıtay Bozdu”¹⁹³

Bültendeki “**Kıyım... Kıyım... Kıyım**” başlıklı bölümde gözümüze çarpan bazı haberler: “**Bir İmam Meslektaşımıza Saldırdı**”, “Temel atma törenine katılmadılar diye sürüldüler”, “Osman Bulut Hakkında Lüzumu Muhakeme Kararı”¹⁹⁴, “**Abdullah Kaygısız Açığa Alındı**”, “**Gölbaşı Şubemizin İki Üyesi Sürüldü**”, “Yunus Yapa Mahkum Oldu”¹⁹⁵ “Kıyılan Öğretmenlerden Mektup”¹⁹⁶ Bültenin 9-12. sayfalarında “**Kıyım Dosyalarını Açıkıyoruz**” yazısını kısaltarak buraya aktarmayı uygun gördük: **Elazığ Mezre Ortaokulu** 3-E sınıfında okul idaresince bir arama yapılır. Aramada öğrenci **Hıdır Tan**’ın üzerinde iki adet şiir bulunur. Bu şiirlerden biri **Günaydın Gazetesi** ekinde yayınlanmıştır. Diğer şiiri öğrencinin kendisi yazmıştır. Bu şiirin adı “**Fakir Baykurt**”tur. Öğrenci, müdür odasına götürülür ve bu şiirleri nereden ve kimlerden aldığı

sorulur. ***Birini gazeteden aldım, diğerini kendim yazdım*** cevabı verince müdür yardımcısı Kadir Dikmen ve (öğretmen olmadığı halde hep okulda olan) Namık Çiftçi tarafından dövülür. Dayak ve korkutmalarla öğrenciye şu şekilde ifade vermesi telkin edilir; ***TÖB-DER lokaline sık sık gidiyorum. Orada öğretmen ve öğrenciler toplantı yapıyorlar. Toplantıda silahlı mücadeleden, Kürtçülükten, Kürdistan'ın kurulması gerektiğinden, gerillacılıktan söz ediliyor. Bu şiirleri bu toplantılardan etkilenerek yazdım. Mehmet Kopan, Ali Kurnaz, Mehmet Turp, Osman Erbey ve Nuri Yeğin adlı öğretmenleri tanıyorum. Bu öğretmenler TÖB-DER'de bulunan sol kitapları bizlere okumamız için veriyorlar. Öğrenci Hıdır Tan Elazığ emniyetinde ve Askeri Savcılıkta bunlara ilaveten şu ifadeyi vermeye zorlanır; benimle birlikte gözaltına alınan iki arkadaşım Dersim'in intikamını almak için mutlaka komünist olmalısın. TÖB-DER Elazığ Şube başkanı Mehmet Kopan bize devrimcilerimiz Filistin'de eğitim görüyorlar. Gelip bu devleti yıkacaklar ve Kürt Devleti kuracaklar diyordu.*** Daha sonra Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetimince gözaltına alınan öğrenciler ve öğretmenler serbest bırakılır. Yargılama sonucunda sanıklar hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilir ancak TÖB-DER Elazığ Şubesi kapatılır.¹⁹⁷

Bültenin “**Hukuk Köşesi**”nde Av. Halit Çelenk’in “**Kitap ve Zoralım**” başlıklı yazı yer almaktadır. Bültenin 14-17. sayfaları “**Örnek Mahkeme Kararları**”na yer verilmektedir. Bu kararlardan biri Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinin TÖS Ankara Şube Başkanı Cemil Çakır hakkında beraat kararıdır. Bu kararın özetini sunmayı faydalı görüyoruz; TÖS Ankara Şubesi adına yayınlanan 15 Mart 1971 tarihli Haber Bülteni’nde **Talip Apaydın**’ın “**Eski Yaprı**”¹⁹⁸ adlı şiiri yayınlanmıştır. Savcılığa göre bu şiirde “**Sosyal bir sınıfın diğer bir sosyal sınıf üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek, devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmek için propaganda yapmak, suç işlemeye tahrik ve 624 sayılı kanuna muhalefet**” suçu vardı. Cemil Çakır’da bu şiiri sorumlu olduğu dergide yayınladığı için yargılandı ve beraat etti.

Bültende **Belgelerle Demokrasi Mücadelesi** başlıklı bir bölüm var. Bu bölümde **Magna Carta Libertatum** anlatılmış, 20. ve son sayfasında **Ahmed Arif**’in “**Anadolu**” şiiri yayınlanmıştır.

15.5.1973 tarihinde çıkan TÖB-DER Bülteni'nin **49.** sayısının ön yüzünde **"Danıştay Başkanı: Danıştay Kararlarına Uyulmalıdır"** yazısı ile TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'un **"991 Öğretmen"** başlıklı yazısı var. Ali Bozkurt'un yazısı özetle şöyle; Milli Eğitim Bakanı bir günlük gazeteye verdiği demeçte **"Yurdumuzda cereyan eden anarşik olaylara pek az da olsa, maalesef bir kısım öğretmenlerimizin de adları karışmıştır. Sayısı 220 bini aşan öğretmen topluluğunda, bu üzücü olaylara karışan öğretmenlerin sayısı sadece 991'dir. Bunlardan 698'inin kovuşturması devam etmektedir..."** Bakanın bu açıklaması üzerine Bozkurt, şu açıklamayı yapar; **"Sayın Bakanın rakamlarıyla bizim rakamlarımız bir yerde uyarlık göstermektedir. Ancak 3500 öğretmenin bir gecede suçsuz yere tutuklanıp sonradan bırakıldıkları ve bunlardan hemen hemen hiç kimse- nin ceza görmediği unutulmaktadır. (...) Anarşik olaylara katılmayı tasvip etmeyiz. Ancak bunun ölçüsü nedir? Mahkemeden beraat eden öğretmeni de idare, ille de suçlu görmek isteyip kendisinde yargı yetkisi görürse –ki durum çok kez böyledir- o zaman öğretmene sahip çıkmak öğretmen örgütünün görevi olur..."**

Bültenin 6. sayfasındaki **"Haberler"** başlığıyla verilen haberler içinde en dikkat çekici olanı **"TÖB-DER eski Genel Başkanı Haydar Orhan Beraat Etti"** başlığıyla verilendir.¹⁹⁹ Bültenin bu sayısında **"Dış Haberler"** başlıklı bir sayfaya yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan bazı haberlerin başlıklı şöyle; **"İngiltere'de Ulusal Öğretmenler Birliği ücretlerin dondurulması politikasına karşı Londra'daki bazı okullarda greve gittiler. 10 bin veli de öğretmenlerin taleplerinin karşılanması için bakanlığa dilekçe verdi".** **"Uruguay'da öğretmen kuruluşları hükümetin çıkarmak istediği Genel Eğitim Kanunu'na karşı mücadele etmeye başladılar. Uruguay işçi sınıfı da öğretmenlerin Halk Eğitimi Yürüyüşü'ne destek vererek 24 saatlik bir grev yapmıştır".** **"Kenya'da öğretmenlerle hükümet arasında çıkan anlaşmazlık, öğretmenlerin lehine sonuçlanmıştır. Kenya Ulusal Öğretmenler Birliği, geçtiğimiz aylarda genel grev çağrısında bulunmuş bunun üzerine hükümet öğretmenlerin koşullarını kabul etmiştir".** **"Yukarı Volta'da öğretmenler 15 gün grev yaptı"**²⁰⁰. **"Şili'de Allende Hükümeti, Şili Teknik Üniversitesi'ne işçilerin alınmasına yönelik düzenleme yaptı. Bu uygulama ile yaz aylarında binlerce öğrenci işçilerle birlikte fabrikalarda ve madenlerde çalışmaya başlamış ve ülke işgücüne 4,5 milyon dolarlık bir katkı sağlamışlardır".**

Bültenin **“Kıyım...Kıyım...Kıyım...”** başlıklı bölümünde yer alan bazı haberler de şunlar; **“Karakoçan’da TÖB-DER üyesi Öğretmenin Evi Kurşunlandı”**, **“Dörtöyl’de İki Öğretmen saldırıya uğradı”**, **“Köy öğretmeni linç edilmek istendi”**²⁰¹ **“Osmaniye’de Yeni Ortam Gazetesi okuduğu gerekçesiyle bir öğretmen gözaltına alınıp, polis tarafından sorgulanmıştır”**, **“Kitap yüzünden gözaltına alındı”**²⁰² **“TÖB-DER Ulubey şubesi yöneticilerinden Fikret Işık,ihbar sonucu evinde bulunan kitaplar nedeniyle gözaltına alınmış, ancak Ankara Sıkıyönetimince serbest bırakılmıştır”** **“Yüksekova şubemiz üyesi Abdullah Mutlu gene tutuklandı.”** **“TÖB-DER Şavşat Şubemiz Üyesi Kazım Köroğlu’nun Müdürlüğü Alındı ve Ordu’ya Sürüldü”**²⁰³

“Kıyım Dosyalarını Açıklıyoruz” sayfasında Eskişehir’de geçen bir olay anlatılmış.²⁰⁴ Bültenin 14. sayfasında H. Basri Aydın imzasıyla **“Öğretmen Kıyımının Nedenleri”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk’in** Danıştay Başkanının yaptığı açıklamayı değerlendiren bir makalesi bulunmaktadır. Bültenin 18-19. sayfalarında **Jeanne Hersch** imzalı **“İnsan Olma Hakkı”** başlıklı bir makale göze çarpmaktadır.²⁰⁵ Bültenin 20. ve son sayfasında **Brecht’in “Öğrenmeye Övgü”** ve **“Demişsiniz Öğrenmek İstemem Hiçbir Şey”** başlıklı şiirleri basılmış.

TÖB-DER Bülteninin 50. sayısı 1.6.1973 tarihlidir. Bültenin manşeti **“Örgütlenme Çalışmalarımız Sürüyor”** şeklindedir.²⁰⁶ Bültenin **“Başyazı”** kısmında **“Düşünce Özgürlüğü Üzerine”** başlıklı bir akademik yazı yer almaktadır. Bültende **“Yeni Kurulan Şubelerimiz”** başlıklı yazıdan anlaşıldığına göre 11 yeni TÖB-DER şubesi açılmıştır.²⁰⁷ 6. ve 7. sayfalarda yayınlanan iki yönetmelik gözümüze çarpıyor. Bunlar **“TÖB-DER Lokal Yönetmeliği”** ve **“TÖB-DER Temsilciler Yönetmeliği”**dir. **“Haberler”** başlıklı bölümdeki bazı haberler şöyle: **“Mahkeme Kapatılan Elazığ Şubemizin Açılmasına Karar Verdi”**, **“Ulubey Yönetim Kurulu Üyemiz Tevfik Işık Tahliye Edildi”**, **“36’sı Öğretmen Olan 82 Kişi Hakkında Sıkıyönetim Savcılığı Kovuşturmaya yer Olmadığına Karar Verdi”**²⁰⁸ **“TÖB-DER Savur Yöneticileri Beraat Etti”**, **“Yasak Yayın Bulundurmak ve Komünizm Propagandası Yapmak İddiasıyla Kırşehir’de Gözaltına Alınan İki Öğretmen Hakkında Takipsizlik Kararı Verildi”**, **“Hüseyin Yemişcioğlu Ağır Cezaya Verildi”**²⁰⁹, **“Eğitim Ödeneklerinin Kaldırılması Tepki Yarattı”**²¹⁰ **“KÖYHD Ödüllü yarışma Açtı”**²¹¹ **“Öğretmene Sarkıntılık Yapan İmam Yargılanıyor”**

“Kıyım...Kıyım...Kıyım...” başlıklı sayfalarda öne çıkan haberler şunlar: “Eflani şubemiz kurucularından **Hasan Deniz**’in önce evi kurşunlandı, sonra tutuklandı”, “Yeşilova şubemizin elektriği ve suyu kesildi”, “Yozgat şubemizin Karar Defteri çalındı”, **“Öğrenci ve Öğretmenler Kıyılan Öğretmene Sahip Çıktılar”**²¹² “Manisa şubemiz üyesi **Rıza Kapar**, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla bastırdığı kart yüzünden tutuklandı”, “TÖB-DER Karakoçan şube başkanı **Niyazi İlgazi**’ye Valilik tarafından işten el çektirildi” **“Nizip Mağaradüzü Köyü öğretmeni Mehmet Şen, favorisi uzun diye dövüldü”**, “TÖB-DER Mersin şubesi üyesi Murat Gökten, Bakanlık Müdürler Komisyonu kararıyla, hakkında 141-142. maddelerden yargılanıyor gerekçesiyle görevden uzaklaştırıldı”, **“Öğretmen ve Öğrenciler Yargılanıyor”**²¹³ Bültenin 14. sayfasında **“Kıyılan Öğretmen Mektup”** başlıklı yazıya yer verilmiş. Bu mektupta “evinde DEV-GENÇ’ lileri saklıyor, komünizm propagandası yapıyor” ihbarıyla gözaltına alınıp 4 yıl 2 ay hapiste kalan TÖB-DER Aydın şubesi üyesi **Yunus Yapa**’nın başından geçenler anlatılmış. 15. Sayfada **“Kıyım Dosyalarını Açıkıyoruz”** başlığıyla **“İdamlara karşı imza kampanyasına katıldığı”** için soruşturmaya uğrayan İstanbul Zeytinburnu Abdülhak Hamit Ortaokulu öğretmeni **Osman Çalimli**’nin başından geçenler anlatılıyor.²¹⁴ **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk** imzalı **“Af ve Amacı”** başlığıyla affın tarihçesini de anlatan makalesine yer verilmiştir. Bültenin 18. sayfasında **Muzaffer Gürses** imzalı **“Kitaplar ve Dergiler Arasında”** başlıklı bir yazı yer almaktadır. 20. ve son sayfayı **Aşık İhsani**’nin **“Biz Varız”** başlıklı şiiri süslemiş.

15 Haziran 1973 tarihinde çıkan **51.** sayının manşeti **“Halk Öğretmen Kıyımına Karşı Çıkıyor”**. Bu yazıda “Asılsız ihbarlarla, gerici çevrelerin çeşitli tertipleriyle yurtsever, Atatürkçü, devrimci öğretmenlere karşı sürdürülen kıyım bütün şiddeti ile devam etmektedir.” denilerek bu duruma “Mersin’de Merkez Dumlupınar Ortaokulu Müdürü Mustafa Gökşan’ın, hiçbir gerekçe gösterilmeden Tarsus’a sürülmesi üzerine 1500’e yakın veli imza toplayarak bu haksız işlemin durdurulmasını istemesi” örnek olarak verilmiştir. Bültenin 1. sayfasında **“III. Olağanüstü Genel Kurulumuz Toplanıyor”** haberi yer alıyor. Haberde özetle; dernek tüzüğüne İç İşleri Bakanlığı’nın onay vermediği bu yüzden tüzüğün bazı maddelerinin değiştirilmesi için olağanüstü genel kurul kararı alındığı, Sıkıyönetim tarafından izin verildiği takdirde **2.7.1973** tarihinde **Ankara Dilşat Düğün Salonu**’nda genel kurulun yapılacağı duyurulmaktadır.

“Haberler” başlıklı sayfalarda dikkat çeken bazı haberler şöyle; **“TÖB-DER Dinar Şubemizin Örnek Davranışı”**²¹⁵, **“Gelibolu’da İmamın şikayet ettiği üyemiz beraat etti”**, **“TÖB-DER Yozgat şubesi üyesi Abdullah Çalışkan’ın evini basanlar mahkum oldu”**, **“Sandıklı Lisesi öğretmenlerinden Mustafa Tanrıku ve İlker Karapınar beraat ettiler”**, **“Gölgelioğlu’lar Hakkında Takipsizlik Kararı Verildi”**²¹⁶ Bültenin 4. ve 5. sayfalarında **“İnsan ve Düşünce Özdeşliği”** başlıklı yazarı olmayan teorik bir yazıya yer verilmiştir.

“Kıyım...Kıyım...Kıyım...” başlıklı sayfalarda göze çarpan bazı haberler de şunlar: **“Bakanlık Danıştay Kararlarına Uymamakta Direniyor”**, **“İki Üyemize Sorulan Sorular”**²¹⁷, **“II. TÖS Davasında yargılanan Mehmet Günay Göreve Başlatılmıyor”**, **“TÖB-DER Eflani Şubesi kurucularından Hasan Deniz Tahliye oldu”**, **“Ünye Şube Başkanımız Ağır Cezada Yargılanacak”**, **“Dört Üyemiz Ağır cezada yargılanacak”**,²¹⁸ **“Bir üyemizin evi ve eşi saldırıya uğradı”**, **“Kozaklı şubemiz üyesi altı öğretmen ihbar edildi”**, **“Adana ve Mersin’de on iki öğretmen daha görevden uzaklaştırıldı”**, **“TÖB-DER danışma kurulu üyesi Fikret Aslan sürüldü”**, **“Pazar şube başkanımız için İbrahim Aydın için 57 öğretmen ve halktan 500 kişi imza topladı”**²¹⁹ **“Çardak Söğüt Köyü halkı öğretmenleri için imza topladı”**²²⁰

“Kıyım Dosyaları” sayfalarında bu kez iki sayfalık bir tekzip metni var.²²¹ **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk** tarafından yazılan dört sayfalık **“Avrupa Konseyi”** başlıklı yazı bulunuyor. 14. sayfada **B. Brecht**’in **“İyidir eskiden yeni her zaman”** şiirine yer verilmiş. Bültende 8 sayfalık bir yazı var. Yazı **İ.Hakkı Tonguç**’tan alınma. Başlığı **“Köy Enstitüleri”**.

TÖB-DER Bülteni’nin **52. Sayısı 1 Temmuz 1973** tarihinde yayınlandı. Manşetinde **“Milli Eğitim Temel Kanunu Yürürlüğe Girdi”** haberi var. Yazının bazı bölümlerini kısaltarak veriyoruz; **“1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 24.6.1973 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu kanun hakkında geniş bir eleştiriye ileriki sayılarda yayınlayacağız. Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü örgütü TÖB-DER olarak şimdilik şu kadarını söyleyelim ki; Milli Eğitim Temel Kanunu bir reform yasası olmak bir yana, geriye dönük bir imtiyaz yasasıdır. Bu yasa Türkiye’nin ve çağımızın gerçeklerine, halkımızın ihtiyaç ve özlemlerine, 1961 Anayasasının ilkelerine, Atatürk devrimlerine ters düşen bir yasadır. Bu yasa, eğitimdeki adaletsizliği, fırsat eşitsizliklerini artırmaktadır. Bu yasa da eğitim ve öğretmen**

sorunlarına birkaç sözde vaade rağmen çözüm getirmemektedir. Yasa öğretmenleri sıradan bir memur, bir robot, öğrencilere sadece ABC öğreten bir mürebbi haline getirmektedir. (...) Yarıdan çoğu hala alfabetik olan yoksul halkımıza bu yasa ile okuma-yazma hak ve olanakları biraz daha kapanmakta, ama bir avuç zengin para babası çocuğuna bir imtiyaz daha verilmektedir.”

Bültenin 3. Sayfasında **“Yeni Kurulan Şubelerimiz”** haberinden 14 yeni şubenin kurulduğunu öğrenmekteyiz.²²² 7. sayfada **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bir bölüm yer almakta. Bazılarının başlığı şöyle;“Adıyaman Şubemize Çıkartılan Güçlükler”, **“Dinar Şubemiz Buzlar Çözülmeden Oyununu Sergiledi”**, “İzmit Şubemiz Hızla Gelişiyor”, “Kuyucak Şubemizin Gezisi”, **“Geyve Şubemiz de TÖS Mallarını Aldı”**, “Oğuzeli Şubemiz Soyuldu”, “Tarsus Şubemiz Üyelerine Anket Düzenledi”, **“Sungurlu Şubemiz 72. Koşu’u Oynadı”**.

“Haberler” başlığında verilen haberlerin bazıları; **“TÖB-DER Ankara Şubemiz Üyesi Gülsen Atilla Tahliye Edildi”**, “Aksaray’da Mehmet Efe ve Fuat Uçar Beraat Etti”, “İsa Deniz Tazminat Davasını Kazandı”²²³ **“Yeşilova’da Bütün Öğretmenler Komünisttir diyen kişi mahkum oldu”**, **“Mehmet Emiralioğlu Beraat Etti”**, **“Hayrabolu’da Cumhurbaşkanı’na hakaret ettiği iddia edilen öğretmen beraat etti”**

Bültenin **“Kıyım...Kıyım...Kıyım”** başlıklı bölümde yer alan haberlerden bazıları da şöyle; “Manavgat Lisesi öğretmenlerinden Ali Aslan’ın evi yasak kitaplar nedeniyle arandı ve Aslan açığa alındı”, “Kitap Yüzünden Mahkemeye verildi”²²⁴, “Ahmet Gültekin 21 gün tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı”²²⁵, “Kitaplarına el konuldu, gözaltına alındı”, “Hayrettin Malkoçoğlu ağır cezada yargılanacak”²²⁶, “Ardahan’da polise hakaret ettikleri iddia edilen 10 öğretmenin evi arandı ve bazı kitaplarına el konuldu”²²⁷ **“Nurcan Bilgiç’e Sorulan Sorular”**²²⁸ **“Üç Üyemizin Müdürlük Görevi Elinden Alındı”**, **“Saruhanlı’da Barış Gönüllüleri Yüzünden Soruşturma”**²²⁹ “Besni’de Müdür Vekili İki Üyemizi Kurşunladı”, “Pazarcık Şube Başkanımız Görevden Uzaklaştırıldı”, “Malatya’da Öğretmenler Saldırıya Uğradı”, “Urfa’da bir üyemiz yaptığı konuşmada komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklandı”, “Bir Tertibin İçyüzü”²³⁰ **“Manisa’da 6 Öğrenci Yargılanacak”**²³¹

Bültende **Av. Halit Çelenk**'in kaleme aldığı **"Yasa Yolları-ı"** adlı yazı bulunmaktadır. 17 ve 18. sayfalarda **Muzaffer Gürses** imzasıyla **UNESCO** tarafından Türkçe olarak da yayınlanmaya başlayan **"Görüş"** dergisindeki **"İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"**ni konu alan bir yazıya yer verilmiştir. Bültende ayrıca **Ahmet Yanık** imzalı **"Yaz Tatili ve Seminerler"** yazısı ile **B. Brecht**'in **"Bir İşçinin Hekime Çektiği Söylev"** başlıklı şiiri yer almış.

Bültenin **53.** sayısı **15.7.1973**'te çıkmıştır. Manşetinde **"III. Olağanüstü Genel Kurulumuz Sonuçlandı"** başlıklı haberi görmekteyiz. Genel Kurul ile ilgili tüm bilgi ve değerlendirmeyi topluca ve kısaltarak vermeyi uygun bulduk: 8.7.1973 tarihinde yapılan III. Olağanüstü Genel Kurul toplantısının Divan Başkanlığını Süleyman Üstün'ün yaptığı Genel Kurulun açılış konuşmasını yapan Genel Başkan Ali Bozkurt, İç İşleri Bakanlığı'nın dernek tüzüğüne bazı maddelerine itiraz etmesi nedeniyle genel kurul yaptıklarını, sendika hakkı elinden alınan öğretmenlerin zorunlu olarak dernekçiliğe yöneldiklerini, ancak öğretmen örgütlülüğünden ve TÖB-DER'den rahatsız olanların "yerel dernekçiliği" öne çıkarmaya çalıştıklarını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen kıyımı yaptığını, gözaltına alınıp bırakılan öğretmenlerin görevlerine döndürülmediklerini, Naim Talu Hükümetine kıyımların durması için mektup yazdığını, Milli Eğitim Temel Kanunu ile üniversite özerkliğinin tarihe karıştığını, sayıları az olan "Homongolos"ların²³² üniversite ve yüksekokulları dolduracağını, üniversitelerin paralı hale getirilerek yoksul çocuklarına kapatılacağını dile getirir. Kongreye 135'i şubelerden gelen, 24'ü doğal olmak üzere 159 delege katılmıştır.²³³

Bültenin 1.sayfasında ayrıca **"TÖB-DER ve TÖB-DER'li Baskılara Boyun Eğmeyecektir"** başlıklı bir yazı var. Özetleyerek aktarıyoruz;

"TÖB-DER VE TÖB-DER'Lİ BASKILARA BOYUN EĞMEYECEKTİR"

"İç İşleri Bakanlığı'nın 18 Haziran 1973 tarihinde idare amirlerine gönderdiği genelgeyi dikkatle okuduk. Demokratik bir ülkede bu tip bir genelge yayınlamanın demokrasi, insan hakları ve Anayasamızla ilişkisi olamaz. Bunu şiddetle protesto ediyoruz. TÖB-DER, TÖS'ün devamı değildir.²³⁴ TÖS bir sendika, TÖB-DER bir dernektir. (...) TÖS'ün mallarını TÖB-DER'e devrettiği doğrudur ve doğaldır. Kime devredecekti? Kaldı ki, bu devir işlemleri yasama organlarınca da onanmıştır. TÖB-DER, Dev-Lis diye bir örgüt tanımaz. (...) Halkevlerinin yönetimini ele geçirmek, TÖB-DER'in aklından

geçmez. (...) Takip ve baskı ile Türkiye'nin devrimci, Atatürkçü, yiğit öğretmenlerini ve onların tek örgütü TÖB-DER'i sindireceklerini umanlar, aldandıklarını göreceklidir. Aslında bu baskı şimdiye dek çeşitli yollarla yapılmıyordu. Son genelge bunu en güzel şekilde doğrulamaktadır."

2.sayfada **"TÖB-DER Tüzüğü'nün değişen maddeleri"** başlıklı bir haber göze çarpıyor.²³⁵ **"Şubelerimizden Haberler"** bölümünde yer alan bazı haber başlıkları şunlar; "Samsun Şubemizin Örnek Davranışı", "Mardin Şubemiz Çay Verdi", "Besni Şubemiz Yaşar Ne Yaşar, Ne Yaşamaz Oyununu Getirterek Halka İzlettirdi", "Düzce Şubemizin Örnek Toplantısı". Bültenin 4 ve 5. sayfasında **"Örnek Bir Yargıtay Kararı"** başlıklı yazı göze çarpıyor. 7 ve 8. sayfalarda **"III. Olağanüstü Genel Kurul'a Katılan Delegeler"** başlıklı bir isim listesi yer almaktadır.²³⁶ **"Haberler"** başlıklı bölümdeki bazı haberler şöyle; "Danıştay; Yusuf Baş, Ali Kurnaz, M. Salih Karakaya ve Bedirhan Şimşek hakkında Yürütmeyi Durdurma kararı Verdi", **"Burhan Ongun, Mehmet Günay ve Zeki Saruhan Beraat Etti"**, **"Kozaklı'da Halk Öğretmenlere Sahip Çıktı"**

"Kıyım...Kıyım...Kıyım..." başlıklı bölümde şu haberler göze çarpmakta; **"Dört Öğretmen Daha Mahkum Oldu"**²²⁷, **"Veli Sevinçhan, Abdullah Kaya ve Muzaffer Tat Mahkum Oldu"**²³⁸, **"Ayhan Sarıhan'ın Görevine Son Verildi"**, **"Akşehir şubemiz üyesi Nezihe Orcan görevden uzaklaştırıldı."**, **"Kırıkkale Lisesi'nin 4 Öğretmeni Görevden Uzaklaştırıldı"**, **"Toprak Ağalarına Karşı Diye Bir Oyun Oynatılmadı"**²³⁹ **"Ardahan Lisesi Öğretmenlerinin El Konulan Kitapları"**²⁴⁰

"Milli Eğitim Temel Kanununun Eleştirisi" başlıklı yazı bültenin 13-15. sayfalarında kendine yer bulmuş. Bu eleştiri yazısında özetle aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir: yasanın ikinci maddesinde yer alan "Atatürk İnkılaplarına bağlı" kuşaklar yetiştirmek; burada Atatürk devrimleri yerine Atatürk inkılapları denilmesi ile "kişilik ve teşebbüse değer veren", "ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan", "temel eğitim okulları 5 yıllık birinci kademe ve 3 yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana gelir"²⁴¹ "İmam Hatip Liseleri(...) hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayıcı programlar uygulayan eğitim kurumlarıdır"²⁴², 38. Maddedeki "Yükseköğrenim paralıdır" şeklindeki hükümler eleştirilmiştir.

16 ve 19. sayfalardaki **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk’in “Yasa Yolları / İtiraz”** başlıklı yazısı bulunuyor. 20.sayfada **“Kitaplar ve Dergiler Arasında”** başlıklı ve **Muzaffer Gürses** imzalı bir yazı var. Bu yazıda Hasan Hüseyin’in **“Acıyı Bal Eyledik”** şiir kitabının değerlendirmesi yapılmış, **Aşık İhsani’nin “Uyan”** şiiri de Bülteni süslemiş.

Bültenin **54. sayısı 1.8.1973** tarihinde yayınlanmış. 24 sayfalık Bültenin manşetinde **“Kıyımlar Konusunda Başbakana Soru Yöneltildi”**²⁴³ Bültenin bu sayısında ağırlıklı olarak Danıştay’ın verdiği yürütmeyi durdurma kararları ile öğretmenleri aklayan örnek mahkeme kararlarına yer verilmiştir. Bültende **İsmail Göлтаş** imzalı **“TÖB-DER’lileri İzleyin”**²⁴⁴ yazısı da bulunmakta. **“Haberler”** başlığı altında gözümüze şu haberler çarpıyor; **“TÖB-DER Eceabat Şubemiz de TÖS Mallarını Aldı”**, **“Üyemiz Osman Belli’yi Kaybettik”**, **“Bir Üyemiz Daha Almanya’ya Gitti”**,²⁴⁵ **“Üyelerimizden Zeki Özerkman, Kazım Budak, Ali Bahşi, İrfan Tüfekçi, Satılmış Ertaş, Murat Gökten ve Hüseyin Çolak Tahliye Oldu”**, **“Çekerek Asliye Ceza Mahkemesi Bedri Alogan Hakkında Kovuşturma Açılmasına Karar Verdi”**²⁴⁶

“Kıyım...Kıyım...Kıyım...” başlıklı bölümde yer alan bazı haberler; **“Kars İmam Hatip Okulunda Bir Üyemiz Dövüldü”**, **“Afyon’da Altı Öğretmen Sürüldü”** **“Gazipaşa’da Dört Üyemiz Hakkında Açılan Soruşturmalar Sürüyor”**, **“Hayrettin Rayman, Öğrencisi Tarafından Mahkemeye Verildi”** **“İzmit’te Beş Üyemiz Yargılanıyor”**,²⁴⁷ **“Üyemiz Kemal Pala’ya Sorulan Sorular”**,²⁴⁸ **“Müfettiş Dediğin Böyle Olur”**,²⁴⁹ **“Hukuk Köşesi”** sayfasında **Av. Halit Çelenk’in** yazdığı **“Yasa Yolları/Temyiz”** başlıklı yazı bulunuyor. **Muzaffer Gürses** tarafından kaleme alınan **“Edebiyat öğretimimiz üzerine 100 soruda edebiyatbilgileri kitabının düşündürdükleri”** başlıklı bir yazıya rastlıyoruz. Bültenin 24.ve son sayfasında **Brecht’in “Yola Getirilen Kişilere”** başlıklı şiiri yayınlanmış.

15.8.1973 tarihli Bültenin manşetinde **“Siz de Öğretmen Kıyımı Yaptınız Sayın Bakan”** başlıklı haber var. TÖB-DER Genel Başkanı **Ali Bozkurt**, Milli Eğitim Bakanı **Orhan Dengiz’e** bir mektup göndermiş ve öğretmen kıyımı ile ilgili somut örnekler göstererek şunları dile getirmiştir; **“Biz inanıyoruz ki, Türkiye’de bu konuların eşit koşullar altında ve hakça-sına tartışılacağı demokratik ortam gelecektir. Türkiye’nin eğitimini çıkmazdan çıkmaza sokan ve bu ayıplarını öğretmenlere zulüm etmek-**

le örtmeye çalışan kimseleri de Türkiye halkı ve öğretmenleri saygıyla anmayacaktır.”

Bültenin “Başyazı” köşesinde **“Osmanlı İmparatorluğu’nun Yöntemleri Kimlerin İşine Yarayacak?”** başlıklı iki sayfalık imzasız bir yazı yer almaktadır. Yazıda düşünce özgürlüğüne yönelik baskılar, kitap yasakları öğretmen ve aydın kırımları eleştirilmekte ve şu görüşlere vurgu yapılmaktadır; **“Gerek öğretmen olarak, gerek dernek olarak biz, günlük politikanın dışındayız. Ama bizi utandıracak tutum ve davranışlarla karşılaşarsak, bu tutum ve davranış sahiplerine nefretimizi bildirmekten de geri kalmayız. (...) Örneğin bir politikacı, işgücü ihracıyla öğrenmeye kalkarsa, iğrenç gerekçeler ve adi gerekçeli sokak mantığı ile düşünce özgürlüğüne karşı çıkıyorsa, onu çağdışılıkla suçlamayı bir yurtseverlik görevi sayarız...”**

2.sayfada “TÖB-DER Yönetim ve Danışma Kurulları 20 Ağustos’ta Ankara’da Toplanıyor” **“Milli Eğitim Bakanlığı Yasaları Çığnıyor”**²⁵⁰ başlıklı yazılara yer verilmiştir. **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bölümde; **“Sedat Ege Göreve Başlatıldığı Gün yeniden Açığa Alındı”**, **“Muhtarın İhbarıyla Tutuklanan Bucak Şubemiz Üyesi Veli Yılmaz Beraat Etti”**, **“TÖB-DER Hacibektaş Şubesi Üyelerinden Sabiha Ateş TCK’nun 142/5 maddesine göre Beş Yıl Hapse Mahkum Oldu”**, **“Bakanlık Müfettişinin Üyemize Sorduğu Sorular”**²⁵¹ Kayseri Sarız Ortaokulu öğretmeni **Süleyman Ersen’in** Milli Eğitim Bakanı **Orhan Dengiz’in** oluruyla görevine son verildiğine dair yazı 5.sayfada kendine yer bulurken, örnek mahkeme kararlarına da çokça yer verilmiştir. 6.sayfada UNESCO tarafından Türkçe dilinde de yayınlanan **“Görüş”** dergisinden bir yazı bulunmaktadır. **“Uluslar Arasındaki Sınırlar Haritada Kalıyor”** başlıklı yazıda **“yeni eğitim stratejisinde 21 nokta”ya** vurgu yapılmakta ve özetle; **“eğitim, okul duvarları arasına sıkışmayıp insanın tüm yaşamı boyunca sürmelidir, öğretmenlerin bilgi aktarma uzmanlarından çok eğitimci olmalarını sağlamak üzere öğretmen eğitiminde köklü değişimler yapılmalıdır”** denilmektedir.

Bültenin 8.sayfasında **“Bir Mektup Var Almanya’dan”** başlıklı Müzeyyen Uçar’ın gönderdiği mektup yayınlanmış.²⁵² **“Valiliğin Dört Öğretmeni İşten El Çektirmesi Halk Tarafından Tepkiyle Karşılandı”**,²⁵³ **“İki Öğretmen 1969 Öğretmen Boykotuna Katıldıkları İçin Bir Ay Meslekten Çıkarıldı”** başlıklı yazı 11.sayfada.²⁵⁴ Bültenin 14-16.sayfalarında Binali Seferoğlu

imzalı “Kıyım Kıyım Dedikleri” başlıklı yazı bulunuyor. Yazıda Binali Seferoğlu kendi şahsında öğretmenlere yönelik baskı ve kıyımları anlatırken özetle şunları söylüyor; “Darwin’den söz edip, bilmem kaç bin yıl önce yaşamış insan türüne ilişkin bir iskeletin bulunduğunu MEB’in resmen kabul ettiği Tarih kitabından aktarmak Adem’i, Kuran’ı yadsımak, dine saldırmak olarak görülüyordu(...)”²⁵⁵ **“Hukuk Köşesi”**nde **Av. Halit Çelenk**’in yazdığı **“Yasa Yolları”** başlıklı yazının IV. Bölümüne yer verilmiş, 19.sayfada **Hasan Basri Aydın**’ın yazdığı **“Mahir’in Marifetleri”**, 20.sayfada ise **Muzaffer Gürses**’in yazdığı **“Atatürk Ulusçuluğu ve Öğretmen”** başlıklı yazılar yayınlanmıştır.²⁵⁶

Bültenin 23 ve 24.sayfalarında **“Üniversite Giriş Sınavlarının Yenilenmesi ve Düşündürdükleri”** başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmiştir;

TÖB-DER VE ÜNİVERSİTE SINAVLARI

*“...Yeni düzenlemelerle yükseköğrenim paralı yapılarak zengin çocuklarının okuması, kaymakam, vali, savcı ve bakan olmaları sağlanırken halkın çocukları meslek okullarına yönettirecek ustalaşmaları ve becerileri artırılacaktır. Bu ise egemen güçlerin artı değerini yani sömürü oranlarının artmasını sağlayacaktır. İşçinin, köylünün çocukları çalışacak, değerler yaratacak; bu değerlerin dağıtımı görevini ise egemen sınıfların üniversite bitirmiş çocukları yapacaktır. (...) Çağdaş devlet anlayışında eğitim doğal bir haktır. Devletin bütün bireyleri hiçbir ayırım gözetmeksizin bu haktan yararlandırması zorunludur. Eğitimin düzenlenmesi yapılırken bölgeler arasında bir eşitsizliğin olması çağımız devlet kavramıyla bağdaşmaz. **Halbuki Hakkari Lisesi’nden mezun olan bir gençle Galatasaray Lisesi’nden mezun olan mutlu azınlığın çocuğunun eşit koşullar altında sınava girdiklerini söylemek gülünçtür.** (...) Üniversite giriş sınavına başvuranların sayısı **170.000’e** yakındır. Alınacak öğrenci sayısı ise **15.000** civarındadır. Yani her 10 kişiden 9’unun peşinen üniversiteye girme hakkı elinden alınmıştır. Yani her 10 kişiden biri Hakkari Lisesi’nden değil, Galatasaray Lisesi’nden olacaktır. Bu açıdan sınav sorularının çalınması, sınav sorularının yenilenmesi dar gelirliiler açısından bir anlam taşımamaktadır. Onlar zaten yarışı peşinen kaybetmişlerdir. Anadolu’da **Nahir (sığır sürüsü)** elden gitmiş, **alaca dananın hesabını soruyor** diye bir söz vardır. (...) **buz erisin fakat su olmasın zihniyeti ne kadar saçma ise, eğitim pa-***

ralı olsun, özel derslane ve özel okullar kurulsun fakat eğitimde eşitlik bozulmasın, sınav soruları satılmasın yargıları da o denli saçmadır.”

14 Ekim 1973’te yapılan seçimlerde Bülent Ecevit’in başında bulunduğu **CHP**, %33 oy alarak birinci parti oldu. 6 Ocak 1974’de **CHP-MSP koalisyon hükümeti** kuruldu. Ecevit Başbakan olurken Necmeddin Erbakan Başbakan yardımcılığına Mustafa Üstündağ ise Milli Eğitim Bakanlığı’na getirildi. Cumhuriyetin 50.kuruluş yıldönümü nedeniyle Genel Af çıkarıldı.

1.9.1973 tarihli TÖB-DER Bülteninin 56.sayısının manşetinde **“TÖB-DER Danışma Kurulumuz Toplandı”** başlıklı haber var. Bu toplantıda bir konuşma yapan Genel Başkan Ali Bozkurt özetle şunları söylemiştir; *“TÖB-DER’in Türkiye’nin tek ve en güçlü öğretmen örgütü olduğunu, bütün baskı ve engellemelere rağmen üye ve şube sayısını sürekli arttırdığını, öğretmenlerin içinde bulundukları ağır ekonomik, sosyal ve siyasi baskılardan ancak örgütlenerek kurtulabileceklerini, öğretmenlerin sorunlarının genel yurt sorunlarından ayrı olmadığını”* Yine 1.sayfada *“Danışma Kurulumuzda Bir Konu”* başlığıyla bir değerlendirme yazısı daha yer almaktadır. Yazıda *“(…) Biz öğretmen olarak kendi ülkemizde, devletin yasal otoritesinin, yurdun en ücra köşelerinde bile işler halde tutulması için elimizden geleni yapmakla yükümlü sayarız kendimizi. Gönül isterdi ki, örgütümüz hakkında, Sayın İçişleri Bakanı tarafından yurdun her tarafına gönderilen gizli genelgeden dolayı, hakkında gensoru açılınsın!..Veyahut, yasaları yürütmekle görevli bir sorumlu, yargı organlarına ait yetkilere heves etmesin!...”*

Bültenin 3.sayfasında Genel Merkezden şubelere duyurular ile yeni kurulan 5 şubenin haberi yer almaktadır.²⁵⁷ Bültendeki **“Haberler”** başlıklı bölümde dikkati çeken bir anket var. Anketi düzenleyen gazetenin **“Türkiye’nin Bir Numaralı Sorunu Nedir?”** sorusuna 136.246 kişinin verdiği cevapları yayınlamış²⁵⁸ ayrıca **“Çorum Halkevi Parasız Kurs Açtı”**²⁵⁹ habere yer verilmiştir.

“Kıyım...Kıyım...Kıyım...” başlıklı bölümde yer alan bazı haberler de şöyle; **“Mustafa Kaya Köy Meydanında Dövüldü”**²⁶⁰, **“Bilal Gökçe, Ergin Önem, Saadettin Kunt ve Tevfik Aldemir Görevden Uzaklaştırıldılar”**, **“Alaca’da Dört TÖB-DER Üyesi Sürüldü”**, **“TÖB-DER Konya şubesi üye-**

si Hasan Mutlu, TCK'nun 142.maddesine Muhalefet Etmekten 5 Yıl Ağır Hapse Mahkum Oldu", **"TÖB-DER Eflani Şubesi Üyesi Hasan Deniz, komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle Tutuklandı"**, "TÖB-DER Elazığ Şubesi Üyesi Bekir Karabulut'un Stajyerliği Kaldırılmayarak Görevine Son Verildi", "Çubuk şubemiz Üyesi Turan Karakaş Nallıhan'a Sürüldü", "Fakir Baykurt Cezaevinde"²⁶¹, "Ülkücüler Tiyatro'yu bastılar"²⁶² Bülteninde **Cemil Çakır**'ın yazdığı **"Cumhuriyet.50.Yıl"** adlı kitabın tanıtı yazısı da kendine yer bulmuştur. **"Hukuk Köşesi"**nde **Av.Halit Çelenk**'in **"Yasa Yolları/Yazılı Emir"** konulu yazısının V. Bölümüne yer verilmiştir. Bülten'in 13.sayfasında **Fermond Hostalier** imzasıyla **"Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Eğitim"** başlıklı bir yazı, **Ali Bozkurt** imzalı **"Bir Genelgenin Düşündürdükleri"** ile **Binali Seferoğlu** imzalı **"Özel Dershaneler ve Öğretmen"** başlıklı yazılar bulunuyor. 17-22.sayfalarda **UNESCO** tarafından yayınlanan **Görüş Dergisi**'nden alıntılanan **"İnsan Hakları Üstüne Sorular ve Karşılıkları"** bir yazıya, 24.ve son sayfada ise **Berthold Brecht**'in **"Ya Hep Beraber Ya da Hiç Birimiz"** adlı şiirine rastlıyoruz.

TÖB-DER Bülteni'nin **57.** sayısı **15.9.1973** tarihini taşıyor. Manşetteki haberin başlığı **"İçişleri Bakanlığı'nın İncelemesine Göre TÖB-DER Tüzüğümüz Yasaya Uygun"**²⁶³ Manşetin altında **"Milli Eğitim Bakanı Kendini Yalanlıyor"** başlıklı bir yazı bulunuyor. Yazıda Milli Eğitim Bakanı **Orhan Dengiz**'in bir demeci ile bunu yalanlayan bir belge yayınlanmaktadır.²⁶⁴ Bültende 6 Haziran 1973 tarihinde açılan TÖB-DER Tosya şubesinin tüm öğretmenleri TÖB-DER çatısı altında örgütlenmeye çağıran bir bildirisine yer verilmiştir. Bültenden öğrendiğimize göre 4 yeni TÖB-DER şubesi kurulmuştur.²⁶⁵ **"Haberler"** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şu şekilde: **"İstanbul Sıkıyönetimince gözaltına alınan Danışma Kurulu üyemiz Süleyman Üstün serbest bırakıldı"**, **"Kemal Akpınar Tahliye Edildi"**²⁶⁶, **"Bir Öğretmen Daha Almanya'ya gitti"**, **"Danıştay, Mehmet Kopan Hakkındaki İşlemi İptal Etti"**, **"Yönetim Kurulumuz Baykurt'u ziyaret etti"**. Bültende **"Türk Dil Kurumu'nun Çağrısı"** başlıklı bir yazı göze çarpmaktadır.²⁶⁷ Bültenin **"Kıyım...Kıyım...Kıyım..."** başlıklı bölümde öne çıkan bazı başlıklar şöyle; **"TÖB-DER Kırıkkale Şube Lokalimiz Kapatıldı"**, **"Besni Tut/Çiftlik Köyü öğretmeni İbrahim Avcı'nın evi gece yarısı basılarak dövüldü"**, **"Yozgat şubemiz arandı"**, **"TÖB-DER Osmaniye şubemizin 30 Ağustos Zafer bayramı töreninde Atatürk büstüne çelenk koymasına emniyet görevlilerince izin verilmedi"**, **"Elazığ'dan Üç Sürgün"**²⁶⁸, **"Siirt'te 10 öğretmen**

Müdürler Komisyonu kararıyla görevden uzaklaştırıldı”, “Savur şubemiz üyesi Cemal Yılmaz, ceza aldı ve sürüldü”, “Emirdağ şubemiz üyesi **Ali Rıza Başaran**’ın stajyerliği kaldırılmayarak görevine son verildi”, “Yedi Öğretmen Hakkında Soruşturma”²⁶⁹, “**Okul Müdürünün İhbarı Üzerine İki Öğretmen Mahkemeye Verildi**”²⁷⁰ Bültenin 8.ve 9. sayfalarında “Bir Kıyımın Raporu” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Yazıda Mimar Sinan İlk öğretmen Okulu Resim-İş öğretmeni **Sevim Altıntaş** ve arkadaşlarının başından geçenler anlatılmaktadır. Özetle; “1973 yılında Ankara Sıkıyönetim komutanlığına isimsiz gönderilen bir ihbar mektubuyla gözetlme alındığını, sol eylemlerde bulunan ve okul ortamının huzurunu bozan öğretmen olarak nitelendiğini, anarşik eylemlere katıldığı ve sol propaganda yapmakla suçlandığını, ardından hakkında idari soruşturma başlatıldığını, giderek soruşturmanın kapsamının genişletilerek soruşturma geçirenlerin sayısının 33’e ulaştığını” dile getirilmektedir. 11.sayfada “**Kıyım Dosyalarını Açıkıyoruz!..**” başlıklı bir yazı göze çarpmaktadır. Bu yazıda Diyarbakır Dicle İlköğretmen Okulu Türkçe öğretmeni **Orhan Seçilen**’in geçirdiği soruşturma anlatılmaktadır. Mezuniyet sınavında kompozisyon sorusu olarak Atatürk’ün şu sözleri sorulur; “**Artık Türkiye din ve şeriat oyunlarına sahne olmaktan çok uzaktır. Bu gibi oyuncular varsa kendilerine başka tarafta sahne arasınlar.**” Öğretmen hakkında soruşturma başlatılır. Şöyle sorulur ve savunması istenir; “**Yılsonu mezuniyet imtihanı kompozisyon sorusunu İslam ve manevi değerlerimize küfredici mahiyette sorduğunuz ve okulda komünizm propagandası yaptığınız iddia edilmektedir. Bu konudaki savunmanızı...**” Sonuçta öğretmenimiz Gaziantep Lisesi’ne sürülür.

TÖB-DER Genel başkanı **Ali Bozkurt** imzasını taşıyan “**TÖB-DER’li Öğretmene Düşen Görevler**” başlıklı yazı bültenin 12.sayfasında yayınlanmış. Yazının bazı bölümlerini kısaltarak buraya aktarmayı uygun gördük:

“TÖB-DER’Lİ ÖĞRETMEN DEVRİME İNKILAP DEMEZ”

“Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER), ülkemizdeki tek ve en güçlü öğretmen örgütüdür. Eğitim çıkmazı içinde yıllardan beri bocalayan ülkemizde TÖB-DER’li öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. (...) TÖB-DER Tüzüğünü kabul ederek ona üye olmuş tüm öğretmenler bulundukları yerin koşullarına uymaya mecburdur. Toplumlara bir şey kazandırmak için önce kendinizi o topluma kabul ettireceksiniz.

*Toplum sizi sevecek, sayacak, sizden yararlı şeyler öğrenecek. Toplumda vazgeçilmez insan durumuna geleceksiniz. Topluma kendini kabul ettiremeyen öğretmen cemaati olmayan imama benzer. (...) TÖB-DER’li öğretmen çevresinin en çalışkan kişisidir. Gerçekten mecbur olmadıkça rapor veya izin almaz. Yasaların ve yönetmeliklerin istediklerini zamanında yapar. Amirlerinin yasalara uyan emirlerini yerine getirir. (...) **Gerçek Atatürkçü ve devrimcidir.** Rehberi bilimdir. Güçlüklerden yılmaz. Türkçeyi tüm yenilikleriyle kullanmaya çalışır. Devrime inkılap, öğretmene muallim, öğrenciye talebe, okula mektep v.b demez. Öğrencilerini sınıfta yetiştirir. Başka açığızların yaptığı gibi sekiz ayda yetiştiremediği öğrencisini yirmi günde yetiştireceğim diye kurs açmaz. Paralı kurslarda öğrencisine ders verme zilletini kabul etmez. TÖB-DER’li öğretmen **Atatürk ilkelerinin yılmaz savunucusu ve geliştiricisidir.** (...) Sayın muhbir vatandaş olamaz. Gece sabahlara kadar içki içip kumar oynamaz. Mecbur kalmadıkça ödeyemeyeceği kadar borç etmez. Hele hele halkın dini inançlarıyla alay etmez, onlara saygı duyar. **Bazı politika erbabı gibi gavurca yaşayıp, Müslümanca nutuk çekmez.** TÖB-DER’li öğretmen sınıfının bilincindedir. Ülkemizin ve halkımızın ekonomik, sosyal, kültürel durumu düzelmeden kendisinin huzura kavuşamayacağını bilir. (...) TÖB-DER’li öğretmen nereden gelirse gelsin yasa dışılıklara yiğitçe karşı koyar, sürülmeyi bir ceza olarak görenleri yanıltır. Öğrencileri ve tüm halkımızı dil, din, mezhep, parti farkı gözetmeksizin eşit kabul eder. (...) TÖB-DER’li öğretmen kendini öğrencilerin, babası, annesi, ablası, abisi olarak görmelidir. Sınıf geçirirken, not takdir ederken eğitim çıkmazının bütün bozukluklarını öğrencilerin sırtına yüklemeyi. Öğrencilerine program dışı kitap ve dergi aldırılmaz. (...)”*

Bültenin 13.sayfasında **Fehmi Enginalp**²⁷¹ imzalı “**Paralı Kurslar**” başlıklı yazı bulunmaktadır. “**Hukuk Köşesi**”nde Av.Halit Çelenk’in “**Yargının Yenilenmesi**” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Bültenin 17-19.sayfalarında **Muzaffer Gürses**’in kaleme aldığı “**Çağının Tanıdığı Bir Ozan- Bir Dil İşçisi**” başlıklı yazıda emekli öğretmen **Tahsin Saraç**’ın “**Direnmeler**” adlı eserinden hareketle Saraç ve şiirleri anlatılmaktadır.20.sayfada Tevfik Fikret’in “Yağma Sofrası” şiiri kendine yer bulmuş.²⁷² **Hikmet Altınkaya**’nın kaleme aldığı “**Müfettişlerin de Yönetmeliği Var**” yazısında Altınkaya özetle; “**Öğretmenlerden yönetmeliğe uyulması istendiği gibi müfettişlerden de istenmelidir. Öğretmen müfettiş ilişkileri arada uçurum**

birakılmaksızın yürütülmelidir.” demektedir. Bültende UNESCO tarafından Türkçe de yayınlanan **Görüş** dergisinden²⁷³ UNESCO Genel Başkanı **Rene Maheu’nun “Unutulmuş 700 Milyon Beyin”** başlıklı yazısına yer verilmiş. Yazıda okuma yazma bilmeyen yetişkinler ve çocuklara değinilmektedir. Yazının çok kısa bir bölümüne yer vermeyi uygun gördük: ***“Bu milyonlarca okumasız ve yazmasız kişinin temsil ettiği ürkütücü yitimin üzerinde durmak gerekir. Bu kurban edilmiş erişkinlerin, doğar doğmaz bilgisizliğin karanlıklarına atılmış bu çocukların arasında yetenek olarak, kim bilir kaç bilim ve fen adamı, mühendis ve teknisyen vardır? Okuma yazma bilmeyen bir kimse, insanlık onuru ve kendine özgü yetenekleriyle kuşkusuz yine insandır. Ama eğitimsizlik, bilim ve teknolojiye giden yolu kapayarak çağdaş uygarlığın içinde etkin bir biçimde yer almayı önler.”***

Bültenin 24.ve son sayfasında **“Bakan mı Doğru Söylüyor Belgeler mi?”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Milli Eğitim Bakanı **Orhan Dengiz’in** “öğretmen kıyımı yapmadık” şeklindeki demeci ve **Elazığ /Hankesen** Ortaokulu Stajyer Türkçe öğretmeni **Bekir Karakurt’un** stajyerliğinin kaldırılmayarak Müdürler Komisyonun 10.7.1973 tarihli kararıyla görevine son verilmesine dair belgeye yer verilmiştir.²⁷⁴

TÖB-DER Bülteninin **58.** sayısı **1.10.1973** tarihinde yayınlanmıştır. Bültenin manşeti **“Cumhuriyetin Ellinci Yılında Eğitim Sorunlarımız Çözümlememiştir”** şeklindedir. Yazı 1973-74 öğretim yılının başlaması ve İlköğretim Haftası nedeniyle ilköğretimin sorunlarını kamuoyuna duyurmak amacıyla kaleme alınmıştır. Yazının bir bölümünü özetleyerek aktarıyoruz:

“CUMHURİYETİN ELLİNCİ YILINDA EĞİTİM SORUNLARIMIZ ÇÖZÜMLENEMEMİŞTİR”

“ Ülkemizde, ilköğretimin vatandaşlar için mecburi, devlet içinse bir görev olarak kabulünden bu yana 150 yıl geçmiştir. (...) Bu gün halkımızın yüzde elliden çoğu okuma yazma bilmemektedir. Kadın nüfusumuzun yüzde sekseni kara cahildir. (...) İlköğretim çağındaki çocuklardan halen iki milyonu okula gitmemektedir. (...) Cumhuriyetin 50.yılında, okuma yazma bakımından da dünyanın en geri ülkelerinden biri oluşumuz, acı

olduğu kadar düşündürücüdür de. (...) Bundan Türkiye'nin siyasi kaderini ellerinde bulunduran iktidarlar sorumludur. (...) İlköğretim yasasına göre her yıl devlet gelirlerinin %3'ünden az olmamak üzere devlet bütçesinden ilköğretime pay ayrılması gerekirken bu yasa hükmüne uyulmamıştır. Nitekim 1973 yılı bütçesinden ilköğretime 1 milyar 710 milyon lira ayrılması gerekirken, 654 milyon 75 bin lira ayrılmıştır. (...) İstatistiklere göre bu gün 27 bin 660 köy ilkokulunda normal öğretim yapılamamaktadır. (...) İlköğretimde zorunlu temel yatırımlar yapılmadığı için, yeterli sayıda okul, öğretmen sağlanamadığı için, ikili ve üçlü öğretime son verilemediği için, ders araç ve gereçleri sağlanamadığı için verilen eğitimin kalitesi oldukça düşüktür. (...) Sayısı 160 bine ulaşan ve çoğu mahrumiyet bölgeleri olan köylerimizde görev yapan çilekeş ilkokul öğretmenlerimiz, bütün siyasi ve sosyal baskılara, kısımlara, sürgünlere, aldıkları yetersiz maaşlara rağmen fedakarca görev yapmaktadırlar(...)"

Bültenin **"Haberler"** başlıklı bölümünde dikkati çeken bazı haberler şöyle: "Urfa Şubemiz Üyesi **Halil Dönmez** beraat etti", "Kars Sarıkamış Lisesi Öğretmenlerinden **Zafer Altıntaş, Fevzi Esen ve Alaettin Çağlar** Beraat Etti", "Uşak/Ulubey şubemiz üyesi **Tevfik Fikret Işık** beraat etti", "Antalya Karaveliler köyü öğretmeni **Rasim Esener** beraat ederek görevine döndü", "Besni Çiftlik köyü öğretmeni **İbrahim Avcı'yı** dövenler yakalandı", "Ünye şube başkanı **Zeki Gündüz** görevine döndürüldü"

"Kıyım...Kıyım...Kıyım..." başlıklı bölümün öne çıkan haberleri de şöyle: **"Malatya Şubemiz Üyelerinden Kemal Kırılancı Hakkında Danıştay Kararı Uygulanmadı"**²⁷⁵, "Tonya şubemiz üyesi ve halen açıkta bulunan **M. Hilmi Küçük**'ün evi ikinci kez arandı", **"Ankara Valiliği Keskin Şubemizin Faaliyetini Durdurdu"**, "Hanak Kaymakamının marifetleri"²⁷⁶, **"Ali İhsan Beyhan Öğretmen Okulundan Ortaokula Sürüldü"**²⁷⁷, **"Bingöl'de 23 Öğretmen Sürüldü"**, "TÖB-DER Kahramanmaraş şubesi üyesi **Hasan Yaman**'ın stajyerliği kaldırılmayarak görevine son verildi", "Kahramanmaraş şubemiz üyesi **Hasan Kutlu** görevden uzaklaştırıldı", "Ünye şubemiz üyelerinden **Hüseyin Gümüş ve Hasan Aslan** meslekten çıkarıldı", "Gölbaşı şubemiz üyesi **Kadir Nehir** Ankara Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alındı", "Malatya şubemiz üyesi ve Darende Lisesi öğretmeni **Doğan Gökbulut** dövüldü", "Yavuzeli şube başkanımız **Hilmi Dinçer**'in evi kurşunlandı", "Urfa Kız İlköğretmen Okulu Müdürü **Zihni Saraç** sürgün edildi"²⁷⁸

Bültenin 9.sayfasında **İhsan Kutlu** imzalı “**Maraş’taki Olayların İçyüzü**” başlıklı yazıya yer verilmektedir.²⁷⁹ 12. ve 16. sayfalarda TÖB-DER Danışma Kurulu üyesi **Sadettin Öztürk**’ün yaptığı bir uzun çalışmanın bazı bölümleri “**Neden Sınıfta Kalıyorlar**” başlığıyla yayınlanmıştır. Bu çalışmayı özetleyerek yayınlamayı uygun görmekteyiz:

“NEDEN SINIFTA KALIYORLAR”

“Okula giden her çocuğun kabiliyet ve yetisi doğrultusunda en iyi şekilde yetişmesi, hem kendine hem de mensup olduğu topluma yararlı bir kişi olması, ustalaşarak doğayı ve sosyal çevresini değiştirerek devrimci bir tavır geliştirebilmesi anne, baba ve öğretmenlerin ortak özlemidir.(...) İlköğretime kayıt yaptıran her bin kişiden 289 kişi 5 yılda mezun olmaktadır. Ortaöğretimde başarı %49.5 tur. (...) Tutucu ve egemen güçler, eğitimin ezbere ve tüketime dayalı olarak sürdürülmesinden yanadır. (...) Bilgi kişinin daha iyi düşünmesini ve doğaya karşı bağımlılığını azaltıcı nitelikte olmalıdır. Bir başka deyişle bilgi insana yönelik olmalı ve toplum içinde onun mutluluğunu sağlamalıdır. (...) Çocuklar bir fabrika mamulü gibi görülmekte, hepsinin tüm derslerde başarılı olması istenmektedir. Fizikten çok üstün not alan bir öğrenci, tarih dersindeki bir takım kronolojik rakamları ezberleyemiyor diye sınıfta bırakılmakta, böylece birçok değer yok olmasına, topluma küsmesine neden olunmaktadır.(...) Ezberci eğitim sistemimiz Maryot Kanunu’nu tekrar etmektedir bu yüzden tüketicidir ve işe yaramaz.(...) Bu gün 16.037 köyümüzde tek derslikli okul vardır. Bir öğretmenin birkaç sınıfı bir arada yetiştirmesi zordur. (...) Öğretmenlerin yetiştirme biçimleri ve aldıkları pedagojik formasyon öğrencilerine yararlı olacak düzeyde değildir.(...) Sınıflar kalabalıktır ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı fazladır. Belçika’da 1967-1968 döneminde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 42.3, ortaöğretimde 25.4’tür. Aynı oranlar sırasıyla Belçika’da 21 ve 8.7’dir. (...) Öğretmen ekonomik ve sosyal bir baskı altındadır. Öksüzler ve açlar mesleği haline gelen öğretmenlik, toplum içindeki sosyal mevkiini de yitirmiş durumdadır.” (...)

17 ve 18. sayfalardaki “**Hukuk Köşesi**”nde **Av. Halit Çelenk**’in “**Yargılamanın Yenilenmesi**” başlıklı yazısının ikinci bölümü okunmaktadır. Bültenin 19.sayfası “**Kitaplar ve Dergiler Arasında**” başlığıyla düzenlenmiştir. Burada **Muzaffer Gürses** imzalı “**Türkçe Konuşturulan Bir Fransız Hümanisti ve Yapıtı**” başlıklı yazıya yer verilmiştir.²⁸⁰ Bültenin 22 ve 23.sayfa-

sında 24 Eylül 1973’de ölen **Pablo Neruda’nın “Almeria” ve “Çocukların Kanı”** adlı şiirleri **“Neruda’nın ve Şili Halkı İçin Ölenlerin Anısına”** başlığıyla yayınlanmıştır. Bültenin son sayfasında sonradan TÖB-DER Genel Başkanı olacak olan **Cemil Çakır’ın “Cumhuriyet 50. Yıl”** adlı kitabının tanıtım reklamı bulunmaktadır.

Bültenin **15 Ekim 1973** tarihli **59.** Sayısının manşetinde **“Fakir Baykurt Cezaevinden Çıktı”** haberi ve TÖB-DER yöneticileri tarafından karşılanışını gösteren bir fotoğrafa yer verilmiştir.²⁸¹ Bültenin 2.ve 3.sayfalarında Genel Merkezin şubelere gönderdiği **“Yanlış İntibaklara Karşı”** Danıştay’a dava açacaklar için dava dilekçesi örneği yer almaktadır. Bültenden öğrendiğimize göre 15 yeni şube daha açılmıştır.²⁸² Bültende **“Yardımlaşma Dayanışma”** başlığıyla verilen 27 kişilik bir liste bulunmaktadır. Bu listede son bir ay içinde çeşitli haksızlıklara uğrayan veya yargılanan ve

bu yüzden kendilerine hukuk yardımı yapılan üyelerin adlarıyla şubeleri yer almaktadır.²⁸³ TÖB-DER Genel Merkezi’nin “Dernek Üyeliği” hakkında şubelere gönderdiği yazı 5.sayfada kendine yer bulabilmiş. Yazıda *“Tüzüğü’n 5-12. maddelerine göre emekli olan, meslekten şu ya da bu şekilde ayrılan, yurtdışına giden, bir siyasal partiye üye olanların”* üye olarak kabul edilmeleri gerektiği hatırlanmaktadır.²⁸⁴

Bültenin **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bölümünde öne çıkan bazı haberler şöyle; *“Ovacık ve Mesudiye şubelerimiz de TÖS mallarını aldı”, “TÖB-DER Torbalı Şubemizin Açılışına Kaymakam da Katıldı”, “Mesudiye Şubemiz Genel Merkeze Bin lira bağışta bulundu”, “Urfa Şubemiz Üyesi Şehmuz Hacıyusufoğlu Görevine Döndü”, “Üç Öğretmen Tahliye Edildi”²⁸⁵, “Ünye şube başkanı Mehmet Zeki Gündüz, yargılandığı TCK’nun 142 ve 230. Maddelerinden Beraat Etti”, “Keşan Şubemiz Üyesi Hakkı Gürel Tahliye Edildi.”²⁸⁶*

Bültenin **“Kıyım...Kıyım...Kıyım...”** başlıklı bölümünden seçtiğimiz bazı haberlerin başlıkları da şu şekilde; **“Manavgat’ta bir öğretmen komaya sokuldu, gözü kör edildi”**²⁸⁷ **“Nedim Yavuz, İstanbul’dan Batman’a sürüldü”**, **“Konya şubemiz üyesi Sait Öge’nin işine son verildi”**, **“Batman şubemiz üyesi Yusuf Arpacı’nın görevine Müdürler Kurulu kararıyla son verildi”**, **“Evi basılan öğretmenden mektup”**²⁸⁸, **“Gelibolu’dan iki öğretmen sürüldü”**²⁸⁹, **“Edirne şubemiz üyesi Burhan Yazgaç Kastamonu’nun Taşköprü ilçesine sürüldü”**, **“Konya şubemiz üyesi Isparta/Yalvaç’a sürüldü”**, **“Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından gözaltına alınan Diyarbakır şubesi üyemiz Kazım Budak’ın görevine Müdürler Kurulu’nca son verildi”**, **“Sürülen Öğretmenden Mektup”**²⁹⁰

“Kıyım Dosyalarını Açıkıyoruz” başlıklı bölümde Yenice köyü İlkokulu öğretmeni Selahattin Yazıcı’nın dosyasına yer verilmiştir.²⁹¹ Bültenin 14.sayfasında **“Bir Sürgün Hikayesi”** anlatılmaktadır.²⁹² **“Sıkıyönetim Takipsizlik Kararı Verdi”**²⁹³ adlı yazı Bültenin 15.sayfasında kendine yer bulmuş. 16.sayfada TÖB-DER Maçka Şubesi’nin çıkardığı Haber Bülteni’nin Ekim 1973 tarihli sayısında yer alan **“Demokratik Mücadelemiz”** yazısı ile, Osman Selçuk imzalı **“Niçin Kıyım”** başlıklı yazı bulunmaktadır. 17.sayfada **Necati Mert** imzalı **“Müjde Olsun”** yazısı yer almıştır.²⁹⁴ 18.ve19.sayfalardaki **“Hukuk Köşesi”**nde yer alan **“Lüzumu Mahkeme Kararları”** başlıklı yazı **Av. Halit Çelenk**’in imzasını taşıyor. **“Kitaplar ve Dergiler Arasında”** köşesinde **Muzaffer Gürses**’in kaleme aldığı **“Sokratesler Ölmez”** yazısı yer almaktadır.²⁹⁵ Bültenin bundan sonraki sayfaları (22,23,24) şiirlere ayrılmış. **Tevfik Fikret**’in **“Gelecek Günler”** ve **Pablo Neruda**’nın **“Halk”** adlı şiirleri.

1.11.1973 tarihinde **60.** sayısı yayınlanan Bültenin manşetinde **“Danıştay MSB’nin 127 İşlemini İptal Etti”** yazısı yer almaktadır.²⁹⁶ **“Başyazı”** bölümünde **Hamdi Konur**’un kaleme aldığı **“Hangi Gerekçeyle Af!”** yazısı bulunuyor. **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bölümde yer alan bazı haber başlıkları da şu şekilde; **“İzmit Şubemizin Örgütlenmeye Çağrısı”**²⁹⁷, **“Aşık İhsani TÖB-DER Gaziantep şubemizde”**, **“Tosya Şubemize Çıkartılan Güçlükler”**²⁹⁸ Bültenin **“Haberler”** başlıklı bölümünde **“Çubuk Şubemiz Üyesi Muzaffer Uygur Keleş, yargılandığı 142/1’den beraat etti”**, **“Pazarcık Şube Başkanı Görevine Döndü”**, **“THKP Davasından Yargılanan 7 Öğretmen Daha Tahliye Edildi”**, **“Malatya şubemiz üyeleri Nedim Şahhüseyinoğlu**

ve **Ali Kaplan** tahliye edildi”²⁹⁹, “TCK’nun 141 ve 142.maddelerine muhalefetten yargılanan Pertek şubemiz üyesi Mehmet Biter beraat etti”, “Siirt Şubemiz Üyesi Semih Turgut Beraat Etti”, “Öğretmenlikten İstifalar Artıyor”, “Kepsut şubesi üyesi Sadri Küçük, geçirdiği trafik kazası sonucu hayatını kaybetti”, “Bursa’da 125 Veli Şubemize Başvurdu”³⁰⁰, “Cumhuriyetin 50. Yılı Dolayısıyla TÖB-DER Genel Merkezinin İstanbul Şubemizde Düzenlediği Eğitim ve Öğretmen Sorunlarına İlişkin Çalışmalar”³⁰¹,

Bültenin “**Kıyım...Kıyım...Kıyım...**” başlıklı bölümünde öne çıkan başlıklar: “**Abdullah Mutlu’nun Görevine Son Verildi**”, “Tonya şubemiz üyesi Muhittin Göksoy görevden uzaklaştırıldı”, “**Emirdağ şubesi üyemiz ve ilköğretim Müfettişi Mehmet Eder Yozgat’a Sürüldü**”, “Siverek’te toplu soruşturma”³⁰², “Stajyerliği kaldırılmayarak görevine son verildi”³⁰³, “Manisa şubemiz üyesi ilkokul öğretmeni Abdullah Başkan, valilik tarafından Milli Eğitim Müdürlüğünde Evrak Memurluğuna Verildi”, “**Karakoçan şubemiz üyesi Mehmet Yüksel, Çorum/Sungurlu İncesular Köyü’ne sürüldü**”, “İskenderun şubemiz üyelerinden Mustafa Karaaslan, Hıdır Tosun ve Ali Aydoğan, uzak köylere sürüldü”, “**Öğretmene Karakolda İşkence**”³⁰⁴

“**Hukuk Köşesi**”nde her zaman olduğu gibi **Av. Halit Çelenk**’in bir yazısı bulunuyor. Yazının başlığı “**Haksız Tutuklanan ve Yakalananların Tazminat Hakları**”.

Bültenin 48.sayısından beri Bültende yer almayan “**Eğitim Köşesi**” 22.sayfada kendine yer bulmuş. Bu köşedeki yazının başlığı “**Toplumsal Gelişme Yasaları**”

Bültenin 24.ve son sayfasında **Tevfik Fikret**’in **Dar-ül Fünun**’a (üniversite) marş sözleri olsun diye yazdığı “**Bir Güfte**”³⁰⁵ başlıklı şiire yer verilmiş.

Bültenin 14.sayfasında “**Çorba 73**” başlığıyla **Hikmet Altınkaynak** tarafından yazılan ve ders kitaplarının (özellikle Türkçe ders kitapları) bir eleştirisine yer verilmiştir. 15.sayfada **Binali Seferoğlu**³⁰⁶ imzalı “**Yabancı Dil Sorunu**” başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Yazıda yabancı dil öğretecek öğretmen ve derslik olmadığı eleştirilerek özetle; “Ortaöğretimi bitiren yüzbinlerce çocuğumuzdan hangisi What is your name? cümlesinden öteye bir dil öğrenebilmiştir. Kanımızca tüketici eğitim için bundan daha iyi bir örnek olamaz. Kuşkusuz dil öğrenmek bir ihtiyaçtır. Uygun ortam

yaratıldığında her kişi dil öğrenebilir. Anadilimizi de üç yaşında iken öğrenebiliriz. (...) Başka ulusların sosyal, ekonomik, kültürel ve politik yaşıntılarını öğrenmemiz (...) açısından başka bir dili öğretmek yararlıdır. (...) Ancak eğitimin amaçlarını üretim araçlarını ellerinde tutanlar biçimlendirir, saptarlar. Kuşkusuz bu saptanışta her şeyden önce kendi sınıfsal çıkarlarını ön planda tutarlar. (...) Sömürü düzenlerinde her şey metadır, alınır ve satılır. Eğitim de bu kuralın dışında değildir.” görüşü dillendirilmektedir.

Bültenin bu sayısında TÖB-DER Genel Başkanı **Ali Bozkurt**’un İstanbul şubesinde düzenlenen 50.Yıl Konferanslarında yaptığı konuşma **“TÖB-DER Güç Günlerin Örgütüdür”** başlığıyla yer almıştır. Bu konuşmanın bir bölümünü özetleyerek yayınlamayı uygun gördük;

“TÖB-DER GÜÇ GÜNLERİN ÖRGÜTÜDÜR” GENEL BAŞKAN TÖB-DER’İN İKİ YILINI DEĞERLENDİRİYOR

“Değerli Konuklar, Değerli Arkadaşlarım. Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü örgütü olan TÖB-DER’in kuruluşundan bu yana iki yıl geçmiştir. Örgütümüz, içinde bulunduğumuz olağanüstü koşullar, kendine ve üyelerine yapılan baskılar, saldırılar, sürüp giden kısımlar yüzünden eğitim-öğretim konusuna, kültürel çalışmalar alanına gereken önemi verme olanağı bulamamıştır.

Derneğimiz kurulduğundan bu yana bir yandan ayakta durabilme mücadelesi verirken, bir yandan da geçtiğimiz dönemin getirdiği çeşitli haksızlıklarla uğraşmış, işinden aşından edilen, sürülen, kıyılan, gözaltına alınıp tutuklanan, çeşitli mahkemelerde yargılanan üyelerine sahip çıkmaya çalışmış, tutuklu bulunan üyelerin eş ve çocuklarına zeytin-ekmek parası yardımı yapmış, onların dosta düşmana karşı daha da güç duruma düşmemeleri için çaba harcamış, yüzlerce üyesine hukuk yardımı yapmıştır.

Bizi, bu iki yıl içinde, en çok uğraştıran bir konu da sık sık olağanüstü genel kurul toplamak zorunda bırakılmamız olmuştur. Olağanüstü koşullardan da yararlanan ve öğretmenlerin yeniden derlenip toparlanmasını önlemek, kıyılan, işinden ve özgürlüklerinden edilen öğretmenlere sahip çıkılmasını engellemek isteyen çevreler ve kişiler, haksız bir şekilde ve sık sık tüzüğümüze, adımıza itirazlarda bulunmuşlar, bizi sürekli olarak sıkı-

yönetim koşulları altında genel kurullar toplamak zorunda bırakmışlardır. (...) Türkiye'nin yurtsever, ilerici, Atatürkçü, devrimci ve 1961 Anayasasına bağlı öğretmenleri; çıkartılan bütün güçlüklerle, baskılara, kitleler halinde gözaltına alınmalara, tutuklanmalara, balyoz hareketine, imzalı ve imzasız mektuplarla yapılan ihbarlara, dayaa, sürgünlere, kısımlara, işten ve aştan edilmelere rağmen, sabırla ve inatla karşı koydular ve TÖB-DER'i kurdular.

(...) Bütün bunlara rağmen il, ilçe ve bucaklarda kurulu 338 şubemiz bulunmaktadır. Örgütlerin çalışmalarında her zaman hatalar, noksanlıklar olabilir. Bunların giderilme yolları ve yöntemleri örgüt içinde tartışılmaktadır. Disiplinsizlikler, küçük burjuva bireyciliği, bizi hakim güçlerin yok etmesine kadar götürebilir. (...) Güç günlerin örgütü olan TÖB-DER, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin kurulması için gerekli çağdaş, yapıcı, yaratıcı, üretici ve devrimci bir eğitim sisteminin kurulmasında var gücüyle çalışacaktır.”³⁰⁷

Bültenin 17.sayfasında TÖB-DER **Trabzon, Beşikdüzü, Tonya, Maçka, Sürmene ve Araklı** şubelerinin ortaklaşa hazırlayıp Genel Merkeze sundukları **“Örgütlenme ve Haber Bülteni Üzerine”** başlıklı raporun özetine yer verilmiştir. **İlk kez genel merkezin izlediği politikaları ve TÖB-DER Haber Bülteninin yayın çizgisinin eleştirildiği** bu raporun bazı bölümlerini aktarmayı yararlı gördük:

KARADENİZ ŞUBELERİ GENEL MERKEZE MUHTIRA VERİYOR

“Türkiye, 1971’lerden bu yana olağanüstü koşullarda yaşamaktadır. Memur sendikacılığı verildiği gibi, sessiz sedasız geri alındı. Sürgünler, açığa alınmalar, meslekten çıkarılmalar ardı ardına geldi. Binlerce öğretmen bir gecede toplatıldı. Yalan ihbarlar binlerce öğretmenin özgürlüğünü bir süre sınırlandırabilmeye yetti. Kısımlara ise gerekçe bile gerekmedi. Polis karakolda öğretmen dövdü, başçavuşlar meydanlarda ve geldik bu günlere.(...) 1971-1973döneminde TÖB-DER’in örgüt politikası ne olabilirdi? Elbette ki, **baskıya karşı örgütlenme**. Ve böyle oldu. En zor koşullar altında binlerce öğretmen TÖB-DER’de örgütlendi. Örgütün yayın organı olan ve örgütlenme politikasını kitleye yayma gibi bir sorumluluğu üstlenen TÖB-DER Haber Bülteniyle tüm baskılar dünya kamuoyuna duyuruldu.

Öğretmenin ekonomik ve demokratik çıkarlarının ise bu sıralarda örgütlenme çalışmalarında ağırlık kazanamamasının haklı nedeni budur. (...) **Baskıya karşı örgütlenelim** sloganıyla 220 bin öğretmenin önemli bir kısmı TÖB-DER’de örgütlendiler. (...) İlk örgütlenme dönemlerinde gerekli ve başarılı olan baskıya karşı örgütlenme çizgisi ancak **40 bin** kişiyi (öden-ti veren 20 bin kişiyi) örgütlemiştir. Bu çizginin başta beklenen yararları sağlamasından sonra da ısrarla sürdürülmesi, yayın organlarında başça-vuşun yere serdiği öğretmen öykülerinin yayınlanması, uzun uzun kıyım listeleriyle bültenlerin doldurulması bizi yüz binlerin örgütü yapamaz. (...) Edindiğimiz deneyimler; örgütümüzün örgütlenme politikasında ağırlık, öğretmenin ekonomik ve demokratik özlemlerine kaydırılmalıdır. (...) Sendika kurma hakkını bayraklaştırmalıyız.

Yayın organları örgüt politikasının kitle içindeki temsilcisidir. Örgüt, po-litikalarını kitlelere yayın organları aracılığıyla götürür. (...) TÖB-DER’in örgütlenme politikasında yapılacak değişiklik haber bülteni aracılığıyla kitlelere götürülmelidir. (...) Bu güne değin basına verilen demeçlerden hiç biri öğretmenin ekonomik ve özlük sorunuyla ilgili değildir. Oysa, ör-gütümüzün basına verdiği demeçler büyük öğretmen kitleleri tarafından ilgiyle izlenmektedir.

Yukarıda dediklerimizin dikkate alınarak yetkili kurullarda tartışma konu-su yapılması, varılacak sonuca göre örgüt politikasının yeniden gözden geçirilmesi, örgütlenme politikamızla haber bülteni arasında gereken uyumun sağlanması dileğimizdir.”

DİPNOTLAR

- 148 1402 sayılı sıkıyönetim kanununa muhalefet ettikleri gerekçesiyle gözaltına alınan MYK üyeleri şunlardır: **Nural Güven, Ayni Aytan, Musa Uysal, Abdürrahim Uluğır, Burhan Biber, Ali Rıza Kayaalp, Ömer Aydın, Şihça Yavuz, Tefik Yılmaz ve Hamdi Konur.**
- 149 Bültenin 37. sayısında “**Öğretmen Atatürkçülük Deyince Ne Anlıyor?**” başlıklı yazının öğretmenlerden ve çeşitli kesimlerden aldığı olumlu tepkilere başyazıda kısaca yer verilmiştir.
- 150 Genel başkanın mesajında Aralık ayında 10 yeni şube açıldığından söz edilmektedir. Ancak açılan şube sayısı 10 değil 9’dur. Bu şubeler şunlardır; **Türkel, Sivaslı, Kuruköy, Düziçi, Çameli, Sincanlı, Serik, Şavşat, Yenice.**
- 151 Sıkıyönetim 2 nolu mahkemesi (ki Baki Tuğ davanın idianamesini hazırlayan savcıdır) 151 sanıklı TÖS Davasında 59 kişiyi mahkum etmiş, 92 sanığı da beraat ettirmiştir.
- 152 **Bekir Yıldız**’ın Kaçakçı Şahan, Kara Vagon, Reşo Ağa, Sahipsizler adlı kitaplarıyla Fakir Baykurt’un Tırpan, Çilli, Karın Ağrısı ve Cüce adlı kitaplarının öğretmen ve öğrencilere tavsiyesi sakıncalı görülmüştür.
- 153 Gaziantep Halkevi ve TÖB-DER Havza Şubesinin sahneleyeceği “**Çakıl Taşları**” adlı piyes emniyetçe yasaklanmıştır.
- 154 İdam cezalarının kaldırılması için 18.1.1972 tarihinde TÖB-DER MYK’sının yayınladığı bildiri nedeniyle Ankara Toplu Basın Mahkemesinde dava açılmış, duruşma 21 Şubat 1973 tarihine ertelenmiştir.
- 155 Derneğin Birinci Olağan Genel Kurulu 4-5 Temmuz 1972 tarihinde yapılmış, aradan 7 aylık bir süre geçmiştir.
- 156 Dernekler Kanunu değiştiği için dernek tüzüğünde gerekli değişiklikleri yapmak üzere 4-5 Şubat 1973’te Ankara Dilşad Düşün Salonu’nda II. Olağanüstü Genel Kurul toplanmıştır.
- 157 Yeni kurulan bu şubeler; **Suruç, Giresun, Diyadin, Gerger ve Pınarhisar.**
- 158 Bu olay Besni’de meydana gelmiştir.
- 159 İmam –Hatipler o dönemde Lise adı taşıyor, meslek okulu kategorisinde “Okul” olarak adlandırılıyorlardı. Aynı şey Endüstri Meslek okulları için de geçerliydi. Örneğin; Gazi Ahmet Muhtar Paşa Sanat Okulu gibi.
- 160 Hasan Ali Yücel’in Bakanlık yaptığı dönem.
- 161 Raporda belirtildiğine göre bu rakamlar III. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve DİE verilerinden alınmıştır. O yıllarda (1965-1973) 1 ABD Doları 9 TL, öğretmen maaşı ortalama 2700 TL dir. (**İsmail Aydın**; Düünden Bugüne Öğretmenler, sayfa 100, Eğitim Sen yay. Ank,1999)
- 162 TÖB-DER Bülteni bu sırada **3.000** adet basılmaktadır. (İ.A)
- 163 Bu gayrimenkuller şöyledir: G.M.K Bulvarı 14/1 ve 14/12 nolu daireler, Burgazada’da bina ve arazi, Karasu ve Mucur’da arsalar, Mesudiye’de bina ve arsa.

- 164 Bu Konferansta Türkiye'yi Osman Bener, Güngör Salman ve Prf. Aysel Yüceşik'tan oluşan üç kişi temsil etmiştir.
- 165 TÖB-DER Bülteni sayı; 41-42, 1.2.1973.
- 166 Yeni kurulan şubeler şunlardır: **Suruç, Giresun, Gerger, Diyadin ve Pınarhisar.**
- 167 Mut şube yöneticisi Özgür Deniz, Afyon şube üyesi Yaşar Genç.
- 168 Yönetim kurulu yedek üyeliklerine; **Haydar Orhan, A. Rıza Kayaalp, Tahsin Çopur, Nihat Özer, İsmet Yalçinkaya, Gökçen Biber ve Mustafa Zileli** seçilmiştir.
- 169 Jandarma tarafından yapılan aramada el konulan bazı kitapların adlarını ve yazarlarını gelecek kuşaklara belge olması bakımından buraya almayı yararlı gördük; **Piramidin Tabanı** (H. Arman), **Amerikan Sargısı** (F.Baykurt), **Oğlak** (H.Hüseyin Korkmazgil), **Seçme Şiirler** (N.Hikmet), **Ekonomi-Politik** (Nikitin), **Ortanın Solu** (B.Ecevit), **Azizname** (A. Nesin), **Tanığın Biri** (Ş.Kurdakul), **İlk Öğretmen** (C. Aytmatov), **Ay Tutulduğu Gece** (Kemal Bilbaşar), **Maksat Vatan Kurtulsun** (Oktay Verel)
- 170 TÖB-DER Bülteni sayı 43, 15.2.1973
- 171 Bu bildiri THKO üyelerinden Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam cezalarının mecliste onaylanması üzerine idamların infazının önlenmesi amacıyla yayınlanmıştır.
- 172 Nevzat Toroslu, o tarihte Ankara Ün. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi olarak görev yapıyordu. TÖB-DER yöneticileri 1978'de düzenlenen DEK nedeniyle 12 Eylül yönetimi tarafından sıkıyönetimde yargılandıklarında; DEK'e sunulan bazı bildirilerin suç unsuru taşıyıp taşımadığı konusunda bilirkişi olarak atanan Toroslu, bildirilerde suç unsurları görmemiş ve TÖB-DER'li-lerin beraat etmesine katkıda bulunmuştu.
- 173 Şube açmak için başvuran bu yerler şunlardır: **Silvan, Espiye, Gerze, Arpaçay, Sivas, Bünyan, Şabanözü, Bitlis, Kalecik, Afşin, Dursunbey, Doğubayazıt, Ezine, Samsat, Ilgaz, Genç, Urla, Mardin, Yahyalı, Uludere, Çukurca, Keşan, Erzurum.**
- 174 TÖB-DER Divriği Şubesi üyelerinden **M. Baki Karslı**, Komünizm propagandası yapmak, anarşiyi övmek, hükümetin manevi şahsiyetini tezyif etmek gibi suçlamalarla karşılaşmış, sıkıyönetim tarafından gözaltına alınmıştır. Savcılık iddianamesine göre öğretmen Karslı köy dükkanında "**Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını hükümet asamaz, astıkları takdirde çok işler yapılacaktır. Bizler Amerikan emperyalizmini istemiyoruz. Bu hükümet ve Amerikan siyasetini tasvip edenler Amerikan çocuklarıdır. Ben bir öğretmen olarak bu yönde halkı uyarmak ve örgütlemek görevimdir. Buna da muvaffak olacağız.**" şeklinde konuşmuştur. TÖB-DER Bülteni sayı 45, sayfa 6.
- 175 Çekerek Ortaokulu'nda görevli ülkücü öğretmenler, kurul toplantısı sırasında okul müdürü Hamdi Metin ve sol görüşlü üç öğretmene saldırıda

bulunurlar. Konuyu soruşturmak üzere Yusuf Alogan (daha önceki sayılarda yazdığım düşün davetiyesi ile ilgili soruşturmayı da yapmıştı. İ.A) Bakanlık müfettişi olarak görevlendirilir. Sonuçta okul müdürü Eflani'ye diğer iki solcu öğretmen de Çorum Osmançık'a sürülürler.

- 176 Bir üçüncü olayı da ben anlatmak isterim: 1985 yılında Ankara (Kız) Lisesi'nde görevliydim. Dersim yoktu, öğretmenler odasında sigara içip yazılı kağıtlarını okuyordum. Birden odanın kapısı açıldı. Önde uzun boylu bir bey, arkasında okul müdürü içeri girdi. Müdür, eliyle öğretmenlerden ayağa kalkmalarını işaret etti. Odada bulunan öğretmenler ayağa kalktılar. Ben kalkmadım. Müdür ısrarla ayağa kalkmamı işaret ediyordu. Yine kalkmadım. Okul müdürü "Arkadaşlar, size ilçe Milli Eğitim Müdürümüz Sayın A.Y.K.'yı takdim ediyorum" dedi. İlçe Milli Eğitim Müdürü "Merhaba arkadaşlar!" dedi ve çıktı. Yaklaşık yarım saat sonra bir memur göndererek beni odasına çağırta n müdür, "İlçe Milli Eğitim Müdürü bu saygısızlığının hesabını soracak" dedi. Tartıştık. Müdürün işgüzarlığına kızarak odasından çıktım. İlçe müdürü A.Y.K'nın oluruyla aynı hafta içinde bir başka okula "geçici görevle" gönderildim. (İ.A)
- 177 Bilindiği gibi Türkiye'de kadın öğretmenleri en çok etkileyen öğretmen karakterleri **Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu** romanının kahramanı Feride ile **Halide Edip Adıvar'ın Vurun Kahpeye** romanının kahramanı Aliye'dir. Biri, umutsuz aşkını unutmak diğeri sevdiği insanın mücadelesine destek olmak amacıyla Anadolu'da görev almak istemişlerdir. Aliye, muallime olurken **"Toprağın toprağım, eviniz evim; burası için, bu diyarın çocukları için bir ana, bir ışık olacağım ve hiçbir şeyden korkmayacağım; Vallahi ve billahi..."** andıyla Anadolu'da bir kasabada öğretmenliğe başlar. Aliye, subay kızıdır. Vatan sevgisi ile dolu bir Kuvayı Milliye yanlısıdır. Sevdiği adam da öyle. Ancak Aliye işgalcilerle işbirliği yapan tutucu eşraf ve din adamlarının ahaliyi kışkırtması sonucu linç edilir.
- 178 TÖB-DER Bülteni sayı,46
- 179 Bu şubeler; **Silvan, Uludere, Çukurca, Keşan, Erzurum, Mihaliççık, Dursunbey, Yahyalı, Sivas, Edirne ve Şabanözü**'dür.
- 180 Anayasa'nın değişikliğe uğrayan maddeleri; 30, 136,138. Maddelerdir. Bu arada Anayasaya sıkıyönetimle ilgili geçici 21. Madde eklenmiştir.
- 181 Bu dilekçeyi imzalayanlardan 27'si memur, 14'ü bakkal, 13'ü terzi, 6'sı lokantacı, 7'si manifaturacı, 67'si esnaf, 6'sı işçi, 3'ü çiftçi, 10'u tüccar, 5'i Avukat, 2'si mahalle muhtarı, 1'i komisyoncu olup diğer 41 kişinin mesleği belli değildir. Bültenden anlaşıldığına göre öğretmen göreve geri döndürülmemiş ve Ankara'ya dönmüştür.
- 182 Eğer etkinlik gerçekleştirilseydi; Ali Aksungur, Hamdi Konur, Talip Apaydın, Ali Bozkurt ve Rauf İnan konuşacaktı.
- 183 Yeni kurulan bu şubeler: **Kağızman, Ordu, Keskin, Arpaçay, Mardin, Orhaneli, Eskişehir, Afşin, Çifteler, Ilgın ve Karadeniz Ereğli**.

- 184 Demirci Lisesi öğretmeni Tevfik Toptamış, 20 Haziran 1972’de gericilerin saldırısına uğrayıp dövülmüş, bıçaklanmış, ardından da saçları kesilerek Halit Paşa Ortaokulu’na sürgün edilmiştir. Bu arada Bakanlık, Toptamış hakkında soruşturma açmış ve bir müfettiş göndermiştir. Müfettişin sorduğu soruları, belge olması açısından buraya koymayı faydalı bulduk: 1- Okulun 2-A şubesinde “komünizm anlatıldığı gibi kötü değildir” demişsiniz, 2- Atatürk’ün Lenin’e benzeyen bir resmini yaparak okul kitaplığına asmışsınız, 3- Atatürk’ün sol elinde kasketi bulunan resmini rozet olarak bastırmış ve dağıtmışsınız, 4- Deniz Gezmiş ve arkadaşları asıldığı zaman ders yapmamışsınız ve çok üzüntülü imişsiniz” Toptamış hakkında Demirci Savcılığı da “komünizm propagandası yaptığı” iddiasıyla soruşturma başlatmıştır.
- 185 15.9.1971 tarih ve 1318 sayılı yazı
- 186 Yaklaşık olarak iki yıl öncesine ait bir dosyanın bu şekilde gecikmeli olarak yayınlanmasını derneğin, “öğretmenlere yapılan baskıları” belgelendirmek amacı taşıdığını sanıyorum.(İ.A)
- 187 **TÖB-DER Bülteni**, 18.4.1973, sayı 47.
- 188 Güftesi **Behçet Kemal Çağlar’a**, bestesi **Ahmet Adnan Saygun’a** ait olan bu marşın ilk kıtasında “**Toplandık baş çiftçinin Atatürk’ün sesine**” şeklinde olan sözler sonradan “has çiftçinin” biçimine dönüşmüştür. Oysa Mustafa Kemal, **başkomutan, başöğretmen ve baş çiftçidir**. Ona başöğretmenliği layık görenler, kanımca baş çiftçi ünvanını küçük düşürücü olarak görmüş ve has çiftçiye dönüştürmüşlerdir. (İ.A)
- 189 Gerek TÖS’ün İMECE dergisinde ve gerekse TÖB-DER Bülteninde **1 Mayıs** ile ilgili hiçbir yazının yayınlanmamış olması dikkat çekicidir. (İ.A)
- 190 31.1.1972’den beri devam eden ve “II.TÖS Davası” olarak bilinen davanın iddianamesi Askeri Savcı Kd.Yzb. Baki Tuğ tarafından hazırlanmış ve sanıklardan Mehmet Günay, Mahiye Morgül Pekmezci, Kenan Akpınar, Abdurrahman Kaplan, İsmet Akkuş, Yüksel Bingöl, Selçuk Yıldırım, Naci Erol, Berrin Erol ve İbrahim Kozaklı’nın 1969-1971 yılları arasında “**gizli örgüt kurmak, bu örgütü sevk ve idare etmek, bu örgüte üye olmak**” suçlarını işledikleri, ayrıca “**komünizm propagandası yaptıkları**” iddiasıyla TCK’nun 141/1 maddesi uyarınca cezalandırılmaları istenmişti.
- 191 Dursun Akçam 4 Nisan 1971’de **Samsun Alaçam Tütün Mitingi’**nde yaptığı konuşmada “komünizm propagandası” yaptığı gerekçesiyle hakkında açılan davada yargılanmış, 30 Nisan 1973’te beraat etmiştir.
- 192 **Sultandağı, Espiye, Eflani, Çay**
- 193 Satılmış Ertaş, 12 Mart’tan sonra “**Tava Karası-Atatürk’e Dilekçe**” adlı bir şiir kitabı bastırmış, ancak kitap piyasaya sürülmeden bir nüshasını ele geçiren bir “muhabir vatandaş” ın şikayetiyle Ertaş hakkında “komünizm propagandası yaptığı” gerekçesiyle dava açılmış ve 7.5 yıl hapse mahkum edilmiş, karar Yargıtayca usul yönünden bozulunca da serbest bırakılmıştır.

- Ertaş hakkında TÖS Gazetesi'nde yayınlanan bir haber gözüme çarpmıştı. Buraya aktarıyorum: " TÖS Yüksekova Şubesi 4 Ekim 1970 günü yönetim kurulunda bulunan bazı üyelerin başka yerlere nakillerinin yapılması nedeniyle olağanüstü genel kurulunu yaptı. **Ahmet Gök, Satılmış Ertaş, Faruk Tezcan, Hamza Özer, Mehmet Akün** yönetim kurulu üyeliklerine seçilmişlerdir. Şubemiz KARLI DORUKLAR adlı bir gazete yayınlayacaktır." (TÖS Eylül 1970). Satılmış Ertaş ile ilgili fotoğraflı bir yazı için bakınız www.yuksekovahaber.com sitesinde "Devlet Babanın Baba Adamları". (İ. Aydın)
- 194 **TÖB-DER Biga Şubesi** üyesi Beden Eğitimi öğretmeni Osman Bulut'a müfettişler tarafından sorulan sorular; **1-Yılmaz Güney'i övmüşsünüz, 2- Bankaları soyan anarşistler paraları fakir halka dağıtıyor demişsiniz, 3- Üniversite öğrencilerinin yürüyüşü fakir halk içindir. Bu yürüyüşlerin sonucu da sizlere bedava kitap ve defter verdirmektir demişsiniz, 4- Yeni Ortam gazetesi okumuşsunuz ve bu gazeteyi arkadaşlarınıza tavsiye etmişsiniz, 5- Kirazlı YBİ Müdürü Nahit Serdar'a bazı kitaplar tavsiye etmişsiniz.**
- 195 Aydın İncirliova Arzulu Köyü öğretmeni Yunus Yapa, komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle yargılandığı Aydın Ağır Ceza Mahkemesince 4 yıl 2 ay hapis cezasına mahkum edilmiştir.
- 196 **Alaşehir Lisesi** öğretmeni iken evi aranan ve bazı kitaplarına el konulduktan sonra gözaltına alınarak serbest bırakılan (ve daha sonra beraat eden) ve Soma Linyit Lisesi'ne sürülen Kamil Karagöz'ün bu süreçte yaşadıklarını anlatan mektubu.
- 197 Öğrenci Hıdır Tan'ın Büyükbabası Şakir Tan, MEB ve Diyarbakır-Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı'na 14.3.1973 tarihinde verdiği dilekçesinde torununa ve öğretmenlere kurulan komployu detaylarıyla anlatmıştır.
- 198 Derin vuruyoruz kazmayı/Kof sesler geliyor dipten/Çürümüş yıllardır/Değiştireceğiz bu yapıyı kökten... Biraz daha ha gayret/sallanıyor her yeri/Kovuklarda böcekler, çıyanlar/Bir telaş, bir kıyamet... Başka çaresi yok/Yıkıp yeniden yapacağız/Temelden çatıya uygarca/Sonra girip uygarca yaşayacağız...
- 199 **Haydar Orhan**, eski Genel Sekreter **Avni Aytan** ve eski Uşak şube başkanı Galip Akın; Uşak'ta bir toplantıda yaptıkları konuşmalarda "**Tüzüğümüzde ne yazarsa yazsın TÖB, TÖS'ün devamıdır. Fakir Baykurt ebedi başkanı-mızdır.**" dedikleri için yargılanmışlardır.
- 200 Yukarı Volta öğretmenleri, eğitim alanında sömürgeciliğin kalıntılarının temizlenmesi, eğitimin ulusallaştırılması, öğretmenlik mesleğinin itibarının yükseltilmesi, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi isteklerde bulunmuşlardır. **Volta Orta ve Yüksek Okul Öğretmenleri Sendikası** (SUVES) bu isteklerinin gerçekleşmesi için genel grev çağrısı yapmış, bu grev çağrısına **Yukarı Volta Afrikalı Öğretmenler Ulusal Birliği** (SNEAHV) de katılmıştır.

- 201 Haymana Yukarı Sebil Köyü öğretmeni **Hanifi Salık**'ın evi yapılan bir ihbar sonucu aranmış, aramada Dostoyevski'nin **Karamazof Kardeşler** romanı bulunmuş, komünistlikle suçlanan öğretmen, ahali tarafından linç edilmek istenmiştir.
- 202 Malatya Çatalyol Ortaokulu öğretmeni **Hasan Bek**'in evi yapılan bir ihbar sonucu aranır. Aramada Jack London'ın **Demir Ökçe** romanı ele geçirilir, öğretmen gözaltına alınır ve tutuklanarak Malatya Cezaevi'ne konulur.
- 203 **Kazım Köroğlu**'nu Ankara'da **Abece Dergisinin** çıkarıldığı Ataç Sokak'taki büroda tanıdım. Çok özverili çalışıyordu. Abece dergilerini birkaç arkadaşım ve Kazım Köroğlu ile birlikte paketliyor ve Mithatpaşa Postahanesi'ne taşıyorduk. Bu fedakar öğretmen dostumuzun TÖB-DER'in son genel kurulunda delege olduğunu TÖB-DER dergisinde görmüştüm. Onunla aynı gruptan değildim. Çalışkanlığına, demokratik öğretmen mücadelesine verdiği desteğe, fedakarlığına hep tanık oldum. **Ali Bozkurt**'un anılarını anlattığı **"12'den 12'ye"** adlı kitapta dergi paketlenmesi ve taşınmasında (s,264-265) ondan isim olarak söz etmemesinden üzüntü duyduğumu belirtmeliyim. (İ.A)
- 204 Eskişehir Yunus Emre İlköğretmen Okulu Müzik Öğretmeni **İrfan Dülger** hakkında bakanlıkça soruşturma başlatılır. Müfettişlerin yönelttiği sorular şöyle; 1- Öğrencilerle birlikte düzenlediğiniz Bursa gezisinde **"Ey Dev-Genç"** marşını söylediğiniz ve öğrencilere söylediğiniz, 2- İstiklal Marşını daha önceki bir tarihte, öğretmenlerin banyo yaptığı bir anda **"Çıkar yücelerden haber sorarım"** isimli bir türkünün makamında söylediğiniz, 3-Bursa gezisinde öğretmen İmren Eken ve Vijdan Yetişener ile birlikte **"Yenge kızı birtane"** türküsünün makamında söylediğiniz, 4- Hamidiye Koruluğu'na fidan dikerken öğrencilerinize **"bizimle birlikte sol faaliyetlerde bulunursanız size 8 numara veririm"** deddiğiniz... sonuçta; İrfan Dülger **Yozgat Lisesi Müzik öğretmenliğine sürgün** edilir.
- 205 UNESCO, **Görüş** adlı bir eğitim ve kültür dergisi çıkarmaktadır. Dergi, 14 dilde yayınlanıyorken Mayıs ayından itibaren Türkçe olarak da yayınlanmaya başlamıştır. Makale sahibi ise Felsefe Profesörüdür.
- 206 Bu yazıda verilen bilgiye göre Sivas Öğretmenler Derneği 20 Mayıs 1973 tarihinde genel kurulunu yapmış ve dernek kendini feshederek TÖB-DER'e katılmıştır.
- 207 Yeni açılan bu 11 şube şunlardır: **Susurluk, Arapkir, Van, Tosya, Karamürsel, Enez, Boğazlıyan, Selçuk, Ağrı, Gökşun ve Olur.**
- 208 **Zülfü Livaneli**'nin **"Sevdaım Hayat"** ve TÖB-DER'in son Genel Başkanı **Gültekin Gazioğlu**'nun **"Roman Gibi/Anılar"** adlı kitaplarında anlattıkları Hamsi Hücresi (kitaplarda Titrek Hamsi Hücresi olarak geçiyor İ.A) olarak da anılan ve çoğunluğunu öğretmen ve öğrencilerin oluşturduğu bu "gizli örgüt" üyesi kişiler, 1967 yılından beri çeşitli toplantılar yaparak "hücre" oluşturdukları iddiasıyla 1972 yılında gözaltına alınmış, bir süre sonra

serbest bırakılmışlardır. 16 Mayıs 1973 tarihinde ise haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Sanıkları arasında **Zülfü Livaneli** (oğlu), **Hüseyin Öztürk**, **Cihan Alptekin**, **Erdoğan Gönüller**, **Ali Demiralp**, **Ali Faik Cihan** gibi isimler bulunuyordu.

- 209 Hüseyin Yemişçioğlu, 1967 yılında usulsüz bir kongre sonucunda **“Ankara Öğretmenler Yardımlaşma Derneği”** başkanlığına getirilmiş, 1/8 hissesi TÖDMF’den TÖS’e devreden Tuna Caddesindeki binayı bir müteahhite noter yoluyla satmış, ancak üyelerden birinin şikayeti üzerine hakkında dava açılmıştır.
- 210 TÖDMF’nun 1963 yılında düzenlediği **“Büyük Eğitim Mitingi”** sonrasında köylerde çalışan ilkokul öğretmenlerine ayda 150, şehirlerde çalışanlara ise ayda 100 lira “eğitim ödeneği” verilmeye başlanmıştır.
- 211 Merkezi İstanbul’da bulunan **“Köy Öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği”** (KÖYHD), Cumhuriyetin 50. Yılı nedeniyle köy ilkokul öğretmenlerinin katılabileceği **“Cumhuriyetin Türk Köyüne Getirdikleri”** konulu bir yarışma düzenlemiştir.
- 212 Rize Çayeli Lisesi öğretmenlerinden Muharrem Uğurlu, Nurcuların ve Ülkü Ocakları mensuplarının ihbarı üzerine görevden uzaklaştırılmış, açığa alınmıştır. Okulun binden fazla öğrencisi, yirmi öğretmeni, Okul Aile Birliği ve Okul Koruma Derneği yöneticileri bakanlığa başvurarak Uğurlu’nun görev ve döndürülmesini istemiş, bunun üzerine Uğurlu görevine başlatılmıştır.
- 213 Bolu’da çeşitli okullarda görevli 5 öğretmen ve çeşitli okullarda kayıtlı 10 öğrenci “sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek ve memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyet kurdukları” iddiasıyla TCK’nun 141/1-5 maddeleri uyarınca 15 yıla kadar hapis istemiyle yargılanmışlardır.
- 214 1972 yılında **“İdamlara hayır”** başlıklı bildiriye imzalayan Osman Çalımırlı’nın eşi de İstanbul’da ilkokul öğretmenidir. Osman Çalımırlı soruşturma sonrasında Bakanlık tarafından Afyonkarahisar Ortaokulu’na Resim-İş öğretmeni olarak sürülür.
- 215 TÖB-DER Dinar şubesi Temsil Kolu, Cevat Fehmi Başkut’un **“Buzlar Çözülmeden”** adlı oyununu sahnelemiş, elde ettiği 1358 liranın 1000 lirasını Genel Merkeze bağış olarak göndermiştir.
- 216 Önceki sayılarda düğün davetiyelerine **Hasan Hüseyin**’in bir şiirini koydukları ve bu yolla komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla soruşturma geçirdikleri ve yargılandıkları haberini okuduğumuz Alaşehir Lisesi İngilizce öğretmeni **Derya Gölgelioğlu** ve eşi **Nevin Şeker Gölgelioğlu** hakkında meni muhakeme kararı verilmiş, Bakanlık her iki öğretmenin görevlerine son vermiştir.
- 217 Olay Dursunbey ilçesinde geçer. Öğretmen **Halil Öncül** ve **Hüseyin To-ker**, TÖB-DER Dursunbey şubesini kurmuş, bir imamın saldırdığı TÖB-DER

- üyesi kadın bir öğretmeni korumuşlardır. Gelen İlköğretim Müfettişinin yönelttiği sorulardan bazılarını “ibretlik” olduğu için buraya aktarmayı uygun gördük: 1- Sol temayüllü olup, sola meyyal diğer öğretmen ve şahıslarla işbirliği yaptığınız, 2- Mevcut bir öğretmenler derneği varken T.Ö.B. Derneğinin şubesini kurarak, öğretmenleri bölüp ilçede huzursuzluklara sebebiyet verdiğiniz, 3- ilçede vukubulan ve bazı olaylarla ilgili öğretmenlere ilköğretim müdüründen ve kaymakamdan önce sahip çıktığınız, 4- mevcut idare ve yönetim sistemini eleştirdiğiniz, 5- T.Ö.B Dergisi ve Yeni Ortam Gazetesini etrafınıza ve genç köy öğretmenlerine dağıttığınız, 6- Öğretmenler odasında ulu orta ve gereği olmayan zamanlarda Allah, Muhammet, Vatan, Millet, Sakarya, Çanakkale şeklinde sık sık konuşmalar yaparak inanç ve değerlerle alay ettiğiniz, 7- Bir kişi dahi kalsak T.Ö.B kuracağız ve genç öğretmenleri koruyacağız derken öğretmenleri kimlerden ve nasıl koruyacaksınız... (Sorular 13 taneydi ben bazılarını aldım İ.A)
- 218 Ünye şube başkanı **M. Zeki Gündüz**, TCK’nun 142/5. maddesini ihlalden Ünye Ağır Ceza Mahkemesinde, Ankara şubesi üyelerinden **İlksen Tuncer, Nadide Karaşahin, Güner Çetin ve Mahiye Morgül Pekmezci** ise “komünizm propagandası yapmak”tan Nevşehir Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanacaktır. **İlk kez bu kadar sayıda kadın öğretmen yargı karşısına çıkmıştır** (İ.Aydın).
- 219 **İbrahim Aydın**, TÖB-DER Pazar şubesini kurmuş, Çaycılar Kooperatifi Başkanlığına 26’ya karşı 420 oyla seçilmiş, Önceki yöneticilerin yolsuzluklarını ortaya çıkarmış ve Aktepe’de Köy Birliği kurmuştur. İbrahim Aydın çalışmalarından rahatsız olan ülkücü ve dincilerin şikayet ve ihbarlarına maruz kalmıştır. Soruşturmayı yürüten Rize ilköğretim Müfettişlerinden İsmet Gülten, TÖB-DER Pazar şubesine gelerek **“Yaptığım soruşturmada İbrahim Aydın’ın suçsuz olduğunu anladım, bu şikayetlerin komplo olduğuna inandım. Fakat ben ne yapayım? Vali, kaymakam ve Milli Eğitim Müdürü, İbrahim Aydın’ın il dışına sürülmesini istiyor. Ben Milli Eğitim Müdürü’ne Aydın’ın suçsuz olduğunu anlattım. Bana dedi ki; git söyle, Pazar’dan TÖB-DER levhası inecek, İbrahim Aydın TÖB-DER başkanlığından çekilecek, o zaman tahkikat dosyası kapatılacak son çare budur.”** Aydın, Diyarbakır/Çüngüş-Karakaya Köyü öğretmenliğine sürüldü. Aydın’a imzasıyla destek veren bir kadın öğretmenin akrabası olan bir milletvekili, kadın öğretmene şu telgrafi çeker: **“İbrahim Aydın için attığın imzayı geri almazsan, benim yeğenim değilsin. Benim soyumla, kanımla ilgin yoktur. Bunu böylece bilin. Ailemizin temiz mazisini ve şerefini lekelemeye hakkın olmadığını da unutma.”**
- 220 TÖB-DER Çardak şubesi üyesi ve Söğüt Köyü öğretmeni Sait Dönmez hakkında ihbar ve şikayetler vardır. Hakkındaki suçlamalardan bazıları şöyle; 1- Dünya bankasından alınan kredilerin usulsüz kullanıldığını söylemiş-

siniz, 2- Ordu araçlarının usulsüz kullanıldığını söylemişsiniz, 3- Öğretmenler odasına komünizmle ilgili broşürler getiriyormuşsunuz, 4- Devlet güvenliğini sarsıcı sözler sarf etmişsiniz, 5- Köylüleri vergi ve salma ödemeye çağırmışsınız, 6- Öğretmen arkadaşlarınıza yasak yayınlar öneriyormuşsunuz, 7- Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının asıldığı gün siyahlar giymişsiniz. Köylüler tezgahı kuran okul müdürünü protesto eder. Müdür eşyalarını toplayarak köyü terk eder. İlçe idare kurulu öğretmeni suçsuz bulur, ancak Denizli Valiliği “soruşturmanın selameti açısından” öğretmeni Sait Dönmez’i açığa alır.

- 221 Tekzip, Bültenin 48. sayfasında anlatılan ve Elazığ’da geçen olayla ilgilidir.
- 222 Bu 14 şubenin adları şöyle; **Beşikdüzü, Kalecik, Kemalpaşa, Koçarlı, Pınarbaşı, Hilvan, Sivaslı, Osmaniye, Alaca, Soma, Üsküdar, Göktepe/Ermenek, Seyitgazi, Ergani.**
- 223 Güzelyurt Ortaokulu eski Müdürü ve halen TÖB-DER Mut şubesi üyesi İsa Deniz yapılan bir ihbar üzerine gözaltına alınır. İhbarcılar, Deniz’in “her şey millileşsin”, “Rusya’daki ihtilalde 30-40 bin kişi öldü, ama bu gün Rusya bir cennettir” dediğini, İhlara Turistik Tesislerindeki Kilise defterine **“Ey Hz. İsa, adaşın seni geçti. Bizim dinimizin ilkesi sevgi, amacı ilerleme olan evrensel bir dindir”** diye yazdığı, evinde yasak kitap bulundurarak komünizm propagandası yaptığı iddia edilmiştir.
- 224 TÖB-DER Pazarcık şubesi üyelerinden **Mustafa Kurdaşoğlu** hakkında **Pe-yami Safa’nın “Sosyalizm, Marksizm ve Komünizm”** adlı kitabını bulundurduğu için TCK’nun 142/1, 331 ve 526. Maddelerine muhalefet ettiği iddiasıyla dava açılmıştır.
- 225 TÖB-DER üyesi ve Keçiören Lisesi öğretmeni **Ahmet Gültekin** Ülkücülerin ihbarıyla gözaltına alınır ve hakkında komünizm propagandası yapmak suçlamasıyla dava açılır. Savcının sorduğu bazı sorular **“sol elinizle toka yapmışsınız, sol elinize aldığınız kadehle Ecevit’in şerefine kadeh kaldırmışsınız, bu memleketi ancak Ecevit kurtarır demişsiniz, Allaha kitaba küfredmişsiniz”** 21 gün sonra serbest bırakılan Gültekin, açığa alınmıştır.
- 226 Alaçam Lisesi’nde öğrencilerin yakalarına **“Bozkurt”** rozeti takmaları yaygınlaşınca, toplanan öğretmenler kurulu bu rozetlerin okul içinde takılmasını yasaklar ve bu kararı öğrencilere duyurur. Ancak bazı öğrenciler rozetle dolaşmayı sürdürürler. Matematik öğretmeni Malkoçoğlu, nöbetçi koridorda dersi boş bir öğrenciyle karşılaşır. Öğrencinin yakasında **“Bozkurt”** rozeti vardır. Malkoçoğlu kurul kararı ve disiplin yönetmeliği hükümlerini hatırlatarak öğrenciden yakasındaki rozeti çıkarmasını ister. Öğrenci **“Hocam ne var bunda. Bakın rozette Tanrı Türk’ü Korusun yazıyor.”** diyince öğretmen Hayrettin Malkoçoğlu da **“Tanrı hepimizi korusun”** der. Aradan bir gün geçer, Malkoçoğlu karakola çağrılır. Öğrenci öğretmenini **“komünizm propagandası yapıyor”** diye ihbar etmiştir. Malkoçoğlu hakkında TCK’nun 142/3 maddesine göre dava açılır.

- 227 El konulan kitaplar arasında **Aziz Nesin, Bertrand Russel, Engin Tonguç, Orhan Hançerlioğlu, Kurthan Fışek ve Doğan Avcioğlu**'nun eserleri de bulunmaktadır.
- 228 TÖB-DER **Akşehir** şubesi üyesi ve merkez Ortaokulu Resim-İş öğretmeni Nurcan Bilgiç'e açılan soruşturmada 7.6.1973 günü sorulan sorular: **"Sınıf kitaplığınızda Fakir Baykurt, Cengiz Aytmatov, Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Orhan Kemal gibi yazarların kitaplarını bulunduruyormuşsunuz, bunları nasıl ve niçin aldınız? Bazı kitaplara işaret koyarak okunmalarına engel oluyormuşsunuz, sınıfınızda Fakir Baykurt'un kitaplarını tavsiye ediyor ve onun kitaplarından hikayeler okuyormuşsunuz, köylere gidip halkla ilişkiler kuruyormuşsunuz, kimi öğrencilere kitap armağan etmişsiniz, Dağ Otel'i'nde gizli toplantılar tertip ediyormuşsunuz,"**
- 229 1970 yılı sonlarında kendilerine **"Sosyolog"** süsü veren ve halka bazı anketler uygulayan **Barış Gönüllüleri**'nin bu girişimine karşı çıkan bir grup öğretmen bir bildiri yayınlayarak halkın bunlara ilgi göstermemesini ve sorularına cevap vermemesini isterler. Savcılık bu bildirinin toplatılmasına karar verir. Aradan yaklaşık üç yıl geçer. Savcılık olayın peşini bırakmaz ve bildiri yayınlayan öğretmenleri mahkemeye verir. Ancak yargılama sonrasında öğretmenler beraat ederler.
- 230 Olay 25 Mayıs 1973'te **Gazipaşa Ortaokulu**'nda geçer. Orta 3. sınıflarda arama yapılır. Aramalarda Gazeteci **Yılmaz Çetiner**'in daha önce Milliyet Gazetesi'nde dizi yazı olarak yayınlanan ve daha sonra kitap olarak bastırılan **"El Fetih"** adlı kitabıyla Nazım Hikmet'in **"Davet"** adlı şiiri bulunur. Üç öğrenci okul idaresine çağrılır. Okul müdürü durumu ilçe jandarmasına, Kaymakamlığa ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirir. Soruşturmada okulda görevli bazı TÖB-DER'li öğretmenlerin adlarının geçmesi özellikle sağlanır. Emniyete götürülen öğrenciler karakolda sorgulanır. **"El Fetih"** kitabının satın alındığı kitapçıya gidilir. Buradaki bazı kitaplara el konulur. Bu kitaplar arasında **Fakir Baykurt, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Simone de Bollar**'ın eserleri bulunmaktadır. Karakol soruşturmasında bizzat bulunan okul müdürü C.E'nin yanında bir görevli, öğrencilerden birine **"Komünist Nedir?"** diye sorar. Öğrenci **"bilmem"** diye cevap verince görevli: **"Sen ananı si.....tirmisin?"** diye sorunca öğrenci **"Hayır"** cevabını verir. **"İşte"** der görevli **"komünist bunu yapana denir"**. Öğrenciler kelepçeyle savcının huzuruna çıkarılır. Kelepçeden rahatsız olan savcı kelepçeleri çıkarttırır. Üç öğrenci ile kitapçı ertesi gün mahkemeye sevk edilir. Mahkeme öğrencilerin ve kitapların suçsuz olduğuna karar verir. Öğrenciler ve kitapçı serbest bırakılır.
- 231 Kendilerine **"Bozkurtçu"** diyen bir grup, Manisa'da bazı orta dereceli okul öğrencilerinin **"gizli örgüt kurduklarını ve bir birlerine yasak kitaplar verdiklerini"** ihbar ederler. 6 Manisalı öğrenci TCK'nun 142 ve 122.

maddeleri uyarınca **Manisa Ağır Ceza**'da yargılanmış, bazı öğrenciler de okullarından uzaklaştırılmışlardır. 26 Aralık 1995'te Manisa'da 16 lise öğrencisi yasadışı örgüt üyesi oldukları gerekçesiyle gözaltına alınıp işkence görmüşler, yargılama sonucu öğrenciler beraat etmiş, işkenceci polisler ise 85 yıl ceza almışlardı. Bu olay "**Manisa Davası**" olarak kayda geçmişti. Kanımca 1995'tekine "**II. Manisa Davası**" denilmesi daha doğru olacaktır(İ.A).

- 232 **Homongolos**, Reşat Nuri Güntekin'in "**Bir Kadın Düşmanı**" romanındaki "**kayabalığı**" lakaplı kahramanıdır. Romanda cahil, kadın düşmanı bir tipi ifade etmek için kullanılmış. Tıpta "**cüce**" anlamındadır. Mecazi olarak "geri kafalı" anlamına da gelir. Bir üniversitede öğrenciler bir dergi çıkarmak isterler. Adını "**Homongolos**" koyarlar. Tersinden okununca "**sol**" (homo, insan) "**sol insan**" anlamına geldiğini düşünürler.
- 233 Delege sayıları, şube sayısını göstermemektedir. Örneğin; kurultaya mesaj gönderdikleri halde Şile ve Hakkari şubelerinin delegeleri bu genel kurula katılmamışlardır.
- 234 Oysa TÖB-DER'in ilk Genel Başkanı Haydar Orhan ve diğer yöneticiler "Tüzüğümüzde ne yazarsa yazsın TÖB, TÖS'ün devamıdır" dedikleri için yargılanmışlardır.
- 235 8 Temmuz 1973'te toplanan **III. Olağanüstü Genel Kurul**'da tüzüğün 4,20,35,42,43,51. maddelerinde İç İşleri Bakanlığının itiraz ettiği hükümler değiştirilerek tüzük tekrar Bakanlığa gönderilmiştir.
- 236 Genel Kurul delegelerinden sadece 1 tanesi kadındır.
- 237 İstanbul Sıkıyönetim 3 Numaralı Askeri Mahkemesi, "**Orhaneli Adırnas Köy Birliği**"ni kurmaya kalkıştıkları ve TCK'nun 141. maddesine muhalefet ettikleri gerekçesiyle dört öğretmen ve bir köylü çeşitli hapis cezalarına çarptırılıken 7 öğretmen beraat etmiştir. **Hannan Hoplar** (8 yıl), **Sabri Biber** (8 yıl), **Ramazan Köksal** (8 yıl), **Fevzi Torun** (köylü, 5 yıl), **Nihat Özgür** (6 ay). Bu gelişmeyle ilgili olarak **Turan Yılmaz**'ın sorularına verdiği cevaptan bazı bölümleri buraya koymayı yararlı buldum. "1971 darbesinde ben Bursa ili Orhaneli İlçesi Nalınlar köyü öğretmeniydim. Ayrıca Orhaneli ilçesi TÖS şubesi başkanıydim. Çok sayıda öğretmen arkadaş ve köylüler göz altına alındı. Bunlardan TÖS yöneticilerinden başkan, sekreter ve sayman tutuklandı. Yalnız bizler, **Devrimci Güçbirliği ve Köy Birlikleri**'ni kurmakla yargılandık. Ve ben 1973 de Köy birliklerinden berat ettim. Devrimci Güç Birliği davası afla düştü. Sayın Aydın, tüm bu benden istediklerin; benim PUS isimli kitabımda tüm arkadaşların isimleriyle uzun uzun anlatılmıştır."
- 238 **Muzaffer Tat**, Niğde Aksaray Akyamaç Köyü öğretmenidir. 159. maddeden yargılanan Tat, 10 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Hakkında 4.7.1973 tarihinde idari soruşturma açılır. Müfettişin sorduğu sorular; "**1- evinizde**

yasaklanmış kitap bulundurmuşsunuz, bazı kişilere bu kitaplardan pa-sajlar okumuşsunuz, rejim aleyhinde propaganda yapmışsınız. 2- Deniz Gezmiş, Mahir çayan ve arkadaşlarının davalarının haklı olduğu yönün-de halka telkinde bulunuyormuşsunuz. 3- Niğde Ağır Ceza Mahkemesin-de davası görülen olayda hükümetin manevî şahsiyetini tahkir ve tezyif etmişsiniz. 4- Teftiş sırasında 28.11.1972 tarihli “Bizim Radyo”nun yayı-nından alınmış, devlet büyüklerine ve hükümete hakaret mahiyetindeki notu plan defterinizin arasında bulundurmuşsunuz.”

- 239 Acıpayam Kelekçi İlkokulu öğrencileri Kuzuören Köyündeki yangında zarar görenlere yardım amacıyla **“Söğütlü Köyün Öğretmeni”** adlı bir oyun sah-nelemek isterler. Kaymakamlıktan izin için İlköğretim müdürlüğüne başvu-rulur. İlköğretim müdürünün kaymakamlığa verdiği rapor aynen şöyledir: “Söğütlü Köyün Öğretmeni adlı eser tarafımdan tetkik edildi. Köylünün sırtından geçinen toprak ağalarına karşı çıktığı için kendisine deli raporu verilen bir öğretmenin hayatını dramatize eden bu eser, topraksız ve fakir köylünün mal ve mülk sahibi kişilere karşı kin ve düşmanlık duygusu bes-liyecek mahiyette görüldüğünden halka gösterilmesinin sakıncalı olacağı kanaati ile...”
- 240 El konulan kitaplar: “Eğitim ve Toplum Düzeni, Toplum Sınıfları, Nutuk Makinası, Sosyal Şiirler, Devrim Açısından Köy Enstitüleri, Özgürlük Dü-şüncesi, Eğitim ve Sosyalizm, Türkiye’de Kapitalizmin Gelişmesi, Havana Duruşması, Sosyalizmin Alfabetesi, Ekmek ve Şarap, Devrim Üstüne.
- 241 Eleştiride, temel eğitimin 8 veya 10 yıla çıkarılması gerekliliğine vurgu ya-pılmıştır.
- 242 Böylece bu liseler birer meslek okulu değil, yükseköğretime öğrenci yolla-yan kurumlar haline getirilmek isteniyor denilmiştir.
- 243 Sivas Senatörü **Hüseyin Öztürk**, Başbakan Demirel’e öğretmen kıyımla-rı konusunda 35 soru yöneltmiştir. Bu 35 sorunun tamamı bültende ya-yınlanmıştır. Öztürk dilekçesinde özetle şu görüşlere yer vermektedir: “AP’nin Sayın Demirel iktidarı ve onun patentini taşıyan partilerüstü ve koalisyon hükümetleri zamanında 70 bin öğretmene disiplin cezası veril-miş, 10 bini aşkın öğretmen meslekten ayrılarak çoğu yabancı ülkelere işçi olarak gitmiştir. (...) Öğretmenlerin devrimci ve halkçı özellikleri ve nitelik-leri Adalet Partisi’nin tutucu ve çıkarıcı sistemiyle bağdaşmamaktadır. (...) 1965’den buyana 50 yıllık cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde öğret-menlerin bu günkü kadar irdelenip, horlandığı, öğretmenlik onurunun bu kadar zedelendiği, can güvenliğinden yoksun bırakıldığı görülmemiştir. Bu işkenceden öğretmenlerin kurtarılması için neler yapmak istiyorsunuz?” Öztürk sorularına haksız yere sürülen ve kıyım uğratılan öğretmenlerin adlarını vererek bunların açıklanmasını istemiştir.
- 244 **Yeni Ortam Gazetesi**; 7 Temmuz 1973. İç İşleri Bakanı Mukadder Özte-kin’in, valiliklere ve kaymakamlıklara bir genelge gönderdi. Bu genelgeye

göre Bakan, "TÖB-DER'in TÖS'ün devamı bir örgüt olduğunu, bu nedenle TÖB-DER'lilerin izlenmesi gerektiğini" emretmiştir.

245 1965-1975 yılları arasında Almanya'ya işçi olarak giden öğretmen sayısının 3000'in üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

246 Daha önceki sayfalarda TÖB-DER üyesi öğretmenlere **"hasmane tutum-la soruşturma yaptığı"**na tanık olduğumuz MEB Müfettişlerinden **Bedri Alogan** hakkında "eksik tahkikat yaptığı" için kovuşturma yapılması için Bakanlığa müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

247 **İzmit Öğretmenler Derneği** adlı yerel bir deneğin yöneticileri, TÖB-DER İzmit Şubesi üyesi beş öğretmeni kendilerine ve İzmit Valisine hakaret ettikleri için şikayet etmiştir.

248 TÖB-DER Çarşamba şubesi üyesi ve Kocakavak Köyü öğretmeni **Kemal Pala**'ya yöneltilen sorular şunlar; "1- Öğrencilere Dev-Genç marşı olarak bilinen **Gün doğdu hep uyandık** marşını öğretmişsiniz, 2- 23 Nisan 1973'te okulunuzda tören yaptınız mı, İstiklal marşını niçin okumadınız? 3- Moskova Radyosu'nun yayınlarını takip eder misiniz?"

249 TÖB-DER **Kalkandere** şubesi yöneticilerinden **İdris Semiz** hakkında bir İlköğretim Müfettişi tarafından hazırlanan raporda; "yıllık ünite ve günlük planları yapmadığı, okulun faaliyetlerine katılmadığı, şevksiz olduğu, halkı sevmediği, halkın da onu sevmediği, eylemci olduğu, halkın buna komünist gözüyle baktığı..." ifadeleri bulunmaktadır. Oysa öğretmen sürgün edilmek istendiğinde köyden 150 kişi sürgünün durdurulması için imza vermiştir.

250 Bu yazıda Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararlarına uymadığı, M. Zeki Gündüz, Şeyhmuz Hacıyusufoğlu (sonradan öldürülecektir) ve Mahiye Morgül hakkındaki uygulamalar örnek olarak verilmektedir.

251 Bakanlık Müfettişi **Necip Güngör Kısaparmak**'ın öğretmen **İsmail Gökdemir**'e sorduğu sorular; "1- Okulda ikilik yaratarak öğretmen ve öğrencileri gruplara ayırmak, 2- Okulda sol tandansı başlatıp bunu sürdürmek, 3- Yazın, yazım, yazgaç gibi dilimize yerleşmemiş kelimeleri kullanmak ve öğrencilere kullanmaları için baskı yapmak, 4- TÜRK-ELİ dergisini öğrencilere okutmamak, 5- Türkiye'de fakirler kötü bir hayat yaşıyor, zenginler ise iyi bir hayat yaşıyorlar demek, 6- Köy ile şehrin yaşamlarının ayrı olduğunu söylemek, 7- Bir öğrenciye Fakir Baykurt'un kitaplarını özetini çıkarmak üzere vermek, (...)"

252 **Müzeyyen Uçar**, Muğla'da öğretmendir. TÖS üyesidir. Eşiyle birlikte geçirdiği soruşturmalar dan bezince öğretmenlikten istifa ederek Almanya'ya işçi olarak gitmiştir. Uçar, mektubunu şu satırlarla bitirir : **"Biz karı-koca bu tahkikatların bozuk düzeni eleştiren kişiler olarak üzerimizden eksik olmayacağı inancıyla sinirlerimizin her zaman bozulacağını düşünerek Almanya'ya işçi olarak geldik. Buraya gelişimiz bir bakıma mücadele-**

den kaçmak gibi de olduğu için üzgünüz. TÖB-DER'e devrimci çalışmalarında başarılar dileğiyle"

- 253 Ordu Valisi merkezde görev yapan dört öğretmeni, gece evlerinden toplatarak "solculuk propagandası" yaptıkları gerekçesiyle görevden uzaklaştırmıştır. Bunun üzerine dört Avukat bir bildiri yayınlarak "TÖB-DER Ordu şubesinin onurlu üyeleri ve fahri avukatları olarak, doğru bildikleri yolda inançla yürüyenlerin yanında olduğumuzu belirtiriz" demişlerdir. Bu dört Avukat Ahmet Aydın, Rüstem Çelebi, Kenan Çebi ve AKP Hükümetinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yapan **Ertuğrul Günay**.
- 254 **Ordu** Valiliği merkezde görev yapan dört öğretmeni "solculuk yaptıkları" gerekçesiyle işten el çektirince aralarında AKP Hükümetinin Kültür Bakanlığı görevini yürüten Ertuğrul Günay'ın da bulunduğu dört Avukat bir bildiri yayınlarak valiliğin tutumunu kınarlar.
- 255 Binali Seferoğlu Bakanlık müfettişi İnsan Özarallı'nın soruşturma sırasında kendisine yönelttiği sorulara da yer vermiş; **"1- Aşırı sol fikir ve düşüncelerinizi aktif hale getirdiğiniz, bu yolda halk arasına girerek uyarıcı konuşmalar yaptığınız, 2- Deniz Gezmiş'i methettiğiniz, 3- Fakir zengin ayrımı yaptığınız, 4- Sol eylemli konular işlediğiniz, 5- Kürtçülük yaptığınız ve İngilizce yerine Kürtçe okutulsun deddiğiniz...** (9 sorudan bazılarına yer verdik)
- 256 Gürses'in bu yazısından kısa bir bölümü özellikle de **Türkiye Öğretmenleri Niçin Atatürkçüdür** gibi sorulara ışık tutacağını varsayarak buraya aktarmayı yararlı buluyoruz; **"Atatürk ulusçuluğu doğrultusundaki yeni Türkiye'nin yapımında, kuruluşunda, yükselmesinde, gelişmesinde, bu yoldaki bilincin oluşturulmasında en büyük görev; çağdaş bilim, teknik ve sanatı ulus bireylerinin kafasına sokan ve sokacak olan okula ve öğretmene düşmektedir. Atatürk yaşadığı sürece okula ve öğretmene büyük değer vermiştir. Türk öğretmeni toplumdaki en saygın yerini Atatürk döneminde almıştır. Onun içindir ki, Atatürk çizgisinden sapmalar olduğu zaman bunun karşısına ilk çıkan öğretmen kitlesi olmuş ve olmaktadır."**
- 257 Yeni kurulan bu 5 şube şunlardır; **Germencik, Sürmene, Erdek, Elbistan ve Torbalı**.
- 258 Ankete cevap verenlerden 24.340 kişi **"eğitim"**, 24.160 kişi **"pahalılık"**, 23.959 kişi **"işsizlik"**, 13.937 kişi **"sanayileşme"**, 12.501 kişi **"adalet"**, 11.079 kişi **"sosyal güvenlik"**, 10.645 kişi **"konut"** olarak yanıtlamıştır
- 259 Çorum Halkevi'nin açtığı parasız yetiştirme kurslarına 378 öğrenci katılmış, TÖB-DER'li öğretmenler bu kurslarda gönüllü olarak görev almışlardır.
- 260 TÖB-DER **Pertek** şubesi üyesi ve Aşağı güzel bahçe köyü öğretmeni **Mustafa Kaya** köy meydanında jandarma karakol komutanı başçavuş tarafından dövülmüştür. Bu konu ile ilgili aynı bültenin 22.sayfasında **"Dövülen Öğretmenlerden Mektup Var"** başlıklı bir yazıya yer verilmektedir.

- 261 TÖS eski Genel başkanı Fakir Baykurt, 4.1. 1971 tarihinde **“Baskılar Artar Fakat Bunalım Azalmaz”** başlıklı bir bildiri yayınladığı için hakkında kesinleşen karar gereği iki aylık hapis cezasını çekmek için **Kızılcahamam Cezaevi’ne** gönderilmiştir.
- 262 TÖB-DER **Gölbaşı** şubesi **Susuz Yaz** adlı tiyatroyu getirterek sahnelenmesini sağlamıştır. Oyunun sahneleneyeceği sinema salonunun işletmecisi salonu vermekten son anda vazgeçince halk ve öğretmenler kalaslar ve sandalyeler getirerek sahne kurmuş ve açık havada oyunun oynanmasını sağlamışlardır. Ülkücüler oyun sırasında naralar atarak oyunu engellemeye çalışmışlardır. Oyunun sonunda halk oyuncularını coşkuyla alkışlamış, arka sıradaki ülkücülerini yuhalamışlardır.
- 263 TÖB-DER Tüzüğünü 1630 sayılı Dernekler Yasasına uygun hale getirmek için 4-5 Şubat 1973’de II., 8.7.1973 tarihinde III. Olağanüstü Genel Kurul toplanmıştır. III. Olağanüstü Genel Kurulda tüzüğe son şekli verilmiştir.
- 264 MEBakanı Orhan Dengiz; **“Şunu ifade etmek isterim ki, Bakanlık görevine başladığım 15 Nisan 1973 tarihinden bu yana geçen 3,5 aylık süre içinde sayısı 230 bini bulan öğretmenlerden hiçbir hakkında idari ve inzibati herhangi bir karar almak lüzumu hasıl olmamıştır. Ayrıca kendi rızası ve isteği dışında hiçbir kimse başka bir yere nakil veya tayin edilmemiştir.”** diye demec verince TÖB-DER de Kahramanmaraş’ta öğretmen olan Aydın Çöl’ün görevden uzaklaştırma yazısını kanıt olarak sunmuştur. Bu yazının tarihi 13 Temmuz 1973 tür ve altında Bakan Orhan Dengiz’in “Uygundur” imzası bulunmaktadır.
- 265 Yeni kurulan şubeler; **Suluova, Karacasu, Kiğı ve Mazgirt.**
- 266 Adana Erkek Lisesi matematik Öğretmeni Kemal Akpınar, Adana-Hatay illeri sıkıyönetimince gözaltına alınarak tutuklanmış, daha sonra İstanbul’a sevk edilmiş, burada serbest bırakılmış, bakanlıkça da açığa alınmıştır.
- 267 Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı **Ömer Asım Aksoy**, aralarında TÖB-DER’in de bulunduğu kuruluşlara şu yazıyı göndermiştir: **“Atatürk’ün yüksek buyrukları ve huzurlarıyla 26 Eylül 1932’de Dolmabahçe Sarayında toplanmış olan Birinci Türk Dil Kurultayı’nda her yıl bu günün Dil bayramı olarak kutlanması kararlaştırılmıştı. O tarihten beri 26 Eylül günlerinde, yurdun her köşesinde törenler düzenlenerek dil devrimimizin amacı üzerinde konuşmalar yapılmakta, konunun önemi belirtilmektedir. Dil devrimi yurdumuza her alanda geniş ufuklar açan Atatürk devrimleri zincirinin en güçlü halkalarındandır. Bundan dolayı, ulusça 50.yıldönümünü kutlamakta olduğumuz cumhuriyetimizin yapısı içerisinde seçkin bir yeri vardır. Eskiden bütün olanakları kısıtlanmış bulunan Türkçemiz, cumhuriyet çağında benliğini bulmuş, bilim ve sanat dili olma gücü kazanmıştır.”**
- 268 TÖB-DER Elazığ şubesi üyelerinden Ali Kurnaz Kütahya/Simav Demirci Köyü’ne, Mehmet Turp Afyon/Çobanlar Ortaokuluna, Osman Erbey ise

- Konya/Cihanbeyli Altıntekin Ortaokuluna Bakanlık Müdürler Komisyonu kararıyla sürgün edilmiştir.
- 269 TÖB-DER **Gölbası** Şubesi üyesi yedi öğretmen hakkında soruşturma açılmış ve öğretmenlere şu sorular yöneltilmiştir; “Öğrencilerinize Dev-Genç marşını öğretmişsiniz, yasak kitap ve bantlar bulundurmuşsunuz, Dev-Genç’i övücü şiirler ve türküler okumuşsunuz”. Öğretmenler adli soruşturma geçirmiş ve haklarında takipsizlik kararı verilmiştir.
- 270 TÖB-DER İstanbul şubesi üyesi ve **Zetınburnu Abdülhakhamit Ortaokulu** öğretmenlerinden **Havva Esen** ve **Bahri Akbulut**, okul müdürünün ihbarı üzerine mahkemeye verilmişlerdir. Esen ve Akbulut’a yöneltilen suç şöyledir; **“1- Siyasi mahiyetteki bir dilekçeyi öğretmenlere imzalatmak, 2- derslerde komünizm propagandası yapmak”** Okul müdürünün ayrıca 4’ü kendi okulundan, 4’ü de başka okullardan olmak üzere 8 öğretmeni daha ihbar ettiği ortaya çıkmıştır.
- 271 TÖB-DER Tarsus Şubesi Üyesi Enginalp yazısını; “(...) Bu amaçla, ilk aşamada yapılması gereken, hakkında pek çok söylentiler çıkmış bulunan bu kursların, bundan sonra TÖB-DER’li öğretmenler tarafından parsız olarak açılması ve sürdürülmesi bizim önerimiz budur. Böyle bir davranış, halkın gözünden düşmüş ya da düşmekte olan öğretmeni az da olsa kurtaracak, halkla bütünleşmesine yardımcı olacaktır. TÖB-DER’li öğretmenlerin bu işi seve seve yapacağına inanıyorum.”
- 272 A. Kadir’in günümüz Türkçesine uyarladığı ünlü “Han-ı Yağma” şiiri.
- 273 **Görüş**, Mayıs 1973,sayı 1.
- 274 Bakanın sözleri ve benzer bir uygulama için 329 numaralı dipnota bakınız.
- 275 **Kemal Kırlangıç** önce bakanlık emrine alınmış, Danıştay’ın verdiği yürütmeyi durdurma kararının ardından usulen göreve başlatılmış, fakat aynı gün görevden uzaklaştırılmıştır. Kemal Kırlangıç’a özel bir not düşmeliyim. Kendisini İzmir’e yerleştiğim dönemde **Eğitim Sen** 6 nolu şube ve **Eğit-Der** Narlıdere şubelerinin ortaklaşa düzenledikleri ve benim sunum yaptığım “Ayazda Sıcak Adımlar” başlıklı söyleşide tanıştım. Kırlangıç’ın mücadeleci kişiliğini öğrendikçe kendisine karşı duyduğum saygı çoğaldı. Kırlangıç ile yaşadıkları ve örgütlü öğretmen hareketi üzerine bir söyleşi yapmayı tasarlarken, **7 Ekim 2012**’de kalp krizi sonucu öldüğünü öğrendim. **“Yılan Kırkanlar”, “Sanık Yasalar”, “Kırlangıçların Direnişi”, “Torunlarıma Mektuplar”** gibi kitapları bulunan Kemal Abi’nin anısı önünde saygıyla eğiliyorum. (İ. Aydın)
- 276 Hanak Lisesi Müdür Vekili **Ömer Dereli**, 30 Ağustos törenleri sırasında kaymakam Orhan Alpdoğan ile tartışmış, Dereli’ye hakaret eden Kaymakam daha sonra Jandarma karakoluna çağırıldığı Dereliye yumruk atmıştır. Bu olay üzerine bir bildiri yayınlayan TÖB-DER Hanak şubesi **“Dereli’ye vurulan yumruk tüm öğretmenlere vurulmuştur”** açıklamasıyla kaymakamı istifaya çağırmıştır.

- 277 TÖB-DER Ankara şubesi üyesi ve Ankara İlköğretmen Okulu Edebiyat Öğretmeni Ali İhsan Beyhan **“öğrencilerin ahlaki inançlarını bozmak, vergi eşitsizliğinden söz etmek, çağdaş yazarları ve öz Türkçe konuşmayı salık vermek”** iddiaları ile soruşturma geçirmiş ve Altındağ Ortaokulu öğretmenliğine sürülmüştür. Beyhan, Köy Enstitüsü mezunu ve öğretmeni olup 30 yıllık kıdeme sahiptir.
- 278 Zihni Saraç, **“bir siyasi partinin amblemlerini kolye olarak boğazlarına takmak isteyen bazı öğrencilerin bu hareketine engel olduğu, milliyetçilere baskı yaptığı, milliyetçi kitapları toplattığı ve solculara ortam hazırladığı”** gerekçesiyle soruşturma geçirmiş ardından Bitlis İlköğretmen Okulu’na sürülmüştür.
- 279 Maraş Lisesi’ne müdür olarak atanan **Naci Budakoğlu**, okul duvarlarındaki siyasi yazıları sildirmiş, mescit haline getirilen Kimya laboratuvarını eski haline sokmuş, Atatürk aleyhtarı akımı durdurmaya çalışmış ancak ihbar üzerine okul yöneticileri ve bazı öğretmenler hakkında **“Dev-Genç’li Faik Bulut’u (Yazar Faik Bulut) okul pansiyonunda sakladıkları, 12 Mart Muhtırası’na karşı çıktıkları, solcu öğrencileri korudukları, Alevi öğrencilere sempati gösterdikleri gibi suçlamalarla soruşturma açılmış ve haklarında lüzumu muhakeme kararı verilmiştir.**
- 280 Bu yazıda **Rebelais’in Gargantus** adlı kitabından bazı bölümlere yer verilmektedir.
- 281 TÖS Genel Başkanı ve TÖB-DER Ankara şubesi üyesi Fakir Baykurt, 4 Ocak 1971 tarihinde yayınladığı **“Baskılar Artar Fakat Bunalım Azalmaz”** başlıklı bir bildiriden dolayı Ankara Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılanmış ve 624 sayılı yasanın 14/a maddesine muhalefet ettiği gerekçesiyle iki ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Baykurt, Kızılcahamam Cezaevinden 10 Ekim 1973’te tahliye edilmiştir.
- 282 Yeni açılan şubeler; **İnebolu, Develi, Mazgirt, Kiğı, Karacasu, Suluova, Doğanşehir, Savaştepe, Varto, Safranbolu, Urla, Kula, Kütahya, Patnos ve Gündoğmuş.**
- 283 TÖB-DER, mağdur olmuş üyelerine parasal yardımda da bulunmaktadır. Örneğin, bir trafik kazasında hayatını kaybeden Balıkesir şubesi üyesi **Mustafa Karaca’nın** ailesine 1500 lira yardımda bulunmuştur. (TÖB-DER Bülteni sayı 59, sayfa 5) Bu miktarın o dönemde bir aylık öğretmen maaşı kadar olduğunu belirtmeliyiz.
- 284 Eğitim-İş, Eğitim-Sen ve Eğitim-Sen yönetimleri emekli olanların üyeliklerinin devam ettirilmesi hususunda gereken çalışmaları yapmadıklarına şaşırmamak elde değil.(İ.A)
- 285 TÖB-DER Muş şubesi üyelerinden **Kazım Baba, Erdal Şener ve Hüseyin Toptaş** “bildiri basmak ve yaymak” suçlamasıyla tutuklanarak Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı’na gönderilmişler yaklaşık bir yıl sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmışlardır.

- 286 Edebiyat öğretmeni Gürel, öğrencilerin **“Namık Kemal vatan haini ve anarşist miydi?”** sorusuna “Kimse Namık Kemal’e anarşist veya vatan haini diyemez, Namık Kemal vatan şairi ve hürriyet kahramanıdır” diye cevap vermiş, savcılığa yapılan ihbar ve şikayet üzerine tutuklanarak cezaevine konulmuş, valilikçe işten el çektirilmiştir.
- 287 Manavgat şubesi üyesi **Mehmet Ali Kahya**, Serik ilçe merkezinde emniyet komiseri, bekçi ve bir polis memuru tarafından dövülmüş, üç gün komada kalan öğretmenin sağ gözü tamamen kör olmuştur.
- 288 Adıyaman/Besni Çiftlik Köyü öğretmeni **İbrahim Avcı**’nın 23.9.1973 tarihli mektubu: “5.9.1973 günü gerici ve tutucu köy muhtarının düzenlediği silahlı saldırıya maruz kaldım. Olayın ilk duyulduğu andan itibaren bana destek olan Besni TÖB-DER ve Adıyaman TÖB-DER yöneticilerini olayların sonuna kadar **yanımda görmem gözlerimi yaşarttı**. Sevinçliyim, dayak yedim. Yine sevinçliyim. Zira, ben kendimi yapayalnız buluyordum. Aslında hiç de yalnız değiliz. Hiçbir zaman da yalnız kalmayacağımıza inanıyorum. **Ben TÖB-DER üyesi değildim. Üyesi olmadığım halde benden yardımlarını esirgemeyen**, beni yalnız bırakmayan başta TÖB-DER Genel Merkezi yöneticilerine, Adıyaman şubesi yöneticilerine, Besni şubesi yöneticilerine teşekkürlerimi bildirir, yeni ders yılında başarılar dilerim.”
- 289 TÖB-DER Gelibolu şubesi üyelerinden **Mümin Uçar** ve **Süleyman İşliyen** Yeni Ortam Gazetesi’nde ilçede yaşananlarla ilgili yazılar yayınlattıkları için il dışına (Mümin Uçar Yozgat’a, Süleyman İşliyen de Afyon’a) sürülmüşlerdir.
- 290 Konya Ereğli Kutören kasabası öğretmeni ve TÖB-DER üyesi **Karaman Erdoğan**, başına gelenleri anlattığı mektubunda “sol eğilimli olduğu için geçirdiği soruşturmayı, bu arada oğlu Deniz Erdoğan’ı Ankara’ya götürüp tedavi ettiremediği için kaybettiğini, 30 yıllık bir ilkokula sürüldüğünü” anlatarak mektubunu şöyle bitirir; “Sayın Başkanım (TÖB-DER Genel Başkanını kastediyor), **elimizde sadece 4 tane çerçevesi Atatürk resmi var. Haritalar yıpranmış ve kullanılamaz halde. Cumhuriyetin 50.kuruluş yıldönümünde sınıfa asacak Türkiye haritası bulamıyoruz. Bu haritaları sizden bekler, çalışmanızda başarılar dilerim. Saygılarımla.**”
- 291 Tokat ili Turhal ilçesi yeniciler köyü öğretmeni **Selahattin Yazıcı**’nın evi bir ihbar sonucu jandarma tarafından aranır. Arama sonucunda aralarında **“İz (İbrahim Balaban), Allahın Fukarası (Sabiha Serim), İtiraf (Arthur London), Rus Senfonisi (İnci Toksöz-Rukiye Tümen), Şiirimizde İstanbul (Ümit Yaşar Oğuzcan), Şiirimizde Aşk ve Kadın, Moskova’da Bir Sokak, Notlar (öğretmen Yazıcı’nın 27 Mayıs ve Prf. T.Zafer Tunaya’nın eserlerinden derlediği), Ortam ve Eylem dergisi”**nin bulunduğu kitap ve dergilere tutanakla el konulur. Gözaltına alınan öğretmen savcılık tarafından serbest bırakılır. MEB ilköğretim Genel Müdürlüğü’nce **“evinde yasaklanmış**

sol yayınlar bulundurduğu, komünizmi teşvik ve tahrik edici mahiyette resimler astığı, anarşik mahiyette notlar tuttuğu, Lenin ve Mao'yu öven yazılar bulunduğ" gerekçesiyle bakanlık emrine alınır.

- 292 Sivas ilköğretmen okulu öğretmenini **İbrahim Akkoç**, yemekli sohbetlerde“- Köy Enstitülerini övmekte, R.Şemsettin Sırer'e hakaret etmektedir” Onun bu sözleri muhbir vatandaşlar tarafında şikayet konusu haline getirilir. Öğretmen 15 günlük evli iken Malatya'ya sürgün edilir. Burada da ihbarlar ve soruşturmalar peşini bırakmaz. Müdürler Komisyonu kararı uyarınca Amasya 12 Temmuz Ortaokulu'na müzik öğretmeni olarak sürülür.
- 293 Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri savcılığınca 23.9.1973 tarihinde haklarında “Sosyal bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek, sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak için cemiyet kurmak, bu cemiyetin faaliyetlerini sevk ve idare etmek, bu cemiyete üye olmak” iddialarıyla dava açtığı II.Devrimci Eğitim Şurası'na bildiri hazırlayan **Talip Apaydın, Avni Aytan, Ali Bozkurt, Feyzullah Coşkun, Ergin Günçe, Atilla Sönmez, İlhan Tekeli, Adnan Binyazar, Mehmet Cihangir, Haşim Kanar, Cevdet Kudret, Korkut Boratav, Ali Rıza Kayaalp, Yalçın Küçük ve Taner Timur** hakkında “kovuşturmaya yer olmadığına” karar vermiştir. (II.Devrimci Eğitim Şurası'na hazırlanan bildirilerin başlıkları şöyle; Devrim İçin Eğitim, Ülkemizin İçinde Bulunduğu Genel Koşullar, Devrim İçin Edebiyat, İleri Bir Toplum Yaratmak.)
- 294 Adapazarı Lisesi öğretmenliğinden, cezaevine, oradan görevden uzaklaştırılmaya ve ardından da öğretmenlikten istifa ederek kitapçılık yapmasına uzanan Necati Mert'in hikayesi anlatılmaktadır.
- 295 Gürses, yazısında Sokrates'in Müdafaası, Azra Erhat'ın **Ecce Homo** (İşte İnsan) adlı yapıtından yola çıkılarak değerlendirmektedir.
- 296 Yazıda ilköğretmen okuluna giren lise mezunlarının “Er” olarak askere alınması işlemi iptal edilerek bunların “Er öğretmen” olarak görev yapmaları sağlanmıştır. (TÖB-DER'in açtığı bu davadaki 60'ı TÖB-DER üyesidir)
- 297 İzmit şubesinin **Sayın Öğretmen Arkadaş** hitabıyla başlayan bildirisinde özetle şu görüşler yer almaktadır; **“Amacı, üyelerinin ekonomik, sosyal haklarını savunmak, Atatürk ilkelerini halkımıza ve geleceğin sahipleri gençlerimize benimsetmek, eğitim-öğretim ve meslek sorunlarının çözülmesi doğrultusunda çaba göstermek olan TÖB-DER İzmit şubesi yoğun çalışma dönemine girmiş bulunmaktadır. (...) Başöğretmen Atatürk'ün çizdiği doğrultuda çalışan öğretmenler olarak, geçmişin yanlışlarından arınarak TÖB-DER çatısı altında birleşelim.”**
- 298 **Tosya Öğretmenler Derneği** ile aynı binayı paylaşan TÖB-DER'in açılması ve tabelasını binaya asması üzerine ilçede yayınlanan **“Üç Hilal”** adlı gazete, TÖB-DER binasında “Enternasyonal Marşı” söylendiğini, TÖB-DER'in komünist bir örgüt olduğunu yazarak halkı kışkırtmaya çalışmış, ancak TÖB-DER faaliyetlerine devam etmiştir.

- 299 Bu öğretmenler THKO Davası kapsamında Ankara Sıkıyönetim komutanlığınca tutuklanmış, 19.10.1973'te Mamak Askeri Cezaevinden tahliye olmuşlardır.
- 300 Veliler TÖB-DER Bursa şubesine bir dilekçe ile başvurarak bozuk eğitim sistemi nedeniyle tek veya daha çok dersten mağdur olan öğrencilerin mağduriyetlerinin giderilmesini istemişlerdir.
- 301 TÖB-DER **İstanbul** şubesinin Aksaray'daki salonunda 27 Ekim-3 Kasım tarihleri arasında düzenlediği konferansların konu başlıklarını ve konuşmacıların adlarını yayınlamayı uygun bulduk: **"Örgüt Açısından Eğitimimizin Genel Değerlendirmesi-Ali Bozkurt", "50. yılda Eğitim Sorunlarımız- Şükran Ketenci, Enver Karatekin, Ertal Altan, Mehmet Başaran, Muzaffer Sencer", "Öğretmenin Özlük Sorunları- Nevzat Helvacı", "Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Örgütlenmesi- Hamdi Konur", "Eğitim ve Tiyatro-Genco Erkal, Ali Poyrazoğlu, Kandemir Konduk, Zeliha Berksoy, Erol Toy", "Eğitim ve Sinema- Lütfi Akat, Onat Kutlar, Erol Keskin, Fevzi Tuna, Ahmet Mekin", "Öğretmen ve Aydın İlişkileri-İsmail Cem", "Ekonomik Kalkınmada Eğitimin Yeri-Cavit Orhan Tütengil"**
- 302 Siverek'te bir siyasi partinin ilçe başkanı, 14 Ekim'de yapılacak seçimlerde sandık başında görev alacak öğretmenlerin kurslara katılmayıp Diyarbakır'a gelen CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i dinlemeye gittiklerini iddia ederek soruşturma açılmasını istemiştir.
- 303 TÖB-DER Erzincan şubesi üyesi ve Erzincan Lisesi Matematik öğretmeni **Ali Şahin**'in görevine Müdürler Komisyonunca son verilir. Şahin'in kaldığı otel odasında arama yapılmış, **Türkiye'de Üç Devir** (H.Veldet Velidedeoğlu), **Sendika ve Grev** (Fakir Baykurt), **Beslenme Sorunu** (O.Nuri Koçtürk), **Ulusal Ordu** (Haydar Tunçkanat), **Çakırcalı** (Yaşar Kemal) adlı kitaplarla TÖB-DER Bültenlerine el konulmuştur. Ali Şahin soruşturma geçirmiş ve kendisine şu sorular yöneltilmiştir; **"1- Aşırı sol çevrelerle işbirliği yapmışsınız, 2- Sınıf öğretmeni olduğunuz sınıfta solcu öğrenciler varmış, 3- Aşırı solcu olan bir öğrencinize İngilizce sözlük armağan etmişsiniz, 4- Amerika'nın verdiği öğrenci burslarına karşı çıkmışsınız."**
- 304 Yozgat **Çayıralan** şubesi yöneticisi **Alpay Ünlükeçe**, gece yarısı evini basan polisler tarafından karakola götürülür. Gereke "evinde yasak yayın bulundurmak ve TÖB-DER'e üye olmaktır. Karakolda dövülen öğretmen bunu doktor raporuyla kanıtlar. Çıkarıldığı Sıkıyönetim savcılığında hakkında görevsizlik kararı verilerek serbest bırakılır.
- 305 Bu şiirin sözlerini **A. Kadirin** günümüz Türkçesine çevirdiği haliyle yayınlıyoruz:
"Yeter artık bu pislik, yeter bu karanlık/bu topraklar da adam olmalı, adam/ Alınlardan akıl fışkırmalı, alınlardan ışık/ örümcekli kafalı kal-mamalı, işkence bitmeli, hak yerini bulmalı/ ne kadar çok gülerse halkın

yüzü, o kadar çok açar insanlığın gülü./Haydi örümcekli kafalar, haydi pislikler, haydi karanlıklar, haydi çekin arabanızı !/Bize sen doğ doğru-luğun güneşi, sen doğ,/çabuk ama, sabrımız kalmadı !/ Sana çok az bu döktüğüm dil, bu hasret/ sen tek ışığının gelecek günlerimizin./ Söndür şu cehennemleri, bütün insanları güldür,/ mutlu olsun insanlarımız kıyamete dek,/insanlarımız kıyamete dek özgür./ Haydi örümcekli kafalar, haydi pislikler, haydi karanlıklar, haydi, çekin arabanızı !/Bize sen doğ, kardeşliğin güneşi, bize sen doğ,/ çabuk ama, sabrımız kalmadı!”

306 Binali Seferoğlu, daha sonra EĞİT-DER genel merkez yöneticiliği yapmıştır.
307 İstanbul Şubesi’nde 27.10.1973 tarihinde yapılan konuşma.

1974

1.1.1974 tarihinde yayınlanan Bültenin **64.** sayısının manşetinde **“Cumhurbaşkanının Çağrısına Cevap Veren Genel Başkanımız Hakkında Soruşturma”** başlıklı bir haber bulunmaktadır³⁰⁸ Bültenin **Başyazısında** **“Yeni Yıla Girerken Kendi Kendimize”** başlıklı bir değerlendirmeye yer verilmektedir.

3. sayfada 15 TÖB-DER şubesinin açılışı duyurulmaktadır.³⁰⁹ 4. sayfada Federal Almanya ve Batı Berlin’deki Türkiyeli Öğretmenler Derneği’nin TÖB-DER ile dayanışma mesajı bulunmaktadır.

6. sayfadaki **“Haberler”** başlıklı bölümde **“TCK’nun 142.maddesine muhalefetten yargılanan Ankara Şubesi Üyelerinden Ö.Faruk Özateş, Tevfik Yılmaz ve Mustafa Kemer Beraat etti”**, **“Sıkıyönetim Askeri cezaevinde tutuklu bulunan İstanbul şubemiz üyelerinden Refik Gürel ve Ali Çiçekli tahliye edildi”** haberleri öne çıkmaktadır. Bültenin 6-16 sayfaları kıyım haberlerine ayrılmış. **“Kıyım...Kıyım...Kıyım...”** başlıklı bölümde göze çarpan bazı haberler şöyle; **“Tavas Şubesi Üyesi Nermin Yılmaz, 69 TÖS Boykotuna katıldığı için iki buçuk yıl memuriyetten men cezası aldı”**, **“TÖB-DER eski yöneticisi ve Ankara şubesi üyesi Avni Aytan emekliye sevk edildi”**, **“Çerkeş 27 Mayıs Lisesi öğretmeni Nurettin Yıldırım görevden uzaklaştırıldı”**, **“Siirt şubemiz üyesi iki müfettiş ve bir müdür görevden uzaklaştırıldı”**, **“Tatvan Şubemiz Saldırıya Uğradı”**, **“Kastamonu şubemiz üyesi Mustafa Terzi görevden uzaklaştırıldı”**, **“Çankırı’da Öğretmen Kıyımı”**, **“Dinar’da 12 Öğretmen Sürüldü”**,³¹⁰ **“Mardin’de kıyımlar ve saldırılar sürüyor”**,³¹¹ **“Ben Sürüldüm de Yol Tamamlandı mı?”**³¹² Öğretmen **Hasan Kul**’un kaleme aldığı ve kendisine yapılan haksızlıkları anlattığı **“Bir Kıyımın Öyküsü”** başlıklı yazı Bültenin 11.sayfasında yer bulmuş kendine.³¹³ **“Kıyımlar Beldesi”** başlıklı yazıda ise Demirci ilçesinde birkaç öğretmenin başından geçenler anlatılıyor.³¹⁴ 15.sayfada **“Bir Kıyım Kararı”** başlıklı yazı gözümüze çarpmakta. Bu yazıda Develi Kaymakamlığı İdare Kurulu’nun verdiği 68 nolu kararı var. Bu kararda 6 öğretmen hakkında **“Develi’yi, Kayseri’nin TÖS merkezi haline getirmek, aşırı sol taraftarı olmak, bu fikirlerle (öğrencileri-olmalı) zehirlemek ve sol yayınları okumak”** tan 27.11.1973 tarihinde lüzum-u muhakeme kararı veriliyor.

16.sayfada **Fevzi Ceylan** imzalı **“Halkı Uyandırmak”** başlıklı bir yazı yer almış. **Hukuk Köşesi**’nde Av. Halit Çelenk’in 27 Mayıs ve Anayasa’yı anlatan **“Dün ve Bugün”** başlıklı yazısı bulunuyor.

Eğitim Köşesi'nde **"Feodal Toplum Üzerine -I"** başlıklı yazıya yer verilmiş. **"Adalet Partisi'nin 'İlerici' Eğitim Politikası"** başlıklı iki sayfalık değerlendirme yazısı ise Bültenin son sayfalarını süslüyor.

15.1.1974 tarihli 65.sayının manşetinde **"Danıştay kararlarını Uygulamayan Milli Eğitim Bakanı Dengiz'i mahkemeye Verdik"** haberi bulunuyor. **Başyazı'nın** başlığı ise **"Meyak ve Öyak Girişimleri"** 2 ve 5.sayfalarda **"Bölge Toplantıları"** ile ilgili bilgilendirme yazıları var.

"Şubelerimizden Haberler" başlıklı bölümde **"Şenkaya ve Samandağ şubelerimiz TÖS'ün mallarını geri aldı", "Erzurum Şenkaya Öğretmenler Derneği 10.12.1973 tarihinde kendini feshederek TÖB-DER'e katıldı"** haberleri öne çıkarken aynı sayfada eğitimle ilgili dünyadaki bazı gelişmelere yer verilmiştir. Yazıda Cenevre'de toplanan **"34. Uluslar Arası Eğitim Konferansı"**nın verilerine göre 1970 yılında silahlanmaya 197 milyon dolar harcanırken eğitime 161 milyon dolar harcanmıştır. Unesco'ya göre okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 700 milyondan 783 milyona çıkmıştır. Yine yazıdan öğrendiğimize göre 8 Eylül tarihi **"Uluslar Arası Okuma Yazma Günü"** olarak kutlanıyormuş.³¹⁵

10.sayfada H.Basri Aydın'ın kaleme aldığı **"Atatürk ve Atatürkçü Öğretmenlere Karşı Sürdürülen Düşmanlığın Kökeni"** başlıklı yazısı bulunuyor.³¹⁶ 11.sayfada M. Rauf İnan'ın **"Ülkücü Bir Bakan"** başlıklı iki sayfalık yazısına yer verilmiştir. İnan bu yazısında 1 Ocak 1929 tarihinde hayata gözlerini yuman **Mustafa Necati**'yi anlatıyor. İnan özetle; *"Üç tip Milli Eğitim Bakanı vardır. Birincisi, tümünden unutulmuş olanlar. İkincisi Fıkralara konu olanlar (ya da fıkralaşmış olanlar) Üçüncüsü, destanlaşmış olanlar"* diyerek Mustafa Necati'yi üçüncü gruba dahil eder. Necati'nin 1922'de yazdıklarından örnekler verir.³¹⁷ Atatürk'ün Necati'nin ardından gözyaşı döktüğünü söyleyerek Hasan Ali Yücel'in Necati için yazdığı şiirinden bir dize aktarır.³¹⁸

Bültenin **"Hukuk Köşesi"**nde Av.Halit Çelenk'in **"Hukuk Kavramı"** başlıklı yazısı, **"Eğitim Köşesi"**nde **"Feodal Toplum Üzerine -II"** başlıklı yazı bulunmaktadır.**"Edebiyat Ödülleri"** başlıklı inceleme yazısını Hikmet Altınkaynak kaleme almış.³¹⁹ **"Şiir Sayfası"**nda **Nazım Hikmet**'in **"Umut"** adlı şiiri kendine yer bulmuş.

14 Ekim 1973 tarihinde yapılan genel seçimlerde %33 oy alan CHP ile %11 oy alan Milli Selamet Partisi (MSP), 28 Ocak 1974'ten 17 Aralık 1974'e kadar süren bir koalisyon hükümeti kuracaklardır. Kurulan bu hükümette CHP'li Mustafa Üstündağ Milli Eğitim Bakanı olacaktır. Hükümet 15 Mayıs 1974'te Genel Af kanunu çıkaracak, bu kanunla birçok solcu özgürlüğüne kavuşacaktır. TÖB-DER'in 2. Olağan Genel Kurulu'na Milli Eğitim Bakanı Üstündağ da katılacak ve Genel Kurula hitaben bir konuşma yapacaktır ki bu durum TÖB-DER tarihinde bir ilktir ve sonudur.

1.2.1974 tarihli olan **66.** sayının manşetinde “Örgütlenme ve Eğitim Sorunlarını Görüşmek Üzere **Şube Başkanlarımız Ankara’da Toplanıyor**”³²⁰ “Başyazı”nın başlığı “**Şubat Ayında Seminer Çalışmalarımız Olacak**” şeklindedir.

“**Haberler**” başlıklı bölümde öne çıkan başlıklar şöyle; “**İstanbul Şubemiz Üyesi Hasan Kıyafet Tahliye Edildi**”, “**Cemil Çakır, TÖB-DER’e Borcunu Ödedi**”,³²¹ “**Dünya Öğretmenlerinden Haberler**” başlıklı bölümde “**FİSE’nin 10.Genel Kurulu Toplandı, Guatemala’da Öğretmen Kıyımı, Belçika’da Öğretmenlerin Grevi, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti’nde yeni ders yılı başladı**” haberleri göze çarpmaktadır. “**Kıyım...Kıyım...Kıyım...**” başlıklı sayfada “**Afyon’da Yirmi TÖB-DER’li Öğretmen Sürüldü**”, “**Kağızman’dan Dört, Artvin’den Üç Öğretmen sürüldü**”, “**Şavşat Şubemiz üyesi Ali Aksakal, Müdürlük Görevinden Alınarak Sürüldü**”³²² TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt imzalı yazının başlığı “**Devrimci Öğretmen Kıyımı**”, “**Hukuk Köşesi**”nde Çelenk’in “**Örgütlenme Zorunludur**” başlıklı yazısına yer verilmiştir. “**Eğitim Köşesi**”nin konu başlığı ise “**Kapitalist Toplum Üzerine-I**”³²³.

Bültenin 14-16.sayfalarında 26 Haziran 1922 tarihinde “**Türkiye Muallime ve Muallimler Dernekleri Birliği**”nin yayınladığı bildiri yayınlanmıştır.³²⁴ 17 ve 18.sayfalarda **Zehra Tunç’un** “**Kibritler**” adlı öyküsü **Mehmet Koç’un** sunumuyla kendine yer bulmuş. Bültende “**İngiltere Öğretmenler Birliği ve Genel Eğitim**” başlığıyla Edward Britton’un bir yazısına yer verilmiş.³²⁵ Bültenin son sayfasında “**Mustafa Üstündağ Milli Eğitim Bakanı Oldu**” haberi ile Ali Bozkurt’un Bakan Üstündağ’ı kutlayan mesajı yayınlanmıştır.

67. sayı 15.2.1974 tarihli. Manşette “TÖB-DER Semineri Ankara’da Yapıldı” haberi Milli Eğitim Bakanı Üstündağ’ın fotoğrafıyla birlikte yer almıştır.³²⁶ “Seminer Çalışmalarımız Üzerine”, “Başyazı”nın da konusu olmuştur.

“Şubelerimizden Haberler” de “Burdur, Suluova ve Bergama şubelerinin kayyumda bulunan TÖS mallarını geri aldıkları” haberi sayfanın en dikkat çekicisi. 6-8.sayfalarda TÖB-DER toplantısında Milli Eğitim Bakanı Üstündağ’ın yaptığı konuşma bulunmaktadır. Bu konuşmanın bazı yerlerini özetleyerek veriyoruz;

MİLLİ EĞİTİM BAKANI TÖB-DER TOPLANTISINA KATILIYOR

“Biyografimde bahsedilmemiş olmama rağmen ben 1951 yılında İvriz köy Enstitüsünden mezun olmuş ve 7 yıl ilkokul öğretmenliği yapmış bir arkadaşınızım. (...) Türk öğretmenin itibarı en yüksek derecesine Atatürk döneminde ulaşmıştır. (...) devlet yönetimini elinde bulunduranlar demokratik kurallar içinde kendilerini tenkit eden dernekler ve diğer kuruluşlar için gerekli anlayışı göstererek yardımcı olmalıdırlar. (...)değerli meslektaşlarım, bu öğretim yılında 41.239 ilkokulun 110.212 dershanesinde 159.769 öğretmen 5.400.851 öğrencinin yetiştirilmesi için görev yapmaktadır. İlkokullarda bir dersliğe düşen öğrenci sayısı şehirlerde 63, köylerde ise 43’tür. Sayısı 20.505’i bulan orta ve dengi okullarda 26.071 öğretmen, 1.119.924 öğrenci görev yapmaktadır. 1.267 lisede 19.781 öğretmen 503.845 öğrenci öğrenim görmekte ve görev yapmaktadır. Özetle, 216.322 öğretmen, toplumumuzun isteklerine uygun olarak insan unsurunu hazırlama faaliyeti içindedir. (...)Topluma dinamizmi getirecek en güçlü örgüt sizsiniz. (...) Öğretmenin özgür bir ortamda çalışmasını temin edeceğiz, özgür çalışacağız Barışın, birliğin özlemiyle öğretmen topluluğuna yürekten huzur ve mutluluklar diler, en derin saygılarımı sunarım.”

Bu arada TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt, Bakan Üstündağ’a öğretmenlerin özlük, mesleki talepleriyle, ekonomik durumlarının iyileştirilmesi, öğretmenler üzerindeki siyasal baskılara son verilmesi, kıyım ve sürgünlerin durdurulmasını isteyen üç sayfalık bir mektup sunmuş ve bu mektup Bültenin 9-12.sayfalarında yayınlanmıştır. Bültende Ali Bozkurt’un toplantının açılışında yaptığı konuşmaya “TÖB-DER Türkiye Öğ-

retmenlerinin Demokratik ve Mesleki Mücadele Örgütüdür” başlığıyla yer verilmiştir. Bozkurt konuşmasının bir bölümünü yayınlamayı uygun bulduk;

“TÖB-DER TÜRKİYE ÖĞRETMENLERİNİN DEMOKRATİK VE MESLEKİ MÜCADELE ÖRGÜTÜDÜR”

*“ Örgütümüz Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü örgütüdür. Ülke-
mizde kamu kesimindeki örgütlerden bahsedilirken akla sadece TÖB-DER
gelmektedir. (...) TÖB-DER güç günlerin örgütüdür. TÖB-DER üye ve yöne-
ticileri güç günlerin yasal, yılmaz savaşılarıdır. Bunu dost, düşman her-
kes kabul etmektedir. TÖB-DER’in kuruluşundan bu yana 2,5 yıl geçmiştir.
Bunun iki yıldan fazlası sıkıyönetim altında geçen çalışmalarımızdır. (...) Bu
bakımdan örgütümüz kurulduğundan beri ayakta durabilme, haksız işlemler
yüzünden açlığa terkedilen arkadaşlarına, tutuklu bulunanların eş ve çocuklarına
zeytin ekmek alabilmenin önemini baş uğraş olarak görmüştür. (...) Koşulların güç
olmasına rağmen, örgütümüz 2,5 yıl içinde çeşitli yerlerde düzenlenen birçok
toplantıda bir yandan Türkiye öğretmenlerinin yeniden örgütlenme, birleşme,
yardımlaşma ve dayanışma konusunu ele alırken, bir yandan da Türkiye’nin çözüm
bekleyen eğitim-öğretim sorunlarını ele almış, bunların çözülmesi için çaba har-
camıştır.(...) Bozuk düzenin bir yansıması ve parçası olan bugünkü çağ-
dışı, tüketici, verimsiz, kısır, ezberci, gayri milli ve çıkmazlar içerisinde
bocalayan eğitim sistemi mutlaka değiştirilmelidir. Bu sistemi orasından,
burasından düzeltmeye çalışarak ayakta tutmanın olanağı yoktur. (...) Eğitim
alanına gerekli yatırımları yapmayan, yapamayan, halkımızın okuma-yazma
öğrenmesini, bilim ve kültürün nimetlerinden yararlanmasını, yüzyılların
karanlığında, cehaletin pençesinden kurtulmasını, sınıfsal çıkarlarına aykırı
bulanlar, halkımızın bilinçlenmesini, insanca bir yaşam süreceği düzene
kavuşmasını, her türlü sömürden kurtulmasını istemeyenlerden eğitim
sorununun çözümünü bekleyemeyiz. Bu yüzden biz Türkiye öğretmenleri,
1961 Anayasası’nın bütün demokratik olanaklarından yararlanarak bozuk
eğitim düzenine ve bu düzeni savunan ve uygulayanlara karşı mücadele
ettik. Bunun için tek tek öğretmenler olarak saldırılara uğradık, dövüldük,
sövüldük. 12 Mart’tan önce örgütümüz olan TÖS ve onun yüzlerce üyesi,
şubesi gerici güçlerin saldırısına uğradı. (...) Fakat örgütün ve bir örgüt
altında birleşmenin yardımlaşma*

ve dayanışmanın ne olduğunu bilecek deneyi olan Türkiye'nin yurtsever, ilerici, Atatürkçü, devrimci ve 1961 Anayasasına bağlı öğretmenleri; çıkarılan bütün güçlüklerle, baskılara, kitleler halinde gözaltına alınmalara, tutuklamalara, balyoz hareketına, imzalı ve imzasız mektuplarla yapılan ihbarlara, dayaa, sürgünlere, kıyımlara, işten ve aştan edilmelere rağmen sabırla, inatla karşı koydular ve şu ana kadar TÖB-DER'in il, ilçe ve bucaklarda 395 şubelerini kurmayı başardılar.(...)”

Bültende **Hamdi Konur**'un **“Az Gelişmiş Ülkelerde Öğretmenlik Mesleği”** adlı yazısına da yer verilmiştir. Av. Halit Çelenk'in yazdığı **“Hukuk Köşesi”**nin başlığı **“Örgütlenme Hakkı ve Dernekler Yasası”**. Bültenin arka kapağında Başbakan Bülent Ecevit ve Milli Eğitim Bakanı Üstündağ'ın göreve başlamaları nedeniyle kendilerini telgrafla kutlayan TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'a gönderdikleri cevabi **Teşekkür** telgrafları ile B. Brecht'in **“Dünyanın Dostça Kurulduğunu Söyleyenlere Karşı”** adlı şiiri bulunuyor.

Bültenin **68.** sayısı **1.3.1974** tarihli dir. Manşeti **“Genel Başkanımız Almanyaya Gitti”**³²⁷ şeklindedir. **“Başyazı”** bölümünün başlığı **“Suçluyu Her Zaman Yasalar Belirlemiyor”** olarak belirlenmiş. Bültenin 2.sayfasında iki adet **“Örgüte Teşekkür”** telgrafı var. Paylaşmak istedim. *“Oğlum Vahdettin Gayret'in ve Gayret Ailesinin acılı günlerinin bitmesi için gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınız nedeniyle şükranlarımızı iletiriz. Bizim durumumuzda olan tüm ailelerin sevinmesi dileğimizdir. Zor günlerimizde yanımızda olan TÖB-DER'e selam, saygı ve başarı dileklerimizi iletiriz. Babası ve Annesi”*³²⁸ ... *“Uğradığım saldırıdan dolayı bana gösterdiğiniz ilgiye çok teşekkür ederim. Gerek Genel Merkezden ve gerekse Sungurlu şubemden aldığım telgraflar, benim yaşama gücümü arttırdı. Ölümle pençeleşirken verilen ilaçlardan daha çok etkili oldu telleriniz. Cengiz Öztürk TÖB-DER Sungurlu Şubesi üyesi”*.

Bültenin 6.sayfasında **“Öğretmenlikten İstifalar Artıyor”** başlıklı bir yazı var. Bu yazıda adları yazılı 40 öğretmenin öğretmenlik mesleğinden istifa ettikleri duyurulmaktadır. Belge olur diye bir istifa mektubunu yayınlamayı uygun gördük;

“Sürekli artan hayat pahalılığı ve öğretmenlerin toplum içindeki değerinin düşürüldüğü bir ortamda şerefle öğretmenlik yapma olanağım kalmamıştır. Aile sorumluluğum, insanlık onurum, meslek gururum, içinde bulunduğum maddi sıkıntılar beni çok sevdiğim mesleğimden ayırmak zorunda bırakmıştır. İyi öğretmenlik yapabilme ortamı bulduğumda aşığı olduğum mesleğime döneceğim tabiidir. Tahsin Umur/ Kemalpaşa Koşuboğazı Köyü Öğretmeni”

7.sayfada **“Dış Ükelere İşçi Olarak Giden Öğretmenler”**in isim listesi ve hangi ülkeye gittikleri yazılı.³²⁹ 8.sayfada ise Gazi Antep’e giden Başbakan Yardımcısı ve MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan’a sunulan aralarında TÖB-DER şubesi ve sendika şubelerinin **“Af Sınırsız Olmalıdır”** başlıklı mektuba yer verilmiştir.

9.sayfada Erdem Uzun³³⁰ imzalı **“Kıyım Hoş Geldi Sefa Geldi”** başlıklı yazı yayınlanmış. Bu yazıda bir ihbar mektubuna dayanılarak açılan müfettiş soruşturmasında Erdem Uzun’a sorulan sorular ve Uzun’un savunmasına yer verilmiştir. Uzun’a yöneltilen suçlamalar şöyle; **“Leninist olduğunuz, okulda Göze adlı dergi çıkardığınız ve idareden izin almadığınız, Kompozisyon sınavında yüksek not alan bir öğrenciye Özgür İnsan adlı kitabı verdiğiniz, Cumartesi günleri bayrak törenlerine katılmadığınız, İstiklal Marşı’na karşı olduğunuz, Kazım Koroğlu ile birlikte öğretmen ve öğrencileri boykota teşvik ettiğiniz, sol ve yasaklı yayınları öğrencilerinize okuttuğunuz, sol görüşlü öğrencilere yüksek not verdiğiniz”** Uzun savunmasının sonunda **“Atatürk devrimlerinin yetiştirdiği öğretmenim ben. Kıyılmakla “pes” demem. Halkımın yanında olacağım.”** Sonuçta Erdem Uzun Artvin’de bir liseye sürgün edilir. Bültende TÖB-DER Genel sekreteri Şaban Sezen’in **“TÖB-DER Şubelerinin Çalışma İlkeleri”** adlı iki sayfalık yazısı da yer almıştır. TÖB-DER bülteninin bu sayısında uluslararası öğretmen kuruluşlarından biri olan **FISE (Dünya Öğretmenler Sendikası)** Genel Sekreteri **Daniel Retureau**’nın Dünya Sendikalar Birliği’nin 8.kongresinde yaptığı konuşmadan bazı bölümler Şiar Yalçın’ın çevirisiyle yayınlanmıştır. 15.sayfada Kemal Üstün’ün kaleme aldığı **“Eğitim Ticareti”** adlı yazı bulunmaktadır. Asıl dikkat çekici yazı **Gine-Bisau** kurtuluş hareketinin kahramanlarından biri olan ve 20 Ocak 1973’te idam edilen **Alicar Cabral**’ın 1972 yılında **UNESCO**’ya sunduğu **“Bağımsızlık Savaşında Kültür Etkeni”** başlıklı yazısı olsa gerek.³³¹

Muzaffer Gürses imzalı **“Kanlı Zalimin Ettikleri”** başlıklı yazı İzmir depremde hayatlarını kaybeden karı-koca iki öğretmeni konu alıyor.³³² Bültenin **“Eğitim Köşesi”** bölümünde **“Meta Üretimi Üzerine-II”** adlı yazı bulunuyor. Bültenin arka kapağında **“Milli Eğitim Bakanı TÖB-DER’i Ziyaret Etti”** ve **“Öğretmen Parlamenterlere Çay Verdik”** haberleri yer alıyor.

15.3.1974 tarihli olan **69.** sayının manşeti **“TÖB-DER’in Şube Sayısı 430’a Ulaştı”** olarak belirlenmiş. Bu haberde 1 Ocak-14 Mart tarihleri arasında geçen iki buçuk aylık sürede 75 yeni şubenin kurulduğu duyuruluyor.³³³ **“Başyazı”**nın konusu ise **“Siyasal İktidarlara Karşı Tutumumuz”** olarak seçilmiş. Bültende Ayancık şubesinin **“Örgütlenmeye Çağrı”** bildirisi, **“Gölbaşı Şubemiz TÖS mallarını aldı”** haberlerine de yer verilmiştir.

Bültenin kalıcılaşmakta olan **“Dünya Öğretmenlerinden Haberler”** sayfasında yer alan bazı başlıkları buraya aktarıyoruz; **(Bu haberler birkaç ay gecikmeli olarak yayınlanmaktadır İ.Aydın)**³³⁴ **“Şili İle Dayanışma”**, **“Uruguay’da Demokratik Güçlerin Gelişen Mücadelesi”**,³³⁵ **“Orta Doğu’da İsrail’in Arap halklarına Karşı saldırısı Sürüyor”**,³³⁶ **“Yunanistan’da Bas-kı”**,³³⁷ **“Belçikalı Öğretmenlerin Yeni Kitle Eylemleri”**,³³⁸ **“Bengal İlkokul Öğretmenlerinin Protestosu”**,³³⁹ **“İngiliz Öğretmenleri Daha İyi yaşama Koşulları İçin Mücadele Ediyorlar”**³⁴⁰

Bültenin 7. sayfasında **“Genel Başkanı** Ali Bozkurt’un GEW ‘in davetiyle gittiği Federal Almanya’daki toplantının konuşmasıdır.³⁴¹ Bozkurt konuşmasının sonunda Mustafa Kemal Atatürk’ün 1937 yılında yapmış olduğu **“İnsanları mesut edecek biricik çare onlara birbirini sevdirmek, karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını temine yarayan hareket ve faaliyetlerde bulunmaktır. Dünya barışı içinde insanlığın hakiki saadeti ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ile mümkün olacaktır. Eğer devamlı bir barış isteniyorsa, kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek uluslararası önlemler alınmalıdır. Refah ve Huzur açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, aç gözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir.”**

TÖB-DER Genel başkanı Ali Bozkurt’un Almanya’da Yaşayan Türk İşçi Çocuklarının Eğitim Sorunlarına ilişkin olarak hazırladığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’na sunduğu rapor, Bültenin 10-12.sayfalarında yer alıyor. 13-16.

sayfalarda **H. Cemal Başbay**'ın kaleme aldığı **"Bir Dernek Genel Kurul Toplantısı"** başlıklı yazı yayınlanmış. **"Hukuk Köşesi"**nde **"Kamu Görevlilerinin Sendika Kurma Hakkı"** başlıklı Av. **Halit Çelenk** imzalı yazı var. **"Eğitim Köşesi"**nin bu sayıdaki konu başlığı **"Para"** olarak belirlenmiş. **M. Rauf İnan**'ın 1961 yılında **Hasan Ali Yücel**'in ölümünün 13.yıldönümü için kaleme aldığı **"Hasan Ali Yücel"** başlıklı yazı Bültenin 20-23.sayfalarını süslemiş. Bu yazının bazı bölümlerini özet olarak almayı uygun bulduk. İnan, yazısına **"Bu yazıyı, gerçek değerleri arayan idraki uyanık aydınlarımıza ve yakın bir gelecekte, bilimsel incelemelerle eğitim tarihimizi yazacak olanlara sunuyorum."** diye bir ithaf ile başlıyor ve devamında **"Üyelerinin toplam sayısı 110.000'i aşan iki büyük öğretmen örgütümüz, TÖDMF ve TÖS, iki Milli Eğitim Bakanımızın (ayrıca iki büyük eğitimcimizin) ölüm yıldönümlerinde anma törenleri düzenlemeyi kararlaştırmışlardı: Mustafa Necati ve Hasan Ali Yücel için...(...) 1938'de 11 öğretmen okulu, 1946'da 20 büyük Köy Enstitüsü ile 31'e, öğrenci sayısı ise 3000'den 20.000'e çıkmıştır. (...) İnsanlığın düşünmeye ve yazmaya başladığı günden beri düşün hazinesi olan klasik eserlerden 1940-41'de 13'ü ile başlayan çeviri hızı öylesine artmıştı ki, 1946'da 173'e çıkmıştır. (...) Hasan Ali'nin bakanlığı süresince yapılan yayım miktarı, İbrahim Müteferrika tarafından basılan ilk eserlerden Hasan Ali'nin göreve başladığı güne dek (200 yılda) çıkanların sayısından çoktur iddiası gerçek olsa gerek. (...) Hasan Ali döneminde **İslam Ansiklopedisi** (1940), **İnönü-Türk Ansiklopedisi** (1943), **Sanat Ansiklopedisi** (1943), **Son Sadrazamlar** (1944), **Hukuk Lügatı** (1944), **Türkçe- Fransızca Lügat** (1944), **Osmanlı Deyimleri ve terimleri Sözlüğü** (1946) gibi eserler yayımlandı. (...) **İlköğretim** (1939), **Güzel sanatlar** (1939), **Mesleki ve teknik öğretim** (1940), **Maarif Vekaleti** (sonradan Kültür Bakanlığı) **Mecmuası** (1940), **Tercüme Dergisi** (1940), **Tarih Vesikaları Dergisi** (1941), **Kadın-Ev** (1944), **Köy Enstitüleri** (1945) ve **Tebliğler Dergisi** onun zamanında çıktı." şeklinde bitirmiştir.**

Bültenin 24.ve son sayfasında **"TÖB-DER'in Af Konusundaki Görüşü"**³⁴² başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Yazı, **"Biz Türkiye öğretmenlerinin tek ve en büyük demokratik örgütü TÖB-DER olarak, Cumhuriyetimizin 50. Yılı nedeniyle çıkarılacak olan genel affın bütün siyasal suçları içine almasını, özlenen huzurun, toplumsal barışın, yurt çıkarlarının ve demokrasinin ön koşulu sayıyor ve affın sınırsız olarak gerçekleştirilmesini Tür-**

kiye halkının 14 Ekim seçimleriyle Büyük Millet Meclisi'ne gönderdiği temsilcilerinden bekliyoruz.” talebiyle sona eriyor.

14.1.1974 tarihinde çıkan **70** sayılı bültenin manşeti **“Yurtsever Öğretmen ve Öğrencilere Karşı Faşist Saldırıları Yoğunlaştı”** şeklindedir. Yazıda **Elazığ Atatürk Lisesi’ni** basan bir grup **Ülkücü- Komando’nun** öğretmenlere yönelik baskı ve tehditleri ile **Pötürge, Darende, Arapkir, Savaştepe, Adıyaman, Şavşat ve Yeşilova, Besni, Afyon, Van, İzmit, Gaziantep, Diyarbakır, Kırşehir, Sakarya, Ulukışla, Arhavi’de** öğretmen ve öğrencilere yönelik faşist saldırılar 5 sayfa olarak anlatılmaktadır.

Bültenin **“Başyazı”**sında Ali Bozkurt imzalı **“Olaylara Doğru Teşhis Koyalım”** başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle şunlar dile getirilmektedir:

“Olaylara Doğru Teşhis Koyalım”

“Belli merkezlere bağlı, aşırı sağcı ve komando denilen öğrenci gruplarının üniversitelerde, okullarda, toplantılarda ve sokaklarda çıkardıkları olaylar birbirini izlemektedir. (...) Yer yer yöneticilerin desteğinden de yararlanan bu gruplar Atatürkçü, devrimci öğretmen ve öğrencilere saldırmaktadır. (...) 16 Mart 1974 günü öğretmen okullarının açılış yıldönümünü kutlamak üzere Tunceli’de yapılan toplantı il yetkililerinin gözleri önünde, kendilerine bozkurtlar adını veren bu öğrenci grupları tarafından basılmış, dağıtılmış, öğretmen okulu öğrencileriyle öğretmenleri yaralı olarak hastaneye kaldırılmışlardır.(...) tahrikler tek taraftan gelmektedir. Bu olaylara sağ-sol çatışması gibi yanlış teşhisler koymak olayların gerçek yönünü kamuoyundan saklamak ve tahrikçilerin ekmeğine yağ sürmekten başka bir şeye yaramayacaktır.”

Bültenin **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı sayfasında en dikkat çekici haber olarak **“Bayındır Şubemiz de TÖS Mallarını Aldı”** gözümüze çarpmaktadır.

Bültenin 6 ve 7. sayfalarında **“16 Mart’ı Kutladık”** başlıklı bir yazı var. Yazıda yer alan bilgilere göre, TÖB-DER Ankara Şubesi Öğretmen Okulları-

nın Açılışının 126. Yılı başlıklı bir etkinliği Ankara Atatürk Lisesi salonunda düzenlemiştir. Bu toplantıda Ankara Şube Başkanı Mustafa Düzgün açılış konuşmasını yapmış, **Ali Bozkurt**; Türkiye’de Öğretmen Sorunları, **M. Rauf İnan**; Öğretmen Okullarının İlk Açılışları, Öğretmenin Toplumdaki Etkisi ve Sorumlulukları, **Selman Erdem**; Yakın Geçmişimizde ve Günümüzde Öğretmen Yetiştirme konularında konuşmuşlardır. **Malatya** şubesinde de bir etkinlik düzenlenmiş, **Hasan Şahin**; Eğitimin Amacı ve Toplum Etkisi, **Halit Ertaş**; Ülkemizde Eğitimin gelişimi ve Bu Günkü Durumu, **N. Nedim Şahhüseyinoğlu**’da Çağdaş Eğitim ve Öğretmenlerin Sorumluluğu konularında görüş açıklamışlardır. Ankara’da yapılan toplantıya Başbakan **Bülent Ecevit**, Devlet Bakanı **Orhan Eyüboğlu**, Adalet Bakanı **Şevket Kazan**, Milli Eğitim Bakanı **Mustafa Üstündağ**, Ankara Milli Eğitim Müdürü **Musa Eroğlu** birer telgraf göndermişlerdir. Aynı toplantıya 4 kadın tutuklunun göndermek istedikleri telgrafa cezaevi yönetimince izin verilmemiştir.³⁴³

Bu arada **İstanbul** şubesi **II. Seminer Çalışmaları** başlatmıştır. Seminerde **Av. Halit Çelenk**; Öğretmenin Anayasal Örgütlenme Hakkı ve Dernekler Yasasına Getirdiği Kısıtlamalar, **Ali Sirmen**; Türkiye’nin Dış Politikası, **Asım Bezirci**; Sabahattin Ali’nin Türk Edebiyatındaki Yeri konularını anlatırken, Köy Enstitülerinin getirdikleri ve Ülkemizin Bu Günkü koşulları İçindeki Durumu konulu açık oturuma **Prf. Cavit Orhan Tütengil**, **Oya Baydar**, **Şerif Tekben**, **Halis Biçer**, **Mehmet Başaran**; Mustafa Kemal ve Ulusal Egemenlik konulu açık oturuma **Hasan İzzettin Dinamo**, **Prf.Dr. Edip Çelik**, **Doç.Dr. Murat Sarıca**, **Dr. Uğur Mumcu** ve **Dr. Muzaffer Sencer** konuşmacı olarak katılmışlardır.³⁴⁴

Bültenin “**Haberler**” başlıklı sayfalarında bazı başlıklar şu şekilde yer almıştır;

“**Maraş’ta 6 Üyemiz Beraat Etti**”, “Af İçin İmza Kampanyası Açıldı”, “Sungurlu’da 9 Üyemiz İhbar Edildi”,³⁴⁵ “**Ankara Basın Savcısı TÖB-DER’in kapatılmasını istedi**”,³⁴⁶ “Örgüte Teşekkür”³⁴⁷

Bilindiği gibi TÖB-DER Bülteninde bir süreden beri (66. sayıdan) “**Dünya Eğitim ve Öğretmen Hareketleri**” başlıklı bir bölüm yayınlanmaya başlamıştır. Bültenin bu sayısında yer alan haber başlıkları şunlar; “**UNESCO**

Avrupa Eğitim Bakanları Toplantısı Yapıldı”, **“Yugoslavya: Üniversite Eğitiminde Yeni Eğilimler”**, **“Fransa: Bretagne’da Özel Okul Öğretmenlerinin Grevi”**, **“Portekiz: Öğretmenlerin Tutuklanması”**, **“Ekvador: Öğretmenlerin Ulus Çapında Grevi”**, **“Al: İşkencenin Kaldırılması İçin Konferans”**³⁴⁸ Bültenin 13 ve 14. sayfalarında Japon Öğretmenler Birliği Başkanı Motofumi Makieda’nın yazdığı **“Japonya Öğretmenlerinin Mücadelesi”** başlıklı yazısına yer verilmektedir.³⁴⁹

Bültenin 15. sayfasında **Hasan Basri Aydın** imzalı **“Niçin ve Kime Af?”** başlıklı yazı bulunuyor.

“Eğitim Köşesi”nin başlığı **“Para”**. **“Hukuk Köşesi”**nde Av. **Halit Çelenk**’in kaleme aldığı **“Yenilmeyenler”** başlıklı yazı göze çarpmaktadır. Bültenin son sayfası çoğunlukla olduğu gibi **“Şiir”**e ayrılmış. **Mehmet Arıcan** **“Dönüş”** adlı şiiriyle konuk olmuş.

Bültenin **71.** sayısı **15.4.1974** tarihli dir. Manşette **“Tüm Şubelerimizde Yapılan Toplantılarla Köy Enstitülerini Anıyoruz”** haberi bulunmaktadır. **“Başyazı”**nın başlığı da **“Köy Enstitüleri”**dir. Bu yazıda özetle; Köy Enstitüleri’nin **“Yüzdeyüz milli ve yüzdeyüz Atatürkçü”** kurumlar olduğu görüşüne yer verilmiştir. **“Şubelerimizden Haberler”** sayfasının öne çıkan başlıkları ise, **“Horasan’da Dört Öğretmenin Evi Kurşunlandı”**, **“Derik Şubemize ve Üyelerine Baskı”** şeklindedir. 5.sayfada tam sayfa olarak **“Haruniye Olaylarının İç Yüzü”** anlatılmıştır.³⁵⁰ 6.sayfadaki **“Yöneticilerin Telaşı”** başlıklı yazı soruşturmaya muhatap olan TÖB-DER Mardin Şubesi Başkanı **İsmail Pekmezci** tarafından kaleme alınmış. Bu soruşturmada sorulan sorulardan bazılarını **“ibretlik”** olduğu için buraya aktarmayı faydalı bulduk; **“Hilafet özlemcileri, saltanat alkışçıları sözlerinden kastettiğiniz anlam nedir? Çizdiğiniz bu çerçeve eğitim camiası mıdır? Eğer çalışan sınıf ve zümreler özgür bir şekilde örgütlenebilirse ...gibi sözler kullanarak Türk toplumu içerisinde bir sınıf farklılığının olduğunu mu söylüyorsunuz. Bu sınıf öğretmenler midir? Sesimizi egemen güçlere duyurmak...sözündeki egemen güçlerle hangi kitleyi kastediyorsunuz?, Özgürlüklerimizin sınırlarını genişletmek başlıca hedefimizdir...sözleminizden içinde yaşadığınız toplum düzeninde özgürlük olmadığını mı kastediyorsunuz, ki size göre yoktur. O halde söz konusu özgürlüğü hangi vasıta ve yollarla almayı tasarlıyorsunuz?, Yürürlükteki kanunla-**

ra göre devlet memurları sendika kurma ve sendikal hareketlerde bulunma hakkına sahip değildirler. Siz, sendika kurmanın hak olduğunu ve birçok ülkede bulunduğunu söyleyerek ve sendika hakkı isteyerek suç işlemiyor musunuz?”

8 ve 9.sayfalarda **M. Rauf İnan**’ın imzasını taşıyan **“O, O Gün ve Anıtı”** başlıklı Köy Enstitülerini anlatan bir yazı gözümüze çarpıyor. Bu yazıda yer alan bazı ilgi çekici cümleleri aktarıyoruz; **“...Köy Enstitüleri Kanunu ile halkçılık, halk içinlik ve halka görelilik ilkesinin eğitime tam anlamında uygulanması gerçekleştirilmiştir. (..) Tonguç, Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy adlı kitabında *Türk gençleri için asıl vatan Türk köyleridir. Orada tek bir insan değil, kitleler daha doğru ve daha güzel bir hayat iştiağı ile ölüyor. Orada ırkı, kanı biz münevverlerle müşterek olan insanlar tabiatın ve vuslatiliğın esiridirler; bizim hürriyetimizden nasip almak istiyorlar. Bizden insanlık yardımı bekliyorlar. Kararmaya başlayan eski meşaleyi yeniden canlandırmak lazımdır.*”**

Bültenin 10-16.sayfaları **FİSE**’nin yayın organı olan **Teachers of the World** dergisinden çevrilmiş bir yazı var. Yazının başlığı, **“Dünya Öğretmenlerinin Sorunları ve Mücadeleleri”**dir. **“Hukuk Köşesi”**nde Av. **Halit Çelenk** imzalı **“Sendika ve Sendikal Haklar”** yazısına yer verilmiştir. **“Eğitim Köşesi”**nde **“Para”** başlıklı yazı iki sayfa olarak devam ediyor. Muzaffer Gürses **“İnsanlar ve Tanrılar”** başlıklı yazısında Erich Von Daniken’in **“Tanrıların Arabaları”** adlı çok satan kitabını eleştiriyor. 22-23. sayfalarda **Mehmet Koç** imzalı **“İş ve Meslek Eğitimi”** konulu yazısı bulunuyor. Arka kapakta (24.sayfa), **Langston Huges**’in **“Zenci”** şiirine yer verilmiş.

1.5.1974 tarihli **72.** sayının manşetinde **“Gerici ve Faşist Güçlerin Öğretmenlere Saldırıları Sürüyor”** haberi dövuken Abdullah Zengin adlı bir öğretmenin fotoğrafıyla birlikte yer almış. Yazının devamında Uzunkuyu, Gemlik, Ardahan, Kars, Amasya, Ergani, Alaca, Pasinler, Antakya, Kahta, Kangal, Manavgat, Hekimhan, Hacıbektaş, Ulus, Konya, Mazgirt, Alaşehir, Bartın, Patnos, Türkeli, Isparta, Perşembe, Bismil, Bandırma, Gaziantep ve Ulubeyli’de saldırıya uğrayan öğretmenlerin tek tek adları verilererek olaylar anlatılıyor.

Bülten’deki **“Başyazı”**nın da konusu doğal olarak bu saldırılara yöneliktir. **“Faşizmin Maskesini Düşürebiliriz”** başlıklı yazıda Nisan ayında 30’dan

fazla yerde öğretmenlerin saldırıya uğradıklarına değinilerek özetle şu görüşlere yer verilmiştir;

“Faşizmin Maskesini Düşürebiliriz”

“...Resmî makamlar bu olayları kamuoyuna iki taraflı saldırılar (o dönemin yaygın söylemiyle sağ-sol çatışması İ.A) şeklinde yansıtmaktadır. Yanlıştır bu tutum. (...) Faşizm milliyetçilik örtüsü-ne bürünmüştür. Oysa bu bir aldatmacadır. Faşizm uluslararası tekelci kuruluşların, uluslararası mali sermaye egemenliğinin ideolojisi. (...) Bizde de faşizmi milliyetçilik sanan safdillerin uyanması zamanı gelmiştir. Faşizm milliyetçilik demek değildir. Faşizm, tekelci kurumların, uluslararası mali sermayenin saldırı-ganlık politikasıdır. Etnik grupları hedef alan bu anlayışın, bizim ülkemizde nasıl bir sonuca varacağını görebilmek için fazla akıllı olmak gerekmez.(...)”

“Şubelerimizden Haberler” bölümünde daha çok tiyatro faaliyetleri yürüten şubelere işaret edilmiştir. Örneğin Kırıkkale şubesi **“Duvarların Ötesi”** ni, Bulancak şubesi Macit Cevat’ın **“Komprador Oyunu”**nu³⁵¹ sahnelemiş, TÖB-DER Viranşehir şubesi Ankara Birlik Tiyatrosu’nun **“Kara Düzen”** oyununu getirtmiştir.³⁵² Kandıra şubesi ise getirttiği tiyatrodan elde ettiği 2.500 liranın 500 lirasını şube kitaplığının oluşturulmasına, 1000 lirasını Kandıra’daki ilkokulların kitaplıklarına harcamış, kalan 1000 lirayı da genel merkeze bağış olarak sunmuşlardır.³⁵³

Bültende 35 yeni şubenin kurulduğu duyurulmaktadır.³⁵⁴ 6.sayfada ise TÖB-DER Doğanşehir yönetim kurulunun **“Örgütlenmeye Çağrı”** başlıklı bildirisine yer verilmektedir.³⁵⁵ **“Haberler”** başlıklı bölümde yer alan bazı başlıklar şöyle: “Önce dövüldü, ardından Güvenlik Mahkemesi’ne verildi”³⁵⁶, “Metin Refah ve Şahin Erdoğan Dövüldü”, “Evi Arandı, Mahkemeye verildi”, **“Tutak’ta Şubemizin Kuruluşu Engellenmek İstendi”**, “Tosya Şubemizin 23 Nisan’da Koyduğu Çelenk Çalındı”

11.sayfada Ali Kurnaz imzalı **“Köy Enstitüleri ve Bugünkü Bozuk Eğitim Düzeni”** yazısı bulunuyor. Mehmet Arıcan imzalı **“İspanya’da İç Savaş ve Faşizm”** başlıklı yazısı Pietro Nenni’nin aynı adlı kitabını tanıtmaya yö-

neliktir. Mahmut Yaşar'ın sanat ve edebiyat dergilerini taradığı **“Dergi Notları”** adlı yazısı 15 ve 16.sayfalarda. **“Hukuk Köşesi”**nde yine Av. Halit Çelenk imzalı **“Af ve AP'nin Çelişkisi”** başlıklı yazı yer almış. **“Eğitim Köşesi”**nde **“Tefeci Sermaye”** anlatılmış. Bültenin son sayfasında **“Disiplin ve Düşünce Suçları Af Kapsamından Çıkarılmamalıdır”** başlıklı yazı yayınlanmış.³⁵⁷

73. sayı 15.5.1974 tarihli. Manşette “Danıştay Anayasa’da Yapılan Değişikliklere Karşı” haberine yer verilmiştir.³⁵⁸ **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bölümde öne çıkan bazı haber başlıkları: **“Serik Şubemiz de TÖS mallarını aldı”**, **“Gümüşhacıköy Öğretmenleri Mesleki Yardımlaşma Derneği TÖB-DER’e katıldı”**, **“Sinop Öğretmenler Derneği de TÖB-DER’e katılacak.”** 5.sayfadaki **“Haberler”** bölümünde göze çarpan bazı haberler şöyle; **“Ermenek’te 200 Öğretmen terfi Ettirilmedi”**, **“TÖS Davası Sanıklarından Beşi Tahliye Edildi”**³⁵⁹, **“Gaziantep’te Baskılar Sürüyor”**, **“Bozkır Şubemizin Bildirisine İzin verilmedi”**, **“Hekimhan Şube Binamız Saldırıya Uğradı”** şeklindedir. 7.sayfada Mehmet Koç, **“Madrid’de Ölmek”** filminin değerlendirmesini yapmış. **Mümtaz Soysal**’ın 3.5.1974’te Milliyet Gazetesi’nde yayınlanan **“Üniversite Kapısı”** başlıklı yazısı 8.sayfada. 9-11.sayfalarda **“Sinema ve Eğitim”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir.³⁶⁰ Celal Özcan’ın yazdığı **“Dönüş”** adlı öykü 11-13.sayfalarda. **“Hukuk Köşesi”**nde Halit Çelenk’in **“Hukuk Devleti Üzerine”** başlıklı makalesi bulunuyor. 16.sayfadaki **“Eğitim Köşesi”**nin konusu **“İlkel Sermaye Birikimi”**. **“Dünya Öğretmenlerinden Haberler”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle; **İngiltere “Öğretmen Ücretleri Geride Kalmakta”**, **İtalya “Eğitim Bunalımını Suçlamada Oy Birliği”**, Arjantin **“Hazırlanan Yeni Eğitim Kanunu”**, **Gana “Öğretmenler Memur Sayılacak”** 19-22.sayfalarda **Sovyetler Birliği’nden A.V. Petrovsky’nin kaleme aldığı “Okul Bir Kurum Olarak Muhafaza Edilebilecek Midir?”** başlıklı yazı bulunuyor. Bu yazının bazı cümlelerini buraya aktarmayı uygun gördük;

“Aşırı radikalizme göre, okul ilerlemeyi frenler. Eğitim özü itibarıyla tutucudur. Sınanmış bilginin kuşaktan kuşağa nakli ile şartlandırılmış olan eğitim, aslında pratik olarak denenip kabul edilmiş olan uyuşturucu madde ve başka ilaçların tıpta kullanılmasından daha tutucu bir olgu değildir. (...) Diyebiliriz ki, öğrencilere aktarılan bilgilerin çekirdeğinde meydana gelen değişiklik, bu çekirdeği çevreleyen dış kabukta meydana gelen değişikliklere oranla çok daha yavaştır.

Anarşizmin yüceltilmesi, birkaç yıl önce Meksika’da yapılan Kültürlerarası Dökümantasyon Merkezi’nde Ivan Illich ve taraftarlarınca şu slogan atılmıştı; **Anarşizm düzenin anasıdır**. Bunlara göre, okul önce ortadan kaldırılmalı ve ondan sonra, insanlar resmi eğitimin yükünü taşımayan bir toplumun özgür temsilcileri haline geldikten sonra, okulları yeniden denetim altına almalıdır. Şimdi şu soruyu sormamız gerekir: özgür kişiler için yaratılacak olan yeni okullar eski tip okullardan ne bakımdan üstün olacaklardır? Eğitimin gayri resmi hale getirilmesi, toplumun okulsuzlaştırılması burjuva eğitim biliminin umutsuz durumunu gösteren ilginç bir örnektir.

Bir kahvehanede bile öğrenmek mümkündür. Gerçekten de insan bir kahvehanede bile bir şeyler öğrenebilir. Okulun yerine serbest bir fikir alışverişi ikame edilmeli, ilginç insanlarla toplantılar düzenlenmeli, öğretmenlerin kusurlarımızı ve hatalarımızı yüzümüze vurmadığı ve sınavların panik yaratan korkusunun olmadığı bir eğitim düzeni kurulmalıdır. Ünlü Sosyolog **Paul Goodman**’ın ortaya attığı **“Arızı Eğitim”** teorisinden çıkartılacak sonuçlar işte bunlardır. İtiraf etmeli ki, bir kahvehanede öğrenmek okulda öğrenmekten daha zevklidir. Ancak, ilginç insanlarla böyle özgür bir fikir alışverişinin eğitsel etkileri ne olur? (...) Denilmektedir ki, bir çocuk çevresi hakkındaki bilgilerin %90’ını okul dışındaki kaynaklardan öğrenir. Bu durum karşısında çocuğun bilgisini ve zihin dünyasını geliştirmedeki rolü bu kadar önemsiz olan okulların inşasına büyük paralar yatırmanın anlamı var mıdır? (...) Pek muhtemeldir ki, okul dışında edinilen bu %90’lık bilgi, özü itibarıyla tutarsız olan ve insanın kafasına sağlam bir şekilde yerleşmeyen bir takım arızı, yüzeysel ve çelişkili bilgilerin toplamıdır. (...) Gençliğin iyi bir şekilde eğitilmesini engelleyen ne okul ne de öğretmenlerdir. Bunun tek sorumluları, sosyal ilerlemeye karşı olan çıkar çevreleridir.”

Bültenin son sayfasında TÖB-DER Yönetim Kurulu’nun **“Genel Af”** ile ilgili bir bildirisi ve Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk**’e gönderdikleri telgrafın metni bulunmaktadır.

74. sayı, 1.6.1974 tarihliidir. Manşetinde **“Anayasa Mahkemesi’de Anayasa Değişikliklerine Karşı”** şeklinde bir haber görmekteyiz. Bültenin bu sayısının ön yüzünde **“Başyazı”** köşesi bulunmamakta, bu sayıda bülten-de yer alan kimi yazılar **“içindekiler”** şeklinde verilmektedir. İç sayfada

“İzmir’de Yapılan Kurultay Toplantısı” başlıklı bir yazı göze çarpmaktadır. Yazıdan anlaşıldığına göre 24.6.1974- 4.7.1974 tarihleri arasında yapılacak olan 9. Milli Eğitim Kurultayı için bir nevi hazırlık sayılan bu toplantı 20.5.1974 tarihinde yapılmıştır.³⁶¹

“Şubelerimizden Haberler” başlıklı bölümün öne çıkan bazı haberleri şöyle; “Mustafakemalpaşa Şubesi yerel Öğretmenler Derneği Binasına Taşındı”, **“Derik Şubemizin Bildirisi”**,³⁶² “Ulus Şubemiz Tehlikeli Güvercin adlı oyunu sahneye koydu”, **“Karlöva Öğretmenler Derneği de TÖB-DER’e Dönüştü”**, “Yeni Kurulan Şubelerimiz”³⁶³

“Haberler” başlıklı sayfanın dikkat çeken bazı haberleri şöyle;

“Kozan Şubemizin Çelengi Tahrip Edildi”, “Pehlivan köy Şube başkanımızın Evi arandı”, “Ardahan’da Üç Öğretmen Hakkında Soruşturma”, “Adana’da Karı Koca İki Öğretmen Dövüldü”,³⁶⁴ **“Mazgirt’te Jandarma Komutanı Öğretmeni Köylülerin Gözü Önünde Dövdü”**³⁶⁵

Mehmet Yaşar’ın sanat ve edebiyat dergilerinden yaptığı seçki ve değerlendirmeleri içeren **“Dergi Notları”**, H. Basri Aydın’ın **“Savunmamdır”** başlıklı yazısı üç sayfa olarak yayınlanmıştır³⁶⁶. **“Eğitim Köşesi”**’nin başlığı **“İlkel Sermaye Birikimi-II”**’dir. 19. sayfada TÖB-DER Ankara şubesi üyelerinden Balıkesir CHP Milletvekili **Necati Cebe**’nin 25.4.1974 tarihinde TBMM’de yaptığı ve üniversite özerkliğini savunduğu yazısı bulunmaktadır. Cebe konuşmasında özetle; **“Olağanüstü dönem, öteki kurum ve kuruluşların üzerinde olduğu gibi, başta üniversitelerimiz olmak üzere, tüm eğitim kurumlarımız üzerine de damgasını vurmuştur. (...) Biz üniversitelerin özerk olmasını istemekte, üniversitelerin özerkliğini de idari ve bilimsel olarak algılamaktayız. (...) Siyasal iktidarların gücü, üniversitelerin tepesinde Demokles’in kılıcı gibi asılı durursa, üniversite üniversite olmaktan çıkar.”**

“Hukuk Köşesi”’nde her zamanki gibi **Av. Halit Çelenk** imzalı **“Af Yasası ve 92. madde”** konulu yazı var. 21.sayfada Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi üyesi olan **M. İlin-E.Segal** tarafından yazılmış olan **“İnsan Nasıl İnsan Oldu?”** adlı kitabın tanıtımı, kitaptan alıntılar yapılarak sunulmuş.³⁶⁷

Bültende **Nazım Hikmet**'in "**Elleriniz ve Yalana Dair**" adlı şiirine de yer verilmiştir.

15.6.1974 tarihli **75** numaralı bültenin manşetini "**Milli Eğitim Bakanı Üstündağ Hakkında Verilen Gensoru Önergesi Tepki Uyandırdı**" başlıklı haber süslemiş. Mustafa Üstündağ'ın Bakan olmasını içine sindiremeyen AP, DP, CGP ve MHP, Üstündağ hakkında "TİP, Dev-Genç ve THKP-C gibi örgüt sempatzanlarını eğitim kurumlarına yerleştirdiği" gerekçesiyle gensoru önergesi vermişlerdir. TÖB-DER ise, "**Türkiye öğretmenlerinin 490 şubesi ve 70.000 üyesi ile Bakanın arkasında olduğunu**" açıklamıştır.

Bültende görmeye alışkın olduğumuz "**Başyazı**" bölümü bu sayıda da bulunmuyor³⁶⁸

"**Haberler**" sayfasında öne çıkan birkaç haberin başlığı şu şekilde; "Sason'da Öğretmenlerin Evi Dinamitlendi", "Yeşilova, Niğde, Pasinler ve Ulukışla'da Faşist Baskılar Sürüyor", "**Sarız ve Hendek'te İki Üyemiz Tutuklandı**"

5. sayfada **Pakize Türkoğlu**'nun "**Ölümünün 14. yılında Tonguç Baba**" adlı yazısı, **Tonguç**'un fotoğrafıyla birlikte verilmiş, **Mustafa Balel** imzalı "**Sacco İle Vanzetti'nin Çilesi**" adlı bir incelemesi yayınlanmıştır. TÖB-DER Genel Sekreteri Şaban Sezen'in kaleme aldığı "**Eğitimimiz, Öğretmen ve Halk**" başlıklı yazısı 8 ve 9.sayfada yer bulmuş kendine. 10. sayfa da **Mehmet Koç**, "**Gurbetteki Sanatçı Fahri Erdinç**" isimli yazısıyla, daha sonra TÖB-DER Genel başkanlığı yapacak olan **Cemil Çakır** "**Köy Enstitüleri**" adlı çalışmasıyla Bültende yer almışlardır.14-16.sayfalarda "**Eğitim Anlayışımız**" başlıklı bir yazı bulunuyor. Bültenin 16-20.sayfalarında yer alan yazının başlığı "**Kapitalist Ülkelerin Eğitim Sorunları Hakkında Ön Rapor**" şeklindedir.³⁶⁹

"**Özgürlük ve Demokrasi**" başlıklı yazısıyla **Halit Çelenk** "**Hukuk Köşesi**"nin konuğu. "**Eğitim Köşesi**"nin başlığı "**Sermaye**" olarak belirlenmiş.

"**TÖB-DER II. Olağan Genel Kurulu Toplanıyor**" manşeti **76.** sayının ön yüzünde bulunuyor. Bültenin çıkış tarihi ise **1.7.1974.** Habere göre TÖB-

DER'in II. Olağan Genel Kurulu 8 Temmuz 1974 tarihinde Ankara Güney Park Gazinosu'nda aşağıdaki gündemle toplanacaktır:

Yoklama ve açılış, İstiklal Marşı ve saygı duruşu/Başkanlık Divanının seçimi/Genel Başkanın açış konuşması/Beş kişilik Tüzük Komisyonu'nun seçilmesi/Anıt Kabri ziyaret, çelenk koyma/Yönetim, denetleme ve onur kurulları raporlarının okunması ve aklanması/Tüzük üzerinde çalışmalar/ Gelecek dönem bütçesinin görüşülmesi ve kabul edilmesi/Seçimler ve kapanış.

2. sayfada **“Kamu Personeli Bu Kez Olsun Aldatılmamalıydı”** başlıklı Ali Bozkurt'un basın açıklaması bulunmaktadır. Yazıda özetle “...haksızlıklar yaratan 12 sayılı KHK'yi hazırlayan teknik heyetin öğretmenler ve diğer memurlarla ilgili böylesine farklılıklar yaratmak için özel çaba harcadıklarına inanmamak elde değildir...” denilmektedir.

“Şubelerimizden Haberler” başlıklı sayfalarda dikkat çekici bazı başlıklar şunlar: **“Yığılca Öğretmenler Birliği TÖB-DER'e Dönüştü”**, **“Boyabat Şubemiz de TÖS Mallarını Aldı”**, **“Karşıyaka (İzmir) ve Orta Şubeleri de TÖS Mallarını Aldı”**, **“Halk Aşkın'ın dövülmesine karşı çıktı”**³⁷⁰ **“TÖB-DER temsilcileri Tonguç'un mezarını ziyaret ederek çiçek koyup, saygı duruşunda bulundular”**³⁷¹

“Dünya Öğretmenlerinden Haberler” başlıklı sayfada; **“Fransa Öğretmenlerinin Mücadelesi”**, **“Kanada Öğretmenlerinin Grevi”**, **“Hindistan'da öğretmenler daha yüksek ücret talebiyle bir günlük grev yaptılar”**, **“Güney Afrika; 21 Mart Günü Güney Afrika halkları ve Irkçılık ve Apartheid Kurbanları İle Uluslar arası Dayanışma Günü olarak ilan edilmiş, FISE bir bildiri yayınlayarak, tüm tutuklu politikacılarla işçi sendikası liderlerinin serbest bırakılmasını istemiştir”**, **“Gerici eğitime karşı çıkan Eğitim İşçileri Ulusal Federasyonu tüm sendikaları yeni eylem planını görüşmek üzere toplantıya çağırdı”**, **“Paraguay Öğretmenler Derneğinin kurucusu Prf. Julio Rojas, tutukluluk süresi dolmasına rağmen serbest bırakılmamış, bu durumu kınayan FISE tüm politik tutukluların serbest bırakılmasını istemiştir.”**, **“Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU), tüm ülkelerin emekçilerini ve sendikalarını 22-28 Nisan 1974 tarihleri arasında düzenlenecek Dünya Silahsızlanma Haftası'na katılmaya çağırmış, FISE de bu çağrıya destek vermiştir”**³⁷², **“Avrupa UNESCO üyesi Ülkeleri**

Eğitim Bakanları II. Konferansı Toplandı”, “**Arap Öğretmenleri Federasyonu (FAT)’ın Sekizinci Kongresi Toplandı**”³⁷³ haberleri göze çarpmaktadır.

9.sayfada ise “**Dünya Öğretmen Sendikalarının Paris Toplantısı**” başlıklı yazıyı görmekteyiz.³⁷⁴

11-19.sayfalarda “**9. Milli Eğitim Şurası Ön Taslağı Üzerine TÖB-DER’in Görüşleri**”ne yer veren rapor yayınlanmıştır. TÖB-DER’in raporunda eleştirilen konular özetle şu şekilde dile getirilmektedir;

9. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI ÖN TASLAĞI ÜZERİNE TÖB-DER’İN GÖRÜŞLERİ

“Şura çalışmalarına ilişkin yasalarda gerekli değişiklikler yapılmamıştır. Bunun yanında üçüncü beş yıllık kalkınma planında geçerli değişiklikler yapılmamıştır. Şur’anın eğitim felsefesi; irrasyonel, gayrimilli, gele-neksel, kozmopolit, antidemokratik, totaliter ve dogmatik özellikleri kapsamaktadır. Okutulan derslerin müfredat programları yeni eğitim felsefe ve ilkeleriyle bağdaşık nitelikte olmalıdır. Örneğin Tarih programı bir yöneticiler kronolojisi olmaktan çıkarılmalı, tarihsel olaylar arasında-ki neden sonuç ilişkileri saptanmalı, tarihin bir halklar tarihi olduğu ve tarihsel olayların altında yatan iktisadi vb.nedenler belirtilmelidir. Ede-biyat dersinde kendi milli edebiyatımıza ağırlık veren, bundan böyle halk edebiyatı ile Cumhuriyet dönemi ve günümüz edebiyatına öncelik tanın-malıdır. Mantık derslerinde, metafizik ve formel mantık yanında özellikle diyalektik mantığa; felsefe derslerinde idealist felsefe yanında özellikle materyalist felsefe ile bilim felsefesine yer verilmelidir. (...)”

*Raporda temel ve orta öğretime yönelik öneriler de şöyledir; “**Temel eği-tim 7-11 yaş grubunu kapsayan 5 yıl süreli ve temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları bireylere kazandıran bir basamaktır.**”*

TÖB-DER, orta öğretimde Politeknik okullar önermektedir. “bu okulları mekan açısından iki, fonksiyonel bakımdan dört kategoride ele almak-tayız. Mekan ayrımı kır ve kent olarak düşünülmekte; fonksiyonel ayırım ise sanayi, tarım, hizmetler, bilim ve araştırma şeklinde olacaktır. KIR’da Sanayi Bilimleri, Tarım Bilimleri, Hizmet Bilimleri, Tarım Bilim Araştırma. KENTLER’de 1- Geçişlilik Dönemi (iş okulları-üç fonksiyonlu), 2-Sanayileş-me (Sanayi Bilimleri- Tarım Bilimleri- Hizmet Bilimleri- Bilim Araştırma.

Araştırma ve bilime dönük okullar bu nitelikte yükseköğretime hazırlayan okullardır. (...) Politeknik, bir yandan toplumun gereksinme duyduğu ara teknik elemanları yetiştirirken diğer yandan da yüksek nitelikli teknik insan gücünü yetiştirecek yükseköğretim kurumlarına kaynaklık eden orta öğretim düzeyindeki kurumlardır.

Yükseköğretim iki kategoride ele alınmalıdır. Birincisi, bilim ve araştırma-yı öngören üniversiteler, ikincisi ise yüksek meslek okullarıdır.”

“Hukuk Köşesi”nde Halit Çelenk imzalı **“Müstehcen”** başlıklı yazı bulunmaktadır. **“Eğitim Köşesi”**nin başlığı ise **“Manifaktür Dönemi”**dir. Bültenin son sayfasında **“9.Milli Eğitim Şurası Toplandı”** başlıklı bir yazı var. Bu yazıda Milli Eğitim Şurası’nın ortaöğretimi şekillendirirken yapmayı düşündüğü değişiklikler şu şekilde özetlenmektedir: **“Üç yıllık ortaokul ilkokulla birleştirilip adına Temel Eğitim denilecektir.** Ortaokulda ders sayısı azaltılacak ve dersler ortak (zorunlu) ve seçmeli dersler olarak ikiye ayrılacaktır. Seçmeli dersler öğrenciyi hayata ve mesleğe hazırlayacak ve haftada dört saat olacaktır. **Ortaokulda sınıfta kalma olmayacaktır. Her ortaokul diploması alan liseye devam edemeyecektir. Lise 1.sınıf, yöneltme sınıfı olacaktır.** İkinci sınıftan itibaren öğrenciler şu programlara göre eğitim göreceklerdir: **1- Yükseköğretime hazırlayan programlar, 2- Hem Mesleğe ve Hem de Yükseköğretime Hazırlayan programlar, 3- Hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar.** Bu programlardan **3. sınıfa giren öğrenciler yükseköğretime devam edemeyecekler, 2.sini izleyenler ise ancak bazı yüksekokullara ve fakültelere gidebileceklerdir. Üniversite ve yüksekokullara giriş yine sınavla olacaktır.”**³⁷⁵

“Genel Kurulumuz Sona Erdi” başlıklı Bültenin çıkış tarihi **15.7.1974**, sayısı ise **77**’dir. Bu yazıdan bazı bölümleri buraya aktarmayı faydalı bulduk:

TÖB-DER II. OLAĞAN KONGRESİ SONA ERDİ

*“Türkiye öğretmenlerinin en büyük ve güçlü mesleki demokratik mücadelesini TÖB-DER’in II. Olağan Genel Kurulu 8-9-10 Temmuz’da Ankara’da yaptı. 497 şubeden 346 seçilmiş delege genel kurula katıldı. (...) Kongremizin ilk günü Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, toplantıya katılarak bir konuşma yaptı.”*³⁷⁶ *(...) Sıkıyönetim döneminde derneğe işlerlik kazandırmak amacıyla kısa bir süre için kaldırılmış bulunan Genel Yö-*

netin ve Merkez yürütme kurulları yeniden oluşturulmuş, Genel Başkanın Genel Yönetim kurulunca seçilmesi ve şubelerin iki yılda bir değil, her yıl kongre yapmaları sağlanmıştır. (...) İki liste halinde girilen seçimler sonrasında **Merkez Yürütme Kurulu** asil üyeliklerine; **Ali Bozkurt, Şaban Sezen, Burhanettin Biber, Cemil Çakır, Binali Seferoğlu, İlhan Alkan, Sabri Keskin, Fevzi Çimen, Avni Aytan,**

Genel Yönetim Kurulu asil üyeliklerine; **Selami Kıymaç, Bedirhan Özdemir, MehmetYokuş, Necati Eroğlu, H. Nedim Şahhüseyinoğlu, İlbeyi Yılmaz, Nurettin Koçer, Kadri Çoban, Hasan Yiğit, Sadettin Öztürk, İbrahim İşyar, Yaşar Varış, İsmail Akın, Fevzi Ceylan, Nevvare Saraç, M. Ali Köylü, İ. Hakkı Özturun, Halil Öncül, Hasan Babacan, Selahattin Şahin** seçilmişlerdir.”³⁷⁷

Bültenin 3-6.sayfalarında “**Genel Kurulumuza Gelen Tellerden Bazıları**”-na yer verilmiştir.³⁷⁸ Bu telgraflar içerisinde en dikkat çekici olanı yıllarca TÖB-DER şubelerinde şiir biçimine getirilerek (ve kuşkusuz eklentiler yapılarak) çerçevelenmiş olan **Kırşehir Cacabey** Ortaokulu Öğrencisi **Leyla Köksal**’ın gönderdiğiidir.³⁷⁹

Bültenin “**Haberler**” başlıklı sayfasında yer alan bazı haber başlıkları da şu şekilde; “TÖS ve TÖB-DER’lilere görev verilmiyor”, “Erzincan’da baskılar sürüyor”, “Aşkın Açığa alındı”³⁸⁰

“**Yeni Kurulan Şubelerimiz**” başlıklı bölümde yeni açılan 20 TÖB-DER şubesinin ve kurucularının ismi veriliyor.³⁸¹

Bültenin 10. sayfasında “**ADYÖD’ün Çağrısı**” başlıklı bir yazı var. Ankara Devrimci Yükseköğretim Derneği, üniversite sınavları için bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiriye özetle “**Sen bugün üniversite girişi sınavına katılacak olan yaklaşık 250 bin kişiden birisin. Ve yükseköğretime katılma hakkı kazanacak olanların sayısı 65 bin kişidir. Bunu gözönüne alırsak, senin dışarıda kalma olasılığın %75’tir. Bu neden böyledir ve bu %75 giderek artacaktır. Bunların sorumluları kimlerdir? (...) Kahrolsun Sömürü ve Baskı Düzenine Hizmet Eden Eğitim Sistemi.**”

Bültendeki “**Şavşat bölgesi öğretmenlerinin sorunlarıyla ilgili bir deneme çalışması**” başlıklı yazı Şavşat Şube Başkanı **Erdem Uzun** tarafından

“Cehalete Karşı Savaş” başlıklı yazısı da **Partha Sarathi Sen Gupta** tarafından kaleme alınmıştır.

Bültenin 16 ve 17.sayfalarında **Mahmut Yaşar**’ın sanat ve edebiyat dergilerinden derlediği **“Dergi Notları”, “Hukuk Köşesi”**nde ise Av. **Halit Çelenk**’in kaleme aldığı **“Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı”** başlıklı yazılara yer verilmiştir.

22.sayfada **“FISE’nin Şili Halkı İçin Çağrısı”** başlıklı bildirisi bulunmaktadır. Bildiride özetle; **“FISE bütün dünyadaki öğretmenlere çağrıda bulunarak derhal eyleme geçmelerini, Şili’li liderlerin ve tüm tutuklu yurtseverlerin hayatlarını kurtarmak için ellerindeki tüm olanaklarını kullanmalarını ister”**³⁸² denilmektedir.

Bültenin arka yüzünde **“TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu’nun Haşhaş Konusundaki Bildirisidir”** başlıklı bildiri metni yayınlanmıştır. Bildirinin bazı bölümlerini özet olarak buraya aktarmayı uygun gördük;

TÖB-DER’İN HAŞHAŞ EKİMİ KONUSUNDAKİ BİLDİRİSİ

“Haşhaşı Ekeriz – Üsleri Sökeriz”

*“Haşhaş ekimine yasaklama getirilmesi kamuoyunun ve basının susturulduğu bir dönemde olmuştur. (...) Haşhaş sorunu aynı zamanda bir bağımsızlık sorunudur. (...) Öteden beri üzerine titrediğimiz devletimizin tam bağımsızlığından ödün vermenin, işi nerelere götürdüğü ortaya çıkmıştır. Biz ülkemizin bağımsızlığını, Mustafa Kemal’in tam bağımsızlık ilkesinin ışığında değerlendiriyor, haşhaş ekiminin yeniden başlaması konusundaki olumsuz girişimlere boyun eğilmesinin karşısında olduğumuzu dosta düşmana açıkça bildiriyoruz.(...)”*³⁸³

1.8.1974 tarihinde çıkan Bültenin **78.** sayısının manşetinde **“Askeri Yargıtay TÖS Davası Kararını Bozdu”** haberi bulunmaktadır. Yazının bazı bölümlerini araştırmacılara kolaylıklar sağlayacağına inandığımız için buraya aktarmayı faydalı bulduk. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 nolu Askeri Mahkemesi’nce verilen mahkumiyet kararı Askeri Yargıtay 4.Dairesi tarafından esastan bozulmuş ve tutuklu bulunan öğretmenler serbest bırakılmıştır. (...) Nejat Erden tarafından Devrimci Eğitim Şurası bildi-

risi okunmuş, oya sunulan bildiri oybirliği ile kabul edilmiş, Genel Başkan Fakir Baykurt kapanış konuşmasını yaptıktan sonra; **Can Yücel** tarafından hazırlanan **Devrimci Eğitim Şurası Andı**³⁸⁴ ayakta ve hep birlikte okunmuş, **Dağ Başını Duman Almış** marşı söylenerek şuraya son verilmiştir. (...) Sonuç olarak:1. Devrimci Eğitim Şurası çalışmaları, müsnet suçun delili olarak kabul edilmemiş; 2. Devrimci Eğitim Şurası toplanamamış, bu şura için basılan bildiriler TÖS idarecilerinin tasvibinden geçtiği açıklık kazanmadığından, TÖS'ü bağlayıcı nitelikte görülmemiş; diğer delillerin ise TÖS'ün TCK'nun 141/1.maddesinin öngördüğü cemiyet haline dönüş-tüğünün ispatına yeterli olmadıkları sonucuna varılmıştır."

Bültenin çıkışı sırasında TC Hükümeti, Kıbrıs'ta yaşanan çatışmalar üzerine 20 Temmuz 1974'te "**Kıbrıs Barış Harekati**" adı altında Adaya asker çıkartarak adanın kuzeyini işgale başlamıştır. Bu konu Bültenin "**Başyazı**"-sında da işlenmiş, TÖB-DER Genel Başkanı **Ali Bozkurt** Başbakan Bülent Ecevit'e aşağıda özet olarak verilen telgrafi göndererek "Kıbrıs Barış Harekati" nı desteklemiştir.

TÖB-DER, "KIBRIS BARIŞ HAREKATI"NI DESTEKLİYOR

"Faşist Yunan Cuntasınca Kıbrıs'ta sahneye konan oyunu şiddetle kınıyoruz. (...) Başlattığınız indirme ve çıkarma hareketini doğru ve haklı buluyor ve sevinçle karşılıyoruz. (...) Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını amaçlayan bu hareketi Türkiye öğretmenleri olarak tüm maddi ve manevi varlığımızla destekliyoruz (...)"

TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu'nun yayınladığı "**Kıbrıs Konusundaki Bildirimimizdir**" başlıklı bildiri yayınlanmıştır. Bildirinin sonuç paragrafı şu şekildedir;

"Biz Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü temsilcisi TÖB-DER olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin uygulamaya yönelik olduğu bağımsız dış politikayı ve Kıbrıs Türk ve Rum halklarının özgür ve kardeşçe yaşayacağı bağımsız-federatif Kıbrıs biçiminde belirlenen politikayı destekliyoruz ve yanındayız. 24.7.1974"³⁸⁵

Başbakan **Bülent Ecevit**'in TÖB-DER'e gönderdiği ve "Kıbrıs konusunda TÖB-DER'in gösterdiği duyarlılığa teşekkür ettiği" mesajı ile TÖB-DER Ge-

nel Başkanı **Ali Bozkurt**'un Başbakan Ecevit'e gönderdiği mesaj yer almaktadır. TÖB-DER'in mesajının birkaç cümlesini belge olsun diye buraya aktarmayı uygun görüyoruz: (Bülten sayı 79)

“Türkiye’nin tek ve en güçlü öğretmen örgütü TÖB-DER olarak Hükümetimizin Kıbrıs politikasını tüm olarak destekliyoruz. Türk Silahlı Kuvvetleri’ne yardım kampanyamızda biriken 290 bin TL’yi Silahlı kuvvetler emrine derhal yatırmış bulunuyoruz. Yardım kampanyamız devam edecektir. Öğretmenler olarak Kıbrıs hareketi konusunda biz düşen tüm görevleri eksiksiz olarak yapacağımızı bildirir, Cumhuriyet Hükümeti’ne ve Türk Silahlı Kuvvetlerimize başarılar diler, saygılar sunarım. 14. 8. 1974”

Bültenin **“Haberler”** başlıklı bölümündeki bazı haber başlıkları da şu şekilde verilmiş; **“Lice kaymakamının öğretmenlere baskısı”, “Ağrı/Taşlıçay’da bir öğretmen müftünün kışkırtmasıyla dövüldü”, “Eşme şube yöneticimizin yolu kesilip komaya sokuldu”**

Gürkan Uçkan imzalı **“İsveç’teki Türk Çocuklarının Eğitimi”** başlıklı yazısı bültenin 6.sayfasında yer bulmuş kendine.³⁸⁶ 10. sayfada **“Emperyalizmi İyi Tanıyalım”** başlıklı yazıya yer verilmiş.³⁸⁷ Yazının altındaki imza **Tahsin Çopur’a** ait. 11 ve 12.sayfalarda **“Çalışma Programı Hazırlama Komisyonu Raporu”**³⁸⁸ yayınlanmıştır. Rapordan bazı cümleler; **“Öğretmenin toplumsal mücadelesinin yönü ve niteliğinin saptanması, II. Devrimci Eğitim Şurasının örgütümüzce hazırlanması ve toplanması, Sendika hakkının elde edilmesine yönelik eylemler, haber Bülteninin biçim ve içerik yönünden dergiye dönüştürülmesi, ücretsiz yetiştirici öğrenci kursları, Yurt dışındaki öğretmen kuruluşlarıyla ilişkilerin geliştirilmesi yönünde çalışmalar vb”**

14-15.sayfalarda **“II. Genel Kurula Sunulan Çalışma Programı Taslağı (1974-1976)”** yayınlanmıştır. Rapordaki bazı görüşler şöyledir;

“II. GENEL KURULA SUNULAN ÇALIŞMA PROGRAMI TASLAĞI (1974-1976)”

“ (...) Tüm yoksul ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de öğretmen; işçi, köylü, küçük esnaf ve dar gelirli memur kökenlidir. (...) bu nedenle

öğretmen cehaletin karanlığına terk edilen ve sömürülen geniş halk yığınlarının bağımsızlık ve demokrasi yolunda verdiği mücadele safında yerini almalıdır. (...) Öğretmen sorunlarını yurt ve toplum sorunlarından ayrı görmek sadece egemen sınıfların işine yarar. Yurt ve toplum sorunları çözülmedikçe öğretmen sorunları da çözümlenemez. (...) Toplumun her bireyi gibi öğretmen de insanca yaşamak için sosyal ve ekonomik olanakları olsun ister. Bu, en doğal hakkıdır. Sınıflı toplumlarda, sınıf ve tabakaların örgütlenerek, sosyal ve ekonomik haklarını koruyup geliştirmeleri, demokrasi gereğidir.”

18-19.sayfalarda TÖB-DER’in IX. Milli Eğitim Şurası’na sunulan **“Muhaletet Şerhimizdir”** başlıklı rapor bulunmaktadır. Raporda Şura’nın “hazırlanma yöntemi ve içeriği, şura bileşenleri, ön taslağın içeriğinin yetersizliği, mesleki eğitime yönelik önerilerin yetersizliği” gibi noksanlıkları eleştirilmektedir.

Av. Halit Çelenk’in hazırladığı **“Hukuk Köşesi”**nin bu sayıdaki başlığı **“Dernekler Yasasının İptal Edilen Maddeleri”**dir. 22-23.sayfalarda **Fransa Orta Dereceli Okul Öğretmenleri Ulusal Sendikası** Eğitim Sekreteri **Jean Petite** imzalı **“Bilimsel ve Teknik İlerleme, Kapitalizm ve Kapitalizmin Eğitim Eleştirisi”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Bültenin son sayfasında ise TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu’nun yayınladığı **“Kıbrıs Konusundaki Bildirimizdir”** başlıklı bildiri yayınlanmıştır. Bildirinin sonuç paragrafı şu şekildedir; **“Biz Türkiye öğretmenlerinin tek ve en güçlü temsilcisi TÖB-DER olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin uygulamaya yönelik olduğu bağımsız dış politikayı ve Kıbrıs Türk ve Rum haklarının özgür ve kardeşçe yaşayacağı bağımsız-federatif Kıbrıs biçiminde belirlenen politikayı destekliyoruz ve yanındayız. 24.07.1974”**

Bültenin **79.** sayısı **15.8.1974** tarihinde yayınlanacaktır. Manşetinde **“TÖB-DER Şubelerinin Tüm Yurtta Halk Çocukları İçin Açtığı Parasız Kurslar Başarıyla Sürmektedir”** haberi yer almaktadır. Haberde “Gaziantep şubesinin açtığı kursta 40 öğretmenin 1400 öğrenciye ders verdiği “örneklem olarak anlatılmıştır. **“Başyazı”**³⁸⁹ da **Cemil Çakır**’ın yazdığı **“Halkın Gücü”** başlıklı yazı bulunmaktadır. Yazıda özet olarak Lord Cruson’un Lozan’da İsmet Paşa’ya “ekonomik bakımdan yine bize muhtaç olacaksınız” sözlerinden yola çıkılarak günümüz İngiltere Başbakanı’nın **“Türkler Adaya çıkartma yapabilirler mi?”** aşamasına gelindiği belirtilerek

şöyle denilmektedir; "Kıbrıs'a yapılan Barış Hareketi ile bağımsızlıktan ve demokrasiden yana olan halkımız, emperyalizme ve onun uzantısı olan faşizme karşı kendi gücü ile neler yapabileceğini de bir kez daha göstermiş oldu. Yeterki bu güç, ulusal çıkarlarımız için kanalize edilebilsin.(...)"

Bültende 3-7. sayfalar yeni yönetimin sorumlu olduğu bölgeleri gösteren çizelgelerle doldurulmuş, 7.sayfada **Hülya Zağyapan**'ın "**Halkın Öğretmeni Olmak**" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 9. sayfada "**Dünya Öğretmenlerinden Haberler**" başlıklı bölüm yer almaktadır. Buradaki haber başlıkları şöyledir: "Japon Öğretmenlerinin Sürekli Mücadelesi; Japon öğretmenleri artan hayat pahalılığı karşısında ücretlerinin yükseltilmesi için 11 Nisan günü bir günlük greve gitmişler, greve 270 bin ilk ve orta dereceli okul öğretmeni katılmış, greve Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (WFTU) ve FISE destek vermiştir." , "Uluslararası Öğrenci Birliği'nin III. Kongresi 7-14 Mayıs tarihlerinde Budapeşte'de yapıldı", "Suriyeli Öğretmenlerin Kongresi 18 Nisan'da Şam'da yapıldı. Kongrede FISE'yi ikinci başkan Paul Rihing ve Genel Sekreter Daniel Retureau temsil etmiştir."

10 ve 11.sayfalarda FISE İkinci Başkanı Makkawi Kogali'nin kaleme aldığı "**Asya Kollokyumunun Sonuçları**" başlıklı yazı göze çarpmaktadır.³⁹⁰ 12-15.sayfalarda FISE Genel Sekreteri Marius Delsal'ın "**Afrika Seminerleri**" başlıklı yazısı bulunuyor.³⁹¹

"**Eğitim Köşesi**"nin konu başlığı "**Artı Değer**" olarak belirlenmiş. Av. **Halit Çelenk**, "**Hukuk Köşesi**"nde "**Şikayet**" konusunu anlatmış 24.sayfada.

Bültenin **80.** sayısının tarihi **1.9.1974**'tür. manşetinde "**Merkez Yürütme Kurulumuz Milli Eğitim Bakanı ile Görüştü**" haberi var. Habere göre TÖB-DER yöneticileri 27. 8. 1974 tarihinde Milli Eğitim Bakanı **Mustafa Üstündağ** ile bir görüşme yapmış, kendisine öğretmenlerin çeşitli mesleki ve özlük sorunlarını içeren bir mektup sunmuşlardır.

"**Başyazı**"nın konusu "**Siyasi Partiler ve TÖB-DER**"dir.³⁹² Bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

TÖB-DER VE SİYASİ PARTİLER

"(...) TÖB-DER'in faaliyetleri her şeyden önce 12 Mart'ın getirdiği Dernekler Yasası'nın maddeleriyle sınırlıdır. (...) böyle olmakla birlikte devrimci,

anti-emperyalist ve ulusların bağımsızlığından yana bir mücadeleyi benimsemiştir. Ve en başta gelen özelliği ise bir meslek örgütü olmasıdır.

*(...) Bütün bunları neden mi söylüyoruz? Son zamanlarda gerek kurulmuş, gerekse kurulmakta olan partilerin ilk girişimlerini derneğimizde başlatmak istemelerinden ötürü söylüyoruz.³⁹³ (...) Siyasi partiler karşısındaki bu tutumumuz elbette ki, partiler üstü bir tavır benimsediğimiz anlamına gelmez. (...) **siyasi partilerimizin dernek çalışmalarımıza karışmalarını; kongrelerimizde ve benzer çalışma alanlarımızda müdahaleci girişimlere arzu duymamalarını; böylesi çabaların bizleri zor durumda bırakacağını ve bu durumların kendilerine de kazanç getirmeyeceğini bilmelerini isteriz.** (...)”³⁹⁴*

Bültenin 2. sayfasında **“Kuruluşumuzun Üçüncü Yılında Şube Sayımız 500’ü Geçti”**³⁹⁵ başlıklı bir habere rastlıyoruz. Yazıda 3 Ekim 1971’de kurulan TÖB-DER şubelerinin sayısının yeni kurulanlarla birlikte 506’ya³⁹⁶, üye sayısının ise 100 bine ulaştığı belirtilmektedir. Bültenin **“Haberler”** başlıklı bölümünde; **“Burdur’da Beş Üyemiz Beraat Etti”, “Türkiye Adını Almak İçin Başvurduk”**³⁹⁷, **“Beş Köylü Pertek Şubemize Fahri Üye oldu”, “Başarılı öğrencisine Bekir Yıldız’ın Kara Vagon adlı kitabını hediye eden öğretmene soruşturma açıldı”** haberleri öne çıkmaktadır. Bültende **Burhanettin Biber’in “Şubelerimiz ve Lokal Çalışmaları”, Cemil Çakır’ın Yeni Halkçı gazetesi muhabiriyle yaptığı söyleşi, Habip Barut’un “Örgüt Disiplini ve Eleştiri”** başlıklı yazılarıyla, **Şakir Baysöz’ün** mektubuna yer verilmiştir. Daha önceki sayılarda zikrettiğimiz **Asya Kollokyumu** yazılarından biri daha bültenin bu sayısında yer almıştır. Yazının başlığı; **“Öğretmen Kuruluşlarının Yüksek Öğretim Kurumlarının Gelişmesine ve Sosyal ilerlemeye Katkıları”**dır. Makale sahibi **Makkawi Khogali**, FİSE’nin İkinci Başkanıdır. **İlhami Soysal’ın** kaleme aldığı ve Av. **Halit Çelenk’in** yazdığı **“Hukuk Yazıları”** adlı kitabını değerlendirdiği yazısı 13.sayfada yer bulmuş kendine. **Pakize Türkoğlu** ise **“Barbina Öğrencilerinden Mektup”** adlı kitabı değerlendirmiş **“Mektup”** başlıklı yazısında. Hikmet Altunkaynak; Zühtü Bayar’ın kaleme aldığı **“Nazım Hikmet Üzerine”** adlı kitabı tanıtıyor bültenin 15.sayfasında. **“Hukuk Köşesi”**nde Av.Halit Çelenk’in **“Dernekler Yasası ve Dernek Faaliyetlerinin Amaç Dışına Çıkması”** adlı yazısı bulunuyor. **“Eğitim Köşesi”**nin konusu ise **“Terimler-Kavramlar”**.³⁹⁸

15.9.1974 tarihinde çıkan **81.** sayının manşetinde **“Ulusal ve Demokratik Eğitim İstiyoruz”** başlıklı yazıyı görüyoruz. **“İlköğretim Haftası”** nedeniyle hazırlanan bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

“222 sayılı İlköğretim Yasası, her yıl devlet bütçesinin %3’ünün ilköğretim alanına yatırılmasını emretmektedir. (...) 1963-73 yılları arasında 222 sayılı yasaya uyulmayarak yasanın öngördüğü yatırımlardan 5 milyar 31 milyon lira, 1973 yılında 1 milyar, bu yıl ise 1 milyar 274 milyon lira kesinti yapılmıştır. Bu durumda **Türkiye halkının ilköğretim hakkı çiğnenmiştir. (...) Bu günkü eğitim düzeni ülkemizin ve halkımızın çıkarlarına uygun değildir. (...) Bu günkü eğitim sistemi demokratik değildir. (...) Emperyalizm eğitimimize daha ilköğretimde el atmıştır.** Emperyalizm, özellikle Amerikan emperyalizmi süt tozundan 1968 yılında ilköğretim programlarında yapılan değişikliklere kadar müdahale etmiştir. (...) **Cehaleti ve ilköğretim sorununu halkın kendi mücadelesi belirler. (...) Türkiye öğretmenlerinin görevi gerçekten ulusal ve gerçekten demokratik eğitimi savunmaktır.”**

Bültendeki başlıklarda kurulan 9 şubenin olduğu duyurulmaktadır.³⁹⁹ **“Haberler”** başlıklı bölümdeki başlıklardan bazıları da şöyle; **“Siverek’te üyelerimiz maaşlarını alamadı”**, **“Kuyucak Lisesi’nde sınav yolsuzluğu”**, **“Samandağ’da sekiz üyemize soruşturma açıldı.”**

Bültenin 7. sayfasında **“İlköğretimdeki Durum”** başlıklı yazı var.⁴⁰⁰ TÖB-DER Terme Şubesinin **“Örgütlenmeye çağrı”** bildirisi 8.sayfada. **“Milli Eğitim Bakanlığı’ndan Dileklerimiz”** başlıklı yazı 9.sayfada yer bulmuş kendine.⁴⁰¹ Ertuğrul Saraç imzalı **“Orta Dereceli Okullarda Sanat ve İş Eğitimi”** başlıklı yazı 10. sayfada. Cemil Çakır’ın kaleme aldığı **“Kıbrıs ve Emperyalizm”** başlıklı yazı bültenin 11. sayfasında yer almaktadır.⁴⁰² Mahmut Yaşar imzalı **“Okul Kitaplıklarının Durumu ve Birkaç Öneri”**⁴⁰³ başlıklı yazı 12 ve 13.sayfalarda. 15.sayfada Hikmet Altınkaynak’ın **“Dil ve Gelişme”** adlı yazısı bulunmaktadır.⁴⁰⁴ **“Hukuk Köşesi”**nde Av. Halit Çelenk’in **“Af Yasasına Göre Başvurma Yöntemi”** başlıklı yazısına yer verilmektedir. Bültenin 3 sayfası şiire ayrılmıştır. **Başaran’ın “Gök Ekin”** şiiriyle, Nazım Hikmet’in **“Dokuzuncu Yıldönümü”** adlı şiiri. **“Zeynel Gül’ün** kaleme aldığı **“Ders Kitaplarına Seçilen Konular”** başlığıyla bültene konulmuş. TÖB-DER **Konya** Şube başkanı Bahattin Acar’ın **“Yeni Öğretim Yılı ve Sorunlar”** başlıklı bir inceleme yazısının birinci bölümü 20 ve 21.

sayfalarda. EMO (Elektrik Mühendisleri Odası) yayın organından alınan **“Üniversiteye Kim Giriyor”** başlıklı yazıya 22 ve 23.sayfalarda yer verilmiş. Bültenin arka yüzünde **“Yan Ödemeler”** konulu bir yazı bulunuyor.

1.10.1974 tarihinde yayınlanan **82** sayılı TÖB-DER Bülteni’nin manşetinde **“Örgütlenme Çalışmalarımız Sürüyor”** başlıklı haber bulunmaktadır. Bültende yeni kurulan 9 şubenin haberi bulunuyor.⁴⁰⁵ **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı sayfalarda sadece baskı, dayak, sürgün vb.haberleri değil kültürel faaliyetlerin de yoğun olarak sürdüğünü okumaktayız. **“Ar-dahan şubemiz 72. Koğuş’u sahneye koydu”**, **“Urfa şubemiz geliri Adem Yavuz’a bırakılmak üzere Irgat adlı oyunu sergiledi”**⁴⁰⁶**“Fethiye Şubemiz Duvarların Ötesi adlı oyunu sergiledi”**, **“Çerkeş şubemiz 403. Kilometre oyununu sergiledi”**.

Konya TÖB-DER şube başkanı Bahattin Acar’ın **“Yeni Öğretim Yılı ve Sorunlar”** başlıklı yazısının ikinci bölümü 5.sayfada yer bulmuş kendine. Mehmet Koç’un hazırladığı **“Eğitim Sorunları Üzerine Notlar”**, ülkemizdeki bölgeler ve cinsiyetler açısından yaşanan eşitsizlikleri anlatıyor.

“Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) Tüzüğü”¹⁰ ve 15.sayfalarında yayınlanmıştır. Derneğin amacı tüzüğün 3.maddesinde şu şekilde açıklanmıştır: **“Atatürk devrimleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Anayasamızın milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti kapsamı içinde, üyelerinin tüm ekonomik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır.”** Tüzükte geçici 1.maddeye göre **“MYK’nın başvurması üzerine Bakanlar Kurulunca izin verildiği takdirde derneğin adı Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği olarak değiştirilecektir”** hükmü bulunmaktadır.

Bültenin16. sayfasında Serpil Akmaner **“Barbiana Öğrencilerinden Mektup”** Üzerine Notlar başlıklı yazısıyla **Gözlem Yayınlarından** çıkan **“Barbiana Öğrencilerinden Mektup”**⁴⁰⁷ adlı kitabı değerlendirmiş.

17.sayfada **İlhan Selçuk**’un 26.9.1974 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınladığı **“Utanç Listeleri”** başlıklı yazı var. Selçuk bu yazısında üniversite sınavlarını kazanan ve ilk 50 içerisinde yer alan öğrencilerin mezun ol-

dukları liseleri sıralamış, İş Bankası'nın bu "Başarılı" öğrencilere 5 biner lira ödül vermesini eleştirmiş.⁴⁰⁸

Bültenin 18-21.sayfalarında **"Türkiye'de İlköğretim Sorunu"** başlıklı ancak imzasız bir yazıya yer verilmiş. **"Hukuk Köşesi"**nde Av. Halit Çelenk'in **"Danıştay Yasasının 82. Maddesi"** başlıklı yazısı var. Bültenin arka yüzünde **Hikmet Altunkaynak**; Mehmet Bayrak'ın **"Tevfik Fikret"**, Halit Çelenk'in **"Hukuk Yazıları"** adlı kitaplarını tanıtmış.

83. sayının manşet haberi **"Yönetim Kurulumuz Toplanıyor"**,⁴⁰⁹ "Başyazı" da **"Sorunlar ve Tutumumuz"** başlıklı bir yazı var. Yazıda yer alan görüşlerden bir bölümünü buraya aktarmayı faydalı bulduk; **"(...) Öteden beri Türkiye'de öğretmen örgütleri, öğretmenlerin sorunlarını sıralamaktan ve öğretmenin işvereni olan MEB'dan bu sorunların çözülmesi için dikte yapmaktan başka bir şey yapmamış, yapamamışlardır. Bilinmelidir ki, çağdaş örgütlenme düzeyine ulaşmadan hiçbir iktidar dönemi ne kadar iyi niyetli olursa olsun öğretmenlerin ve öğretmen örgütlerinin istemlerini yerine getiremez. Bu gün demokratik ve özlük haklarımızın sosyal demokratların ağırlıkta olduğu bir iktidar tarafından kulak ardı edilmesi bunun en açık örneğidir. TÖS döneminde başarıyla sürdürülen 4 günlük uyarı boykotu da, pazarlık masasına oturulmadığı için istenen sonuca ulaşamamıştır. (...) Dostça yaklaşımlar, temenniler, dilekler sorunlarımızın çözümünü hiçbir zaman sağlamayacaktır. (...) Üstümüzdeki haksızlıklar halkımızın sırtındaki haksızlığın uzantısıdır. Bu nedenle biz sorunlarımızın çözümünün halkın sorunlarının da çözümüne bağlı olduğunu söylüyoruz. (...) Onunla (halkla) el ele kafa kafaya vererek sorunlarımıza çözüm bulacağız (...)"**⁴¹⁰

Bültende 8 yeni şubenin kurulduğu bilgisi paylaşılmıştır.⁴¹¹ "Şubelerimizden Haberler" başlıklı bölümde dikkat çeken bazı haberler şöyle; **"Zonguldak Öğretmenler Derneği TÖB-DER'e Dönüştü"**, **"Daday Şubemiz TÖS Mallarını Aldı"**, **"Bismil şubemiz Pusuda adlı oyunu sahneledi"**

"Haberler" başlıklı sayfalarda **"İğdir'da öğretmenlere saldırı"**, **"Kars'ta iki öğretmen dövüldü"**, **"Balıkesir'de üç arkadaşımızı bıçakladılar"**, **"Anamur şubemize kapatma davası açıldı"**, **"Kiğı şubesi örgütlenmeye çağrı bildirisi yayınladı"**, **"Sandıklı'da jandarma Zulmü"**⁴¹², **"Düzce şube-**

miz örgütlenmeye çağrı başlıklı bildiri yayınladı”, “Almanya’dan Bir Öğretmen Mektubu” göze çarpanlar.

Bültende **“Malezya’da Eğitim”**,⁴¹³ “Afrika Seminerlerinin Sonuçları”⁴¹⁴, “1974 Dünya Nüfus Yılı”⁴¹⁵ **İlhami Soysal**, “Fesüphanallah” başlıklı yazısıyla 18 ve 19.sayfalarda yer bulmuş kendine. **“Hukuk Köşesi”**nde Halit Çelenk’in **“Özgürlük”** başlıklı yazısı var. **“Eğitim Köşesi”**nin konusu **“İşsizlik”** olarak belirlenmiş. Arka kapakta ise TÖB-DER merkezinin **“Bir Açıklama”** yazısı var.⁴¹⁶

Bültenin **84.** sayısı **1.11.1974** tarihli dir. Manşetinde **“Örgütlenme ve Eğitim Çalışmalarımız Sürüyor”** başlıklı yazı bulunmaktadır. **“Haberler”** başlıklı sayfalarda dövülen ve saldırıya uğrayan öğretmenlerle ilgili onlarca haber bulunuyor. Bunlar artık “kanıksanan haber”(!) haline dönüştüğü için tek tek yazamıyoruz.

“Bitlis Öğretmenler Derneği TÖB-DER’e dönüştü”, “Silvan şubemiz İlköğretim Haftası nedeniyle bildiri yayınladı”, **“Adana şubemiz yeni eğitim yılı nedeniyle bildiri yayınladı”**, “Tokat İlköğretmen Okulu’nda Komandoculuk”

Mümtaz Soysal imzalı **“Geri Kalmışlığın Hakkı”** yazısı 10. sayfada, **“Ulusal Kaynaklar Kongresi”**⁴¹⁷ 13 ve 15. sayfalarda yer bulmuş kendilerine.

Muzaffer İzgü TÖB-DER Bülteni için **“Kara Düzen Niçin Oynatılmaz”** başlıklı bir yazı kaleme almış.⁴¹⁸ **Salih Başer** imzalı **“Birler Çengelli mi olacak Çengelsiz mi?”** başlıklı yazı 17.sayfada.⁴¹⁹ **Burhanettin Biber** “Can Çekişen Emperyalizm ve Geri Kalmış Ülkelere Yardım” başlıklı 2 sayfalık yazısıyla konuk olmuş Bültene.

“Eğitim Köşesi”nin başlığı **“Kapitalist Genişletilmiş Yeniden Üretim”** olarak belirlenmiş. Av. Halit Çelenk **“Hukuk Köşesi”**nde **“Devlet Güvenlik Mahkemeleri”**ni anlatmış. Arka kapakta “Dostlar Tiyatrosunun Yeni Çalışma Düzeni” adlı sahnelenecek oyunların listesinin yayınlandığı bir duyuru bulunuyor.

15.11.1974 tarihli Bültenin numarası **85.** Manşetinde **“Üniversite ve Yüksekokullar Açıldı”** başlığını görmekteyiz. Habere göre Başbakan Bülent

Ecevit, 4.11.1974 günü altı yıldan bu yana ilk kez törenle açılan İstanbul Üniversitesi'nin açılışına katılmıştır.⁴²⁰ Yazıda ayrıca üniversite öğrencilerinin başlıca talepleri de sıralanmış. Günümüzde de geçerli olan bu taleplerin bazılarını buraya almakta yarar gördük; *“Demokratik, özerk, yurt ve dünya gerçeklerine, halk çıkarlarına yönelik bir üniversite ve eğitim. Anti-demokratik üniversite yasasının, yönetmeliklerin ve uygulamaların değiştirilmesi, öğrencilerin demokratik örgütlenmesini engelleyen Dernekler Yasası'nın değiştirilmesi. Üniversite ve yüksek okullardaki faşizan baskı ve uygulamaların sona erdirilmesi, üniversitelerdeki polis ve jandarma karakollarının kaldırılması, sivil polislerin üniversiteden çıkarılması, öğrencilerin yönetime katılması, yurt, burs, kredi, ders kitabı gibi sorunların çözülmesi, sınıf geçme yerine ders geçme sisteminin getirilmesi”*

Bültenin 2.sayfasında **“Yeni Kurulan Şubelerimiz”** başlıklı bir listeye yer verilmiştir.⁴²¹ 3.sayfada Kasım ayında gerçekleştirilen Harf devrimi ile ilintili olarak tam sayfa bir fotoğraf yer almaktadır. Fotoğrafta Mustafa Kemal'i Harf Devrimi sırasında karatahtanın başında öğretmenlik yaparken gösteriyor. Fotoğrafın altında **“O'nu Bağımsızlık Özlemiyle Andık”** şeklinde bir yazı bulunmaktadır.

“Haberler” başlıklı bölümde; *“Giresun şubemizin yöneticileri hakkında soruşturma açıldı”, “Ulukışla ve Bingöl'de bir üyemiz dövüldü”, “Turgutlu'dan iki öğretmen sürüldü”, “Cumhuriyet Bayramı Nedeniyle Konulan Alaca Şubemizin Çelengi Parçalandı”, “Yalvaç'ta Faşizan Baskılar Sürüyor”*

Bültenin 9-13.sayfalarında Askeri Yargıtay tarafından verilmiş **“Örnek Kararlar”**a yer verilmiş. Bu kararlarda TÖB-DER genel merkezinde ve yöneticilerinin evlerinde yapılan aramalarda ele geçirilen “yasaklı” kitap bulundurmanın “suç unsuru oluşturmadığı” kanaatine varılmaktadır. 14-16.sayfalarda Av. **Halit Çelenk** de aynı konulara değinmiş ve **“Yakılan Kitaplar ve Bir Askeri Yargıtay Kararı”** başlıklı bir yazı kaleme almıştır. 18-19.sayfalarda **M. Başaran'ın “Tonguç Yolu, Köy Enstitüleri ve Eğitim”** kitabından bir özet bölüme yer verilmektedir.⁴²² 20. sayfada **Mehmet Koç, “On Türk Filmi ve Arkadaş Üstüne”** başlıklı yazısıyla Yılmaz Güney sinemasını yüceltiyor.⁴²³ **Yılmaz Elmas** imzalı **“Batı Almanya'da Yabancı Çocuklar Sorunu”** inceleme yazısı Bültenin 21 ve 22.sayfalarında yer bulmuş kendine.

“Eğitim Köşesi”nde **“Kapitalizm ve Ekonomik Krizler”** konusu işlenmiş.

88 sayılı Bülten **1.12.1974** tarihlidir. Bültenin manşetinde **“Faşist Saldırıları Yoğunlaştı”** yazısı yer almaktadır. Yeni Kurulan Şubelerimiz başlıklı haberde 14 yeni şubenin kurulduğu kurucularının adlarıyla birlikte veriliyor.⁴²⁴

Bültende Ankara şubesinin II. Dönem Seminer Çalışmalarının programı ve duyurusu da yer almaktadır.⁴²⁵ **“Şubelerimizden Haberler”** başlıklı bölümde; **“Çanakkale Bölge Toplantısı Yapıldı”**, **“Gölcük Öğretmenleri Ek Ders Ücretlerini Alamıyor”**, **“Şarkışla Öğretmenler Derneği de TÖB-DER’e Dönüştü”**, **“Yığılca Şubemiz TÖS Mallarını Aldı”**, **“Adapazarı Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği TÖB-DER’e dönüştü”** haberleri göze çarparken; **“Haberler”** başlıklı bölümde **“Tunceli Lisesi’nde Komandocu Öğretmen öğrencilerine bıçak çekti”**, **“İğdır Şubemiz Saldırıya Uğradı”**, **“Boyabat Şubemizin Bildirisine El Konuldu”**, **“Turhal şubemiz üyeleri hakkında soruşturma açıldı”**⁴²⁶, **“Manavgat ve Eşme şubemizin oyunları yasaklandı”** haberleri öne çıkmaktadır.

8. sayfada **“Malatya Şubemizin Çağrısı”** başlıklı bir bildiri⁴²⁷, 9.sayfada **“Öğretmen Yetiştirme Sorunu”**⁴²⁸, 10.sayfada fotoğraflı olarak **“Faşist Güçler Karakoçan Lisesi’ni Bastılar”**, 11.sayfada **Kadri Çoban** ve **Hasan Yiğit**’in birlikte hazırladıkları **“Örgüt İçi Eğitim Çalışmaları ve Yöntem Sorunu”**, 13. sayfada **Mahmut Yaşar** imzalı **“Çağdaş İşkence ve Kanayan”** yazıları bulunuyor. **Mahmut Turgay** imzalı **“Eğitim ve Sömürüden Kurtulmak”**⁴²⁹ başlıklı yazısı 16.sayfada yer bulmuş kendine. Türkiye İktisatçılar Birliği’nden **Mehmet Tanju Akat**’ın kaleme aldığı **“Emperyalizmin Petrol Politikası ve Türkiye”**⁴³⁰, **Emre Bodur** imzalı **“Kurtboğan’daki Anadolu”**⁴³¹, **Ali Balkız** imzalı **“Turizm Denen Aldatmaca ve Bir Ders Kitabı”** yazıları Bültenin 18 ve 19. sayfalarını süslemiş.

“Hukuk Köşesi”nde Av. **Halit Çelenk**’in **“Siyasi Faaliyet Üzerine”** başlıklı yazısı bulunmaktadır. **“Eğitim Köşesi”**nin başlığı **“Kapitalizm ve Ekonomik Krizler-II”** Bültenin yarım sayfası uluslar arası öğretmen haberlerine ayrılmış. Göze çarpan iki başlık şöyle: **“11 Temmuz’da öğretmenler maaşlarının düşük olmasını protesto etmek için Hyde Park’ta gösteri yapmış, 1 günlük greve gitmişlerdir. Greve 35 bin öğretmen katılmıştır.”** **“FİSE Japonya’daki Öğretmenleri Destekliyor.”**⁴³²

87 sayılı Bülten 1974 yılının son bültenidir. TÖB-DER MYK'sı içindeki görüş ayrılıklarının giderek derinleştiği bir dönemde çıkan Bültenin bu sayısı MYK tarafından “oy çokluğu” ile toplatılmış ve imha edilmiştir.

Bültenin manşetinde **“Ankara Şubemizin Aranmasına Tepki”** başlıklı bir haber bulunmaktadır. Yazıda özetle şu bilgilere rastlamaktayız: “Derneğimizin Ankara Şubesi 4.12.1974 günü saat 12.20’de polisler tarafından aranmıştır. Şubemizin yasalara aykırı olarak aranması üzerine Genel başkanımız Başbakan Sadi Irmak’a bir telgraf çekmiştir.”

“Başyazı”nın başlığı **“Hangi Amaçla Birlik Nasıl Birlik”** şeklindedir.⁴³³ **“Şubelerimizden Haberler”** başlığında göze çarpanlardan bazıları şunlar; **“Hekimhan şubemiz yeni lokaline taşındı”, “Şarköy Şubemiz de TÖS Mallarını Aldı”, “Bir Bayan Üyemiz Şube Başkanı Oldu”**⁴³⁴

“Haberler” başlıklı bölümde öne çıkan bazı haber başlıkları da şunlar; **“Sıkıyönetim ADYÖD’ün faaliyetlerini durdurdu”**⁴³⁵, **“Silvan’da 5 üyemiz gözaltına alındı”, “Mimar Sinan Öğretmen Okulu’nda Faşistler Ayaklandı”**

Bültenin 8. sayfasında **Mehmet Savca** imzalı **“Yerimizi Doğru Saptayalım”**, 10. sayfada **Doğan Işık** imzalı **“Öğretmenlerin Demokratik Mücadelesi”**, 11ve 12.sayfalarda **Hasan Basri Aydın** imzalı **“Müdürlükten Müfettişliğe”**, 13.sayfada **Mehmet Koç** imzalı **“Darağacından Notlar”**⁴³⁶, 14 ve 15.sayfalarda **Yılmaz Elmas** imzalı **“Çağımızın Öğretmeni”**⁴³⁷ başlıklı yazılar yer almaktadır.

“Hukuk Köşesi”nde **Av. Halit Çelenk** **“Anayasa Değişiklikleri ve Temel Hakların Özü”** başlıklı yazısıyla bültende yerini almış. **“Eğitim Köşesi”**n-deki yazının başlığı **“Kapitalizmden Emperyalizme-I”**.

Zeynel Gül’ün “Ahlak ve Ahlak Koyucular” başlıklı yazısı Bültenin 19.sayfasında.

Bültenin toplatılmasına neden olan yazı **Ali Çiçekli** tarafından kaleme alınmış. Yazının başlığı **“Emperyalist Parmağı”**dır. Çiçekli’nin yazısından bazı cümleleri buraya aktarmayı faydalı bulduk;

TÖB-DER YÖNETİMİNİ BÖLEN YAZI: “EMPERYALİST PARMAĞI”

Çiçekli yazısına *Finans kapital, tekelci sermaye, mahalli oligarşi, kapitalizm öncesi sınıflar* gibi terimlerin bir “terminoloji tutkunluğu”na dönüştüğünü belirterek, bunun yerine şunları öneriyor; “emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve feodal müttefikleri diyeceksin ama dilin bir türlü varmıyor. Başka hangi konuda görüş ve dil ayrılığımız olursa olsun, emperyalizm konusunda birleşmeliyiz.(...)Bir takım iyi niyetli, dürüst arkadaşımızın da örneğin Kıbrıs olayları nedeniyle birbirine karşıt iki hareketin ikisini de emperyalizmin yaptırıldığını söylediklerine, bir takım genel doğrulardan çıkarak emperyalizmi olmadığı yerde yaratmaya çalıştıklarına tanık oluyoruz. Bir zamanların modası meşhur “Komünist parmağı”şimdilerde “Emperyalist parmağı”na dönüşmüş görünüyor. Aynı zehir hafife titizliği ile bu kez de her yerde “emperyalist parmağı” aranıyor adeta. (...) Kıbrıs örneğinde de emperyalizmin her istediği olmamıştır. Emperyalizm Yunanistan’da cuntaları destekliyor, faşizmin sürmesini istiyordu. Kıbrıs’ta darbeyi ABD Büyükelçisi yönetti (bunun için öldürüldü). Emperyalizm Türkiye’nin müdahale edebileceğini sanmıyordu. Şimdi de Türkiye’nin Kıbrıs’tan çekilmesini istiyor. ABD yardımı niçin kesildi? Kıbrıs konusunda işler emperyalizmin önceden planladığı gibi yürümedi pek. Türkiye’de Ecevit solunun kısa süreli nispi iktidarı, Türkiye soluna bir yudumluk nefes aldırdı. (...) Türkiye’nin Kıbrıs’a müdahalesi her üç ülkede de emperyalizmin işine gelmeyen sonuçlar doğurdu. “Emperyalist parmağının” öyle her yeri karıştıracak kadar uzun olmadığını, kırlamayacak kadar da güçlü olmadığını ortaya çıkardı. (...) **Bize düşen, önce Türkiye’nin Kıbrıs’a müdahalesinin haklılığını görmek, kraldan fazla kralcı bir tutumla bu konuda yersiz yakışıksız suçlamalarla bu haklı müdahaleyi yapanları yıpratmamaktır. (...) Biz hiç kuşkusuz Ecevit hükümetlerinin Kıbrıs politikasını ne pahasına olursa olsun, neye varırsa varsın, toptan ve angaje olarak desteklemeliyiz. (...) Barış Harekatı savaş ve fetih hareketına dönüşürse elbette bunu eleştiririz de. Ama Harekat çıkışındaki niteliğini korudukça “bağımsızlık, demokrasi, barış ve kardeşlik” adına desteğimizi eksik etmeyiz. (...) Örgütümüzün yetkili organları ve sorumlu yöneticileri ne diyorsa bizim düşüncemiz odur. Kişisel düşüncemiz örgütümüz adına bildirilen düşüncelerden ayrı olsa bile bize susmak düşer. (...) Böyle önemli konularda ya susup örgütümüzün ne söyleyeceğini bekleyelim, ya örgütümüzün görüşü doğrultusunda konuşalım ya sorumluluğumuzu bilerek konuşalım.”**⁴³⁸

Yazının yayınlanması örgüt içinde özellikle Genel merkez içinde fırtınalar kopardı. Genel Başkan Ali Bozkurt'un "**12'den 12'ye Anılar-2**" kitabında yazdıklarına göre dergideki bu yazı MYK'da incelenmiş, kabul görmemiş, ancak Yönetim Müdürü Nazım Bayata kendi inisiyatifi ile yazıyı bültende yayınlamış, bu yüzden oy çokluğuyla **Nazım Bayata**'nın görevine son verilmiştir.⁴³⁹

DİPNOTLAR

- 308 Cumhurbaşkanı 4.12.1973 tarihinde radyo ve televizyondan yaptığı konuşmada yeni hükümet kurulması için çeşitli kurum ve kişilerden görüş istemiş, TÖB-DER Genel Başkanı bu çağrıya bir mektup yazarak görüş bildirmiştir. **Ali Bozkurt**'un mektubu **Yeni Halkçı Gazetesi**'nde yayınlanmış, bunun üzerine Ali Bozkurt ve gazeteci **Işık Yurtçu** savcılığa çağrılarak ifade vermişlerdir. Bültende Bozkurt ve Yurtçu'nun fotoğraflarına da yer verilmiştir.
- 309 Yeni kurulan şubeler şunlardır; **Ulus, Yunak, Çermik, Bitlis, Karşıyaka, Sarayköy, Siirt, Gemlik, Yığılca, Daday, Diyadin, Islahiye, Bayındır, Ceyhan, Çerkezköy.**
- 310 Dinar'da sürülen öğretmenler; **Ayten Şenocak, Nükhet Demirok, Süleyman Çalışır, Güngör Emre, Selami Yılmaz, Erdoğan Çiftçi, Cahit Çelik, Erdoğan Avcı, Haşim Tin, Veli Avcı, Mustafa Akar, Ahmet Özkulak.**
- 311 Bu haberde baskılara dayanamayarak Almanya'ya işçi olarak giden 7 öğretmenin adı bulunmaktadır.
- 312 Sakarya /Kaynarca- Sıraköy'ü öğretmeni **Dursun Ateş**, ilçesi ile il arasında yapımına başlanan ancak bir türlü bitirilmeyen yoldan yöre halkı gibi rahatsızdır. **Hürriyet Gazetesinin "Serbest Köşe"**sine bir yazı gönderir. **"Bazı Köylersiz"** başlıklı yazısında imzası da vardır. Yazıda YSE araçlarının benzin paralarının hatta elemanların içki paralarının bile Divan halkına ödetilmesine rağmen yolun niçin ve kimler tarafından yarıda bırakıldığını sorar. Bunun üzerine Sakarya Valisi aynı köşeye bir açıklama göndererek Dursun Ateş'in kamuoyunu yanılttığını belirtir. Öğretim yılı başında ise öğretmen hakkında soruşturma başlatır. Müfettiş soruşturması sonrasında Dursun öğretmen Akyazı ilçesinin Yılanlıkaya İlkokulu'na sürülür.
- 313 **Hasan Kul**, Mardin/Kızıltepe'ye atanır. Lisede görev yapan 23 öğretmen içinde sadece kendisi TÖB-DER üyesidir. Bir süre sonra soruşturma geçirir. Kendisine yöneltilen suçlamalar içinde **"Türkiye'de Kürt halkı vardır, öyleyse dillerini serbestçe konuşmalıdırlar. Türkiye'de Kürt halkı vardır, o halde Kürt milleti ve devleti de olacak"** dediginiz.... Müdürler komisyonunca stajyerliği kaldırılmaz (oysa bir ay önce okul öğretmenler kurulunda kaldırılmıştır)
- 314 Bu öğretmenlerden Tevfik Tortamış hakkında **"Kasketli ve sol eliyle ileriye işaret eden ve Lenin'e benzeyen Atatürk rozeti takmak", "Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının asıldığı gün üzgün olmak"** suçlamalarına maruz kalır. Tortamış, görevinden alınır.
- 315 H.Basri Aydın, yazısında özetle "Atatürk'ün laiklik yolunda yaptığı devrimlerin gericiileri rahatsız ettiğini, politikacıların oy deposu olarak gördüğü cahil halk kitlelerini öğretmenlere karşı kullandığını, Said-i Kürdî'nin etkilerini ve Necip Fazıl'ın Atatürk'e karşı kullandığı **"Gök gözülü Selanik dönmesi"** söyleminin de bu düşmanlıkta rol oynadığını" anlatmaktadır.

- 316 Hasan Basri Aydın yazısında da anlattığı gibi Atatürkçü bir öğretmen olması nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı'nın hakkında en çok soruşturma açtığı TÖB-DER üyesidir.
- 317 *"Ey Türk, sende Allah'tan gelen bir hassa (özellik) var..."*
- 318 *"O levent cüssenle hayattın, candın / Neşeydin, kuvvettin ve heyecandın..."*
- 319 Yazıdan öğreniyoruz; 1973 yılı Sait Faik Hikaye ödülünü Demirtaş Ceyhun (Çamasan), Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülünü Abbas Sayar (**Çelo**), Orhan Kemal Roman Ödülü'nü Çetin Altan (**Büyük Gözaltı**) adlı eserleriyle kazanmışlar.
- 320 Toplantı 7-8 Şubat 1974 tarihinde yapılmış, toplantıya Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, Yeni ortam Gazetesi yazarı Oya Baydar, TÖDMF Eski Genel Başkanı M. Şükrü Koç, TÖS Eski genel Başkanı Fakir Baykurt katılarak birer konuşma yapmışlardır.
- 321 TÖB-DER Ankara şubesi başkanı (daha sonra TÖB-DER Genel Başkanı) Cemil Çakır, tutuklandıktan sonra kendisine parasal yardım yapılmış, serbest bırakılıp maaşını alınca TÖB-DER saymanlığına tutukluymuşken kendine ödenen yardım parasını (2402 lira) makbuz karşılığında iade etmiştir.
- 322 Aksakal'a yöneltilen suçlama şu şekildedir; *"Sol ideolojiye inanmak ve sol eylemlere katılmak, Veliköy'de sol bir örgüt kurmak, sol eylemin öncülüğünü yapmak, gençleri bu yola teşvik etmek, solculara yataklık yapmak ve rehberlik etmek"*
- 323 Doğrusu *"Meta Üretimi Üzerine"* olacaktır ki bu başlık Bültenin 68.sayısında düzeltilmiştir.
- 324 Bu bildirinin tam metni için; İsmail Aydın; **Dünden Bugüne Öğretmenler (1065-2005)** s.34-37, Eğitim-Sen Yay. Ankara 1999.
- 325 **Edward Britton**, İngiltere Ulusal Öğretmenler Birliği Genel Sekreteridir. Yazı Şiar Yalçın tarafından Türkçeye çevrilmiştir.
- 326 Seminere kutlama mesajları da gelmiştir. Bu kuruluşlardan biri **İstanbul 17 Nisan Derneği**. Adına ilk kez burada rastladım (İ.A).
- 327 Federal Almanya Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW) nın çağrısı üzerine Türkiye'deki İşçi Çocuklarının Eğitim Sorunlarının Görüşüleceği toplantı nedeniyle.
- 328 Balıkesir şubesi üyesi Vahdettin Gayret, Devrimci Gençlik üyesi olduğu ve komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle 21 ay Balıkesir Cezaevi'nde kalmış, üç arkadaşıyla birlikte 15.2.1974 tarihinde serbest bırakılmıştır.
- 329 Bu listede 91 öğretmenin adı bulunmaktadır.
- 330 TÖB-DER Şavşat Şube Başkanı
- 331 **Alimcar Cabral**'ın bu yazısı Unesco'dan Dünyaya Açılan Pencere GÖRÜŞ dergisinin Kasım 1973 tarihli sayısından alınmıştır. Cabral, *"Çocuklarımıza bildiğimiz en iyi şeyleri öğretmeliyiz. Onlar bizim uğraşımızın çiçeğidir."* diyordu.

- 332 Mediha ve Mehmet Ertem
- 333 Yeni kurulan şubeler; **Keban, Sinop, Rize, Nizip, Kulp, İpsala, Ceylanpınar, Pülümür, Kınık, Giresun, Oltu, Sarıcakaya, Gürpınar, Pınarbaşı, Bünyan, Genç, Kilimli, Hazro, Kürtün, Emet, Of, Boyabat, Ayancık, Bala, Haymana, Kdz.Ereğlisi, Reyhanlı, Araç, Şırnak, Serik, Orta, Kahya, Avanos, Bekilli, Nallıhan, Bismil, Çaycuma, Tokat, Karlıova, Tutak, Aydınca, Sason, Gerze, Doğu Beyazıt, Reşadiye, Kurtalan, Çayeli, Çankırı, Suruç, Zonguldak, Gümüşhacıköy, Ulukışla, Aybastı, Silvan, Malkara, Sarıkaya, Pasinler, Tavşanlı, İznik, Pötürge, Sulakyurt, Yerköy, Erfelek, Küre, Ağrı, Espiye, Altınözü, Elmadağ, Başkale, Gököy, Karapınar, Çüngüş, Çınar, Gevaş, Akçaabat.**
- 334 Bilindiği gibi Şili’de Sosyalist Devlet Başkanı Salvador Allende, faşist General Pinochet’in yaptığı askeri darbe sonucu öldürülmüş, Şili’de sol güçler ve yüzlerce öğretmen katledilmişti,
- 335 FİSE Sekreteryası yayınladığı bildiriyle, Uruguay Hükümetini sendikal haklara saygı göstermeye ve tutuklanan öğretmenleri serbest bırakmaya çağırmıştır.
- 336 FİSE, Mısır ve Suriye Öğretmen Birliklerine telgraflar göndererek İsrail’in sivil hedeflere karşı giriştiği barbarca saldırıları kınamış, özgürlük, bağımsızlık ve toprak bütünlüklerini yiğitçe savunan Arap halklarının haklı mücadelesini desteklediğini bildirmiştir.
- 337 Yunanistan’da 17 Kasım’da sıkıyönetim ilan edilmiş, 29 gençlik ve öğrenci kuruluşu kapatılmış, yüzlerce öğrenci tutuklanmıştır. FİSE bu gelişmeleri ve Cuntanın tavrını protesto etmiştir.
- 338 Belçikalı öğretmenler 25 Eylül’de bir saatlik ders boykotu yapmışlar, 22 ve 26 Ekim tarihlerinde eyaletlerde bir günlük boykot kararı almışlardır. Boykota 160.000 öğretmen katılmıştır.
- 339 5 Eylül 1973’te 5000’e yakın ilkökul öğretmenleri Bengal’den Kalküta’ya gelmişler ve Batı Bengal makamlarını eğitim politikalarını protesto etmişlerdir.
- 340 Yarım milyon üyeyi temsil eden 16 öğretmen kuruluşu daha iyi yaşam koşulları elde etmek için birlikte mücadele etmeye karar vermişlerdir.
- 341 Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, Almanya’daki Türk öğretmenlere TÖB-DER Genel Başkanı aracılığıyla bir mesaj gönderiş ve bu mesajı Bültenin 9.sayfasında yayınlanmıştır.
- 342 Bu mektup, 8.3.1974 günü Cumhuriyet Senatosu ve TBMM başkanlıklarına gönderilmiştir.
- 343 Ankara 3nolu Askeri Cezaevi’nde tutuklu bulunan **Sebahat Aslan, Şenal Sölpüker, Seyhan Erdoğan ve Hülya Zağyapan** etkinliği bir telgrafla kutlamak istemişler ancak cezaevi yönetiminden izin çıkmayınca avukatları aracılığıyla bu telgrafı TÖB-DER Genel Merkezine ulaştırabilmişlerdir.

- 344 Öğretmen dostları olan Uğur Mumcu 24 Ocak 1993'te; Cavit Orhan Tü-
tengil 7 Aralık 1979'da uğradıkları saldırılarda hunharca katledilirken,
Asım Bezirci ise 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta Madımak Otelini yakan cani-
lerce öldürüldü.
- 345 TÖB-DER Sungurlu Şubemiz üyelerinden **Fatma Şahin, Hüseyin Şahin, Er-
han Ekici, Kadir Temurtekin, Metin Uz, Hikmet Güven, Dursun Beğik,
Alibey Karapınar**, Adalet Partisi (AP) İlçe başkanı tarafından **"Anarşistle-
ri övmek, Para toplamak, TÖS paralarını anarşistlere göndermek, Fakir
Baykurt'un kitaplarını öğrencilere tavsiye etmek"** gibi konularla ihbar
edilmiş, öğretmenler soruşturma sonucunda serbest bırakılmışlardır.
- 346 Fahri Korutürk Cumhurbaşkanı seçilince tüm kurum ve kuruluşlardan ya-
zılı görüş istemiş, Ali Bozkurt'un TÖB-DER adına gönderdiği mektup bildiri
kabul edilerek Dernekler Kanunu'na muhalefetten dava açılmıştır.
- 347 Sungurlu Lisesi Fizik öğretmeni **Hayrettin Sönmez** görevden uzaklaştırıl-
mış, uzun bir zaman sonra göreve iade edilmiştir. Sönmez **"Şimdiye kadar
benim için ve tüm üyeleriniz için harcadığınız çabalardan dolayı örgütü-
müze saygılarımı sunarım. Bundan sonraki tüm çabalarınızda başarılar
hepimizin olsun"** diye örgütüne bir teşekkür yazısı göndermiştir.
- 348 Uluslararası Af Örgütü'nün 10-11 Aralık 1973 tarihinde Paris'te düzenledi-
ği konferansa **ILO** ve **WCT** (Dünya Öğretmenler Konfederasyonu) katılmış-
lardır.
- 349 Bu yazı **FISE**'nin yayın organı olan **"Teachers of the World"** (Dünya Öğret-
menleri) dergisinin 1973/4.sayısında yayınlanmıştır.
- 350 Haruniye'nin "Düşman İşgalinden Kurtuluşu" olan 28 Mart'ta yapılacak
törenler öncesinde MHP militanları kasabanın muhtelif yerlerine orak
çekiç sembolleri, Lenin, Stalin, Mao ve Ecevit'in adlarını yazıp, Sovyetler
Birliği bayrakları asarak halkı TÖB-DER'li öğretmenlere karşı kıskırtmak is-
terler. Ancak, bu oyun tutmaz.
- 351 Bu oyun valilik tarafından sakıncalı bulunarak oynanmasına izin verilme-
miştir.
- 352 Bu oyun hem Viranşehir'de hem de Besni'de Kaymakamlıklarca engellen-
miştir.
- 353 TÖB-DER, **Sosyal Yardımlaşma** adı altında ölen, açığa alınan veya mali
yönden zor durumda olan üyelerine parasal yardımlar yapmaktadır. Ör-
neğin, bültenin sadece bu sayısında Şereflikoçhisar ve Pazarcık'ta iki üye-
ye 1000'er lira karşılıksız yardım yapılırken; Sincanlı, Bartın Meriç şubele-
rinde hayatını kaybeden üyelerinin ailelerine de 1500'er lira ölüm yardımı
yapmıştır.
- 354 Yeni kurulan bu şubeler şunlardır: **Çamardı, Iğdır, İmranlı, Çatak, İvrindi,
Hadim, Andırın, Çerkeş, Kulu, Vakfıkebir, Karacabey, Hekimhan, İncesu,
İkizdere, Çaykara, Yeşilhisar, Cizre, Mahmudiye, Sapanca, Tirebolu, Hani,**

- Lice, Eleşkirt, Türkeli, Eskipazar, Malazgirt, Finike, Pertek, Yahyalı, Batman, Çepni, Manyas, Havran,İhsaniye, Horasan.**
- 355 Bildiride TÖB-DER'in **460** şubesi ve **55.000**'in üzerinde üyesinin olduğu yazmaktadır.
- 356 TÖB-DER Manavgat şube sekreteri ve Hatıplar Köyü öğretmenleri Kemal Yılmaz, köylülerle birlikte Kerim Korcan'ın "**İdamlıklar**" adlı eserini sahnelemek için okulda prova yaparken, yöredeki toprak sahiplerinin örgütlediği kişilerin saldırısına uğrar. Öğretmen ve provadaki köylüler "**Kahrolsun Komünistler**" sloganlarıyla dövülür. Yılmaz, İzmir'deki Güvenlik Mahkemesi'ne sevk edilir.
- 357 TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'un **Yeni Halkçı Gazetesi**'ne verdiği demeci.
- 358 Danıştay'ın 106.kuruluş yıldönümünde yapılan törende konuşan Danıştay Başkanı, "**12 Marttan sonra Anayasada yapılan değişikliklere karşı olduklarını**" söylemiştir.
- 359 Bu kişiler; Hülya Zağyapan, Mehtap Güçlü, İbrahim Ata, Akın Oktay Akkaya, Hasan Zorlu, Tuncer Gönen'dir. Zağyapan hakkında kesinleşmiş iki buçuk yıllık ceza bulunduğundan tahliye edilmemiştir.
- 360 Ankara ve İstanbul Sinematek Dernekleri tarafından "**Türkiye'de Sinema Alanının Düzeltilmesi**" konulu bir Sempozyum düzenlenmiş, bu Sempozyumda TÖB-DER de bir bildiri sunmuştur. "**Sinema ve Eğitim**" başlıklı yazı bu bildiridir.
- 361 Yazıda Milli Eğitim Bakanı'nın sarf ettiği "**Sağda faşist, solda komünist kucığına düşen öğretmen olamaz.**" sözünün de tartışma yarattığını öğrenmekteyiz.
- 362 TÖB-DER Derik Şubesi'nin bildirisinde "**Türkiye öğretmenleri olarak tarihsel sorumluluğumuz ve içinde bulunduğumuz sosyo-ekonomik durum bizi halkın yanında, devrimci saflarda yer almaya zorlamaktadır. Öğretmenin halkla bütünleşmesi bilinç ve inanç isteyen bir iştir. Bütün dünyada ve ülkemizde, ilerici öğretmen örgütleri, halkın yanında demokrasi bayrağını taşıyan örgütlerdir**" cümleleri dikkat çekicidir.
- 363 Yeni kurulan şubeler listesinde 27 şubenin adı yazılıdır. Bu şubelerden bazılarının adları daha önceki sayılarda yazılmıştı. Gerçekte ise yeni kurulan şube sayısı 21'dir. Bu yeni şubeler şunlardır: **Göhlisar, Azdavay, Sorgun, Mengen, Hakkari, Adilcevaz, Dicle, Babaeski, Akkaya, Arsin, Banaz, Fındıklı, Hınıs, Zile, Sarız, Gediz, Balya, Foça, Sındırgı, Kozlu, Felahiye, Lüleburgaz, Tefenni.**
- 364 Bu iki öğretmen yazar **Ali Balkız** ve eşi **Hatice Balkız**'dır.
- 365 Bu sayfalarda dövülen ve sürülen öğretmen sayısı o kadar çoğaldı ki, onlara fazla yer veremedim.

- 366 H. Basri Aydın'ın "**komünizm propagandası yaptığı**" gerekçesiyle yargılandığı ve beraat ettiği mahkemedeki savunması oldukça yürekli bir duruşu temsil etmektedir. Savunmadan bazı cümleler aktarmayı uygun görüyorum; "Sayın Yargı Heyeti, gönül isterdi ki, öğrencilerime kitap okumalarını önerdiğim için değil, aksini yaptığım için sanık sandalyesinde olayım. Ama mutluyum ki, böyle bir iddia ile getirilmiş değilim.(...) Kitaba, kültüre ve fikre karşı çıkmak, kişinin yeteneksizliğinin ve cehlinin dışı vurmasından başka bir şey değildir."
- 367 Bu kitapta insanın doğayla, insanın insanla savaşı; İnsanın yarattığı ortak kültür; toplumların yapı ve düzenindeki değişimler; sınıfların doğuşu; ortak mülkiyetin özel mülkiyete dönüşmesi; idealizmle materyalizmin savaşı; dinle bilimin anlaşmazlığı bilimsel olarak anlatılmıştır.
- 368 Bültendeki Başyazı köşesi 79.sayıda tekrar başlatılacaktır.
- 369 Bu rapor Fransa Teknik ve Mesleki Eğitim Ulusal Sendikası Sekreteri Fernand Hostalier tarafından hazırlanmış olup 1973 Haziran ayında Bükreşte yapılmış olan mesleki toplantıya esas oluşturmak üzere hazırlanmıştır.
- 370 Daha önceki sayıda Mazgirt'te bir Jandarma subayının köylülerin gözü önünde öğretmen Düzgün Aşkın'ı dövdükleri yazılmıştı. Bu kez Darikent'li vatandaşlar bu olaya sessiz kalmamış ve imzalı dilekçe ile komutanı şikayet etmişlerdir.
- 371 Bu haberin fotoğrafı da vardır.
- 372 FİSE dergisi TÖB-DER'e gecikmeli ulaştığından Nisan ayındaki etkinlik ancak Temmuz ayındaki bültende yayınlanabilmektedir.
- 373 Bağdat'ta toplanan bu kongreye FİSE Genel sekreteri Daniel Retureau da katılmıştır.
- 374 Uluslararası Öğretmen Sendikaları İşbirliği Komitesi (ITTCC), 17 Şubat-1 Mart 1974 tarihlerinde Paris'te bir Öğretmen Sendikaları Toplantısı düzenlemiş ve şu konuyu tartışmıştır; "Öğretmen Sendikalarının Emekçi Halkın İlk ve Sürekli Eğitimi ile İlgili Karşılaştığı Sorunlar" toplantıya 28 ülkenin ulusal sendikaları ve 20 ülkenin mesleki kuruluş temsilcileri, Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FİSE) ve Unesco temsilcileri de katılmışlardır.
- 375 TÖB-DER, bu sırada genel kurula gitmiş, konu ile ilgili muhalefet şerhini bültenin 78.sayısında yayınlamıştır.
- 376 Genel kurul delegesi olan TSİP çizgisine yakın öğretmenler, **Oya Baydar**'ın da konuşma yapmasını istemiş ancak Ali Bozkurt ve bazı yöneticiler bunun doğru olmayacağını, Baydar'ın TSİP yöneticisi olduğunu, siyasi partilerin TÖB-DER genel kurullarında konuşma yapmalarının hoş olmayacağını söylemişlerdir. Delegeler "konuşma yapan bakan bir siyasi parti üyesi değil mi?" diyerek itiraz etmişlerse de sonuç değişmemiştir. Bu gelişmeler TÖB-DER içerisinde siyasi grup çekişmelerinin başladığının da habercisi olacaktır.

- 377 Burada dikkat çekici olan, MYK üyeliğine hiçbir kadının giremeyeşi, GYK'ya ise bir kadın üyenin girebilmesidir. O dönemde kurulan şubelerin yönetimlerinde de neredeyse kadın yönetim kurulu üyesi yoktur.
- 378 Telgrafla kutlama mesajı gönderenler arasında Başbakan **Bülent Ecevit**, Maliye Bakanı Deniz Baykal, Ulaştırma Bakanı Ferda Güley, Gençlik ve Spor Bakanı Muslihiddin Yılmazmete, **Türkiye Birlik Partisi** Genel Başkanı Mustafa Timisi, **Türkiye Sosyalist İşçi Partisi**, Köy YSE İş, Sosyal İş, Hava İş, Kimya İş, Tez Büro İş, Ges İş, TMMOB, DİSK, **17 Nisan Köy Enstitülerini Sevenler Derneği**, Türk Sağlık İşçileri Sendikası, Halkevleri, TDK.
- 379 Bu konuda **24 Kasım 2009** tarihinde **BİRGün Gazetesi'**ne yazdığım yazıya bakılabilir. Leyla Köksal'ın Kongreye gönderdiği telgrafın orijinali şu şekildedir: ***“Öğretmenim; dünyanın nasıl döndüğünü öğrettin. İçinde dönen dolapları öğretmedin. Pamuğu, tohumu, çiçeği öğrettin. Zeytini, portakalı, üzümü öğrettin, fakat kimlerin aslan payı aldığını, elin gavurunu, onun işbirlikçisini ve vatan hainlerini neden öğretmedin? Öğretmenlerim yürekte sızı izlerim, ellerinizden öperim.”***
- TÖB-DER eski yöneticilerinden Burhanettin Biber, bu şiirin aynı ortaokulda öğretmen olan Memedali Temel'e ait olduğuna tanıklık etmektedir. Temel, bu şiirini öğrencilerin hatıra defterlerine yazmış, Leyla Köksal adlı öğrenci de bunun bir bölümünü kongreye telgraf olarak göndermiştir.
- 380 Daha önceki sayılarda Mazgirt'te komutanın dövdüğü öğretmen
- 381 Bu 20 şube şunlardır: **Ayyalık, Bilecik, Menemen, Sincan, Bigadiç, Osmancık, Abana, Susuz, Pınarhisar, Çatalçam, Gercüş, Niksar, Zile, Bornova, Akçakoca, Muradiye, Posof, Şarkışla, Keşap, Germencik.**
- 382 Hatırlanacağı gibi, 11 Eylül 1973'te seçimle işbaşına gelen sosyalist Salvador Allende, askeri faşist bir darbe ile karşılaşmış, çatışmalar sırasında hayatını kaybetmişti.
- 383 ABD yönetimi “gençlerin uyuşturucu bağımlılığından kurtarılması için haşhaş ekiminin devletlerin kontrolünde (Türkiye için sınırlandırılarak) yapılmasını istiyordu. O dönemde sol ve demokratik örgütlerce yapılan mitinglerde **“Haşhaşı da Ekeriz, Üsleri de Sökeriz”, “Bağımsız Türkiye”** sloganları sık duyulan sloganlardandı.
- 384 Bu andın sözleri şöyledir: **“Türküm, doğruyum, devrimciyim./Yasam iş ve dış gavuru dışarı atmak/Yurdumu tez elden kaldırmaktır.../Ülküm işçiye iş,/Köylüye toprak/Bebeye süt/yavruya ekmek ve kitap,/Gence gelecek sağlamaktır.../Varlığım ulusal kurtuluşumuza ve bağımsızlığımıza armağan olsun...”** Başka din ve inançtan olanların “Gavur / Kafir” olarak aşağılandığı bu ant metni aynı zamanda milliyetçi ve tekçi bir anlayışı yansıtmaktadır. (İ.A)
- 385 Olayların sıcaklığına yapılan değerlendirmeler bir süre sonra TÖB-DER içinde tartışmalara yol açacaktır. Hatta bazı sol partiler de sıcaklığına

yaptıkları değerlendirmelerde yanılacaklardır. Örneğin, 12 Mart darbesinden sonra kurulan ilk yasal sosyalist parti olan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) önce “Kıbrıs Barış Harekati”ni savunmuş, daha sonra hata yaptıklarını kabul ederek özeleştiri yapmışlardır.

386 Yazıda İsveç’e göçmen işçi olarak giden çocuklarla ilgili Kürt öğretmen ve yazar Mahmut Baksı’nın bir İsveç gazetesinde yayınlanan “Türkiye’den gelen çocukların İsveçli çocuklarla kaynaşamadığı, geleceğin bulaşıkçılarının bu çocuklar olduğu” yazısına atıfta bulunulmuştur.

387 Yazar bu yazısını Doğan Avcıoğlu’nun yazdığı Milli Kurtuluş Tarihi kitabının üçüncü cildinin piyasaya çıkması üzerine kaleme almış, bir tür bu kitabın tanıtımını yapmıştır.

388 Raporu hazırlayanlar, İ. Hakkı Öztoran, Ali Rıza Kayaalp, Fevzi Ceylan, Erdem Uzun ve Gültekin Gazioğlu.

389 Başyazı köşesine birkaç sayı ara verilmiş, daha sonra geri konulmuş, 81.sayıya kadar devam eden bu uygulamaya 6 sayı ara verilmiş, 89.sayıda tekrar “Başyazı” uygulaması başlatılmıştır.

390 23-25 Ocak 1973 tarihleri arasında FİSE ve AİFUCTO’nun girişimi üzerine Hindistan’ın Kalküta kentinde toplanan Asyalı 18 ulusal öğretmen kuruluşunun, bir bölgesel (Arap Öğretmenleri Sendikaları Federasyonu) ve UNESCO temsilcilerinin katıldığı Kollokyumda “Öğretmen kuruluşları, Yükseköğrenim kurumları ve ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma” sorunları tartışılmıştır.

391 Afrika Seminerleri 15-17 Mart 1971’de Hartum’da yapılmıştır.

392 **Ali Bozkurt**, “12 den 12’ye” adlı anı kitabının büyük bir kısmında TÖB-DER’deki fraksiyonlardan yakını. Gerekçesini şöyle açıklar; “Derneği fraksiyonların tasallutundan kurtarmak için bir yazı yayınlanmasının yararlı olacağını düşündüm. Yazı TÖB-DER Bülteni’nde “Başyazı” olarak çıkacaktı. Yazıyı aramızda en yetkin ve en deneyimlimiz olan Hamdi Konur’un yazmasını rica ettim. Rahmetli Hamdi Konur, yazıyı yazıp getirdi. Birlikte yeniden inceleyerek gerekli değişiklikleri yaptık ve yazıyı 80 nolu bültende yayınladık.”

393 Burada TÖB-DER’i “ele geçirmek”ten değil, TÖB-DER içerisinde etkin olmaya çalışan partilerden bahsetmek gerekirse; TKP, CHP, TSİP’in; diğer siyasi anlayışlardan Kurtuluş ve Dev-Yol gibi anlayışların kastedildiği ortadadır.

394 **Ali Bozkurt**; Eğitim Sen Yayınları arsında çıkan “12’den 12’ye” adlı anı kitabında bu yazının yayınlanması üzerine yaşanan gelişmeleri şu cümlelerle anlatır: “Bu yazı üzerine beş arkadaşımız kıyameti koparmışlardı (Cemil Çakır, Avni Aytan, Binali Seferoğlu, Burhanettin Biber Şaban Sezen) “**Bülteni toplayıp imha edelim**” diyorlardı.(...) **Arkadaşları razı edemeyince, istifa etmeye karar verdim.**” Bozkurt, 18.10.1974 tarihli istifa dilekçesinde

- şunları söyleyecektir: **“Örgütün Genel Başkanı olarak, sözü edilen yazı, tarafımdan, bir arkadaşımıza yazdırılarak, görüşüm alındıktan sonra yayınlanmıştır. Yazının doğru olduğuna bugün de aynen katılıyorum.”**
- Bozkurt, daha sonra kendisiyle görüşen heyetin ricasını kırmayıp istifasını geri alacaktır. (12’den 12’ye. Eğitim Sen Yayınları, s.142-148 Ankara, 2000)
- 395 Yeni kurulanlar listesinde daha önceki sayılarda adları bulunan şubelere de rastladım. Bu yüzden ayıklama yaparak yeni kurulan şubelerin adlarını yazıyorum; **Arsin, Akyaka, Dicle, Banaz, Babaeski, Selendi, Perşembe, Kemerhisar, Yıldızeli, Selim, Silivri, Kadirli, Beşiri, Taşköprü.**
- 396 TÖB-DER’in şube sayısı konusunda 77.sayıda rakam 497 olarak verilmişti. Ancak yeni kurulan şubelerle birlikte şube sayısının 506 değil, **511** olması gerekiyor.
- 397 TÖB-DER II. Olağan Genel Kurulu’nda alınan bir karar gereği derneğin adında bulunan **“TÜM”** sözü yerine **“TÜRKİYE”** adının alınması için MYK, 2. 8. 1974 tarihinde Bakanlar Kuruluna başvurma kararı almıştır.
- 398 Bu terim ve kavramlar Marx’ın Kapital adlı eserinde geçen terim ve kavramlardır.
- 399 Bu şubeler şunlardır; **Suruç, Seydişehir, Kızılcahamam, Gümüşhane, Karahallı, Söğüt, Midyat, Kadınhanı, Bozova.**
- 400 Bu yazı Milli Eğitim Bakanı Üstündağ’ın TÖB-DER II. Olağan Genel Kurulu’nda yaptığı konuşmadan alınmıştır.
- 401 Bu yazı ise Türk Dil Kurumu’nun XIV. Kurultayı’na sunulan TÖB-DER Yönetim Kurulu’nun raporudur.
- 402 Çakır yazısında özetle **“Kıbrıs’ta halkların kardeşliğine dayanan, Kıbrıs’ın tam bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü zedelemeyen, her türlü dış etkilerden arınan bir çözümün gerçekleşmesini istiyoruz. (...) Kıbrıs halklarının rızası olmadan, Kıbrıs halklarının kardeşliğine dayanmayan ve dışarıdan empoze edilen hiçbir çözüm yolu, gerçekçi çözüm yolu değildir.”**
- 403 Yazıda o dönemi yansıtan bir anket yayınlanmıştır. Ankete katılan öğrencilere **“sevip okudukları yazarları sorduk. Sonuç şöyle; Fakir Baykurt %20, Ömer Seyfettin %17.5, Orhan Kemal %10, Bekir Yıldız %10, Yaşar Kemal %10, Sait Faik %7, Kemalettin Tuğcu %5, Yakup Kadri %2.5, Mehmet Emin Yurdakul %2.5, Reşat Nuri Güntekin %2.1”** yazının sonuç kısmında ise şöyle denilmektedir; **“öğrencilerin sevip okuduğu yazarların kitapları okul kitaplıklarına sokulmuyor.”**
- 404 Altınkaynak bu yazısında Yılmaz Elmas’ın **“Gelişen Türkçemiz”** adlı kitabını değerlendirmektedir.
- 405 Yeni kurulan şubelerin adları şöyle; **Seben, Kadıköy, Aralık, Tuzluca, Keçiözümlü, Kargı, Demirköy, Ilgaz ve Osmaneli.**(Buraya kadar sayabildiğim şube sayısı 520’dir. İ.A)

- 406 Adem Yavuz, ANKA Ajansı muhabiri olarak gittiği Kıbrıs'ta öldürülen gazetecidir.
- 407 İtalya'da küçük bir köy olan Barbiana'da bir profesör çocuğu olan papaz çocuklarla birlikte özel bir okul kurar. Bu okulda 8 yıllık zorunlu eğitim veren okullardan başarısızlıkları yüzünden atılmış çocuklar eğitim görüyor. Okulda not yok, sınav yok, atılmak yok. Bu kitap 15-16 yaşlarındaki öğrenciler tarafından yazılmıştır. Ana teması herkesin öğrenebileceği, eğitilebileceğidir.
- 408 Bu 50 başarılı öğrencinin mezun olduğu okullardan ilk 10 tanesini buraya aktarıyoruz; **Deneme L, Özel Saint Josef Erk.L, Fen L, Özel Saint Josef Erk.L, Bornova Koleji, Fatih L, Özel Ankara Koleji, Fen L, Galatasaray L.** İlhan Selçuk'un saptamasına göre bu 50 okulun 37'si İstanbul, 6'sı İzmir, 4'ü Ankara, Bir Bolu, Bir Konya, Bir Kırşehir. Selçuk yazısını "**vah zavallı Anadolu vah...**" diyerek sürdürmüş.
- 409 **TÖB-DER Bülteni 15.10.1974**
- 410 Bu başyazı, TÖB-DER içinde sol siyasi grupların; TÖB-DER yönetimine "CHP kuyrukçuluğu" yapmaktan vaz geçilmesi çağrısıdır aynı zamanda.
- 411 Yeni kurulan şubeler şunlardır: **Ürgüp, Çayırılı, Ortaklar, Ahlat, Demirci, Çumra, Gebze, Bozkurt.** Bu yeni kurulan şubelerle birlikte TÖB-DER'in toplam şube sayısı 528'e ulaşmıştır. (İ.Aydın)
- 412 Sandıklı Örenkaya Köyü öğretmenini **İbrahim Gedik**, köy kahvesinde jandarmalar tarafından halkın gözü önünde dövülmüş, hastanelik olan öğretmene köylüler sahip çıkmış, TÖB-DER olayı protesto ederek sorumluların cezalandırılmasını istemiştir.
- 413 Yazının sahibi Malezya Milli Öğretmenler Birliği temsilcisi M. Nalathamy.
- 414 İmzasız bu yazı FİSE'nin yayın organı olan "**Teachers of The World**" dergisinden alınmıştır.
- 415 Birleşmiş Milletler artan nüfus sorununa dikkat çekmek için 1974 yılını Dünya Nüfus yılı ilan etmiş, TÖB-DER de Bültende bu konuya geniş yer ayırmıştır (14-17.sayfalar).
- 416 TÖB-DER'de işçi statüsünde çalışanlar bulunuyordu. Bunların adına sözleşme görüşmeleri için Sosyal-İş sendikası TÖB-DER yönetimine başvurmuş, görüşmeler sonucunda toplu iş sözleşmesi imzalanmış, ancak "bazı yanlış anlaşılmalara meydan vermemek adına" bu açıklama Bültende yayınlanmıştır.
- 417 Bu yazı TMMOB'nin Birlik adlı dergisinden alınmıştır.
- 418 Bu oyun TÖB-DER şubelerince oynanmak veya konuk tiyatro gruplarıncay oynanmak istenmiş ve bir çok yerde mülki amirliklerce yasaklanmıştır. Eser Muzaffer İzgü'ye aittir.
- 419 Milli Eğitim Sistemi'nde kalıcı bir uygulama yoktur. O dönemde (1965-1975) yılları arasında Bakanlar genelgeleri gönderirlerdi okullara. Bu ge-

- nelgenin birinde öğrencilerin yazdığı 1 rakamı çengelli, 7 rakamı kuşaklı olacak denilmiş, bir başka bakan ise okullara genelge göndererek 1 rakamı çengelsiz, 7 rakamı kuşaksız yazılacaktır diye emir buyurunca Salih öğretmen de “artık karar verilsin” diye sitem edecek ve bu yazıyı yazacaktır.
- 420 Öğrencilerin alkışları ve “Bağımsız Türkiye” sloganlarıyla destek verdiği Ecevit özetle şu görüşlerini dile getirmiştir: **“Hızla değişen toplum siyasetten önde gitmektedir. Demokrasisi ve kurumları toplumdan geri olan ülkelerde siyasal bunalımlar görülmektedir. Bence Türkiye’deki bunalımın başlıca nedeni siyasetin toplumun gerisinde kalmış olmasıdır. (...) Siyaset; sadece siyaset adamlarına ve siyasi partilere bırakılamayacak kadar önemlidir. Halk kuruluşları, üniversiteler, dernekler, meslek kuruluşları siyasete seyirci kalamazlar”**
- 421 Bu listede toplam 26 “yeni kurulan” şubenin adı bulunmaktadır. Ancak bu şubelerden bir kısmının adı önceki sayılarda yayınlandığından, gerçekte kurulan yeni şube sayısı 18 tanedir. Yeni kurulan bu 18 şubenin adları şöyle: **Buldan, Gürün, Ulubey, Çatalzeytin, Eruh, Kumru, Durağan, Beypazarı, Silopi, Darende, Kaynarca, Kelkit, Bodrum, Çifteler, Kemalpaşa, Ortaköy, Domaniç, Mercan.**
- 422 Yazıda Tonguç’tan yola çıkılarak; Türkiye’nin bir köylü toplum olduğu, köyün ve köylünün eğitim yoluyla canlandırılması gerektiğinden bahisle konu Oblomovculuğa getirilir. (İvan Gonçarov’un Oblomov adlı eseri) Şöyle denilir; “Rusya üç ihtilal geçirdi, gene Oblomovlar kaldı. Çünkü Oblomov’lar yalnız derebeyleri, köylüler, aydınlar arasında değil; işçiler, komutanlar arasında da vardır. Toplantılarda, komisyonlarda nasıl çalışıldığına bakınız eski Oblomov’un içimizde olduğunu görürsünüz. Onu adam etmek için daha çok zaman yıkamak, temizlemek, sarmak, dövmek gerekecektir.”
- 423 Koç’un baz aldığı değerlendirme Yedinci Sanat Dergisi’nin “Bütün Zamanların En iyi On Türk Filmi” üstüne yaptığı soruşturmanın sonuçlarıdır. Belge olması açısından bu 10 film şunlar; **1- Umut** (Y. Güney), **2- Üç Arkadaş** (M. Ün), **3- Susuz Yaz** (M. Erksan), **4- Hudutların Kanunu** (L. Akad), **5- Yılanların Öcü** (M. Erksan), **6- Beyaz Mendil** (L. Akad), **7- Ağır** (Y. Güney), **8- Kanun Namına** (İ. Akad), **9- Gurbet Kuşları** (H. Refiğ), **10- Kızılırmak-Karaköy** (L. Akad)
- 424 Yeni kurulan 14 şube şunlardır: **Ayvacık, Sivrihisar, Çalköy, Tomarza, iliç, Eğridir, Tekman, Araban, Kıbrısçık, Gerger, Çamlıhemşin, Akçakale, Pozantı, Gediz.** Böylece TÖB-DER’in şube sayısı 560’a ulaşmıştır. (İ.A)
- 425 Seminer konuları ve seminerleri veren kişileri buraya almayı faydalı bulduk; Bağımsızlık-Kıbrıs ve Dış Politika (**Ali Sirmen**), Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sorunu (**Nazım Bayata**), Cumhuriyet Dönemi Şiirimiz (**Cemal Süreya**), Diyaletik ve Tarihi Materyalizm (**Seyhan Erdoğan**), Türkiye’de

Fiyat ve Ücret Hareketleri ve Doğurduğu Sorunlar (**Prf.Dr. Sadun Aren**), Türkiye ve Ortak Pazar (**Tevfik Çavdar**), Türkiye’de Sanatın İşlevi (**Fakir Baykurt**), Türkiye’de Gelir Dağılımı (**İcen Börtücene**), Toplumumuzda Halk Sağlığının Geçerliliği (**İcen Börtücene**), Ankara’nın Eğitim Sorunları ve Çözüm Yolları (**Musa Eroğlu**), Romanımızda Toplumsal Sorunlar (**Vecihi Timuroğlu**)

- 426 Savcılıkta öğretmenlere yöneltilen sorular şöyle; “Ankara Birlik Tiyatrosu’nu biz arayıp bulamıyoruz da siz nereden buluyorsunuz? Kara Düzen adlı oyunda aşırı sol propagandası yapmışsınız? Öğrencileri Milliyetçi Öğretmenlere karşı kışkırtıyormuşsunuz? Zabıt adlı bir eser oynatacakmışsınız, oynattınız mı?, Aşırı sol propagandası yapıyormuşsunuz?”
- 427 Malatya şubesi bildirisinde ülke ve özlük sorunlarına yönelik 8 maddelik bir talep listesi de bulunuyor.
- 428 Genel Başkanın TRT radyolarında 21.11.1974 tarihinde yaptığı söyleşinin metni.
- 429 Bu yazının bazı cümlelerini buraya aktarmayı faydalı buluyoruz; “**TÖB-DER üyesi öğretmenler bu kadarcık maaşla kime hizmet edeceğim dememelidir. Böyle derse işbirlikçilerin, sömürgecilerin işlerini kolaylaştırmış olur. (...) Halkımız için pek çok özveride bulunmamız gerekecek. (...) Ford Vakfı, Rockefeller Vakfı, Florida Üniversitesi Türkiye’ye hayır için yardım etmezler. Fen Lisesi’nin (Ankara Fen Lisesi-İ.Aydın) laboratuvar masraflarını Ford Vakfı boşuna karşılamaz. Florida Üniversitesi’nin Fen Lisesi’nin kuruluşuyla ilgili her türlü organizasyonu üzerine alması kargözümüz için değildir. Ölümünde bayrakları yarıya indirdiğimiz J.F. Kennedy, Barış Gönüllüleri buluşunu iyiliğimiz için değil, Amerikan sevgisi yaratmak için ortaya atmıştı....”**
- 430 Yazı EMO’nun **Aydınlığa Doğru** Dergisinden alınmıştır.
- 431 **Kurtboğan**, Mustafa Balel’in Yar Yayınları’nda 1974’te yayınlanan öykü kitabıdır. Emre Bodur bu öykü kitabını değerlendirmektedir.
- 432 Japon öğretmenlerinin grev hakkı almak için **NIKKYOSO** (Japon Öğretmenler Birliği) öncülüğünde başlattığı mücadeleyi ILO ve FİSE’de destekleme kararı almıştır. Japon öğretmenlere karşı uygulanan baskıları protesto etmek için **Demokratik Alman Cumhuriyeti Eğitim ve Öğretim Birliği, Tüm Hindistan İlk ve Ortaokul Öğretmenleri Birlikleri Federasyonu, Tüm Bengaldeş Öğretmenler Birliği, Suriye Arap Cumhuriyeti Öğretmenler Birliği, Meksika Ulusal Öğretmenler Birliği, Bengaldeş Kolej Öğretmenleri Birliği** eylem yapmışlardır.
- 433 Yazının taşıdığı başlıkla yazıda anlatılanlar arasında bağlantı bulunmadığından yazının bazı bölümlerini aktarmayı gerekli görmedik.
- 434 Bu başlık çok dikkat çekicidir. Çünkü TÖB-DER’in kuruluşundan bu yana ilk kez bir kadın üye (**Şenyl Koray**) Kağızman’da şube başkanı olmuştur.

- TÖB-DER'in genel merkez yöneticilerinin içinde rastladığım kadarıyla (o da GYK'da) bir kadın üye görev yapmıştır. Bu durum o dönemin koşulları içinde üzerinde araştırma yapılması gereken bir konudur. TÖB-DER 'in binlerce kadın üyesi olmasına rağmen, yönetim bağlamında "bir erkekler örgütü" olduğu görülür. (Bu arada haksızlık etmemek adına **Çalköy** şubesinde **Fatma Ünal** yazmanlık görevinde, **Eşme**'de **Hatice Yaşar** yönetim kurulu üyeliğinde, **Çaycuma**'da **Gülten Özyurt** yazmanlık görevinde, **Bismil**'de **Kezban Kartal** yönetim kurulu üyeliğinde, **Çameli**'nde **Sultan Boztaş** yönetim kurulu üyeliğinde, **Saruhanlı**'da **Suna Altınöz** yönetim kurulu üyeliğinde, **Fındıklı**'da **Ayşe Yalnızoğlu** yönetim kurulu üyeliğinde görev almışlardır. Adlarını sayamadığım veya dikkatimden kaçmış olması nedeniyle atlamış olabileceğim kadın yöneticiler beni bağışlasınlar.)
- 435 **Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği** (ADYÖD), 4.12.1974 günü polis tarafından basılmış, 162 öğrenci tutuklanmak üzere Sıkıyönetim 2 nolu mahkemeye sevk edilmiş, öğrencilerin tutuklanması talebini reddeden mahkeme, 162 öğrenciyi serbest bırakmış ancak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 10.12.1974'te ADYÖD'ün faaliyetlerini süresiz olarak durdurmuş ve derneği mühürlemiştir.
- 436 Mehmet Koç, **Julius Fuçık**'in Oda yayınlarından çıkan ünlü kitabı *Darağacından Notlar*'ı değerlendirmiş.
- 437 **Yılmaz Elmas** yazısında *"Bu güne kadar bütünlüğünü koruyabilmiş olan TÖB-DER'in şimdilik bölünmüşlükten korunmuş olmasında yüz yılı aşkın öğretmen savaşımının ve TÖB-DER'li öğretmenlerin birlik ve bütünlükten yana ağırlık koymasının büyük payı vardır (...) Kendi grupsal çıkarları uğruna Türkiye'deki devrimci demokratik savaşıma ket vuranlara ve böylelikle egemen güçlerin ekmeğine yağ sürenlere karşı savaşım vermek, TÖB-DER'in birliğini ve örgüt içi demokrasiyi savunmak, öğretmenlerin savaşımının en başta gelen sorunlarından biridir."* görüşlerini dile getirmiştir.
- 438 Ali Çiçekli'nin bu yazısı, TÖB-DER MYK üyesi ve Genel Başkan yardımcısı Cemil Çakır'ın Bültenin 81.sayısında yayınlanan "Kıbrıs ve Emperyalizm" adlı yazısına ve bir şubenin bülteninde yayınlanan bir yazıya bir eleştiri ve cevap (hatta haddini bildirme) niteliğindedir. Bilindiği gibi TÖB-DER Genel Merkez Yönetimi Kıbrıs Çıkarmasına tam destek vermişti. Ancak sonradan TÖB-DER içindeki bazı gruplar "Kıbrıs Barış Harekati"ni "Kıbrıs'ın İşgali" olarak nitelendirmişlerdir. Örneğin TÖB-DER İstanbul Şubesinin Eylül 1974'de çıkan bülteninde Mehmet Arıcan imzalı yazıda şöyle denilmektedir: "Adanın ikiye ayrılması işleminin bu kardeşliği düşmanlığa dönüştürecek bir emperyalist istemdir. Kıbrıs'taki halkların birbirine kırdırılması, Birinci Dünya Savaşı'nda Anadolu'da yaşayan halkların birbirine boğazlatılmasıyla benzerlik göstermektedir" denilmektedir. (İlke Dergisi sayı 10, Ekim 1974)

Bu konuda Genel Başkan Ali Bozkurt, “12’den 12’ye Anılar” kitabının 2.cil-
dinde şunları söylemektedir: “Emperyalist Parmağı yazısının yayınlan-
masından sonra Merkez Yürütme Kurulumuz tamamen 5-4 ikiye ayrıldı.
(daha önce de 80.sayıdaki Başyazı’dan dolayı bölünmüştü İ.Aydın) Ola-
ğanüstü genel kurula kadar da aynen kaldı. Artık huzurlu ve verimli çalış-
ma ortamını kaybetmiştik. O ayrılık, TÖB-DER’in yıkılmasını hazırlayan en
önemli dönüşüm noktasıdır.” **(Ali Bozkurt, 12’den 12’ye Anılar c.2, s.148.
Eğitim Sen Yay. 2000)**

439 **Ali Bozkurt, 12’den 12’ye...s,149-154**

1975

TÖB-DER BÜLTENİ TOPLATILIP İMHA EDİLİYOR

TÖB-DER Bülteni'nin **1.1.1975** tarihli **88** sayısı, toplatılan ve imha edilen 87.sayı ile yeni basılan 88.sayının toplamıdır. Yani iki sayı bir aradadır, ancak Ali Çiçekli'nin yazısı çıkartılmıştır. Bültenin 24 sayfa olan hacmi, iki sayı bir arada olduğundan 30 sayfaya çıkartılmıştır. 87.sayıdaki manşet ve başyazı aynı kalırken ön sayfada **“Zorunlu Bir Açıklama”** yazısıyla yaşanan gelişmeler üyelere anlatılmaya çalışılmıştır. Açıklamanın bazı bölümlerini aktarmayı faydalı buluyoruz;

TÖB-DER YÖNETİMİNDEN “ZORUNLU BİR AÇIKLAMA”

“15.12.1974 (tarihinde İ.A) çıkması ve şubelerimize, üyelerimize, abone-lerimize dağıtılması gereken 87.sayı TÖB-DER Haber Bülteni basılmış, ne var ki zorunlu nedenlerle MYK'nın oy çokluğu kararıyla dağıtmı durdurulmuştur. (...) İstanbul şubemiz üyelerinden Ali Çiçekli'nin “Emperyalist Parmağı” başlıklı yazısı MYK'nın 12.12.1974 günlü toplantısında değerlendirilen yazı, sonuçta oylanmış ve oy çokluğuyla (5'e-4. İ.Aydın) yayınlanması reddedilmiştir. İstisari olarak verilen kararda red gerekçesi şu şekilde olmuştur:

Yazı, Türkiye devrimci hareketinde belirlenen fraksiyonların birinin dışındaki tüm görüşlere çatmakta, yazı sahibinin benimsediği görüşün propagandasını içermektedir.

TÖB-DER, ilerici ve devrimci öğretmenlerin demokratik bir meslek örgütüdür. İçinde çeşitli görüşleri benimsemiş üyeler bulunmaktadır.

Bu yüzden örgütümüz, belli bir fraksiyonun propaganda aracı değildir.

Yazıda bir şubemiz hedef alınmaktadır.

TÖB-DER'in Kıbrıs konusunda açıkladığı görüşlere ters düşmektedir.

Bu görüşler, Genel Sekreter tarafından Bültenin teknik işlerini yapmakla görevli Yönetim müdürü Nazım Bayata'ya bildirilmesine rağmen, Bayata kendini TÖB-DER karar organlarının üzerinde görerek yazıyı 87 sayılı haber bültenine koymuştur.

Olağanüstü toplanan yönetim kurulumuz 19 ve 25 Aralık günleri aldığı kararlarla 87 sayılı Bültenin toplatılmasını, Yönetim Müdürü Nazım Bayata'nın görevine son verilmesini kararlaştırmıştır.

*(...) Karşı olduğumuz tavır, kişilerin kendini örgütün üstünde görmeleri ve kişisel görüşlerini örgüte egemen kılmaya çalışmalarınadır. (...) örgütümüzün birliğini ve bütünlüğünü bozmaya, parçalamaya, örgütümüze bir fraksiyonu egemen kılmaya yönelik her türlü tavrın karşısında olmayı temel bir görev sayıyoruz. **Merkez Yürütme Kurulu***

Bültenin 9. sayfasında ise bu gelişmelerin yaşanmasına konu olan 38 ve 39 sayılı kararlar ile bu kararlara karşı oy kullananların gerekçesi açık olarak yer almaktadır.⁴⁴⁰

Bültenin 11.sayfasında **Cemil Çakır** imzalı **“Gerçekler Küllenemez”**, 12.sayfada **Dinçay Peker** imzalı **“Apartman”**, 13 ve 14.sayfalarda **Binali Seferoğlu** imzalı **“Öğretmenin Özlük Sorunu”** başlıklı yazı bulunmaktadır ki bu yazılar 87.sayıdan çıkartılan yazıların yerine yeni bültene konulan yazılardır. 88 sayılı Bülten’e yeni konulan yazılardan biri **“Öğretmenler Halkla Bütünleşiyor”**, diğeri **“Yerimizi Doğru Saptayalım”** başlıklarını taşıyor.

87 ve 88 sayılı bültenlerin her ikisinin de arka kapağında **“Yeni Bir Amerikan Yardımı”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda şu bilgilere yer verilmektedir: “ABD ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında Uluslar arası Kalkınma Teşkilatı (**AID**) aracılığıyla 26 Haziran 1974 tarihinde bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmayla ABD, Türk iş adamlarının kurduğu Türk Eğitim Vakfı’na 60 bin dolarlık (850 bin lira) bağışta bulunmuştur.”

15.1.1975 tarihli **89** nolu Bülten’in manşetinde **“Faşizan Baskılar Genel Başkanımız Tarafından Sayın Cumhurbaşkanı Bir Mektupla İletildi”** Mektuptan kısa bir bölümü buraya aktarıyoruz:

“Sayın Cumhurbaşkanı, son günlerde hangi amaçla düzenlendiğini halkımızın açıkça anlamaya başladığı bir takım olaylar hem yurttaşlarımızı, hem de ülkemiz öğretmenlerinin 80 bininden çoğunu çatısı altında toplamış bulunan TÖB-DER’i ilgilendirecek boyutlara ulaşmıştır. (...) Öğ-

retmenler de birçok yerde saldırıya uğramakta hatta öğrencilerinin gözü önünde dayak yemektedir. (...) Olup bitenler karşısındaki kaygılarımızı bir kez de TÖB-DER eliyle devletimizin en üst görevlisi olmanızdan dolayı size iletmeyi gerekli gördüm. (...) Saygılarımla. Ali Bozkurt”⁴⁴¹

Bütendeki **“Başyazı”**nın başlığı **“Sendikalaşmanın Zorunluluğu”** olarak konulmuş. Bu yazıda öğretmenlerin kamu personeli içinde en önemli meslek grubu olduğu, ekonomik durumlarının kötü olduğu, grev ve toplu sözleşme yetkisinin olduğu bir sendikaya ihtiyaç duyulduğu, kurulacak sendikanın patron yanlısı bir sarı sendika olmaması gerektiği anlatılmaktadır.

2.sayfada **“Yeni Kurulan Şubelerimiz”** başlığıyla kurulan 15 şubenin adları ve kurucuları sıralanmaktadır.⁴⁴²

“Şubelerimizden Haberler” başlıklı sayfalarda göze çarpan bazı haberler şöyle; **“Kartal şubemizin çalışmaları”⁴⁴³**, **“Besni Şubemiz Seminer ve Konserler Düzenliyor”**, **“Ulukışla’da Devrimci Gençlik, TÖB-DER’in yanında olduğunu açıkladı”**, **“İzmir Yükseköğrenim ve Kültür Derneği faşist baskı ve saldırıları kınayan bir bildiri yayınladı”** 4 ve 5.sayfada TÖB-DER Araştırma Bürosu imzalı **“Ekonomik Bunalım ve Baskının Yoğunlaşması”** bir yazı yayınlanmıştır.

TÖB-DER Yönetim Kurulu üyesi **Nevvare Saraç’ın “Nasıl Bir öğretmen?”** başlıklı yazısı da bültenin 6-7 ve 8. sayfasını süslüyor. **Ali Okur “Örnek Bir Girişim”** başlıklı yazısında Tüm İktisatçılar Birliği (TİB)’nin çalışmalarını anlatıyor. **“Hukuk Köşesi”**nde Av. Halit Çelenk’in hazırladığı **“Demokrasi Mücadelesi”** başlıklı yazı bulunuyor. **“Eğitim Köşesi”**nde **“Kapitalizmden Emperyalizme-II”** yazısı yayınlanmış. 14 ve 15. sayfalarda **“Diyarbakır-Mardin-Siirt Şubelerinin Ortak Bildirisi”** yer almaktadır. Bültenin diğer sayfaları fazlaca üzerinde durulmayacak haberlerle dolu. 24.sayfada ise **“Diyarbakır’da Binlerce Öğretmen Yürüdü”** başlıklı haber fotoğraflı olarak yerini almış. Taşınan pankartların birinde **“Faşizme ve Kırıyıcı Yönetime Karşı Sessiz Yürüyüş”** yazısı okunmaktadır. Bu yürüyüşün yazısından öğrendiğimize göre, 3 binin üzerinde öğretmen saat 13’te yürüyüşe başlamış, saat 15’te son durak olan Atatürk Meydanı’na ulaşan kitle Devrim şehitleri için saygı duruşu yapmış, İstiklal Marşı’nı söyledik-

ten sonra **“Devrim Andı”** içmiştir. Yürüyüşe **Sosyal İş, Harb İş, Genel İş, Tümtis, Oleyis, Devrimci Diyarbakır Yüksek Öğrenim ve Kültür Derneği** gibi kuruluşlar da destek vermişlerdir.

1.2.1975 tarihli **90** numaralı Bülten öncekilerden hacim yönünden farklıdır ve 32 sayfadır.⁴⁴⁴ Bültenin manşetinde **“TÖB-DER Yönetim Kurulu Toplandı”** haberi bulunuyor. Haberde özetle şu bilgiler yer almaktadır;

TÖB-DER EYLEM KARARI ALIYOR

*“TÖB-DER Yönetim Kurulu ve Bölge Temsilcileri 18 Ocak 1975 günü toplanıp çalışmalarını aralıksız olarak 23 Ocak 1975 akşamına dek sürdürmüştür. 6 gün aralıksız süren toplantıların ağırlık noktasının; sürekli olarak artan hayat pahalılığı karşısında öğretmenlerin ve emeğiyle geçinmek durumunda olan tüm çalışanların içine düşürüldüğü geçim sıkıntısı, örgüt içi sorunlarla, ekonomik-demokratik sorunlar ve faşizan baskılar teşkil etmiştir. (...) Yönetim Kurulumuz, hayat pahalılığı karşısında yaşam koşullarımızın düzeltilmesini, özlük sorunlarımızın ve toplu sözleşmeli, grevli sendikal haklarımızın alınmasındaki isteklerimizi, bu yoldaki mücadeleye kararlılığımızı kamuoyuna duyurmak ve faşist baskıları protesto etmek amacıyla **15 Şubat 1975** Cumartesi günü saat 14’te 67 ilimizde kapalı salon toplantıları ve 16 Şubat 1975 Pazar günü saat 13’te İstanbul ve İzmir il merkezlerinde birer sessiz yürüyüş yapılmasına karar verdi.”⁴⁴⁵*

TÖB-DER’in almış olduğu bu eylem kararından sonra sağ eğilimli gazetelerde TÖB-DER aleyhine yazılar yayınlanmaya başlayacaktır. Bu gelişme TÖB-DER’in günlük gazetelerde yer bulmasının da önünü açacaktır.

“Başyazı”nın başlığı ise **“Siyasal Partiler ve TÖB-DER”**. TÖB-DER Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan bu yazının bazı bölümlerini özet olarak buraya aktarmayı faydalı buluyoruz.

TÖB-DER “İLERİCİ VE DEVRİMCİ ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTÜDÜR”

“(…) Çağımız emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadeleleri çağıdır. (...)”

Bizler dünyamızda ve ülkemizde olup bitenleri öğrenmek, sorunlara kapalı kalmamak zorundayız. (...) tarihin ve ülke koşullarının kendisine yüklemiş olduğu sorumluluğun bilincine varmış öğretmenlerin örgütü olan TÖB-DER'in yeri, kuşkusuz ki sömürülen sınıf ve tabakaların yanıdır. (...) Tarih boyunca ileriye doğru mücadelesinde halkların dinamosu, motoru devrimci partiler, aydınlar ve demokratik örgütler olmuştur. Burada önemle belirtelim ki, bu tarihsel görevi yerine getirirken öğretmenlerin demokratik meslek örgütleri kendilerini hiçbir zaman parti yerine koymayacaktır. Çünkü devrimci hareketin yakın ve uzak hedeflerine varacak uğraşı biçimlerini saptamak demokratik meslek örgütlerinin görevi de-gildir. (...)

Aramızda dünya ve yurt sorunlarını yorumlamada, çözüm yolları önermede görüş ayrılıkları olabilir. Asıl yanlış olan demokratik meslek örgütü olma niteliğimizi unutarak aramızdaki görüş ayrılıklarından herhangi birini örgüt yönetiminde egemen kılmaya çalışmaktır. İlerici ve devrimci öğretmenlerin örgütü olan TÖB-DER,(...) bir meslek örgütüdür. (...)

Biz öğretmenlerin ve örgütümüz TÖB-DER'in Türkiye içindeki yerini demokratik kuruluşlarla siyasal partiler karşısındaki tavrını böyle değerlendiriyoruz. (...)"

Bültenin 2. sayfasında 42 il ve ilçede düzenlenecek olan Bölge Seminerleri programı bulunmaktadır. 3.sayfada **"Sendika Hakkını Almak İçin Görev Başına"** başlıklı bir bildiri ile TÖB-DER Genel Başkanı'nın **Yeni Ortam Gazetesi'**ne verdiği demecine yer verilmiş. **"Haberler"** ve **"Şubelerimizden Haberler"** başlıklı sayfalarda yer alan bazı başlıklar şunlar; **"Malatya'da Faşist Baskılar ve Saldırıları"**, **"Diyarbakır Yüksek Öğrenim Yurdunda Faşist Tertipler"**, **"Mersin Şubemizin Çalışmaları"**⁴⁴⁶, **"Besni Şubemizin Engellenen Çalışmaları"**⁴⁴⁷, **"Adilcevaz Şubemize Saldırı."**

7.sayfada **"TÖB-DER'in Çalışma ilkeleri"** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Bu yazının **"Tanımlar"** bölümünde yer alan bazı tanımları aktarmayı uygun görmektediriz.

“TÖB-DER’İN ÇALIŞMA İLKELERİ”

“TÖB-DER; Devrimci, demokratik-merkeziyetçi bir meslek örgütüdür. **DEVİRİM;** Mevcut üretim biçiminin değiştirilmesi, daha ileri bir üretim biçimine geçiştir. **DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK;** Tabandan yukarıya doğru demokratik tırmanış, tavandan tabana merkezi yönlendirmedir. **MESLEK ÖRGÜTÜ;** Öğretmenlerin demokratik, ekonomik, mesleki ve öz-lük mücadelesini içermesi bakımından meslek örgütüdür.

TÖB-DER, sömürülen sınıf ve tabakaların emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerinin yanında yer alır." denilerek 22 maddeden oluşan ilkeler sıralanmıştır.

8 ve 9. sayfalarda **Tüm İktisatçılar Birliği** Araştırma Bürosu'nca hazırlanan **"Emperyalizm ve Türkiye"** başlıklı yazılar bulunuyor. 10 ve 11. sayfalarda **"Sağlık Konumuz"**, 12 ve 13. sayfalarda **"Yapılacak Çalışmalar ve Çalışma Yöntemleri"**⁴⁴⁸, 14. sayfa da **"Genel Başkanımızın MEYAK ile İlgili Demeci"**, 15 ve 16. sayfa da **"Denetleme Kurulu Raporu"**⁴⁴⁹, 17. sayfa da Saadettin Öztürk'ün **"Bozuk Düzen Okulu"** yazılarına yer verilmiştir.

"Hukuk Köşesi"nde Av. **Halit Çelenk** imzalı **"Kağıt Üzerinde Hukuk Devleti"** başlıklı yazı, 19. sayfa da Yaşar Varış imzalı **"Eğitim-Öğretim, Öğretmen-İdare ilişkileri"** başlıklı yazı, 20. sayfa da **Hasan Yiğit** imzalı **"Sinop-Samsun Bölgesi Seminer Çalışmaları"** başlıklı yazı, 22-30 sayfalar arasında **Jack London**'un **"Meksikalı Devrimci"** adlı öyküsü bulunmaktadır.⁴⁵⁰ 32. sayfa da (arka kapakta) **"Mamur-Müreffeh Türkiye'den Manzaralar"**

başlığıyla **Aşık İhsani**'nin bir şiiri fotoğrafı olarak verilmiştir.

PAHALILIĞI VE FAŞİZAN BASKILARI PROTESTO TOPLANTI VE MİTİNGLERİ

15.2.1975 tarihli **91** sayılı Bülten'in manşeti **"Tüm Öğretmenler Görev Başına"** şeklindedir. Yazıdan öğrendiğimize göre Genel Başkan Ali Bozkurt bir basın toplantısı düzenlemiş ve TÖB-DER'in **"Pahalılığı ve Faşizan Baskıları Protesto"** etmek amacıyla 67 ilde kapalı salon toplantısı, İzmir ve İstanbul'da ise sessiz yürüyüş düzenleyeceğini açıklamıştır. Bozkurt'un açıklamalarından bir bölümünü özetleyerek buraya aktarıyoruz: **"(...) Bu gün yeni mezun bir ilkokul öğretmenin eline ayda net 1.111.20 TL, aynı durumdaki orta dereceli okul öğretmenin eline net 1.353.00 TL geçmektedir. Yine 20 yılını dolduran iki çocuklu bir ilkokul öğretmenin eline ayda net 1.917.60 TL, aynı durumdaki orta dereceli okul öğretmenin eline ayda net 2.689.20 TL maaş geçmektedir. (...) Yeni mezun olan öğretmenlerin bu maaşlarıyla bir palto alınamaz, ancak 13 Kg.tereyağı veya üç çift ayakkabı alınabilir. 20 yıllık bir öğretmen maaşıyla ancak bir takım elbise yaptırılabilir. (...)"**⁴⁵¹

Bültenin **"Başyazı"**sı **"Katsayı Yutturmacası"** olarak belirlenmiş. 3. sayfasında **"Az Gelişmişliğin Gelişimi - I"** adlı imzasız bir yazıya yer verilmektedir. **"Hukuk Köşesi"**nde Av. Halit Çelenk **"Derneklere Hakaret Suçları"** başlıklı yazıyı kaleme almış. 12.sayfada TÖB-DER Genel Merkezi imzalı **"Halkımıza"** başlıklı bir bildiri yer almaktadır. Bildirinin giriş bölümü aynen şöyledir:

"Ülkemizde özellikle emeğiyle geçinenlerle işsizler, her gün ağırlaşan geçim sıkıntısı, hayat pahalılığı karşısında şaşkına dönmüşlerdir. Her öğün yiyecek aş, her gün çalışacak iş derdi hepimizi canından teninden bezdirdi. En zorunlu gündelik yiyecekler bile bulunamıyor, alınamıyor. Şeker yok, yağ yok, et-ekmek yok. Bulunanlar da ateş pahasına, can pahasına.

Kıscası geçim taşın başında, ekmek aslanın ağzında.."⁴⁵²

14.sayfada **"Arifiye İlköğretmen Okulundaki 35 Öğretmen Okul Müdürünü Bakanlığa Şikayet Etti"** başlıklı haberi görmekteyiz.⁴⁵³ 15.sayfada Cemil Çakır imzalı **"Devrimci Birlik"** adlı yazı göze çarpmaktadır. 17. say-

fada **Nedim Şahhüseyinoğlu** imzalı **“Malatya Raporu”** bulunmaktadır.⁴⁵⁴ 18. sayfada Akyazı TÖB-DER Şube Başkanı **Mehmet Akın** imzalı **“MEYAK ve Düşündükleri”** başlıklı yazı göze çarpmaktadır. **“Bozuk Eğitim Düzeni ve Kültür Emperyalizmi”** başlıklı imzasız yazı 19 ve 20.sayfada yer bulmuş kendine. 21-26.sayfalar arasında **“II. Türk Yayın Kurultayı’na TÖB-DER Adına Fevzi Çimen’in Sunduğu Bildiri”** yer almaktadır. Bildirideki bazı saptama ve önerileri buraya aktarmayı yararlı gördük; **“Ders kitapları içerik bakımından eski, çağdışı ve gereksiz bilgilerle, bilgi yanlışlarıyla doludur. Ders kitaplarının dili eskidir, bir dil ve yazım birliğinden yoksundur. Ders kitapları biçim ve görünüş bakımından da niteliksiz ve zevksizdir. Ders kitapları bir çıkar ve ticaret konusudur. Çok ve çeşitli kitap sistemine son verilmeli, tek kitaba dönülmelidir. Ders kitapları yarışma ve ödül sistemiyle kişilere ve komisyonlara yazdırılmalıdır. Ders kitapları MEB, üniversite ve yüksekokullar ve öğretmen örgütlerinin temsilcilerinden oluşan komisyonlarca incelendikten sonra MEB tarafından bastırılmalı, dağıtılmalı ve satılmalıdır.”**

27.sayfada **Mehmet Koç**’un hazırladığı **“Zulme Karşı Hincımız Volkan”** yazısına, 28.sayfada **Celal Özcan** imzalı **“Kurtboğan”**⁴⁵⁵, 29.sayfada **Osman Selçuk** imzalı **“Sendika”** yazılara yer verilirken arka kapakta eylemliliklerle ilgili **“Kardeşler”** başlıklı bir bildiri bulunmaktadır.

TÖB-DER'E SALDIRILAR

1.3.1975 tarihli **92** sayılı Bülten 48 sayfadır. Bültenin manşeti şöyle: **“Yasal Toplantılarımız Saldırıya Uğradı Soygun Cephesi Kan Döktü”** Bu başlığın altında spot cümleler halinde gelişmeler şu şekilde özetlenmektedir: **63 İlde Kapalı Salon Toplantısı Yapıldı. İzmir’de Yürüyüş Yapıldı. Malatya, Tokat, Muş, Bingöl, Amasya, Adıyaman, Afyon ve Gölbaşı’nda Olaylar Çıktı**⁴⁵⁶.

Amasya’da Adnan Baykal Adlı Bir Bankacı ve Malatya’da Hamdi Karakaş Adlı Bir Köylü Öldürüldü⁴⁵⁷. **Olaylar Sırasında TÖB-DER Lokalleri, CHP**

Binaları, İlerici Tanınan Bazı Kişilerin İş Yerleri ve Evleri Tahrip Edildi⁴⁵⁸. 35 Öğretmen Can Güvenlikleri Kalmadığı İçin Bölgelelerini Terk Ettiler. Birçok İlde Okullar Tatil Edildi. 170 Kişi Yaralandı. Malatya ve Tokat'ta Dükkanlar Yağma Edildi. Muş'ta Toplantı Çok Önceden İptal Edildiği Halde Öğretmenler ve İlerici Kişiler Saldırıya Uğradı. Sağcı Gazeteler Toplantıdan Günlerce Önce Tahrike Başladılar. Genel Merkeze

Yurdun Çeşitli Yerlerinden Örgütlenmenin Hızlandığına ve Üyelik İçin Başvuranların Arttığına Dair Haberler Geliyor. Olaylar İçin Senato ve Meclis Araştırması İstendi.⁴⁵⁹

Başyazı'nın başlığı "Gerçek Suçlu Mu Aranıyor" olarak konulmuş ve çıkan olaylarla ilgili değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmenin bazı bölümlerini özetleyerek aktarmayı uygun gördük:

"GERÇEK SUÇLU MU ARANIYOR"

"(...) Yıllardan beri yaşama koşulları sürekli olarak bozulan, ardı arkası kesilmeyen baskıların altında ezilen, saldırılara uğrayan, can ve mal güvencesinden yoksun yaşamını sürdürmeye çalışan, yurt sorunlarının sorumluluğunu kafa ve yüreğinde duyan ve yılmadan bunun mücadelesini veren öğretmenlerden ne isteniyor? (...) Korkuları başkadır. Onlar için önemli olan öğretmenlerin kapalı salon toplantıları ve yürüyüş düzenlemeleri değil kitlelerin yoğun bir uyanma ve bilinçlenme sürecine girmiş olmasıdır. Sosyal oluşumun giderek egemen sınıfların kontrolünden çıkması dizginlerin

elden gitmesi korkusunun ağır basıyor olmasıdır. (...) Egemen sınıflarca bu gelişimi yavaşlatmak için günün koşullarında tek çıkar yol vardır. Açık bir faşizm uygulamasına geçmek, yüksek kar oranlarını, aşırı sömürü ve vurgun düzenini devam ettirmektir. Tüm ilerici güçler için bu hesapları bütün yönleriyle açığa çıkartmak, tezgahlanan saldırılara karşı bir bütün olarak, bilinçli bir şekilde karşı durmak zamanıdır.

(...) TÖB-DER toplantılarını salt özlük sorunları, grev ve toplu sözleşme haklarını elde etmeye yönelik eylemler olarak göstermek yanlıştır. Toplantıların gerçek amacı demokrasiye sahip çıkma eylemidir. (...) Ya sonuna kadar demokrasiye sahip çıkmak, bunun mücadelesini vermek ya da meydanı egemen çevrelere ve onların maşaları olan gözü dönmüş canilere terk etmek. TÖB-DER birinciyi sonuna kadar sürdürecektir. Özgürlük mücadelesi artık öğretmenler ve tüm ilerici aydınlar için bir yaşam sorununa dönüşmüştür.”

3.sayfada olayların gelişimine ilişkin olarak TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'un yaptığı 4 sayfalık basın toplantısı metni yer almaktadır.⁴⁶⁰ 8.sayfada **“Bütçe Görüşmeleri ve Olaylar”** başlıklı bir yazı bulunuyor.⁴⁶¹ 9.sayfada **“DİSK Saldırısı Protesto Etti”** başlıklı açıklama, 10 ve 11.sayfalarda olayların yoğun yaşandığı illerin **“Valilerin Demeci”** yazılarına yer verilmektedir. Valilerin olaylarla ilgili

açıklamalarından bazı bölümleri tarihe tanıklık yaptığı için kısaca buraya aktarmayı faydalı buluyoruz:

Adıyaman Valisi Hakkı Kavlakoğlu “Adıyaman’da TÖB-DER toplantısı yoktu. Camide Kıbrıs Şehitleri için mevlüt okundu. Mevlütten çıkan cemaat toplu olarak Hükümet binasına doğru yürüyüşe geçti. Atatürk anıtının önünde saygı duruşunda bulundular. *Müslüman Türkiye –Kahrolsun Komünistler* sloganları atarak TÖB-DER’e saldırmak istediler. Güvenlik güçleri engel oldu”

Bingöl Valisi Ahmet Tosun “Bazı tahrikçiler öğretmenlerin şehirde yürüyüş yaparak Moskova Bayrağı dolaştıracaklarını yayıyorlardı. Köylerden gelenlerle birlikte 3 bin kişilik bir kalabalık oluştu. Emniyet kuvvetleri TÖB-DER binasını korudu”

Muş Valisi Ömer Haliloğlu “Cumartesi günü köy yolları kapalı olmasına rağmen 4 bin kişi il merkezine geldi. Elleri sopalar vardı. Rusya’dan gelen komünistleri arıyorlardı. Kendilerine böyle propaganda yapılmıştı. Rusya’dan komünistler gelmişti. Din, Kuran elden gidiyordu. Camiler kapatılacaktı. Gerekli bütün tedbirleri aldık.”

Amasya Valisi Şevket Gürez “Halk sinemada yapılacak toplantıya gelen TÖB-DER üyelerini seyrediyordu. Bu sırada İmam Hatip Okulu öğrencileri slogan atmaya başladılar. Özel İdare’nin ve TÖB-DER’in camlarını taşıyarak kırdılar.”

Tokat Valisi Zeki Gümüşdiş “Öğlen sinemanın önünde toplananlar *Müslüman Türkiye, Milliyetçi Türkiye, Büyük Türkiye*⁴⁶² sloganlarıyla toplantının yapıldığı sinema salonunun camlarını kırdılar. Bir öğretmen yaralandı. Sinema sahibinin arabası yakıldı. Askeri birlikler 10 binin üzerindeki kalabalığı 3 saatte dağıtabildiler.”

Maraş Valisi Nahit Cömertoğlu “Toplantı Atlas Sinemasında başladı. Sinemanın önüne toplananlar *Kahrolsun Komünistler* diye bağırıyorlardı. Sinemanın ve CHP il binasının camları kırıldı. Kalabalığı tahrik eden 4 kişi yakalanıp adliye sevk edildi. Biri İmam Hatip Lisesi öğretmeni, ikisi öğrenci, biri de zücahiyecidir.”

11.sayfada “**TÖB-DER, Tercüman Gazetesi Yazarı Ahmet Kabaklı Hakkında Dava Açtı**⁴⁶³” başlıklı bir haber göze çarparken, 12.sayfada yaralı bir öğretmenin fotoğra-

Muş'ta TÖB-DER'lilere Saldıran Grup

fiyla birlikte Afyon'daki saldırı **"Afyon Raporu"** başlığıyla, 13.sayfada Tokat'taki saldırılar ise fotoğraflı olarak **"Tokat'ta Katliam Denemesi"** başlığıyla verilmiştir. **"Muş Öğretmenleri Diyor ki"** başlıklı yazıda ise Muş'ta meydana gelen olaylardan sonra Muş Lisesi, Kız İlköğretmen Okulu ve Sanat Meslek Okullarında görev yapan öğretmenlerin can güvenlikleri olmadığı gerekçesiyle Muş ilinden tayin istedikleri anlatılmaktadır.⁴⁶⁴

Son olaylarla ilgili bir görüntü...

Malatya'daki olaylarla ilgili milliyet Gazetesinin haberi

TÖB-DER'in toplantılarına yapılan saldırılar basında da geniş yankı bulmuştur. **Altan Öymen** Cumhuriyet Gazetesi'nde **"Feyzioğlu'na Bir Soru"**, **Abdi İpekçi** Milliyet Gazetesi'nde **"Korkunç Sorumsuzluk"**, **Oktay Akbal** Cumhuriyet Gazetesi'nde **"Anadolu Ajansı'nın Yeni İşleri"**, **Ahmet Kahraman** Yeni Ortam Gazetesi'nde **"Kanlı Cephe"**, **Erdal Çetin** Yeni Ortam Gazetesi'nde **"Şaşkın Turna Misali Amerika-**

nofiller" başlıklı yazılarıyla saldırıları kınamış, iktidarı ise eleştirmişlerdir. Bunlarla birlikte konu "Sağ" basında da geniş yer bulmuş ve bu yanlı haber ve yorumlar TÖB-DER Bülteni'nde de yayınlanmıştır. Bazılarının başlıkları şöyle;

Orta Doğu "Ali Bozkurt kapatılan TÖS'ün Bütün Bildirilerini İmzalayan Marksist Bir Militan Olarak Eylem Planlamakla Tanınıyor", **Dünya** "TÖB-DER'in Toplantılarını Bizim Radyo Teşvik etti"⁴⁶⁵, **Tercüman** "Türkeş, TÖB-DER'i Suçladı"⁴⁶⁶, **Son Havadis** "TÖB-DER İçin Soruşturma Açıldı", Son Havadis "TÖB-DER", Tercüman "Aramaya Lüzum Yok", Tercüman "Hepsi Yalandır." **Milli Türk Talebe Birliği** (MTTB) ise **"Yüce Türk Milletine"** başlıklı bir bildiri yayınlayarak TÖB-DER'i suçlamıştır. Bu arada **Demokrat Parti** (DP), TÖB-DER'i şu sözlerle suçlayacaktır: **"TÖB-DER adı altında bazı affa uğramış anarşistlerin milleti tahrik amacıyla bu toplantıları tertipleedikleri görülmüştür."**⁴⁶⁷

Halit Çelenk'in **"Demokrasi Düşmanları"** başlıklı yazısı ile **Cemil Çakır** imzalı **"Kararı Örgütümüz Verir"**⁴⁶⁸ yazıları da saldırıları kınayan yazılardır.

Genel Başkan Ali Bozkurt, haftalık **Yankı Dergisi**'nin sorularını cevaplar-ken CHP Genel Başkanı Ecevit'in TÖB-DER toplantılarını tasvip etmemesi konusunda **"Bu toplantıları düzenlerken kimseye danışmadık"** dedi.⁴⁶⁹

Bu arada TÖB-DER toplantılarına yapılan saldırıları kınayan ve TÖB-DER'le dayanışma içinde olduklarını bildiren bazı destek me-sajlarına da bültenin çeşitli sayfa-larında yer verilmiştir.⁴⁷⁰

Bülteinde Fikret Başkaya'nın **"Az Gelişmişliğin Gelişmesi -II"**, Av. Halit Çelenk'in **"Derneklere Hak-karet Suçları"**, Ankara toplan-tısında yapılan konuşmaların metinleri gibi yazılara da yer al-maktadır.

45.sayfada Bekir Yıldız'ın **"Bedrana"** adlı öyküsü yer bulmuş kendine. 48.sayfada ise **"Faşistler Erzincan'da Kan Döktü"** başlıklı bir ha-ber bulunmaktadır.⁴⁷¹ Bülteinde yer alan haberlerden biri de TÖB-DER'in İzmir Yürüyüşü ile ilgili. Bültenin 29.sayfasında **"İzmir'de Pahalılık ve Faşizm Yürüyüşle Protesto Edildi"**⁴⁷² başlığıyla yer alan ve bir belge nite-liği taşıyan yazıdan kısa bir bölümü buraya aktarmayı faydalı buluyoruz; İzmir'de düzenlenen **"Faşizmi ve Hayat Pahalılığını Protesto"** sessiz yü-rüyüş ve mitingine 20 binin üzerinde öğretmen, demokratik kuruluş üye-leri ve halk katılmıştır. Yürüyüş sessiz gerçekleştirildiğinden şu pankart ve dövizler taşınmıştır: **"Kahrolsun ABD Emperyalizmi ve İşbirlikçileri"**, **"Yağ, şekeri ambardan çıkarın"**, **"Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü"**, **"Öğretmen halkın yanındadır"**, **"NATO'ya hayır"**, **"Zafer ezilen dünya halklarınınındır"**, **"Faşizm sermayenin diktasıdır"**, **"Yaşasın emekçi halkı-mızın devrimci mücadelesi"**, **"Dikkat sabır taşımız çatlıyor"**, **"Bıçak ke-miğe dayandı"**, **"Halkın uyanışı durdurulamaz."** Yürüyüş saat 13'te Bas-mane'den başlamış, 14.30'da Cumhuriyet Meydanı'na ulaşılmıştır. Anıtta 5 dakikalık devrim şehitleri için saygı duruşunda bulunulmuş, ardından İstiklal Marşı okunmuştur. Daha sonra **"Kardeşler"** başlıklı bildiri okun-muştur. Bildirinin son paragrafını buraya aktarıyoruz: **"Emperyalizm ve yerli ortakları herkesin kendilerine kul köle olmasını herkesin kendi sömü-rülerine alet olmasını isterler. Biz bunların sömürülerine alet olmadığımızı**

için, egemen güçlerin hışmına ve onların besleme uşaklarının kanlı saldırılarına uğramaktayız. Bu baskılara, bu zulüm ve işkencelere, açlığa ve yoksulluğa karşı mücadele etmenin biricik yolu örgütlenmek ve örgütlü mücadele etmektir.”⁴⁷³

32 sayfalı **15.3.1975** tarihinde çıkan **93** sayılı Bülten “Yılgınlık ve Teslimiyet Yok **Demokratik Mücadelemiz Sürecektir**” manşetini taşımaktadır. Manşetin altında yer alan spot cümleler de şöyledir; **“Üyemiz Battal Öz Öldürüldü”, “Genel Merkezimiz ve Şubeleri-**

miz Devlet Güvenlik Mahkemesi Kararıyla Arandı”, “Aramalar Sonunda Karar Defterleri ve Bazı dergi ve Evraklar İncelenmek Üzere Götürüldü”, “Malatya ve Samandağ Şube Yöneticilerimiz Tutuklandı”.

“Başyazı”nın başlığı **“Egemen Sınıf İktidarı ve Egemen İdeoloji”** olarak belirlenmiştir. Yazının bazı bölümlerini kısaltarak buraya aktarıyoruz;

“EGEMEN SINIF İKTİDARI VE EGEMEN İDEOLOJİ”

“(...) Egemen sınıf sözde halk yararına bazı işler yapar. Bu bazı işler egemen sınıf ideolojisinin toplumda belirli bir dönemde hakim ideoloji, hakim sınıfın ideolojisidir. Halk yararına sözde bazı işler yapmak da sömürü ve baskı düzeninin ayakta durmasına yetmez. Egemen sınıf araçlarla kendini halk yığınlarından soyutlar. Böylece gerçek sömürü ve baskı mekanizması kitlelerin gözünden kaçırılmış olur. (...) Burjuva düzeninde egemen ideoloji kapitalist sınıfın ideolojisidir. (...) Burjuvazi egemenliğini sürdürebilmek için devleti sınıflar üstü bir kuruluşmuş gibi gösterir. (...) Burjuvazi tüm devlet mekanizmasını kontrolü altında tuttuğu için sadece siyasal parti ve hükümetlerin gerisine gizlenmekle yetinmez. Kendi ideolojisini egemen kılmak için bir sürür olanağa sahiptir. Basın, radyo-televizyon, okullar, üniversiteler, der-

nekler, reklamlar, yardım cemiyetleri vs.gibi. (...) Sömürü düzeni tehlikeye düştüğü, sıkıştığı bunalım dönemlerinde en çok başvurulan yöntem açık faşizm uygulamasıdır. Ülke çıkarlarının başka türlü korunamadığı için bu yola gidildiği yayılmaya çalışılır. (...)”

ÖLDÜRÜLEN İLK TÖB-DER ÜYESİ

Bültenin 3.sayfasında fotoğraflı bir haber görmekteyiz: **“Battal Öz Öldürüldü”**⁴⁷⁴ Haberin devamı şöyle; “Turgutlu’nun Ahmetli Bucağı Barbaros İlkokulu öğretmeni Battal Öz, aynı okulun fanatik sağcı öğretmenlerinden İbrahim Başaran tarafından öldürüldü. Başaran kız kardeşini okula göndererek günaha girdiği için annesini de öldüren bir katil, cinayeti dini inanışları nedeniyle işlediğini söyledi. Derviş Vahdeti gibi.”⁴⁷⁵

Aynı sayfada **“Hükümet... Keban... v.s.”** başlıklı bir haber var.⁴⁷⁶ Bülten-
de Av. **Halit Çelenk** imzalı **“İftira Salgını”** yazısı, 6.sayfada Malatya’da TÖB-DER ve halka karşı yapılan saldırılara katılan bir öğrencinin olaylarla ilgili ailesine gönderdiği mektup **“Belge”** başlığıyla yayınlanmış. 6-7 ve 8.sayfalarda Dr. Fikret Başkaya imzalı **“Az Gelişmişliğin Gelişmesi-III”** başlıklı araştırmayı görmekteyiz. 9.sayfada Ataol Behramoğlu’nun **“Yıkılma Sakın”** adlı şiiri ile Senatör F.Hikmet İşmen’in TÖB-DER toplantılarına yapılan saldırılarla ilgili bir önergesi yer almaktadır. 10,11 ve 12.sayfa-

larda Maraş, Gölbaşı, Elazığ, Malatya ve Adıyaman’da TÖB-DER’e yönelik saldırıların detaylı bir şekilde anlatıldığı **“Bir Rapor”** başlıklı yazı bulunmaktadır.⁴⁷⁷ 13 ve 14.sayfalarda Uğur Mumcu’nun yazdığı **“Şu Belgeye Bakın”** başlıklı yazı gözümüze çarpmaktadır.⁴⁷⁸ 15.sayfada **“Amasya Raporu”** ve Amnesty Internaional (AI)’in TÖB-DER’e gönderdiği bir mektup yayınlanmıştır. Mektupta özetle şöyle denilmektedir; **“Ülkenizdeki geniş öğretmen kitlesinin en güçlü örgütü olan TÖB-DER’in Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde düzenlemiş olduğu toplantı ve yürüyüşlere yapılan saldırıları, basından üzümlere öğrendik. (...) demokrasi ve insan haklarına karşı yönelen tüm hareketlerin karşısında olan örgütümüz adına, üyelerinize bir**

Battal Öz’ün Cenaze Töreni

daha böyle olaylarla karşılaşmaması yolundaki dileğimizi duyurmanızı rica eder, saygılarımızı sunarız.”

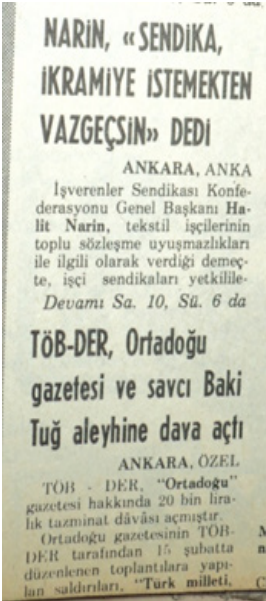
16-17 ve 18.sayfada “Askeri Savcı Baki Tuğ’u Mahkemeye Verdik” başlıklı yazı yayınlanmıştır.⁴⁷⁹ 19.sayfada “Zonguldak Raporu”, 20.sayfada Celal Yıldız imzalı “Faşizm”, 22.sayfada Dr. Turhan Temuçin imzalı “Köysel Bölgede Öğretmen ve Sağlık”, 23 ve 24.sayfalarda İsmet Yalçinkaya imzalı “Pahalılık”, 25-26 ve 27. sayfalarda Yılmaz Elmas imzalı “I. Milli Eğitim Şurasında İlköğretim Sorunu”, 28. sayfada H.Basri Aydın imzalı “Savunma”, 30.sayfada “Adıyaman Olayları” başlıklı yazılar yer alırken 32.sayfada İzmir Yürüyüşü’nün bir fotoğrafı bulunuyor.⁴⁸⁰

94. sayıdan itibaren TÖB-DER Bülteninin yapısı kapaklı bir dergiye dönüşecektir. Bazı sayıların sayfa adedi 32 iken, bazılarınıninki 42, bazılarınıninki ise 48 sayfadır. Ön ve arka kapakları renkli olan bu dergi şeklindeki bu

bültenler 94-105. sayılardır. Dergi şeklindeki bültenlerin ön kapağında büyük harflerle TÖB-DER yazısı ve altında Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği yazıları bulunmaktadır. Dergi (Bülten) kapakları her sayıda farklı renkte basılacaktır. Bültenin kapaklı dergi şeklinde (eldeki mevcut sayılara göre) çıktığı sayı adedi 12’dir.

Dergi şeklinde tasarlanmış olan 94. sayı Bülten 1 Nisan 1975 tarihliidir. 1.sayfasında yer alan “Genelge” başlıklı yazıda şöyle denilmektedir: “Örgütümüzün Haber Bülteni 1 Nisan 1975 gününden itibaren kapaklı ve 32 sayfa olarak yayınlanacak ve olanaklar elverdiği ölçüde dergi niteliğinde olacaktır” denilerek mali külfetinin artacağı, bu yüzden fiyatın artırıldığı, yeni aboneler bulunmasının gerekli olduğu şubelere hatırlatılmaktadır.⁴⁸¹

2.sayfadaki “Başyazı”nın başlığı “15-16 Şubat ve Sonrası” şeklindedir. Yazıdaki değerlendirmelerin bazı bölümlerini kısaltarak buraya aktarıyoruz;

15-16 ŞUBAT OLAYLARI VE SONRASI

“15-16 Şubat olaylarını geride bıraktık. Toplantılarla ilgili tartışmalar, değerlendirmeler ise örgütün içinde ve dışında sürüp gitmektedir. Sağ basının ve Milliyetçi Cephe partilerinin sermayenin azgın sömürüsüne, baskı ve zulmüne karşı; bakkala, kasaba, manava borçlu olsalar da, sürülseler, kıyılsalar ve dövülseler de (öğretmenlerin) susmalarını, Peygamber sabırlı olmalarını istemeleri dikkat çekicidir.

*(...) Ayrıca 15-16 Şubat günlerine dek toplantı kararlarımız hakkında hiçbir olumsuz görüş beyanında bulunmayanların, bazı olaylar nedeniyle **zamanı değildi, görevi değildi** gibi kararımızı ve eylemlerimizi eleştirmeleri de ilgi çekicidir.*

*(...) Şubelerimizden aldığımız haberler üye artışının hızlandığını, tarafsız ve kararsız unsurların TÖB-DER’li öğretmenlerle ve TÖB-DER’le bütünleştiğini göstermektedir.⁴⁸² **İLK-DER**’in 9 Mart 1975 günü yaptığı Genel Kurul toplantısında aldığı fesih kararının ve **İLK-DER**’li arkadaşlarımızın omuz omuza mücadele vermek amacıyla örgütümüze katılmalarının bu günlerde olmasını da rastlantı olarak görmek büyük yanılığ olur.*

(...) 15-16 Şubat eylemlerinin örgütümüze salt sayısal bir artış sağladığı şeklindeki bir düşünce de yanlış olur. Bu eylem tüm öğretmenlere ve diğer devlet personeline ekonomik ve demokratik mücadelenin dikensiz gül bahçesine girmek olmadığını da göstermiştir. (...)Bu gün ne eylemin ulaştığı başarının sarhoşluğu ve ne de karşı saldırıların yılgınlığı içerisindeyiz. (...) Başarıyla sonuçlanarak⁴⁸³ Türkiye öğretmenlerinin örgütlenmesine büyük katkıları olduğuna inandığımız 15-16 Şubat eyleminin şerefi, tüm TÖB-DER şubelerine ve tüm öğretmenlere aittir. Türkiye devrimci hareketine katkısı olduğuna inandığımız bu eylemden doğacak her türlü sorumluluğu yükümlenmeyi örgütün yönetim kurulları olarak onur sayacağız.”

Bültende **“Ali Bozkurt’un Basına Verdiği Demeç”, Örgütlü Mücadelemizin Ekonomik Sonuçları**⁴⁸⁴ yazıları da 3-4-5.sayfalarda yer almaktadır. 6.sayfada **“Son 15 Günde Kurulan Şubelerimiz”** başlıklı haberde yeni kurulan 16 şube ve kurucularının adlarına yer verilmektedir.⁴⁸⁵

Yine aynı sayfada **“İLK-DER TÖB-DER’e Katıldı”**⁴⁸⁶ başlıklı bir bildiri var. Bu bildiri önemli bir belge niteliğinde olduğundan aynen buraya aktarıyoruz:

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİ DERNEĞİ (İLK-DER), TÖB-DER'E KATILIYOR

“Kamuoyuna”

Kısa adı İLK-DER olan İlkokul Öğretmenleri Derneği Olağanüstü Genel Kurulu 9 Mart 1975 tarihinde toplanmıştır. Olağanüstü Genel Kurulda öğretmenlerin örgüt ve eylem birliğini sağlamak için derneğimizin kapatılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Egemen, faşist ve çıkarıcı çevrelerin her düzeyde beraberlik kurduğu bu ortamda, devrimci, Atatürkçü öğretmenlerin bir örgüt çatısı altında birlik, beraberlik ve eylem birliği içinde olmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bu nedenle tüm öğretmenleri, özellikle tüm ilkokul öğretmenlerini TÖB-DER’de örgütlenmeye ve birleşmeye çağırıyoruz. Örgütlü mücadele çağdaş mücadeledir. Türkiye öğretmenleri olarak emekçi halkımıza örgütlenmenin en doğrusunu göstermek görevimizdir.

Bozuk düzene son vermek için,

Emekçi halkımızı insanca yaşama düzeyine çıkarmak için,

Öğretmenlerin özlük ve mesleki sorunlarını çözmek için,

Grevli toplu sözleşmeli özgür sendika kurma hakkını almak için,

Tüm öğretmenleri sendikal dönemden beri görüş ve eylem birliği içinde olduğumuz TÖB-DER’in Atatürkçü, devrimci birliğinde örgütlenmeye çağırıyoruz.

Yaşasın devrimci öğretmenlerin demokratik mücadelesi.

Yaşasın emeğin en yüce değer olduğu düzen.

İLK-DER’li Öğretmenler Adına

Kenan Keleş	İsmail Başbuğ	Kazım Akyüz	Musa Alp	İlhan Deniz
Eski İlk-Sen	Eski ilk-Sen	Eski ilk-Sen	Eski İlk-Sen	Eski İlk-Der
Gen. Başkanı	Başkanı	Gen.Saymanı	Gen.Sekreteri	Gen. Başkanı

İsmail Karabeyoğlu	Celal Başer	M. Yalçın Özalp	Nuran Kepenek
Eski İlk-Sen	Eski İlk-Sen	Eski İlk-Der	Eski İlk-Der
Gen. Başk. Yard.	MYK Üyesi	MYK Üyesi	Yön. Kur. Üyesi

Bültenin 8.sayfasında öldürülen ilk TÖB-DER'li öğretmen Battal Öz için **Sadettin Öztürk**'ün kaleme aldığı **"Menemen'de Kubilay Ahmetli'de Battal"** imzalı yazı bulunuyor. Yazıdan bazı bölümleri **Battal Öz**'ün anısına saygıyla buraya aktarıyoruz:

"Takvimler 27 Şubat 1975'i gösteriyor. Öğlenden sonracılar derse başlamış (...) İşte tam o anda geliyor; bir yobaz, bir karşı devrimci, bir ortaçağ artığı yaratık. Açıyor sınıfın kapısını, bıçak gibi kesiyor dersi. Namludan çıkan kurşunun sesi yerini küçük

dudaklardan çıkan çığlığa bırakıyor. Ne var ki, namlu susmuyor...Bir, iki...tam yedi tane. (...) Ve bir baykuş sesi çınlıyor okulun merdivenlerinde "Bir Komünisti temizlediiiiiiiiimm!!!"

Battal Öz, Ahmetli Barbaros İlkokulu öğretmeniydi. Onu vuran İbrahim Başaran'da öyle.

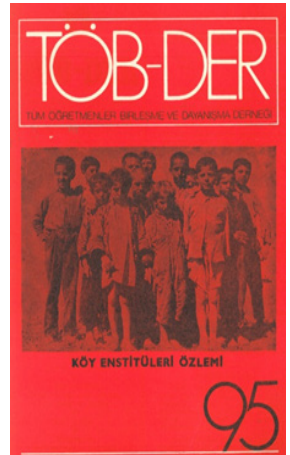
(...) Battal Öz, TÖB-DER'in üyesidir. Çağından sorumlu, halkına karşı görevini yerine getirmeye çalışan bir öğretmendir. Çevresinde etkilidir, sözü dinlenir. Kısacası devrimci bir öğretmendir. TÖB-DER'in düzenlediği (16 Şubat 1975) İzmir Yürüyüşü'ne katılmıştır. (...) Ege'nin öğretmenleri koştu-lar geldiler Turgutlu'ya. Beş bin kişiydiler. Battal'ı omuzladılar. "Battallar ölmez", "Kahrolsun Faşistler", "Devrimciler ölmez" diye bağıldılar gözyaşlarını kurşun yaparak. Haykırdılar sömürüye, yoksulluğa, faşizme karşı.

Battal öğretmenin okulunun önünde küçücük yumruklar sıkıldı, havaya kalktı küçük kolları lastik pabuçlu oğlanların yırtık fistanlı kızların. Bağıldılar avazları çıktığı kadar "Kahrolsun faşistler"...

Ve binler yumruklarını bir kez daha sıktılar kolay kolay açılmamacasına...” 9. sayfada İsmet Özel’in **“Sevgilim Hayat”** şiiri ile **“Murat Gökten’in Arından”** başlıklı yazı yer alıyor.⁴⁸⁷ 10-12. sayfalarda Dr. Fikret Başkaya imzalı **“Az Gelişmişliğin Gelişmesi- IV”**, 13. sayfada ise **“İlginç İddianameler”**⁴⁸⁸ başlıklı yazılar çarpıyor gözümüze. 14-17. sayfalarda Yılmaz Mızrak’ın **“16 Şubat Toplantısı”** nedeniyle yaptığı konuşmanın tam metnine yer verilmiştir. 18-21. sayfalarda TÖB-DER Malatya Şubesi’nce hazırlanan **“Malatya Raporu”**na yer verilmektedir.⁴⁸⁹ Bültenin 23. sayfasında Salih Başer imzalı **“Barbina Öğrencilerinden Mektup”**⁴⁹⁰ başlıklı yazı göze çarpmaktadır. 24-28. sayfalarda Düran Yılmaz’ın **“Kışlak”**⁴⁹¹ adlı öyküsüne yer verilmiştir. 29-32. sayfalar arasında **“Kongrelerini Yapan Şubelerimiz”** yer almaktadır.⁴⁹² Bültenin (derginin) arka kapağında ise Oktay Akbal’ın **“Palavra...Palavra”** adlı yazısına yer verilmiştir.

15 Nisan 1975 tarihli **95** sayılı TÖB-DER Dergisi'nin (bundan sonra Bülten yerine Dergi tabirini kullanacağız) kırmızı renkli kapağında Köy Enstitülerine alınacak çocukların fotoğrafları ve fotoğrafın altında **"Köy Enstitüleri Özlemi"** yazısı bulunmaktadır. Derginin 1. sayfasında **"Hükümeti Uyardık"** başlıklı yazı yer almıştır. Genel Başkan **Ali Bozkurt** tarafından dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'e gönderilen yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir: **"Sayın Başbakan, (...) Size hükümet kurma görevi verildikten buyana 15 gün geçtiği ve güvenoyu alamadığınız halde, öğretmenlere yönelik saldırılar artarak devam etmektedir. (...) Biz inanıyoruz ki, siz ve iktidar ortaklarınız isterseniz bu saldırıları önleyebilirsiniz. TÖB-DER olarak saldırganlar hakkında ne gibi önlemler alacağınızı merakla bekliyoruz. (...)"**

Derginin 2. sayfasında **Fakir Baykurt** imzalı **"Bu 17 Nisan"** başlıklı yazı bulunuyor. Baykurt yazısında özetle şu görüşleri dile getiriyor:

*"(...) Tutucularla devrimciler arasında çok tartışılan, tartışmalarda yan belli eden konulardan biri oldu enstitüler. (...) Yüzyıllardır ulusal gelire katkısı az, bu gelirden aldığı pay daha da az, okur-yazarlık oranı ise son derece düşük olan köylü kitlelerini uyandırmak için atılmış büyük bir adım. Türkiye haritasının bütün yüzeyine yayılmış yirmi bir eğitim kurumu. Köylerden öğrenci alıyor. Köy niteliği taşıyan yerlerde beşer yıllık eğitimden geçirerek bunları köy öğretmeni, sağlık memuru ya da **köye yarayışlı meslek erbabı** olarak gönderiyor. (...) Köy enstitülerindeki insana kendi bütünlüğü içinde hamle yaptıran eğitimin sırrı, onun **bir iş eğitimi** olmasında saklıdır. (...) Köylünün ve emekçi kitlelerin ciddi ağırlığı duyulmayan, emperyalist etkilerden temelli arındırılmamış yönetimlerde Köy Enstitüleri yeniden açılmaz. (...)"*

Derginin 4. sayfasında **"Toplum ve Kadın"** başlıklı bir yazı var. Yazı **Tülay Peker** tarafından kaleme alınmış.⁴⁹³ Bültenin sonraki sayfalarında TÖB-DER şube ve üyelerine yönelik baskılar kısa haberler şeklinde verilmiştir. Bazılarının başlıklarını vermekle yetineceğiz: **"Komandolar Tokat Öğretmen Okulunu İşgal Etti"**, **"Komandolar Horasan'da Liseyi Basarak Nöbetçi Öğretmeni Dövdüler"**, **"Afyon Şubemiz Ülkü Ocaklılar Tarafından Basıldı"**, **"TÖB-DER Erzurum Şube Başkanı Yılmaz Mızrak Bıçaklandı"**⁴⁹⁴, **"İstanbul Şubemizin Camları Kırıldı"**, **"Keban TÖB-DER Şubesi Saldırısı Uğradı"**⁴⁹⁵, ve **"Kime Özeniyor"** başlıklı bir soruşturma haberi.⁴⁹⁶

13.sayfada **Nedim Şahhüseyinoğlu** imzalı 15 Şubat olaylarını konu alan **“Halk İrtica Olaylarını Anlatıyor”** başlıklı yazısı, 16.sayfada **“TÖS Davası Beraat ile Sonuçlandı”** haberi, 17.sayfada Çarşamba Şubesi’nin **“Halkımıza Önemli Duyuru”** başlıklı bildirisi, 18.sayfada Dursun Akçam’ın **“Karanlığı Dele Dele”** başlıklı yazısı, 19 ve 20.sayfalarda Av. Halit Çelenk’in **“141-142 Üzerine”** yazısı, 21 ve 22.sayfalarda Dr. Fikret Başkaya’nın **“Az Gelişmişliğin Gelişmesi-V”** yazısı, 24.sayfada Mehmet Koç’un **“Güncel Sorun: Köy Enstitüleri”** yazısı, 25 ve 26.sayfalarda Orhan Kemal’in **“Önce Ekmek”** başlıklı öyküsü, 27-30.sayfalarda **Şakir Altay**’ın Kubilay olayını anlattığı **“Anıt Şehir”** başlıklı şiiri yer almaktadır.

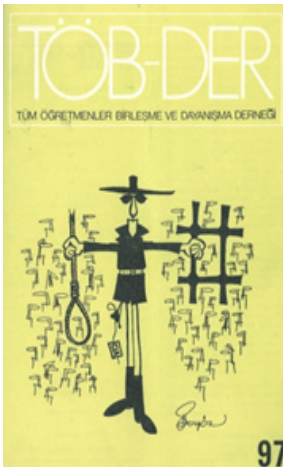
TÖB-DER Dergisinin **96.** sayısı **1 Mayıs 1975** tarihlidir.⁴⁹⁷ Dergide Genel Yönetim Kurulu Seçimlerinin yenilenmesine karar verildiği, Olağanüstü **Genel Kurul Toplantısı’nın 22-23 Haziran’da** toplanacağı duyurusu dikkat çekmektedir.

Derginin 2-3 ve 4.sayfalarında **“Basın Bülteni”** ne yer verilmektedir. Basın Bülteninden bazı cümleleri buraya aktarmayı faydalı görüyoruz:

“(...) Karşıt güçlerin tüm uğraşlarına karşın 64 ilde kapalı salon toplantıları, İzmir’de sessiz yürüyüş yapıldı. Ancak bu gerçek bile “52 ilde toplantı yapıldı” biçiminde kamuoyuna yanlış duyuruldu. (...) Egemen güçlerin tertip ve saldırılarına karşın 15-16 Şubat eylemlerinden bu güne kadar 20 bine yakın öğretmen TÖB-DER’e üye oldu ve 30’a yakın yeni şube açıldı. Öğretmenler demokratik mücadelenin tek örgüt içerisinde sürdürülmesinin zorunlu olduğunu daha iyi kavradılar. İLK-DER kendini fesh etti.⁴⁹⁸ (...) Çok az da olsa örgütlü mücadelenin somut yararları görülmeye başlandı. Tüm öğretmenlere 300-600 lira arasında değişen yan ödemeler alındı. (...) sermaye kesiminin koruduğu ve desteklediği faşistler, devrimci ve ilerici öğrencilere, demokratik kuruluşlara saldırmakta, işçileri ve öğretmenleri dövmeğe hatta öldürmekte. (...)” 5.sayfada **“Eğitim Ödenekleri için Verilecek Dilekçe”** örneği yayınlanmıştır. 6-7-8 ve 9.sayfalarda Av. Halit Çelenk’in **“141-142 Üzerine”** başlıklı yazısının devamına yer verilmiştir. Bu arada dergiden öğrendiğimize göre **Çerkezköy Öğretmenler Derneği ile Diyarbakır Öğretmenler Derneği** kendilerini feshedip TÖB-DER’e katılmışlardır.

10. sayfada **“Faşist Baskılar Arttı”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle; **“Yakasına Atatürk Rozeti Takan Gönen Öğretmen Lisesi öğrencileri dayak yedi”**, **“Komandolar okulu bastı”**, **“Polis Kiraz şubemizde sebebsiz arama yaptı”**, **“Muskalı Okul”**⁴⁹⁹, **“Pozantı’da Baskılar”**, **“Gültekin Gazioglu Sürüldü”**, **“Osmaniye Şube Başkanı Dövüldü”**, **“Görelle şubemizin camları kırıldı”**, **“Ulukışla’da faşizan baskılar sürüyor”** Derginin 16-18. sayfaları **“Yayın Dünyası”** başlığı altında yeni çıkan gazete ve dergilerin tanıtımına ayrılmış. 18. sayfada Adapazarı Şubesinin **“Halkımıza Duyuru”** başlıklı bildirisi, 19. sayfada **“Teknik Okullarda Ayrıcalık”** başlıklı yazılar çarpıyor gözümüze. 20-26. sayfalarda Hasan Yiğit imzalı **“Faşizmi Tanıyalım”** başlıklı yazı yayınlanmıştır.⁵⁰⁰ 27. sayfada **“Lafa Bak”** başlıklı bir haber bulunmaktadır. Bu yazıda kendisini kutlamaya gelen MİSK (Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu) yöneticilerine konuşan Başbakan yardımcısı Necmettin Erbakan’ın **“Biz işçi ve işvereni iki kardeş olarak görüyoruz”** sözlerine yer verilmektedir. Derginin 28. sayfasında **“Halktan Aldık Derdimizi”** başlıklı imzasız bir yazı, 23 Nisan 1975 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nden **“Sanayi Bakanlığı Demirel kardeşlerin ortak olduğu ORMA şirketine teşvik tanıdı”** haberi, Adalet Partisi (AP) Gençlik Kolları’nın aylık bülteninin fotokopisi⁵⁰¹ 30. sayfada **Rüştü Apaydın’ın “Kan Gülleri”** başlıklı şiiri, son sayfada ise **“Elazığ’da Terör; Faşist Taslakları Öğretmen Okulunu Muhasara Altına Aldılar”** başlıklı haber ve yazıları yer bulmuş kendine. Derginin arka karton kapağında saldırıya uğrayan TÖB-DER Ahlat Şubesi’nin kırılan camlarının fotoğrafıyla onun altında ÜLKÜ-BİR (Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenleri Derneği Genel

Başkanlığı’nın Ahlat ÜLKÜ-BİR Şubesi’ne yazdığı **“TÖB-DER ve Lise müdürünün faaliyetlerinin geniş bir rapor haline getirilerek gönderilmesini”** istediği yazının fotokopisi yayınlanmaktadır. En altta ise **Ataol Behramoğlu’nun “At, İt, Davar ve Bircümle Hayvanat Üzerine”** başlıklı dörtlülüğü bulunuyor.⁵⁰²

15 Mayıs 1975 tarihli **97.** sayının kapağında **Haslet Soyöz’ün** çizdiği ve bir CIA mensubunu bir elinde idam ipi, diğer elinde hapisane parmaklığını tutar biçimde anlatılan bir illüstrasyon bulunuyor. Derginin **“Saldırı-Haber”** başlıklı bölümde **“Kozaklı’da Emniyet Terörü”**, **“Sivas Öğretmen Lisesinde Faşist Terör”**, **“Ulukışla’da Baskılar Sürüyor”**,

“Malatya Şubemize Dinamitli Saldırı”, “Kaymakamlık Sansürü”⁵⁰³ **“TÖB-DER Yerköy Şubesi’nin 23 Nisan’da Atatürk Heykeline Koyduğu Çelenk Parçalandı”**, “İzmit TÖB-DER Şubesinin Faaliyetine Engel”⁵⁰⁴ “Manavgat Lisesi Biyoloji Öğretmeni ve TÖB-DER üyesi Ali Demir güpegündüz saldırıya uğradı”, **“Tarsus’ta Baskı”**,⁵⁰⁵ **“Malatya’da TÖB-DER’li üç Öğretmen Faşistlerin Bıçaklı Saldırısıyla Yaralandı”**

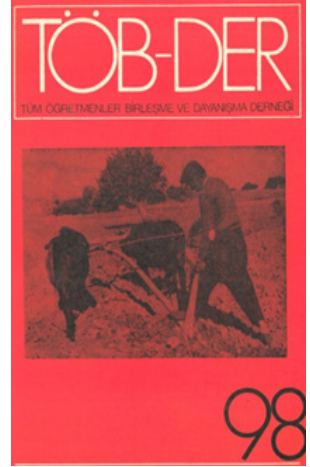
Derginin 16. sayfasında Urfa Şubesi’nin **“Halkımıza”** başlıklı bildirisi yer alıyor.⁵⁰⁶ 19.sayfada TÖB-DER Adapazarı Şubesi Bayanlar Kolu Başkanı **Fusun Taş**’ın kadın öğretmenlerle yapılan toplantıda yaptığı konuşma **“Bir Konuşma”** başlığıyla verilmiştir. 20-21.sayfalarda TÖB-DER Genel Başkanı **Ali Bozkurt**’un **“15-16 ve 23-24 Şubat Olayları”** başlıklı değerlendirme yazısı bulunuyor. Bu değerlendirmede “15 Şubatta yapılan toplantıların yasal ve izinli olduğu, gereken güvenlik önlemlerinin alınması için Cumhurbaşkanı nezdinde bile girişimlerde bulunulduğu” belirtilmiştir. Bozkurt, toplantıların “zamanı mıydı?” sorularının yersiz olduğunu ve “yasal demokratik haklarımızın kullanılarak halkımız kanalıyla kamuoyu oluşturup sorunlarımızı parlamentoya iletmemiz için 15-16 Şubattan daha uygun bir zaman olamazdı” demiştir.⁵⁰⁷ Ali Bozkurt değerlendirme yazısında “kapalı salon toplantılarının tahrik unsuru” olmadığını, etkinliklerin **“Bizim Radyo”** tarafından organize edildiği iddiasının da gerçek dışı olduğunu belirtmektedir. Derginin 22-25.sayfalarında **Halit Çelenk** imzalı **“141-142 Üzerine”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. 26 ve 27.sayfalarda **Cemil Çakır** imzalı **“Cepheler Üzerine”** başlıklı yazı,⁵⁰⁸ 28.sayfada **İlhan Alkan** imzalı **“İşçi Sınıfı ve Köy Enstitüleri”** başlıklı yazı⁵⁰⁹, 29 ve 30.sayfalarda **Nedim Şahhüseyinoğlu** imzalı **“Bulam Dedim”** başlıklı yazı bulunmaktadır. **“Hukuk Köşesi”**’nde Av. **Halit Çelenk**’in tiyatro yasaklamalarının hukuksuz olduğunu anlatan **“Ana Oyunu ve Tiyatro Kapatma Kararı”** başlıklı yazısı, 38-39.sayfalarda İlhan Alkan’ın TMMOB’un bir panelinde TÖB-DER adına

Protesto yürüyüşünde çatışma

CHP Gençlik Kolu, Töb-Der ve DISK’e bağlı bazı sendikaların valilikten izin alarak 8 Şubat’ta Elazığ’da yaptıkları “Faşizmi protesto yürüyüşü” saldırıya uğradı. Yürüyüşün başlamasından kısa bir süre sonra, İstasyon Caddesi yakınında yürüyüş kolunun yolunu keserek “Sizi buradan geçirmeyiz” diyen ülkücü “komandolar” taş, sopa ve zincirlerle saldırıya geçtiler. Yürüyüşçülerin buna karşılık vermesi üzerine çıkan çatışmada 13’ü polis 39 kişi yaralandı. Polisin göz yaşartıcı bomba kullanmasına karşın ancak askeri birliklerin müdahalesiyle sona eren olaylar sırasında

yaptığı konuşma **“Eğitim ve Kültür Anlayışımız”** başlığıyla dergide yer bulmuş kendine. **Talip Apaydın**’ın “Konumuz Maden” başlıklı öyküsü, **Selami Kıymaç**’ın “Elazığ Öğretmen Okulu olayları”, **Yılmaz Elmas**’ın “Batı Almanya’da Yabancı ve Türkiyeli İşçi Çocukları”, **Muammer Akça**’nın “İhbar Ediyorum” başlıklı yazıları dergide yer bulan diğer yazılar.

98 sayılı TÖB-DER Dergisi **1 Haziran 1975** tarihinde yayınlanmıştır. Derginin bu sayısının girişinde Av. Halit Çelenk’in **“141-142 Üzerine - IV”** yazısına yer verilmiştir. 7.sayfada el yazısıyla yazılmış bir belge yayınlanmaktadır. “Eskişehir Milli Eğitim Müdürü Tehdit Edildi” başlıklı belgede şunlar yazılıdır: **“Nermin Uslu, Halil Can ve Orhan Güngör’ü** **sırf MHP’li Ülkücü ve Milliyetçi oldukları için yerlerinden aldın. Hiçbir Milliyetçi ve Ülkücü’yü idari göreve getirmedin. Solculara kalkan oldun. TÖB-DER denen Kızıl Yuvaya gidip geldin. Bu hareketlerin adım adım takip ediliyor. Elimizden kurtulacağını sanma. Bil ki, en yakınındakiler, dairedekiler bile bizdendir. Etrafın tüm Milliyetçi, ülkücü, Müslümanlarla doludur. Sen bu çemberin içinde günden güne eriyen, satılmış Kızıl Kıvılcımsın. Çık-Git. Türkiye Milliyetçi, Ülkücü ve Müslüman, Mücahit Öğretmenleri. 4 Mayıs 1975.”**

8-12. sayfaların **“Kıyım – Haber”** başlıklı bölümünde yer alan bazı haberler şunlar: “Malatya Atatürk Lisesi’nde İki Öğrenci Komandolar tarafından Bıçaklandı”, “Abidinpaşa Lisesi’nde Baskılar”, “Erzurum’da İki Üyemiz Bıçaklandı”, “Gazipaşa’da Komando Baskısı”, “Emirdağ’da Beden Eğitimi Öğretmeni Bıçaklandı”, “Orta İlçesinin Kalafat ortaokulu Öğretmenlerince Hazırlanan Buzlar Çözülmeden Adli Oyun Gericı ve Faşist Güçlerce Engellendi”

11.sayfada üyeleri bilgilendirme amaçlı yazılmış olan **“MEYAK Hakkında”** başlıklı yazı bulunuyor. 12.sayfada Urfa Kız Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Milli Eğitim Bakanı’na yazdıkları **“Açık Mektup”** yayınlanmıştır.⁵¹⁰

13-14.sayfalarda **Nedim Şahhüseyinoğlu** ve **Şani Söy** tarafından hazırlanan ve Malatya Olaylarını anlatan **“Ensemizdeki Pençe”** başlıklı yazıya

yer verilmiştir. 16-17. sayfalarda **Zonguldak, Malkara ve Kuyucak** şubelerinin gönderdiği TÖB-DER ve üyelerine yönelik baskıları anlatan raporlar bulunmaktadır. 18. sayfada ise “Arıtaş İlk ve Ortaokulundaki MHP yandaşlığı bir grup veli tarafından Bakanlığa şikayet edilmekte ve şikayet⁵¹¹ dilekçesi yayınlanmaktadır. 19. sayfada 85 Tiyatro Sanatçısının imzaladığı **“1.Türk Tiyatro Kongresi Bildirisi”**ne yer verilmiştir. 20-21. sayfalarda **“Kamplarımız Açılıyor”**⁵¹² ve **TÖD’ün**⁵¹³ Kuruluşunu haber veren bir **“Ba-sına Açıklama”** yazısı bulunuyor.

22.sayfada TÖB-DER Genel başkanı **Ali Bozkurt**’un Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’e gönderdiği **“Telgraf”** metni yayınlanmıştır. Bu telgrafi önemli bir belge olduğu için kısaltarak buraya aktarmayı uygun bulduk:

TÖB-DER GENEL BAŞKANI ALİ BOZKURT’UN CUMHURBAŞKANINA ÇEKTİĞİ TELGRAF

*“13-14 Mayıs gecesi Sivas Devrim İlkokulu öğretmeni **Hüseyin Esen** evinde 7 kurşunla öldürülmüştür. 15 Şubattan bu yana bu öldürülen ikinci üyemizdir.⁵¹⁴ Saldırıya uğrayan komalık edilen ve yaralanan arkadaşlarımızın sayısını ise biz bile bilemez olduk. Öğrencilerimin durumu ise bizden daha kötüdür. Bir tanesi hariç saldırganlar nedense yakalanamamıştır.*

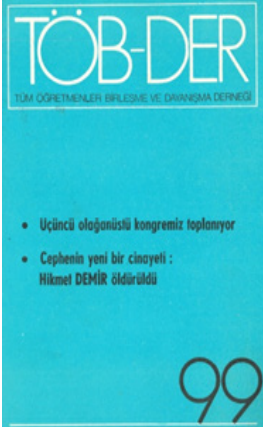
*Dövme ve öldürme olayları son koalisyon hükümetinin kurulmasından sonra kat kat artarak Cumhuriyet yönetiminin hiçbir devresinde görülmemiş boyutlara ulaşmıştır. (...) Özellikle, **Sivas, Elazığ, Erzurum, Afyon, Malatya, Adıyaman, Tokat, Amasya** illerinde öğretmenlerimiz okullarına gidememekte, gidenler ise Atatürk’ten ve Atatürkçülükten söz edememektedir. (...)*

Sayın Cumhurbaşkanım, olayların artmasının asıl nedeni, politik görüşü belli bir derneğin üyelerinin devlet güçlerine yardımcı güç sayılmalarıyla yakından ilgilidir. (...)

*Durumun ciddiyetini yüksek takdirlerinize arz eder, saygılar sunarım. **Ali Bozkurt. TÖB-DER Genel Başkanı”***

22-23.sayfalarda **“Balıkesir Milletvekili Necati Cebe’nin 29 Mayıs’ta TBMM Genel Kurulunda Yaptığı Konuşma”**nın metnine yer verilmiştir.

25-26. sayfalarda **Dr. Engin Tonguç** imzalı **“Köy Enstitüleri ve Türkiye’nin Sağlık Sorunu”** başlıklı yazı göze çarpmaktadır.⁵¹⁵ 27. sayfada **Öner Yağcı**’nın **“Yakın Günler”** başlıklı şiiri bulunmaktadır. Derginin 28-32. sayfalarında **Sabahattin Ali**’nin **“Ayran”** adlı öyküsü ve **Nazım Hikmet**’in **“Kerem Gibi”** şiiri yer almaktadır.

99. sayı **15 Haziran 1975** tarihli dir. Kapağında **“Üçüncü Olağanüstü Kongremiz Toplanıyor”** ve **“Cephenin Yeni Bir Cinayeti: Hikmet Demir Öldürüldü”** haberleri bulunmaktadır.

Birinci sayfada TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt’un Başbakan Süleyman Demirel’e gönderdiği telgrafın⁵¹⁶ metni bulunmaktadır. 2 ve 3. sayfalar afiş biçiminde tasarlanmış. TÖB-DER logosunun bulunduğu sayfada Kıyım, Cinayet, Terör, Baskı, Tehdit, Sürgün... **Sonuç: 100.000 Üye, 600 Şube.** 3. sayfada **Hedef:** Sendikalaşma, Grev ve Toplu Sözleşme Hakkına Doğru yazıları görülmektedir.

4-5. sayfalarda **“Ölenler Döğüşerek Öldüler”** başlığıyla Öldürülen **Hikmet Demir** ile yaralanan **Sedat Ege**’nin hastanedeki yaralı halini gösteren fotoğraflar bulunuyor. Fotoğrafların altında TÖB-DER Basın Bülteni yer alıyor. Bültende özetle şu görüşlere yer verilmektedir: **“15 Şubat 1975 tarihinde 64 ilde yaptığımız kapalı salon toplantıları ve 16 Şubat günü İzmir’de yaptığımız yürüyüşten sonra örgütümüz üzerindeki baskılar, yaralama ve öldürmeye yönelik saldırılar arttı. Son üç ayda öldürülen üye sayımız dörde çıktı. Turgutlu’da Battal Öz, Erdemli’de Murat Gökten, Sivas’ta Hüseyin Esen, Sakarya’da Hikmet Demir...”** 5. sayfada ise Adapazarı TÖB-DER Şubesinin **“Halkımıza”** başlıklı bildirisi bulunuyor. Bildiride **“Hikmet Demir arkadaş, 25 yaşında gencecik bir köy öğretmeni idi. Tüm çabası köyüne, halkına bilinç ve aydınlık götürmekti. (...) O, halkının sömürülmemesi için devrimci uğraş verdiği için öldürüldü.(...)”** denilmektedir.

6. sayfada TÖB-DER Yönetim Kurulu’nun **“Kardeşler”** başlıklı bildirisine yer veriliyor. Bildiride öğretmenlere ve emekçi halka yönelik saldırıların nedenleri sıralanmakta ve şunlar söylenmektedir: **“Saldırıları, kıyımları,**

baskılar bizi ülkemizin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin dışına itemeyecektir. Öğretmenlerimizin ve halkımızın çıkarları için örgütlü mücadelemizi yılmadan sürdüreceğiz.”

7. sayfada **“Tonguç’suz 15 Yıl”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. 8 ve 9. sayfalarda İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığınca verilen “Takipsizlik Kararı”na rastlıyoruz. 10. sayfada **“Acil Taleplerimiz”** başlığıyla sıralanan 22 maddelik talepler listesi bulunuyor. Bazıları bu gün de geçerli olabilecek bu taleplerin bir kısmını buraya aktarıyoruz: **“Öğretmenler üzerindeki her türlü idari ve politik baskılar sona erdirilmelidir / İlksan’ın yapısı demokratikleştirilmelidir / Egemen sınıfların yararına değil, çağdaş ve bilimsel bir eğitim sistemine geçilmelidir / Her derecedeki öğrencilerin kitap ve kırtasiye ihtiyaçları ücretsiz karşılanmalıdır / TÖB-DER Milli Eğitim Bakanlığının merkez örgütünde temsil edilmelidir / MEB’in bütün kademelerindeki yöneticileri öğretmenler tarafından seçilmelidir / Üniversiteler ve TRT özerk hale getirilmelidir / Faili meçhul cinayetler aydınlatılmalıdır / TRT ve Anadolu Ajansı tarafsız hale getirilmelidir / Kitap, sinema ve tiyatro eserlerine uygulanan sansüre son verilmelidir.”**

11-16. sayfalarda **Binali Seferoğlu** imzalı **“Özlük Hakları”**, 17-20. sayfalar arasında **Av. Halit Çelenk’in “141-142 Üzerine- V”**, 22-24. sayfalarda **Azimet Köylüoğlu** imzalı **“Köylerimiz”** yazısı, 24-25. sayfalarda **Muzaffer Şener** imzalı **“Köy Enstitüleri”** başlıklı yazı, 26-28. sayfalarda **Aksoy Aslan’ın “Sola Karşıyım”** başlıklı yazıları bulunuyor. Derginin 29-32. sayfalarını ise **Duran Yılmaz’ın “Filintanın Ucunda”** adlı öyküsü süslemiş.

1 Temmuz 1975 tarihli **100.** sayının kapağında ABD, İngiltere ve AET şapkalı kişilerin tuttuğu bir döviz var. Dövizde **“Türk Sanayicileri Olarak Biz Milli Savaş Sanayiini Kurmaya Talibiz”** yazılı. 1. sayfada Genel Başkanlık görevi sona eren Ali Bozkurt’un **“Tüm TÖB-DER Üyelerine”** başlıklı veda mesajı var. Bozkurt’un mesajından bazı cümleler şöyle: **“Ben ve çalışma arkadaşlarım sizlerin vermiş olduğu yetkiyle üç yıl TÖB-DER’in yöneticiliğini yaptık. Bizleri eleştiren arkadaşlarımız da oldu, onaylayan arkadaşlarımız da. Eleştirenler**

çalışmalarımıza dinamizm kattılar, onaylayanlar kendimize güvenimizi artırdılar. (...) Gelecekte göreve çağılırsak, koşullar ne olursa olsun koşaçağımızdan kimsenin şüphesi olmasın. (...)” 2.sayfada ise kurultaya üç parti liderinin⁵¹⁷ gönderdiği mesajlarla seçim sonuçlarına yer verilmiştir.

TÖB-DER III. OLAĞANÜSTÜ KONGRESİ

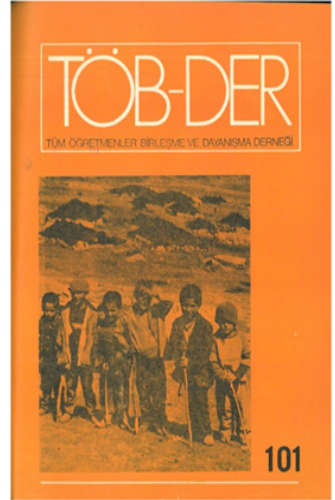
TÖB-DER’in **Üçüncü Olağanüstü** Kongresi **23-24 Haziran 1975**’te Ankara’da yapıldı. Bu kongrede 4 ekip listeleriyle yarışarak yönetim görevine talip olmuşlardır. Dergideki bilgilere göre Kongreye **426** delegeden **333**’ü katılmıştır.⁵¹⁸ Kongrenin en güçlü listesi hiç kuşku yoktur ki, TÖS’ün efsanevi başkanı ve sevilen yazar **Fakir Baykurt**’un listesidir.⁵¹⁹ Bu listeye “kesin kazanır” gözüyle bakılmaktadır. Kongre sonuçları dergide şu sayılarla açıklanır: **Cemil Çakır** ve arkadaşları **157** oy, **Fakir Baykurt** ve arkadaşları **151** oy, **Kamil Karadeniz** ve arkadaşları **17** oy, **Mehmet Alıç** ve arkadaşları **8** oy.

Cemil Çakır’ın Genel başkan olduğu liste **Devrimci Demokratik Birlik** (Kurtuluş), **Demokratik Merkezîyetçiler** (TSİP), **Demokrasi İçin Birlik** (TİP) ve **Özgürlük Yolu** (PSK) adlı siyasal grupların ittifakıdır ve seçimleri 5 oy farkla kazanmışlardır.⁵²⁰ Merkez Yürütme Kurulu ise şu isimlerden oluşmuştur: **Cemil Çakır** (Genel Başkan), **Binali Seferoğlu** (Genel Sekreter), **Avni Aytan** (Genel Sayman), **Şevket Özdemir** (Üye), **İsmet Yalçınkaya** (Genel Başkan Yardımcısı), **Mehmet Kopan** (Araştırma Sorumlusu), **Ömer Aydın** (Genel Sek. Yrd.), **Ahmet Özgül** (Genel Sek. Yrd.), **Rüştü Apaydın** (Genel Sek. Yrd.).

Derginin 4-7. sayfalarında Kongre delegelerinin isim listesi, 8-10.sayfalarda ise Kongreye gönderilen kutlama telgrafları yer almaktadır.⁵²¹ 11.sayfada **Aşık İhsani**’ye ait **“Makine Başı”** şiiri ile Adapazarı’ndaki saldırıda yaralanan Sedat Ege’nin Hikmet Demir’in mezarı başında okunması için yazdirdığı mesajı bulunmaktadır.⁵²² 12-14.sayfalarda TÖB-DER Basın Bülteni metnine yer verilmiştir. Basın Bülteninde Milliyetçi Cephe hükümetlerinin kurulmasından sonra öğretmen örgütlerine, öğretmen ve öğrencilere yönelik saldırılar tarihleriyle birlikte anlatılmaktadır. 15-19.sayfalarda Av. **Halit Çelenk**’in **“141-142 Üzerine-VI”** yazısı, 20-21. sayfalarda **Prf. Sadun Aren**’in **“Döviz Darboğazına Girerken”** başlıklı ya-

zısı, 24-26.sayfalarda **Celal Yıldız**'ın **"TÖB-DER'in Örgütsel Yapısı"** başlıklı yazısı, 27-32.sayfalarda **Yılmaz Elmas**'ın **"Ethem Nejat ve İlköğretim"** başlıklı yazısı bulunmaktadır. Derginin arka kapağında ise yeni TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**'ın örgüte ve üyelere yönelik mesajı yer almaktadır. Çakır'ın mesajı **"Tüm öğretmen arkadaşlarımızı örgütümüz çatısı altında birliğe, beraberliğe dayanışmaya çağırıyoruz. Yaşasın öğretmenlerimizin dayanışma içinde yürüttükleri ekonomik demokratik mücadele. Yaşasın dünya halklarının ve halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi"** sözleriyle sona ermektedir.

Derginin **101.** sayısı **15 Temmuz 1975** tarihli- dir. 1.sayfasında TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**'ın basına verdiği 7 Temmuz tarihli **"Bir Devrimci Arkadaşımız Daha Öldürüldü"** demeci yer alıyor. Çakır'ın açıklaması özetle şu şekilde: *"12 Haziran 1975 günü gece yarısı Şavşat TÖB-DER şubemiz üyelerinden öğretmen Hasan Şimşek "faili meçhul" kişilerce uğradığı saldırı sonucunda hayatını kaybetti. (...) Aradan 23 gün geçtiği halde katillerin bulunmayışını ve Türkiye çapında üyelerimize yönelik saldırıları protesto etmek amacıyla Şavşat TÖB-DER şubemiz 5 Temmuz 1975 günü bir uyarı mitingi düzenledi. Mitinge 10 bin civarında halk, öğretmen ve öğrenci katıldı. (...)"*

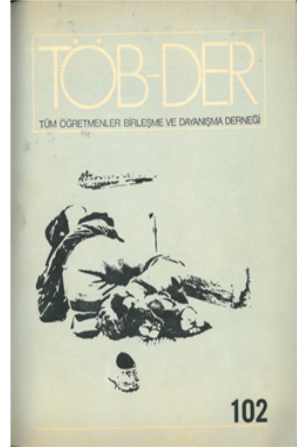
2. sayfada TÖB-DER **Tokat** Şubesi Başkanı **Hasan Basri Bişgin**'in Tokat'ta meydana gelen gelişmeleri anlattığı 2 sayfalık **"Rapor"** ile TÖB-DER **Rize** Şubesi Başkanı **Kazım Köroğlu**'nun üyelere yönelik baskıları belgeleriyle anlattığı **"Rapor"** yer almaktadır. 4-5 ve 6.sayfalarda **"Haberler"** başlığıyla verilen bazı haber başlıkları şöyle: **"TÖB-DER Kayseri Şubesinin sahnelemek istediği ve AST'ın oynadığı ANA adlı oyun kamuda menfi tesir bıraktığından oynanmasına valilikçe izin verilmedi"**, **"Hozat'ta Baskılar Sürüyor"**, **"İnebolu Şubesi Necati Cumalı'nın Ezik Otlar Oyununu Sahneledi"**, **"Mudanya TÖB-DER Şubesi Kuruluyor"**, **"Orhangazi'de TÖB-DER Şubesi Kuruldu"**⁵²³, **"Bozcaada'da TÖB-DER Üyesi Kadın Öğretmenlere Taciz ve Saldırı"**, **"Afyon'da Baskılar Sürüyor"**, **"Bismil TÖB-DER Lokali Saldırıya Uğradı"**, **"Mustafa Kemal Paşa Şubemiz Saldırıya Uğradı"**

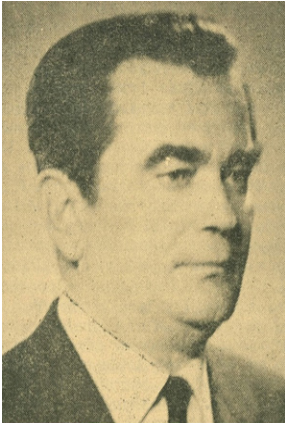
7-11. sayfalarda TÖB-DER etkinliklerine yönelik yargıya taşınan konularda verilen "Örnek Bilirkişi Raporları" bulunuyor. 12.sayfada "**Şavşat Bildirisi**", 13 ve 14.sayfalarda Av. **Nevzat Helvacı** imzalı "**12 Sayılı Kararname Üzerine**", 15-16.sayfalarda **Hüseyin Er** imzalı "**Yarınlar**" başlıklı yazı, 17-18.sayfalarda **Mehmet Bayrak** ile yapılan "**Köy Enstitülü Yazarlar Üzerine**" başlıklı söyleşi, 19.sayfada **Rüştü Apaydın**'ın "**Ustam Gibi**" şiiri, 20-21.sayfalarda **Gürhan Uçkan**'ın "**Fehmi'nin Öyküsü**" adlı yazısı, 22-23.sayfalarda "Örnek yargı kararları", 24-28.sayfalarda Av. **Halit Çelenk** imzalı

"**141-142 Üzerine-VII**" başlıklı yazı, 29-30.sayfalarda "**Diyarbakır Raporu**"⁵²⁴, 31-32.sayfalarda **Osman Şahin**'in "**Zala Kadın**" adlı öyküsü yer bulmuş kendilerine.

1 Ağustos 1975 tarihli **102** sayılı derginin 1.sayfasında Genel Sekreteri **Binali Seferoğlu**'nun "**Demec**" başlıklı yazısı bulunmaktadır. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir: "**Türkiye, NATO-CENTO gibi örgütlerde kaldığı sürece her attığı adımda emperyalizme hizmet edecektir. Emperyalizmle bütünleşerek emekçi halkımıza en iğrenç**

zulümleri, baskıları layık görenler; öğretmenlerin, aydınların ensesine kanlı ellerini geçirenler, gençleri sokaklarda kurşunlatanlar, kardeşi kardeşe düşman eden ırkçı, şovenist eğitimi, teokratik dünya görüşünü okullara sokanlardan Türkiye halkının çıkarlarına uygun girişimler beklenemez. (...)"

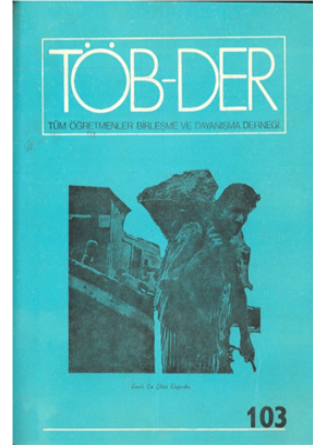
Osman Korkut Akol

Derginin 2. sayfasında "**Osman Korkut Akol'u Yitirdik**" haberi ve Akol'un fotoğrafı ile Pablo Neruda'nın "**Buğdayın Türküsü**" şiirine yer ve-

rilmektedir. 4-14. sayfalar arası **“Haberler”**e ayrılmış. Bu sayfalarda yer alan bazı başlıklar şunlar: **“Ahlat Ülkü-Bir Raporu”**⁵²⁵, **“Siverek Şubemiz üzerindeki baskılar arttı”**, **“Elazığ’da faşist saldırılar”**, **“Suluova Şubemiz bildiri yayınladı”**, **“MC iktidarı Malatya’da öğretmen kıyımına başladı”**, **“Kütahya’da baskılar”**, **“Şavşat Mitingi raporu”**⁵²⁶, **“Sinop şubemiz üyeleri hakkında soruşturma açıldı”**

Derginin 16-17.sayfalarında **“MEYAK Kesintileri”**, 18-22.sayfalar arasında **Av. Halit Çelenk** imzalı **“141-142 Üzerine-VII”** yazısı, 23.sayfada **Yalçın Doğan** imzalı **“MEYAK Hesap Defterlerini Fareler Yemiş”** yazısı, 24-25. sayfalarda Mimarlar Odası başkanı **Ahmet Sönmez**’in **“Teknik Eğitim ve Hizmet Sömürüsü”** başlıklı yazısı, 26. sayfada **Kadri Çoban**’ın **“Şavşat Mitingi Konuşması”** yer alırken, 27.sayfada İzmir DGM’nin verdiği karar **“Rozet Beraat Etti”**yazısı, 28-29. sayfalarda **Cemil Çakır**’ın **“Yönetim Kurulu Toplantısını Açış Konuşması”**, 30. sayfada **“Ergani Bildirisi”**, 31. sayfada **“Şavşat Bildirisi”**, arka kapakta ise Genel Başkan **Cemil Çakır**’ın **“Basın Bildirisi”**ne yer verilmiştir.

15 Ağustos 1975 tarihli **103.** sayının kapağında bir işçi fotoğrafı ve fotoğrafın altında **“Emek En Yüce Değerdir”** yazısı bulunmaktadır. 1.sayfasında TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**’ın Milli Eğitim Bakanı’na gönderdiği telgrafın metni yer almaktadır. Çakır, telgrafında son zamanlarda üyelerine yapılan fiziki saldırılara dikkat çekmekte ve şunları söylemektedir: **“Yurttaşlarımızın ve her türlü saldırıya uğrayan öğretmenlerimizin can güvenliğinin sağlanması, sanıkların yargı organlarına teslim edilmesi görevinizdir ve bunu istemek bizim en doğal hakkımızdır.”**

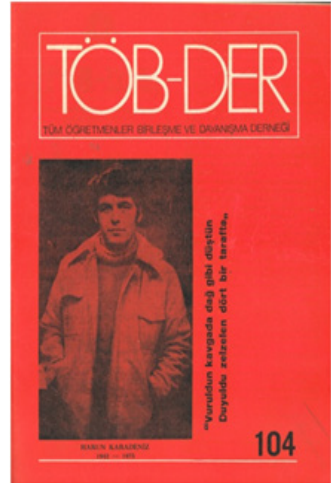

2. sayfada **S. Demir** imzalı **“Sürgünler Üstüne”** başlıklı yazı bulunmaktadır. 3. sayfada **“Haberler”** başlıklı bölüm yer almaktadır. Bu başlıkta öğretmenlere yönelik baskıların yanında en dikkati çeken başlık **“Filistin Öğretmenlerinin Toplantısına Katılmamız Engellendi”** başlığıdır.⁵²⁷ Derginin 4. sayfasında **Hasan Yiğit** imzalı **“TÖB-DER’in Tanımı”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Yazıda TÖB-DER’in tanımı üç başlık altında toplanmaktadır. **1- TÖB-DER Devrimci Bir Örgüttür. 2- TÖB-DER Demokratik**

Merkeziyetçi Bir Örgüttür. 3- TÖB-DER Bir Meslek Örgütüdür.⁵²⁸ 5. sayfada **“Beslenme”** başlıklı yazı göze çarpmaktadır ki bu yazı örgütün çıkardığı **“Türkiye’de Beslenme Sorunu”** adlı kitaptan alıntı bir bölümdür. 7 ve 8.sayfalarda **Sakıp Coşkun** imzalı **“Köy Enstitülü Yazarlar Konusunda”** başlıklı yazı göze çarpmaktadır.⁵²⁹ 9-12.sayfalarda ise **Hamdi Konur**, ölen TÖS yöneticilerinden **Osman K. Akol**’u anlattığı **“Akol Öldü”** başlıklı yazı Akol’un fotoğrafıyla birlikte yayınlanmıştır.⁵³⁰ **Av. Halit Çelenk**’in **“141-142 Üzerine-VIII”** başlıklı dizi yazısı bu sayıda da devam ediyor. 29.sayfada **“Çakır’ın Yürüyüş’e Yanıtları”** başlıklı yazı göze çarpıyor. 31-33.sayfalarda **Andre Gorz**’un **“Eğitimin Sınıfsal Karakteri”** başlıklı yazısına yer verilmiş.⁵³¹ 34 ve 35.sayfalarda **Nedim Şahhüseyinoğlu** imzalı **“Pötürge”**, 36-38.sayfalarda **“TÖB-DER Basın Bülteni”**, 39-40.sayfalarda **Burhan Bili** imzalı **“Senem Ananın Cenneti”** yazıları bulunmaktadır.

TÖB-DER Dergisinin **104.** sayısı **1 Eylül 1975** tarihlidir. 2 ve 3.sayfalarda Üçüncü Beş yıllık Kalkınma Planı’nın eğitimle ilgili eleştirilen kısımları **“Eğitim Belgeleri”** başlığıyla yer almış. 4 ve 5.sayfalarda bir Bakanlık görevlisinin yazdığı not pusulası **“Yorumsuz”** ibaresiyle belge olarak konulmuş. 6 ve 7.sayfalar **“Haberler”** başlığıyla düzenlenmiş. 8 ve 9.sayfalarda TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır’ın basına dağıttığı **“Basın Bülteni”** bulunuyor. 10.sayfada **“Demokratik Kuruluşların MEYAK’a Yönelik Ortak Basın Bildirisi”**nin metni yayınlanmıştır.⁵³²

11 ve12. sayfalarda **İsmet Yalçinkaya** imzalı **“Biz Diyoruz Ki”** başlıklı yazı, 13-32.sayfalar arasında **Av. Halit Çelenk**’in **“141-142 Üzerine- IX”** başlıklı dizi yazısı, 33.sayfada Sayıştay Denetçisi **Dursun Bila**’nın **“MEYAK Vergisi”** yazıları, 37-40.sayfalarda **Andre Gorz**’un **“Eğitimin Sınıfsal Niteliği-II”** başlıklı yazısı yer almaktadır.

TÖB-DER Dergisi’nin **105.** sayısı **15 Eylül 1975** tarihlidir. Derginin kapağında **“İş Cinayetleri”** başlıklı bir açıklama göze çarpmaktadır. Yazıda **“İş Kazası”** olarak nitelendirilenlerin aslında birer **“İş Cinayeti”** olduğuna vur-

gu yapılarak şu görüşlere yer verilmektedir: “Türkiye’de bir saat içinde 755 iş kazası oluyor. Her saat başı bir işçi sakat kalıyor. Günde bir işçi iş kazasında ölüyor. 1974 yılında yalnız altı iş kolunda 108.655 iş kazası oldu. Binlerce işçi yaralandı. 693 işçi öldü.”⁵³³

Derginin 1. sayfasında “Gelecek Olsun” başlığıyla iki “Sürgün” şiirine yer verilmiştir. “Sürgün” başlıklı bu şiirlerin şairleri Hüseyin Güney ve Gülten Akin.

3. sayfadaki “Haberler” den bazılarının başlıkları şu şekilde: “Merkez Yürütme Kurulu üyemiz Ömer Aydın, Lice Deprem Bölgesine Gitti”, “Cephe’nin Cinayetleri Devam Ediyor”,⁵³⁴ “Akseki’de Terör Var”,⁵³⁵ “Ankara Şubemizin Tiyatro faaliyetlerini Yürüten MEB Muhasebe Memuru Ömer Can Sürüldü”, “Üyelerimizden Aydın Çöl ve Turgut Şen’in Görevlerine Son Verildi”, “İsmail Göltaş Salıverildi”,⁵³⁶ “Fatsa Şubemiz Üyesi Zeki Saruhan Boğazlıyan’a Sürüldü”, “Bu Oyun Oynanmamalı adlı Tiyatro Eserinin Yazarı Mehmet Türkkân Görevden Uzaklaştırıldı”, “TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Seminerden Geçti”,⁵³⁷ “Antalya’da Kıyılan Öğretmenler Toplantı Yapıldı. Toplantıya Fakir Baykurt’da Katıldı”

Derginin 5. sayfasında “Belge” başlığıyla verilen üç haber göze çarpmaktadır.⁵³⁸ 8.sayfada TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır’ın Cumhurbaşkanına Fahri Korutürk’e gönderdiği telgrafın tam metni yer almaktadır. Çakır’ın telgrafından bazı cümleleri aktarmayı faydalı bulmaktayız; “(...) Milliyetçi Cephe iş başına geldiğinden beri, öğretmenlerimiz üzerinde sistemli, planlı ve sürekli bir baskı politikası yürütmektedir.(...) yurdumuzun dört bucağından Ankara’ya oluk oluk akan sürgün ve açığa alma listeleri işleme konmaktadır.” Çakır telgrafında saldırıya uğrayan ve yaralanan üyelerin adlarını sıraladıktan sonra şöyle devam etmektedir: “5.9.1975 günü İznik İlçesi Derbent Köyü öğretmeni Ali Genç, Milliyetçi cephe yanlılarınca bıçaklanarak öldürülmüştür. Zatialiniz anayasa kuralları içinde devletin ve Cumhuriyetin Başkanlığını yürütüyorsunuz. Görevinize başlarken Anayasayı sayacağınıza ve savunacağınıza, insan haklarına dayanan demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden ve tarafsızlıktan

ayrılmayacağınıza yemin etmiştiniz. (...) Bu durum karşısında sorumlu-
ları anayasa doğrultusunda uyarmanızı diler, saygılarımı sunarım.”

Mehmet Koç imzalı **“Bozuk Eğitim Düzeni”** başlıklı yazı 9.sayfada. Koç bu yazısında Üniversite sınavlarında en yüksek puan alan 50 öğrencinin adlarını ve mezun olduğu okulları sıralıyor.⁵³⁹

13 ve 15.sayfalarda yeni TÖB-DER yönetiminin yayınladığı “Genelge” ye yer verilmiştir. 16.sayfada **Cemil Çakır** imzalı “Öğretmen Arkadaş” başlıklı bir bildiri göze çarpmaktadır.⁵⁴⁰

başlıklı yazısı, 43. sayfada **“Örnek Bir Yargı Kararı”**, 44. sayfada **Adnan Tokgöz** imzalı **“Örgüt İçi Demokrasi”**⁵⁴² 45-46. sayfalarda **TÖB-DER Antalya Şubesi**’nin **“Halkımıza”** başlığıyla yayınladığı bildirinin metni, 47-48. sayfalarda **“Kongrelerini Yapan Şubeler”**, şube yöneticilerinin adlarıyla birlikte verilmiştir.⁵⁴³ Derginin arka kapağında kızılı-erkekli bir grup Kürt çocuğunun fotoğrafına ve fotoğrafın altında **Ahmed Arif**’in **“Kirve, hısım, aşiret çocuklarıyız”** dizesine yer verilmektedir.

TÖB-DER Dergisinin **106. sayıs**ı **1 Ekim 1975** tarihli dir. TÖB-DER’in kapaklı dergi şeklinde çıkarıldığı 15 günlük yayınının **son sayıs**ıdır.

Kapakta **“Halk Öğretmenlere Sahip Çıktı”** başlıklı yazı ve altında şu bilgi yer almaktadır: **“Faşistler Oltu Şubemize Saldırdı. Halkın Kararlı Tutumu Sonunda Arkadaşlarımız Mutlak Bir Ölümünden Kurtuldu. Öğretmenler Geceyi Halkın Arasında Geçirdi.”**

1.sayfada **“Kamuoyuna”** başlıklı bir yazı göze çarpmaktadır.⁵⁴⁴ **“Haberler”** başlığı altında yer alan bazı haberler şunlar: **“Diyarbakır Şubemiz Lice Depremi İçin Yardım Topladı”**, **“TÖB-DER Alaşehir Şubesi Üyesi Mehmet Bağalalı Sürüldü”**

4. sayfada **S. Demir** imzalı **“Kıyımlar Artarken”** başlıklı yazı, 5.sayfada **TÖB-DER Diyarbakır Şubesi**nce hazırlanan **“Lice Raporu”** başlıklı yazı, 6 ve 7. sayfalarda **“Hasan Gürkan”**’ın **Basın Bülteni**’⁵⁴⁵, yine 7. sayfada **Avrupa Barış ve Özgürlük Komitesi Koordinasyon Kurulu**’nın **“Yurtseverlere Çağrı”** mesajı⁵⁴⁶ 8-9 ve 10.sayfalarda imzasız **“Sömürü ve Kadın”** başlıklı yazılar bulunuyor.

Bu arada **TÖB-DER Genel Merkezinin** bir duyurusu dikkatimizi çekiyor. Duyuruda şu hususlara yer verilmiş: **“Bültenin elinize geçen bu sayısı, son sayıs**ıdır. **Yayını bundan sonra daha büyük boyutlu ve 15 günlük gazete olarak devam ettireceğiz. Gazete 1 Kasım’dan itibaren yayınlanacaktır.”**

11 ve 12.sayfalarda TÖB-DER Ankara Şubesinde bastırılan ve **Muzaffer Şener** imzasını taşıyan iki sayfalık “**Kandırmaca İlköğretim Haftasına Hayır**” başlıklı bildiri bulunmaktadır. 13-14.sayfalarda **M. Barçın** imzalı “**İşçi Ücretleri Enflasyonun Nedeni Olarak Gösterilemez**” başlıklı yazı, 15-16. sayfalarda “**Halk Öğretmenleri Toplu İmhadan Kurtardı**”⁵⁴⁷ başlıklı yazı, 18-19 ve 20. sayfalarda “**Cemil Çakır’ın BUGÜN Gazetesine Yanıtları**” yer alırken, 20 ve 21. sayfalarda “**Yaşsız Bir Ozan**” başlığıyla **Ahmed Arif** ve şiirleri anlatılmaktadır. 22-26. sayfalarda **Mehmet Bayrak** imzalı “**Köy Enstitülü Sanatçılar İncelenirken**” yazısı bulunmaktadır.⁵⁴⁸

27-32. sayfalarda **Av. Halit Çelenk** imzalı “**141-142 Üzerine-XI**” dizi yazısı devam etmektedir. 33-34. sayfalarda **Binali Seferoğlu-Ahmet Özgül** imzalı “**Gezi Notları**”, 35 ve 36. sayfalarda “**Akseki Raporu**”⁵⁴⁹ 40-43. sayfalarda **Vo Thuan Nho** imzalı “**Demokratik Vietnam Cumhuriyeti’nde Anti- Emperyalist Mücadele Koşullarında Genç Kuşağın Eğitimi**” başlıklı yazı yayınlanmıştır. 45. sayfada yer alan “**Savunma**” başlıklı yazı, TÖB-DER Samandağ yöneticilerinin müfettişlere verdikleri savunma metnidir. 47. sayfada “**Örnek Bir Danıştay Kararı**”, 48. sayfada ise **Ömer Duru**’nun **Gölcük** izlenimlerini anlattığı “**Gezi İzlenimleri**” yazıları bulunmaktadır.

TÖB-DER Gazetesi’nin **1 Kasım 1975** tarihli **107.** sayısı 50 x 34 cm boyutlarında ve 8 sayfadır. Bu değişikliğin gerekçesi “**Başyazı**” da Genel Başkan **Cemil Çakır** tarafından şu şekilde anlatılmaktadır: “(TÖB-DER), Üyelerle ve şubelerle ilişkilerini TÖB-DER HABER BÜLTENİ ile yürüttü.(...)

Örgütlenme ileri boyutlara ulaştıkça, Haber Bülteni üzerine görüşler getiriliyor, eleştiriler yapılıyordu. TÖB-DER’li öğretmen; yayın organlarında ülke, eğitim ve meslek sorunlarına daha çok yer verilmesini istiyordu. Ülke sorunlarının bütünlüğü içinde eğitim ve meslek sorunlarımızı bilimsel bir görüşle ele alacak aylık bir dergi, güncel olayları, örgüt çalışmalarını, kıyımları, konulacak eylemleri vb.konuları ele alan 15 günlük bir gazete çıkarmayı uygun ve zorunlu gördük (...) Okuduğunuz gazete ilk sayımızdır. Dergimiz, Aralık 1’de elinizde olacak (...)”⁵⁵⁰ **Gazetenin ön yüzünde “Toplu Sözleşmeli Grevli sendika için ileri”** konulu bir afiş yer almaktadır.⁵⁵¹

TÖB-DER Afişi 1975

Gazete'nin manşeti **"Bütün Yurtsever Öğretmenler TÖB-DER'de Birleşelim"** şeklindedir. Alt başlıklarda ise **"Tüm Özlük Haklarımızın Çözümü İçin"**, **"Grevli-Toplu Sözleşmeli Sendika İçin"**, **"Faşist Baskıları Geriletmek İçin"**, **"Örgütsüz Yüz Bin Öğretmeni Saflarımıza Çağırıyoruz"** denilmektedir.

Gazetenin 2. sayfasında **"Eğitimin Ayrıcalıklı Niteliği Üstüne"** başlıklı bir yazı var. Yazıda eğitimle ilgili rakamlardan yola çıkılarak Türkiye eğitiminin içler acısı durumu ortaya konulmaktadır.⁵⁵² 3.sayfa **"Genelge ve Duyurular"**a ayrılmıştır. Bu sayfada **"Yeni Toplum Çıkıyor"** başlıklı duyuru göze çarpmaktadır. Aylık olarak çıkacak olan bu derginin fiyatı ve abonelik ücretleri açıklanmaktadır. 4 ve 5.sayfalarda **"Meslek Örgütleri ve Ekonomik, Demokratik Mücadele"** başlıklı yazı yayınlanmaktadır. Yine 5.sayfada Gaziantep Şube Başkanı M. Zeki Ön imzalı **"Yayın Yasağı Üzerine"** başlıklı yazı ile MEYAK'a karşı çeşitli örgütlerin ortak imzasıyla yayınlanan **"Memur Arkadaş"** başlıklı bildiri bulunmaktadır.⁵⁵³

6. sayfada **"Bu Vatanın Dertlerini Çeken Gelsin İşte Meydan"** başlığı altında 250 TÖB-DER üyesinin adları, eski görev yerleri ile yeni görev yerlerini gösterir liste yayınlanmıştır⁵⁵⁴.

7. sayfada **"Haberler"** başlıklı bölüm yer almaktadır. Bu başlıktaki bazı haber örnekleri şunlar: **"Ayancık Şubemizin Semineri Başarılı Geçti"**, **"Ağrı Şubemizi Basan Polisler Arama Yaptı"**, **"Komandolar Bursa Eğitim Enstitüsünde Cumhuriyet Gazetesi Okunmasına Yasak Koydular"**, **"Gazi EE, Faşist Komandoların İşgali Altında"**

8. sayfada ise 6 .sayfadaki kıyım ve sürgün listesinin devamı **"Kıyımlar Bileği Taşımızdır"** başlığıyla devam ettirilmektedir. Bu listede de 150 öğretmenin adı yer almaktadır. Ayrıca bu sayfada **"Faşist Baskılara Son"** yazılı bir resim bulunmaktadır.

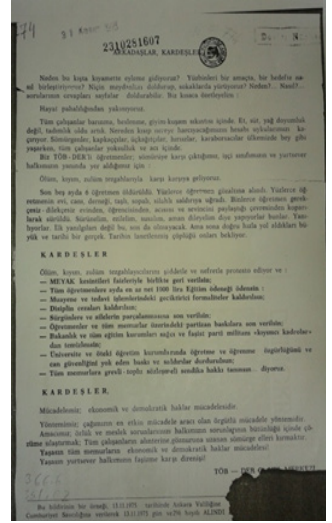
TÖB-DER Gazetesi'nin 108. sayısı 15 Kasım 1975 tarihli. Manşetinde **"De-**

fada “Kadınların Kurtuluşu Sömürünün Kalktığı Bir Toplumda Gerçekleşecektir” başlıklı teorik bir yazı bulunuyor.⁵⁵⁷ 5 .sayfada 1 Kasım 1975 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısının açılışında Genel başkan Cemil Çakır’ın yaptığı konuşmanın metnine yer verilmektedir.⁵⁵⁸ 6. sayfada 200 kişilik “Kıyım Listesi”, 7. sayfada “Kongrelerini Yapan Şubeler” listesi yayınlanmıştır.⁵⁵⁹ 8. sayfada 29 Kasım 1975’te düzenlenecek “Sendika Forumu”na yönelik “Tüm Çalışanlara Gerçek Sendika Hakkı” başlıklı yazı yayınlanmıştır.

“KIYIMLARI, HAYAT PAHALILIĞINI VE FAŞİST BASKILARI PROTESTO MİTING VE YÜRÜYÜŞLERİ” İÇİN KARAR ALINIYOR

1 Aralık 1975 tarihli TÖB-DER Gazetesi 109. sayıdır. Manşetinde “Öğretmenler...Yurtseverler ! Kıyımları, Hayat Pahalılığını ve Faşist Baskıları Protesto Miting ve Yürüyüşüne Katılın” ibareleriyle yapılacak eylemliliğe çağrı yapılmaktadır.⁵⁶⁰ TÖB-DER Genel Merkezi’nin yayınladığı bildiri bir miting resminin çizilmiş haliyle birlikte yayınlanmıştır.⁵⁶¹ Bildiride özetle; “Neden bu kışta kıyamette eyleme gidiyoruz? Bu soruların cevapları sayfalar doldurabilir. Biz kısaca özetleyelim: hayat pahalılığın yakınıyoruz. Biz TÖB-DER’li

öğretmenler, sömürüye karşı çıktığımız, işçi sınıfımızın ve yurtsever halkımızın yanında yer aldığımız için: ölüm, kıyım, zulüm tezgahlarıyla karşı karşıya geliyoruz. (...) Mücadelemiz: ekonomik ve demokratik haklar mücadelesidir. Yöntemimiz: çağımızın en etkili mücadele aracı olan örgütlü mücadele yöntemidir. (...) Yaşasın tüm memurların ekonomik ve demokratik haklar mücadelesi! Yaşasın yurtsever halkımızın faşizme karşı direnişil!”

Gazetenin ön yüzünde ayrıca “DİSK Eylemimizi Destekliyor” başlığıyla DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce’nin “DİSK’in V. Genel Kurulu kararları

uyarınca (...) Yürüyüş, miting ve (açık oturum, konferans, forum, kongre vb) kapalı toplanmalar gibi eylemlere tabanımızın katılmasıyla güçlendirilmesi kararlaştırılmıştır. (...)” yazısı bulunmaktadır.

2. sayfada “**Demokratik kuruluşların MEYAK Bildirisi**” yer almaktadır. 3. sayfada miting ve yürüyüşler için teknik açıklamalar içeren bir “**Genelge**” yayınlanmaktadır. 4 ve 5. sayfalarda “**Hayat Pahalılığı ve Faşizm**” başlıklı teorik bir yazı bulunmaktadır. Yazıda kısaca “Faşizmin kaçınılmaz bir olgu olmadığı, faşizmin tırmanışı ve faşizm tehlikesinin yenilebilir olduğu bunun da işçi sınıfının mücadele birliği, faşizme karşı çikanların güç birliğiyle mümkün olduğu” anlatılmaktadır. 6. sayfada 150 kişilik “**Kıyım Listesi**” yayınlanmıştır. 7. sayfada “**Haberler**” başlıklı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde ağırlıklı olarak yurdun çeşitli yerlerinde bulunan okullarda okul müdürlerinin öğretmenlere yönelik faşizan tutum ve baskılarından örnekler sunulmaktadır. 8. sayfada “**İşten El Çektirilen ve Görevine Son Verilen**” 52 öğretmenin isim listesi ile 20 kişilik “**Parçalanmış Öğretmen Aileleri**” listesi yayınlanmıştır. Yine aynı sayfada “**Faşist baskılar Bizi Yıldırıamaz, Üyelerimize Yapılan Faşist baskılar**” tarihleriyle beraber tek tek sayılmaktadır.⁵⁶² 8. sayfada “**İşverenlerin Toplantısında Kim Neyi Savundu**” başlıklı bir mini habere de yer verilmiştir.⁵⁶³

TÖB-DER Gazetesi’nin **110.** sayısı **15 Aralık 1975** tarihlidir. Manşetinde “**On Beş İlde Yapacağımız Miting ve Yürüyüşleri İptal Ettik**” haberi bulunmaktadır. Hatırlanacağı üzere TÖB-DER 6 Aralık’ta “Hayat Pahalılığını ve Faşist Saldırıları Protesto Miting ve Yürüyüşleri” yapma kararı almıştı. TÖB-DER Genel Merkezi tarafından yapılan açıklamada özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

15 İLDE YAPILACAK OLAN MİTING VE YÜRÜYÜŞLER İPTAL EDİLİYOR

*“ (...) Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme 2 Kasım 1975 tarihinde 15 ilde “Hayat Pahalılığını, Kısımları ve Faşist Baskıları Protesto” yürüyüş ve mitingleri yapılmasını kararlaştırdı. Eylem tarihi 6 Aralık 1975 olacaktı. (...) Karardan sonraki bir aylık sürede cinayetler, saldırılar ve çatışmalar yoğunluk kazandı. Meclisler için başkanlık seçimi bunalımı baş gösterdi. Sıkıyönetim ilanı ve askeri dikta söylentileri, tartışmaları yoğunluk kazandı. (...) **DİSK, ATO, TİB, TMMOB, TÜM-DER, TÜS-DER, TÜMAS, TÖD, TÜTED, AYÖD** gibi demokratik kuruluşlar eylemlerimizi destekleyeceklerini açıkladılar. (...) Yüzbinlerin destekleyeceği bu eylemler demokrasi düşmanlarını ürküttü, korkuttu. (...) Telaşa düşen güçler 6 Aralığı engelleme çabalarına giriştiler. Valiler ve Milli Eğitim Müdürleri 6 Aralık gününe toplantılar koyarak öğretmenlerin mitinge katılımını engellemek istediler.⁵⁶⁴ (...) Sadece egemenler değil, demokrasi havarileri de demokrasi mücadelesinde yan çizdiler.⁵⁶⁵ (...) Bu gelişmeler karşısında TÖB-DER için iki yol vardı. Ya her şeyi göze alarak eylemleri gerçekleştirmek, ya da toplumsal koşulların getirdiği zorlamayı kabul etmek. (...) Sorumluluğu çok ağır olan birinci yolu tercih etmedik.”*

Gazetenin ön yüzünde ayrıca şu haber başlıkları gözümüze çarpmaktadır: **“Faşistlerin Cinayetleri Sürüyor”**,⁵⁶⁶ **“Arguvan Şubemiz Saldırıya Uğradı”**, **“Halk Öğretmenine Sahip Çıkıyor”**⁵⁶⁷

Gazetenin 2.sayfasında **“Dayanışma Mektupları”** yayınlanmıştır. TÖB-DER’in 6 Aralık’ta düzenleyeceği miting ve yürüyüşe destek vermek için mektup gönderen kurum ve kişiler şunlardır: **Frankfurt Türkiyeli İşçiler Birliği, Belçika Türkiyeli İşçiler Birliği, TMMOB Başkanı Teoman Öztürk, Almanya Türk Toplumcular Derneği, TÜS-DER**. 3.sayfada TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır’ın eylemlerin iptaline yönelik basın açıklaması ve Sendikal haklar Forumu açıklaması yer almaktadır. 4 ve 5.sayfalarda **“Geçmiş Mücadelemizden”** başlığıyla 1920’de yapılan Öğretmen Grevi ve TÖS’ün Aralık 1969’da yaptığı Öğretmen Boykotu anlatılmaktadır.⁵⁶⁸

6.sayfada 200 kişilik **“Kıyım Listesi”** yayınlanmıştır. 7.sayfada **“Şubelerimizden Haberler”**e yer verilmiştir. 8. sayfada **“Parçalanın Aileler”** başlıklı 23 kişilik bir listenin yanı sıra **“Basında TÖB-DER”** başlıklı yazı bulunmaktadır.⁵⁶⁹

DİPNOTLAR

- 440 Kararlara “**Karşı Oy**” kullanan TÖB-DER MYK üyeleri şunlardır: **Ali Bozkurt, İlhan Alkan, Sabri Keskin, Fevzi Çimen**. 39.maddenin karşı oy yazısında şu ifadeler dikkat çekicidir: “Yazının bültene konulmasında asıl sorumlunun Yazı İşleri Müdürü Musa Uysal olduğu, anılan kişi de bu sorumluluğu bir dilekçe ile belirttiği halde bu nokta üzerinde hiç durulmayıp tasfiye amacıyla ve duygusal ölçülerle işine son verme inadında direnilmesini de doğru bulmuyoruz.”
- 441 Bozkurt, mektubunun sonunda 17 adet olayı isim, tarih ve yer göstererek belge niteliğinde aktarıyor.
- 442 Listede yer alan Çamlıhemşin şubesi daha önceki listelerde de yer aldığından gerçekten kurulan 14 şubenin adları şöyle; **Gemerek, Oltu, İspir, Ömerli, Çiçekdağı, Zara, Eynesil, Feke, Solhan, Akseki, Beytüşşebap, İskilip, Ortaköy, Yomra**. (TÖB-DER şubelerinin sayısı 574’e ulaşmış oluyor. İ.A)
- 443 Kartal şubesi 28 Aralık 1974’te **Örgütlenme-Özlük Sorunları- Faşizm** konulu bir seminer düzenlemiş, seminere **Kartal Yüksek Öğrenim Derneği, Pendik Kültür Derneği** ve **Maltepe Demokratik Dayanışma Derneği** hem konuk hem de konuşmacı olarak, Tektaş Ağaoğlu, Bülent Tanör, Cemil Çakır ve Fevzi Çimen konuşmacı olarak katılmışlardır.
- 444 Bültenin **91.sayısı 32, 92.sayısı 48, 93.sayısı ise 32** sayfadır.
- 445 Dönemin TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt, **12’den 12’ye Anılar** kitabının 154 vd. sayfalarında bu konudaki gelişmeleri şu cümlelerle anlatır: “**Ecevit Hükümeti istifa etmiş yerine Sadi Irmak Hükümeti kurulmuştu. Sadi Irmak Kabinesi TBMM’de 226 güvenoyu yerine sadece 17 oy alabiliyordu. (...) İktidar boşluğundan yararlanan faşist odaklar ve şeriat özlemcileri, ülkenin her yerinde öğretmenlerimize karşı saldırı kampanyası başlatmışlardı sanki. Hayat pahalılığı da çekilmez duruma gelmişti. Örgüt olarak olanlara kayıtsız kalamazdık. (...) 4’e 5 bölünmüşlüğü burada da karşımıza çıktı. Beş kişilik grup, oldukça sert eylemler yapılmasını istiyorlar, bütün şubelerimizde kapalı salon toplantısı, merkezi en az yirmi ilde de protesto mitingleri yapalım diyorlardı. Dörtlü grup ise o kadar geniş eylemleri denetleyemeyiz. Saldırıları önlemek olanaksız olabilir, insanlar ölebilir diyorduk. Fakat çoğu zaman olduğu gibi anlaşılmaya varamadık. Genel Yönetim Kurulu’nu toplamaya karar verdik. GYK toplandı. 67 ilde kapalı salon toplantısı, İstanbul ve İzmir’de de miting ve yürüyüş kararı alındı. Aslında bu kadarının bile fazla olduğunu düşünüyordum. GYK’dan karar böyle çıkmıştı ve hepimiz o karara uymak zorundaydık.”**
- 446 Mersin TÖB-DER şubesi, **Azizname, Şili’de Av, Salozun Mavalı** ve **Kara Düzen** adlı oyunları halka sahnelemiştir.
- 447 Besni Şubesi Haşmet Zeybek’in **Irgat** adlı oyununu sahneye koymuş, ancak Kaymakamlıkça engellenmiştir.

- 448 Yazıda TÖB-DER şubelerince yapılacak eğitim, kültür ve sanatla ilgili çalışmaların nasıl ve hangi yöntemlerle yapılacağı açıklanmaktadır.
- 449 1974 yılına ait olan bu raporda TÖB-DER'in 800.154.91 TL geliri (715.922.75 TL'si üye ödentileridir), 558.485.27 TL de gideri bulunmaktadır.
- 450 **Metin İlkin**'in çevirdiği bu öykü **Yeni Adımlar Dergisi**'nin Şubat 1974 tarihli sayısından alınmıştır.
- 451 Bültende nedense "**Elazığ Olayları**"na değinilmemiş. Bu gelişmeyi günlük bir gazete haberinden buraya aktarıyorum: "TÖB-DER'in Yürüyüşünü Komandolar Bastı" **ELAZIĞ'DA KANLI ARBEDE**; 50 Yaralı. TÖB-DER'in 8 Şubatta Elazığ'da düzenlediği "**Faşizmi Protesto Mitingi**" nde Olaylar çıktı. Binlerce kavgacıyı 8. Kolordu birlikleri güçlkle ayırdı.." (**Yeni Asır Gazetesi**, 9 Şubat 1975, baş sayfa)
- 452 **Milliyet Gazetesi**'nin 27 Şubat 1975 tarihli sayısının 1.sayfasında "**DGM Savcılığı, TÖB-DER ve Ülkü Ocakları Hakkında Soruşturma Açtı**" haberi yer almaktadır.
- 453 Okul müdürü, öğretmenlere karşı çeşitli tertipler düzenlemektedir. Öğretmenler Odası'nın kapısını geceleyin açtırmış, masaların üzerine rakı, meze vb. şeyleri koydurarak fotoğraflarını çekirmiş ve "öğretmenler okulda içki içiyorlar" diye propaganda yapmıştır.
- 454 Rapora göre 2.2.1975 tarihinde TÖB-DER Malatya şubesi ildeki diğer demokratik kuruluşlarla birlikte **FAŞİZMİ PROTESTO MİTINGİ** düzenlemiş, mitinge 10-30 bin arasında bir kitle katılmış, mitingin sonlarında Ülkü Ocaklı bir grup tahrik edici tutum takınmış, dağılan gruplara saldırıda bulunmuşlardır. Polis destekli bu saldırılarda yaklaşık 22 kişi yaralanmıştır.
- 455 **Mustafa Balel**'in Kurtboğan adlı öykü kitabının değerlendirildiği bir yazı.
- 456 Bu gelişmeler **16 Şubat 1975** tarihli **Milliyet Gazetesi**'nde şu şekilde yer almıştır: **TÖB-DER toplantıları, CHP binaları ve sol eğilimli kişiler saldırıya uğradı. 8 ilde olaylar çıktı. 1 ölü 35 yaralı var. Kitabevleri ve öğretmen dernekleriyle bazı iş yerleri de tahrip edildi. İki otomobil yakıldı. Tokat Valisi Gümüşdiş THA Muhabirine "Olayı dışarıdan gelen ve henüz kimlikleri tespit edilemeyen, yakalarında Bozkurt rozeti bulunan kişiler ve bunlarla birlikte bir takım saldırgan gruplar yapmıştır"** diye konuştu.
- 457 **17 Şubat 1975** tarihli **Milliyet Gazetesi**'nde "**Malatya'da Olaylar Dün Devam Etti, 1 Kişi Öldü**" Bozkurt: "**Saldırıları Önceden Planlanmıştı**" dedi.
- 458 **Hürriyet Gazetesi**; **16 Şubat 1975** "Malatya'da Binlerce Kişi Yeniden Çatıştı, 2 ölü, 100 yaralı var."
- 459 Günlük gazete arşivlerinde çalışma yaparken bu konu ile ilgili bir habere rastladım. **18 Şubat 1975** tarihli **Yeni Asır Gazetesi**'ndeki bu haber şöyle: "**Adalet Partisi (AP) Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı, TÖB-DER'in anarşik olayları teşvik ettiği ve olayların tırmanmasına yol açtığını iddia ederek TÖB-DER hakkında Meclis Araştırması istedi. Malatya CHP Sena-**

törü Hamdi Özer ise Malatya, Muş, Tokat ve Amasya’da meydana gelen olaylar için Senato Araştırması istedi.”

460 Basın toplantısından anlaşıldığına göre İstanbul’da yapılacak olan yürüyüş Sıkıyönetim Komutanlığıınca yasaklanmıştır.

461 Milliyetçi Cephe Hükümeti’nin bütçesi Mecliste görüşülürken doğal olarak TÖB-DER etkinliklerine yönelik saldırılar da gündeme gelmiştir. Bu konuda partileri adına görüşlerini açıklayanlar özetle şunları söylemişlerdir: **CHP Antalya Milletvekili Deniz Baykal** “Düşüncelerini beğenmedikleri insanları öldürmeye kalkanlar, inançlarından dolayı insanlara işkence edenler ilkel, dar kafalı yaratıklardır. (...) Hasan ve Hüseyin’i Kerbela’da şehit edenler bunlardır. Nesimi’nin derisini yüzenler, Hallaç-ı Mansur’u asanlar bunlardır. Kubilay’ın başını kesenler bunlardır. (...) Sağcısıyla, solcusuyla gençlerimizi öldürenler, Adanalı işçiyi, Şahin Aydın’ı, Kerim Yaman’ı vuranlar, öldürenler bunlardır.(...)”

AP Adalet Partisi) İzmir Milletvekili Yılmaz Ergenekon “Anayasa ve devlete karşı olmayı hoşgörü ile karşılamamaktayız. Türkiye’de aşırı solun, komünizmin yıkıcı faaliyetleri büyük tehlikedir.”

DP (Demokrat Parti) Genel Başkan Yardımcısı Hasan Korkmazcan “Milletimizin elinde olmayan sebeplerle içine düşürüldüğü fukaralığı bahane ederek sokağa dökülen bir kısım öğretmenler, siyasi tertipler uğruna öğretmenlik mesleğinin kutsallığına gölge düşürmüşlerdir.”

CGP (Cumhuriyetçi Güven Partisi) Lideri Turhan Feyzioğlu: “Türkiye, sorumsuz sol kışkırtmalarıyla halkı ayaklandırmaya çalışan kışkırtıcılara değil, ciddi ve ilmi tedbirlerle milleti kalkındıracak olan idarecilere ve öğretmenlere muhtaçtır.”

462 Bu sloganlar Milliyetçi Cephe Hükümetlerinin ana omurgasını oluşturan üç partiye ait sloganlardır. Müslüman Türkiye; Erbakan’ın MSP (Milli Selamet Partisi)’sine, Milliyetçi Türkiye; Türkeş’in MHP’sine, Büyük Türkiye ise Demirel’in AP’sine aitti. (Bilysin istedim. İ.A)

463 **25 Şubat 1975 tarihli Milliyet Gazetesi’nde; “DGM Savcılığı TÖB-DER ve Ülkü Ocakları Hakkında Soruşturma Açtı”** başlıklı haber göze çarpmaktadır.

464 Gazeteci Örsan Öymen bu konuyu Milliyet gazetesindeki köşesinde “Burası Muştur Acep Ne İştir?” başlığıyla işleyecektir. Milliyet Gazetesi 21 Şubat günlü baskısında ön sayfadan “35 Öğretmen Güvenlik Yok Gerekeçsiyle Muş’tan Ayrıldı” haberini yayınlıyacaktır.

465 **Yeni Asır Gazetesi;** 19 Şubat 1975. Gazetenin baş sayfasında “İlgili Makamın Açıklaması: TÖB-DER Gösterileri İçin Talimatı Bizim Radyo Verdi” haberi bulunmaktadır. Sonradan bu “ilgili makamın” Anadolu Ajansı Genel Müdürü olduğu ortaya çıktı. Bizim Radyo, TKP’nin yayın organı olarak yayın yapan bir kuruluştur. TÖB-DER ise “Bizim Radyo” iddiasını ispata çağıran bir açıklama yapmıştır. (**Milliyet Gazetesi;** 23 Şubat 1975)

- 466 **Türkeş** şöyle demektedir; *“Türkiye cumhuriyeti Devleti’ni ırkçı görüşlerle parçalamak ve hürriyetçi, demokratik hukuk devletini yıkarak yerine komünist bir dikta rejimi kurmak gayesiyle gösteriler düzenleyen TÖB-DER’in davranışları vatandaşlar tarafından tepki ile karşılanmakta ve olaylara sebebiyet vermektedir.”*
- 467 Milliyet Gazetesi; 23 Şubat 1975
- 468 **Cemil Çakır** yazısında; olaylar üzerine bazı TÖB-DER yöneticileri ve üyeleri tarafından dile getirilen “TÖB-DER oyuna gelmiştir”, “TÖB-DER zamanı iyi seçememiştir”, “TÖB-DER arı kovanına çomak sokmuştur”, “İnsiyatifi-miz dışındaki eylemler için bizden kimse yardım istemesin”, “TÖB-DER yöneticileri miyop”, “Eylem yaptınız da ne oldu?” gibi eleştirilere karşı TÖB-DER’i ve eylemlerini savunarak yazısını şu cümlelerle bitirmiştir: *“TÖB-DER alacağı kararlarda, yapacağı eylemlerde hiçbir kimseden ve kuruluştan icazet almaz, hiçbir kimse ve kuruluşa akıl danışmaz. TÖB-DER’in gücünü, üyelerinin kararlılığı, bilinci ve halkımızın devrimci mücadeledeki başarıları belirler”*
- Bu konuda Genel Başkan **Ali Bozkurt** bile TÖB-DER’in eylemlerle ilgili kararı eleştirmekte “zamansız ve maceracı” olarak nitelemekte, eylemlerin örgüte ve öğretmenlere zarar verdiğini belirtmektedir. (12’den 12’ye Anılar Cilt 2, s.172. Eğitim Sen Yayını Ankara 2000)
- 469 Milliyet Gazetesi; 24 Şubat 1975
- 470 Destek ve dayanışma mesajları gönderen kurum ve kişiler şöyle: **Türkiyeli İşçiler Derneği** (Almanya), **Dostlar Tiyatrosu**, **Frankfurt Türkiyeli İşçiler Derneği**, **Yapı Kredi İşçileri Sendikası**, **Ziraat-İş**, **İnşaat Mühendisleri Odası**, **Berlin Barış ve Özgürlük Komitesi**.
- 471 Habere göre 24 Şubat günü faşistlerin sol görüşlü gençlere saldırmasıyla başlayan olaylar sırasında bir ilkokul öğrencisi ölmüş, CHP ve TÖB-DER binalarıyla CHP’li ve Alevi olduğu bilinen bazı esnafın dükkanları tahrip edilmiştir. **1 Mart 1975** tarihli **Yeni Asır Gazetesi**’nde konuyla ilgili şöyle bir haber bulunmaktadır: “Erzincan’da daha önce çıkan olaylarda bir kişi hayatını kaybetmişti. Olaylarla ilgili olarak Erzincan’da incelemelerde bulunan Adalet Partisi (AP) heyeti “Günahsız Öğrenciyi Solcular Öldürdü” diye açıklama yaptı”
- 472 **Yeni Asır Gazetesi** 17 Şubat 1975. Yürüyüş haberi fotoğraflı olarak şu başlıkla verilmektedir: “TÖB-DER’in İzmir Yürüyüşü Sakin Geçti”
- 473 **Yeni Asır Gazetesi**; **17 Şubat 1975** Bu Yürüyüşün fotoğraflı haberi gazetesinin ön sayfasında bulunmaktadır. Gazete, yürüyüşü şu başlıkla vermiştir. **“TÖB-DER’in İZMİR YÜRÜYÜŞÜ SAKİN GEÇTİ”**
- 474 **Bir Öğretmen Bir Öğretmeni Öldürdü**. Bir öğretmen, annesini ve öğretmen arkadaşını öldürdü. (Milliyet 28Şubat 1975). **Sebeup sağ-sol tartışması**. Bir Öğretmen diğer öğretmeni sınıfta öldürdü. (Hürriyet 28 Şubat 1975),

Katil izini kaybettirdi. **(Yeni Asır 1 Mart 1975)**

- 475 **Battal Öz, yayınlarından tarayabildiğim kadarıyla öldürülen ilk TÖB-DER üyesidir.** Öz, 1937’de Eşme’de doğmuş, İvriz Köy Enstitüsü ve Savaştepe İlköğretmen Okulunda okumuştur. Öldürüldüğünde 18 yıllık öğretmen olan Öz için TÖB-DER bir yardım ve bağış kampanyası düzenlemiştir.
- 476 Keban’da TÖB-DER şubesine saldırı olur. Ardından M.C partileri ve Ülkü Ocakları Kaymakamlığa bir dilekçe vererek Felsefe öğretmeni **Nesrin Ercan**’ın kasabayı terk etmesini isterler. Güner’in evi taşlanır. 18 Şubat günü Nesrin Ercan ve 4 öğretmen can güvenliklerinin kalmadığı kasabayı terk ederler.
- 477 Rapor, TÖB-DER yöneticilerinden **İlhan Alkan** ve **Fevzi Çimen** tarafından hazırlanmış ve TÖB-DER Genel Başkanlığına sunulmuştur.
- 478 Mumcu, Yassıada duruşmaları sırasında savcının okuduğu, MİT’e gönderilen bir mektuptan bahsetmektedir. Mektup Kayseri Cezaevi’nde bulunan eski bir DP milletvekilinin arkadaşlarını ihbar ettiği bir mektuptur.
- 479 Bu gelişme günlük gazetelere de haber olmuştur. Örneğin **28 Şubat 1975** tarihli **Milliyet Gazetesi**’nin 1.sayfasında şu haberi görmekteyiz: “TÖB-DER Ortadoğu Gazetesi ve Savcı Baki Tuğ Aleyhine Dava Açtı.”
- 480 **Yeni Asır Gazetesi**; 17 Şubat 1975, sayfa 1. “**TÖB-DER’in İzmir Yürüyüşü Sakin Geçti**”
- 481 Bültenin aylık 18.000 liraya mal olduğu genelgede belirtilmektedir.
- 482 Genel Başkan Ali Bozkurt, **23-24 Haziran 1975** tarihinde yapılan **TÖB-DER III. Olağanüstü Genel Kurulu**’nda yaptığı konuşmasında; “Egemen güçlerin tüm tertip ve saldırılarına karşın, 15-16 Şubat eylemlerinden bu güne kadar, 20 bin öğretmen TÖB-DER’e üye oldu. 30’dan fazla yeni şube açıldı. İLK-DER kendisini feshetti. İLK-DER’li arkadaşlarımız TÖB-DER’e katılmayı onur kabul ederek, çatımız altına geldiler. **(12’den 12’ye s.183)**
- 483 Genel Başkan Ali Bozkurt aynı kanıda değildir. Anılarında şunları yazacaktır. “ Örgütümüz ve öğretmenlerimiz, eylemimizden hiçbir yarar sağlayamadı. Aksine zarar gördü.” **(12’den 12’ye s.172)**
- 484 Yazıdan anlaşıldığına göre Bakanlar Kurulu tüm öğretmenlere 300 ile 600 lira arasında değişen bir yan ödeme yapılmasını kabul etmiştir.
- 485 Yeni kurulan şubeler şunlardır; **Göynücek, Gelendost, Cihanbeyli, Gere, Çayeli, Halfeti, Gökçebey, Muratlı, Bozüyük, Araban, Yüksekova, Beykoz, Digor, Yatağan, Çüngüş, Kırıkhan** (TÖB-DER’in şube sayısı 576’ya ulaşmıştır. İ.A)
- 486 1961 Anayasasının kabulünden sonra TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası)’ün yanı sıra Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası (TÜRKİYE-İLKSEN) adıyla bir sendika daha kurulmuştu. Büyük Öğretmen Boykotu’nu birlikte organize eden iki sendika 3-4 Temmuz 1970 tarihinde ortak bir toplantı düzenlemişlerdir. Bu toplantıda Temmuz ayı içinde ortak bir genel kuru-

lun düzenlenmesi ve her iki sendikanın birleşmesi kararlaştırılmış ancak bu birleşme gerçekleşmemiştir. 12 Mart sürecinde sendikalar işlevsiz hale getirilince TÖS'ün yerine TÖB (TÖB-DER), İLK-SEN'in yerine de İLK-DER kurulmuştu. (Birleşme haberi için bak. **İMECE Dergisi** sayı 111, Temmuz 1970, sayfa 34)

487 **Murat Gökten** TÖB-DER Bölge Temsilciliği yaparken Bütangazı zehirlenmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

488 İlginç iddianamelerin ikisi de Ulukışla savcılığına ait. İlkinde sanıkların Ulukışla'nın kuzey-doğusunda bulunan Cerhi Dağı'na kireçle ve büyük puntolarla "sol" kelimesini yazdıp komünizm propagandası yaptıkları, bu kelimeyi yazmak için oradaki köylülerden bir miktar kireç çaldıkları bu yüzden de komünizm propagandası ve hırsızlık suçları nedeniyle cezalandırılmaları talep ediliyor.

İkinci iddianamede ise sanıkların müşteki Uğur Ünlel'in motosikletinde bulunan Bozkurt Bayrağını (flamasını) alıp yırttıkları ve ayrıca sigara ile yaktıkları için TCK'nun 145/1 maddesi uyarınca cezalandırılmaları isteniyor. Oysa bu kanun maddesi Türk Bayrağının korunmasıyla ilgilidir.

489 Malatya Raporu'nda 16 Şubat toplantıları nedeniyle sağcıların üç gün boyunca şehirde yarattıkları terör tüm detaylarıyla anlatılır. Rapor **"Bir Kez Daha Diyoruz ki"** başlıklı bölümle sona ermektedir. Bu bölümde şu görüşler dile getirilmiştir: **"1- Biz halkın çocuklarıyız. Kendimizi halktan, sorunlarımızı halkın sorunlarından soyutlayamayız. Bu nedenle de halkımızın dini inançlarına ve ibadet yerlerine içtenlikle saygılıyız. 2- Ülkemizin madenlerinin, petrollerinin, tütününün, fındığının, pamuğunun ve insan emeğinin içten ve dıştan sömürülmesine karşıyız. Bu değerlerin toplumumuzun toplumsal çıkarları için değerlendirilmesini istiyor ve bu yönde çaba gösteriyoruz. Bu özelliklerimizle de gerçek toplumcuyuz. 3- Ülkemizde işçisinden köylüsüne, esnafından memuruna kadar her kesin demokratik yollarla örgütlenmesini, demokratik haklarını demokratik yollarla aramasını istiyor ve bu yönde çaba gösteriyoruz. Bu çabalarımızda çağdaş demokrasiden ve anayasal düzenden yana olduğumuzdan dolayı da özgürlükçüyüz. 4- Milli gelirden herkesin eşit şekilde yararlanmasını istediğimizden dolayı da sosyal adaletçiyiz. 5- Ülkemizin bağımsızlığını istediğimiz ve milli kaynakların sömürülmesine karşı olduğumuz için de gerçek yurtseveriz."**

490 Bültenin daha önceki sayılarında da bu kitaptan bahsedilmişti. Tekrarlamak için kısaca bir hatırlatmayı faydalı bulmaktayız: Barbina, İtalya'nın küçük bir köyüdür. Bu köyde köyün papazı, köylüler ve öğrenciler eğitim bakanlığına bağlı olmayan bir okul kurarlar. Okulda sınav yoktur, karne yoktur, not yoktur. Yemek yenilen ve ders yapılan masalar vardır. Öğrencilerin hepsi devlet okullarında "başarısız" olduklarından devlet okulla-

rından atılmıştır. Yazılı kağıtlarını değerlendiren Barbina Okulu öğrencileri şunları söylerler: **“devlet okulunda kalanlardan ikisi bir daha okula dönmediler. Tarlaya çalışmaya gittiler. Yediğimiz her lokmada, okuma yazma öğrenmemiş bir insanın emeğinden ve acısından bir parça vardır.”**

- 491 **Yeni Adımlar Dergisi** 1975 yılında ikincisini düzenlediği **“Sabahattin Ali Öykü Yarışması”**na katılan TÖB-DER’li öğretmen Duran Yılmaz’ın **Kışlak** adlı öyküsü birinciliği kazanır. İkinciliği **Gökovanın Yalazları** adlı öyküsüyle Celal Özcan, üçüncülüğü ise **Küçük Şehrin Soğuk Geceleri** adlı öyküsüyle Aysel Özakin elde etmişlerdir. **Bunların üçü de TÖB-DER üyesi öğretmenlerdir.**

TÖB-DER İstanbul şubesince Aksaray Lokalinde 5 Nisan 1975 tarihinde **“Sabahattin Ali’yi Anma Etkinliği”** düzenlemiş ve edebiyat dünyası ikiye bölünmüştür. (Bu konu ile ilgili geniş açıklama için bak. **Eleştirel Pedagoji Dergisi**; sayı 8, sayfa 55-57)

- 492 Kongresini yapan **62** şubenin sadece **7**’sinin yönetim kurulunda kadın üye bulunmaktadır. **310** yöneticinin **7**’si kadındır. Bu rakam oransal olarak %2’ye tekabül etmektedir. Sadece **Akhisar** şube başkanı (**Emine Çivici**) kadındır.

- 493 Bu yazıda 1975 yılının Birleşmiş Milletler tarafından Kadın Yılı olarak ilan edildiğine dikkat çekilerek özetle şu görüşler dile getirilmektedir: **“Kadınlar tarihsel süreç içinde kasıtlı olarak geri bırakılmışlar, köleliğe ve sömürülmeye alıştırılmışlardır. Kendisine eğitim olanağı sağlanmayan kadın, hem ekonomik hem de siyasal yönden bağımlı kılınmış böylece evde ve toplumda çalıştırılarak sırtından kar sağlanmıştır. İslamiyet, egemen zümrelerin çıkarları doğrultusunda yozlaştırıldığı için, ilk bakışta kadına değer verilmiş gibi görünse de gerçekte öyle olmamıştır. Dinsel baskılar kadını “kaderci” yapmış, kölelik daha çok benimsettirilmiştir. Dinsel bağnazlık kadının düşünsel yönden de geri kalmasına neden olmuştur. (...) Kadın, kadınlığının bilincinde olarak kendisine daha özgür ve yaratıcı bir yaşam sağlayacak düzeni gerçekleştirmek çabasında olmak zorundadır ve olacaktır.”**

- 494 **Milliyet Gazetesi**; 4 Nisan 1975 TÖB-DER Erzurum Şubesi Başkanı Yılmaz Mızrak yedi yerinden bıçaklandı.

- 495 **8 Şubat 1975** tarihinde Elazığ’da devrimci kuruluşlar bir miting düzenleyeceklerdir. Keban Ülkü Ocakları ve Müftülük; **“Komünistler ve dinsizler yürüyüş yapacaklar, camileri bombalayacaklar yerine kilise yapacaklar. Dinini seven bu toplantıya ve Elazığ’daki yürüyüşü basmaya gelsin. Yoksa Aleviler ve Komünistler Müslümanların mallarını yağma edeceklerdir.”** Keban dolmuş durağında toplanan kalabalık polisten de destek alarak **“Kahrolsun Kızılbaşlar”, “Komünistler, dinsizler” ve “Başbuğ geliyor”** sloganları atarak Keban TÖB-DER şubesine saldırmış, camları kırarak TÖB-DER tabelasını indirmişlerdir. (TÖB-DER Keban Şubesi Raporu’ndan)

- 496 Bartın/Kozcağız Bucağında sağ görüşlü bir Orman Mühendisinin evinde bir patlama meydana gelir. Jandarma komutanı o yörede öğretmenlik yapan iki TÖB-DER üyesini gece karakola alır ve 12 soru yöneltir kendilerine. Bu sorulardan biri şöyle: **“Faşizm, Emperyalizm, Kapitalizmle neden uğraşıyorsunuz?”**
- 497 1 Mayıs tarihli dergide 1 Mayıs 1886 tarihinde ABD’de meydana gelen gelişmeler 6 cümle ile anlatılmıştır. (İ.Aydın)
- 498 Ali Bozkurt **12’den 12’ye Anılar** kitabında bu etkinliklerin örgüte hiçbir şey kazandırmadığını yazmaktadır. Oysa Basın Bülteni onun Genel Başkan olduğu dönemde hazırlanmıştır.
- 499 Eleşkirt Yatılı Bölge Okulu’nda öğretmen sınıfta bulunduğu eski ve kirli bir muskayı sobaya atar. Faşist öğrenciler bu olayı köylere kadar duyururlar. Okul basılır, öğretmen dövülür ve tövbe ettirilir. Okulda herkesin muska takması istenir ve baskıyla sağlanır. Ağrı Valisi öğretmenin görev yerini değiştirir.
- 500 Yazıda 15 Şubat toplantıları sırasında toplantılara saldırmak isteyen güçlerin kullandıkları sloganlardan bazılarına yer verilmiştir. Belge olsun diye buraya aktarmayı uygun bulduk: **Afyon**: “Komünistler toplantı yapacak. Allahını seven sopasını, satırını kapan gelsin” **Amasya**: “Din elden gidiyor, cihada gelin”, **Tokat**: “Gün Müslümanların Komünistlere cihad açtığı gündür...İçeride Kuran’ı yakıyorlar”, **Adıyaman**: “Din elden gidiyor, cihada gelin”, **Malatya**: “Solcular camileri yakacaklar. Yerine arpa, bostan ekecekler”, **Muş**: “Milliyetçi Türkiye! Müslüman Türkiye!”, **Erzincan**: “Komünistlere ölüm! Alevilere ölüm! Müslüman Türkiye!”
- 501 Bültenin manşetinde **“CHP’nin Himayesindeki Kızıklar Azdı”** yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda TÖB-DER ve etkinlikleri eleştirilmektedir.
- 502 **“Yalan, iftira, şantaj, cinayet, terör / Birleştiler alçaklık ve ihanet..... de / Halk ve yurt kaygusu yoksun oldukları tek şey / Atlık, İtlik, Davarlık ortak olan tek şey hepsinde”** (Burada hatırlatmak isterim: AT, Adalet Partisi’nin; İT, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin, DAVAR ise Güven Partisi (Cumhuriyetçi Güven Partisi)’nin amblemleridir.)
- 503 TÖB-DER Gaziantep Şubesi **“Bu Oyun Oynanmamalı”** adlı tiyatro oyununu sahnelemiş, birçok ilçede başarıyla sergilenen oyun Kilis Kaymakamlığı’na engellenmiştir.
- 504 **İzmit Şubesi** Ankara Sanat Tiyatrosu’nun sahnelediği **ANA** adlı oyunu getirtmiş, biletlerin tümü satılmasına rağmen oyun İzmit Valiliği tarafından yasaklanmıştır. Gerekçe olarak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı’nın AST’ı kapatmış olmasını göstermiştir.
- 505 **Tarsus TÖB-DER** Şubesi üyesi Turgut Çelik hakkında soruşturma açılır. Sorulardan bazıları “Okuldaki Milliyetçi-Ülkücü öğrencilere baskı yaptığınızı, Nazım Hikmet’in **Kurban** adlı oyununu sahnelemeye çalışmak, milliyetçi

öğrencileri disipline vermek, Bu işleri TÖB-DER’li öğretmenlerle birlikte yapmak.”

- 506 Bildiride TÖB-DER’li öğretmenlere yapılan baskılar anlatılmaktadır.
507 Bozkurt, **“12’den 12’ye/ Anılar”** kitabında bu konudaki eylemliliklerin zamanı olmadığını, ancak bazı arkadaşları ikna edemediğini anlatmaktadır.
508 **Çakır**, bu yazısında dünya tarihinde emperyalizme ve faşizme karşı çeşitli cephelerin kurulmuş olduğunu, ülkemizde de Kurtuluş Savaşı sürecinde emperyalist işgalden kurtulmak için çeşitli cephelerin kurulduğunu anlatmış.

- 509 **İlhan Alkan** bu yazısında Köy Enstitülerine farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Hatta Köy Enstitülerine şimdiye kadar TÖS’lü ve TÖB-DER’li unsurlar arasında en radikal eleştiri Alkan tarafından yapılmıştır diyebiliriz. İlhan Alkan yazısında özetle şunları söylemektedir: **“İşçi sınıfının bakış açısı ile, Köy Enstitüleri işçi sınıfının kurtuluş mücadelesine yönelmemiş, işçi sınıfını müfredat programına sokmamıştır. Bu ise olağan bir şeydir. Çünkü burjuvazi işçi sınıfını ve emekçi halkı kendi kurtuluşları doğrultusunda eğitmez, eğitmemiştir ve eğitmeyecektir.**

O halde işçi sınıfının eğitimi, uyandırılması ve örgütlendirilmesi, kendi kurtuluş mücadelesine sahip çıkartılması, gene işçi örgütlerinin ve devrimci aydınların görevi olmaktadır. Ve artık günümüzde mesele, Köy Enstitülerinin yeniden kurulması değildir. İşçi sınıfının emekçi halk yığınlarıyla birlikte iktidar olmasıdır. Mesele budur, mücadele budur, kurtuluş yolu budur. (...)”

- 510 Bu mektupta öğrenciler karşılaştıkları baskıları anlatmaktadır. Mektuptan bazı satırlar şöyle: **“Okulumuz bir Öğretmen Okulu’ndan çok Rahibeler Okulu’na dönüştürülmek isteniyor... Okulumuzdaki eğitim dayak eksenslidir...Okulumuzda mezhepçilik yapılmaktadır...İhbarcılık özendirilerek ilerici öğretmenlerimizin şikayet edilmesi sağlanmaktadır...23 Nisan bayramına Aleviler Türk değildir diyen tarih öğretmeni tarafından götürülmedik...Okulumuz sık sık Komandolar tarafından basılmaktadır... Sayın Bakanımız. Bu anlattığımız olaylar okulumuzdaki baskı, tehdit, dayak ve tarafgirliğin yalnızca bir kısmıdır...”**

- 511 Velilerin şikayet dilekçesinde **“Biz çocuklarımızı Komando olarak yetiştire, bölücülük ve ırkçılık öğretilsin diye değil, çağdaş bilimin gereksinmelerini kavrasın diye okula gönderiyoruz.”** denilmektedir.

- 512 TÖB-DER İzmir ve İstanbul şubelerinin düzenlediği kamplar.

- 513 **Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÖD)**, 22 Mayıs 1975’te **Cevat Geray, Yalçın Sanalan, Oğuzcan Öztekin, Güney Gönenç, Gürsel Tüzün, Necdet Bulut ve Oktay Erbatur** tarafından kurulmuştur. Genel Başkanı Prf. Dr. Cevat Geray’dır. Dernek tüzüğünde **“Dernek kapandığı takdirde mal varlığı TÖB-DER’e geçer”** hükmü bulunmaktadır. Derneğin üye sayısı 30 Mayıs 1975 itibarıyla 200’dür.

514 İlki **Battal Öz**'dür.

515 Bu yazı 17 Nisan 1975'te TÖB-DER'in düzenlediği Köy Enstitülerini Anma toplantısında Ankara Tabip Odası adına yapılan konuşmanın metnidir. Tonguç konuşmasında; Köy Enstitülerinin sadece köye öğretmen yetiştirmek amacıyla açılmadığını belirterek, Köy Enstitülerinden köyde sağlık sorunlarının çözülmesinde öğretmenden yararlanmak, köyde çalışacak köy hekimi, sağlık memuru ve ebe gibi sağlık görevlilerini de yetiştirmek amacıyla yararlanılmak istendiğini anlatır.

516 Bozkurt'un telgrafının ilk cümleleri şöyledir: **"5 Haziran 1975 saat 02'de Sakarya Şubesi saymanımız Hikmet Demir kurşun yağmuruna tutularak öldürüldü. Şube Başkanımız Sedat Ege, Şube Sekreterimiz Hüsamettin Aygün ve İşçi Ahmet Ege'de ağır şekilde yaralandılar."**

517 CHP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, TSİP Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz**, TİP Genel Başkanı Behice Boran.

518 Bu 426 delegenin içinde ne acıdır ki, 3 kadın delege bulunmaktadır. Bu kadın delegelerden biri (Nevvare Sevinç) zaten daha önceki yönetimde yer aldığı için doğal delegedir. Diğer iki kadın delege ise Merkez Yürütme Kurulunun yedek listesinde 7.ve 9.sıradadırlar. Bu durum bize erkek egemen siyasetin TÖB-DER gibi bir örgütte bile var olduğunu gösteriyor. (İ.A)

519 **Ali Bozkurt "Anılar"**ında o günkü durumu şöyle anlatır: "Genel Kurul başladığında Fakir Baykurt ile Cemil Çakır'ın şansları eşit görünüyordu. Hatta Fakir Baykurt'un seçilme şansı daha çoktu. (...) Fakir Baykurt listesini hazırlarken yeniden görüşeceğimizi söylemişti; ancak liste konusunu benimle bir daha görüşmedi. Nedense Fakir ağabey çok kötü bir liste yapmıştı. Listesinde bulunanların çoğu, TÖS zamanında birlikte çalıştığı arkadaşlarından oluşuyordu. Bazı isimlerin, TÖB-DER içerisinde etkin olarak bulunmadıkları da biliniyordu. TÖS'ten bu yana aradan 4 yıl geçmişti. İnsanlar genç ve yeni yüz bekliyordu. Fakir Baykurt eğer benimle görüşmüş olsaydı, ona bu listeyi çıkarttırmazdım.

Sonunda Cemil Çakır listesi 5 oy farkla seçimi kazandı. (...) Cemil Çakır'ın seçimi kazanması öğretmen örgütlenmesinin dönüm noktası oldu. TÖB-DER o tarihten sonra iyice iç kavgaların içine sürüklendi. (...) Dernek fraksiyon kavgalarından yakayı kurtaramıyordu." (12'den 12'ye Anılar 2,s.189-190)

Bir başka TÖB-DER Genel Başkanı olan **Gültekin Gazioğlu** ise o dönemi şöyle anlatmaktadır: " ...Ali Bozkurt yeni yönetime aday olmayacağını açıklıyordu. (...) Yeni bir yönetim anlayışına ve yeni bir başkan arayışına yöneldik. Bu sırada **Kamil Karadeniz** adlı bir arkadaşımız aylar önce ortaya çıkmış, bölgemizdeki şube kongrelerinde rahatsızlıklara yol açmıştı. Yeni ve orijinal tezlerle ortaya çıkan Karadeniz'i bölgemiz tutmuyordu. (...) O sırada Ankara şubemiz eski başkanı **Cemil Çakır**'ın ismi atıldı ortaya. Çakır,

12 Mart sürecinde iyi sınav vermiş tecrübeli bir arkadaşımızdı. Ankara'ya gittim. Benim de içinde bulunduğum **Demokratik Merkezîyetçiler** grubu oluşum halindeydi. **Devrimci Demokratik Birliğin** başını çeken Cemil Çakır'la ittifak yapacaktık. (...) Bizim ittifakımızın siyasi ifadesi **TİP, TSİP, Kurtuluş ve Özgürlük Yolu** idi.(...) Seçimlerde ben de Genel Yönetim Kurulu üyeliğine seçildim.” (Gültekin Gazioğlu; Roman Gibi / Anılar, s.113-114-115)

520 **Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.114-115

521 Bu kutlama telgrafları arasında **Tüm Öğretim Üyeleri Derneği, Devrimci Tiyatrolar Derneği, Tüm Üniversite Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Halkevleri, Batı Berlin Türkiyeli Öğretmenler Derneği, Fransa Türkiyeli Öğretmenler Birliği** ve 132 gündür grevde olan **Bafra Sektaş İşçileri**'ninkini belirtmek istedik.

522 1500 kişinin katıldığı törende Sedat Ege'nin ağabeyi tarafından okunan mesajın bir bölümü şöyle:

*“Demir yürekli, yiğit kardeşim Hikmet,
Bağımsızlık demokrasi ve özgürlük mücadelemizde, ülkemizde demokratik gelişmeyi boğmak isteyen eli kanlı faşist saldırganların kahpece saldırısına uğradık ve sen gittin.*

Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin harekete geçirdiği faşist taslaklarının saldırısından senin başını kurtaramadık. (...) bütün devrimci demokratik güçlerin başı sağ olsun. (...) Ülkemizde emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin bütün tezgahlarına, faşist saldırılarına karşı devrimci demokratik mücadelemiz devam edecektir. Sen rahat uyu.”

523 Mudanya'da partizan baskılar nedeniyle TÖDMF ve TÖS kurulamamış, kurma girişiminde bulunan öğretmenler ilçe dışına sürgün edilmişlerdi. TÖB-DER bu ilçede geç te olsa kurulmuştur.

524 Bu yıllarda MHP, Diyarbakır şehrinde etkili değildi. Bu durumdan rahatsız olan MHP yönetimi Diyarbakır'da bir miting düzenlemeye karar vermişti. MHP lideri Alpaslan Türkeş miting öncesinde **“Orta Asya'da Komünizmin pençesinde ezilen Türkler'e değil de Karadeniz'de Rum-Pontus artığı Lazlara mı, yurdumun en bitek toprakları üzerinde yaşayan Fellahlara mı, Adapazarı yöresindeki Çerkes ve Abazalara mı, Doğu ve Güneydoğudaki Kürtlere mi kardeş diyeceğim.”** şeklinde açıklama yapınca bölgede gerilim artmış, Devlet Bakanı **Mustafa Kemal Erkovan** 23 Haziran'da **Elazığ, Mardin, Adana ve Bingöl'den** toplayıp getirdiği komandolarla şehir turu yaparken Diyarbakır'da terör estirmeye başlarlar. **“Savulun Kürtler Türkler Geliyor”, “Büyük Türk Başbuğu Türkeş Geliyor”, “Kürtler ve Komünistler Moskova'ya”** gibi sloganlarla Diyarbakır surlarına MHP bayrakları asacaklardır. Diyarbakır halkı 20 bin kişilik gösteriyle MHP'lileri protesto edecektir. Polis ve Jandarmanın halkın üzerine ateş açması sonucu büyüyen olaylar MHP'lilerin kenti terk etmesiyle yatışacaktır.

- 525 Bu raporda **Ahlat Selçuklu Lisesi** ve **Ahlat Yatılı Bölge Okulu**’nda görev yapan TÖB-DER li öğretmen ve yöneticilerin görevden alınarak yerlerine Ülkü-Bir üyesi öğretmen ve yöneticilerin atanması istenmektedir”
- 526 Şavşat’ta 7 Temmuz’da düzenlenen mitinge ait olan bu rapor Yönetim Kurulu üyelerinden **Kadri Çoban** ve **Gültekin Gazioğlu** tarafından hazırlanmıştır. Rapora göre mitinge 2500’ü öğretmen toplam **7500** kişi katılmıştır. Mitingde **“Kahrolsun Faşizm”, “Bağımsız Türkiye”, “İş Ekmek Hürriyet, Faşizme Nihayet”** sloganları atılmıştır.
- 527 Sürgünde bulunan Filistinli öğretmenlerin kurmuş olduğu **Filistinli Öğretmenler Derneği**, Cezayir’de bir toplantı düzenlemiş, toplantıya TÖB-DER Genel başkanı Cemil Çakır davet edilmiştir. Ancak Çakır’a pasaport verilmeyerek toplantıya katılması engellenmiştir.
- 528 TÖB-DER’de yönetimin değişmesiyle birlikte TÖB-DER’in tanımı da değişecektir. TÖB-DER Devrimci bir örgüttür tanımının açılımında **“Devrimi kısaca, siyasal iktidarın ele geçirilmesi yoluyla mevcut üretim biçiminin değiştirilmesi ve daha ileri bir üretim biçimine geçiş olarak tanımlarsak...Türkiye’de sömürülen sınıf ve tabakaların devrimci mücadelesi karşısında TÖB-DER’in sömürülen sınıf ve tabakaların emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde onların yanında yer alması kaçınılmazdır. Devrimci mücadele örgütsel görevini yerine getirirken, her türlü uzlaşmacı, reformist, pasifist düşünce ve davranışın da karşısında olur.**
TÖB-DER Demokratik Merkezîyetçi Bir Örgüttür tanımının açılımında ise **“Demokratik Merkezîyetçilik kısaca tabandan tavana demokratik tırmanış, tavandan tabana merkezi yönlendirme diye tanımlanır. Bizim gibi devrimci meslek örgütlerinin verimli çalışabilmesi, örgüt içinde Demokratik Merkezîyetçilik ilkesinin eksiksiz uygulamasıyla sağlanabilir.**
TÖB-DER Bir Meslek örgütüdür başlığında da TÖB-DER öğretmenlerin demokratik, ekonomik, mesleki, özlük mücadelesini yürüten bir meslek örgütüdür” denilmektedir.
- 529 Bu yazı bir polemik yazısıdır. Daha önce yazarın **Yarına Doğru Dergisi**’nde çıkan **“Edebiyatımızda Küçük Burjuva Eğilimler”** yazısına **Mehmet Bayrak**’ın TÖB-DER Dergisinde yaptığı söyleşide yönelttiği eleştirilere cevap verilmektedir.
- 530 1904 yılında doğan Akol, TÖS Genel Sekreterliği yaptı. TÖB-DER üyesidir. Türkiye İşçi Partisi’nden milletvekili adayı olmuştur. Akol son olarak TÖB-DER Ankara Şubesinde düzenlenen Köy Enstitüleri Gecesi’ne katılarak bir konuşma yapmıştı. (TÖB-DER Dergisi sayı 96, 1 Mayıs 1975, sayfa 14)
- 531 **Gorz**, yazısında bilimin ve eğitimin sınıfsal karakterini irdelerken şu görüşlere yer veriyor: **“Bir otomobil fabrikasında mühendisler yeni bir motor yaptıkları zaman bu bilimsel çalışmanın ürünü oluyor. Ne zaman bir**

grup amatör ya da mekanisyen ki bunların hiç biri üniversitenin kapısına uğramamışlardır, elle yaptıkları parçalarla mühendislerin yaptığından daha üstün bir motor geliştirseler bunların yaptıkları hiçbir zaman bilimsel nitelikte sayılmaz. (...) *Çinlilerin uzmanı herkes gibi biri yapma, herkesi kendisinin uzmanı yapma girişimi bizim de amacımız olarak kalmalıdır*” (Yazının ikinci bölümü ise Derginin 104.sayısında yer almıştır.)

- 532 Bu bildiriye imzalayan kuruluşlar şunlardır: **TÖB-DER, TÜTED, TÜM-DER, Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Ormancılar Derneği, Teknik Ormancılar Derneği, Sağlık Memurları Derneği, Teknik Öğretmenler Derneği.**
- 533 TÖB-DER, Dergisinin kapağına koyduğu bu yazıyla salt öğretmen sorunlarına değil, diğer çalışanların da sorunlarına kayıtsız kalmayacağını göstermiş olmaktadır.
- 534 **Battal Öz** ile başlayan öğretmen kırımı Ali Genç’le devam ediyor. İznik’te TÖB-DER üyesi öğretmen Ali Genç, solcu diye ihbar edilmiş, ardından öldürülmüştür.
- 535 Akseki şube saymanı **Ali Dönmez**, köy çalışmasından dönerken faşistlerin saldırısına uğramış, bu yetmiyormuş gibi gözaltına alınmıştır. Durumu öğrenmek üzere karakola giden şube başkanı **Hasan Ali Ünal**, falakaya yatırılarak dövülmüştür.
- 536 İncirlik Yürüyüşü ile ilgili bildiri dağıttığı için Niğde’de tutuklanan TÖB-DER üyesi yazar **İsmail Gölbaş** tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.
- 537 Yeni TÖB-DER yönetimi TÖB-DER’i sınıfsal mücadelede etkin kılmak amacıyla eğitimden geçirmeye karar vermiş ve öncelikle bu çalışmayı GYK üyeleri üzerinden başlatmıştır. Seminerin açış konuşmasını yapan Cemil Çakır şunları dile getirecektir: (...) *“Türkiye’nin ilerici ve devrimci öğretmenleri ve onların örgütü TÖB-DER, ekonomik ve demokratik sorunlarımızın yanı sıra ülkemizin ve halkımızın sorunlarını araştırıp çözüm yolları göstermenin, öğrencilerimize ilerici ve devrimci bir tavır kazandırmanın, emekçi sınıf ve tabakaları ülkemize ve emeğine sahip çıkma doğrultusunda uyandırmanın ve halkımızın bağımsızlık ve demokrasi saflarında omuz omuza mücadele etmenin en büyük görev olduğunun bilincindedir (...)”*

Seminerde işlenen konular şunlardır:

Öğretmenin Özlük ve Meslek Sorunları,

Sosyal Mücadelede Genel Olarak Demokratik Kitle Örgütlerinin Özel Olarak TÖB-DER’in Yeri,

Dünya ve Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi ve Sendikalaşma Sorunu,

TÖB-DER Üzerindeki Faşizan Baskılar ve Anti-faşist Mücadele,

Emperyalizmin Eğitimimiz Üzerindeki Etkileri,

Eğitim ve Üretim İlişkileri,

**Eğitim, Sınıflar ve Ekonomi,
Eğitim Açısından Bilimsel Düşüncenin Gelişimi**

- 538 Birinci Belgede Lice Depremine yardım ulaştırın TÖB-DER üyelerinin mülki idarecilerce engellendiği, İkinci Belgede TÖB-DER Adana şubesinin camlarını kıran Ülkücü kişilerin bir taksiciyi tehdit ederek olay yerinden kaçtıkları, taksi şoförünün ifadesiyle anlatılmakta, Üçüncü Belgede Öğretmen Okulları Genel Müdürü Komando Ayvaz lakaplı Ayvaz Gökdemir'in Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsünde gösterilen **"Bu Oyun Oynanmamalı"** adlı eserin oynatılmaması için okul müdürlüğüne yazdığı yazı ve okul müdürünün yazılı cevabı bulunmaktadır.
- 539 Belge değeri taşıdığı için ilk 10 sırayı alan okulların adlarını buraya aktarıyorum: **1- Ankara Fen Lisesi, 2- Fenerbahçe Lisesi, 3- Özel Alman Lisesi, 4- 5-6-7-8-9 ve 10.sıralar Ankara Fen Lisesi.** Bu gün olduğu gibi yine ilk 50'nin içinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden öğrenciye rastlamıyoruz. Yine en başarısız iller arasında **Muş, Kars, Tunceli, Van, Bitlis, Bingöl, Mardin, Hakkari, Urfa, Siirt, Adıyaman** yer alıyor. Bozuk eğitim düzeninde bugün de değişen bir şey yok.
- 540 Bildiri henüz TÖB-DER'e üye olmamış örgütsüz 150.000 öğretmene TÖB-DER'e katılmaları, örgütlü mücadelede yer almaları konusunda bir çağrıdır. Bildirinin bazı cümleleri şöyle; **"Eğer hayat pahalılığını ateşten bir gömlek gibi sırtınızda hissediyorsanız, eğer eğitim düzenimizin alabildiğince bozulduğunu ve düzeltilmesi için örgütlü mücadele verilmesi gerektiğini düşünüyorsanız, Eğer bağımsız, demokratik ve ileri bir Türkiye istiyorsanız TÖB-DER'in mücadelesine omuz veriniz. (...)**
- 541 Yiğit'in yazısına göre, **"Halkın Öğretmeni: 1- Irkçı, şovenist, yoz burjuva eğitim sistemiyle mücadele etmek zorundadır. 2- Ülkemizin bağımsızlığı için çalışmak zorundadır. 3- Devrimci olmak zorundadır. 4- Anti-Faşist olmak zorundadır"**
- 542 Tokgöz, yazısına demokrasi kavramını tanımlayarak başlıyor ve örgütsüz öğretmenlerin TÖB-DER'e üye olmama gerekçelerini sorguluyor. O zamanki gerekçeler şöyle; **"TÖB-DER aşırı uçların hakim olduğu bir örgüttür ve aşırıdır. TÖB-DER sendika değildir, bize bir şey kazandıramaz, sendikaya dönüşünce üye oluruz"**
- 543 Kongresini yapan 43 (listede 44 olarak görünüyor. Sapanca şubesi yanlışlık sonucu iki kez yazılmıştır) şubede yönetime seçilen öğretmen arkadaşlarımızın adlarını cinsiyetler açısından taradım. 43 şube başkanının tümü erkek. 215 şube yöneticisinden sadece 7 tanesi kadındır. (İ.A)
- 544 Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik bölümüne müzik konusunda uzmanlığı olmayan kişilerin öğretmen olarak atanmasını protesto eden bu 5 maddelik açıklamayı 16 bölüm öğretmeni imzalamıştır.
- 545 Hasan Gürkan TÖB-DER Sakarya ve Kocaeli illeri bölge sorumlusudur.

- 546 Bu mesajda Türkiye’de artan Faşist saldırı ve kısımlara dikkat çekilerek, Türkiye’deki demokratik örgütlerle dayanışma içinde olunacağı ifade edilmektedir.
- 547 Derginin kapağında bulunan haberin geniş açıklamasının yer aldığı bu yazıda **Oltu Olayları** özetle şu şekilde anlatılmaktadır: “27.9.1975 tarihinde Oltu, Erzurum, Göle, Kars, Narman ve Olur şubelerimizin katıldığı bir bölge semineri düzenlenmiştir. Toplantıya Genel Başkanımız ve Genel sekreterimiz de katılmıştır. Halkın katılımı ve yoğun ilgiyle karşılanan toplantı Belediye Başkanının elektrikleri kestirmesi nedeniyle mum ve lamba ışığı altında yapılmıştır. İftar saatinin yaklaşması nedeniyle toplantı saat 18’de bitirilmiş, Olur ilçesinden gelen arkadaşımız komandoların zincirli ve sopalı saldırısına uğramıştır. **“Din Elden Gidiyor. Komünistler Bu Gece Oltu’da Komünizmi İlan Edecekler”** propagandaları ve **“Başbuğ Türkeş”, “Müslüman Türkiye”, “Komünistler Moskova’ya”** sloganlarıyla halkı tahrik etmeye çalışmış, bu arada TÖB-DER binası taşlı saldırıya uğramıştır. Erzurum ve çevreden getirilen faşist komandolar ilçede terör estirmişlerdir. Öğretmenler polis ve jandarmanın koruması altında Halit Paşa mahallesine sığınmış, mahalle halkı tarafından korunmuşlardır. Öğretmenler halkın yardımıyla Pazar günü ilçeden ayrılmış, Oltu’da görev yapan öğretmenler de halkın yardımıyla evlerine gidebilmişlerdir.”
- 548 Bu yazı 103.sayıdan devam eden bir polemik yazıdır.
- 549 Raporda Akseki şube yazmanı **Ali Dönmez’e** MHP lilerce yapılan saldırı ve jandarma karakolunda uğradığı hakaretler anlatılmaktadır.
- 550 Yazıda bahsedilen aylık dergi YENİ TOPLUM dergisidir.
- 551 Bahse konu afişte 8 Kasım’da Ankara’da bir Sendikal Haklar Formu yapılacağı, TÖB-DER’in öncülük yaptığı foruma DİSK’in de katılacağı ve Cemil Çakır’ın bir bildiri sunacağı açıklaması var.
- 552 İstatistiki tablolarda üniversite sınavında en başarılı 25 lise sıralanmıştır. Bu tabloda İstanbul ili ve kolejler en başarılı okullardır. Yine tabloda illere göre okuma-yazma oranları da verilmiştir. Listenin 1.sırasındaki İstanbul’da okuma-yazma oranları erkeklerde %83, kadınlarda %69 iken 67.sırada bulunan Hakkari’de bu oranlar erkeklerde %29, kadınlarda %13 olarak verilmektedir.
- 553 Bildiride imzası bulunan kuruluşlar şunlardır: **TÖB-DER, TMMOB, TÜM-DER, TÜS-DER, TÜTED, TOD, TTB ve Teknik Ormancılar Derneği.**
- 554 Bu sürgün listesini incelerken içim acıdı. Sürgünlerin büyük çoğunluğu il dışına yapılmıştı. Örneğin Gülşehir Lisesi müdürünü alıp Kars Merkez Ortaokulu öğretmenliğine veya bir öğretmeni Çayeli’nden Silopi’ye göndermek hangi vicdanın eseri idi? Prf. Şerif Mardin, “Cumhuriyet öğretmeni köy imamına yenildi” diyor. Kaç imam bu harekete maruz kalmış? Varsa sürgün listeleri, ortaya çıkarsınlar. Öğretmenleri kim savunmuş örgütlerinden başka? Bu öğretmenleri imamlar değil imam kafalı siyasetçiler

- oradan oraya sürerek, kıyarak, hırpalayarak, istifaya zorlayarak itibarsızlaştırmaya çalıştılar.
- 555 Eylem yapılacak iller: **Kayseri, İçel, Samsun, Artvin, İstanbul, İzmir, Bursa, Afyon, Trabzon, Gaziantep, Siirt, Çorum, Kars, Edirne ve Kastamonu**
- 556 1 Aralık'ta çıkacak olan sayıda yazıları bulunacak kişiler: **Talip Apaydın, Sadun Aren, Fikret Başkaya, Fakir Baykurt, Mehmet Bayrak, İcen Börtü-cene, Enver Gökçe, Kemal Özer ve İsmail Uyaroglu.**
- 557 Bu yazıda "**Kadın Hareketi Nedir? Kadın ve Eğitim, Türkiye'de Emekçi Kadınlarımızın Durumu, Sağlık ve Eğitim, Kadınların Kurtuluşu**" gibi başlıklar bulunmaktadır.
- 558 Çakır konuşmasında, iki aylık görev dönemini değerlendirmekte, öğretmenlere yönelik saldırı ve baskılara örnekler vererek değinmekte, sürgünler ve kıyımlar karşısında sessiz kalamayacaklarını anlatmaktadır.
- 559 Öğretmenlere yönelik baskı ve şiddetin arttığı bir dönemde kongresini yapan 58 şubenin hiçbirinin başkanı kadın değildir. Bu 58 şubenin 290 yöneticisinden ancak 17'si kadındır. Bu arada TÖB-DER Ulubey Şubesi'ni ayrı bir yere koymak gerekir. Çünkü 5 yöneticinin 3'ü kadın. (İ.A)
- 560 **Milliyet Gazetesi'nin** 19.11.1975 tarihli sayısında yer alan aşağıdaki haber, TÖB-DER'in böyle bir mitingi düzenlemesinin haklılığını ortaya koymaktadır. Haber şöyle; "**Kayseri'nin Develi ilçesindeki Endüstri meslek Lisesinde okuyan bir grup öğrenci TÖB-DER binasını tahrip ederek bazı öğretmenleri tartaklamışlardır. Olaylarla ilgili 10 kişi gözaltına alınmıştır.**"
- 561 Bildirinin özgün hali Ankara Milli Kütüphanede bulunmaktadır. Buraya bir örneğini aktardık.
- 562 Bu örnekler içinde en dikkat çekici olanı TÖB-DER Isparta şube Başkanı **Avni Maviş'in** tutuklanmasıdır. Maviş, Köy Enstitülerini Anma Günü'nde üyelere armağan etmek üzere Köy Enstitüsü rozetleri getirtir. Ancak "Köy Enstitüsü Rozeti yoluyla Komünizm propagandası yapmak" suçuyla tutuklanır.
- 563 **Sakıp Sabancı** "İşçiler memurlaştırılmalı", **Sezai Dıplan** "Grevler kısıtlanmalı", **Halit Narin** "Ücretler dondurulmalı", **Hami Kartay** "Toplu sözleşme düzeni değiştirilmeli", **Rafet İbrahimoglu** "Sendikalar siyasete bulaşmamalı"
- 564 **Milliyet Gazetesi'nin**; 23 Kasım 1975 tarihli sayısında "**Hükümet Valilerden TÖB-DER Mitinglerinin Önlenmesini İstedi**" başlıklı bir haber yer almaktadır. Haberde şu görüşlere yer verilmektedir:
Son öğrenci ve gençlik olayları nedeniyle TÖB-DER'in 6 Aralık'ta bütün yurttan düzenleyeceği "Hayat Pahalılığını ve Faşist Baskıları Protesto" miting ve yürüyüşlerinin önlenmesi için valilere uyarıda bulunulmuştur. Geçen yılki TÖB-DER toplantılarında çıkan olaylar ve son gençlik olaylarının yarattığı gerginlik neden olarak gösterilmiştir.

06 12. 1975 tarihli Milliyet Gazetesinde “İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, TÖB-DER’in yapmayı planladığı miting ve yürüyüşleri yasakladı. Aksine durum olursa TÖB-DER kapatılacak ve yöneticileri mahkemeye verilecektir.

TÖB-DER ise dün yaptığı açıklamada 7 ilde miting ve yürüyüş yapmaktan vaz geçtiğini açıklamıştır. Buna göre Samsun’da miting ve yürüyüş, Edirne, Bursa, İzmir, Kayseri, Kars, Trabzon ve Gaziantep’te yalnızca miting düzenlenecektir” haberi bulunmaktadır.

Milliyet Gazetesi; 7 Aralık 1975. “TÖB-DER; Mitinglerinin Yasadışı Bulunmasını Kınadı” başlıklı haberde “TÖB-DER Başkanının basın toplantısına gelen bir grup genç “TÖB-DER’i pasif davranmakla suçladı” ifadeleri yer almaktadır.

- 565 Burada sendika olarak **DİSK** ve siyasi parti olarak **CHP** kastedilmektedir.
- 566 1 Aralık günü İTÜ önünde **Halit Pelitözü** ve **Cezmi Yılmaz**, 5 Aralık’ta Malatya’da **Kazım Göltaş** adlı devrimci öğrenciler faşistler tarafından öldürülmüştür.(İ.A)
- 567 Kitlesele öğretmen kıyımının sürdüğü bu dönemde **Eceabat**, **Saruhanlı** ve **Ergani**’de halk öğretmenlere sahip çıkmak için protesto yürüyüşleri düzenlemiştir. Ayrıca Ergani’de öğrenciler derslere girmeyerek boykot yapmışlardır. (İ.A)
- 568 Bu konularla ilgili bilgiler kitabımızın muhtelif yerlerinde bulunmaktadır. (İ.A)
- 569 **Yeni Ortam Gazetesi**’nde **Aydın Engin**’in “Bugün Bir Demokrasi Sınavı Var”, Yürüyüş Dergisi’nde “Üç Örgüt Dört Tavır” başlıklı yazılarla “**TÖB-DER Mitingini Destekleyen Kuruluşlar**” yazısı bulunuyor. Bu yazılara göre **TSİP**, **TEP**, **TİP**, **İKD**, **Sosyal-İş**, **ASİS Sendikası** mitingi destekleyen kuruluşlardır.

1976

TÖB-DER Gazetesi'nin **111.** sayısı **1 Ocak 1976** tarihinde çıkmıştır. Manşetinde “İşçi-Memur Ayırımına Hayır” başlıklı bir yazıyla TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır imzalı “Yeni Yıla Girerken” başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.

1975 yılını değerlendirdiği bu yazısında özetle;

TÖB-DER GENEL BAŞKANI CEMİL ÇAKIR 1975 YILINI DEĞERLENDİRİYOR

“1975 yılı, öğretmenlerin demokratik mücadelesi, bu mücadeleye karşı girilen anti-demokratik ve faşist baskılar açısından yoğun bir yıl oldu. (...) Biz öğretmenler (...), iş ve can güvenliğimiz olmadan, kahpece öldürülen arkadaşlarımızın acısıyla, bütün öğretmenleri örgütlemenin gayretiyle, sendika ve grev mücadelemizi daha ileriye götürebilmenin çalışmalarıyla, uğradığımız insanlık dışı baskılara karşı kitlelerle direnmenin, bu yoldaki baskıları göğüsleyebilmenin çabalarıyla geçirdik. (...) Diyarbakır, Malatya, Şavşat, İzmir mitingleri gibi demokratik eylemler bizim için sosyal mücadelenin zengin deneyimleriyle dolu birer okul oldu. (...) Geçen yılın en önemli olayı, bizce 6 Aralık eylemlerinin iptalidir. Bu karar öncesi ve sonrası gelişmeler hala tartışılmaktadır. (...) 6 Aralık'ı değerlendirirken sosyal demokratların sağ yanının eleştirisiyle, sosyal demokrat olgunun inkarını bir birine karıştırmamak,, örgütümüzün yapısını gözden kaçırmamak, en önemlisi, işi duygu planından çıkartıp akıl planına kaydırmak gerekiyor. Şimdi 1976 yılındayız. Hayat pahalılığı, kıyım, zulüm ve baskı sürüyor. Ana talebimiz sendika ve grev hakkımızı almak olan mücadelemiz sürüyor. Öğretmen mücadelesi yeni yıldan da alınırın akıyla çıkacaktır. (...)”

Gazetenin 2. sayfasında **Binali Seferoğlu** imzalı “**Müfettişlik ve Denetleme**”, **Yaşar Öztaş** imzalı “**Yaz Okulları**” başlıklı yazılara yer verilmiştir. 3. sayfada “**Memurların Sosyal Güvenliği ve Gerçekler**”, **İlhan Alkan** imzalı “**Saruhanlı Raporu**”⁵⁷⁰ başlıklı yazılar bulunmaktadır. 4. sayfada Nevzat Deringöl imzalı “**Yayın Organı Üzerine**”⁵⁷¹ ve **Ömer Aslan** imzalı “**Bir Kararın Yankıları**” başlıklı yazılara yer verilmiştir. 5. sayfada “**Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Bir Kararı**”⁵⁷² ve 20 kişilik “**Parçalanan**

Ailelerin Listesi" yayınlanmaktadır. 6.sayfada 200 kişilik **"Kıyım Listesi"**, 7. sayfada ise **"Kongrelerini Yapan Şubelerimiz"**⁵⁷³ Gazetenin arka sayfasında ise TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**'ın 15 Aralık 1975'te Şube Başkanları Toplantısı'nda yaptığı konuşma **"Genel Başkanın Konuşması"** başlığıyla yayınlanmıştır.⁵⁷⁴

15 Ocak 1976 tarihli **112.** sayının manşetinde **"Faşist Baskılara Hayır"** haberi okunmaktadır. Yazıya göre TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**, basına yaptığı açıklamada **"İşçi-Memur ayırımına karşı olduklarını, sokaklarda can güvenliğinin kalmadığını"** söylemiştir. Ön sayfada ayrıca **"Neşet Günal Sergi Açtı"**, **"Güney Şubemiz Kapatıldı"**, **"Fotoğraf Sanatçısı İrfan Demirkol Mahkum Oldu"**⁵⁷⁵ **"Van Alparslan İlk Öğretmen Okulu Öğrencileri Kıyıldı"**

2. sayfadaki **"Haberler"** başlığında göze çarpanlar şöyle: **"Silopi Şubemiz Gece Saldırısı Uğradı"**, **Devrimci Körler**, **"Körler Eğitim ve Kültür Derneği Kuruldu"**, **"Malatya'da İlerici Öğretmenlere Baskı"**, **"Sedat Ege ve Hikmet Orakçı Sürüldü"**, **"Polis Urfa Şubemizde Arama Yaptı"**, **"Pazarcık Şubesinin Oynadığı Alpagut Olayı Adlı Oyun Kaymakamlıkça Yasaklandı"**, **"ODTÜ Öğrencileri Sokaklarda Kurşunlanıyor."**

3. sayfada geçen sayıda birinci bölümü yayınlanan **"Memurların Sosyal Güvenliği ve Gerçekler"** yazısının ikinci bölümü yer almaktadır. 4. sayfada **"Milli Eğitim Bakanı İçin Senato Araştırması İstendi"**,⁵⁷⁶ **"Açığa Alınan ve Görevine Son Verilen 48 Üyeye Aylık Ödeniyor"**, **"Tokat'ta Faşist Terör"**, **"6 Öğretmen Açığa Alındı"**

5. sayfada **"Yöresel Tiyatroların Oluşması, Yaygınlaşması ve TÖB-DER"** ve **"18 Demokratik Kuruluşun Ortak Basın Toplantısı"** başlıklı yazılar yer almaktadır.⁵⁷⁷

6. sayfada **"Yaz Okulu"** ve **"Katsayının Niçin 17 Olmasını İstiyoruz"** başlıklı yazılara yer verilmiştir. Son sayfada TÖB-DER Genel Merkezi **"Muha-**

sebe Raporu”, “Safranbolu Öğretmenleri Lokale Kavuştu” ve “Eskişehir Şubesinin Basın Bülteni” adlı yazılar bulunmaktadır.

TÖB-DER Gazetesi’nin **113.** sayısı **1 Şubat 1976** tarihlidir. Manşeti uzun olmakla birlikte o günlerin Türkiye’sinin siyasi durumunu özetler gibidir: **“Sürekli Saldırı ve Cinayetleri ile Can Güvenliğini Yok Eden Faşistler Yüzünden ÜNİVERSİTE ve YÜKSEK OKULLAR KAPATILDI.”** Haberde özetle şu görüşlere yer verilmektedir: **“Faşistlerin diğer eğitim kurumlarının da kapatılmasını hedef alan**

saldırıları Anadolu’daki ortaöğretim kurumlarında, özellikle öğretmen liselerinde artarak sürüyor. (...) Binlerce öğrenci can güvenliği olmadığı için okulları terk ediyor. İlgililer olaylara seyirci kalıyor. Hatta seyirci kalmaktan da ötede saldırganlara yardımcı oluyor.”

Gazetenin ön sayfasında **“Güney Şubemiz Açıldı”**,⁵⁷⁸ **“Milli Eğitim Bakanlığı Orta Dereceli Okul Kütüphanelerinde ve Sınıf Kitaplığında Bulunan Sakıncalı Kitapları Toplatarak Yaktırdı”**, **“Konya Şubemiz Kapatıldı”**,⁵⁷⁹ **“Pazarcık’ta Provakasyon”**, **“Bilim Yargılanıyor”**⁵⁸⁰

2. sayfada **“MC Döneminde 25 Kişi Öldürüldü”** başlığında öldürülen işçi, öğrenci ve öğretmenlerin isimleri Nuray Erenler’in fotoğrafıyla birlikte yayınlanmıştır. **“Ergani Raporu”** başlıklı yazıda ise Ergani’den sürülen 20 öğretmenin adları sıralanmıştır. Diğer bir haberin başlığı da şöyle; **“Muhbirler Mahkum Oldu”**⁵⁸¹

3. sayfada yer alan başlıklar şöyle; **“TÖB-DER Genel Merkezi’nin Muhabese Raporu”**, **“Danıştay’a Dava Açıp Kazananlar Listesi”**, **“Kısa Dönem Yedek Subaylar Vergi İadesi Alacaklar”**

4. sayfada **“Türkiye Yazarlar Sendikası Milli Eğitim Bakanını Kınadı”** yazısı bulunuyor. Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin, 17 Ocak 1976 günü MEB’in kitap yasağını protesto eden bir basın toplantısı yaptı.⁵⁸² Nesin, basın toplantısında özetle şu görüşlere yer vermiştir:

*“(…) Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan (19 Ekim 1975 tarih ve 379- 23642 sayılı) bakanlık buyruğuyla, Bakanın anlayışına, daha doğrusu anlayışsızlığına uygun kafa yapısında olan okul görevlileri eliyle, ancak 40 yıl önce Nazi Almanyasında ve Faşist İtalyasında benzerleri görülmüş olan kitap düşmanlığı ve kitap kıyımı başlatılmıştır. (...) Bu genelge ile büyük İngiliz klasiklerinden **Charles Dickens’in**, Nobel ödüllü büyük Fransız **Albert Camus’un**, büyük Rus klasiklerinden **Dotovyeveski** ve **Gogol’un** kitapları, Türk kültürüne onur vermiş ve Türk edebiyatının klasikleri arasına girmiş olan ve bu gün hayatta olmayan **Cevat Fehmi Başkut’un**, **Sabahattin Ali’nin**, **Orhan Kemal’in**, **Kemal Tahir’in** kitapları, günümüz yazarlarından ve Türk edebiyatını dünyaya tanıtarak Türkiye’mizi dünyada kitap düşmanı Bakan Ali Naili Erdem’den çok daha iyi temsil eden ve bu temsile layık olan, kültür bayrağımızı bütün dünyada dalgalandıran günümüz yazarlarından **Oktay Akbal’in**, **Refik Erduran’ın**, **Afet Muhteremoğlu’nun**, **Tarık Dursun’un**, **Rıfat Ilgaz’ın**, **Kemal Bilbaşar’ın**, **Mahmut Makal’ın**, **Fakir Baykurt’un**, **Çetin Altan’ın**, **Yaşar Kemal’in**, **Aziz Nesin’in** kitapları da okul ve sınıf kitaplarından toplatılmıştır. Kitap toplama sırası, **Esat Mahmut Karakurt’a**, emekli öğretmen **Eflatun Cem Güney’e** dek varmıştır. (...) Şunu iyice bilsinler ki, kitap toplatmalar, en büyük yargıç olan tarih önünde suçludurlar ve soylarından gelen kendi çocukları ve torunları, kitap toplayan zorbalar olarak, onların adlarını anmaktan utanç duyacaklardır.”⁵⁸³*

5. sayfada TÖB-DER Genel Merkezi Basın Bürosu tarafından kamuoyuna duyurulan **“Pazarcık’ta Provakasyon”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Raporla özetle; **“İlçede polis destekli faşist saldırıların yoğunlaştığı, TÖB-DER’li iki öğretmenin saldırı sonucu yaralandığı ve Alevi yurttaşların büyük tedirginlik içinde oldukları, Pazarcık olayları demokrasiden yana bütün kişi ve kuruluşları hedef almış, iğrenç tertiplerin bir halkasıdır. Pazarcık olayları halkı birbirine düşürmek isteyen faşistlerin suçüstü yakalanışlarıdır”** görüşlerine yer verilmiştir.⁵⁸⁴ Yine aynı sayfada Eğridir Lisesi öğretmenlerinin okuldaki faşist baskıları anlattıkları **“Eğridir Mektubu”** da bulunmaktadır.

6. sayfada **“Öğretmen Liselerinde ve Eğitim Enstitülerinde Can Güvenliği”** ve **“Körler Eğitim ve Kültür Derneği’nin TÖB-DER Üyelerine Duyurusu”** başlıklı yazılar yer bulmuş kendine. 7. sayfada **“Haberler”** başlıklı

bölüm var. Burada yer alan bazı haber başlıkları şöyle; “Faşist Militanlar Manavgat İlköğretim Müdürünü Dövdü”, “**Çanakkale’de Üç Üyemiz Açığa Alındı**”, “Can Güvenliği Bulunmadığı İçin 35 Kuruluş Yöneticisi Silah taşıma izni istedi”, “**Faşist Militanlar Yayladağ Şubemizin Camlarını Kırdı**”, “Maraş Eğitim Enstitüsü’ ne Haksız Olarak 40 Faşist Militanın Kaydı Yapıldı”, “**Can Güvenliği Olmadığı İçin Tokat Eğitim Enstitüsünde 150 Öğrenci Derslere Girmiyor**”, “Kıyımlar Ardahan’a Sıçradı”, “**Malatya Halkı Valiliğe Dilekçe Vererek Faşist Baskıları Protesto Etti**”

15 Şubat 1976 tarihinde çıkan TÖB-DER Gazetesi’nin sayısı **114**’tür. Manşetinde “**Şubelerimize Baskılar Sürüyor**” haberi, haberin alt başlıklarında ise “**Rize Şubemiz Faaliyetten Alıkonuldu**”⁵⁸⁵, “**Fatsa ve Kavak Şubelerimiz Kapatıldı**”⁵⁸⁶, “Faşistler Sungurlu’da İki Üyemizi Yaraladı.” Haberleri bulunmaktadır. “**Örgütümüze Yapılan Baskıları Kınayalım**”

başlıklı yazıda ise özetle şu görüşler dile getirilmektedir: “ (...) **6 Aralık** eylemleri bahane edilerek örgütümüze yönelik saldırılar yoğunlaştırıldı. (...) **Anti-demokratik Dernekler Kanunu’nun 45.maddesine** sarılan vali ve kaymakamlar sudan bahaneler yaratarak örgütlerimizi kapatmaya veya faaliyetten alıkoymaya çalışıyorlar. (...) Tüm ilericileri, yurtseverleri, demokratları demokratik ve politik örgütleri özellikle de TÖB-DER şubelerimizi, bu kapatma işlemini yürüten vali ve kaymakamları telgraflarla protesto etmeye çağırıyoruz.”

“Başyazı” da “**Görevimiz**” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Yazının sonuç bölümü şöyle;

“GÖREVİMİZ”

“İktidar iç ve dış çelişkilerinden dolayı bu gün en zayıf durumunu yaşamaktadır. İlerici ve demokratik güçlere düşen görev; faşist tırmanışı kurumsaltırmadan bu iktidarın yerine demokratik bir iktidarın iş başına

getirilmesidir. Gerici iktidarın çıkarmak istediği yasa tasarılarının engellenmesi için faşizmden zarar gören tüm güçlerle el ele verilmesidir.

Gericiliğe ve faşizme karşı olan tüm güçler; sosyalistler, demokratlar, solcular, sosyal demokratlar, radikaller önlerindeki acil görev için, bu güçleri birleştirecek bir eylem ve birlik programı yapmalıdırlar. Faşizme geçit vermeyecek en temel güç olan işçi sınıfı etrafında bu eylem ve birlik programını gerçekleştirmek ve hayata geçirmek yerine getirilmesi gereken ilk görevdir.”

2. sayfada **“Demokratik Kuruluşların Ortak Basın Duyurusu”**na yer verilmiştir. Aralarında TÖB-DER’in de bulunduğu 7 demokratik kuruluş memurlara uygulanacak olan katsayılarla ilgili olarak 29 Ocak 1976’da ortak basın açıklaması yapmıştır. Aynı sayfada Pazarcık Olayları nedeniyle MHP yetkililerinin TÖB-DER’i suçlamasını yayınlayan TRT’nin protesto edildiği basın metni ile 33 kişilik **“Parçalanan Ailelerin Listesi”** yayınlanmıştır.

3. sayfada TÖB-DER şubelerince hazırlanan ve ilçelerindeki baskıları, saldırıları anlatan **“Kahta Raporu”** ve **“Gazipaşa Raporu”** ile Binali Seferoğlu imzalı **“Katsayı Donduruldu”** başlıklı yazılar yer almaktadır. 4. sayfada Kenan Coşar’ın saldırıya uğradığı ve yaralandığı gelişmeleri anlatan **“Osmançık’ta Bir Günün Öyküsü”** yazısı ile TÖB-DER Genel merkezinin açıkladığı **“Muhasebe Raporu”** bulunuyor. 5. sayfada Sabri Kaçar tarafından hazırlanan **“Gümüşhane Raporu”** yer almıştır. 6. sayfada 180 kişilik **“Kıyım Listesi”** yayınlanmıştır. 7. sayfada **“Kongrelerini Yapan Şubelerimiz”** başlıklı listeye yer verilmiştir.⁵⁸⁷ Gazetenin son sayfasında **“Şubelerimize ve Üyelerimize Baskılar Sürüyor”** başlığında saldırıya uğrayan Kenan Coşar ve Hüseyin Çakmak’ın fotoğrafları ile **“Silvan Şube Başkanına Diyarbakır’da İşkence Yapıldı”**, **“Faşistler Ayvalık Şubemizi Bastı”**, **“Hekimhan’da Faşist Terör”** başlıklı haberler yer almaktadır.⁵⁸⁸

21 ŞUBAT İZMİR MİTINGİ

TÖB-DER Gazetesinin 115. sayısı 1 Mart 1976 tarihlidir. Bu sayı diğerlerinin aksine 8 değil, 4 sayfadır. Manşetinde fotoğraflı olarak **“TÖB-DER İzmir Şubesi’nin Düzenlediği Miting ve Yürüyüşle Hayat Pahalılığı ve Faşist Baskılar Protesto Edildi”** haberi bulunmaktadır. Haberden öğrendi-

ğimize göre; İzmir Şubesi **21 Şubat 1976**'da 10 binden fazla kişinin katılımıyla bir miting düzenlemiştir. Basmane'den başlayan miting, Cumhuriyet Meydanı'nda Genel Başkan Cemil Çakır'ın konuşmasıyla sona ermiştir. Mitingde **"141-142 Kalksın"**, **"Emek En Yüce Değerdir"**, **"Grevli Toplu Sözleşmeli Sendika Hakkımızı Alacağız"**, **"Katsayı 17 Olsun"**, **"Kahrolsun Faşistler"**, **"Teftişlerde Baskı De-**

ğil Rehberlik İstiyoruz" pankartlarının taşındığı miting olaysız dağılmıştır. Aynı sayfada **"Akpınar Öğretmen Okulunda Terör"** ve **"Pazarcık Şubesiyle İlgili Bir Belge"**⁵⁸⁹ yazıları da yer almaktadır. 2. sayfada **"Kongrelerini Yapan Şubelerimiz"** başlıklı yazıya yer verilmektedir.⁵⁹⁰ 3. sayfada 170 kişilik **"Kıyım Listesi"**ne yer verilmiştir. 4. sayfada **"Haberler"** başlığında sürgüne ve saldırıya maruz kalan üyeler bulunmaktadır.

13 MART ANKARA MİTİNGİ

TÖB-DER Gazetesi'nin **116.** sayısı **15 Mart 1976** tarihli'dir. Gazetenin 1.sayfasında fotoğraflı olarak **"Faşist Baskıları, Kıyımları Protesto Miting ve Yürüyüşünde Faşizm Lanetlendi"** manşeti bulunuyor. Haberde yer alan bilgiler özetle şu şekilde: "Aralarında **TÖB-DER, Ankara Tabip Odası, AYÖD, TİB, TUS-DER, TÜM-DER, TÜTED, TMMOB, TÜMAS, TÜRÖD** gibi demokratik kuruluşların da yer aldığı miting ve yürüyüş **13 Mart 1976** tarihinde Ankara'da yapılmış, 50 bini aşkın kişi miting ve yürüyüşe katılmıştır. Tandoğan Meydanı'nda toplanan kitle Kurtuluş Cermal Gürsel Meydanı'na kadar yürümüştür. On binlerce insan miting ve yürüyüş boyunca **"Bağımsız Türkiye", "Kahrolsun Faşizm", "Kıyımlara Son", "Katiller Bulunsun", "Sendika Hakkımız, Söke Söke Alırız"** sloganlarını haykırdı. Polis, miting ve yürüyüşü engellemek için afişleme ya-

pan, bildiri dağıtan yüzlerce kişiyi gözaltına aldı, işkence yaptı, mitinge gelen otobüsleri aradı. TRT ise on binlerce insanın toplandığı bu miting ve yürüyüşe haber bültenlerinde yer vermedi.”

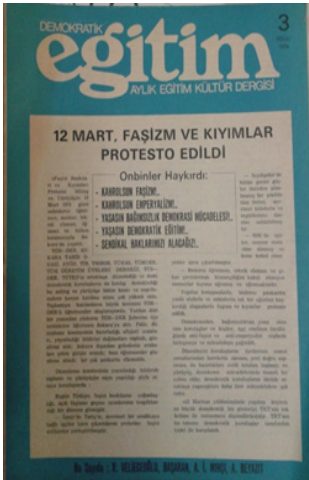
O tarihlerde TÖB-DER içerisinde kendilerine **“TÖB-DER Dayanışma Ekibi”** adını veren bir ekip tarafından aylık olarak yayınlanan **Demokratik Eğitim**⁵⁹¹ adlı dergide Düzenleme Komitesinin miting ve yürüyüşün yapılma nedenlerini anlatan bildirisi yayınlanmıştır. Mitingin yapılma nedenleri kısaca şöyle anlatılmaktadır: “Bu gün Türkiye, faşist baskıların yoğunlaştığı, açık faşizme geçme oyunlarının tezgahlandığı bir döneme girmiştir.

İzmir’de Tarih’te, devrimci bir sendikaya bağlı işçiler işten çıkartılarak yerlerine faşist militanlar yerleştirilmiştir.

Seydişehir’de bütün gerici güçler önceden planlanmış bir şekilde tüm ileri devrimci kitlelerin ve örgütlerinin üzerine saldırtılmıştır.

SSK’da işçiler, memur statüsüne alınmış ve bunu kabul etmeyenler işten çıkartılmıştır.

Binlerce öğretmen, teknik eleman ve çıkar çevrelerinin hizmetçiliğini kabul etmeyen memurlar kıyımına uğratılmış ve uğratılmaktadır. (...)⁵⁹²”

bile atanmamıştır.”

“Başyazı” da **“12 Öğrenciye 4 Öğretmen”** başlıklı yazı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle; *“Ülkemizde ilkokuldan üniversiteye kadar bütün eğitim kurumları bir düzensizliğin ve huzursuzluğun içindedir. Bu düzensizliğin ve huzursuzluğun nedeni ne öğrenciler ne veliler ne de öğretmenlerdir. Bunun nedeni egemen güçlerin eğitim kurumlarına bakış açılarının sakatlığı, okul öğretmen öğrenci üçlüsünü içeren planlı programlı ve sistemli bir çalışmanın yapılmayıp (...). Örneğin, Kastamonu Cide İlyasbey Köyü Ortaokulu’nda 12 öğrencinin bulunduğu okula 4 öğretmen görevlendirilmiş ancak 5 km ötede başka bir köyün 15 öğrencisi olması na rağmen bir öğretmen*

TÖB-DER Mitingi 13 Mart 1976

2. sayfada **“Haberler”** yer almaktadır. Burada yer alan bazı haber başlıkları şunlar; Genel Sekreter Binali Seferoğlu imzalı **“Basın Bülteni”**⁵⁹³, **“Ürgüp Şubemiz Faşist İşgal Altında”**⁵⁹⁴, **“Siverek’te Kıyım”**, **“Malatya’da Son Baskılar”**, **“Kütahya’da Kıyım Sürüyor”**, **“İki Öğretmen Dövüldü”**, **“Çorum’da TÖB-DER Üyelerine Soruşturma Açıldı”**⁵⁹⁵

3. sayfada **“TÖB-DER Pasinler Raporu”**, **“Diyarbakır Öğretmen Lisesi’ndeki Olaylar”**, **“Mercan’da Baskılar Sürüyor”**, **“Kars Şubemiz Arandı”**, 6 Mart miting ve yürüyüşü öncesi dağıtılan **“Halkımıza”** başlıklı bildirinin metni. 4. sayfada **Mustafa Gazalcı** imzalı **“Kıyımcıları Halka Şikayet Ediyorum”**, **Ertuğrul Özçağlar** imzalı **“Pamukpınar’da Son Durum”** yazıları yer bulmuş kendine. 5. sayfada **Aydın İpek**’in hazırladığı **“Öğretmen Yetiştirme Sorunu ve Köy Enstitüleri”** yazısı yer almakta. 6. sayfada yer alan bazı haber başlıkları da şunlar; **“Urfa’da Baskı ve Kıyım”**, **“DİSK 1 Mayıs’ı Kutlayacak”**, **“Uşak ve Acıpayam Şubelerimiz Arandı”** yazıları, 7. sayfada Kızılcahamam Yetiştirme Yurdunda idari baskıları anlatan **“Bir Tutanak”** başlıklı yazı ile **“Kongrelerini Yapan Şubelerimiz”**⁵⁹⁶ haberi bulunuyor. Son sayfada TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**’ın İSTA Ajansının 12 Mart ile ilgili sorularına verdiği cevaplar ile Çakır’ın 13 Mart Miting ve Yürüyüşünde yaptığı konuşmanın metni bulunuyor. Bu konuşmanın bazı bölümlerini belge olması açısından buraya aktarmayı faydalı bulduk: **“Bu alanda, faşizme karşı çelik bir yumruk gibi toplanan arkadaşlarım. Ülkenin namuslu ve yiğit insanları. Buradan, bu alandan faşistlerin kahpece cinayetlerine kurban giden öğretmenlerin; Battal Öz’ün, Ali Genç’in, Hasan Şimşek’in, Hikmet Demir’in, Murat Gökten’in kanlarıyla sulanan mücadelenin kinini haykırıyorum. (...) Bütün bu baskı ve saldırılar iç ve**

dış sömürü sürsün diyedir. (...) Emperyalizm ve faşizm bizim halkımızın, bütün dünya halklarının örgütlü mücadelesinin zaferiyle yenilecektir. (...) Kahrolsun Emperyalizm, Kahrolsun Faşizm, Yaşasın Halkımızın Kurtuluş Mücadelesi.”

Gazetenin 117. sayısı 1 Nisan 1976 tarihli. Manşetinde “**Sendikal Haklarımızı Söke Söke Alacağız**” afişi ile Türkiye Öğretmenlerine Çağrı metni bulunmaktadır. Bu çağrı metninde “Faşist Baskılar Azgınlaşarak Devam Ediyor, **Öğretmenler!** Grevli Toplu sözleşmeli Sendika hakkımız için, **Eğitimin demokratikleştirilmesi için**, MEYAK adına gasp edilen paralarımızı geri almak için, **Kıyım ve**

ailelerimizin parçalanmasına dur demek için, Yöneticilerimizi seçmemiz için, **Okullarda can güvenliğinin sağlanması için**, Hayat pahalılığına karşı örgütlü mücadele için, **İşçi-Memur ayırımına son vermek için** Türkiye **Öğretmenlerinin Örgütü TÖB-DER’de Örgütlenelim.**” gibi talepler dile getirilmektedir. “**Başyazı**”nın konusu ise “**Kıyımlar**” yazıda özetle; hayat pahalılığı ve artan fiyatların tüm çalışanlarda ve özellikle öğretmenlerde yarattığı travmalara değinilerek, sürgün ve kıyımların arttığına dikkat çekilen yazı şu cümlelerle sona eriyor: “**TÖB-DER çatısı altında toplanalım. Tek güç, tek yumruk olalım. Kitlelerle birlikte sermayenin en kanlı, en zalim diktası olan ve tırmanışa geçen faşizme “hayır” diyelim. Çağımızın örgütlü mücadele çağı olduğunu unutmayalım.**”

Gazetenin ön yüzünde bulunan haberlerden bazıları şöyle; “**Sungurlu’da Faşist Öğretmenler Bir Öğrenciyi Bıçakladılar**”,⁵⁹⁷ “**Erzurum Eğitim Enstitüsü’nde Terör**”,⁵⁹⁸ “**Hayali Bir Okula Sürgün**”,⁵⁹⁹

2.sayfada ki “**Haberler**” başlığı altında şu haberlere yer verilmektedir: “**Kırşehir Şubemiz üyesi Mehmet Toprak Zorla Karakola Götürülerek Dövüldü**”, “**İskilip Şubemiz Ateşe Verildi**”, “**Hanak Şube Sekreterimiz Sürüldü**”, “**Kadıköy Şubesi Üyemiz İhsan Zağlı’ya İşkence Yapıldı**”, “**Meriç Şube Yöneticilerinin Tümü Sürüldü**”, “**Mazgirt Şubemiz Valilikçe Kapatıldı**”, “**Bursa Şubemiz Arandı**”, “**Karakoçan Şubesi Raporu**” ve “**Şubelerimiz Ortak Bildiri Yayınladı**”⁶⁰⁰

TÖB-DER Mitingi 13 Mart 1976 Ankara

3. sayfada Nadir Selvi imzalı “Uzmanlık, Eğitim Uzmanlığı ve Bizdeki Uygulama” başlıklı yazı yayınlanmıştır. 4 ve 5. sayfada fotoğraflı olarak “Faşist Baskıları ve Kısımları Protesto Miting ve Yürüyüşü Anti-Faşist Eylem Birliğinin başarılı Örneği Oldu” Başlığıyla 13 Mart Mitingi hakkında bilgiler verilmektedir.⁶⁰¹

6. sayfada TÖB-DER Genel Merkezince yayınlanan “Muhasebe Raporu” ve Yeni Toplum Dergisi’nin tanıtımı bulunuyor. 7. sayfada TÖB-DER Genel Merkezi tarafından yayınlanan 19 Mart tarihli “Basın Bülteni”ne yer verilmiştir. 8. sayfada ise “Bir Kitap Düşmanının Yaptıkları”⁶⁰² başlıklı yazı bulunmaktadır.

TÖB-DER Gazetesi’nin 118. sayısı 15 Nisan 1976 tarihli. Manşetinde fotoğraflar eşliğinde şu haberler göze çarpmaktadır: “Faşist sermaye cephesi, sömürsünü devrimcilerin cesetlerini çiğneyerek sürdürmek istiyor” Ankara’da kimi emniyet görevlilerinin ve faşist komandoların silahlı saldırısında üç öğrenci öldürüldü; çoğu ağır yüzlercesi yaralandı. Polis cenazelerin ikisini kaçırdı. Hakan Yurdakuler’in cenaze töreninde on binlerce kişi, faşizmi ve cinayetleri kınadı.

Kars TÖB-DER Üyesi Bir Öğretmenin Cenaze Töreni

“Faşizm, akıttığı kanda boğulacaktır” bu manşet haberin yanında öldürülen üç devrimciden **Burhan Barın, Eşarı Oran ve Hakan Yurdakuler**’in fotoğrafları bulunmaktadır. Bu başlıklar altında TÖB-DER’in takınacağı tavır şu şekilde açıklanmaktadır: “Faşist olmayan bütün güçler, emperyalizme, faşiz-

me karşı bağımsızlık ve demokrasi için örgütlü mücadele. Faşist tırmanışa karşı yüzbinlerin katılacağı kitle eylemleri...”

Aynı sayfada bulunan **“Başyazı”**’nın başlığı **“MC Kimden Yana?”** Bir başka haberin başlığı ise **“DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce’yi Kaybettik”** 2. sayfadaki **“Haberler”** başlıklı bölümden göze çarpan bazıları şu şekilde: **“Niğde’de MHP Rozetli Bir Okul Müdürü Çekiçle Bir Öğretmeni Öldürmek İstedi”**, **“Egemen Güçler Gerger Şubemiz Yöneticilerine Karşı Tertibe Giriştiler”**, **“Araç Şubemiz Yöneticileri Hakkında Soruşturma Açıldı”**

“Gaziantep TÖB-DER Şubemizin Tabelası Bu Kez de Yeşile Boyandı”, **“Beni Köşe Bucak Savuran Egemen Güçler, Soylu İdealimi Hiçbir Zaman Değiştiremeyeceklerdir”**⁶⁰³

3. sayfada yer alan başlıklar da şunlar: **“Pazarlık Olaylarını Tezgahlayanlar, Bu Kez de Besni’ye El Attılar”**,⁶⁰⁴ **“Öğretmenlere Hakları Olan Mahrumiyet zammı Verilmiyor, TÖB-DER Yasal Yollara Baş Vuracak”** 4. sayfada **“TC Emekli Sandığı Yasasında yapılmak istenen değişiklik nedir, ne olmalıdır?”** başlıklı yazı bulunuyor. 5. sayfada **“Ağrı Kız Öğretmen Okulu Müdürünün Marifetleri”**,⁶⁰⁵ **“Kırşehir’de Öğretmen Döven Polis Mahkum Oldu”**, **“Ovacık Şube Başkanı Ebubekir Pamukçu Tahliye Edildi”**,⁶⁰⁶ **“Tüm Yurtseverler Faşizme Karşı Mücadeleye Çağrıldı”**⁶⁰⁷

6. sayfada **Nedim Şahhüseyinoğlu** imzalı **“Her Şey Demokratiktir”**, **Hasan Basri Aydın** imzalı **“Bir Ortak Arıyorum”**⁶⁰⁸ yazıları yer almaktadır. 7. sayfada **“Kıyımlar Yoğunlaşarak Devam Ediyor”** başlığı altında öğretmenlere yönelik baskı ve sürgünler örneklenerek anlatılmaktadır. 8. sayfada **“Pertek’te Öğretmenler Gözaltına Alındı”** haberi bulunuyor.

TÖB-DER 1976’DA 1 MAYIS MİTİNGİNE KATILIYOR

TÖB-DER Gazetesi’nin 119. sayısı 1 Mayıs 1976 tarihinde çıkmıştır. Gazetenin manşetinde **“Yüzbinlerce İşçi ve Emekçi 1 Mayıs İşçi Bayramı’nı Coşkuyla Kutladı”** yazısı mitinge ait fotoğraflarla birlikte verilmiştir.⁶⁰⁹

Bu başlığın altında verilen bilgilerin bir kısmını özetleyerek buraya aktarmayı uygun gördük: “DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler**; bu gün ülkemizde Amerikan emperyalizminin desteklediği faşizme fırsat arayan vatan ve halk düşmanı bir iktidar vardır” dedi. Burjuvazinin 52 yıllık yaşağını ve **Bahar Bayramı** yalanını yırtan işçi sınıfımız, ilk kez yüzbinlerin oluş-

turduğu, tek ses ve tek yürek dev bir koroyla İstanbul’un yerini göğünü inletti. Binlerce TÖB-DER’linin Taksim alanına girişini coşkuyla karşılayan işçiler **“Öğretmen Kırımına Son”** diye haykırdılar. Sloganlar kitlelerin özlemini yansıtıyordu. Kitleler, **Faşizme Geçit Yok**, Bağımsız Türkiye, **Yaşasın DİSK**, Dünyanın Bütün işçileri Birleşin, **İş Ekmek Hürriyet-Sömürüye Nihayet sloganları attılar.**” Ön yüzdeki **“Başyazı”**nın başlığı da **“1 Mayıs”** Bu yazıda dünyada 1 Mayıs’ın ortaya çıkışı anlatılarak ; **“1890 yılından itibaren bütün ülkelerin işçileri, her yıl 1 Mayıs’ı dünya işçi sınıfının en köklü ve her yıl daha da zenginleşen geleneklerinden biri olmuş ve işçi bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır.”** denilmiştir.

2. sayfanın manşeti ise **“Kırım Tırpanı İşliyor”** şeklinde. Bu başlık altında yer alan bazı haberler şunlar: **“Egenin tüm demokratik ve ilerici örgütleri Salihli TÖB-DER mitingine katıldı.”**,⁶¹⁰ Bitlis TÖB-DER şubesinin hazırladığı **“Bitlis Olaylarının İcyüzü”** ile **“İki Şubemiz Kapatıldı.”**,⁶¹¹ **“Çankırı’da Öğretmen Kırımının Baş Sorumlusu Validir.”**

3. sayfada ise **“Arguvan Şubemiz Kapatıldı”**, **“Nusaybin Şubemiz Kapatıldı”**,⁶¹² **“Egemen Güçler Samandağ Lisesinde Alevi-Sünni Çatışması Çıkarmaya Çalışıyorlar”**, **“TÖB-DER’in Düzenlediği Mitinglere Halkın İlgişi Büyüktü”**,⁶¹³ **“Başbakan Demirel’in Kamuoyuna Yanlış Bilgi Verdiği Açıklanmıştı”**⁶¹⁴

4 ve 5. sayfalarda **“Eğitimde İlerleme- Barış ve Öğretmenlerin Uluslararası Birliği”**⁶¹⁵ başlıklı bir yazı ile **Ahmet Karakaş** imzalı **“Öğretmenlerin Kadro Sorunu ve 1897 Sayılı Yasa”** yazısı yer almaktadır. 6. sayfada TÖB-

DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**'ın **"Ulusal Egemenlik ve Çocuklarımız"** başlıklı basın bildirisi bulunmaktadır. Bu bildiride kısaca şu görüşlere yer verilmektedir:

"Ulusal Egemenlik ve Çocuklarımız"

"Egemenlik Bayramında, emperyalizmle bütünleşmiş tekelci burjuvazinin egemenliği yerine, emekçi halkın egemenliğini savunanlar ağır baskılar ve zulümler altındadır. Çocuklarımızın aydınlık geleceği için mücadele eden öğretmenler faşist sermaye cephesinin cinayetlerine kurban gidiyor. (...) Çocuklarımızın çağdaşları, sosyalist ülkelerde (yeni bir insan tipi olarak) doğuyorlar. Onlar sömürü nedir, kölelik nedir, özel mülkiyet nedir, işsizlik nedir, enflasyon nedir, sınıflar nedir vb.sorunları akıllarına bile getirmeden her türlü sosyal garanti içinde yaşıyorlar. (...) "

9 Mayıs 1976 tarihli gazetelerde TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır'ın bir basın açıklaması bulunmaktadır.⁶¹⁶

7. sayfada **"Kıyım Tırpanı İşliyor"** başlıklı bölüm var. Buradaki başlıklardan bazıları **"Bursa'da Üyelerimize Karşı Baskılar Artıyor"**, **"TÖB-DER Ağrı Şubesine Patlayıcı madde Atıldı"**, **"TÖB-DER şubelerinin getirttiği Kurban ve Alpagut Olayı** adlı Oyunlar Oynatılmadı" şeklinde. 8. sayfada da şubeler üzerindeki baskılar ve kıyılan öğretmenlerle ilgili haberlere yer verilmiş.

TÖB-DER gazetesinin **120.** sayısı **15 Mayıs 1976** tarihini taşımaktadır. Manşetinde sürgün edilen, görevden alınan öğretmenlerin haklarını geri alabilmek, yapılan haksız uygulamaları durdurabilmek için başvurduğu Danıştay Başkanı **İ. Hakkı Ülgen**'in bir demeci bu-

lunuyor. Ülgen, **"Danıştay Kararlarını Uygulamayan İktidar, Anayasayı**

ihlal Ediyor”,⁶¹⁷ **“Başyazı”** da **“Ortaöğretimde Kargaşayı Çözenler”** başlıklı yazıda Hürriyet Gazetesi’nde **Cüneyt Arcayürek**’in yazdığı bir yazı eleştirilmektedir. Bu yazıda özetle “Bakanlık Teftiş Kurulu valilere bir yazı göndererek liselerdeki anarşik olaylara hangi örgütlerin yön verdiğinin araştırılarak Bakanlığa gönderilmesi istenmiştir. MC (Milliyetçi Cephe) valileri de fırsattan istifade TÖB-DER’i suçlamışlardır. Başyazı’da bu tutum eleştirilmektedir. Ön sayfada İlerici Kadınlar Derneği (İKD)’nin bir el ilanı ve açıklaması yer almıştır. El ilanında **“Faşizmin analara hediyesi... Evlat Acısı”** yazmaktadır. İKD’nin açıklamasında ise **Anneler Günü** eleştirilmekte ve şöyle denilmektedir: **“Anneler Günü Para Babalarına Yeni Karlar Sağlama Günü Haline Getirilmiştir.”**

2. sayfada ise sürgün ve kısımlara atfen atılmış bir başlık görmekteyiz: **“Bir gider bin geliriz, beni sürmek kurtuluş mu?”** başlığın altında “MC’nin iş başına gelmesinden bu yana Isparta’da 48 öğretmen kıyıldı”, **“Öğretmenlerinin Sürülmesini Protesto Eden Öğrencilere Ceza Verildi”**,⁶¹⁸ “Valinin Kapattığı Rize TÖB-DER Şubesi Açıldı”, **“Niksar Şube Yöneticileri Tutuklandı”**, **“TÖB-DER Urfa Şubesi Polis Tarafından Arandı”** **“Ulusal Egemenlik Bayramında Çardak Kaymakamı TÖB-DER’li Öğretmeni Dövdü”**,⁶¹⁹ “Egemen Güçler Ulusal Bayramlara Karşı Çıkıyorlar”⁶²⁰

TÖB-DER GENEL BAŞKANININ CUMHURBAŞKANI VE İÇ İŞLERİ BAKANINA YAZDIĞI MEKTUP

3. sayfada **“Eğitim Faşistleştirilme Sürecinde”** başlığıyla verilen yazı TÖB-DER Genel Başkanı **Cemil Çakır**’ın Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk** ve İçişleri Bakanı **Oğuzhan Asiltürk**’e gönderdiği iki mektuptur. Bu mektuplarda Çakır özetle şu görüşleri dile getirmiştir:

“İnsanların en doğal ve en vazgeçilmez haklarının başında yaşama hakkı gelmektedir. Ne var ki, bugün ülkemizde her zamankinden daha çok insanların yaşama hakkına pervasızca saldırılmakta; yurtseverler yakalanmakta ve öldürülmektedir. “Milliyetçi Cephe” işbaşına geldiğinden beri, öğretmenlerimiz üzerinde sürekli bir kıyım politikası yürütmektedir. (...) Çözüm: Milli Eğitimdeki faşist yuvaların dağıtılması ve eğitimin demokratikleştirilmesidir. Sürülen, açığa alınan, ailesi parçalan, görevine son verilen bütün öğretmenler derhal eski görevlerine

dönmeli ve öğretmen kıyımı durdurulmalıdır. Bütün kurumlarda öğretim özgürlüğü ve can güvenliği sağlanmalıdır. (...) TÖB-DER, işçi-memur ayrımını reddetmekte, öğretmenlere sendika ve grev hakkı verilmesini istemektedir. (...) Bizim ülkemizde de sömürüye ve zulme karşı bağımsızlık ve demokrasi için mücadele edenler, mutlaka muzaffer olacaktır. Bu şerefli mücadelede TÖB-DER yerini bütün gücüyle almıştır. Almaya devam edecektir.”

Gazetenin 4 ve 5. sayfalarında **Nadir Selvi** imzalı **“Alt Özel Sınıfl Sorunu”** başlıklı yazı ile Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi öğretim üyelerinden **Doç. Dr. Hasan Peşmen, Doç. Dr. Turgut Başkan, Doç. Dr. Mustafa Korkmaz** ve **Doç. Dr. Timur Karaçay**, Fen Fakültesi Başkanlığına bir dilekçeyle başvurarak üniversitede yaşanan bazı gelişmelerden duydukları kaygıyı dile getirerek görevlerinden istifa ettiklerini açıklayan yazıya yer verilmiştir.

6. sayfada **“TÖB-DER’in, Ortaöğretimdeki Son Yönetmelik Değişikliği İle İlgili Açıklaması”** ile **“Komandolar, Bingöl’de Öğretmenlere ve Hal-ka Silahlı Saldırı Düzenledi”** başlıklı yazı bulunmaktadır. 7. sayfada **“MC Döneminde Faaliyetten Alınan TÖB-DER Şubeleri”**nin listesine yer verilmektedir.⁶²¹

8. sayfada ise **“Milli Eğitim’de İlkeliğin, Yasa Tanımsızlığın Bu Kerteye Geldiği Görülmemiştir”** başlığı altında bazı usulsüz atamaların belgeleri yayınlanmıştır.

Bu arada TÖB-DER Ödemiş’te 8 Mayıs 1976 tarihinde bir miting düzenlemiştir. Miting gazetelerde **“TÖB-DER’in Ödemiş Mitingi Olaysız Geçti”** başlığıyla şu cümlelerle yer almıştır: **“TÖB-DER Ödemiş Şubesiyle Ödemiş Kültür ve Dayanışma Derneği’nin** müşterek düzenledikleri **Hayat Pahalılığının ve Faşizmi Kınama Mitingi** olaysız geçti. Miting saat 13’te Saraçoğlu Stadı’nın önünde başladı. Burada yapılan konuşmalarda hükümetin tutumu eleştirildi. Konuşmacılar hayat pahalılığının arttığını, MEYAK kanununun çıkarılmadığını belirttiler ve hükümetin iş başına geldiğinden beri memurlar lehinde bir kanun çıkartmadığını belirttiler. Daha sonra çeşitli sloganlar bağırarak Mithatpaşa Caddesi’nden geçen öğretmenler ve öğrenciler İstasyon Caddesinde dağıldılar.”⁶²²

122. sayı 15 Haziran 1976 tarihli. Manşetinde “Onlar, Kendilerinden Yana Olmayan Herkese Düşman” başlıklı bir yazı bulunuyor. Yazıda özetle: “Kamuca şurası kesinlikle bilinmekte ve kabul edilmektedir ki, özellikle devlet dairelerinin yöneticilik kadrolarına, sermayenin siyasi örgütü olan MC’nin sadık uşaklığını yapabilecek kişiler getirilmiştir. Bunlar MC’nin, MC’de sermayenin maşasıdır” denilmekte ve yönetici konumundaki görevlilerin haksız uygulamaları anlatılmaktadır.

CHP GENÇLİK KOLLARININ TÖB-DER İLE İLGİLİ RAPORU

“Başyazı”da “İlk ve Orta Öğretimde Tamamlama Kursları” başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Ön sayfada TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır imzalı “CHP Gençlik Kolları Raporu Üzerine” başlıklı yazı yer almaktadır. Yazıda özetle şu görüşler açıklanmaktadır:

“Son günlerde CHP Gençlik Kolları tarafından hazırlanan bir gizli raporda bazı örgütlerin bazı kuruluşlarla birlikte TÖB-DER’e de el attığı, bu örgütlerin Ünye, Çarşamba, Niğde, Fatsa TÖB-DER şubelerini ele geçirdiği iddia edilmiştir. Bu iddialara diyeceğimiz şudur:

TÖB-DER ilerici, demokrat, yurtsever, devrimci öğretmenlerin ekonomik-demokratik mücadele örgütüdür. (...) TÖB-DER’in nasıl yönetileceği tüzük ve yönetmeliklerde yazılıdır. TÖB-DER hiçbir kuruluşun etkisinde değildir. Hiçbir kuruluşla organik bağı yoktur. Bütün kuruluşlara karşı örgütsel bağımsızlığını titizlikle korur. (...)”

Gazetenin 1. sayfasında “Valilerin Kapattığı Şubelerimiz Mahkeme Kararıyla Açılıyor”,⁶²³ “Bir Öğretmeni Dövüp Öldü Diye Yol Kenarında Çukura Attılar” haberleri göze çarpmaktadır. 2. sayfada “Ezenle ezilen var oldukça sürüp gider bu kavga” başlığıyla kıyım haberlerine yer verilmektedir. Burada yer alan bazı başlıklar şunlar; “Kars Hanak’ta 9 Öğretmen Sürüldü”, “İktidarın Müfettişi Öğretmeni de Kendisi Gibi Bağımlı Hale Getirmek İstiyor”,⁶²⁴ “TÖB-DER Karkoçan Şubesi Valilik Tarafından

Kapatıldı” 3. sayfada yer alan başlıklar şunlar: “Vali Bey ve Danıştay Kararı”,⁶²⁵ **“Milas Lisesi’nde Baskılar Artıyor”**, “Tüm dar gelirliiler ağır bir ekonomik baskı altındadır”⁶²⁶

4 ve 5. sayfalarda **“İlkokul Öğretmenleri Sağ-
lık ve Sosyal Yardım Sandığı”** başlığında (İLK-
SAN)’nın tanıtımı yapılmaktadır.⁶²⁷ 6. sayfada
**“Sürülen arkadaşlarımızdan 295’i için Danış-
tay’dan Yürütmeyi Durdurma Kararı Geldi”**,
**“Konya Valisi Öğretmenlerin Binasına Göz Dik-
ti”**⁶²⁸ başlıklı yazılar bulunuyor. 7. sayfada İsmail
Göldaş imzalı **“Müfettişler sürgündeki yurtsever
öğretmenleri istifaya zorluyor”** başlıklı yazıya
yer verilmiştir. 8. sayfada **“Ankara Valiliği, bir de-
meci nedeniyle Cemil Çakır hakkında soruştur-
ma açtı”**⁶²⁹

III. OLAĞAN KONGRE HAZIRLIKLARI SÜRÜYOR

1 Temmuz 1976 tarihinde çıkan **123** sayılı TÖB-DER Gazetesi’nin manşetinde **“3. Olağan Kongre Hazırlıkları Sürüyor”** haberi bulunuyor. Yazıda kongrenin **24-26 Temmuz 1976** tarihlerinde Ankara’da yapılacağı belirtilerek özetle şu görüşlere yer verilmektedir: **“Öğretmen örgütçülüğünde daha ileri ve yapıcı kararlar alacağı umulan kongremize, tüm demokratik ve ilerici kuruluşlar konuk olarak çağrılacaktır.”**

“Başyazı”da “MC Tüm Eğitim Kurumlarını İşgal Etti” başlıklı bir değerlendirme yazısı var. Bu yazıda özetle şu görüşler yer almaktadır: **“Sermayenin oluşturduğu MC’nin iktidara gelmesinden sonra öğretmenler, diğer emekçi sınıf ve tabakalar üzerindeki baskı ve tahakküm daha da yoğunlaşmıştır. 5 bin öğretmen görevden alınmış, binlerce öğretmen ailesi parçalanmış, 7 öğretmen öldürülmüş, okullarda tam bir terör havası estirilmiştir. (...) MC, 1976 yılında katsayıyı dondururken fiyatları**

serbest bırakmıştır. (...) Öğretmenlerin %70'inin maaşı 2 bin liranın altındadır. Fiyatlar 1970-1975 yılları arasında % 160 artarken, maaşlar % 35 artmıştır. (...)

Ancak bu baskı ve zulümler, adam öldürmeler, sömürü üzerine kurulu faşist yönetimlerin sonsuza kadar yaşamasına yetmeyecektir. İşçi sınıfının önderliğinde emekçi sınıf ve tabakalar iktidara gelecek, gerçek demokrasiyi kuracak okullarda ve diğer kamu kurumlarındaki işgal kaldırılacak, emeği sermayenin boyunduruğundan kurtaracak, insanın insanı sömürmesine son verecektir. Bu sona giden yol kuşkusuz taşlıdır, yokuştur, ama sonu zaferdir."

Gazetenin 1. sayfasında yer alan diğer bir başlık ise **"Tonguç Anıldı"** şeklindedir.⁶³⁰ 2. sayfada **"Baskılar Devam Ediyor"** başlıklı bölüm bulunuyor. Burada yer alan bazı haber başlıkları şu şekilde: **"Besni Lisesi'nde Ülkücü Öğrencilerin Yalancı Tanıklığıyla Komünizm Propagandası Yaptıkları İddia Edilen Öğretmen ve Öğrenciler Serbest Bırakıldı"**, **"Türkiye'de İlk Kez TÖB-DER Şubesini Kapatın Kaymakam Teneke Çalınarak Uğurlandı"**⁶³¹ **"Karapınar'da Öğretmenlere TÖB-DER Üyesi misiniz? Soruşturması"**⁶³² 3. sayfada **"Sosyal Güvenlik Kurumu mu, Sosyal Güvenlik Kurumu Soygunu mu?"**, **"Baskılar Yoğunlaşırken"**, **"Bir Seçimin Ardından"**⁶³³ başlıklı yazılara yer verilmiştir. 5. sayfada **"Rakamlarla İLKSAN"** ve **"Yan Ödemeler Bir Avuç Yöneticiye Yaramaktadır"** başlıklı yazılar bulunuyor. 6. sayfada öğretmenlere yönelik baskı ve sürgünlerle ilgili yazılar bulunmakta ayrıca Danıştay'dan yürütmeyi durdurma kararı alan 100 öğretmenin adlarının bulunduğu listeye yer verilmiştir. 7. sayfada **"Baskılar Öğretmenlerin Örgütlü Mücadelesini Durduramaz"** başlığında Kızılcahamam'da öğretmenlere yönelik baskılar anlatılmaktadır. 8. sayfada ise **"39 Aylık Maaş Farkları"** başlıklı yazıya yer verilmiştir.

Tob-Der'in 1976'da katıldığı mitinglerden biri.

TÖB-DER Gazetesi'nin 124. sayısı 15 Temmuz 1976 tarihli dir. Manşetinde **"TÖB-DER, DİSK'in DGM'ye Karşı Yürüttüğü Mücadelenin Yanındadır"** yazısı okunmaktadır. Genel Başkan **Cemil Çakır**, MC (Milliyetçi Cephe) Hükümetinin yasalastırmaya çalıştığı DGM (**Devlet Güvenlik Mahkemesi**)lere karşı başını DİSK'in çektiği toplumsal mücadeleye TÖB-DER'in de aktif bir biçimde katılacağını yaptığı bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurmuştur.⁶³⁴ Gazetenin **"Başyazı"**sında **"III. Olağan Kongreye Giderken"** başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle şöyle denilmektedir:

"TÖB-DER, 3 Eylül 1971 tarihinde kuruldu. Bu süre bir meslek örgütü için az sayılabilir. Ancak, TÖB-DER'in kurulduğu politik ortam ve bu politik ortamın TÖB-DER ve diğer aydınlar üzerindeki faşist baskıları dikkate alınırsa, gerçekten 6 yılın az olmadığı daha iyi anlaşılır. (...) TÖB-DER inançlı, kararlı ve örgütlü yürüttüğü mücadelesi ile grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkının alınması yolunda azımsanmayacak bir mesafe kaydetmiştir. Üyelerimiz bu dönemde örgüt içi eğitimden geçirilmiş ve kamuoyu yaratılmıştır. (...) MC, hiçbir dönemde eşine rastlanmamış oranda kıyım ve zulüm yapmıştır. Tüm eğitim kurumlarındaki ilerici, demokrat ve devrimci öğretmenler görevlerinden alınmış, aileler parçalanmış, öğretmenler dövülmüş ve öldürülmüşlerdir. Sevindirici olan şudur; bunca baskı ve saldırılar öğretmenleri yıldırmamış, şube ve üye sayımız artmıştır. (...) 24-26 Temmuz'da Ankara'da toplanacak III. Olağan Kongremizden güçlenerek çıkacaktır. (...)"

Gazetenin ön yüzünde **"DİSK'in Uyarısı"** ve **"Ülkücünün İhbarı"**⁶³⁵ başlıklı yazılara da yer verilmiştir.2.sayfada **"DGM'ye Karşı Eylem Birliği"** başlıklı yazı göze çarpmaktadır. Bu yazıda aralarında **TÖB-DER, TÜM-DER, TÜTED, TİB, TMMOB, AYÖD, TÜMÖD, TÜS-DER, ÇHD** ve **ATO'**nun bulunduğu kuruluşların DİSK'in başını çektiği DGM'lere karşı yürütülen mücadeleye destek olacakları belirtilmektedir. Aynı sayfada **"Adıyaman/Gölbaşı Lisesi'nde Terör"**, **"Bayan Öğretmene Saldıran Ülkücü"**⁶³⁶ ve **"FİSE'nin III. Olağan Genel Kurula Gönderdiği Mesaj"** bulunmaktadır. Mesajı tarihi bir değeri olduğu için buraya aynen aktarmayı faydalı buluyoruz: Genel Sekreter Daniel Retureau imzasıyla gönderilen 5 Temmuz 1976 tarihli mesaj şöyledir:

FİSE’NİN TÖB-DER’e GÖNDERDİĞİ MESAJ

“Sevgili Dostlar,

Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu 13 milyon öğretmen adına genel kurulunuza en sıcak selam ve başarı dileklerini iletmenin mutluluğu içindedir.

FİSE, uzun yıllardan beri, Türkiye’nin eğitimcileriyle dostça dayanışmasını ve ilişkilerini sürdürmektedir. Sizlerin eğitimin demokratikleşmesi için, daha iyi hayat şartları için ve baskılara karşı sürdürdüğünüz mücadelede daima yanınızdayız.

TÖB-DER’de örgütlenmiş Türkiye öğretmenlerinin sendikal haklarının kazanılması mücadelesinin ülkenizde ve uluslararası planda ileri boyutlara ulaşması ve zaferle sonuçlanmasını temenni ediyoruz.

Genel Kurulun bütün delegelerine kardeşçe selamlar...”

3. sayfada **Azimet Köylüoğlu** tarafından kaleme alınan **“Tarımsal Sömürü ve Pamuk”**, 4. sayfada ise **Muhsin Çetin** imzalı **“İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığının Geleceği”**, 5. sayfada **Mahmut Caferoğlu** imzalı **“İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı ve Biz”** ve **Ebubekir Pamukçu** imzalı **“En Dürüst Tavrı”** başlıklı yazılar bulunmaktadır.

6. sayfada **“39 Aylık Maaş Farkları”** ile **“Bu İş İçin Size TÖB-DER Para Verdi mi?”**⁶³⁷ başlıklı yazılar, 8. sayfada **“TÖB-DER III. Olağan Genel Kurul Toplantısı’nın Gündemi”** ile **“Sandığın Defter Fabrikası”** yazılarına yer verilmiştir.

Genel Kurul öncesini Kongrede Genel Başkan seçilecek olan **Gültekin Gazioğlu** şöyle anlatmaktadır:

“TÖS döneminde başlatılan öğretmen kıyımı artarak sürdürüldü. TÖB-DER bölge toplantıları basılıyor, binaları zaman zaman saldırıya uğruyor,

TÖB-DER Genel Kurulu 1976

pek çok üyemiz canından oluyordu. Böyle bir ortamda yeni üye kazanmamız pek olanaklı değildi, korku egemendi. Var olanı korumak bile büyük başarıydı. Üye sayımız 120 bin civarında dondu. Zamanla yönetim anlayışımız farklılaşıyor, grupsal yaklaşımlar keskinleşiyor, yeni gruplar oluşuyordu. (...) III. Genel Kurula girilirken artık TÖB-DER'de yeni bir oluşum gerekiyordu. Genel Kuruldan

bir ay önce Ankara'ya geldim. TÖB-DER'de sosyalistlerin oluşturduğu bir ittifakın yönetime gelmesi isteniyordu. Demokratik Merkeziyetçiler (**TSİP**), Demokrasi İçin Birlik (**TİP**), Birlik Dayanışma (**TKP**) ve Özgürlük Yolu gruplarının ittifakı gerçekleşirse hem güçlü bir yönetim oluşacak, hem de ideolojik yapıları yakın olan gruplar arasında birliktelik sağlanacaktı.

Son bir yıl içinde bizim grup (Demokratik Merkeziyetçiler) yurt çapında hayli güçlenmişti. En büyük grup görünümündeydi. Öyleyse genel başkan bizim gruptan olmalıydı. (...) Dörtlü ittifak görüşmeleri gece gündüz devam etti., anlaşılmadı. Üçlü görüşmeler de çıkmaza girdi. Sonunda ikili ittifak kuruldu. Demokratik Merkeziyetçiler ve Özgürlük Yolu.⁶³⁸ Seçimlerde Demokrasi İçin Birlik grubu Halkçı Eğitimciler'le (CHP) ittifak oluştu. Birlik ve Dayanışma grubu bizim ittifakı destekledi. Maocu gruplar⁶³⁹ ise diğer ittifakı destekleyeceğini açıkladı. Devrimci öğretmen⁶⁴⁰ ve Devrimci Demokratik Birlik⁶⁴¹ grupları seçimlere tek başlarına girdiler. Bu duruma göre şanslar eşitti. Kurultay önce önemli kararlar aldı, gerekli tüzük değişikliklerini yaptı. (...) Seçimi 25 farkla bizim ittifak aldı.⁶⁴² Bir teşekkür konuşması yaptım. Arkadan İlhan Alkan güzel bir konuşma ile destek vaat etti. (...) Önce bazı ilke kararları aldık. Oy çokluğu ile değil, ikna yöntemini kullanarak ittifak ile kararlar alacaktık."⁶⁴³

III. OLAĞAN KONGRE YAPILIYOR

III. Olağan Kongre nedeniyle **125-126.** sayılar bir arada çıkarılmıştır. Tarih olarak **1-15 Ağustos 1976** tarihlidir. Gazetenin manşetinde **“TÖB-DER 3. Olağan Kongresi Yapıldı”** başlığıyla kongre haberleri ve fotoğrafları yer almaktadır. Kongrenin değerlendirmesi ile ilgili yazıda özetle şu bilgilere yer verilmektedir. “24-26 Temmuz 1976 günlerinde yapılan Kongremiz, yüzlerce öğretmen, genç ve diğer demokratik kuruluş temsilcileri tarafından izlendi. (...) Kongremize **Vietnam’**dan, **Kore’**den, **Angola’**dan, **Macaristan’**dan mesajlar gelmiştir. (...) Birinci gün Divan seçimi, Genel başkanın konuşması, konukların tanıtımı, demokratik kuruluş temsilcilerinin konuşması ve FİSE’nin gönderdiği mesajın okunmasıyla geçti.⁶⁴⁴ İkinci gün çalışma raporlarının okunması ve üzerinde tartışmaların yapıldığı gündü. Son gün grup temsilcilerinin konuşması ve seçimler yapıldı.” Gazetenin

1.sayfasında yeni seçilen yönetim kurulunun listesine yer verilmiştir. Buna göre; Merkez Yürütme Kurulu’na **Gültekin Gazioğlu** (Genel Başkan), **Süleyman Yaşar** (Gen.Başk.Yard.), **Mustafa Düzgün** (Genel Sekreter), **İsmet Özdemir** (Genel Sayman), **Bayram Ayaz** (Gen.Sek. Yrd.), **Ömer Aslan** (Gen.Sek. Yrd.), **Rasim Aktaş** (Gen.Sek.Yrd.), **Ayhan Kutlay** (Üye), **Cafer Akyüz** (Üye) olarak seçilmişlerdir.⁶⁴⁵

1.sayfada ayrıca “Genel Başkanımız **Gültekin Gazioğlu**’nun Basın Toplantısı”na yer verilmiştir. 28 Temmuz tarihli bu toplantıda Gazioğlu özetle şu görüşleri basına açıklamıştır:

“Bugün 120 bini aşkın üyeli TÖB-DER’in taşıdığı büyük dinamizm ve potansiyel emperyalizmin, tüm gerici çıkar çevrelerinin ve onların siyasal iktidarlarının hoşuna gitmediği için bu gün TÖB-DER, (...)egemen gerici ittifakın ve onların bu günkü sözcüsü MC partiler topluluğunun seçtiği başlıca boy hedeflerinden birisidir. (...) TÖB-DER, genel olarak emperyalizme, faşizme, tekellerin egemenliğine, şovenizme ve ırkçılığa, savaş kışkırtıcılığına karşı öğretmen kitlesinin çıkarlarını koruyup, mücadelesini örgütlemek, bağımsızlığı, demokrasiyi dünya ve bölge barışını savuna-

caktır. (...) Egemen güçlerin emrindeki gerici eğitim düzeninin demokratlaşması için çaba gösterecektir. (...) Öğretmen kıyımına, faşist baskı ve saldırılara karşı öğretmenlerin can ve iş güvenliğinin sağlanmasına çalışacaktır. (...) Bu güne kadar bir eksikliğimizi gidererek uluslar arası kardeş öğretmen kuruluşlarıyla ve özellikle FİSE ile ilişkileri geliştireceğiz. (...)”⁶⁴⁶

2. sayfada “**Akarçay Şubemiz Üyeleri Hakkında Soruşturma Açıldı**”,⁶⁴⁷ “**Şavşat’ta Bir Üyemiz Komandoların Saldırısına Uğradı**” haberleriyle Genel Başkan Yardımcısı **Süleyman Yaşar**’ın basın açıklamasına yer verilmiştir.

3. sayfada “**III. Olağan Genel Kurul Kararları**” yer almaktadır. Bu Karar başlıklarından bazıları şöyledir: “**Toplu Sözleşmeli Grevli Sendika Hakkı İçin Mücadele**”, “**Öğretmenlerin Siyasal Haklarını Alma Mücadelesi**”, “**DGM’nin Kaldırılması Yolunda Mücadele**”, “**141-142. ve Diğer Anti-Demokratik Yasalara Karşı Mücadele**”, “**TÖB-DER’in Siyasal Partiler Karşısındaki Tavrı**”, “**Eğitimin Demokratikleştirilmesi**”, “**Örgüt İçi Eğitim Çalışmaları**”, “**Örgütlenme**”, “**Öğretmen Sorunları**”, “**Demokratik Eğitim Kurultayı**”, “**Demokratik Merkeziyetçilik**”, “**Bağımsızlık-Demokrasi ve Barış Mücadelesi**”, “**Öğretmenlerin Ekonomik, Özlük ve Demokratik İstemleri**”⁶⁴⁸

Gazetenin 4-5 ve 6. sayfaları “**Kongreye Gelen Mesajlar**”a ayrılmıştır. Kongreye mesaj gönderen yurtiçi kuruluşlar şunlardır: **DİSK İcra Kurulu**, **MADEN-İŞ** Yürütme Kurulu, **HÜR CAM-İŞ** Sendikası, **DİSK-MAB-İŞ** Sendikası, **TÜTED**, **TÜM-DER**, **Mimarlar Odası**, **Türk Hukuk Kurumu**, **Çağdaş Hukukçular Derneği**, **TUMAD-DER** (Tutuklu ve Mahkumlarla Dayanışma Derneği), **TYS**, **BAYSEN-İŞ**, **DİSK-YENİ HABER-İŞ**, **İKD**, **Analar-Babalar Derneği**, **OMO** (Orman Mühendisleri Odası), **ATO**, **TÜMAS** (Tüm Üniversite Akademi ve Yüksek Okul Asistanları), **TÜMÖD** (Tüm Öğretim Üyeleri Derneği), **TİB** ve **TOD** (Teknik Ormancılar Derneği), **DEV-MADEN-İŞ**, **Türkiye Veteriner Hekimler Birliği**, **Ankara Kadınlar Derneği**, **İGD**, **DEV-LİS**, **LİSE-DER**, **POL-DER**, **POL-ENS**. Kongreye TBMM Başkan Vekili **Memduh Ekşi**, Türkiye Birlik Partisi (**T.B.P**) Genel Başkanı **Mustafa Timisi** ve CHP Genel Başkanı **Bülent Ecevit** de birer mesaj göndermişlerdir.⁶⁴⁹

TÖB-DER’in bu kongresine yurt dışındaki öğretmen kuruluşlarından da kutlama ve dayanışma mesajları gönderilmiştir. Bu kuruluşlar arasında

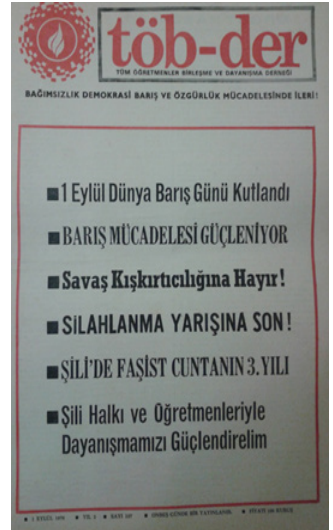

FİSE, Macar Öğretmenler Birliği, Vietnam Öğretmenler Sendikası, Bengaldeş Öğretmenler Derneği, Batı Bengal (Hindistan) Ortaokul Öğretmen ve Müstahdemleri Derneği, Uluslararası Sendikalar Birliği, Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Bengal İlkokul Öğretmenleri Derneği, Vietnam Demokratik Sendikalar Birliği, Kore Eğitim İşçileri (CCTU), NSW (Angola Öğretmenler Fe-

derasyonu), TOGO Laik Öğretmenler Sendikası, APTF (Hindistan Öğretmenler Sendikası), Kıbrıs YOL-İŞ, Kıbrıs Devrimci GENEL-İŞ, TDF (Avrupa Türkiyeli Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu), Uluslararası Öğrenci Birliği bulunmaktadır.⁶⁵⁰

Gazetenin 7. ve 8. sayfalarında “TÖB-DER 3. Olağan Kongresine Katılan Delegelerin Listesi”⁶⁵¹ yayınlanmıştır.

1 Eylül 1976 tarihinde yayınlanan 127. sayı ile birlikte TÖB-DER gazetesinin biçiminde bazı değişiklikler göze çarpmaktadır. Gazetenin sayfa sayısı 8’den 12’ye çıkmıştır. Gazete 28x41 ebatlarındadır. Logosunda yer alan büyük harfli TÖB-DER yazısı **töb-der** biçimine dönmüştür. Örgütün amblemi sol tarafa kaydırılmış ve büyütülmüştür. Logo ve **töb-der** yazısının altında “Bağımsızlık Demokrasi Barış ve Özgürlük Mücadelesinde ileri!” yazısı bulunmaktadır. Kapağında spot cümleler halinde içerikte yer alan konulara yer verilmiştir. “1 Eylül Dünya Barış Günü Kutlandı”, “Barış Mücadelesi Güçleniyor”, “Savaş Kışkırtıcılığına Hayır”, “Silahlanma Yarışına Son”, “Şili’de Faşist Cuntanın 3. Yılı”, “Şili Halkı ve öğretmenleriyle Dayanışmamızı Güçlendirelim”

2.sayfada Şili’deki faşist cuntanın Şili halkına ve eğitim emekçilerine yaptığı baskı ve zulmü protesto etmek ve Şili öğretmenleriyle dayanışma içinde olduğumuzu bildirmek için TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazi-

oğlu'nun Türkiye'nin Şili Büyükelçiliği'ne yazdığı yazıya yer verilmektedir. Bu yazıda özetle şu görüşler dile getirilmiştir:

TÖB-DER ŞİLİ HALKI VE ÖĞRETMENLERİYLE DAYANIŞIYOR

"4 Eylül, Şili halkı için kurtuluşa giden yolun başlangıcını simgeliyor. Altı yıl önce bugün Salvador Allende, Şili halkının demokratik istemiyle cumhurbaşkanı seçilmişti. (...) Çok uluslu şirketler ve Şili egemen sınıfları, Şili'nin bağımsız ve demokratik gelişimini engellemek için her oyuna başvurdular. Ve nihayet faşist Pinochet ve çetesine 11 Eylül 1973'de bir darbe yaptırıldılar. Faşist cunta, aralarında yurtseverlerin ve demokratların bulunduğu 30 bin kişiyi birkaç gün içinde katlettiler. (...) Türkiye eğitim emekçileri olarak, faşist Şili cuntasının Şili halkına ve öğretmenlerine karşı giriştiği insanlık dışı baskı ve zulmü, dünya kamuoyu önünde protesto ediyoruz. (...) Türkiye'deki tüm devrimci-demokrat güçleri Şili halkı ve öğretmenleriyle dayanışmaya çağırıyoruz."

Aynı sayfada **"Eski Güney Kaymakamı 20 bin lira tazminat ödemeye mahkum edildi",⁶⁵² "Uşak'ta TÖB-DER Üyesi Yirmi Öğretmene Maaşları Verilmedi", "Dünya Barış Günü Kutlandı"**⁶⁵³

3.sayfada **"Demokratik Öğretmen Hareketinin Barış Görevi"** başlıklı bir yazı **"TÖB-DER 3. Olağan Genel Kurulu Kararı"** ile birlikte yayınlanmıştır.⁶⁵⁴ 4. sayfada **"Genel Başkanın Yaptığı Basın Toplantısı"** metni bulunuyor. Basın toplantısının bazı bölümlerini buraya aktarmayı faydalı buluyoruz;

TÖB-DER GENEL BAŞKANI GÜLTEKİN GAZİOĞLU'NUN BASIN TOPLANTISI

*"(...) Yönetim kurullarımız 25.8.1976 günü başlayan ve aralıksız 6 gün süren toplantıda **DGM'lere karşı mücadele**, TRT'deki işgale son, **Dünya Barış Günü**,⁶⁵⁵ Şili Halkı ve Öğretmenleriyle dayanışma ayı, **İlköğretim haftası**, kitap sömürüsü ve yeni ders kitapları değişikliği, **dünya okuma-yazma günü** gibi çok önemli konularda TÖB-DER'in etkin görev yapmasını programlamıştır. Aynı zamanda 1976-1978 döneminde yapılacak çalışmalarda göz önünde tutulması gereken ilkeleri de belirlemiştir. (...) Faşist tırmanışa karşı **"Faşizme Geçit Yok"** parolası altında Türkiye'deki*

TÖB-DER, DGM'lere Hayır Mitingi

tüm faşist, ırkçı, şoven ve asimilasyoncu güçlere karşı emekten yana demokratik uğraş vermeyi en acil görevlerimiz arasında sayıyoruz. (...) **Genç, Göle, Şavşat, Bingöl, Hakkari ve Adapazarı**’nda şubelerimize yapılan saldırılar; Ankara ve Konya Ereğli’de saldırıya uğrayıp ağır yaralanan öğretmenler; yasa dışı aranan şubelerimiz; anti-demokratik uygulamalarla kapatılan **Sinop, Eskipazar ve Geyve** şubelerimiz; **Rize**’de 27 öğretmenin

görevine son verilmesi; **Pazarcık**’ta 34 öğretmenin sürgün edilmesi; **Göle**’de 4 öğretmenin açığa alınması, kıyımın, faşist baskıların tüm şiddetiyle sürdürüldüğünün en açık göstergesidir. (...) Hızla değişen dünyamızda emekçi halkımızın devrimci bilinci geçen her gün büyümektedir. Egemen güçleri korkutan da budur. Türkiye, okur- yazarlık oranında da birçok ülkeden geridedir. Örneğin; Yunanistan’da okuma yazma bilmeyenlerin oranı %19, **ABD**’de % 2, **Sovyetler Birliği**’nde % 0 iken, **Türkiye**’de ne yazık ki bu oran % 54’tür. **Edirne**’de okullaşma oranı % 99 iken Siirt’te % 37’dir. **İstanbul**’un sadece 3 köyünde okul yokken **Van**’da okulsuz köy sayısı 290’dır. (...)”

5. sayfada Ömer **Cahit Yıldız** imzalı “**Genel Kurul Üzerine**” ve “İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı⁶⁵⁶ 17. Genel Kurulu Basın Bülteni” başlıklı yazılar bulunmaktadır. 6 ve 7. sayfalarda “**FİSE (Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu)**’nin **Şili Halkı ve Öğretmenleriyle Dayanışma Çağrısı**” ile “**Şili Halkıyla Dayanışmamızı Güçlendirelim**” yazılarına yer verilmiştir. 8 ve 9. sayfalarda “**III. Olağan Kongreye Gelen Mesajlar**”, 10. sayfada Genel Yönetim Kurulu üyelerinin görev bölgelerine, 11. sayfada **TÖS Boykotu** ve **MHP İstanbul İl Başkanlığı**’nın **TÖB-DER** üyeleri hakkında tuttuğu raporun kupürlerine, 12. sayfada ise “**FİSE’nin Şili İşçileri ve Halkıyla Dayanışma Bildirisi**”ne **Pablo Neruda** ve **Salvador Allende** fotoğraflarıyla birlikte yer verilmiştir.

Gazetenin **128. sayısı 15 Eylül 1976** tarihini taşımaktadır. Kapağında “**Devlet Güvenlik Mahkemeleri Yüzlerce Öğretmeni de Yargıladı**” yazı-

sı yurttaşların ağzına vurulan DGM kilitli bir afişle birlikte verilmektedir. 2. sayfada “**Örgüt Haberleri**” başlığı altında yer alan bazı haber başlıkları şu şekilde verilmektedir: “**Genişletilmiş Genel Yönetim Kurulu Toplantısı Yapıldı**”, “**Şili İşçi Sınıfı ve Yurtseverleriyle Dayanışma Toplantıları Yapıldı**”,⁶⁵⁷ “**Genel Başkanımız Gültekin Gazioğlu DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler İle Görüştü**”,⁶⁵⁸ “**14 Demokratik Örgüt DGM'lere Karşı Güçbirliği Yaptı**”⁶⁵⁹

3. sayfada “**Demokratik Öğretmen Hareketi ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri**” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Yazıda TÖB-DER 3.

Olağan Kongresinde Genel Kurulun DGM'lere Karşı Mücadele ile ilgili aldığı karara atıfta bulunularak özetle şöyle denilmektedir: “**Devlet Güvenlik Mahkemeleri sıkıyönetimsiz sıkıyönetimdir. 12 Mart döneminde kurulan anti-demokratik kurumlardan ve baskı araçlarından biri olan DGM'ler Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırı bulunmuştur. Buna rağmen anti-demokratik güçler DGM'leri yeniden kurmak için yoğun bir çaba göstermektedirler. Demokrasi-den ve özgürlüklerden yana bir örgüt olan TÖB-DER, DGM'lerin görevlerinin sona ermesi ve bu kurumların yeniden kurulması için kararlı bir mücadele verir. (...)**”

4. sayfada Sayıştay Denetçisi **Hayri Kurtgözü** imzalı “**Yakacak Yardımı Hakkında**” ve “**İlköğretim Haftasına Girerken**” başlıklı yazı bulunuyor. Yazıda “126 gencimiz ve 6 öğretmenimiz öldürüldü” denilerek “**Kahrolsun İrkçi, Şöven ve Asimilasyoncu eğitimi savunanlar**”⁶⁶⁰ (...) Yaşasın halkımızın bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesi” denilmektedir. 5. sayfada yine bir

Sayıştay Denetçisi'nin (Atilla İnan) **"Yasalarda ve Mahkeme Kararlarında Bir Hüküm Olmadıkça Memur Aylıklarından Hiçbir Kesinti Yapılamaz"** başlıklı yazısı yer almaktadır. 6. sayfada **Mustafa Gazalcı** imzalı **"Acısı Paylaşılmayan Denizli Depremi"** başlıklı yazı bulunmaktadır.⁶⁶¹ 7. sayfada **Can Aksoy** imzalı **"Sosyal Barış"**, 8 ve 9. sayfalarda ise **"DGM'lere Karşı Mücadele Devrimci Demokratik ve Yurtsever Bir Görevdir"** başlıklı yazı, 10. sayfada TÖB-DER Avukatlarından **İlhan Dişçi**'nin kaleme aldığı **"Rejimin Teminatı DGM"**, 11. sayfada Dursun Bila imzalı **"Anayasa ve Ailenin Korunması"** başlıklı yazılar bulunmaktadır. 12, 13 ve 14. sayfalarda **"Örgüt Haberleri"** başlıklı bölüm bulunmaktadır. Burada göze çarpan bazı haberler şöyle: "Erzurum'da DGM'lere karşı İmza Kampanyası Açıldı", **"Bingöl Şubemiz Faşistlerin Saldırısına Uğradı"**, "Borçka Şubemize Dinamit Atıldı", **"Elazığ Raporu"**, **"Keban Raporu"**, **"Malatya Raporu"**⁶⁶² yer almaktadır.

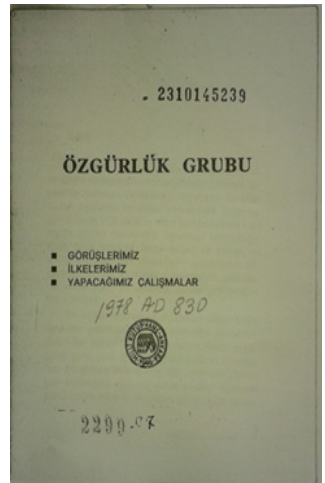
TÖB-DER, DEMOKRATİK ÖRGÜTLERLE YAPACAĞI GÜÇBİRLİĞİNİN İLKELERİNİ SAPTIYOR

Yine 14. sayfada TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu'nun diğer demokratik örgütlerle yapılacak **"Güçbirliğinin ilkeleri"** başlıklı 9 maddelik ilkeler sıralanmaktadır.⁶⁶³ Bu ilkeler şu şekilde özetlenebilir: "Anti-faşist ve anti-emperyalist olmak, dünya devrimci hareketinin bileşenlerine saygılı olmak, temsil ettiği kitlenin ekonomik demokratik talepleri doğrultusunda mücadele etmek, emekten yana siyasal güçlere saygılı olmak(...) v.s"

15 ve 16. sayfalarda **"Persepolis Bildirisi"** yer almaktadır.⁶⁶⁴

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ (DGM)'NE KARŞI ANKARA MİTİNGİ

Eylül ayının en önemli gelişmesi TÖB-DER'in diğer demokratik kitle örgütlerine öncülük yaparak Ankara'da DGM'lere karşı **27 Eylül 1976'da** gerçekleştirilen **miting ve yürüyüştür**. Miting Tandoğan'dan başlayıp Kurtuluş'taki Cemal Gürsel Meydanı'nda sona ermiştir.⁶⁶⁵ Olayların çıktığı ve

onlarca insanın yaralandığı mitingden sonra TÖB-DER yönetimi bazı sol grupları suçlayacaktır. Bu mitingden sonra hükümetin TÖB-DER'e karşı olan tutumu daha da sertleşecektir.

TÖB-DER'İN KAPATILMASI VE "MÜHÜR FEKKİ" OLAYI

*"Ankara Belediyesi binasına girerken bir gazeteci yanıma yaklaştı ve bana Gazioğlu, burada işin ne? Ankara Valisi TÖB-DER'i kapatma kararı aldı. Şu anda polisler genel merkezde arama yapıyor. Bir taksiye atlayıp genel merkeze vardığımda kapılarımıza mühür vurulmuştu. Öğlen haberlerinde tüm şubelerimizin de kapatılmakta olduğunu öğrendik. Çalışmalara TMMOB'de devam ettik. Avukatlarımız Danıştay'a başvuruda bulundular. Bir hafta sonra Danıştay yürütmenin durdurulması kararını verdi. Ancak Ankara Valisi **Durmuş Yalçın** kararı uygulamıyordu. Konuyu kendi aramızda tartıştık. Oy birliğiyle ertesi gün kapılarımızdaki mühürleri sökmeye karar verdik. (...) saat 10'da hazırladığımız basın açıklaması metnini gazetecilere dağıtarak genel merkez binasına gittik. **Bayram Ayaz** cebinden çıkardığı çakıyla mühürlü ipleri kesti. Genel Başkan koltuğuna oturdum. Bir süre sonra polisler geldi ve bizi Çankaya Karakolu'na götürdüler. Büroyu yeniden mühürlediler. Geceyi karakolda geçirdik. Sabah bizi suçüstü savcılığına çıkardılar. (...) Tutuksuz yargılama kararı verildi. Kısa bir süre sonra da beraat ettik. (...) Vali memurlarını göndererek mühürleri söktürdü. Buna paralel olarak tüm şubelerimiz açıldı. **Mühür Fekki** adı verilen bu olaydan sonra örgütümüzün prestiji hayli arttı."*⁶⁶

TÖB-DER, DGM'lere Hayır Mitingi

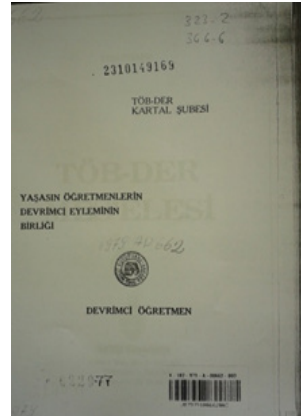
Türkiye'nin ders kitabı sorunu da bu yıllarda kamuoyunun gündemine taşınacaktır. Doğal olarak bir öğretmen örgütü olarak TÖB-DER' de konuyu tartışan bir örgüt olacaktır. TÖB-DER'in konuya müdahil hale geldiğini gösteren TÖB-DER Gazetesi'nin tarihi **1 Kasım 1976**'dır. **131** sayılı Gazetenin kapağında fotoğraflı olarak **"MC'nin Ders Kitapları: Bilim Düşmanlığının, Gericiliğin, Irkçılığın ve Asimilasyonculuğun Resmi Belgeleri..."** başlığıyla verilmektedir.

Konunun bütünlüğünü korumak amacıyla bu konu ile ilgili TÖB-DER'in 3.sayfada yer alan açıklamasına burada yer vermeyi uygun bulduk. **"Eğitimde Faşist Tırmanışın Yeni Halkası: MC'nin**

Ders Kitapları" başlıklı yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir.⁶⁶⁷

MİLLİYETÇİ CEPHE (MC)'NİN DERS KİTAPLARI VE TÖB-DER

"Öğretim programları, eğitim-öğretim etkinliklerinin amaç ve ilkelerini belirleyen temel belgelerdir. (...) Ders kitapları, eğitimi kolaylaştıran başlıca bilgi edinme kaynaklarıdır. Hele okuma alışkanlığının istenilen düzeyde yaygınlaşmadığı, okuma yazma olanaklarının son derece sınırlı olduğu Türkiye gibi ülkelerde ders kitaplarının önemi daha bir artmaktadır. Yoksul halk çocuklarının ders kitaplarını dahi binbir güçlükle sağladıkları gerçeği göz önüne alınırsa ders dışı bilgi edinme araçlarından yararlanma olanaklarının son derece kısıtlı olduğu açıktır. Bu yönüyle soruna yaklaştığımızda, ders kitaplarının öğrenciye kazandırdığı bilgi ve davranışların niteliği daha da düşündürücü bir görünüm kazanır. Çünkü öğrencilerin, okulda ve evde el altında tuttukları biricik öğretim aracı ders kitaplarıdır. Bu yüzden öğrenci-kitap ilişkisi çok dikkatli bir düzenlemeyi zorunlu kılmaktadır. 12 Mart faşizminden sonra yüksek ve ortaöğretim kurumları, özellikle ortaöğretim kurumları yoğun bir demokratlaşma süreci yaşadı. Çoğu emekçi

halk çocukları öğretmen okullarına gitti. (...) İlerici öğretmenlerin sayısının artmasıyla telaşa kapılan MC, ilerici öğrenci kitlesine faşist ideolojiyi benimsetemedi. Faşizmi kitlelerde meşrulaştırmak çabasına uygun olarak öğretim programlarının da değiştirilme gereksinimi duyuldu ve tamamen ırkçı-şoven ve asimilasyoncu bir özel kitap hazırlatıldı. Daha sonra da öğretim programı meşhur bilim adamlarınca (!) hazırlanmış bilimsel (!) kitaplara uygun olarak hazırlandı. (...) MC bu öğretim programlarını hayata geçiremeyecektir. Faşizme kitle tabanı hazırlama girişimleri de boşa çıkartılacaktır.”⁶⁶⁸

TÖB-DER'in karşı çıktığı ders kitaplarında **ırkçılık** ve **şovenizm** şartlandırılması ile **asimilasyon** ön plandadır. Bilim düşmanlığı yapılarak “üstün ırk” kuramı yerleştirilmeye çalışılmıştır. Bozkurt geleceğine, üstün ırk ve cihan hakimiyetine dayandırılan bir felsefe egemen kılınmaya çalışılmıştır.⁶⁶⁹

Gazetenin 2. sayfasında “**Örgüt Haberleri**” başlıklı bölümde yer alan bazı haber başlıkları şu şekilde yer almaktadır: “**Genel Başkanımız DİSK’in Dayanışma Fonuna Katıldı**”, “**Ders Kitapları İnceleme Komisyonları Kuruldu**”, “**Sakarya-Akyazı Şubesi Raporu**”, “**Niğde’de 8 Üyemiz İl Dışına Sürüldü**”, “**Kahramanmaraş-Elbistan’da 25 Üyemize Soruşturma Açıldı**”⁶⁷⁰

TÖB-DER, DGM'lere Hayır Mitingi

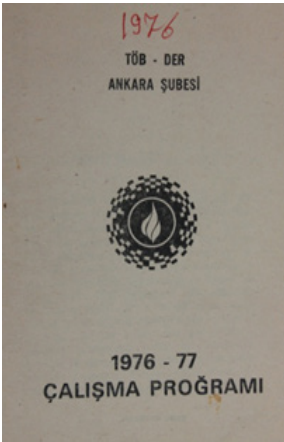
Bu arada TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu 29-30 Ekim günlerinde toplanıp bazı kararlar almış, bu kararlar Genel Başkan Gültekin Gazioğlu tarafından bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanmıştır. Bu açıklamaya göre: “GYK, işsizliğin ve hayat pahalılığının çekilmez hale geldiği, kiralardan işçiyi, öğretmeni ve az gelirli memurları canından bezdirdiği günümüzde eğitim emekçilerinin yoğunlaşan özlük sorunlarını, 1977 yılı Temmuz ayında toplamayı kararlaştırdığımız Demokratik Eğitim Kurultayı ön hazır-

lıklarını,⁶⁷¹ eğitim emekçilerinin sendika hakkını elde etme mücadelesini, örgütsel işlev ve örgüt içi eğitim çalışmaları gibi önemli konuları ayrıntılı olarak tartışmış ve kararlar almıştır. Bu toplantıda eğitim emekçilerinin ekonomik, özlük ve mesleki talepleri de görüşülmüştür.”⁶⁷²

Gazetenin 5. sayfasında **Av. Halit Çelenk** imzalı **“Hazırlık Soruşturması ve Avukat”** başlıklı bir yazı yer almaktadır. Gazetenin 6 ve 7. sayfalarında **“Faşizm Nedir”** başlıklı teorik çerçeveli bir yazı fotoğraflarla birlikte yayınlanmıştır. 8.ve 9. sayfalarda **“Örgütlü Mücadelemizde ileri Bir Adım: TÖB-DER 1976-1978 Çalışma Programı”** Gazioğlu’nun sunumuyla birlikte yayınlanmıştır. (TÖB-DER Genel Merkezi Çalışma Programını bir kitapçık şeklinde bastırılmış, ancak sayı yeterli olmadığı için Çalışma Programı’nın gazetede de yayınlanmasına karar vermiştir.)

Programın Sunuş yazısında şu görüşlere yer verilmektedir:

TÖB-DER 1976-1978 ÇALIŞMA PROGRAMI

“3. Olağan Genel Kurulumuzda yönetime aday tüm kadrolar (gruplar İ.A), program taslakları yayınlamışlardır. Bu durum, örgütümüz açısından sevindirici bir gelişmedir. (...) Bu program yapılırken 3. Olağan Kongre Kararları ışığında Türkiye öğretmen hareketinin deneyimlerinden, Dünya öğretmen hareketinin deneyimlerinden, bölgesel toplantılardaki önerilerden yararlanılmıştır. (...) 1976-1978 dönemi çalışma programı; örgütsüz olan binlerce öğretmeni örgüt çatısı altında toplamayı, örgüt içi eğitime önem vermeyi, yayın politikamızı sağlamlaştırmayı, özlük sorunlarına, özellikle de köy öğretmenlerinin sorunlarına eğil-

meyi, eğitimin demokratikleştirilmesi için Demokratik Eğitim Kurultayını gerçekleştirmeyi, demokratik örgütlerin güç ve eylem birliğinden neyin anlaşılması gerektiğini, anti-faşist, anti-emperyalist, anti-monopolist, anti-feodal ve anti-şovenist mücadelemizin boyutlarını, demokratik öğretmen hareketinin barış mücadelesinde yerinin ne olduğunu, uluslararası öğretmen hareketiyle dayanışma istemimizi, sendikalaşma konusunda mücadelenin gerekliliğini ve boyutlarını içermektedir.

İnanıyoruz ki, bu program yoğun ve kararlı, maceracılığa kapılmadan, pasifizme düşmeden, bilimin ışığında yapılacak çalışmalarla hayata geçirilebilir.

Bu programın hayata geçirilmesinde: Genel Merkezden en ücra dağ köyündeki üyemize kadar, herkese kolektif bir sorumluluk düşmektedir. (...)

Bu program kitaplıklarda, kapağı tozlu, sıradan bir kitap olmamalı. Üye ve şube yöneticilerimizin en çok başvurdukları el altı kitabı olmalıdır.

Yurtsever, devrimci-demokrat arkadaşlarımızın bu programın uygulanmasında gerekli çabayı göstereceklerine, Bağımsızlık, Demokrasi, Barış ve Özgürlük Mücadelesinde kendilerine düşen görevleri yerine getireceklerine inancımız tamdır.”

Çalışma programında yer alan başlıklar da şu şekildedir: **“Giriş, Nasıl Bir Dünyada Yaşıyoruz, Ülkemizdeki Durum, Kitle Örgütleri ve TÖB-DER, TÖB-DER ve Yanlış Eğilimler⁶⁷³, TÖB-DER’de Demokratik Merkeziyetçilik, Örgütsel Bağımsızlık ve TÖB-DER’in Siyasal Partiler Karşısındaki Tavrı.”**

11. sayfada **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle: **“Urfa Şubemiz Kundaklandı”, “Turhal Şubemiz Üyesi Nihat İyigün’ün Evi Yakılmak İstendi”, “Gazipaşa’daTÖB-DER’li Öğretmenlerin Kurduğu Tüketim Kooperatifi Yangın Bombasıyla Yakıldı”, “Adıyaman, Artvin, Tokat ve Amasya’da Sürgün Edilen Öğretmenlere Emekçi Halkımız Sahip Çıktı”**

12. sayfada **“Birleşmiş Milletler 11 Ekim Tarihini Güney Afrika’daki Siyasi Tutuklularla Dayanışma Günü Olarak İlan Etti” ve “FİSE’nin 11. Geleneksel Konferansı”** başlıklı yazılar bulunuyor. FİSE Genel Sekreteri **Daniel Retureau** imzalı yazıya göre konferansta **“Günümüz Dünyasında Okul ve Öğretmenler”** konusu tartışılacaktır.

24 Kasım 1976’da Van ve çevresinde bir deprem meydana gelecek ve depremin yıktığı evlerin fotoğrafı **15 Kasım-15 Aralık** tarihli **131-132-133.** sayının kapağında yer alacaktır. Hem deprem hem de yıl sonu olması göz önüne alınarak gazetenin üç sayısı bir arada ve 16 sayfa olarak çıkartıl-

miştir. Kapağında depremin yıktığı evlerin fotoğrafıyla **“Doğal Afetlerin Yanına Egemen Güçlerin İhmalleri de Eklenince, Tüm Kayıpların Nedenini Yer Sarsıntılarına ya da Kadere Bağlayamayız...”** yazısı yer almaktadır.

2.sayfada **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şunlar: “TÖB-DER’in 1977 Takvimi Çıktı,”⁶⁷⁴ **“TÖB-DER’in Şube Sayısı 633’e Ulaştı,”**⁶⁷⁵ **“Almanya GEW-Berlin Başkanı Eleonore Kujawa’nın TÖB-DER’e Gönderdiği mesaj ile Gazi oğlu’nun bu mesaja cevabı”**⁶⁷⁶

3.sayfada **“Demokratik Kitle Örgütlerinin Demokrasi Mücadelesindeki Yeri ve Görevleri”** başlıklı yazı bulunmaktadır.⁶⁷⁷

4.ve 5. sayfada Van depremi ve bununla ilgili TÖB-DER’in yaptığı çağrı ve çalışmalara yer verilmektedir.⁶⁷⁸

6. sayfada TÖB-DER Genel sekreteri **Mustafa Düzgün**’ün Politika Gazetesi yazarı Ahmet Kahraman’ın sorularına verdiği yanıtlar yer almaktadır. Düzgün, özetle “Milliyetçi Cephe’nin diğer işlemleri gibi ders kitapları da Anayasaya ve bilimsel anlayışa aykırıdır. (...) Ders kitapları öğrencileri ırkçı-şoven bir çizgide şartlandırmayı hedeflemektedir.” diyecektir. 7. sayfada **Alpaslan Işıklı**’nın “İşçi Memur Ayrımı Sorunu” ile Sayıştay Denetçisi Hasan Baş’ın “Yan Ödemeler Sorunu” başlıklı yazıları bulunmaktadır. 8. ve 9. sayfalarda **“Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele”** başlıklı teorik bir yazıya yer verilmektedir. 10 ve 11. sayfalarda geçen sayılarda bir bölümü yer alan **“TÖB-DER 1976-1978 Çalışma Programı”**nın kalan bölümü yayınlanmaktadır. Bu bölümde Örgütlenme, Köy Öğretmenleri ile ilgili Çalışmalarımız, TÖB-DER’in Örgütsel Birliğini Güçlendirme Çabaları, Eğitim ve Yayın başlıkları bulunmaktadır. 12 ve 13. sayfalarda **“Ermenek’te 174 Arkadaşımız 1,5 Aydır Direniyor”**⁶⁷⁹ başlıklı yazı yer almıştır. 14.sayfada **“Örgüt Haberleri”** devam etmektedir. Burada yer alan bazı haber başlıkları şu şekildedir: **“Şereflikoçhisar Şubemize Bomba Atıldı”**, **“Yüksekova Şubemiz Kurşun Yağmuruna Tutuldu”**, **“Ağrı Şubemizin Camları Taşlandı ve Kurşunlandı”**, **“Trabzon Şube Yöneticileri Çeşitli illere Sürüldü”**, **“Bit-**

lis'te İlerici Güçlerin Dayanışması”⁶⁸⁰ “Halfeti’de TÖB-DER Yöneticileri ve Üyeleri Sürgün Edildi”, “Ankara’da TÖB-DER Üyesi Ali Gümüş ve Gafur Tanyıldız Öldürüldü”, “TÖB-DER Yöneticileri Beraat Etti. Kapatma Hevesleri Gericilerin Kursaklarında Kaldı”⁶⁸¹

16.sayfada ise **“Güney Afrika’da Irk Ayrımı Sürüyor”** başlıklı bir yazı yer almaktadır.

DİPNOTLAR

- 570 7 Aralık 1975 Pazar günü Saruhanlıda bir sessiz yürüyüş ve miting düzenlenir. Bu miting ve yürüyüş ilçede görevli Saadettin Öztürk, Yunus Koçak ve Süleyman Kapucu adlı öğretmenlerin hiçbir gerekçe gösterilmeden başka yerlere sürgün edilmesi protesto edilmiştir. Bu mitingde Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'e çekilen ve altında 600 öğrenci ve 387 velinin imzası bulunan bir telgraf çekilerek bu sürgünlerin önlenmesi istenmiştir.
- 571 **Derinkol'**un yazısında TÖB-DER Genel Merkezinin yerel şubelerin yayın çıkarmalarına izin vermesi ve vermemesi gibi konular irdelenmektedir. Yazıda şubelerin yerel yayın çıkarmasının temel nedeni olarak **"TÖB-DER'in genel yayınlarının yetersizliği"** gösterilmektedir. Ömer Aslan'ın yazısında ise 6 Aralık mitinglerinin iptali sonrasında TÖB-DER'e yönelik eleştirilerin haksızlığına vurgu yapılmakta ve şu görüşlere yer verilmektedir: **"(...) zaten varılan bu aşamada mesele TÖB-DER'in boyunu da aşmıştı. TÖB-DER bağımsızlık-demokrasi mücadelesinin etkili bir gücüdür, anti-faşist, anti- emperyalist cephenin önemli bir kanadıdır, ama bu kavganın temel bir yürütücüsü değildir. Bu işin gerçek bir sahibi var. Fakat bizi asıl üzen nokta Türkiye'de bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin önemli bir gücünün meseleye ters yaklaşmasıdır. İnanıyoruz ki bu arkadaşlarımız bu olayı tekrar tekrar düşüneceklerdir. (...) Maceracıların, kaçakların ve provakatörlerin dışında namuslu devrimciler içinde bulunduğumuz bu ortamı çok iyi değerlendireceklerdir. Ama varsın bazıları bize pasifist, revizyonist, teslimiyetçi desin. Varsın bazıları bize beceriksiz desin. Biz tavrımızı onlara göre olmak (belirlemek. İ.Aydın) zorunda değiliz."**
- 572 **Milliyet Gazetesi**; 27 Aralık 1975 "Beş TÖB-DER Yöneticisi Adana Devlet Güvenlik Mahkemesince Tutuklandı" başlıklı haberde şunlar anlatılmaktadır: "Aralık ayında Samandağ TÖB-DER Şubesinin yayınladığı bir bildiri ile ilgili olarak Adana DGM'de yargılanan Samandağ TÖB-DER yöneticileri yayınlanan bildiride kendi genel merkezlerini eleştirdiklerini öne sürmelerine rağmen tutuklanarak cezaevine konulmuşlardır."
- 573 60 şube kongrelerini yapmış ve 300 kişilik bir yönetim kurulu seçimle belirlenmiştir. Bu şubelerden sadece Hopa şubesini Başkanı (Ganime Kuzu) kadındır. Yine 300 yönetim kurulu üyesinden 7 tanesi kadındır. (İ.Aydın)
- 574 Çakır'ın görüşlerinden bir bölümü buraya aktarmayı uygun gördük: **"(...) Genel Yönetim Kurulumuz 4 Aralık 1975 günü toplandı ve aralıksız on saat konuyu görüştü. Sonunda hepinizin bildiği gibi, yedi ilde eylemin kaldırılması, sekiz ilden birinde yürüyüş ve miting, diğerlerinde de yalnız miting yapılması kararını çoğunlukla aldı. (...) Bu arada, bir başka konudan; DİSK yöneticilerinin tavrından söz etmek istiyorum. DİSK, bizim ve bizim gibi demokratik kuruluşların geçtiğimiz Ağustos ayından beri güç birliği çalışmaları içinde bulunduğumuz büyük bir işçi sendikasıdır."**

- DİSK, 17.11.1975 tarih ve 975/1023 sayılı ve Genel Sekreter İbrahim Güzelce imzalı yazısıyla eylemimize destek vereceğini bildirmişti. (...) DİSK, 4 Aralık'ta teşkilata bir telgraf çekerek DİSK'in 3 Aralık 1975 tarihinde aldığı kararı duyurdu ve TÖB-DER'in eylemlerine destek verilmeyeceğini açıkladı. (...) Bu kararı bize duyurmadı. Biz telefonla sorup öğrendik. (...)”**
- 575 Amasra'da sergi açan Demirkol, sergi açılışı için bir bildiri hazırlamış ve dağıtmıştır. Bu bildiride “hükümetin manevi şahsiyetini neşren tezyif ve tahkir” ettiği iddiasıyla yargılanmıştır. 10 ay ağır hapis cezası alan Demirkol, **“Objektifimi, emekçi halkımın sınıf kavgasında, anti-demokratik uygulamalarda ve faşist saldırılar karşısında bir silah olarak görüyorum”** dedi.
- 576 CHP'li 6 senatör (Hamdi Özer, Naci Cidal, Hasan İldam, Niyazi Ünsal, Hüseyin Atmaca, Ekrem Kabay) Milli Eğitim Bakanı Komando lakaplı Ali Naili Erdem hakkında öğretmen kıyımını gerçekleştirdiği için senato araştırması istemiştir.
- 577 Aralarında TMMOB, TÖB-DER, Tüm Öğretim Üyeleri Derneği, Sosyal-İş, ÇHD, AYÖD, Çağdaş Metal-İş, Turizm-İş, Petrol-Kimya İş,TÜTED, Yeraltı Maden-İş, TİB, TÜM-DER, TUS-DER, AS-İŞ, Baysen-İş, TBB (Ankara), Yeni Haber-İş. Bu kuruluşların açıklamasında özetle; **“Bu gün Türkiye’de faşizm bir tırmanma dönemine girmiştir. İzmir Tarih’te devrimci bir sendikaya bağlı işçilerin işten çıkarılarak yerlerine faşist militanların yerleştirilmesi; Seydişehir’de bütün gerici güçlerin önceden planlanmış bir şekilde tüm ilerici-devrimci kitlelerin ve örgütlerin üzerine saldırtılması; (...) Bu gün Türkiye toplumu gerçekten ikiye bölünmüştür. Bir yanda demokrasiden yana olan, halkın mutluluğunu savunan, özgürlük ve insanlık mücadelesinin safında yer alan milyonlar, öte yanda kendi öz çıkarları doğrultusunda mücadeleye girmesi karşısında talan düzenlerini sürdürme olanağını gün geçtikçe yitiren burjuvazi ve onun paralı çeteleri. (...)”**
- 578 Denizli Valiliğiliğince Güney Şubesi, yayınladığı bildiride, **“Kahrolsun Faşistler, Kahrolsun Emperyalizm, Kahrolsun Amerikan Uşaklığı gibi mevcut düzeni yeren sözler söylendiği halde, Kahrolsun Ruslar, Kahrolsun Yunanlılar denilmediği ve bu suretle amaç dışına çıkıldığı, halkı isyana teşvik ettiği”** gerekçesiyle 2.1.1976 günü faaliyetten alıkonulmuş, Güney Asliye Ceza Mahkemesi 8.1.1976 tarihinde Valiliğin işlemini iptal etmiştir.
- 579 Konya şube lokalinde **“zincir, taş, sopa ve bıçak bulunduğu”** gerekçesiyle 17 gün süreyle kapatıldı.
- 580 Dr. Server Tanilli'nin Uygarlık Tarihi adlı kitabı hakkında **“komünizm propagandası”** yaptığı gerekçesiyle İstanbul DGM’de dava açılmıştır.
- 581 Ankara Yenimahalle İmam Hatip Okulu’nda görevli olan meslek dersleri öğretmenleri, kültür dersleri öğretmenlerini solcu, Kürtçü vb. yaftalarla

Sıkıyönetim Komutanlığına şikayet ederler. Yapılan soruşturmalarda ihbarlar asılsız çıkar ve muhbir öğretmenler iftira atmaktan tazminata mahkum olurlar.

582 Basın toplantısına **Oktay Akbal, Çetin Altan, Ataoğul Behramoğlu, Kemal Bilbaşar, Afet İlgaç, Yaşar Kemal, Adnan Özyalçın, Kemal Sülker, Haşmet Zeybek ve Fakir Baykurt** katılmışlardır.

583 Toplantıya **Jean Paul Sartre, Luis Aragon ve Vescaros** birer mesaj göndererek kitap toplatmaları protesto etmişlerdir.

584 TÖB-DER'in bu raporu 1978 yılında gerçekleştirilecek olan Maraş Katliamı'nın ipuçlarını vermektedir.

585 TÖB-DER Şubesinin yayınladığı bir bildiri üzerine şubede arama yapılmış, "18 yaşından küçüklerin bulunması" gerekçe olarak gösterilmiştir.

586 Fatsa şubesinde "18 yaşından küçüklerin bulunması" gerekçe iken, Kavak şubesinde "şubede suç aletlerinin bulunması" gerekçe gösterilmiştir.

587 Kongrelerini gerçekleştiren **60 TÖB-DER şubesinin 300 yönetim kurulu üyesinden 8 tanesi kadındır.** (İ.Aydın)

588 7 Mart 1976 tarihli gazelerde kısa adı "**Öğret-Bir**" (Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği) adıyla sağ eğilimli bir öğretmen derneği kurulmuştur. Tüzüğünde "Üyelerini ve bütün Türk öğretmenini, mesleki olmayan günlük olayların dışında ve üstünde tutarak (...) Affa uğrasalar dahi terzil edici bir suçla mahkum olmuş bulunanlar hakkında yapılan idari ve kazai soruşturmalar neticesiz kalsa dahi ve anarşik olaylara, bir kuruluş içerisinde veya tek başına karışanlar derneğe üye olamazlar" gibi sol eğilimlilere kapalı olduğu yazılıdır.

589 Pazarlık Kaymakamlığı TÖB-DER Şubesine bir yazı gönderir. Yazıda Pazarlık Yetkili Mahkemesi'nden alınan kararlarla şubenin arandığını, yapılan aramalarda çeşitli "yasak" sol yayınların bulunduğunu ve şubenin bu nedenle 3 ay süreyle kapatıldığını bildirir. Şube başkanı mahkemeye dilekçe ile başvurarak mahkemece verilen arama kararının bir örneğini ister. Mahkemenin verdiği yazılı cevap hayli ilginçtir: "**Mahkememizce verilen herhangi bir arama kararı bulunmamaktadır.**"

590 Kongresini yapan **61** şubenin **305** yöneticisinden sadece **4** tanesi kadındır. TÖB-DER Şubelerinden sadece Akhisar Şube Başkanı (**Sabriye Çağırıcı**) kadındır. (İ.Aydın)

591 **Demokratik Eğitim** adlı dergi 1 Şubat 1976'da yayına başlamıştır. Sahipliğini Musa Uysal, Yazı işleri müdürlüğünü Nazım Bayata'nın üstlendiği derginin elimizde 3 adet sayısı bulunmaktadır. Kendilerine TÖB-DER Dayanışma Ekibi adını veren grubun içerisinde İsmail Hakkı Bayram, Ali Kaymak gibi isimler de yer almaktadır.

592 Demokratik Eğitim; sayı 3, sayfa1, 3 Nisan 1976 Ankara.

593 Bültende eğitim alanındaki plansızlığa dikkat çekilmektedir.

- 594 Ürgüp'te düzenlenecek **"Emperyalizmin Eğitimimize Etkisi"** adlı seminer, emniyet amirinin **"emperyalizm ile derneğinizi işi ne?"** gerekçesiyle yasaklanmıştır. Aynı birimler daha önce de **"Eğitim Üzerine"** başlıklı seminerin yapılmasına izin vermemişlerdi.
- 595 19-20 Şubat 1976 tarihinde Bakanlık müfettişleri şube üyeleri hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturmada sorulan sorulardan bazıları şunlardır: **"Aşırı sol militanlık yaptığınız, Düşüncenizden dolayı öğrenciler arasında ayırım yaptığınız, mezhep ayırımı yaptığınız ve kendi mezhebimize uygun olanları koruduğunuz, TÖB-DER'de görev alarak bu örgütü yasal olmayan eylemlere teşvik ettiğiniz, siyasal kuruluşlara üye olarak militanlık yaptığınız, Kitle nasıl bir kuruluştur? Kitle Bürosunda öğrencilere konferanslar veriyormuşsunuz, bu konferansların niteliği nedir?"**
- 596 Kongresini yapan **42** şubenin **210** yöneticisinden sadece **5'i** kadındır. (İ.Aydın)
- 597 Sungurlu Lisesi'nde Müdür Yardımcısı olan Hakkı Şirin ve Nuri Akbulut, öğrenci Haydar Aşıkoğlu'nu kollarından tutarak öğretmen Mehmet Bıyık'a bıçaklattırmışlardır. Öğrenci hastaneye kaldırılırken polisler okula girip olayları yatıştırmak istemiş ancak bu kez okul müdürünün faşist öğrencileri kışkırtması üzerine polis ile öğrenciler arasında çatışma yaşanmış, Cafer Güçtekin adlı bir öğrenci de bu kargaşa sırasında ustura ile yaralanmıştır.
- 598 **"Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü"**nde devrimci öğrenciler üzerindeki baskı ve kıyım giderek artmaktadır. Halktan yana öğrenciler emperyalizmin ülkemizdeki sadık bekçiliğini yapan komandolar tarafından okula sokulmamaktadır. Okula sokulmayan öğrenciler Abbas Üzülmöz, Türkey Güntaş, Diyadin Ezen, Mustafa Çelik, Abdurrahman Aslan, Mustafa Göçmen, İsmail Aydın, Kenan Meydan, İbrahim Çağlayan, Muhsin Uygur, Hüseyin Ayvazoğlu ve Haşim Merdan'dır." Bu kitabın yazarı olarak benim de içinde bulunduğum heyet TÖB-DER Genel Merkezini ziyaret etmiş, sorunlarını TÖB-DER'de düzenlenen bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurmuştu. Heyet olarak TÖB-DER'lilerle birlikte 13 Mart mitingine katılmış, "Erzurum'da Can Güvenliği ve Öğrenim Özgürlüğü İstiyoruz" yazılı bir pankart taşımıştık. Tandoğan Meydanı'nda pankartımızla birlikte toplu bir fotoğraf çekti miştik.
- 599 TÖB-DER Afyon Şube Başkanı İsmail Akın görev yaptığı okuldan alınarak bir yıl sonra açılması planlanan Sungurlu Tuğlu Ortaokulu'na sürgün edilmiştir.
- 600 **Artvin, Yusufeli, Borçka, Hopa, Şavşat, Ardanoç ve Göktaş** şubeleri **"Analar, Babalar, Kardeşler"** başlıklı bir bildiri yayınlayarak faşist saldırıları ve öğretmen kıyımlarını protesto etmişlerdir.
- 601 Verilen bilgilere göre yürüyüş kolunda 7-12 kişilik sıralar halinde yürüyen kitleyi yürüyüş kolundaki görevliler saymış ve yürüyüşe **51 bin 200** kişinin katıldığı saptanmıştır.

- 602 TÖB-DER Yönetim Kurulu Üyesi **İbrahim Çerçi**'nin görev yaptığı ilkokulda Milli Eğitim müdürü ve İlköğretim Müfettişleri tarafından arama yapılır. Aramada sınıf kitaplığında bulunan bazı kitaplarla ilgili soruşturma açılmıştır. Soruşturmaya konu olan kitaplar şunlar: **Pulların Savaşı** (Ülkü Tamer), **Beyaz Türkü** (Bekir Yıldız), **Bir İnsan Doğuyor** (Maksim Gorki), **Korkusuz Kahraman** (Valter Scott)
- 603 Kovancılar kasabası İngilizce öğretmeni, aynı zamanda TÖB-DER Palu şubesi üyesi de olan **Ömer Bozkurt**, nedensiz yere sürülmüş ve aşağıdaki satırların bulunduğu bir mektup kaleme almıştır: ***“On sekiz yıldan beri, yurdun çeşitli yörelerinde ezilen halkın ve çağ düşmanlarının amansız bir takipçisi olarak, çilekeş halk çocuklarına ödevi kutsal sayan bir bilinçle, hizmet ettim ve etmekteyim. Beni köşe bucak savuran egemen güçler, soylu ve temiz idealimi hiçbir zaman değiştiremeyeceklerdir. Hayatın dibine itilmiş halk yığınlarının acı gerçeklerini haykırmama engel olamayacaklardır.”***
- 604 Besni’de derslere girmeyen bir grup faşist öğrenci Kaymakamlığa giderek, TÖB-DER’li öğretmenlerin kendilerini derslere sokmadıklarını söyleyerek şikayette bulunurlar. Durumun böyle olmadığını anlaşılmına rağmen bu kez bazı TÖB-DER’li öğretmenler gözaltına alınırlar. Gerekçe “yasaklanmış yayın bulundurmaktır”
- 605 Okul müdürü Yaşar Nabi (Nayır) nin **“Atatürkçülük Nedir”** adlı kitabını toplamış. İlerici-Atatürkçü öğretmenlerden **Suzan Yüksel, Seher Genç, Gülay Aktuğ, Tekin Ayyıldız, Ünsal Üresin, Necmi Demirtaş ve Ethem Sayar’ı** çeşitli illere sürdürmüştür.
- 606 Öğrencilerini faşist baskılara karşı yürüyüşe teşvik eden Pamukçu, **“halkı isyana teşvik”** suçlamasıyla tutuklanmış, 15 gün sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.
- 607 **TÖB-DER, TMMOB, TÜMAS, ATO, TUS-DER, TÜTED, TÜMOD, TİB, TÜM-DER ve ÇHD** yöneticileri ortak bir basın toplantısı yaparak 8 Nisan 1976’da Ankara’da öldürülen üç devrimci gencin katillerinin bulunmasını talep ederek, tüm yurtsever güçleri tırmanan faşizme karşı mücadeleye çağırdı.
- 608 **Hasan Basri Aydın** yerel bir gazetede yayınlanan bu yazısından dolayı Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü’nce soruşturmaya uğramıştır.
- 609 DİSK, 1975 yılında bir salon toplantısıyla 1 Mayıs’ı kutladı. 1976 yılında ise ilk kez 1 Mayıs alanlarda kutlanmaya başlandı. (İ.A)
- 610 **13 Nisan 1976** tarihinde Salihli TÖB-DER şubesinin düzenlediği mitinge 5 bin devrimci öğretmen, memur ve genç katılmıştır. Mitinge **TÖB-DER**, İlerici Kadınlar Birliği (muhtemelen 1975 yılında kurulan İlerici Kadınlar Derneği (**İKD**) olmalı), İlerici Gençlik Derneği (**İGD**) gibi kuruluşlar katılmıştır.
- 611 Bu şubeler **Ordu ve Gördes** şubeleridir. Kapatma gerekçesi ise **“şubelerde bulunan yasak yayınlar”**

- 612 Arguvan şubesi "**Kürtçülük yapıldığı**", Nusaybin şubesi ise dağıtılan bildiri nedeniyle kapatılmışlardır.
- 613 TÖB-DER'in düzenlediği **Sinop** mitingine Samsun, Ordu ve Amasya şubeleri de katılmıştır. 24 Nisan günü Ünye şubesi "Faşist Baskıları ve Kısımları Protesto Mitingi" düzenlemiş, **Kars** şubesinin düzenlediği "Faşizmi, Kısımları ve Pahallılığı Protesto Mitingine" 10 binden fazla insan katılmıştır. 24 Nisanda TÖB-DER **Antalya**'şubesinin düzenlediği mitinge **TÜS-DER, ANT-GÖR, TÜM-DER, EMO, TMGT, GENÇ-BİR** ve **TMMOB** Antalya şubeleri destek vermiştir. Mitinge yaklaşık 13 bin kişi katılmıştır.
- 614 Bu sayfada Cumhuriyet Savcılığının yayınladığı bir belgenin kopyası basılmış. Başbakan Demirel, basına yaptığı açıklamada öldürülen TÖB-DER üyesi **Hasan Şimşek**'in "alkol komasından" öldüğünü açıklamış ancak Şavşat Cumhuriyet Savcılığı yazılı raporunda Hasan Şimşek'in cinayete kurban gittiğini açıklamıştır.
- 615 FİSE'nin kuruluş ve çalışmalarını anlatan bu yazı DİSK'in dergisinden alınmıştır. Yazının bazı bölümlerini buraya aktarmayı faydalı buluyoruz: Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (**FİSE**), 1946'da kuruldu. İşçi sınıfı hareketi II. Dünya Savaşı'nın ardından DSF (Dünya Sendikalar Federasyonu) yi oluşturdu. FİSE, Paris'te kuruldu. Önceleri adı TUİE (Fransızcası DPİE) idi. 1947'de TUİE içinde iki ayrı eğilim ortaya çıktı. Bunlardan biri DSF ve sosyalist ülkelerdeki örgütlerle bağların güçlendirilmesinden, diğeri ise DSF'den uzaklaşmayı ve Batı ile ilişkileri güçlendirmeden yanaydı. FİSE içindeki bölünmeden sonra bu örgüt çeşitli konferanslar düzenledi. Bunlar; 1953 Viyana, 1957 Varşova, 1960 Konakri, 1965 Cezayir, 1970 Berlin, 1975 Varşova konferanslarıdır.
- 616 **Milliyet Gazetesi**; 9 Mayıs 1976. TÖB-DER Genel Başkanı, Ankara Milli Eğitim Müdürü Ali Rıza Çetiner'in Kızılcahamam'da ve diğer ilçelerde öğretmenler, muhtarlar ve imamlarla yaptığı toplantılarda öğretmenlere hakaretler yağdırdığını ve bunun hesabını öğretmenlerin vereceğini söylemiştir.
- 617 1837'de bu günkü Danıştay ve Yargıtay'ın birleşik hali olan **Meclis-i Valay-ı Ahkam-ı Adliye** kurulmuş, daha sonra bu meclis ikiye ayrılmıştır. **Şuray-ı Devlet** adını alan Danıştay **10 Mayıs 1868**'de resmen açılmıştır.
- 618 Olay **Gümüşhane**'de gerçekleşmiş, protestoya katılan 8 öğrenci "**Tastik-name ile okuldan uzaklaştırma**" cezası alırken bazı öğrenciler de muhtelif cezalara çarptırılmışlardır.
- 619 23 Nisan Bayramı nedeniyle Atatürk büstüne konan TÖB-DER çelengi kaymakam tarafından kaldırılarak tahrip edilmiş, duruma müdahale etmek isteyen TÖB-DER'li bir öğretmen dövülmüştür.
- 620 **Salihli-Beylikli** Köyünde bir kısım ağa 23 Nisan'ın kutlanmasını engellemek istemişlerdir. Ulusal Egemenlik Bayramında okul müdürü Hasan

Aktaş, tören sırasında saygı duruşu daveti yapmış ancak bazı ağalar müdürün elinden mikrofonu alarak öğretmenlere hakaret etmiş ve okuldaki Atatürk'e ait yazıları yırtmışlardır.

621 Faaliyetten men edilen şubeler şunlardır: **Konya, Güney (Denizli), Kavak (Samsun), Rize, Fatsa (Ordu), Pazarcık, Urfa, Alaçam, K. Maraş, Mazgirt, Pınarhisar, İzmit, Gelibolu, Kızıltepe, Nusaybin, Kalkandere, Pazar, Ardeşen, Ordu, Gördes, Mardin, Çankırı, Arguvan.**

622 **Yeni Asır Gazetesi**; 8 Mayıs 1976.TÖB-DER yöneticilerinin Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde yaptıkları ortak savunmadan anlaşıldığına göre Ödemiş Mitingi TÖB-DER iddianamesinde de yer almıştır.

623 Burada sözü edilen şube **Kocaeli** şubesidir.

624 **Burhaniye** TÖB-DER şube başkanı **Necdet Efe**, 25 Nisan 1976 tarihinde yayınlanan yerel **Vatan Gazetesi**'ne bir demeç verir. Hakkında soruşturma açılır. Soruşturmada yer alan bazı sorular şu şeklide; **“Gazetede ki yazı sizin mi? Niçin yazdınız? MC Hükümetini eleştirmek hakkınız mıdır? 47 yurtseverin öldürüldüğünü, 720'sinin yaralandığını nereden biliyorsunuz? İşçi sınıfı, ilerici, yurtsever, sosyalist terimlerinden ne anlıyorsunuz, bu kliklerden hangisine bağlısınız, kimin hesabına yazıyorsunuz?”**

625 Yazı **Mustafa Gazalıcı** tarafından kaleme alınmıştır.

626 Bu açıklama **TÖB-DER, TÜTED** ve **TÜM-DER** tarafından ortak olarak yapılmıştır.

627 Yazıda “180 bin zorunlu üyesi olan **İLK SAN**, İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Ali Yücel tarafından öğretmenlere bir armağan olarak kurulmuştur. 1953'te 4357 sayılı kanunla kurulmuş, daha sonra 1958 yılında çıkarılan 7117 sayılı yasa ile kuruluş kanununda değişiklikler yapılmıştır.” gibi bilgi ve açıklamalar bulunmaktadır.

628 Konya Valiliği öğretmenlerin kendi paralarıyla yaptırdıkları dernek binasını ellerinden almak için dava açmıştır.

629 **Cemil Çakır**'ın 9.5.1976 günü **Cumhuriyet** ve **Vatan** gazetelerinde yayınlanan demeci ile ilgili soruşturma açılmıştır. Çakır, bu demeçlerinde Ankara Milli Eğitim Müdürünün uygulamalarını eleştirmiştir

630 Eğitimci İsmail Hakkı Tonguç, ölümünün 16.yılı olan 23 Haziran'da Ankara'da anılmış, TÖB-DER yöneticileri ve üyeleri Tonguç'un mezarını ziyaret ederek çiçek koymuşlardır.

631 Söz konusu gelişme Denizli'nin **Güney** ilçesinde meydana gelmiştir.

632 TÖB-DER Karapınar Şubesi üyesi 5 öğretmen hakkında soruşturma açılır. Öğretmenlere yöneltilen sorulardan bazıları şöyle: **“TÖB-DER Üyesi misiniz, Öğrencilere zorla sol kitaplar okutuyormuşsunuz, İlkokul öğrencilerini zorla TÖB-DER lokaline götürüp sol propaganda yapıyormuşsunuz, Öğrencileri ayağından ipe bağlayıp kuyuya sarkıtarak “Allah yok” dedirtiyormuşsunuz, köylere gidip sol kitaplar dağıtıp sol propaganda yapıyormuşsunuz vs.”**

- 633 Haberde Ankara-Çankaya ilçesi İLKSAN seçimleri ve bu seçimleri TÖB-DER üyesi öğretmenlerinin kazandığı anlatılmaktadır.
- 634 Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu, Anayasa Mahkemesi tarafından 6 Mayıs 1976'da iptal edildi. DGM'ler ortadan kalktı. Ancak, MC (Milliyetçi Cephe) Hükümeti 1976'da DGM yasasını yeniden çıkarmaya kalkıştı. DİSK, bilindiği gibi 1976-1980 yılları arasında bir yandan DGM'lere, bir yandan MESS'e karşı mücadele ederken bir yandan da TCK'nın 141 ve 142.maddelerinin kaldırılması için mücadele ediyordu. DİSK ve diğer demokratik kitle örgütleri DGM'leri "**Sıkıyönetimsiz Sıkıyönetim**" olarak nitelendirmişlerdir. DİSK ve TÖB-DER'in mücadelesi sonucunda DGM Yasası çıkartılamamıştır. DİSK, "**DGM'yi Ezdik Sıra MESS'te**" sloganını kullanmıştı.
- 635 Karamürsel'de 19 Mayıs Bayramı kutlamaları yapılır. Bu kutlamalara karşı **Ülkücü Öğretmenler Derneği** (ÜLKÜ-BİR) bir bildiri yayınlar. Bildiride şu görüşler dile getirilmektedir : "**Türk gencine, bu milletin geleceği olan nesle, milli duygular, haysiyet ve iffet verilmesi gerekirken milli bayram olarak kutladığımız 19 Mayıs'ta geleceğin anaları olan evlatlarımız, kız kardeşlerimiz bayramın muhtevası ile yakın uzak hiçbir ilişkisi bulunmadığı halde soyundurulmuş, inanç ve iffet duyguları çığnenmiştir.**"
- 636 Alucra Lisesi öğretmeni ve TÖB-DER üyesi Öznur Denizlerkurdu, ülkücü oldukları bilinen iki öğrenci tarafından darp edilmiştir.
- 637 Denizli'de TÖB-DER ve diğer demokratik kuruluşların ortak bildirisini dağıtanlar gözaltına alınarak karakolda sorgulanırlar. Yazının başlığı polisin ifade sırasında sorduğu sorulardan biridir.
- 638 **Özgürlük Yolu** grubu başını Kemal Bur kay'ın çektiği Kürt sosyalistlerinden oluşuyordu. Grup adını kendi yayın organları olan Özgürlük Yolu dergisinden almıştı. Özgürlük Yolu çevresi sonradan PSK (Kürdistan Sosyalist Partisi)'ya dönüştü. Günümüzde bu grup HAK-PAR çevresinde yer almaktadır. (İ.Aydın)
- 639 Bu gruplar **Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halkın Birliği** dergi çevrelerinde örgütlenmişlerdi. (İ.Aydın)
- 640 **Devrimci Öğretmen** aynı adla çıkan dergiden adını alan DEV-YOL'un öğretmeni grubuydu. (İ.Aydın)
- 641 **Devrimci Demokratik Birlik** grubu Kurtuluş adı verilen siyasi çevrenin öğretmeni hareketi içindeki adıdır. Grup adını çıkardıkları **Kurtuluş Sosyalist Dergi** den alıyorlardı. (İ.Aydın)
- 642 Gültekin Gazioğlu'nun Başkan adayı olduğu (**Demokratik Merkezîyetçiler-Özgürlük Yolu ittifakı**) liste 202, İlhan Alkan'ın Başkan adayı olduğu (**Demokrasi İçin Birlik-Halkçı Eğitimciler ittifakı**) liste 177, Behram Şamiloğlu'nun Başkan adayı olduğu (**Devrimci Öğretmen**) liste 77, Şaban Sezen'in Başkan adayı olduğu (**Devrimci Demokratik Birlik**) liste 42 oy almıştır. (TÖB-DER Gazetesi sayı 125-126)

- 643 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi/Anılar, s.116-118, Eğitim Sen Yay. 2006
Ankara.
- 644 FİSE'nin mesajını 123.sayıda vermişti.
- 645 **Yönetim Kurulu** Üyeliklerine seçilen isimler ise şunlardır: **Doğan Oğuzer, Ali Kemal Yaylı, Turan Yılmaz, İlhami Şen, Faruk Atalaer, A. Kadir Yıldız, Saim Baluken, Nesip Bektaş, Cemal Saygılı, Turgut Yılmaz, Mustafa Deprem, Ahmet Melek, İbrahim İşyar, Hüseyin İsen, Rıza Duru, Aydın Yeşilyurt, İbrahim Çerçi, Ahmet İnce, Kenan Aras, Mustafa Çetin.**
- 646 "1976 kongresiyle birlikte demokratik öğretmen hareketinin sadece devletten değil, onun ideolojisinden de kopma süreci tamamlanmış oluyordu. Bu süreç ilk ve ortaöğretimdeki Kürt çocuklarının evrensel nitelik taşıyan asgari demokratik haklarını savunmak ve talep etmek gibi bir sonucu da getirecek kadar resmi ideolojinin yasak ve tabularından bağımsız olacaktı. Bu dönemde toplumun hızla politikleştiği, devrimci hareketin yükseldiği, emekçi sınıfların sosyal mücadelelerinin geliştiği bir evredir. Toplumun ileri ve aydınlık kesimlerinden olan öğretmenlerin bu gelişmeler dışında kalması düşünülemezdi." (**Yalçın Yusufoglu**; Abece Dergisi sayı 300, s.16, Ağustos 2011)
- 647 TÖB-DER Akarçay şubesi köylülerin de rol aldığı "**Pir Sultan Abdal**" adlı oyunu sahneleyince savcılık haklarında soruşturma başlatmıştır.
- 648 TÖB-DER Genel Kurulunda alınan kararları hem mesleki ve eğitim alanına hem de siyasal alana yöneliktir. TÖB-DER, bu kararlardan birinde kendisini şöyle tanımlamaktadır: "**TÖB-DER, Anti-faşist, anti-emperyalist bir kitle örgütüdür. TÖB-DER, tekelci sermayeye karşı mücadele eder. TÖB-DER, şovenizme ve ırkçılığa karşıdır. TÖB-DER, Türkiye ile dünya halklarının özgürlüğünü, kardeşliğini ve ulusların eşitliğini savunur.**"
- 649 Timisi mesajında özetle; "**TÖB-DER'in her toplantısının devrimci, ilerici ve toplumcu fikirlerin sergilendiği mümtaz ve müstesna bir forum olduğunu daima takdir etmişimdir...**" derken CHP Genel Başkanı Ecevit mesajında; "**TÖB-DER Genel kurulu, Lozan Antlaşmasının, basın özgürlüğünün ve demokratik işçi haklarının yıldönümünde toplanıyor. Bağımsızlığın, özgürlüğün ve sosyal adaletin savunucusu değerli Türk öğretmenlerini ve yüce Türk ulusunu bu mutlu günde kutlarız...**" demektedir.
- 650 Bu mesajların bir bölümü **127.** sayıda yayınlanmıştır. Konu bütünlüğünü bozmamak amacıyla hepsini bir arada yayınlamayı uygun gördük.
- 651 Kongreye katılan delege sayısı **502**'dir. Bu delegelerden sadece **8** tanesi kadındır. Merkez Yürütme Kurulunun **9** üyesi arasında **kadın yok. 20 kişilik yönetim kurulunda kadın yok.** 10 kişilik yedekler listesinde kadın yok. Sadece Denetleme Kurulunun **3 üyesinden biri kadındır.** (İ.A)
- 652 Güney ilçesi kaymakamı iki TÖB-DER'li öğretmene karşı haksız işlemler yaptığı için açılan davada mahkum olmuştur.

- 653 1 Eylül Uluslararası Barış Günü İstanbul'da **Aziz Nesin** başkanlığında kuruluş çalışmalarını yürüten **Geçici Barış Komitesi**'nce, Ankara'da ise aralarında **TÖB-DER, TÜS-DER, İGD, İKD, MADEN-İŞ, DEVRİMCİ TOPRAK-İŞ**'in de bulunduğu etkinlikle kutlanmış, TÖB-DER Genel Başkanı Ankara'daki toplantıya katılarak bir konuşma yapmıştır. **Gazioğlu** konuşmasında özetle şu görüşleri dile getirmiştir: *"Dünya devrimci sürecinin üçlü bileşenleri (Sosyalist sistem, Uluslararası işçi sınıfının devrimci mücadelesi, Sömürge ve bağımlı ulusların ulusal kurtuluş mücadeleleri) güçlenmekte, emperyalist-kapitalist sistemi çöküntüye götürmektedir. Sosyalist sistem "barış içinde birlikte yaşama", "Detant" politikası ve yaptığı uluslararası anlaşmalarla, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi veren halklara desteği ile BARIŞ mücadelesinin öncülüğünü yapmaktadır. (...)"*
- 654 Karar No: 12.7 **"TÖB-DER, emperyalizmin başını çektiği barış düşmanlığına, savaş kışkırtıcılığına ve silahlanma yarışına karşı çıkar. Yabancı silah tekellerinin ve onların Türkiye'deki ortaklarının kışkırttığı silahlanma yarışına karşı tüm barışsever güçlerin yanındadır."**
- 655 Bu yazı, 12 Eylül döneminde TÖB-DER İddianamesine konu olmuştur. (**Halit Çelenk**; Hukuk Açısından TÖB-DER Davası, s.235. EĞİT-DER Yayınları, Ankara 1990)
- 656 Yazılarda **İLKSAN**'ın yönetimini TÖB-DER'li öğretmenlerin kazandığı belirtilmekte, İLKSAN Başkanlığına **Hulusi Gökçe**'nin seçildiği ve sandığa üye 180 bin öğretmenin olduğu bilgilerine ulaşılmaktadır.
- 657 Bu toplantılar 11 Eylül'de Ankara ve İstanbul'da yapılmıştır. Genel Başkan **Gazioğlu**, DİSK öncülüğünde İstanbul'daki toplantıya bir mesaj göndermiş, Ankara'daki toplantıda ise **"Bu salonda toplanan Türkiye'nin anti-faşist ve devrimci güçleri...Bu gece burada Türkiye emekçilerinin ve yurtseverlerinin militan selamlarını Şili yurtseverlerine iletmek için toplandık..."** diye bir konuşma yapmıştır.
- 658 Üç saat süren bu görüşmelerde özetle; **"TÖB-DER olarak, işçi sınıfımızın ileri sendikal örgütü DİSK başta olmak üzere, tüm ilerici, demokratik kitle ve meslek örgütleriyle, emekçi halkımızın diğer kesimleriyle bir dayanışmadan yanayız."** denilmiştir.
- 659 Güçbirliğine şu örgütler katılmıştır: **"TÖB-DER, TÜS-DER, TÜM-DER, TM-MOB, TÜTED, HALKEVLERİ, TÜMÖD, ÇHD, İKD, İGD, ATO, TİB, ANKARA BAROSU ve AKD** (Ankara Kadınlar Derneği).
- 660 Bundan sonra TÖB-DER yayın organlarında "ırkçı, şöven, asimilasyoncu eğitim sözcükleri sık görülmeye başlanacaktır. Bunda Kürt öğretmenleri temsil eden **Özgürlük Yolu** grubunun Genel Merkez yönetiminde yer almasının payının da olduğu söylenebilir.
- 661 Daha sonra Denizli Milletvekili ve EĞİT-Der Genel Başkanlığı'nı yapacak olan **Gazalçı'nın** yazısından anlaşıldığı kadarıyla 19 Ağustos 1976'da meydana gelen Denizli depreminde 4 kişi hayatını kaybetmiştir.

- 662 TÖB-DER şubelerince hazırlanan bu raporlarda “Faşist güçlerce yürütülen saldırı ve provakasyonlara dikkat çekilmektedir.
- 663 Bu ilkeler şu şekilde özetlenebilir: **“Anti-faşist ve anti-empyralist olmak, dünya devrimci hareketinin bileşenlerine saygılı olmak, temsil ettiği kitlenin ekonomik demokratik talepleri doğrultusunda mücadele etmek, emekten yana siyasal güçlere saygılı olmak(...) v.s”**
- 664 3-8 Eylül 1975 tarihleri arasında İran’daki **Persepolis** şehrinde toplanan ULUSLARARASI OKUR- YAZARLIK SEMPOZYUMU bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride **“okur-yazarlık sadece okuma-yazma ve aritmetik becerileri öğrenme sürecinden ibaret sayılmamakta, fakat insanın kurtuluşuna ve çok yönlü gelişimine bir katkı olarak değerlendirilmektedir”**
- 665 Gültekin Gazioğlu; **Roman Gibi / Anılar**, s.119. Eğitim Sen Yay. Nisan 2006 Ankara.
- 666 Agk; s.120-124
- 667 MC’nin Ders Kitaplarına karşı yükselen tepkiler üzerine TÖB-DER Danıştay’a başvurmuştur (**Cumhuriyet Gazetesi 4 Ocak 1977**), Yine MSP’li Çalışma Bakanı Şevket Kazan bir açıklama yaparak şöyle diyecektir: **“İşçilerin daha az şerefli olduğu görüşü sapıkça bir nitelik taşıyor.” Cumhuriyet Gazetesi; 8 Ocak 1977**
- 668 MC’nin ders kitapları özellikle Sosyal Bilimler alanına yöneliktir. **Mübahat Küyel’in** Felsefeye Başlangıç, **İbrahim Kafesoğlu** ve **Altan Deliorman’ın** Tarih Lise-I, **T. Yılmaz Öztuna’nın** Tarih Lise-III ders kitaplarıyla Sosyoloji ve Psikoloji ders kitapları bunlar arasındaydı. Bazı TÖB-DER şubeleri ve gençlik örgütleri bu kitaplara olan tepkilerini göstermek için alanlarda kitapları yakmışlardır.
- 669 Bu kitaplardan bazı örnekler vermek istiyorum; **“Kurt motifi başka kavimlerde görülmeyen, Türk’e has bir belirtidir. Türkler arasında kurda verilen önem asrımız başlarına kadar devam etmiştir.”** (Tarih Lise I,s.17 Kafesoğlu-Deliorman).
- “Türkler yeryüzündeki üç büyük beyaz ırk grubundan, Tranoil tipindedir. Kafa yapıları Brekisefaldır. Türkler beyaz renkli, hafif dalgalı saçlı, orta gürlükte sakallı, değirmi yüzlü, biçimli endamlı ve sağlam yapılıdır.”** (Kafesoğlu-Deliorman; Tarih Lise-I, s.77)
- Mebahat Küyel’in yazdığı Felsefeye Giriş (Başlangıç) kitabını inceleyen üç bilirkişiden ikisi (Neşet Çağatay ve Eralp Özgen), kitapta suç unsuru bulurken biri (Feyyaz Gölcüklü) suç unsuru bulmamıştır. (**Cumhuriyet Gazetesi;20 Ocak 1977**)
- Ahlak kitabında **“bir işçi ile bir doktorun şerefi aynı değildir. Doktor daha şereflidir”, “Alevilik davası güdenler dinsizliğin savunucularıdır”, “Laiklik, mezhep çatışmalarına neden olmaktadır”** denilmektedir.

- 670 Öğretmenlere yöneltilen sorulardan bazıları: **Komünizm propaganda-
sı yapmak, Kürtçülük propagandası yapmak, Kır gerillasına yardım ve
yataklık etmek, arkadaşlarını zorla TÖB-DER'e üye olmaya zorlamak,
gençleri yürüyüşe zorlayarak onlara "katil iktidar", "kahrolsun faşizm",
"bağımsız Türkiye" sloganları attırmak, Alevi sünni ayrımı yaparak halkı
bölmek, çalışma arkadaşlarının ibadet hürriyetini kısıtlamak.**
- 671 TÖB-DER GYK'sı Demokratik Eğitim Kurultayını 1977 yılında yapmayı ka-
rarlaştırmış ancak siyasi konjoktörün elverişsizliği ve çalışmaların zama-
nında yetiştirilmemesi gibi nedenlerle bu kurultayı 1978 yılında yapmıştır.
- 672 **TÖB-DER Gazetesi**; sayı 131, s. 4
- 673 Programa göre bu yanlış eğilimlerden birisi "işçi sınıfının öncülüğüne
inanmayan, demokratik kitle örgütlerini siyasi parti gibi gören ve demok-
ratik kitle örgütü ile iktidar mücadelesi vermek isteyen" eğilimdir. Diğer
eğilim ise "pasifist eğilimdir. Bunlar işçi sınıfının önderliğinde emperyaliz-
me ve faşizme karşı yürütülen devrimci mücadeleden ateşten kaçır gibi
kaçanlardır."
- 674 TÖB-DER, ilk kez bir duvar takvimi çıkartmaktadır.
- 675 TÖB-DER'in şube sayısı genellikle "600'ü aşkın" olarak zikredilmektedir.
1977 yılı başına kadar **Aşkale, Göynücek ve Çayıralan (137.sayıda Çayırli)**
şubelerinin de açılmasıyla 630 olan şube sayısı 633'e yükselmiştir.
- 676 Kujawa mesajında, "Demirel Hükümeti zamanında TÖB-DER'in kapatıl-
ması, kitle halinde işçilerin tutuklanması, işten çıkarılması haberlerini
büyük tepki ile karşılıyorruz.." diyerek dayanışma dileklerini iletmektedir.
Genel Başkan Gazioğlu da cevabında **"1 Kasım 1976 tarihli mesajınızı al-
dık. Bu mesaj, Türkiye'de anti-demokratik baskılar altında bulunan ve
bu baskılara karşı bütün gücüyle direnen 130.000 eğitim emekçisini se-
vindirmiştir."** diyecektir.
- 677 **21 Kasım 1976** tarihinde **Adapazarı'nda** aralarında **TÖB-DER, Halkevleri,
Çağdaş Hukukçular Derneği, TÖM-DER, TÖS-DER**'in bulunduğu Demokra-
tik Kitle Örgütleri **"Demokratik Kitle Örgütlerinin Demokrasi Mücadele-
sinde Yeri ve Görevleri"** konulu bir toplantı düzenlemişlerdir. Toplantıya
katılan TÖB-DER Genel Başkanı bir konuşma yapacaktır. **Gazioğlu** konu-
şmasına **"Bu salonda toplanan demokratlar, ilericiler, devrimciler! Sizleri
Türkiye eğitim emekçileri adına saygıyla selamlarım"** diye başlayacak
ve özetle şu görüşleri dile getirecektir: **"Özel olarak ülkemizde tırmanan
faşizme karşı mücadelede, tüm anti-faşist örgütler güç birliği ve da-
yanışma halinde olmalıdır. Demokrasinin ancak işçi sınıfı başta olmak
üzere tüm emekçilerin, aydınların ve öğrencilerin ortak hedefler etra-
fında birleşerek ortak bir programı yürütmeleri ile başarıya ulaşacağı
bilinmelidir. Güç birliğinin kısa vadeli programı, Anayasanın değiştirilen
maddelerinin ve TCK'nun demokratikleştirilmesini, böylece düşünce ve**

örgütlenme özgürlüğüne konulan sınırlamaların kaldırılmasını, özgürlükleri güvence altına alan uluslararası anlaşmaların hayata geçirilmesini içermelidir. (...)"

678 Yazılanlara göre TÖB-DER, FİSE ve DİSK başta olmak üzere dost kuruluşları Van depremine yardımda bulunmaya çağırmış, yönetiminde TÖB-DER’li öğretmenlerin bulunduğu İLK SAN 2 milyon lira nakit para yardımı yapmıştır.

679 **Ermenek Olayı** olarak nitelenebilecek bu gelişmeyi kısaca aktarmayı yararlı görmekteyiz: Ermenek TÖB-DER şubesine üye 174 öğretmen maaşlarını dilekçeyle onay verdikleri mutemet aracılığıyla almaktadırlar. Mutemet seçtikleri kişi TÖB-DER üyesidir. Bir süre sonra mutemet seçilen öğretmenin tayini başka bir yere çıkar. Bunun üzerine 174 öğretmen yeni bir mutemet seçerler. Bu mutemet de TÖB-DER üyesidir. TÖB-DER’lilerin bu tutumlarının amacı maaşlarını TÖB-DER şubesine giderek almak ve dernek aidatını anında elden vermektir. Ancak ilçe kaymakamı MHP’lidir ve bu uygulamayı engellemek üzere ilçe Halk Eğitim Müdürünü mutemet olarak görevlendirir. TÖB-DER’li öğretmenler bu uygulamaya karşı çıkarlar ve kendilerinin dilekçeyle yetkilendirdikleri mutemetten maaşlarını almakta ısrarcı olurlar. Kaymakam İlköğretim Müdürüne TÖB-DER üyesi 174 öğretmenin maaş bordrolarını imzalamamasını, kendinin de onay vermeyeceğini belirtir. TÖB-DER’liler inatla direnirler. Ermenek esnafı da TÖB-DER’li öğretmenlerden yana çıkarak öğretmenlerin borçlarını erteler ve nakit yardımında bulunurlar. İlçe halkı bu olayları kınamak üzere Konya valiliğine telgraflar çeker. TÖB-DER Ermenek şubesine göre **“Olay maaş ve mutemetlik sorunu olmaktan çıkmış, bir demokratik mücadele biçimini almıştır.”** Bu gelişmeler yaşanırken bir yandan da TÖB-DER üyelerinin bir kaç ilçe ve il dışına sürgün edilir. Göktepe kasabasında 4 öğretmenin sürgün edilmesi üzerine 200 imzalı dilekçeyle bir heyet valiliğe başvurarak sürgünlerin durdurulmasını istemiştir. Şube yönetimi ise eşleri ve çocuklarıyla beraber bir yürüyüş düzenlemeye karar vermiştir.

680 Bitlis’in orta yerinden geçen köprü tektir, dar ve yetersizdir. CHP’den Belediye Başkanı Seçilen Muzaffer Geylani, TÖB-DER, TÖM-DER, TÖTED ve Gençlik dernekleriyle görüşerek bu köprünün yapılması için anlaşır. Öğretmen ve diğer ilericiler canla başla çalışarak yeni köprüyü düşük bir maliyetle hizmete sokmayı başarırlar.

681 **Mühür Fekki** üzerine açılan davadır.

1977

Türkiye, 1977 yılına yoğun baskı ve saldırıların yaşandığı bir yıla merhaba diyerek girdi. İktidarda bulunan MC hükümetlerinin emekçi halk ve öğretmenler üzerindeki baskı politikaları artarak devam etti.

1 Ocak 1977 tarihli **135.** sayılı TÖB-DER Gazetesi-nin kapağında tel örgüler arkasındaki bir Filistinli çocuğun fotoğrafı var. Fotoğrafın üst tarafında **“1977 Düşünce Özgürlüğü Yılı”** yazısı, fotoğrafın altında ise **A.Kadir’in** “al yurdum pınarından özgürlüğün rüzgarından sevdamızın /çek bir soluk” dizesi bulunuyor.

2. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle: **“Davut Aksu’yu Yitirdik”**,⁶⁸² **“Hasanoğlu Öğretmen Lisesi’nde Faşist İşgal”**,⁶⁸³ **“Köyceğiz’de Miting ve Yürüyüş”**⁶⁸⁴

3. sayfada TÖB-DER Genel Başkanı **Gültekin Gazioğlu’nun** geçmiş bir yılı değerlendiren **“Yeni Yıla Girerken”** başlıklı yazısı yer almaktadır. Bu yazıdan kısa bazı bölümleri, döneme ışık tutacağı için buraya aktarmayı faydalı bulduk:

TÖB-DER GENEL BAŞKANI DEĞERLENDİRİYOR: “YENİ YILA GİRERKEN”

*“(…) Ülkemizde 1976 yılı, işçi sınıfımız ve tüm emekçi halkımız için olduğu gibi, eğitim emekçileri için de acılarla dolu bir yıl oldu. (...) Okullar resmi ve sivil faşistlerin işgali altına sokuldu. Cinayetlerin ardı arkası kesilmez oldu. Onbinlerce genç öğrenci okullardan atıldı. Sınavlarda akıl almaz adaletsizlikler yapıldı. Ders kitapları yoluyla faşizm ideolojisi, demagojisi ve yalanları öğrenci gençliğimize “bilim” diye öğretilmek istendi. Türkiye eğitim emekçileri ve onların demokratik kitle örgütü TÖB-DER’de bu saldırı ve cinayetlerin başlıca hedefi oldu. (...) 1976 yılında kitle eylemleri, grevler, direnişler, boykotlar ve demokratik gösteriler her zamankinden daha büyük boyutlarda gerçekleştirildi. (...) 1976 yılı, işçi sınıfımızın 1 Mayıs’ı 50 yılı aşkın bir süreden beri **“Bahar ve Çiçek Bayramı”** olarak değil, bileğinin hakkıyla **“İşçi Bayramı”** olarak kutladığı bir yıl oldu. 1 Mayıs günü İstanbul’da yüzbinlerce işçi ve emekçi alanları doldurdu. 1976 yılı,*

işçi sınıfımızın mücadele tarihinde ilk kez bir siyasi genel grevi başarıyla uyguladığı yıl oldu. Hem de genel siyasi grev hakkı yasalaşmamış olduğu halde. (...) Üye sayımız 140.000'e yaklaştı. Şube sayımız 640'a ulaştı. (...)”

4. sayfada **“Katsayının 14 Olması Zorunludur”** başlıklı yazıda bir basın açıklamasına yer verilmektedir. Açıklamada Genel Yönetim Kurulu’nun 17-19 Aralık günlerinde toplandığı belirtilmekte ve özetle şu görüşlere yer verilmektedir: “Eğitim Enstitüleri sınavlarını geçersiz saymak amacıyla Danıştay’a dava açtık. Tarih ders kitaplarının okullarda okutulmaması için Danıştay’a dava açtık. Demokratik Eğitim Kurultayı hazırlıklarını gözden geçirdik.⁶⁸⁵ Katsayının 14’e yükseltilmesini ve ders ücretlerinin 50 liraya çıkarılmasını önerdik”

5. sayfada **“Bütçe Hazırlanırken Öğretmenlerin Durumu”** başlıklı yazı, 6 ve 7. sayfalarda **“Türkiye Eğitim Emekçilerinin Mücadele Bayrağı Yükseliyor”**, 8-9 ve 10. sayfalarda **“İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Hayata Geçirilmelidir”**, 12 ve 13. sayfalarda **“TÖB-DER 1976-1978 Çalışma Programı”**nın kalan bölümüne yer verilen yazılar bulunmaktadır.

14. sayfada **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle: “Mucur, Karakoçan ve Kırşehir’de Üyelerimize Saldırı”, **“Aybastı’da Boykot”**⁶⁸⁶

15. sayfa **“Filistin Şiirinden Örnekler”** verilirken, 16. sayfada **“Filistin Halkının Mücadelesi Zafere Ulaşacaktır”**⁶⁸⁷ yazısına yer verilmiştir.

Gazetenin **136. sayı 15 Ocak 1977** tarihli. Kapağında TÖB-DER’in 27 Eylül 1976 tarihinde Ankara’da düzenlediği yürüyüşün fotoğrafı bulunmaktadır. Kapakta **“Ekonomik-Demokratik Haklarımızı Alma Yolunda Kitle Gücümüzü Seferber Edelim”** ve **“Grevli Toplu Sözleşmeli Sendika Hakkı İçin İleri...”** yazıları okunmaktadır. 2. sayfada **“Örgüt Haberleri”** başlığında göze çarpan haberler şöyle: “Kemerhisar’da 51 Üyemiz Ocak Maaşını Alamadı”,⁶⁸⁸ **“İskenderun Şubemiz Ka-**

patıldı”,⁶⁸⁹ “Taşova Şubemiz Kapatıldı”,⁶⁹⁰ “Kars Şubemiz Faşistlerin Saldırısına Uğradı”, “Yorumsuz”⁶⁹¹

3. sayfada “**Ekonomik-Demokratik Haklarımızı Alma Yolunda Kitle Gücümüzü Seferber Edelim**” başlıklı yazıya yer verilmektedir. 4 ve 5. sayfa-
larda “**Sosyal Yardım Kampanyamız Sürüyor**” başlıklı bir bağış listesi ile
Genel Merkez Muhasebe bölümünün aylık geçici mizanları bulunmak-
tadır. 6 ve 7. sayfada imzasız “**Türkiye Eğitim Emekçilerinin Örgüt ve
Meslek Sorunları**” başlıklı bir yazıya yer verilmektedir. Bu yazının bazı
bölümlerini burada aktarmayı faydalı bulduk:

TÜRKİYE EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN ÖRGÜT VE MESLEK SORUNLARI VE ANA DİLİ SORUNUNUN GÜNDEME GELMESİ

*“ (...) Eğitim emekçilerinin etkinlikleri üretimi dolaylı olarak etkilemekte-
dir. Emeğin üretkenliğinin artması, önemli oranda eğitimin sorunudur.
Eğitimle üretim arasında vazgeçilmez bir ilişki vardır. Bu yüzden eğitim,
altyapı özelliği de gösteren bir üst yapı kurumudur. (...)*

*Eğitim emekçilerinin gerek çalışma ve iş koşulları ve gerekse yaşam ve
geçim koşulları, her geçen gün onları işçi sınıfına yakınlaştırmaktadır. (...) Biz öğretmenler yurdumuzdaki geri üretim tarzı değişmeden, emperya-
lizmin her alandaki tahakkümü sona ermeden, emekçi halkın demokratik
yönetimi kurulmadan, sorunlarımızın kökten çözümlere ulaşmayacağını
bilincindeyiz. Geçici, reformcu ve yüzeysel önlemlerin sorunlara çözüm
getirmesi, eğitimi rahatlatması, öğretmenleri mutlu etmesi mümkün
değildir. Ancak durum böyledir diye, ekonomik-demokratik mücadeleyi
savsaklamaya, demokratik eğitim mücadelesini ihmal edemeyiz. Ekono-
mik ve siyasal yapı değişmeden “eğitimde devrim” hayaldir. Onun için
demokratik eğitim ilkesi ön planda tutulmalıdır.*

*Sömürülen bir ülkenin yurtsever öğretmenleri olarak kendi sorunlarını-
nın emekçi halkın sorunlarından ayrı olmadığını bilincinden hareketle,
mesleğimizin çok özel ve karmaşık sorunlarını vurgulamanın meslektaş-
larımızın bilincini yükseltmede yararlı olacağı kanısındayız. (...)*

*Yurttaşlarımızın ancak % 54’ü okur-yazardır. Kaldı ki, ilköğretim sorunu
sadece yurttaşları okur-yazar yapmak sorunu da değildir. (...) Doğru ve*

Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, yazının icadından 7 bin yıl sonra halka hala alfabe verilememiştir. **Kaldı ki, bu bölgelerde artık inkar edilemez bir gerçek olarak “ana dil” sorunu vardır. (...)**⁶⁹²

İlköğretim sorununun çözümü için ilk ciddi girişim olarak Köy Enstitüleri denemesini görüyoruz. O dönemde burjuvazi, feodal kalıntıların tüm karşı koyuşlarına rağmen, iç pazarı genişletmek, tarımsal üretimi arttırmak ve tarımdan sanayiye kaynak aktarmak için köylünün temel bilgilerle donatılmasını, hiç değilse okur-yazar olmasını istemiştir. Bu nedenlerle Köy Enstitülerinin açılmasını planlamıştı.

Demokratik işleyişe sahip, öğrencilerin yönetime katıldığı, nispeten iş eğitimi veren ve yaratıcı öğretmen yetiştiren Köy Enstitüleri, Türkiye sınıf ilişkisi ve çelişkilerinden, sınıf ittifaklarından kaynaklanan tamamen politik nedenlerle egemen güçler tarafından kapatıldı. Bu deneme devam edebilseydi, ilköğretim sorununun hiç değilse okuma- yazma bölümü halledilebilirdi. (...)

Ortaokullarda öğrencilerin yönetime katılmaları söz konusu değildir. Baskıcı bir disiplin anlayışı hakimdir. Bu nedenlerle ortaöğretim kurumları gençlerimiz için birer hapisane gibidir. (...) Ülkemizde özel okullar ve dershaneler yoluyla eğitimin ticareti yapılmaktadır. (...) Eğitimdeki tüm özel kurumlar kapatılmalıdır. (...) Bizce her kademedede öğretmenin yetiştirdiği tek tip bir öğretmen okulu bulunmalıdır. (...) Öğretmenler, emekçi sınıf ve tabakalardan gelen insanlardır. Bu nedenle sınıflarının bilincini taşımaları, başkalarının değirmenine su taşımamaları önemlidir. Öğretmen, mesleği gereği okuyan, düşünen, konuşan bir insan olmak zorundadır. Bir eğitimcinin öğrencilerine yararlı olabilmesi için dünyayı ve Türkiye’yi doğru olarak kavraması gerekir. Ayrıca geri kalmış ülkelerin öğretmenlerinin görevleri okullarda bitmez. Halk arasında da devam eder. (...) Bize yansıyan olumsuzlukların büyük ölçüde giderilmesi için örgütlenmeyi ve örgütümüzü öğretmenlerin kendilerini yenilediği bir okul haline dönüştürmeyi zorunlu görmekteyiz. (...) Günümüzde ülkemizde öğretmenlerimizin can ve görev güvenlikleri yoktur. Geçmişte, bir Kubilay öldürüldüğünde yer yerinden oynamıştı. Şimdi öldürülen, yaralanıp sakatlanan, saldırıya uğrayan öğretmenlerin failleri himaye görmektedir. (...) Öğretmenler eğitim yönetimine katılmalı, eğitim yöneticileri yukarıdan tayinle değil, tabandan seçimle gelmelidir. Öğrenciler de, eğitimin her kademesinde

yönetime katılabilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığının tüm kurullarında, örneğin Talim ve Terbiyede eğitim emekçilerinin örgütü etkin bir şekilde temsil edilmelidir. (...)"⁶⁹³

8. ve 9. sayfada **"TÖB-DER 1976-1978 Çalışma Programı"** nın son bölümü yayınlanmıştır.⁶⁹⁴

10. sayfa **"Sanat"** sayfası olarak düzenlenmiştir. Bu sayfada **Nazım Hikmet**'in "Otobiyografi" ve "Şarkılarımız" adlı şiirleri yer almaktadır. 11. sayfada **"Örgüt Haberleri"** bulunuyor. Buradaki bazı haber başlıkları şöyle: **"Akşehir'de 5 Öğretmen ve 35 Öğrenci Sürüldü. Lisede Direniş Başladı"**,⁶⁹⁵ **"Osman Şahin Saldırıya Uğradı"**,⁶⁹⁶ **"TÖB-DER Eğitim Dizisinin 7.ve 8. Kitabı Çıktı"**,⁶⁹⁷ **"Yeni Toplum Dergisi'nin 14.sayısı Çıktı"**

12. sayfada ise **"Memurların Ekonomik- Demokratik Talepleri İçin Mücadelede Demokratik Kitle Örgütleri Güçlerini Birleştiriyor"**, **"MEB, 200 Bin Öğretmeni Sağlık ve Sosyal Yardımdan Yoksun Bırakıyor"** başlıklı yazılar bulunuyor.

TÖB-DER Gazetesi'nin **137. sayısı 1 Şubat 1977** tarihli. Kapağında Bir Miting Fotoğrafı ve **"Sendika Hakkımız Söke Söke Alırız!"** sloganı bulunmaktadır. Derginin bu sayısı da 12 sayfadır.

2. sayfada **"Örgüt Haberleri"** var. Bazı haber başlıkları şöyle: **"Bir Arkadaşımız Daha Öldürüldü"**,⁶⁹⁸ **"Kongreden bu yana 13 yeni şube kuruldu"**,⁶⁹⁹ **"Amasya, İnebolu, Boyabat, Muş ve Bingöl Şubelerimiz Kapatıldı"**, **"Giresun'da Mitinge 15 bin Kişi Katıldı"**, **"Mersin'de Demokratik Kuruluşların Mitingi"**,⁷⁰⁰ **"Denizli'de Miting"**⁷⁰¹

3. sayfada **"Ekonomik- Demokratik Mücadelemiz Güçleniyor"**⁷⁰² başlıklı yazı bulunmaktadır. 4. sayfadaki **"Denizli, Giresun ve Mersin'de On binlerce Kişi Yürüdü"** başlıklı yazıda bu illerdeki mitinglerin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu değerlendirmelerden bazı cümleleri buraya aktarmayı faydalı bulduk: **"TÖB-DER, TÜM-DER ve TÜTED'in ekonomik-demokratik haklarını savunmak ve taleplerini kamuoyuna mal etmek için ortaklaşa**

düzenledikleri miting ve yürüyüşlerin ilk bölümü 22 Ocak 1977 tarihinde Mersin, Denizli ve Giresun’da yapıldı. (...) Eylemlere katılma oranının kimsenin ummadığı oranda yüksek olması memnuniyet vericidir. (...) Bu eylemlerin en önemli zaafı ise, TÖB-DER’in eylem hazırlıklarına girildikten sonra güç birliğini bizce ciddi olmayan nedenlerle terk ederek diğer örgütleri güç durumunda bırakması, TMMOB’un eylemlere katılmaması olarak söylenebilir.”

TÖB-DER HAKKINDA “MECLİS ARAŞTIRMASI” İSTENİYOR

5.sayfada ise **“TÖB-DER Meclis Araştırmasından Gocunmaz”** başlıklı bir yazı yer almaktadır. Bu yazının bir bölümünü belgesel nitelikte olduğu için özet halinde vermeyi uygun gördük; TÖB-DER’in 15 Şubat 1975’de düzenlediği eylemler ve meydana gelen olaylar hakkında Adalet Partisi grubunca TÖB-DER hakkında Meclis Araştırması yapılması için önerge verilmiş ve bu önerge kabul edilmiştir. Konu hakkında Balıkesir CHP milletvekili **Necati Cebe** mecliste bir konuşma yapmıştır. Cebe konuşmasında yaşanan olayları hatırlatarak şunları söylemiştir:

“23 Ocak 1975 tarihinde TÖB-DER yönetimi Hayat Pahalılığını ve Faşizan Baskıları Protesto etmek amacıyla 15 Şubatta tüm illerde kapalı salon toplantısı, 16 Şubatta da İstanbul ve İzmir’de sessiz yürüyüş düzenleme kararı almış ve kamuoyuna açıklamıştır. Karar sağcı partilerde ve sağcı basında tepki uyandırıyor. (...) 15 Şubat’ın provası 8 Şubatta Elazığ’da yapılıyor. “Komünistler camileri yakacaklar, yetişin Müslümanlar” çılgınlıklarıyla öğretmenlerin toplantısı basılıyor, Alevi ve solcu insanlara saldırılıyor. O gün Elazığ’da kan dökülüyor; yıkım, yağma, talan kol geziyor.

15 Şubat günü Tokat’ta toplantının yapıldığı sinemada “Komünistler Kuran’ı yaktı” yalanıyla kışkırtılan halk “Müslüman Türkiye”, “Başbuğ Türkeş”, “Komünistler Moskova’ya” sloganlarıyla sinemaya saldırıp, sinemayı ateşe vermek istediler. Aynı gün Muş’ta, Adıyaman’da, Tokat ve Malatya’da da aynı tezgahlarla saldırılar yapılıyor. (...) Yeri gelmişken, bazı politikacılar TÖB-DER’i kötülemek için “TÖB-DER kapatılan TÖS’ün devamıdır” diyorlar. Evet TÖB-DER TÖS’ün devamıdır. (...) Kurulduğu günden bu güne TÖS’den devraldığı demokratik öğretmen hareketi bayrağını onurla taşımaktadır. (...) TÖB-DER yasal bir örgüttür ve meclis araştırmasından gocunmaz...”⁷⁰³

8. sayfada parlamenter maaşlarına yapılan zamlar nedeniyle hazırlanan **“Yiğin Efendiler Yiğin Bu Han-ı İştihâ Sizin”** ve Körler Kültür ve Eğitim Derneği’nin yayınladığı **“Körlük Bu Sömürü Düzeninin Ürünüdür”** başlıklı yazılar bulunmaktadır. 10. sayfa **“Sanat”** başlıklıdır. Bu sayfada **Berthold Brecht**’in **“Halkın Ekmeği”**, **“Generalim Tankınız Ne Güçlü”** ve **“Ya Hep Beraber Ya da Hiç Birimiz”** başlıklı şiirlerine yer verilmiştir. 11. sayfada **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde **Gölbaşı, Dicle, Seydişehir, Anamur, Pazarcık ve Görele**’de TÖB-DER üyelerine yönelik saldırılar anlatılmıştır. En ilginç iki haberin başlığı da şu şekildedir: **“Artvin’de Tüm İlk ve Ortaokul Öğretmenlerinin Boykotu”**,⁷⁰⁴ **“Muş’ta Öğretmenler İsteğe Bağlı Dersleri Bıraktı”**⁷⁰⁵

12. sayfada **“Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde Filistin Öğretmenleri ve Halkının Yanındayız”**⁷⁰⁶ başlıklı yazı bulunmaktadır.

- Eğitim emekçilerine grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı verilmelidir!
- Öğretim özgürlüğü can güvenliği sağlanmalıdır!
- Danıştay kararları derhal uygulanmalıdır. Kayıtlı işlemlerle kıyınan, sardınan, yönetime göreviden alınan öğretmenlerin kayıpları giderilmelidir!
- Eğitim-öğretim kurumları, özellikle öğretmen yetiştiren kurumlar, taşist kadrolardan arındırılmalıdır!
- Danıştay kararlarına aykırı olarak eğitim enstitülerine alınan “öğrenci” lerin öğrenciliğine derhal son verilmeli, bu kurumlara üniversitelerarası seçme sınavı puanı esas alınarak öğrenci alınmalı, siyasal nedenlerle eğitim enstitülerinden üretilen yollarla uzaklaştırılan binlerce öğrencinin kayıpları giderilmeli, kapalı eğitim enstitüleri derhal açılmalıdır!
- Öğretmen üseler, ilkököl öğretmeni açığı kapanıncaya değin, öğretmen yetiştiren kurumlar haline dönüştürülmelidir!
- Ders programları ve ders kitapları bilimsel bir görüşle ele alınmalı, eğitim irkiç şoven üzden arındırılarak demokratikleştirilmelidir!
- Okul ve eğitim yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve öğrenci velileri tarafından seçilmelidir!
- Tüm yoksak okullar ve üniversiteler bilimsel, idari ve mali üzerinde kavuşturulmalı, demokratik eğitimin tüm koşulları sağlanmalıdır!
- Öğretmenlik temel yasası çıkarılarak, öğretmenlerin tayin, terfi, maaş, ücret, sicil, letiş vs. meslek ve özlük hakları yasal güvenceye kavuşturulmalıdır!
- İlkokul öğretmenlerinin askerliklerini öğretmen olarak yapmaları sağlanmalıdır!
- İlkokul öğretmenleri 10. dereceden işe başlatılmalı, tavan sınırması kaldırılmalıdır!

Bu arada TÖB-DER Gazetesi’nin **2. Özel Sayısı** yayınlanmıştır. Bu özel sayının kapağında **“Onbinlerin Yüzbinlerin MC’ye Cevabı”**, **“Sendika hakkımız Söke Söke Alırız”**, **“Faşizme Geçit Yok”**, **“Kahrolsun Pahalılığı ve Yoksulluğu Yaratanlar!”** yazılıdır.

TÖB-DER, “EKONOMİK VE DEMOKRATİK HAKLAR MİTİNG VE YÜRÜYÜŞLERİ” DÜZENLİYOR

2. sayfada **“Niçin Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri?”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle; “yapılan zamlarla emekçiler üzerindeki ekonomik yükün arttığı, ekonomik ve demokratik mücadelenin birlikte yürütülmesi gerektiği, emekçilerin nihai kurtuluşunun Emekçi Halk iktidarında olduğu, bunun da Halk Cephesinin kurulmasıyla mümkün olacağı” dile getirilmiştir. 3. sayfada Diyarbakır mitingi “40 Bin İnsan Emperyalizmi, Sömürgeciliği, Faşizmi ve Feodal Gericiliği Lanetledi” başlığıyla fotoğraf-

lı olarak yer almaktadır. Bu mitinge dair verilen bazı bilgiler şöyle: Miting 29 Ocak 1977 tarihinde yapılmış, mitinge 40 bini aşkın insan katılmıştır. Bu miting Diyarbakır'da yapılan eylemlerin en büyüğüdür. Mitinge **“Ne Amerika Ne Rusya”** sloganı atarak katılmak isteyenler yürüyüşe alınmamış, çıkan çatışmada 3 kişi silahla yaralanmıştır. Mitinge katılanlar daha çok **“Kahrolsun Sömürgecilik”, “Kahrolsun Faşizm”, “Kahrolsun Ağalar”, “Zam Zam Zam Ucuzluk Ne Zaman”, “Meyak Meyak**

Dediler Milyarları Yediler”, “Sendika Hakkımız Söke Söke Alırız” sloganlarını haykırmışlardır. Mitingde TÖB-DER adına Genel Sekreteri **Mustafa Düzgün** bir konuşma yapmıştır. Düzgün konuşmasında *“Tüm bu asimilasyoncu, soykırımcı, insanlık dışı politikaya rağmen, sizlerin yükselen mücadelesi sonucunda emperyalizmin, sömürgeciliğin, faşizmin ve feodal gericiliğin düzeni toptan yıkılacaktır”* vurgusu yapmıştır.

4.sayfada fotoğraflı olarak **Bursa ve Zonguldak** mitinglerinin haberlerine yer verilmiştir. Bursa mitingi 29 Ocak'ta yapılmış, Bursa'da yapılan en büyük miting olarak kayıtlara geçmiştir. Bursa mitingine 30 Bini aşkın kişi katılmıştır. Mitingde Bursa şube başkanı **Sabri Biber**, TÜTED Genel Başkanı **Aykut Göker**, TÖB-DER Genel Saymanı **İsmet Özdemir** ve TÖM-DER Genel başkanı **Erhan Tezgör** birer konuşma yapmışlardır. Zonguldak mitingi de 29 Ocak'ta yapılmış, mitinge 6 Bin kişi katılmıştır.

TÖB-DER, diğer demokratik kitle örgütleriyle birlikte **“Ekonomik- Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri”** yapma kararı almıştı. Bu kararlar gereği **5 Şubat 1977**'de Ankara Tandoğan'da miting ve yürüyüş yapılmıştır.⁷⁰⁷

5 ŞUBAT TANDOĞAN MİTİNGİ VE BAZI GRUPLARIN TÖB-DER'DEN İHRACI

5 Şubat Tandoğan Mitingi o güne kadar Tandoğan'da yapılan en yığinsal gösteri olmuştur. Tandoğan'dan başlayan miting Cemal Gürsel Meydanı'nda sona ermiştir. Bu mitingin öncesinde ve sonrasında bazı sol grup-

larla çatışmalar yaşanmış, yaralananlar olmuştur. Ankara Valiliği bu olaylardan TÖB-DER'i sorumlu tutmuş, TÖB-DER, TÖM-DER ve TÖTED bir süre faaliyetten alıkonulmuşlardır.⁷⁰⁸

Tandoğan Mitingi 5 Şubat 1977

Genel Başkan Gültekin Gazioğlu o gün kendi nitelemesiyle **“kimi sözde sol grupları”** şöyle anlatıyor: “Coğrafi bölgelerde düzenlenen yürüyüşlerin sonuncusu 5

Şubat 1977’de Ankara’da yapılacaktı. Bölgesel mitingler taşra örgütlemimize büyük canlılık getirdi. Hemen her bölgede 20-30 bin kişinin katılımıyla yürüyüşler gerçekleştirdik. Anadolu’da TÖB-DER, MC’ye karşı mücadelenin başını çekiyordu. Şubelerimiz her yerde anti-faşistlerin sığınağı gibiydi. Kimi yürüyüşlerde provakatif davranışlara, saldırılara muhatap oluyorduk. Sözüm ona soldan yapılan bu saldırılar, kolayca defedildi. Biz MC’ye karşı mücadele ederek büyüyorduk. Kimi sözde sol gruplar da TÖB-DER’e saldırarak büyüyebileceklerini sanıyorlardı. **Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halkın Birliği, Halkın Sesi** adını taşıyan bu gruplar çıkardıkları dergi ve gazetelerde bizleri sosyal faşist, sosyal emperyalist olarak niteliyor, sövgüler yağıdırıyorlardı. (...) 5 Şubat 1977 eylemi yaklaştıkça çeşitli kaynaklardan gelen haberlere göre anılan gruplar mitingi basıp kürsüyü ele geçireceklerdi. (...) 5 Şubat günü 100 bini aşan bir kitle toplandı. (...) Kürsüye saldıran grupla taşlı sopalı kavga başladı. (...) Kürsüyü koruyan güvenlik kortejimiz saldırıyı etkisiz hale getirdi. Saldırganların çoğu meydandaki çamurlu su dolu havuza döküldüler. (...) Yürüyüş başladı. Kitle sloganlarla Cemal Gürsel alanına ulaştı. Burada mitingin sona erdiği anons edilince silahlı saldırı tekrar başladı. (...) Ertesi gün vali ve bir kısım sağcı basın olayların Maoculara-Leninciler arasında çıktığını ifade ediyorlardı. (...) Ankara Valisi yeni bir girişimle Genel Merkezimizi mühürledi. Yine TMMOB’ne taşındık. (...) Bir basın toplantısında gazetecinin biri sordu: “Sayın Gazioğlu, mitinginize saldıranlar kimlerdir?” Kendisine cevaben **“Maocu Bozkurtlar”** dedim. Çok düşünmeden söylediğim bu söz siyasi literatüre geçti.⁷⁰⁹ Aynı günlerde 17 TÖB-DER şubesi bir açıklama yaparak **“Faşist Ankara Valisi ile Sosyal Faşist Gazioğlu yönetimi anlaşılarak TÖB-DER’i kapattılar”** Bu çirkin, haksız, yersiz bir niteleme idi. (...)

TÖB-DER Danıştay kararıyla açılır açılmaz 135 kişiyi Onur Kurulu'na sevk ederek ihraçlarını sağladık. Bu kararımıza ne içerden ne de dışardan herhangi bir tepki gelmedi.”⁷¹⁰

Yaşanan gelişmeler **Devrimci Öğretmen** Grubu tarafından şu şekilde değerlendirilmiştir:

“TÖB-DER Genel Merkezi revizyonist kliğinin 20 şubeyi kapatma girişimi ÖRGÜTÜ PARÇALAYICI bir harekettir. (...) 5 Şubat Ankara mitinginde çıkan ve örgütün faaliyetten alıkonulmasıyla sonuçlanan olaylarda Genel Merkez'in kendisi de en az “Maocu” (!) diye adlandırdığı grup kadar olaydan sorumludur.”⁷¹¹

“TÖB-DER içerisinde etkinliği azalan sözde “ihtilalci” Arnavutluk ve Çin patentli sol gruplar da mevcut Genel Merkez yönetimini “sosyal faşist” olarak değerlendirmiş, yapılan eylem ve gösterilerde sol içi bir çatışmanın zeminini yaratmışlardır. “**Maocu Bozkurt-Sosyal Faşist**” söylemleri ve yaratılan gerginlik 1 Mayıs 1977 katliamında açıkça kendini göstermiştir.”

TÖB-DER Dergisinin **138.** sayısı **1 Mart 1977** tarihli dir. Kapağında bir miting fotoğrafı ile birlikte “**MC’nin Baskılarına, Provokasyonlarına Rağmen Mücadelemiz Yükseliyor. Eğitim Emekçileri Haklarını Alacaktır**” yazıları bulunmaktadır.

2. sayfada “**Örgüt Haberleri**” başlıklı bölüm ve bölümün altında “**Zulüm Bir Gün Duracaktır, Halk Zinciri Kıracaktır**” başlığı bulunmaktadır. Sayfada Elazığ’da öldürülen Mehmet Yılmaz’ın fotoğrafı ölüm haberi ile “**Faşistler Bir Üyemizi Daha Katletti**” başlığıyla Hopa’da öldürülen Vural Ural’ın haberi verilmektedir.⁷¹²

Aynı sayfada TÖB-DER Genel Sekreteri **Mustafa Düzgün** imzasıyla örgüte gönderilen bir genelgeye yer verilmektedir. Bu genelgede özetle; “Bu durumu değerlendirmen GYK’mız 22 Ocak 1977’de **Denizli, Giresun ve Mersin**’de, 29 Ocak’ta **Bursa, Zonguldak, Konya ve Diyarbakır**’da bölgesel, 5 Şubat’ta **Ankara**’da merkezi olmak üzere; çalışanların diğer örgütleriyle birlikte **Ekonomik-Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri**

düzenlendi⁷¹³. (...) Ancak, 5 Şubat'ta Ankara Tandoğan Meydanı'ndaki mitingimize şube flamalarını açarak saldıran, miting sonrasında ise şube yönetim kurulları adına yaptıkları basın açıklamalarıyla örgütümüzün birlik ve bütünlüğünü yaralayıcı, saygınlığını zedeleyici, yöneticilerini karalayıcı tutum ve davranışlar içine giren; **Gaziantep, Üsküdar, Uşak, Kırşehir, Bolu, Kayseri, Pazar, Mazgirt, Hozat, Pülümür, Pertek, Seyitgazi, Arsin, Sungurlu, Korgan, Dursunbey, Akçadağ, İnebolu** şube yönetim kurullarına Tüzüğümüzün 47.maddesi uyarınca görevden (işten) el çektilmişlerdir. Denizli mitinginde aynı tutumu sergileyen **Eşme**, Diyarbakır mitinginde ise aynı tutumu sergileyen **Viranşehir** şube yönetimlerine işten el çektilmiştir. (...)”⁷¹⁴

TÖB-DER ANKARA VALİLİĞİNCE İKİNCİ KEZ KAPATILIYOR

5 Şubat Tandoğan Mitingi öğretmen hareketi içinde bir tür Çin-Arnautluk-Sovyetler Birliği kampaşmasının derinleşmesine ve yüzlerce öğretmenin TÖB-DER üyeliğine son verilmesine yol açarken, Ankara Valisi de çıkan olayları bahane ederek TÖB-DER'i kapatmıştır. TÖB-DER'in 5 ay içerisinde iki kez kapatılması üzerine Genel Başkan **Gültekin Gazioğlu**, Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE)na bir mektup göndererek Türkiye eğitim emekçilerinin mücadelesini ve onlara yönelen baskıları anlatmıştır. Mektupta özetle;

Dün Tandoğan meydanında yapılan ekonomik ve demokratik haklar mitinginde çıkan olaylardan bir görünüş.

**TÖB-DER mitinginde
çatışmalar: 7'si ağır
60 kişi yaralandı**

TÖB-DER'İN YAŞANAN GELİŞMELER ÜZERİNE FISE'YE GÖNDERDİĞİ MEKTUP

“Türkiye eğitim emekçilerinin tek ileri kitle ve meslek örgütü TÖB-DER, 5 ay içinde ikinci kez kapatıldı. Bilindiği gibi TÖB-DER, 640 şubesi ve 140 bini aşkın üyesiyle bu gün yalnızca Türkiye'nin değil, Ortadoğu'nunda en büyük örgütüdür. TÖB-DER, bir yandan eğitim emekçilerinin ekono-

mik-demokratik hakları için mücadele ederken, öte yandan Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerinin sömürüye ve baskıya karşı mücadelesinde en etkin şekilde saf tutmaktadır. Öyle ki, Anadolu’da TÖB-DER’in her şubesi, demokrasi-barış-özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin başlıca merkezleri olmuşlardır. (...) 1975’te MC’nin kurulmasıyla birlikte 150’ye yakın sosyalist, demokrat işçi ve öğretmen faili meçhul cinayete kurban gitmiştir. (...) 8 TÖB-DER üyesi öğretmen öldürülmüştür. (...) 100 kadar şubemiz faaliyetten alıkonulmuştur. (...) Binlerce öğretmen sürgün edilmiş, görevden alınmışlardır. (...) TÖB-DER, 7 Şubat 1977 tarihinde Ankara Valiliği tarafından faaliyetten alıkonuldu. (...) 5 Şubat günü Ankara’da yaptığımız ve 100 bin kişinin katıldığı mitingimiz proveke edilmek istendi. Demokratik hareketin azılı düşmanı Maocu gruplar taş ve sopalarla mitingimize saldırdılar. (...)” görüşlerine yer verilmektedir.

4.sayfada iki yazı yer almaktadır. Bunlardan birinin başlığı **“21 Şubat, Sömürgecilikle Savaş Günü”** diğeriinki ise **“8 Mart, Dünya ve Türkiye Emekçi Kadınlarına Kutlu Olsun”**

8 ve 9. sayfalarda **“Türkiye Eğitim Emekçilerinin Özlük-Ekonomik Hakları”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.⁷¹⁵

10. sayfada **“İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı II. Olağanüstü Genel Kurulu Toplandı”** yazısı bulunmaktadır.⁷¹⁶

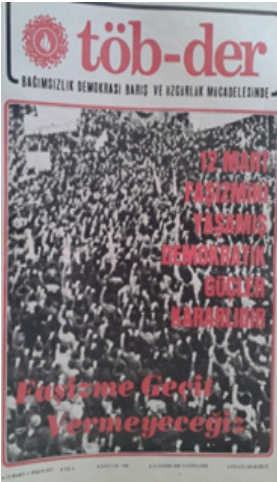
11. sayfada **“Sovyetler Birliği’nde Halkın Eğitimi ve Öğretmen”** başlıklı yazıya yer verilmiştir. Bu yazıda halk eğitiminin temel ilkeleri şöyle sıralanmaktadır: **“İrk, milliyet, cinsiyet, maddi zenginlik, toplumsal konum, dinsel inanç ayrımı gözetilmeden her Sovyet yurttaşının öğrenim görmesi. Bütün çocuklar için zorunlu öğrenim. Öğrenim yapılacak dilin özgürce seçilmesi. Öğrenimin parasızlığı. Öğrenim ve eğitimin hayat ile bağlantılı olması. Karma öğrenim. Öğrenimin laik olması”**

Aynı sayfada TÖB-DER Genel Başkanı **Gültekin Gazioğlu’nun** 10-11 Şubat 1977’de toplanan **SSCB Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikaları Kongresine** gönderdiği mesaja yer verilmiştir. Mesaja özetle:

TÖB-DER'İN SSCB EĞİTİM VE BİLİM İŞÇİLERİ SENDİKALARI KONGRESİNE GÖNDERDİĞİ MESAJ

" (...) Emperyalizmin yerli ortakları tüm ilerici devrimci eğitim emekçileri ve örgütümüz TÖB-DER üzerinde yoğun bir baskı ve zulüm uygulamaktadır. (...) Ayrıca örgütümüz, dünya eğitim ve bilim işçilerinin uluslararası çabalarına katkıda bulunmak istiyor. Ama örgütümüz uluslararası kardeş örgütlerle buluşamıyor. (...) Birçok siyasal engelden ötürü uluslararası toplantılara katılamıyoruz. (...) Bu duygu ve düşüncelerle Kongrenize başarılar diler, Türkiye eğitim emekçilerinin dost selamlarını ve dayanışma dileklerini iletirim. (4.2.1977)"

12. sayfada **"Öğretmen Örgütleri Filistin Öğretmenleri ve Halkıyla Dayanışma Semineri Cezayir'de Yapılacak"** başlıklı bir yazı ve bu seminere katılması için TÖB-DER'e gönderilen davet yazısına yer verilmiştir.⁷¹⁷

Derginin **139** ve **140**. sayıları birlikte yayınlanmıştır. Kuşkusuz bu durumda Ankara valiliğinin TÖB-DER'i kapatmış olmasının da rolü büyüktür. **15 Mart - 1 Nisan 1977** tarihli bu derginin kapağında bir miting fotoğrafı ve **"12 Mart Faşizmini Yaşamış Demokratik Güçler Kararlıdır: Faşizme Geçit Vermeyeceğiz"** yazısı bulunmaktadır. 2.sayfada **"Örgüt Haberleri"** başlığı altında göze çarpan bazı gelişmeler şöyle: "İşten El Çektirilen Şube Yönetim Kurulları Yerine Geçici Yönetim Kurulları Atanıyor",⁷¹⁸ "Malatya'da Üyelerimize Yönelik Baskılar",⁷¹⁹ **"Adıyaman Şube Binamız Saldırıya Uğradı"**, "İğdır'da Eğitim-Öğretim Kurumlarına ve Öğretmenlere Yönelen İrkçi-Faşist Saldırıları", "Ağrı'da TÖB-DER Binası Saldırıya Uğradı", **"Hanak'ta Üyelerimize Faşistler Saldırdı"**, **"Geyve'de Şube Yönetim Kurulumuz Topluca Sürgün Edildi."**

3. sayfada **"Altı Yıl Sonra 12 Mart"** başlıklı bir yazı ile **"Devrimci-Demokratik Güçlerin Dayanışması ve Ortak Mücadelesi Faşizme Geçit Vermeyecektir"**⁷²⁰ yazısı bulunuyor. Bu yazının kısa bir özetini belge niteliğinde olduğu için yayınlamayı uygun gördük:

“(...) 1961 Anayasası halka danışılmadan geriye doğru değişikliklere uğratılmıştır. Bu dönemde sürekli grev yasaklamaları yapılarak, asıl hedefin işçi sınıfı olduğu kanıtlanmıştır. Memurların sendikal hakları ellerinden alınmıştır. Siyasi parti ve kitle örgütleri kapatılmış, düşünce özgürlüğünün sınırları daraltılarak kitap toplama, yasaklama ve imha etme uygulamaları hızlandırılmıştır. (...) Tüm bu olgular göstermektedir ki, egemen güçler yeni 12 Martlar peşindedir. (...) Tüm demokratik güçleri ve kuruluşları faşizme ve bu günkü faşist baskılara karşı saf tutmaya çağırıyoruz...”

4. sayfada **“Katsayının Ardından”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.⁷²¹ 5. sayfa **“Sanat”** başlığıyla sanat ve edebiyata ayrılmıştır. Bu sayıda **Maksim Gorki’nin “Küçük Burjuva İdeolojisinin Eleştirisi”** adlı kitabından iki bölüme yer verilmektedir.⁷²²

6 ve 7. sayfalarda **“Demokratik Öğretmen Hareketinin Birliği”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. TÖB-DER Genel Merkezi’nin 5 Şubat Tandoğan Mitingi nedeniyle yaşanan gelişmelere cevap niteliğindeki bu yazı belge niteliği de taşıyacağından yazının özünü bozmadan özetlemeye çalışacağız:

“DEMOKRATİK ÖĞRETMEN HAREKETİNİN BİRLİĞİ” – (I)

“TÖB-DER’in yayın organlarında siyasi çizgileri ve yansımalarını konu alan yazılara yer vermeyi düşünmedik, düşünmüyoruz da. Bundan, örgütsel varlığımıza yönelen çeşitli saldırılara karşı sessiz kalacağımız, örgütsel işleyişimizi zaafa uğratan disiplinsizlikleri hoşgörüle karşılayacağımız anlamı çıkarılmamalıdır. TÖB-DER’de somutlanan demokratik öğretmen hareketinin birliğini bozmayı amaçlayan; eleştiri ve özelleştiri sınırlarını aşarak, tüzüğümüzü ve örgütümüzün organlarını hiçe sayan saldırılar karşısında susmak, elbette mümkün değildir. Devrimci-demokratik bir kitle örgütü olan TÖB-DER’de farklı görüş ve eğilimlerin bulunması, yönetime gelmek için yarışması son derece doğal bir durumdur. (...)

Bozguncular, III. Olağan Genel Kurulumuzdan sonra örgüt disiplinini bozma, ulusal ve uluslararası düzeyde gelişen saygınlığını zedeleme, yönetim kurulu kararlarını hiçe sayma girişimlerini yoğunlaştırdılar (...) Son genel kurulun bitiminde Gültekin Gazioğlu'nun yaptığı birleştirici konuşmayı "yuha"larla karşılamaları, örgüt içi demokrasiye tahammülleri olmadığını gösteriyordu. (...)

*Bozguncular, bölgesel eylemlerimizi (Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşlerini) amacından uzaklaştırmak için her çareye başvurdular. Denizli'de, Zonguldak'ta, Mersin'de, Diyarbakır'da ve Bursa'da giriştikleri saldırılar kırıldı. Tertip Komitelerinin saptadığı pankart ve sloganlara aldırış etmeyen bu kişiler kitlenin direnciyle karşılaştılar. (...) Ekonomik-Demokratik haklar Miting ve Yürüyüşleri öncesinde bozguncuların yayınlarında (Yurtsever Öğretmen Dergisi İ.Aydın) yer alan savaş çağrıları bölgesel mitinglerde savurdıkları tehditler, 5 Şubat Mitinginde ürünlerini verdi. 6 arkadaşımız ölümden döndü, onlarcası yaralandı. 60 kadarı gözaltına alındı, örgütümüz 15 gün kapatıldı. (...)” diye başlayan yazıda Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşlerinin yalnızca TÖB-DER'in değil TÜM-DER ve TÜTED'in de katılımlarıyla gerçekleştirildiği, miting öncesi şubelere mitinglerde uyulacak kuralların, atılacak sloganların ve taşınacak pankartların merkezden belirlenenler olduğu, bu yüzden ayrı slogan atılmaması ve pankart taşınmaması gerektiği anlatılmaktadır. Ancak buna rağmen bazı grupların yayın organlarında TÖB-DER merkezi yönetimine karşı kışkırtıcı ve küçük düşürücü yayınlar yapıldığı çeşitli örneklerle gösterilmektedir. Örneğin, Halkın Sesi Gazetesi 20 Temmuz 1976 tarihli sayısında **“TÖB-DER Üyeleri! Bir avuç revizyoniste karşı birleşelim!”**, **“Bu sosyal-faşistlerin amacı (TÖB-DER yönetiminde bulunan Demokratik Merkezîyetçiler-Özgürlük Yolu ittifakı kastediliyor İ.Aydın), tıpkı Amerikan emperyalistleri gibi öğretmeni köleleştirmek ve öğretmenin özgürlüğünü yok etmektir.”**⁷²³ **“TÖB-DER içindeki mücadelede, revizyonistlerin, sosyal emperyalistlerin işbirlikçisi yüzlerini açıklamaya büyük önem verilmelidir. Örgüt içi demokrasi talebi, bu birinci derecedeki görevle birleştirilerek öne alınmalıdır.”**⁷²⁴*

Yurtsever Öğretmen Ocak 1977 tarihli sayısında **“Türkiye öğretmenlerinin iki süper devlete, faşizme ve revizyonizme karşı mücadele isteği artmaktadır. Öğretmenler de halkımız gibi, MC'nin düşürülmesini ve Türkiye üzerindeki emperyalist tahakkümün sona ermesini istemekte-**

dir. TÖB-DER Genel merkez revizyonist klği, öğretmenlerin bu mücadelesini geriletmeye ‘ekonomik-demokratik’ haklar için mücadele sınırları içine hapsedmeye çalışmakta, öğretmenleri siyaset sahnesinden uzaklaştırmaya çalışmaktadır” diye görüş açıklamaktadır.

Yine eğitim emekçilerinin ekonomik-demokratik isteklerinin çözümü doğrultusunda verilen mücadeleyi **“öğretmenleri siyaset sahnesinden uzaklaştırmak”** olarak niteleyen bu gazetenin, TÖB-DER’den ne beklediği böylece ortaya çıkmaktadır. “Bu anlayışlar”, demokratik kitle örgütleriyle siyasal parti arasında hiçbir fark gözetmezler. (...)

Bu bayların demokratik kitle örgütlerinden, TÖB-DER’den ne istedikleri bellidir: “iki süper devlete...revizyonizme” karşı mücadele ne yaşam koşullarının iyileştirilmesi, ne can güvenliği, ne faşizmin tırmanışını durdurma. (...)

Aynı gazetede “Gazioğlu revizyonist klği, öğretmenlerin “ekonomik-demokratik” haklarını gerçekten savunmamaktadır. Mitingleri düzenlemekteki amaçları öğretmen kitlesini aldatmaktır.” denilmektedir. Bununla eylem kırılcılığı ve bozgunculuk yapmak istediler.

Yurtsever Öğretmen Gazetesi’ne göre Gazioğlu ekibi “öğretmenlerin haklarını savunuyor görünerek, en geniş öğretmen kitlesi üzerinde tahakküm kurmak istiyor” deniliyor ve öğretmenler şu cümlelerle mitinglere katılmaya çağrılıyordu:

“Bütün devrimci ve Yurtsever öğretmenler!

Gün bu gündür. Bu mitinglere en güçlü bir şekilde katılalım. Bu mitingleri, iki süper devlete karşı mücadele alanı haline getirelim. Öğretmenlerin gerçek taleplerini savunalım. İGD’li fedailerin saldırılarına 27 Eylül DGM’ye HAYIR mitinginin kararlılığıyla karşı koyalım. Revizyonist ihaneti açığa çıkaralım, yıkalım.

Bütün Öğretmenler Mitinge!

Revizyonist ihaneti Yıkalım!”

Bozguncular, DGM’ye HAYIR Mitinginde de kitlenin üzerine taş ve sopalarla saldırmışlardı. (...) 5 Şubat mitinginde yüz bini aşkın kitlenin katıldığı

bu eylemi, altmış yaralıya rağmen amacından saptırmayı başaramadılar. MC'nin desteğiyle, yalnız bir şeyi başardılar: TÖB-DER'i on beş gün kapatırmak! "

Derginin 8. sayfasında **"Yer Değiştirme İşlemleri"** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. 9.sayfada Genel Başkan **Gültekin Gazioğlu'nun** yaptığı ancak 5 Şubat Mitingi ve sonrasında yaşanan gelişmelere değinilmeyen bir basın toplantısı metnine yer verilmiştir.10.sayfada **"TÖB-DER Genel Merkezi Mali Durum Çizelgeleri"** ile Onur Kurulunca ihraç edilenlere ait kararlar bulunmaktadır.⁷²⁵

11. sayfada **FİSE'nin** TÖB-DER'e, TÖB-DER'in de FİSE'ye cevabi yazısı ile bu yazışmalarla bağlantılı **"Şili'de ve Ürdün'de Öğretmenler Üzerindeki Baskılar"** başlıklı yazıya yer verilmiştir.⁷²⁶

12. sayfada **"21 Mart Irk Ayrımını Tasfiye Savaşı Günü"** başlıklı yazı bulunuyor. Yazının alt başlığında ise şu ifadelere yer verilmektedir: **"Kızıl, Kara, Beyaz, Sarı; Tüm Renklerden ve Tüm Irklardan İnsanların El Ele, Kardeşçe, Sömürsüz ve Baskısız Mutlu Bir Dünya Kurmak için Omuz Omuza Sürdürdükleri Savaşa Bin Selam."**

15 Nisan 1977 tarihli derginin sayısı **141**'dir. Kapağında bir TÖB-DER mitingine ait fotoğraf ve **"Türkiye Halkı ve Eğitim Emekçileri MC'nin Baskı ve Zülmüne Son Verecektir"** yazısı bulunmaktadır. 2. sayfadaki **"Örgüt Haberleri"** başlıklı bölümde TÖB-DER Basın Bürosunca 6 Nisan 1977 tarihinde yapılan basın açıklaması **"Hiçbir Güç Bizi Demokratik Görevimizi Yerine Getirmekten Alıkoymamaz"** başlığıyla verilmektedir. Bu açıklamada özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

“HİÇBİR GÜÇ BİZİ DEMOKRATİK GÖREVİMİZİ YERİNE GETİRMEKTEN ALIKOYAMAZ”

*“Devrimci-demokratik güçlere yönelik baskı, işkence ve saldırılar MC’nin kuruluşundan bugüne dek her geçen gün artarak devam etmektedir. (...) Son günlerde şubelerimize ve üyelerimize karşı saldırıların yoğunlaşması, seçimlerde halkın tercihlerini özgür ve güvenceli bir ortam içinde ifade ederek MC’yi alaşağı etmeye yönelik demokratik öğretmen hareketinin etkisini azaltmayı amaçlamaktadır. Ancak şu çok iyi bilinmelidir ki, **Demokratik Öğretmen Hareketi ve onun örgütlü gücü TÖB-DER, baskı, kıyım, sabotajlarla yıldırılamaz, demokratik görevlerini yerine getirmekten alıkoymaz.** (...) Faşistlerin kendileri için bir provoke alanı olarak seçtikleri Gaziantep şubemiz kapalı olmasına rağmen, son üç gün içinde iki defa Adalet Partisi militanlarının silahlı saldırısına uğramıştır. (...) **Sütçüler’de** dernek binamıza saldırılmış camları kırılmıştır. Urfa’da üç yönetim kurulu üyemiz sürgün edilmiştir. **Mardin’de** ise üyelerimize yönelik ırkçı-faşist saldırılar sürmekte, göreve başlayalı iki yıl olmasına rağmen iki kadın üyemizin stajyerliği kaldırılmamaktadır.”*

21 ŞUBE YÖNETİM KURULU GÖREVDEN ALINIYOR

Aynı sayfada **“Yönetim Kurulları Görevden Alınan 21 Şubemizden 12’sine Geçici Yönetim Kurulları Atandı”** başlıklı yazı bulunuyor. Yazıda özetle: “Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri boyunca ve 5 Şubat eyleminde bazı şubelerimiz, 7’si kurşunla olmak üzere 100’e yakın görevli arkadaşımızın yaralanmasına sebebiyet veren 20 şubemize tüzüğümüzün 47.maddesi uyarınca soruşturma açılmış ve yönetim kurullarına işten el çektirilmişti. Ayrıca daha sonra MYK kararını “faşist bir karar”, örgüt yöneticilerini de “faşist” olarak niteleyen **Urla** şubemize de aynı işlem yapılmıştır. Geçen sayımızda açıkladığımız **Kayseri, Kırşehir, Mazgirt ve Doğanhisar** şubelerimize geçici yönetim kurulları atanmıştı. Daha sonra **Sevittazi,**

• İSTANBUL Şubemiz Üyesi NİYAZİ DEMİRCAN’ın Kurulumuza gönderilen dosyasından ve kendi savunmasından, Yönetim Kurullarınca; TÖB-DER’le ilgisi olmadığı açıklanan “TÖB-DER’e ÖZGÜRLÜK” Mitinginde görev aldığı 27.9.1976 günü Ankara’da yapılan “DGM’ye HAYIR” Miting ve Yürüyüşünde tertip komitesinin koyduğu disipline uymayarak görevlilere saldırdığı belirlenmiştir. Ayrıca savunmada, miting görevlileri öğretmenlere “İGD’li” ve “TSİP’li burjuva beslemeleri” gibi gerçek dışı iddialarda bulunması gözönüne alınarak, Kurulumuzun 7.3.1977 tarihli oturumunda İstanbul Şube Yönetiminin kesin ihraç istemi yerinde görülmüştür. Ve oybirliğiyle, KESİN İHRACINA Disiplin Yönetmeliğinin 6/A, ve 6/D maddeleri uyarınca karar verilmiştir.

Üye Memiş Çınarer	Üye Hulusi Ersoy	Başkan Sezai Kaynak

ONUR KURULU KARARLARI

Düze Şubemiz üyesi Cemal Aksu'nun Kurulumuza gönderilen dosyası incelendi. Disiplin Yönetmeliğimizin 6/a, 6/d maddelerindeki suçları işlediği saptandı. Kurulumuzun 6.5.1977 tarihli oturumunda Disiplin Yönetmeliğimizin 5/Ç maddesi uyarınca oybirliğiyle "kesin ihracına" karar verildi.

UYE
Memiş Çınarar

BAŞKAN
Sezai Kaynak

Hozat-Tunceli Şubemiz üyesi Fevzi Akkaya'nın Kurulumuza gönderilen dosyası incelenmiştir. Disiplin Yönetmeliğimizin 6/a ve 6/d maddelerindeki suçları işlediği saptanmıştır. Kurulumuzun 6.5.1977 tarihli oturumunda, Disiplin Yönetmeliğimizin 5/Ç maddesi uyarınca Fevzi Akkaya'nın "kesin ihracına" oybirliğiyle karar verilmiştir.

Hozat Şubemiz üyesi Bahriye Şenkul'un Kurulumuza gönderilen dosyası incelenmiştir. Disiplin Yönetmeliğimizin 6/a ve 6/d maddelerindeki suçları işlediği anlaşılmıştır. Kurulumuzun 6.5.1977 tarihli oturumunda, Disiplin Yönetmeliğimizin 5/Ç maddesi uyarınca, "kesin ihracına" karar alınmıştır.

UYE
Memiş Çınarar

BAŞKAN
Sezai Kaynak

Arsin, Dursunbey, Gaziantep, Sungurlu, Inebolu ve Uşak şubelerimize de geçici yönetim kurulları atanmıştır" denilmektedir.⁷²⁷

Sayfada "Sulakyurt ve Çıldır'da Faşist Saldırıları" başlıklı haberler de bulunmaktadır.

3. sayfada "Türkiye Halkı ve Eğitim Emekçileri MC'nin Baskı ve Zulmüne Son Verecektir" başlıklı uzun bir değerlendirme yazısı yer almaktadır. 4. sayfada "Hukuk Sorunları" başlığı altında "Yer Değiştirme İşlemleri" hakkında bilgiler verilmektedir. 5. sayfa "Sanat" sayfasıdır. Bu sayfada 2 Nisan 1948'de öldürülen sosyalist sanatçı Sabahattin Ali'nin "Hapishane Şarkısı" ve "Arabalar Beş Kuruşa" başlıklı öyküsüne yer verilmektedir.

DEMOKRATİK ÖĞRETMEN HAREKETİNİN BİRLİĞİ – (II)

Derginin 6.ve 7.sayfalarında ilk bölümü önceki sayıda yayınlanan "Demokratik Öğretmen Hareketinin Birliği" başlıklı yazının II. Bölümü yer almaktadır.⁷²⁸

5 Şubat mitinginden sonra "Halkın" ibaresiyle çıkan dergilerin etrafında kümelenen gruplarla TÖB-DER Genel merkezi arasındaki mücadele giderek keskinleşecektir. Örneğin Halkın Kurtuluşu Dergisi "Faşistlerin ve sosyal faşistlerin saldırılarına karşı devrimci kitle terörünü yükseltelim"⁷²⁹ diyerek mücadelenin artık düşünsel olmaktan çıkıp fiziksel hale geleceğinin işaretlerini verecekti.

TÖB-DER Genel merkezine göre bu gruplar 5 Şubat mitingi sonrasında kitlelerden "tecrit" olmuşlardır. Zaten bu

TÖB-DER sosyal-faşist genel merkezinin başlattığı tasfiye hareketine karşı tek biryürek tek bir yumruk olalım !

gruplar da durumun farkındadır. **Halkın Birliği** Gazetesi'ndeki şu cümleler de bunu kanıtlamaktadır: *"Son Ankara mitingi ve sonrasında oluşturulmaya çalışılan ve geçici başarı sağlayan tecrit taktiğini bozmalıyız."*⁷³⁰

TÖB-DER Genel Merkez yöneticileri Denizli mitingi sırasında yaşananları da şöyle özetleyeceklerdir: "Bozguncular 30 bin kişilik mitingden tecrit oldular. Altında ODTÜ-MFÖD, ADMMAYO-DER, TÜM-PTT-DER, MEM-DER Ankara Şubesi, SİYOD, TBP Gençlik Kolları ve Ufuktepe HALK-DER'in de imzalarının bulunduğu bir bildirisi dağıtarak Denizli mitingine yaptıkları saldırıyı gizlemeyi amaçladılar."

TÖB-DER Genel Merkez yöneticileri bu grupları örgüt disiplinine, alınan kararlara, taşınacak pankart ve atılacak sloganlara riayet etmemek ve örgütün yöneticilerini küçük düşürerek örgütün saygınlığına zarar vermek gibi nedenlerle 21 şube yönetimini görevden almışlardır. Örgüt yöneticilerine göre örgütün birliğinin korunması için; "eleştiride özgürlük, eylemde birlik" ilkesi doğru bir şekilde devam ettirilmeli, demokratik merkeziyetçilik ilkesine bağlı kalınmalıdır.

Derginin 8 ve 9. sayfalarında **"Demokratik Öğretmen Hareketinde İleri Bir Aşama: Demokratik Eğitim Kurultayı"** başlıklı DEK tanıtım ve konu başlıklarına yer verilmekte ve özetle şöyle denilmektedir: *"TÖB-DER 3. Olağan Kongresinde alınan karar uyarınca Temmuz 1977'de DEK'i topluyor. Türkiye eğitim emekçilerinin eğitim politikasını belirleyecek olan kurultay, mücadelemize önemli katkılar sağlayacaktır. İşçi sınıfımızın bilimi ışığında var olan eğitim sistemi incelenerek eleştirilecek ve çözümü için öneriler saptanacaktır."*

10. sayfada **Burhan Bilici** imzalı **"Baskıları Birlikte Göğüslemek"** konulu İLKSAN ile ilgili bir yazı bulunmaktadır. 11. sayfadaki **"Örgüt Haberleri"** başlıklı bölümde **"Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'in Ödemiş'te Terptilediği Toplantıyı Üyelerimiz Boykot Etti"** başlıklı yazıya yer verilmiştir. 12. sayfada **"TÖB-DER Dünya Öğretmen Örgütleri Arasında"**,⁷³¹ "Bulgaristan Halk Cumhuriyetinde Öğrenim ve Bilim", **"Bulgaristan Öğretmenler Birliği, Alman Demokratik Cumhuriyeti Eğitim ve Öğretim Sendikası ve Çekoslovakya Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası Kongrelerini Yaptı"**⁷³² başlıklı yazı bulunmaktadır.

1 MAYIS 1977, 6 TÖB-DER ÜYESİ YAŞAMINI YİTİRİYOR

Bu arda yaşanan en önemli gelişme hiç kuşkusuz katliamı olacaktır. DİSK önderliğinde Taksim Meydanında yapılan mitinge yarım milyonu aşkın işçi, emekçi, öğretmen ve öğrenci gibi toplumun her kesiminden insan katılacaktır. Egemen güçler bu mitingi kana bulayacak ve kimi kaynaklarda 32, kimi kaynaklarda ise 34 yurttaşımızın can vermesine neden olacaklardır. TÖB-DER Genel Merkezi aldığı kararla 1 Mayıs'a katılmıştır. 1 Mayıs 1977'de ki katliamda 6 TÖB-DER üyesi hayatını kaybedecektir. 1 Mayıs 1977'de katledilen TÖB-DER üyelerini kitaba koymayı görev bildik.

143. sayı 25 Mayıs 1977 tarihini taşımaktadır. Kapağı 4 renk olarak basılan derginin kapağında TÖB-DER'in talepleri alt alta sıralanmaktadır. Bu talepler şunlardır: *"Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkımız tanınmalıdır. Mağdur edilen öğretmen ve öğrencilerin tüm kayıpları karşılanmalıdır. Eğitim; ırkçı, şoven ve asimilasyoncu özden arındırılarak demokratikleştirilmelidir. Yöneticilerimizi biz seçmeliyiz. MEYAK kaldırılmalıdır. Emekli sandığı ve İLKSAN demokratikleştirilmelidir. Faşist yuvalar dağıtılmalıdır. 141-142 benzeri anti-demokratik yasa maddeleri kaldırılmalıdır. FİSE'ye katılma hakkımız tanınmalıdır. Taleplerimizi kararlılıkla haykıralım. MC'ye geçit vermeyelim."*

2. sayfadaki **"Örgüt Haberleri"** başlıklı bölümde yer alan bazı haberler şöyle: **"Urfa Şubemize Faşist Saldırı"**,⁷³³ **"Çine'de TÖB-DER ve CHP binaları Faşistlerin Saldırısına Uğradı"**, **"Kilis, Varto, Kelkit, Sarıkamış, Kulu, Hendek, Fethiye, Anamur ve Iğdır'da Üyelerimize Yönelik Faşist Saldırıları"**, **"Adıyaman ve Burhaniye'de Üyelerimiz Sürgün Edildi"**, **"Osmancık Olaylarının Görünmeyen İğrenç Yüzü"**⁷³⁴

3. sayfada **"5 Haziran Genel Seçimleri Üzerine"** başlıklı imzasız bir yazı yer almaktadır. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

“5 HAZİRAN GENEL SEÇİMLERİ ÜZERİNE”

“(...) Sermaye cephesi, 5 Haziran genel seçimlerine gidilen şu günlerde, politik ortamı sertleştirmekte, korku ve yılgınlık yaratarak kitleleri seçim sandıklarından uzaklaştırmaya çalışmaktadırlar. Onlar, aralarındaki bir takım çıkar sürtüşmelerine ve çelişkilerine rağmen, halka karşı olmakta birleşiyorlar ve birbirleriyle yarışıyorlar. (...) MC ve benzeri iktidar ihtimallerinin tümüyle yok edilmesi; başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm emekçi ve ilerici toplumsal güçlerin yaratacağı demokratik halk iktidarıyla mümkündür. Ancak böyle bir iktidar; faşizmin, zulmün ve sömürünün kökünü kazıyabilir. Ancak böyle bir iktidar demokratik, bağımsız ve özgür bir Türkiye’yi yaratabilir. Fakat bu gün böylesine radikal ve toplumsal dönüşümün koşulları henüz tamamlanmamıştır. (...) Yalnız bunları söylemekle 5 Haziran seçimlerinin hiçbir şey olmadığını söylemek istemiyoruz. 5 Haziran genel seçimleri en geniş anlamıyla faşizm özlemcilerine, faşist tirmanışa karşı demokratik bir tercihi yansıtacaktır. O yüzden bu seçimler, karşı-devrimci güçlerle demokratik güçler arasında önemli bir muhabere alanı olacaktır. Bu genel seçimler, demokratik hak ve özgürlüklerin güvence altına alınabilmesi ve sınırlarının genişletilmesi yönünde önemli bir fırsattır.

(...) Kanlı MC dönemi, Türkiye demokratik öğretmen hareketine ve onun tek temsilcisi TÖB-DER’e çok çektirdi, iki buçuk yıldan beri tüm maddi ve manevi gücümüzü MC’ye karşı ayakta kalmak ve örgütsel varlığımızı korumak yolunda harcadık. (...) 5 Haziran’a katledilen 18 eğitim emekçisi ve 200’ü aşkın yurtseverin acısıyla, kiniyle gidiyoruz.

(...) Eğitim emekçileri, yaşanan bu koşullarda ve 5 Haziran gibi önemli bir olayda bölücü, sekte, grupçu davranışları endişeyle izliyor. 5 Haziran seçimlerinin ne olup olmadığını defalarca söyledik. Ama hiçbir zaman 5 Haziran’ı zaafa uğratacak, MC’lerin ekmeğine yağ sürecek girişimlere karşı kayıtsız kalmayacağımız bilinmelidir. Bilinmelidir ki, 5 Haziran’da kitlelerin önünde işçi sınıfının bağımsız politikasını temsil eden bir tercih yoktur. 5 Haziran Genel Seçimleri faşizm özlemcilerine, gerici-sömürücü güçlere karşı sadece demokratik bir tercih olacaktır. Ne eksik, ne de fazla. (...)”

Derginin 5. sayfasında 1 Mayıs 1977’de Taksim Meydanında hayatlarını kaybeden TÖB-DER üyelerinin fotoğrafları **“Anıları Mücadelemize Örnek Olsun”** manşetiyle yer almıştır.

DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİNİN GÜÇ BİRLİĞİ PROGRAMI

6. ve 7. sayfalarda Gültekin Gazioğlu imzalı **“Cezayir Toplantısının Öğrettikleri”**⁷³⁵ başlıklı yazının II. Bölümü ile **“Demokratik Kitle Örgütlerinin Güç Birliği Çalışmalarında İleri Bir Adım: Örgütler Arası Güç Birliği Programı Kabul Edildi”** başlıklı yazılara yer verilmiştir. Detaylı bir şekilde

hazırlanan bu güç birliği programıyla ilgili şöyle denilmektedir: “Bilindiği gibi 3. Olağan Genel kurulumuzdan hemen sonra, örgütümüzün çağrısı ve girişimiyle demokratik kitle örgütleri arasında güç ve eylem birliği çalışmaları başlatılmıştı. O günden beri süregelen bu çalışmalar pek çok olumlu ve olumsuz noktalardan geçerek bu güne geldi. (...) çalışmalarımıza katılan örgüt sayısı artarak 17’ye ulaştı. **TÖB-DER, TÜM-DER, TÜTED, TMMOB, HALKEVLERİ, KÖY-KOOP, TÜS-DER, İKD, İGD, DGDF, ÇHD, ATO, TÜMOD, TÜMAS, TİB, PİM** (Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği) ve **AKD** ortak mücadele hedefleri doğrultusunda ortak bir mücadele programı oluşturdular.”

8. sayfada **“Hukuk Sorunları”** başlıklı bölüm bulunuyor. Burada **“Yer Değiştirme İşlemleri”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. 9. sayfada **“Onur Kurulu Kararları”** bulunmaktadır.⁷³⁶

Derginin 10. sayfasında **“1 Haziran Uluslar arası Çocuklar Günü”** başlıklı bir yazı ve iki adet fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğrafların birinde 1 Mayıs 1977’de Taksim Meydanında hayatını kaybeden **Hikmet Özkürkçü**’nün cenaze töreninde yürüyen öğrenciler, diğerinde babalarıyla birlikte katıldıkları bir yürüyüşte ellerinde **“Babamın Hakkını Verin”** ve **“Babamın Emeği Patronun Yemeği”** yazılı dövizleri taşıyan çocuklar bulunmaktadır. Çocuklar Günü nedeniyle yayınlanan yazıda özetle şu görüşler yer

almaktadır: “1 Haziran Uluslar arası Çocuklar Günü, sömürü düzeninin acımasızca kıyımına uğrattığı çocukların, çocuklarımızın kurtuluşu yolunda mücadele vermesi için tüm insanlığa yapılan bir çağrıdır. (...)”

11.sayfada “Örgüt Haberleri” başlığında “Ankara Bahçelievler Ticaret Lisesinde Faşist Terör”⁷³⁷ ve “15 Mayıs Filistin Öğretmenleri Günü Örgütümüzde Coşkuyla Kutlandı” başlıklı yazılara yer verilmiştir. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu, Filistin Öğretmenleri Genel Birliği’ne aşağıda özetlediğimiz mesajı göndermiştir:⁷³⁸

TÖB-DER’İN FİLİSTİN ÖĞRETMENLERİ GENEL BİRLİĞİNE GÖNDERDİĞİ MESAJ

“Sevgili Dostlar, Filistin halkının ve öğretmenlerinin ulusal hakları, kendi geleceklerini özgürce belirleme ve Filistin’de bağımsız ve demokratik bir devlet kurma hakkı için verdikleri mücadelenin sürekli destekçisi olan TÖB-DER, 15 Mayıs Filistin Öğretmenleri Günü’nü ülke çapında kutlayacaktır. (...) TÖB-DER, Siyonizmin ve emperyalizmin Filistin’de ve işgal altındaki Arap topraklarındaki uygulamalarına karşı çıkıyor ve Filistin öğretmenlerinin ve halkının meşru haklarının tanınması için sesini yükseltiyor. (...)”

TÖB-DER GENEL MERKEZİ BOMBALANIYOR

12.sayfada fotoğraflı bir habere yer verilmektedir. “**Bu Gün Dünden Daha Kararlı Daha Güçlüyüz**” başlıklı habere göre **22 Mayıs 1977** tarihinde TÖB-DER Genel Merkezi’ne tahrip gücü çok yüksek olan bir tahrip kalıbı konulmuştur. Genel merkez yöneticilerinin üçüncü katta toplantıda olması olası can kayıplarını engellemiştir. Olay üzerine yapılan açıklamada özetle şu görüşlere yer verilecektir: “ (...) Bu saldırı ve sabotajların başlıca sorumlusu olan emperyalizm, işbirlikçisi burjuvazi ve onun gizli örgütleri şunu iyi bilmelidirler ki; Türkiye eğitim emekçileri, ülkemizde demokrasi güçleriyle omuz omuza, faşizme, emperyalizme ve her türlü gericiliğe karşı mücadelesini en etkin bir şekilde sürdürecektir. Bu saldırı, katliam ve sabotajlar demokrasi güçlerinin 5 Haziran seçimlerinde kazanacakları zaferi engelleyemeyecektir. Bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelemiz daha da güçlenerek sürecektir.”

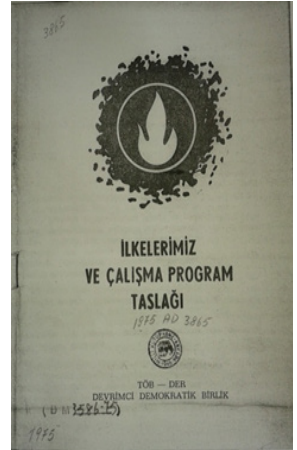
TÖB-DER Gazetesi'nin **144.** sayısı **15 Haziran 1977** tarihini taşımaktadır. Gazetenin çıkışında bazı gecikmeler yaşandığından gazete neredeyse 25 günde bir yayınlanmaktadır. 144.sayının kapağında bir Türkiye haritası ve TÖB-DER mitingleriyle tek yumruk halinde MC'ye karşı yürütülen mücadelenin simgesi olan yumruk resmi bulunmaktadır.

Bu arada Türkiye'de 5 Haziran genel seçimleri yapılmış, mutlak iktidara geleceğine inanılan ve kitleler arasında "Umudumuz Ecevit" sloganının yarattığı sinerjiyle Ecevit'in CHP si seçimden birinci parti olarak çıkmıştır. MC'nin baskı ve zulmünden, faşist baskılardan bunalan Türkiye'nin demokratik

güçleri de MC'nin işbaşından uzaklaştırılması için "gizli" ya da "açık" olarak CHP'yi destekleme yoluna gitmişlerdir.⁷³⁹

2. sayfadaki **"Örgüt Haberleri"** başlıklı bölümde şu haber dikkati çekmektedir: **"Demokratik Öğretmen Hareketi 18. Şehidini Karakoçan'da, 19.Şehidini de Iğdır'da Verdi"**⁷⁴⁰ yine aynı sayfada "Sandık Başkanı Üyelerimiz Faşist Saldırıları Maruz Kaldılar" haberleri yer almaktadır.

3.sayfada **"5 Haziran Genel Seçimleri, Demokratik Güçlerin Başarısı ve Önümüzdeki Görevler Üzerine"** başlıklı bir yazı yer almaktadır. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

TÖB-DER'İN 5 HAZİRAN SEÇİMLERİ SONRASINI DEĞERLENDİRMESİ

"5 Haziran Genel Seçimleri solun, demokratik güçlerin başarısıyla sonuçlandı. MC ağır bir yenilgiye uğratıldı.⁷⁴¹ (...) Bu seçimlerde kazanılan başarıda, tüm demokratik güçlerin seçim döneminde yürüttükleri ortak çalışmaların, harcadıkları ortak çabaların ve benimsedikleri ortak çabaların ve benimsedikleri ortak tavrın da büyük payı vardır. Gerçekten de "demokratik güçlerin birliği" şiarı, seçim döneminde de etkili ve toparlayıcı oldu. MC'ye ve faşizan gidişe karşı tek bir parlamenter alması karşı

rinde (CHP kastedilmektedir İ.A.) büyük ölçüde birleşildi. Ama demokratik güçlerin seçimlerde elde ettikleri bu başarı, yetersiz bir çoğunluğu aşamadı. (...) Sosyal demokrasi, bencil bir tutumla, demokratik güçlerin tam bir birlik içerisinde seçime girmesi için çaba harcamaktan kaçındı. Herkesin kayıtsız şartsız kendisini desteklemesini istedi. Vetolar, insafsız bir kıyım makinası oldu. Ayrıca, şovenist tutumu yüzünden de Doğu'da (Kürtler arasında İ.A.) umduğu kadar bir destek bulamadı. Ancak "demokratik güçlerin birliği" şiarına itibar etmeyip, kimisi sosyal demokrasi ile rekabete girişen, kimisi de objektif olarak boykot öneren sosyalist ve demokratik güçlerimizin sorumluluğu da ağırdır. (...) Bu seçimlerden gericiğin ve faşizmin toparlanmış ve örgütsel güç kazanmış bir şekilde çıkması, bizlere, faşizme karşı mücadelede tüm demokratik güçlerin birliğinin sağlanmasının ne denli hayati bir öneme sahip olduğunu bir kez daha ve kuvvetle hatırlatıyor. (...) Görüş ayrılıkları ve anlaşmazlıklar abartılmamalı, birlik noktaları devamlı öne çıkarılmalıdır. Böylesi bir gelişme (...), **demokratik halk iktidarına giden yolda mutlaka gerçekleştirilmesi gereken halk cephesinin oluşturulmasını** da kolaylaştıracaktır."

Bu değerlendirmelerin ardından aralarında **TÖB-DER, TMMOB, KÖY-KO-OP, HALKEVLERİ, TÜM-DER, TÜS-DER, TÜTED, ÇHD, DEV-GENÇ, TÜMAS, TÜMOD, TİB ve AKD'nin** bulunduğu kuruluşlar 15 Haziran 1977 tarihinde bir bildiri yayınlayarak hükümeti kurma görevini üstlenen CHP lideri Bülent Ecevit'ten beklentilerini şöyle açıklamışlardır:

TÖB-DER VE DİĞER DEMOKRATİK KURULUŞLARIN BİLDİRİSİ: "CHP GENEL BAŞKANI ECEVİT'TEN BEKLENTİLERİMİZ

"Bilindiği gibi 5 Haziran Genel Seçimleri yapıldı ve yeni bir hükümet kurma görevi Sayın Bülent Ecevit'e verildi. Biz demokratik kitle örgütleri, temsil ettiğimiz yüz binler adına seçim sonuçlarına ve yeni hükümet kurulması sorununa ilişkin görüşlerimizi açıklamayı bir yurtseverlik görevi saymaktayız.

5 Haziran Genel Seçimlerinde, işçi sınıfımız ve emekçi halkımız, MC'ye gerekli dersi vermiştir. MC, işbaşında bulunduğu süre zarfında emekçi sınıf ve tabakalara sömürü, işkence, cinayet ve zulümden başka bir şey getirmemiştir. (...) Ülkemizin ve halkımızın MC modeli bir hükümete ne ihtiyacı ne de tahammülü vardır. (...) Sayın Bülent Ecevit, demokrat nitelikli bir

hükümet oluşturmaldır. (...) Ülkede öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği süratle sağlanmalıdır. Eğitim demokratikleştirilmelidir. Irkçı, şoven ve asimilasyoncu uygulamalara son verilmelidir. Devlet kadroları faşistlerden hızla temizlenmelidir. Faşist cinayet şebekelerinden ve işkencecilerden hesap sorulmalıdır. Uluslararası anlaşmalar yürürlüğe konmalı, anayasal haklara saygı gösterilmelidir. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır.”

4.sayfadaki “Hukuk Sorunları” başlıklı bölümde “Yer Değiştirme İşlemleri”, 5.sayfadaki “Sanat” başlıklı sayfada 3 Haziran’da ölen Nazım Hikmet’in “Küçük Altın Balık Balesinin Librettosu İçin” ve Orhan Kemal’in “Köpek Yavrusu” adlı yazıları yer almaktadır.

6.sayfada “15-16 Haziran Genel Direnişi Ekonomik-Demokratik Mücadelemize Işık Tutuyor” başlıklı yazı bulunuyor. Yazıda özetle;

“15-16 HAZİRAN GENEL DİRENİŞİ EKONOMİK-DEMOKRATİK MÜCADELEMİZE IŞIK TUTUYOR”

“Bundan 7 yıl önce, 1970’in 15-16 Haziranında işçi sınıfımız; gelişen ekonomik-demokratik mücadelesini sindirmeye, 274-275 sayılı yasaları değiştirerek DİSK’i kapatmaya yönelik anti-demokratik, gerici girişimlere karşı, kazanmış olduğu demokratik hak ve özgürlüklerini korumak için büyük bir direnişe geçti. Şalterleri indirerek hayatı durdurdu. Ülkemizde yüz yılı aşkın bir geçmişi olan işçi hareketi, 1960’a kadar burjuvazinin yoğun baskı ve saldırısı altında gelişimini sürdürmüştür. 1946’ya kadar en küçük ekonomik-demokratik örgütlenmeler bile kanla bastırılmıştı. (...) 1946’da nispi bir demokratikleşme görüldü. İşçi sınıfımız bu ortamı değerlendirerek derhal siyasi ve sendikal örgütlenmelere girişti. Ama aynı yılın 16 Aralık’ında ilan edilen sıkıyönetimle son buldu. Tekrar başlayan örgütlenmeye, işçi sınıfını Amerikan sendikacılığının kuyruğuna takılması beklentisiyle izin verildi.1952 yılında Amerikancı sendikacıların öncülüğünde TÜRK-İŞ kuruldu. 1947’de çıkarılan Sendikalar kanunu yürürlükteydi ve bu kanuna göre sendikaların grev ve toplu sözleşme hakkı yoktu. 27 Mayıs 1960 ilercici hareketinin getirdiği 1961 anayasasının 46.maddesi sendikal örgütlenme hakkını güvence altına alırken 47.madde ile toplu sözleşme ve grev hakkı anayasaya girmiş oldu. (...)

Ocak 1963'te Kavel işçileri grev haklarını fiilen kullandılar. Yükselen işçi sınıfı hareketi karşısında burjuvazi, 1961 Anayasasının tanımış olduğu grev ve toplu sözleşme haklarını yasal statüye bağlamak zorunda kaldı. 1963'ten itibaren grevler, direnişler, mitingler ve yürüyüşler ardarda patlak verdi. Sendikalaşma hareketi dört bir yana hızla yayıldı. TÜRK-İŞ'in bu gelişen harekete yetmemesi üzerine 1967'de TÜRK-İŞ'i terk eden işçiler DİSK'i kurdu. DİSK güçlendikçe sarı sendikacılık kan kaybetti. Demirel hükümetinin Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, Mecliste "milli çıkarlar" adını adına çılgık çılgıca bağırıyordu: "işçiler ihtilalci sosyalizme gidiyor. İşçiler sendika değiştiriyor, ideolojik akımlara kapılıyor. İşçileri ifsad eden (fesda sürükleyen İ.A.) ihtilalci sendikaları kapatmak zarurettir. AP'li Turgut Tokar de TÜRK-İŞ Genel Kurulunda yaptığı konuşmada "Sendikalar Kanunu değiştirildiğinde TÜRK-İŞ'ten başka işçi konfederasyonu kalmayacaktır" diyordu.

(...) Egemen sınıflar ve siyasi temsilcileri 274 ve 275 sayılı yasaları değiştirmek için meclise teklif sundular. Amaç; DİSK'i kapatmaktı. (...) Bu gelişmeler üzerine 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi başladı. DİSK'in kapatılması engellendi. (...) 16 Haziran, örgütsüz ve kendiliğinden gelişen bir hareketti. Hareketi yürütenlerin sınıf bilinci yeterince gelişkin değildi. Daha ileri gelişmelere neden olabileceksen, birkaç gün içerisinde parlayıp söndü (...)"

7. sayfada "FİSE'nin 31. Kuruluş Yıldönümüne Doğru"⁷⁴² başlıklı bir yazı, 8. ve 9. sayfalarda "TÖB-DER Genel Merkezi Gelir Gider Durumu", 10.

sayfada "Onur Kurulu Kararları"⁷⁴³, 11. sayfada "Örgüt Haberleri", 12. sayfada ise "Silahlanmaya Daha Az, Eğitime Daha Çok Para Harcansın!."⁷⁴⁴ başlıklı yazılara yer verilmektedir.

• İSTANBUL Şubemiz Üyesi İSMAIL SARIOĞLU'nun Kurulumuza gönderilen dosyasından, TÖB-DER'le ilgili olmadığı yöneticilerce açıklanan "TÖB-DER'e ÖZGÜRLÜK" mitinginde görev aldığı ve savunmasında da yöneticileri; "Sosyal-faşist", "Rus uşağı", "TÖB-DER'deki bu alçak yönetim" gibi ifadelerle suçladığı saptanmıştır. Ayrıca, İsmail Sarioğlu'nun, işçi sınıfımızın ileri sendikal örgütü "DİSK'i, TÖB-DER üyeliği ile bağdaştırmayacak bir dille savunmada suçlaması üzerine; Kurulumuz 7.3.1977 tarihli oturumunda durumu değerlendirmiş, İstanbul Şube Yönetiminin "kesin ihraç" talebi yerinde görülerek, oybirliği ile KESİN İHRACINA karar verilmiştir.		
Üye Memiş Çınarar	Üye Hulusi Ersoy	Başkan Sezai Kaynak

TÖB-DER, DÜNYA ÖĞRETMEN SENDİKALARI BİRLİĞİ'NE (FISE) KATILİYOR

TÖB-DER gazetesinin **145.** sayısı bir ay gecikmeli olarak çıkacaktır. Bu sayı **5 Temmuz 1977** tarihini taşımaktadır. Kapağında FISE amblemi, TÖB-DER'in bir mitinginde çekilen fotoğraf ve şu yazılar bulunmaktadır: **“Örgütümüz dünya öğretmenleriyle buluşuyor...FISE'ye Katılacağız”** **“Grevli ve Toplu Sözleşmeli Sendika Hakkımızı Alacağız”** **“TÖB-DER, Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE) Genel Kurulunda 4 Delege İle Temsil Ediliyor”**

2. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlığı altında **“Yeni Bir MC'yi Önlemek İçin Görev Başına”,**

“Demokratik Eğitim Kurultayı 22 Ağustos'a Ertelendi”,⁷⁴⁵ **“Bu Cinayetler Kimsenin Yanına Kar Kalmayacak!”**⁷⁴⁶

3. sayfada **“TÖB-DER FISE'ye Katılacaktır”** başlıklı yazı bulunmaktadır. Bilindiği gibi 1976-1978 TÖB-DER Çalışma Programında **“Uluslararası demokratik öğretmen kuruluşları ile mesleki, kültürel ve örgütsel planda ilişki kurmak, (...) bu güne kadar ihmal edilmiş demokratik görevlerimizdendir”** denilerek FISE'ye üye olunması gerektiğinin altı çizilmişti. TÖB-DER, 4-6 Nisan tarihleri arasında Cezayir'de düzenlenen bir seminere davet edilmiş, ardından da **22-23 Nisan 1977'**de yaptığı Genel Yönetim Kurulu toplantısında oy birliği ile FISE'ye katılma kararı almıştı.⁷⁴⁷ Üyelik başvurusu yapıldıktan sonra FISE Genel Sekreteri **Daniel Retureau**, TÖB-DER'e gönderdiği yazıda **“üyelik talebinin memnuniyetle karşılandığını, talebin FISE Yönetim Kurulunun 26 Haziran'da Moskova'da yapılacak olan toplantısında gündeme alınacağını”** bildirir. TÖB-DER, Genel Başkanı ve 3 delege FISE'nin 11.Genel Kurul toplantısına katılmak üzere Moskova'ya gidecek ve **TÖB-DER sendika olmadığı halde FISE'ye üye olacaktır.**

Gazetenin 4. sayfasındaki **“Hukuk Sorunları”** başlıklı bölümde **“Görevden Uzaklaştırma”** konusu işlenmekte ve aynı sayfada **“Kapatılan İlerici Dernekler Açılmalı, Ankara Valisinden Hesap Sorulmalıdır”**⁷⁴⁸ başlıklı yazı yer almaktadır. 5. sayfa **“Sanat”** sayfasıdır. Bu sayfada 1936 yılında

Granada’da faşistler tarafından öldürülen İspanyol şair Federico Garcia Lorca’nın şiirlerine yer verilmektedir. 6. ve 7. sayfalarda “Tüm Öğretmenlerin Hizmetinde Otuz Yıl” başlıklı FISE’yi tanıtan bir yazı bulunmaktadır.⁷⁴⁹ Bu yazının özetini buraya almayı uygun bulduk: “1945 yılının Ekim ayında **Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU) kuruldu. FISE ise 1946 yılında kuruldu. İki dünya savaşı arasındaki dönemde **Eğitim İşçileri Enternasyonal** (ITE) vardı. ITE, merkezi Moskova’da bulunan Kızıl Sendikalar Enternasyonal’ine bağlı öğretmen sendikalarını da kapsayan birleşik bir örgüttü, aralarında Sovyet Sendikaları, Fransız Birleşik Federasyonu ile Amsterdam Uluslararası Sendikalar Federasyonu’na bağlı sendikalar ve Belçika Eğitim İşçileri Sosyalist Merkezi de bulunuyordu. FISE ilk kongresini 1949 yılında yaptı. İlk Genel Başkanı Fransız **Profesör Henri Wallon’dur**”**

Gazetenin 8. sayfasında **“MESS’e Karşı Maden-İş Grevini Desteklemek Hepimizin Görevidir”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir.⁷⁵⁰ 9. sayfada ise **“Onur Kurulu Kararları”** bulunmaktadır. Burada **“Yurtsever Öğretmen”** grubu üyesi 20 öğretmenin TÖB-DER’den kesin ihraç kararı bulunuyor. 10. ve 11. sayfalarda **“1 Mayıs Şehitleri İçin Yardım Kampanyaları Sürüyor”**, **“Antakya’da Anti-demokratik Baskılar”**, **“Torbalı’da Üyelerimize Yönelik Baskılar”**, **“Selendi’de Üyelerimiz Tehdit Edildi”**, **“Genel Merkezimizde Öğretmen Parlamenterlerle Söyleşi Toplantısı Yapıldı”** , **“Libya’da Çalışan Elbistan’lı İşçiler TÖB-DER’e 12 Bin Lira Bağışta Bulundular”**, **“Tercüman’ın Mumu Yatsıya Kadar Bile Yanmadı”**⁷⁵¹

12. sayfada **“Herkes, her istediği dalda yükseköğrenim hakkı sağlanmalıdır”** yazısı bulunuyor. Üniversite sınavları ve hükümetlerin bu konuya yaklaşımları o tarihlerde de eleştiri konusuydu. Yazıda özetle şu konulara değinilmektedir:

“Bu yıl sınava giren 358 bin öğrenciden taş çatlasa 50 bin kadarı, o da mektupla öğretim dahil, yüksek okullara girebilecek. (...) İşsizliğin kol gezdiği ülkemizde iş gücü sahibi olmak için belli bir alanda uzmanlaşmış olmak gereklidir. “her işi yaparım” diyenler sokakta kalıyor. On küsur yıl gördükleri eğitim işe yaramıyor. Çünkü işe yönelik bilgi ve beceriler değil, kuru bilgiler öğretiliyor gençlere. Üniversite ve yüksekokul sayısını arttırmak çözüm olmayacaktır. İş alanları yoksa bu gençler işsizliğe ve umutsuzluğa sevk edilecekler (...)”

1977 yılının 5 Haziran'ında "Erken Genel Seçimler" yapılmış, Ecevit'in liderliğindeki CHP, sol kesimin desteğini önemli ölçüde yanına alarak %42.3'lük bir oy oranına ulaşarak 213 milletvekili çıkarmayı başarmıştı. Türkiye demokrasi güçleri yeni bir Milliyetçi Cephe Hükümetinin kurulmasını istemiyordu. Ecevit, yaklaşık 1 ay sürecek bir hükümet kurmuş, ancak yeterli çoğunluğu sağlayamadığı için 27 Temmuz'da istifa etmişti. Süleyman Demirel, AP, MSP ve MHP'nin de katılımıyla **"II. MC Hükümeti"** ni kurmuştur. Bu hükümet döneminde sağcı kadrolaşma tavan yapmış, 65'i solcu, 37'si sağcı olmak üzere toplam 155 siyasi cinayet işlenmişti. (15 Haziran 1977'de Atatürk Üniversitesi öğretim görevlisi Orhan Yavuz, Erzurum'da Ülkücüler tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.) Siyasi literatüre **"Kurtarılmış Bölgeler"** deyimi bu dönemde girmiş, Devrimci Yol çizgisi "1 Mayıs Mahallesi" gibi yerleri Kurtarılmış Bölge ilan etmişti. 11 Aralık 1977'de Mahalli Seçimler yapılmış, Ecevit ünlü **"Güneş Motel"** görüşmelerinde AP'den 11 milletvekili kopararak yeni bir hükümet kurmuştu.

Bu siyasal gelişmelerin yaşandığı dönemde TÖB-DER'de II. MC'nin kurulmasına karşı çıkmıştı.

TÖB-DER Gazetesinin **146. sayısı 18 Temmuz 1977** tarihli. Kapağında öldürülen TÖB-DER üyelerinin adları ve fotoğrafları ile **"Yeni Bir MC'ye Karşı Demokratik Güçlerle Birlikte, Tüm Gücümüz ve Olanaklarımızla Mücadele Edeceğiz"** yazısı yer almaktadır.

2. sayfada TÖB-DER Genel Başkan Yardımcısı **Süleyman Üstün**'ün **"Bütün anti-faşist güçleri MC'ye karşı birlik olmaya çağırıyoruz"** başlıklı basın açıklamasına yer verilmektedir. Açıklamada özetle; "Emekçi halkımızın ve örgütümüzün son iki buçuk yıldan bu yana yaşadığı olaylar ve demokrasi mücadelemiz 5 Haziran seçimlerinden sonra yeni bir evreye girdi. (...) Şimdiye kadar güçlü bir zemine oturtulamayan, demokratik güçlerin birliği ilkeli ve programlı bir biçimde mutlaka hayata geçirilmelidir. (...) Demokrasi mücadelesinin uzun soluklu ve özveri isteyen bir iş olduğunun bilinciyle bütün anti-faşist güçleri birleşmeye ve MC'ye karşı birlik olmaya çağırıyor-

ruz.” denilmektedir. Yine aynı sayfada **“Saldırıların amacı MC’nin psikolojik şartlarını yaratmaktır”** denilerek yurt çapında başta Ulukışla olmak üzere TÖB-DER üyelerine yönelik Ülkü Ocaklı saldırılara dikkat çekilmektedir. Yine aynı sayfada **“Bir Maoocu Sahtekarlık Örneği”** başlıklı belgeli bir haber göze çarpmaktadır.⁷⁵² (Bu arada Disiplin Kurulunun ihraç kararlarından bazıları aynı sayfada yayınlanmaktadır.)

1 Mayıs 1977

3. sayfada **“Güncel Görev”** başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Bu yazıdan bazı bölümleri aktarmayı yararlı bulmaktayız:

MC HÜKÜMETİ KURULUYOR, TÖB-DER “GÜNCEL GÖREV”İNİ AÇIKLIYOR

“5 Haziran seçimleri demokrasi güçleriyle demokrasi düşmanları arasında kıyasıya bir meydan savaşı olmuştur. Gerçi demokratik güçler bu savaştan daha ileri hatlara ulaşmış olarak çıktılar ama gericiler de kendi aralarındaki dağınıklığı gidererek toparlandılar. Özellikle faşistler parlamenter planda da oldukça güç kazandılar. (...) Şimdi demokratik güçler üç yıllık acı deneyimden sonra yeni bir MC ile karşı karşıyalar. (...) Aynı acılara, sürgünlere, kısımlara dört yıl daha sabretmemiz beklenemez. (...) Faşizme karşı mücadele, faşist tırmanışa karşı mücadele elbette yalnızca bizim işimiz değil. (...) Bu bir sınıf mücadelesidir. Başta işçi sınıfımız ve emekçi halkımız olmak üzere, tüm ilerici ve demokratik güçlerin bu mücadeleyi birlikte yürütmesi gerekmektedir. (...) TÖB-DER’in ulusal planda eğitimin demokratikleştirilmesi, eğitim emekçilerinin ekonomik-demokratik hakları, eğitim, bilim, kültür yürüttüğü mücadele yeni boyutlar kazanmıştır. Bu mücadelenin emekçi halkımızın bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesinden soyutlanarak kazanılamayacağı bilinmektedir. Güncel görev, tüm emekçileri tehdit eden faşizm belasına

karşı seferber olmak ve mücadelemizi daha ileri boyutlarda sürdürmeye hazırlıklı olmaktır. Bir yandan iç birliğimizi pekiştirirken, öte yandan tüm demokrasi güçleriyle süratle bütünleşmeliyiz. Zafer demokrasi güçlerinin olacaktır!”

Aynı sayfada MC’ye karşı olan demokratik kuruluşların **“Yeni Bir MC, Karşısında daha Güçlü Bir Direniş Bulacaktır”** başlıklı 7.7.1977 tarihli basın bildirisi yer almaktadır.⁷⁵³

4. sayfada **“Hukuk Sorunları”** başlıklı bölümde “görevden uzaklaştırma” ve **“Anayasa Referandumu ve Demokratikleşme Süreci”** yazıları görülmektedir. 5.sayfa sanata ayrılmıştır. Sanat sayfasında **Pablo Neruda’nın** dört şiirine yer verilmiştir.

6-7 ve 8. sayfalar TÖB-DER’in **FİSE** üyeliğine ayrılmış. **Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FİSE)**’nin 11. Olağan Genel Kurulu 27 Haziran 1 Temmuz tarihlerinde Moskova’da toplanmış ve bu toplantıda TÖB-DER şu yazıyla FİSE üyeliğine kabul edilmiştir. *“Değerli Arkadaşlar, 26 Haziran 1977’de Moskova’da toplanan FİSE Yönetim kurulu’nun, FİSE’ye üyelik talebinizi kabul ettiğini sizlere bildirmekten sevinç duyuyoruz. (...)”* Yazılardan özetlersek; TÖB-DER bu Genel Kurul’a dördü oy hakkına sahip altı üye ile katılmıştır. Genel kurulun üçüncü günkü oturumunda TÖB-DER’in üyeliği katılımcıların ayakta alkışlarıyla kabul edilmiştir. TÖB-DER genel başkanı **Gültekin Gazioğlu** yurda döndükten sonra üyelikle ilgili bir basın toplantısı düzenlemiştir. Gazioğlu ayrıca Genel Kurula hitaben bir konuşma yapmıştır. Konuşmanın bir bölümünü aktarmayı faydalı buluyoruz:

TÖB-DER GENEL BAŞKANI GAZİOĞLU’NUN FİSE GENEL KURULUNDA YAPTIĞI KONUŞMA

“(...) Bu toplantıdan yararlanarak sizlere Türkiye’de eğitimin durumu ve eğitim emekçilerinin mücadelesi konusunda kısaca bilgi vermek isterim. Türkiye, emperyalist-kapitalist kampta yer alan geri bir ülkedir. Elli yıllık çabalara karşın halkımızın %50’si okur-yazar bile değildir. Eğitim olanaklarından yararlanma açısından sınıflar, cinsiyetler, bölgeler, köy ve kentler arasında büyük eşitsizlikler vardır. Bunlar bir yana, uygulanan eğitim sistemi son derece bozuk ve gericidir. (...) Eğitim sistemimizin ırkçı, şoven,

asimilasyoncu ve dinci özü son yıllarda belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. (...) Orta öğretim kurumlarından mezun olan gençlerimizin çoğu meslek edinemediştir. Yüksek öğretim ise yürekler acısı durumdadır. Yetersizlikleri bir yana bu okullarda can güvenliği yoktur ve 300'ün üzerinde gencimiz öldürülmüştür. (...) Türkiye eğitim emekçileri 60 yıldan beri ekonomik-demokratik hakları için mücadele etmektedirler. Çok çetin ve fedakarlık isteyen bu mücadele, günümüzde TÖB-DER'de somutlanıyor. Çok zor koşullar altında çalışan ve yaşayan Türkiye eğitim emekçileri, 650 şubesi ve 150 bin üyesi olan Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'ni (TÖB-DER) yaratmışlardır. Son 10 yılda 10 binin üzerinde öğretmenin görev yeri değiştirilmiş, yüzlercesi mesleğinden atılmış, saldırıya uğramış, 20 üyemiz de öldürülmüştür. (...) FİSE'nin 11. Genel Kurulu TÖB-DER için tarihi bir dönüm noktasıdır. Çok öteden beri ilkelelerini benimsediğimiz, çalışmalarını takdirle izlediğimiz FİSE'ye katlıyoruz. TÖB-DER olarak şimdi görevlerimizin daha da ağırlaştığını görüyoruz. Bir yanda ulusal planda üyelerimize ve halkımıza karşı görevlerimizi yerine getirirken, öte yandan dünya öğretmenlerinin barış, sosyal ilerleme, eğitim, kültür ve bilim uğruna verdikleri mücadeleye katkıda bulunacağız. (...) Yaşasın dünya öğretmenlerinin birliği, dostluğu ve dayanışması. Yaşasın FİSE..”⁷⁵⁴

Gazetenin 10. sayfasında **“Kooperatif ve Türkiye’de Kooperatifçilik”**, 11. sayfada **“20 Temmuz şovenizmin bayramı”**⁷⁵⁵, **“Tonguç’u Andık”**, **“1 Mayıs’ta katledilen öğretmenler için toplanan bağış miktarları ve tablosu”**, 12.sayfada ise **“FİSE’nin 11. Genel Kurul Kararları”**⁷⁵⁶ başlıklı yazılar bulunmaktadır.

5 Ağustos 1977 tarihli TÖB-DER Gazetesi'nin sayısı **147**. Gazetenin kapağında o dönem yayınlanan günlük gazetelerden seçilmiş gazete kupürleri bulunuyor. Bu kupürler dönemin olaylarını anlattığı için önemli. Bu yüzden gazete kupürlerinin başlıklarını vermenin yerinde olacağını düşünüyoruz:

“Uşak’ta Komandolar Dün Bir Öğrenciyi Öldürdü”, **“Ankara’da Bir Bakkal ile Bir Kahvehaneye Patlayıcı Madde Atıldı”**, **“İstanbul’da Ekmek Fiyatına Zam Yapıldı”**, **“303 İş Müfettişi Yardımcısının Görevden”**

Alınması Kınandı”, **“Demirel: DGM’ler İçin Çalışmalar Başladı”, “İstanbul’da TÖB-DER Şubesi Bombalandı. Ankara’da İki Öğretmen Komandoların Saldırısına Uğradı” “Ev Kiraları Bir Yılda Yüzde 68 Oranında Arttı”, “Siyasal Nedenlerle Çıkan Olaylarda Gaziantep’te İki, Muğla’da Bir Kişi Tabancayla Vurularak Öldürüldü”, “Arnavutköy’de Öldürülen lise Öğrencisinin Cenaze Törenine Katılan Komandolar Kitapevlerini Bastılar”, “İstanbul’da Ülkücü, Bursa’da İki Devrimci Öldürüldü”, “Yeni Bir MC’ye Karşı Demokratik Kuruluşların Tepkileri Sürüyor”, “DiSK, Türk-İş’e MC’ye Karşı Mücadelede İşbirliği Önerdi”, “İzmir’de 47, Elazığ’da 13 Sendika ve Kuruluş 2. MC’ye Karşı Güç birliği Çağrısına Katıldı”, “SDP ve TSİP, Demokratik Güçlerin Birleşmesini İstedi”, “Buca Eğitim Enstitüsünde 1972’den Bu yana 500 Öğrenciye Sınava Girmeden Sınıf Geçirildiği Saptandı”, “Üstündağ’ın Kaldırttığı 22 Ders Kitabı Bu Yıl da Okutulacak”, “İstanbul’da Bir Komando Lastik-İş Üyesi Bir İşçiyi Kurşun Yağmuruna Tutarak Öldürdü”, “Türkler: 2. MC’ye Karşı Ulusal Demokratik Cepheye Birleşmeli”, “Turgutlu’da Bir Öğrenci, İstanbul’da Bir İşçi Öldürüldü”... Gazete kupürlerinin arasında ise şu manşet göze çarpmaktadır: **“Tüm Anti-Faşist Güçlerin Birlikteliğini Gerçekleştirmek İçin Somut Girişimler Bir An Önce Başlatılmalıdır”****

2. sayfada **“Örgüt Haberleri”** yer almaktadır. Burada yer alan haberlerden bazılarının başlıkları şu şekildedir: **“TÖB-DER’i Yıldırma İki Buçuk Tekelci Sermaye Beslemesi Faşistin Harcı Değildir”**,⁷⁵⁷ **“Ankara Valisinin Demokratik Örgüt Düşmanlığı Sökmedi, TÖS-DER Açıldı”**

3. sayfada **“Tüm Anti-Faşist Güçlerin Birliğini Gerçekleştirmek İçin Somut Girişimler Bir An Önce Başlatılmalıdır”, “Yeni MC’ye Karşı Direneceğiz”**⁷⁵⁸

4. sayfada **“Hukuk Sorunları”** başlığında **“Görevden Uzaklaştırma”** ve **“Can Güvenliği Olmadığı İçin Okula Gidemeyen ve Sınıfta Bırakılan Gazi Eğitim Öğrencileri Danıştay’a Açtıkları Davayı Kazandılar”** yazıları bulunuyor. 5. sayfada **“Helsinki’den Belgrat’a”** başlığıyla silahsızlanma konferansı anlatılmaktadır. 6. ve 7. sayfada **“FİSE’nin 11. Olağan Genel Kuruluna Katılan Ulusal ve Uluslar arası Örgütler”** sayılmıştır.⁷⁵⁹

8. sayfada **“İLK SAN Ana Statüsü Bakanlıkça Onaylandı- Bu Sonuç Örgütlü Öğretmen Mücadelesinin Bir Ürünüdür”** başlıklı bir değerlendirme

yazısıyla 17 Nisan Köy Enstitülerini Sevenler Derneği'nin açtığı **“Tonguç Ödülü Yarışması”**nın ilanı yer almaktadır. 9.sayfada **“1 Mayıs'ta Katledilen Arkadaşlarımızın Yakınları İçin Açılan yardım Kampanyası”** na katılanlarla yaptıkları bağışın miktarını gösteren bir tablo ile Atatürk Üniversitesi Öğretim Üye ve yardımcıları tarafından duyurusu yapılan **“Orhan Yavuz'un Ailesine Yardım Kampanyasına Katılalım”** başlıklı çağırısı yazısı bulunmaktadır⁷⁶⁰

10. sayfada **“TÖB-DER, Barış Derneği'nin Düzenlediği Konferansa Katılmayacak”**⁷⁶¹ ve **“Norveç'teki Çocuklarımızın Eğitimine Yardımcı Olalım”** başlıklı yazılar yer almaktadır. 11. sayfada **“Örgüt Haberleri”** bulunuyor. Bu haberlerde: **“Çivril ve Acıpayam'da Şubelerimiz Saldırıya Uğradı”**, **“İğdır, Serik, İstanbul'da Üyelerimize Yönelik Faşist Saldırıları”** bulunuyor. 12. sayfada **“Kıbrıs Öğretmenlerinin Acil Sorunları”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.⁷⁶²

15 Ağustos-1 Eylül 1977 tarihli TÖB-DER Gazetesi **148 -149.** sayı olarak çıkmıştır. Kapağında **“Anti-Faşist Güç Birliğini Yurt Çapında ve Hayatın Her Alanında Yükseltelim!”** çağırısı ile **“TÖB-DER 7 Yaşında”** yazıları bulunmaktadır. 2. sayfasında **“Kıyım, Sürgün, Demokratik Eylem Fonu”**⁷⁶³ ve **“MC Öğretmen yetiştiren kurumlar üzerindeki hesaplarından vazgeçmelidir”**⁷⁶⁴ başlıklı yazılarla **“TÖB-DER 7. Yaşına Girdi”** başlıklı bir değerlendirme yazısı yer almaktadır. Bu yazıyı TÖB-DER'in kendi kendini değerlendirmesi olarak gördüğümüzden olduğu gibi buraya aktarmayı uygun gördük:

“TÖB-DER 7. YAŞINA GİRDİ”- (I)

“Türkiye eğitim emekçilerinin tek demokratik kitle ve meslek örgütü TÖB-DER, 3 Eylül 1977’de 6.yaşını dolduruyor. 70 yılı aşan öğretmen mücadelesinin günümüzdeki tek temsilcisi TÖB-DER bu onurlu tarihin bir ürünüdür. Eğitim emekçileri tarihleri boyunca, emekçi halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin en samimi ve kararlı destekçileri oldular. Gericici ve faşist iktidarların tüm baskı ve zulümlerine rağmen bu yoldan dönme-

diler. Bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde sayısız şehit veren Türkiye demokratik öğretmen hareketinin devrimci mirası üzerinde doğdu. Bu gün eskisinden daha güçlü ve kararlı olarak yaşıyor.

TÖB-DER, temel hak ve özgürlüklerin gasp edildiği, ilerici-demokrat ve devrimcilerin zindanlara doldurulduğu ve katledildiği, emekçi halkımızın her türlü demokratik örgütlenmesine yasaklar konulduğu ve TÖS'ün kapatıldığı 12 Mart koşullarında öğretmen hareketinin devrimci mirası üzerinde doğdu.

TÖB-DER, o zor ve kötü koşullarda dahi, eğitim emekçilerinin demokratik, sendikal hak ve çıkarlarını korumaktan geri kalmadı. Gerici ve zorba iktidarların tüm baskı ve terörüne rağmen TÖB-DER'in gelişip güçlenmesi önlenemedi. Egemen güçlerin kurduğu birçok sarı öğretmen örgütleri de bir işe yetmedi.

Bu gün 600'ü aşan şubesi ve 150 bin dolayındaki üyesiyle Türkiye eğitim emekçilerinin ulusal ve uluslar arası planda tek demokratik temsilcisidir. TÖB-DER bugün bağımsızlık-demokrasi, barış ve özgürlük mücadelemizin vazgeçilmez bir ögesi ve demokrasi güçlerimizin çok önemli bir parçasıdır.

3 Eylül 1977'de 7.yılına giren TÖB-DER; şimdi çok daha güçlü ve kararlı bir şekilde eğitim emekçilerinin mesleki hak ve çıkarlarını savunmada, eğitimin demokratikleştirilmesinde ve faşist tirmanışın geriletilmesinde onurlu kavgasına devam ediyor.

TÖB-DER 7.yaşına dünya demokratik öğretmen hareketinin militan bir üyesi ve FİSE'nin yiğit bir savaşçısı olarak giriyor.

Tüm şube ve üyelerimizin 7.yıla yüksek bir bilinç mücadele azmi içerisinde giriyor. Şubelerimiz bu nedenle 3 Eylül 1977 günü, TÖB-DER'in amaç ve ilkelerini tanıtıcı, mücadele aşamalarını vurgulayıcı çalışmalarla henüz örgütümüz dışında kalan eğitim emekçilerine ulaşacak ve böylece örgütümüzü daha da güçlendireceklerdir.

7.yıla girerken; demokratik öğretmen hareketinin amaçları uğrunda şehit olan kavgaya arkadaşlarımızı saygıyla anıyoruz.

Onların; uğrunda can verdikleri yüce amaçları daima yaşatacağımıza söz veriyoruz.

3 Eylül, sönmeyen bir ateş olsun!

Yaşasın eğitim emekçilerinin ulusal ve uluslar arası birliği!

Yaşasın TÖB-DER!”

3. sayfada **“Anti-Faşist Güç Birliği Çalışmaları ve Cephe Sorunu”** başlıklı bir yazı göze çarpmaktadır. Bu yazının bazı bölümlerini özet olarak ver-
mekteyiz:

TÖB-DER’E GÖRE “ANTI-FAŞİST GÜÇ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARI VE CEPHE SORUNU”

*“Bilindiği gibi demokratik kitle örgütleri öteden beri zaman zaman arala-
rında güç ve eylem birliği yapmakta idiler. TÖB-DER 3. Olağan Kongresin-
de iş başına gelen yönetim, anti-faşist güçlerin birliğinin sağlanmasına
büyük önem verdi. Koşulların elverişli olması ve diğer örgütlerin de bu
konuda olumlu bir yaklaşım içinde olmaları sonucu, güç birliği çalışmala-
rı yoğunluk ve süreklilik kazanmaya başladı. Ortak çalışma ve eylemlere
katılan örgüt sayısı hızla arttı. Demokratik kitle örgütlerinin büyük ço-
ğunluğu, hemen her konuda ortak tavır almaya başladılar. (...) Nihayet
birkaç ay önce, 17 demokratik kitle örgütünün oluşturduğu bu anti-faşist
güç ve eylem birliği platformu bir ortak program kabul etti ve bu prog-
ram gazetemizin 143.sayısında yayınlandı. (...) Şimdi, 5 Haziran seçimle-
rinden ve MC’nin yeniden işbaşına gelmesinden sonra (...) demokratik
güç birliği platformunda yer almak ve ortak çalışmalara katılmak isteyen
örgütlerin sayısı arttı. Platforma katılan örgüt sayısı 27’ye ulaştı.⁷⁶⁵ (...) Bütün bu gelişmelerde TÖB-DER’in ısrarlı, kararlı çabalarının, bilimsel an-
layışının ve birleştirici tutumunun büyük payı olduğunu söylemeliyiz. (...) TÖB-DER, bu çalışmalar sırasında her türlü ilkesiz tutumla, gurupçu ve
sekte anlayışla mücadele etmiş, dar görüşlü eğilimlerin üstüne gitmiş-
tir. (...) Güç birliği çalışmalarında yer alan örgütler, hayattan ve birbir-
lerinden öğrenerek olumsuzlukları aşacaklar ve çalışmalarını zenginleş-
tireceklerdir. Anti-faşist güçler arasındaki bölünmüşlük ve dağınıklık göz
önüne alındığında kat edilen mesafenin ne kadar önemli olduğu daha iyi*

anlaşılabacaktır. Şimdi artık güç birliğinin tabanı milyonları kucaklıyor. Ama bu platform bir anti-faşist, anti- emperyalist halk cephesi değildir. Yalnızca demokratik kitle örgütlerinin ortak hedef ve amaçlar doğrultusunda bir araya geldikleri bir güç ve eylem birliği platformudur. (...)

Bütün bu olumlu gelişmelere karşın, bu gün 27 örgüt tarafından sürdürül-
mekte olan güç birliği çalışmalarının ve programının son derece önemli
bir eksiği vardır. Bu da, işçi sınıfımızın ileri sendikal örgütü DİSK'in de ken-
dine düşen yeri alacağı ortak bir platformun hala gerçekleştirilmemiş ol-
ması ve programın işçi hareketi ile bütünleştirilmemiş olmasıdır. (...) Güç
birliği platformunda yer alan örgütlerin temsilcileri birçok kez DİSK'e gi-
derek görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu görüşmelerden olumlu bir sonuç
elde etmek bu güne kadar mümkün olmamıştır. Ancak, demokratik kitle
örgütleri temsilcilerinin geçtiğimiz Pazar günü DİSK yöneticileriyle yap-
tıkları görüşme, her zamankinden daha olumlu bir hava içinde geçmiştir.
(...) Cephe sorununun daha uzun erimli ve politik karakterli bir sorun oldu-
ğu, ancak politik partilerin yer aldığı bir platformda ele alınıp gerçekle-
tirilebileceği üstünde de görüş birliğine varılmıştır. (...) gelgelelim, hemen
herkes böylesi bir cephenin oluşturulmasından yana olduğu halde, kimi-
leri de “cephenin kurulduğu, hatta tavan-
da ve tabanda komiteler oluşturulduğu”
iddiasında bulundukları halde, ortada her-
hangi bir demokratik cephe henüz yoktur.
Peki neden yoktur? Bir kere, ne “güç bir-
liği” ne de “cephe”, gazete ve bültenlerde
kalan çağrı ve demeçlerle oluşturulamaz.
“Cephe” bir örgüttür. (...) Ülkemizde kurul-
ması söz konusu olan “cephe” anti-faşist
bir karakter taşıyacaktır. Anti-faşist cephe,
tüm demokratik kuruluş, örgüt ve çizgile-
rin güçlerini ve mücadelelerini birleştirdiği,
aralarında eşgüdüm sağlayan bir ortak
platform çatısı altında toplandıkları bir
örgüttür. (...)kimsenin emrivaki yapmaya,
kendi görüşlerini dayatmaya hakkı yoktur.
Ancak üzerinde tartışılan ve anlaşmaya
varılan bir program “cephe” programı ola-
bilir. Cephe sorunu ile iktidar sorunu ara-

sında dolaysız bir bağ vardır. Dünyanın her yerinde cephele, ortak hedeflere sahip toplumsal güçlerce iktidarı alabilmek, iktidar olabilmek için kurulurlar. I.ve II. MC, gerici-faşist güçlerin iktidar olabilmek anlaşmaları sonucu kurulmuştur. Ülkemizde oluşturulması söz konusu olan cephe de mutlaka iktidar hedefine yönelik olacaktır. (...) Öncülük sorunu da, cephe sorunu gibi politik bir karakter taşır, iktidara yöneliktir. (...) Pekiyi bilindiği gibi, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri iktidar mücadelesi veremezler. İşleri bu değildir. Yapıları böylesi bir görevi yerine getirmeye elverişli değildir. (...) Faşizme karşı mücadelede işçi sınıfının tüm demokratik güçlere öncülük edeceği, başı çekeceği bilimsel bir gerçektir. İşçi sınıfının öncülüğü, işçi sınıfı partisinin, iktidara giden yolda işçi sınıfının tümüne ve çalışan halk kitlelerine öncülük etmesi demektir. (...)”

25 DEMOKRATİK KİTLE VE MESLEK ÖRGÜTÜ CHP GENEL BAŞKANI ECEVİT'E MEKTUP GÖNDERİYOR

4. sayfada 25 demokratik kitle ve meslek örgütü 26. 8. 1977 günü CHP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**'e bir mektup göndererek tüm demokratik güçlerin her alanda güç birliği yapmaları çağrısını iletmışlerdir. Bu mektubun bir bölümünü tarihsel bir belge olduğu için buraya aktarmayı faydalı buluyoruz:

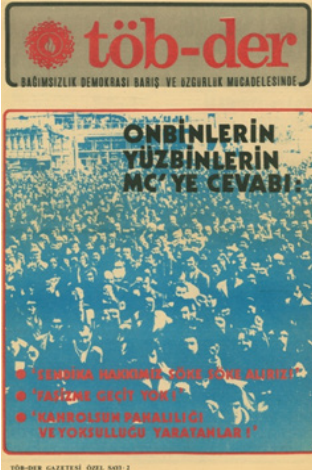
“Sayın Bülent Ecevit,

Türkiye’de I.ve II. MC iktidarının kurulmasından sonra yeniden hızlanan kanlı olaylar ve yeni gelişmeler karşısında biz aşağıda imzaları bulunan demokratik kitle örgütlerinin başkanları olarak görüşlerimizi size ve kamuoyuna açıklamayı görev sayıyoruz. (...)

Faşistler; kanlı olayları ve terörü bir avuç maceracı gencin ve bazı derneklerin devlete yönelik saldırıları olarak gösterip herkesi, o arada sosyal demokratları da devleti korumaya çağırmaktadırlar. Amaç gayet açıktır. Sosyal demokrat kitleleri yanıltıp kendi dışındaki demokratik toplumsal güçlerden tecrit etmek ve böylece herkesi tek tek teslim almaktır. (...) Ama herkes bilir ki, sosyal demokrat kitleler faşizme karşıdır. (...) İnsanlık tarihi göstermiştir ki, faşizm karşısında gösterilen en ufak bir tereddüt ya da gecikme ancak ve ancak faşistlerin işine yaramaktadır. Nitekim bunun sayısız acı örnekleri vardır. Bunun için faşizme karşı tüm demokratik güçlerin, her alanda –parlamento içi ve dışı – en geniş anti-faşist birliğini yaratmak önde duran acil bir görevdir.

Bizler temsil ettiğimiz milyonlarca insan adına bu konuda üstümüze düşen görevin ve sorumluluğun bilincinde olduğumuzu tüm demokratik kamuoyuna ilan ederiz.

Bu düşüncelerle; önerilerimizi dikkate alacağınıza, gerekli duyarlılığı ve etkin çabaları göstereceğinize inanıyoruz. Saygılarımızla."

5. sayfada **Adnan Tokgöz** imzalı **“Öğretmenin Halkla Diyaloğu ve Bütünleşmesi Üzerine”** başlıklı yazı ile CHP Ordu Milletvekili **Temel Ateş**’in Milli Eğitim Bakanlığı’na verdiği bir soru önergesi bulunmaktadır. 6. sayfada **“Hukuk Sorunları”** başlığında **“Görevden Uzaklaştırma”** konulu yazı, 7. sayfada **“Helsinki’den Belgrat’a”** yazısına yer verilmiştir. 8. ve 9. sayfalarda **“FİSE II. Olağan Genel Kurulu 1 Nolu Konu Üzerine Rapor”**, 10. sayfada **“FİSE II. Genel Kurulu ve Sovyetler Birliği İzlenimleri”**, 11. sayfada **“Avrupa Öğretmenlerinin Yetişimi”** başlıklı yazılar, 12. ve 13. sayfalarda **“Denetleme Kurulu Raporu”** bulunuyor. 14. sayfada **“Demokratik Eğitim**

Kurultayı 4 Şubat 1978’e Ertelendi”⁷⁶⁶ haberi ile **“1 Mayıs’ta Katledilen Arkadaşlarımızın Yakınları İçin Açılan Yardım Kampanyası Sürüyor”** duyuruları var. 15. sayfada **“Örgüt Haberleri”** bulunuyor. Bu başlık altında **Reşadiye, Havza, Beyşehir, Bala ve Anamur**’da TÖB-DER’lilere yönelik faşist saldırıları haberlerinin yanı sıra **“Kaymakamlıkça Kapatılan Elbistan Şubemiz Açıldı”**, **“Tokat Şubemiz Bombalandı”** haberleri ve **Kuşadası**’nda dağıtılan bir bildiri özeti bulunmaktadır.⁷⁶⁷

Gazetenin arka kapağı olan 16. sayfasında **“Nötron Bombasının Yapımı İnsanlığa Karşı İşlenen Bir Suçtur”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.

15 Eylül-1 Ekim 1977 tarihli TÖB-DER Gazetesi önceki sayıda olduğu gibi iki sayı bir arada çıkmıştır. Gazetenin sayısı **150-151**’dir. Kapağında ünlü çizer **Haslet Soyöz**’ün ezberci eğitimi hicveden **“Küçümen”** tiplemesi bulunmaktadır. 2. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlığında iki önemli haber göze çarpmaktadır. Birinci haber **“Öğretim Yılı Gene Öğretmen Kanı Dökülerek Başladı”** başlığını taşımaktadır. Bu habere göre 19 Eylül 1977’de

Bingöl’de faşistler tarafından pusuya düşürülen TÖB-DER üyesi Cihat Elçi öldürülmüş, yanında ki iki arkadaşı ağır yaralanmışlardır.

İkinci önemli haber ise **“İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurullarına İşten El Çektirildi”** şeklindedir. Habere göre TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu 14.9.1977 tarihinde toplanmış ve 109 nolu kararı almıştır. Buna göre “Birlik ve bütünlüğümüzün, örgütsel disiplin ve işlerliğimizin en sağlam olması gereken bir dönemde örgüt suçlarını⁷⁶⁸ işleyen İstanbul ve Adana şube yönetimlerimizin;

“İşten el çektilmesine, işten el çektilen üyelerin Onur Kurulumuza sevk edilmesine, işten el çektilen yöneticiler yerine geçici yönetim kurullarının atanmasına, Yasa ve tüzük hükümleri gereğince en geç iki ay içerisinde İstanbul ve Adana şubelerinin genel kurullarının yapılmasına, (Bayram Ayaz izinli sayılarak) oy birliğiyle karar verilmiştir.”

Gazetenin 3. sayfasında **“TÖB-DER 7 Yaşında”** başlıklı bir değerlendirme yazısına yer verilmiştir. TÖB-DER Genel Merkezince yapılan bu değerlendirmenin bazı bölümlerini özetleyerek vermeyi yararlı bulmaktayız:

TÖB-DER 7 YAŞINA GİRDİ- (II)

“Türkiye eğitim emekçilerinin tek demokratik, mesleki yığınsal örgütü TÖB-DER, 3 Eylül 1977’de 7 yaşına girdi. (...) 1960’larda başlayan nispi özgürlük ortamında sınıflar mücadelesi kaçınılmaz olarak ve hızla yükseldi. (...) Toplumsal muhalefetin önemli öğelerinden biri de TÖS idi. TÖS 60 yıllık demokratik öğretmen hareketinin gerçekten tek temsilcisiydi ve toplumun en örgütlü, fonksiyonel kesimlerinden birini temsil ediyordu. O yüzden burjuvazinin hışmını hayli fazla çekiyordu. 12 Mart sonrası sıkı-yönetim mahkemelerinde açılan en ünlü dosyalardan biri de TÖS Dosyası idi. Dosyada 146 “sanık” bulunmasına rağmen bunların 100 kadarının TÖS dışından olduğu biliniyor. Ama egemen güçler bu davaya hep TÖS davası dediler. TÖS’e yüklenerek 60 yıllık öğretmen hareketini boğacaklarını sandılar. (...) Dışarıda kalan arkadaşlar TÖB-DER’i kurdular ve TÖB-

DER hem maddi, hem manevi planda TÖS'ün mirası üzerinde kuruldu. Son derece elverişsiz koşullarda kurulan **TÖB-DER, ilk elde tutuklanan 5 bin dolayındaki öğretmene, onların ailesine sahip çıktı.** (...) 1974'lere gelindiğinde, TÖB-DER'in şube ve üye sayısı TÖS'ünkine ulaşmış, hatta onu geçmişti. 1974 CHP-MSP koalisyonu döneminde TÖB-DER nicel planda hızlı bir gelişme gösterdi. 1975 başlarında **TÖB-DER'in üye sayısı 100 bine ulaşıyordu.** (...) **MC döneminde 300 dolayında yurtsever devrimci öğretmen, öğrenci, işçi ve memur öldürüldü. 10 binlerce öğretmen sü-rüldü veya kıyımına uğratıldı. 22 öğretmen öldürüldü. TÖB-DER Genel Merkezi bu dönemde ilk kez hem de iki kere kapatıldı.** 30 binin üzerinde kişinin katıldığı ekonomik ve demokratik haklar mitingleri düzenlendi. **Örgütün üye sayısı 150 bini aştı.** TÖB-DER bu dönemde **FİSE'ye üye oldu.** 30'a yakın örgütle ortak mücadele platformu oluşturuldu. (...)”

4. sayfada **“TÖS'ün Mücadelesi Sürüyor”** başlıklı yazı bulunmaktadır. Yazıdaki imzanın sahibi **Mehmet Koç.** Bu yazının kısa bir özetini vermekle yetineceğiz: “(...) MC dönemindeki tüm baskı, kıyım ve saldırılara karşın TÖB-DER'in örgütsel birliği zedelenmemiştir. Zira; TÖB-DER'in temelinde Milli Mücadele yıllarının Muallimler Cemiyeti, Cumhuriyet döneminin Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (T.Ö.D.M.F), ve en önemlisi 27 Mayıs sonrasının ilerici sendikal örgütü Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) vardır. Kısacası TÖB-DER'in bu günkü duruma ulaşmasında geniş ölçüde geçmişin mücadelesi yatmaktadır. (...) TÖS, 8 Temmuz 1965'de kuruldu. Anayasanın 46 maddesinin 4 yıl sonra uygulanabilir hale getirilmesi yani 624 sayılı yasanın meclisten geçmesinden sonra sendikaların kurulması mümkün oldu. T.Ö.D.M.F üyesi 92 öğretmen tarafından kuruldu TÖS. Tabii, kurulur kurulmaz çıkar çevrelerinin hışmına uğradı. (...) Haziran 1966'da ilk genel kurul yapılırken TÖS çatısı altında 20 bin öğretmen vardı. (...) Üye sayısı iki yıl sonra üye sayısı 40 bine, 1971'de kapatıldığında ise üye sayısı 80 bine ulaşmıştı. Oysa aynı yıllarda kurulmuş olan 50 civarındaki öğretmen sendikasının toplam üye sayısı hiçbir zaman 10 bine ulaşamadı. TÖS'ün örgütlenmede gösterdiği bu başarıda; geçmiş öğretmen örgütlerinin mirasçısı olması ve 20 bin civarındaki Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenin TÖS'den yana tavır alması ve en önemlisi de ayaklarının yurt topraklarına basan tutarlı bir mücadele vermesi etkili etkili olmuştur. (...)TÖS'ün mücadele ettiği yıllar bir bakıma bütün yurttaki anti-emperyalist mücadelenin boy verdiği yıllardır. (...) NATO üslerine ve buna paralel olarak Milli Eğitim bakanlığı içinde yer

alan Amerikancı kurumlara karşı mücadelenin öncülüğünü TÖS yaptı. Bakanlıktaki yabancı uzmanların ve Barış Gönüllüleri adıyla faaliyet yürüten casusluk şebekelerinin kovulmasına ön ayak oldu. (...) TÖS, kıyılan, sürülen, işinden aşından edilen öğretmenler boynu bükük kalmayın diye üyelerden toplanan beşer liralarla oluşturduğu TÖS Kasası ile yardımlarına koştu. (...) TÖS denilince ilk akla gelen eylemlerinden biri de Büyük Öğretmen Boykotu'dur. Bu boykota örgütlü örgütsüz 110 bin öğretmen katıldı. (...) Ancak egemen sınıflar bu boykotu unutmadı. Aradan geçen bunca zamana rağmen hala öğretmenler hakkında soruşturmaların yürütülüyor olması bunun kanıtıdır. (...) Anayasada 22 Eylül 1971'de yapılan değişiklikle kamu personelinin sendikal hakları ellerinden alındı. (...) Evet, TÖS kapandı ama mücadelesi bitmedi. Bu mücadeleyi hemen yeni bir örgüt üslendi. Bu yeni örgütün adı: TÖB-DER. (...)”

Gazetenin 5. sayfası **1 Eylül Dünya Barış Günü**'ne ayrılmış. TÖB-DER'in 1976 yılında yapılan 3. Olağan Kongresi barış mücadelesiyle ilgili olarak şu kararı almıştı: “TÖB-DER emperyalizmin başını çektiği barış düşmanlığına, savaş kışkırtıcılığına ve silahlanma yarışına karşı çıkar. (...)” TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'da Barış Günü nedeniyle bir mesaj yayınlamıştır. Mesajda özetle;

“İki dünya savaşını yaşamış bir yüzyılın çocukları olan bizler; savaşları ve onların insanlığa getirdiği zarar ve yıkımları artık çok iyi bilmekteyiz. (...) Ülkemiz ve dünya barış güçlerinin kopmaz parçası olan Türkiye eğitim emekçileri, barış davasının yüce amaçlarını savunuyorlar. (...) Türkiye eğitim emekçileri, bölgemizdeki gerginlikleri gidermek için Filistin halkının meşru davasını candan destekliyor, Kıbrıs'ın toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını savunuyorlar. (...)”

6.sayfada **“Selam Şili Yurtseverlerine”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Aralarında TÖB-DER'in de bulunduğu 25 demokratik kitle ve meslek örgütü yazılı bir açıklama yaparak Şili'de 11 Eylül 1973 tarihinde Allende hükümetini deviren faşist Pinochet cuntasının iktidara gelmesinin 4. Yıldönümünde Şili halkıyla dayanışma bildirisi yayınlamışlardır. 7.sayfada **“Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Kapatılamaz”** başlıklı bir basın bildirisi bulunuyor. 8 ve 9.sayfalarda **“İlköğretim Haftasına Girerken”** başlıklı yazı bulunmaktadır. Yazıda özetle;

TÖB-DER'İN 1977 İLKÖĞRETİM HAFTASI DEĞERLENDİRMESİ

"(...) Türkiye eğitiminde ırkçı-şoven ve asimilasyoncu motiflerin işlenmesine daha ilkokuldan başlanır. Burjuvazinin başka uluslara, dillere ve kültürlere duyduğu düşmanlığı insanlara aşılama ve şartlandırma çabası sistemli olarak buradan başlar. (...) Cumhuriyetin kuruluşunun üzerinden yarım yüzyıl geçmesine, göstermelik eğitim seferberlikleri ilan edilmesine karşın, henüz halkımı-

zın %54'ü okuma yazma bilmemektedir. (...) Sermaye iktidarları, emekçi sınıf ve katmanların çocuklarını cahil bırakmaktadır. (...) Eğitim herkesin en doğal hakkıdır. Bunu sağlamak devletin başlıca görevidir. (...) Kahrolsun ırkçı, şoven, asimilasyoncu eğitimi sürdürenler. Yaşasın demokratik eğitim mücadelemiz. Yaşasın halkımızın bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesi" denilmiştir. Aynı sayfada "8 Eylül Uluslar arası Okuma- Yazma Günü" başlıklı bir başka yazı daha göze çarpmaktadır. Bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir: "Temel insan haklarından birisi olan okuma-yazma, aynı zamanda bütün toplumsal değişimler için de zorunlu bir ögedir. (...) Okuma-yazma öğretimi genel olarak eğitim için söz konusu olduğu gibi, siyasi bir eylemdir ve tarafsız değildir. Herhangi bir düzenin devamı için mutlaka büyük kitlelerin onu benimsemiş olması gereklidir. Bu ise ancak eğitimle mümkündür. İktidarda hangi sınıf varsa eğitim o sınıfın çıkarları doğrultusunda işlevini yerine getirir. (...) Eğitimin de, her halkın kendi dilinde yapıldığı, kendi kültüründen ve uygarlığından kaynaklandığı ve diğer uygarlıklarla verimli bir alış-verişe açık bulunduğu ölçüde başarılı olduğunu unutmamamız gerekli. (...) Türkiye'de 10 milyona yakın çocuğun öz alfabesinden yoksun olduğu bilinmektedir. (...)"

TÖB-DER'in İlköğretim Haftası nedeniyle yayınladığı bir fotoğraf

10. ve 11. sayfalarda “FİSE II. Olağan Genel Kurulu Raporları”, 12. sayfada “FİSE Genel Kurulu ve Sovyetler Birliği İzlenimleri”, 13. sayfada “Denetleme Kurulu Raporları” başlıklı yazılara yer verilmiştir. “TÖB-DER Yöneticilerinin Romanya Ziyareti”, “Onur Kurulu Kararları” ve “Yunanistan Öğretmenleri Özel Öğrenime Karşı Mücadele Ediyorlar” yazıları bulunuyor. 15. sayfada “Örgüt Haberleri” başlığında verilen bazı haber başlıkları da şöyle: “Ali Bozkurt Ağır Bir Ameliyat Geçirdi”, “Alanya Tüketim Kooperatifimiz ve Artvin Şubemiz Bombalandı”, “Ağrı Şubemiz Kapatıldı, GYK Üyemiz Kenan Aras ve Ağrı Şube Başkanımız Faşistlerin Saldırısına Uğradı”, “Elazığ ve Gonen Şubelerimiz Kapatıldı.” 16. sayfada “Çıracılık Yasası, Çıracılar Üzerindeki Azgın Sömürü ve Baskıyı Daha da Ağırlaştırma Amacı Gündüyor” başlıklı bir basın açıklamasına yer verilmiştir.

20 Ekim 1977 tarihinde çıkan **152** sayılı TÖB-DER Gazetesi’nin kapağında TÖB-DER mitinglerine ait çeşitli fotoğraf kareleri ve **“Örgütsel Birliğimizi Koruyalım, Güçlendirelim!..”** yazısı bulunmaktadır. Gazetenin 2. sayfasında **“İkinci MC Eşkiyalığa Devam Ediyor”** ve **“TÖB-DER’de yapılan yasa dışı arama öğretmenlere, eğitim ve bilime saygısızlığın yeni bir kanıtıdır!”** başlıklı yazılar göze çarpmaktadır. TÖB-DER Genel Merkezi **3.10.1977** tarihinde polis tarafından basılarak binada arama yapılmıştır. Bu olay Genel Başkan Gazioğlu tarafından **4.10.1977** tarihinde yapılan basın açıklamasıyla protesto edilmiştir. Basın açıklamasında; *“aramanın yönetim kurulu toplantısı esnasında ve akşam saatlerinde gerçekleştirildiği, arama ile ilgili mahkemenin verdiği yazılı karar olmadığı, aramanın Ankara Valisinin şifahi emriyle gerçekleştirildiği, arama yapan polis memurlarının yanlarında genel merkez yöneticilerinden hiç kimsenin olmadığı bir odadan bir tabancayla çıkarak “binada silah bulundu” şeklinde tutanak tuttukları”* belirtilmektedir.

TÖB-DER’İN “İÇ İŞLERİNE KARIŞMAK DEVRİMCİLİĞE SIĞMAZ”

Aynı sayfada **“TÖB-DER’in iç işlerine karışmak “devrimciyim” diyen hiçbir kişiye, kuruluşa, çevreye bir şey kazandırmaz!”** yazısı bulunuyor. Bu

yazı bir basın açıklamasıdır. Açıklama **İstanbul ve Adana şube yönetimlerinin görevden alınmaları** sonrasında yaşananlarla ilgilidir. Açıklamada özetle şu görüşlere yer verilmektedir:

“TÖB-DER’in iç işlerine karışmak “devrimciyim” diyen hiçbir kişiye, kuruluşa, çevreye bir şey kazandırmaz!”

“Bilindiği gibi, alınan merkezi kararlara uymadıkları, tüzük ve iç yönetmelikleri ihlal ettikleri için İstanbul ve Adana şube yönetim kurulları, Yürütme kurulumuzca Tüzüğümüzün verdiği yetkiye dayanılarak görevden alınmış; en geç iki ay içerisinde kongreye gitmek üzere, yeni yönetim kurulları atanmıştır. TÖB-DER gibi 660 şubesi, 150 bin üyesi olan bir kuruluşa istenmese bile, böyle gelişmelerin olması günümüz koşullarında olağandır. Nitekim görevden alma kararımız gerekçeleri ile birlikte tüm şubelerimize duyurulmuş, birkaç şubenin dışında tepki gösterilmemiş, bu uygulama örgütümüzün çok büyük çoğunluğu tarafından olumlu karşılanmıştır.

Durum bu iken ve konu TÖB-DER’in bir iç sorunu iken, içlerinde İGD, İKD gibi kuruluşların bulunduğu 9 örgütün İstanbul şubelerinin ortak bir açıklama yaparak TÖB-DER Genel Merkezi’nin bu kararını eleştirmeleri, bu kararı “TÖB-DER Genel Merkezinin öğretmen hareketine güvensizliği ve saygısızlığı” olarak nitelemeleri, TÖB-DER’e ve onun bunca deneyden geçen bilinçli kitlesine saygısızlığın açık bir kanıtıdır.

Kaldı ki, İKD ve İGD, pek çok şubesini feshetmiş, üyelerini ihraç etmiş kuruluşlardır. TÖB-DER, İKD ve İGD’nin iç işlerine karışmayı aklından bile geçirmemiştir. TÖB-DER, örgütler arası ilişkilerde karşılıklı saygıyı ve iç işlerine karışmamayı vazgeçilmez ilkelerinden saymış, uygulamış ve savunmuştur. Bu titizliği tüm demokratik kitle örgütlerinden beklemek hakkına sahiptir. TÖB-DER, örgüt içi demokrasiyi, demokratik merkezîyetçi işleyişi, kendi konumundaki örgütler arasında en iyi bilen ve uygulayan bir örgüttür. Bu konuda hiçbir kitle örgütünden “ders almaya” ihtiyacı yoktur. Fakat istenirse “ders verme” olanağına sahiptir. (...)”⁷⁶⁹

3. sayfada **“Genel Yönetim Kurulumuz Toplandı”** ile **“Genel Yönetim Kurulu Kararları”** başlıklı yazılara yer verilmiştir. Aynı sayfada yer alan

“Örgütsel Birlik ve Sorumluluk Üzerine” yazısında özetle şu görüşlere yer verilmiştir:⁷⁷²

ÖRGÜTSEL BİRLİK VE SORUMLULUK

“ (...) Türkiye demokratik öğretmen hareketi uzun yıllara dayanan mücadelesi boyunca, en geniş kitesince benimsenmiş bulunan ortak hedeflerini ve taleplerini bilince çıkarmıştır. Bunlar genel kurul kararları haline getirilerek örgütümüzce benimsenmiştir. Böylece “azınlığın çoğunluğa, alt organların üst organlara uyması” tartışma götürmez hale gelmiştir. (...) Bununla birlikte zaman zaman bir takım olumsuzlukların ortaya çıktığı da bir gerçek. Kendi grup çıkarlarını örgütsel birliğin üstünde tutan bazı gruplar demokratik merkeziyetçilik anlayışına ters tutumlar sergileyemekteler. (...) Bunun için de genel kurul kararlarına, tüzüğe ve yönetmeliklere uygun hareket etmek ve bunalımdan en az zararla çıkmak için çaba harcamak zorundayız. (...)”

İSTANBUL VE ADANA ŞUBE YÖNETİM KURULLARI GÖREVDEN ALINIYOR

4. ve 5.sayfalarda **“İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurullarıyla İlgili Karar ve Son Gelişmeler Üzerine”** başlıklı yazı bulunmaktadır.⁷⁷⁰ Örgüt tarihi açısından önemli olduğuna inandığımız bu yazının öneli bazı bölümlerini aktarmayı yararlı bulmaktayız:

“İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurullarıyla İlgili Karar ve Son Gelişmeler Üzerine”

“Bilindiği gibi Merkez Yürütme Kurulumuz, 14.9.1977 tarih ve 109 sayılı kararıyla İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurullarına işten el çekmiştir. Adı geçen şube yönetimleri kararı tebliğ etmemiş, yerlerine atanan geçici yönetim kurullarına yönetimi teslim etmemişlerdir. Konu ile ilgili Genel Merkezi temsilen gönderilen Avukatlara da güçlükler çıkartmışlardır. Bütün bunlar yetmezmiş gibi Genel Merkezi suçlayıcı basın toplantılar düzenlemişlerdir. (...) Ayrıca adı geçen şubeler İGD’li militanlarca işgal altında tutulmuş, Genel Merkez yanlısı öğretmenler binalara alınmamıştır. (...) Yayın yönetmeliğinin 8.maddesi, “şubeler demokratik merkeziyetçilik ilkesini çiğneyerek, Genel Merkez gibi davranarak tüm ör-

güte yönelik yayın yapamazlar” diyor. İstanbul Şubesinin bırakın örgüte yayın yapmasını, yurt dışına yönelik yayın yaptığı görülmüştür. Hem de birinci hamur kağıda çok renkli basarak. (...) Mali konularda da disiplinsiz davranan İstanbul Şubesi, Genel Merkezden lokal düzenlemesi için aldığı 36.000 liranın 24.000 lirasını henüz ödememiştir. (...) Genel Merkezin Burgazada’daki kampının işletilmesinden 56.000 lira kar elde edildiği halde borç ödenmemiştir. Kampı Genel Merkez işletmeye başlayınca ayrı bir kamp açma yoluna gittiler. (...) Demokratik Eğitim Kurultayı yapılması III. Olağan Genel kurul kararıdır. Tüm şubelerde kurultay için komisyonlar kurulmuş, çalışmalar başlatılmış ama İstanbul Şube bu çalışmalara katılmayarak III. Olağan Genel Kurul kararını kabul etmemektedir. İstanbul Şubesi örgütün 1 Mayıs’ta tek bir pankart altında yürüyecektir genelgesi-ne rağmen ayrı bir pankart açarak yürüyüşe katılmıştır. (...) Yine bu şubelerin yöneticileri Genel merkezin kararlarını kendilerini seçen öğretmenlerin iradesine darbe vurmak olarak nitelendirmekteler. O zaman Genel Merkez kimin iradesini temsil etmektedir? (...) Adana Şubesi de yayın hariç, İstanbul Şubeyle aynı disiplinsizlikleri işlemekteler. (...) Sonuç olarak, İstanbul Şube yönetim kurulu yayın yönetmeliğini açıkça ihlal ettiği için, Adana Şube yönetim kurulu da Demokratik Güç birliği çalışmalarını sabote ettiği için, işten el çektilerimşlerdir. (...)”

Gazetenin 6. ve 7.s ayfalarında **Mustafa Düzgün** imzalı **“FİSE Genel Kurulu ve Sovyetler Birliği İzlenimleri”** başlıklı yazı 8. ve 9. sayfalarda ise **Yaşar Çağlayan** imzalı **“Bozuk Düzenin Bir Göstergesi: Ortaöğretim”** başlıklı bir inceleme, 10. ve 11.s ayfalarda FİSE Genel Sekreteri Daniel Re-tureau imzalı **“FİSE II. Olağan Genel Kurulu 1 Nolu Karar Üzerine Rapor”** başlıklı yazı yer almaktadır. 12. ve 13. sayfalar daha önceki sayfalarda yer alan yazıların devamına ayrılmıştır. 14. sayfada **“Milli Eğitim Bakanlığı’nda Memur Temsilciliği Seçimlerini TÖB- DER Üyesi Cevdet Kazakoğlu Kazandı”**, **“ODTÜ’de İpeğe Sarılmış Baskı Yöntemlerine Hayır”** başlıklı 25 Demokra-

tik örgütün açıklaması, **“Demokratik Mücadele Ajansı Çıktı”**⁷⁷¹ başlıklı haber yer almaktadır. 15. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haber başlıkları da şöyle: **“Beyşehir’de Öğretmen Kıyımı”**, **“Tarsus Şube Başkanımız Maocuların Saldırısına Uğradı”**, **“Malatya’da Ramazan Boyunca Faşist Baskılar.”** 16. sayfada **“Demokratik Öğretmen Hareketi ve Eğitimin Demokratikleştirilmesi Üzerine”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.⁷⁷²

TÖB-DER Gazetesi’nin **153. sayısı 7 Aralık 1977** tarihinde çıkmıştır. Gazetenin kapağında TÖB-DER’in çeşitli mitinglerinden fotoğraf kareleri yer almaktadır. Bu fotoğraf karelerindeki pankartlarda yer alan en belirgin slogan **“Yaşasın Demokratik Güç ve Eylem Birliğimiz”** sloganıdır. 2. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlığı altında yer alan bazı önemli haberler şöyle: **“Yakacak, Kira vb. Yardımları ile Memurların Sorunları Çözümlenmez”**,⁷⁷³ **“MEB Memur Temsilciliği Seçimini Kazanan Kazakoğlu Bir Ortaokula Sürüldü”**, **“Ankara’da İl Disiplin Kurulu seçimini TÖB-DER’li Öğretmenler Kazandı”**, **“TÖB-DER’in İçişlerine Karışan Örgütler Özeleştiri Yapmalıdır”**⁷⁷⁴

3. sayfada **“TÖB-DER’de Bunalım Yok”** başlıklı Genel Başkan **Gültekin Gazioglu** imzalı bir yazı ile **“İstanbul Şube Sorununa İlişkin Mahkeme Kararı”**⁷⁷⁵ yazıları yer almaktadır. Gazioglu açıklamasında özetle:

TÖB-DER’DE “BUNALIM VAR MI? YOK MU?”

“(...) TÖB-DER kitlesi siyasi görüş ve yaklaşımlar bakımından homojen değildir. (...) TÖB-DER içinde dünyaya, Türkiye’ye ve örgüte bakışta, mücadele anlayış ve yöntemlerinde çeşitli yaklaşımlarda bulunulması doğaldır. (...) Tek tek TÖB-DER şubeleri genel merkeze bağlıdır. (...)Hiç istenmese de, zaman zaman örgüt içerisinde bu işleyişe ayak uyduramayanlar, disiplinsizlik yapanlar bulunabilir. Her örgütte görülebilen bu tür disiplinsizlikler, örgütlerin işleyişi içinde çözülebiliyor. (...) Bir süre önce, TÖB-DER İstanbul ve Adana Şube Yönetim kurullarına tüzük ve yönetmelikleri çiğnedikleri gerekçesiyle yetkili kurullarca işten el çektiler. Bu, ne TÖB-DER’de bir

bunalım olduğunun kanıtı, ne de bir tasfiyenin başlangıcıydı. (...) Ancak, belirli bir siyasi çizgiyi benimseyen kimi kişi, örgüt ve yayın organları bu olayı bahane ederek TÖB-DER'e "salvo ateşe" başladılar. Önce yeni atanan yönetim kurullarını çalıştırmamak için, bir gençlik örgütüne anılan şube lokallerini işgal ettirdiler. Örgüt içinde bulunan siyasi yandaşlarını, örgütü ayağa kaldırmak için imza kampanyaları, protesto kampanyalarına yönelttiler. (...) TÖB-DER yönetimini burjuvazinin, CIA'nın emrinde gösterme bahtsızlığına düştüler. DİSK'e bağlı MADEN-İŞ'in sahibi olduğu Politika Gazetesi'ni bile saldırılarında araç olarak kullandılar. (...) DİSK ile TÖB-DER'i karşı karşıya getirmeye çalıştılar, çalışıyorlar. (...)”

Gazetenin 4. sayfasında **“Tüm Demokratik Güçlerin Ortak Muhalefeti Sağlanabildiği Takdirde MC'den Kurtulmak Zor Olmayacaktır”** başlığıyla yayınlanan TÖB-DER Genel Başkanı'nın yaptığı bir basın toplantısı bulunmaktadır.⁷⁷⁶ Basın toplantısında dile getirilen bazı görüşler özetle şöyle: **“(...) Öteden beri örgütümüz ve üyelerimiz üzerinde sürdürülen baskı, kıyım, saldırı ve sabotajlar son aylarda had safhaya ulaşmıştır. (...) Daha önce sürülen ve Danıştay'a dava açan arkadaşlarımıza “Danıştay davandan vaz geç, tayinini istediğin yere yapalım”, “TÖB-DER'den istifa et, istifanı belgele, isteğini yerine getirelim” denilebilmektedir. Elbette ki, TÖB-DER'li öğretmenler böyle bir zillate düşmemektedirler, düşmeyeceklerdir. (...) Eğitim emekçilerinin belli başlı taleplerini savunan; eğitimin demokratikleştirilmesi, faşist baskı ve terörün geriletilmesi uğrunda mücadele veren TÖB-DER ve onun fedakar üyeleri 2. MC'nin boy hedefi durumundadır. (...) Şüphe yok ki, bu saldırılar sadece bize değil, tüm emekçi halkımıza ve demokrat, ilerici, yurtsever tüm güçlere yöneliktir. (...) TÖB-DER, faşizme ve emperyalizme karşı her zaman demokrasi güçlerinin en geniş birliğini savunmuştur ve savunacaktır. (...) Türkiye eğitim emekçilerinin tek ve yığinsal mesleki örgütü olan TÖB-DER, 150 bin üyesi, 660 şubesi ve yönetim organlarıyla demokrasi nöbetinde saf tutmaktadır ve sonuna kadar saf tutacaktır. Hiçbir güç bu haklı ve onurlu mücadelemizi engelleyemeyecektir.”**

5. sayfada Yaşar Çağlayan imzalı **“Ortaöğretimde Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli İlişkileri Üzerine”** bir yazı ile **“Öğretim Üyelerine Yönelik Faşist Saldırıları Hızla Yoğunlaşıyor”**⁷⁷⁷ başlıklı bir basın açıklaması bulunmaktadır. 6. sayfada **“Fransız eğitim işçileri göçmen işçilerle omuz omuza”, “Macaristan Öğretmenleri TÖB-DER'i Davet Ediyor”** ve **“Polis**

Örgütünde Azgınlaşan Gerici-Faşist Baskılar ve POL-DER'in Anti-Faşist Mücadelesi⁷⁷⁸ başlıklı yazılara yer verilmiştir.

7. sayfada **“Barış Mücadelesi ve Dünya Barış Konseyi”** ve Sezai Kaynak imzalı **“Çocuk Kitapları Haftası”** başlıklı yazılar bulunuyor. 8 ve 9. sayfalarda TÖB-DER'in de içinde yer aldığı platform tarafından düzenlenen **“Hayat Pahalılığını - Taban Fiyatları ve Faşist Baskıları Protesto Eylemleri”** haberleri bulunmaktadır. Bu eylemlerin **Antalya, Niğde, Bursa, Denizli ve Trabzon**'da yapılanları hakkında fotoğraflı bilgiler yer almaktadır. Tarihsel öneme haiz bu eylemlerle ilgili kısa bir takım bilgileri aşağıda aktarmayı faydalı gördük.⁷⁷⁹

27 Demokratik kitle örgütünün Faşizme ve Pahalılığa Karşı düzenlediği miting ve yürüyüşler Antalya ve Niğde'de 9 Ekim 1977'de gerçekleştirilmiştir. Antalya'daki mitinge TÜTED, TÜM-DER, TÜS-DER, AKDENİZ DEV-GENÇ, SGB, GENÇ-BİR ve pek çok mahalli dernek katılmıştır. 27 Kuruluş adına TMMOB Başkanı Teoman Öztürk ve TÖB-DER Antalya şube başkanı konuşma yapmıştır. Gazetemizin verdiği rakama göre Antalya Mitingine 10 binin üzerinde bir kitle katılmıştır.

Niğde mitinginde **“Sendika Hakkımız, Söke Söke Alırız”, “İrkçı, Şoven, Faşist Eğitime Son”, “Yaşasın Demokratik Eğitim Mücadelemiz”, “Kahrolsun Faşizm”** sloganları atılmış,

ADAKO BİRLİK adına Akın Özdemir, KÖY-KOOP adına Akın Birdal, NEVKO-BİRLİK adına İbrahim Çakır, HALKEVLERİ adına Ahmet Yıldız birer konuşma yapmıştır.

5 Kasım'da yapılan Bursa Mitingine 7-8 bin kişilik bir kitle katılmış, katılımcılar **“Kahrolsun Faşizm”, “İşçilerin Birliği Hakların Kardeşliği”, “Bağsız Türkiye”, “Katil İktidar”** sloganlarını haykırmışlardır. Mitingde TÜTED Genel Başkanı Aykut Köker, TÖB-DER adına şube başkanı Sabri Biber, DEV-GENÇ temsilcisi birer konuşma yapmıştır.

Denizli’de 5 Kasım’da yapılan mitinge DEV-GENÇ’in disiplinsizliği nedeniyle yaşanan karmaşa damgasını vurmuş, eyleme 5 bin kişi katılmıştır.

Trabzon’da 5 Kasım’da yapılan mitinge 7 bin kişi katılmış, miting de TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu ve HALKEVLERİ Genel Başkanı Ahmet Yıldız birer konuşma yapmışlardır.

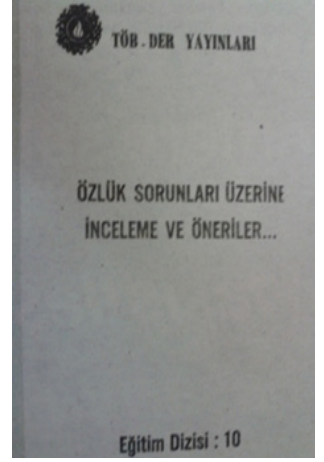
10. ve 11. sayfada **Süleyman Yaşar**’ın kaleminden **“Romanya’da Eğitim”**⁷⁸⁰ yazısı yer almaktadır. 12. sayfada **“13 Öğretmen Parlamenter II. MC’nin Eğitim Alanındaki Gerici-Faşist Baskı ve Uygulamaları Eleştirdi”**⁷⁸¹ yazısını görüyoruz. 13-15.sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde yer alan bazı haber başlıkları şu şekilde: **“Altınözü Şubemiz Açıklamadığı İçin Üyelerimiz Halkevi Şubesi Açtı”**, **“Denizli Şubemiz Kurşunlandı”**, **“Zonguldak Şubemize Patlayıcı Madde Atıldı”**, **“Fethiye Şubemiz Silahlı Saldırıya Uğradı”**, **“Bor ve Saimbeyli’de Üye ve Yöneticilerimizin Evine Dinamit Atıldı”**, **“Tarsus Şubemiz Faşistlerin Saldırısına Uğradı”**, **“Elazığ ve Elbistan’da Yönetici ve Üyelerimiz Saldırıya Uğradı.”** 16. sayfada **“Lokavt Hak Değil, Toplumsal Bir Suçtur”** başlıklı bir yazıya yer verilmektedir.

TÖB-DER Gazetesinin **154.** sayısı **25 Aralık 1977** tarihlidir. Kapağında MC Hükümetinin Eğitim Enstitülerine öğrenci alışı yöntemini hicveden bir karikatür ve karikatürün altında **“Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Enstitülerine Giriş Sınavlarını Danıştay Kararına Rağmen Sürdürdü”**, **“MC, Giderayak Bütün Hıncıyla Öğretmenlere Saldırıyor”**, **“Eğitimin Faşistleştirilmesi Yolundaki Çabalar Başarıya Ulaşmayacaktır”** yazıları bulunmaktadır.

2. sayfada **“Örgüt Haberleri”** yer almaktadır. Bu sayfadaki bazı önemli haberler şunlardır: **“Milas ve İzmir Mitingleri Yapıldı. 8 Ocak’ta Ankara’da Tandoğan Alanında Toplanacağız”**,⁷⁸² **“Suluova’da Faşist Terör ve Sonrası”**,⁷⁸³ **“Akşehir Şubemiz Faşistlerin Saldırısına Uğradı”** 3. sayfada **“TÖB-DER’de Örgüt-Üye Diyaloğu ve Bölge Toplan-**

tları” ve “İstanbul ve Adana Şubelerimizin Faaliyeti Geçici Bir Süre İçin Durduruldu” yazıları bulunmaktadır. İstanbul ve Adana şubeleriyle ilgili yazıyı TÖB-DER’de yaşanan olumsuzlukları okuyucuya sağlıklı bir şekilde aktarabilmek amacıyla özetleyerek aktarmayı uygun gördük; “İstanbul ve Adana Şube Yönetim Kurullarına 14 Eylül 1977 gün ve 109 nolu MYK kararı ile işten el çektirilmiş, en geç iki ay içinde kongreye gitmek üzere yeni Yönetim Kurulları atanmış, MYK’nın bu kararı örgüt hiyerarşisi içinde tüm şubelerimize duyurulmuştu. (...) Anlaşılan odur ki; fiili durum yaratılarak Genel Merkez ile pazarlık yapma ve MYK kararını değiştirme, böylece de karar organlarını yeniden yıpratma olanakları araştırılmaktadır. (...)”⁷⁸⁴

BİR GAZETE HABERİ:

“TÖB-DER GENEL BAŞKANI SOKAKTA BASIN TOPLANTISI YAPTI

Gazetenin 4.sayfasında “İşgalciler Kim?” başlığıyla yaşanan gelişmelerle ilgili şu bilgilere yer verilmektedir: (...) Genel Başkanın 29 Kasım 1977 tarihinde İstanbul şube lokalinde bir basın toplantısı düzenleyeceği gazetelerin basın bürolarına bildirilmişti. 29 Kasım sabahı, toplantı başlamadan önce Şubeye varıldığında, 150 kadar üyemizin dış kapı önünde beklemekte oldukları görüldü. Genel Başkan üyelerimize “neden içeri girmiyorsunuz” diye sorduğunda, “içeri almıyorlar, arama yapmak istiyorlar” karşılığını aldı. İşten el çektirilen eski yöneticiler lokali tutmuşlar ve “tam teçhizatlı” bir savunmaya geçmişlerdi.

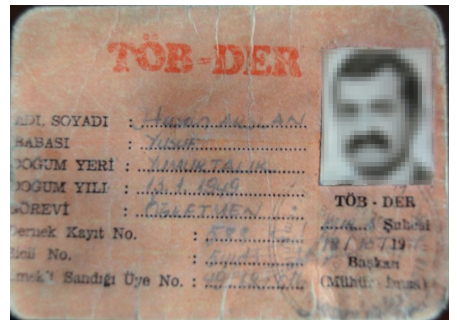
Genel Başkan arama yapmak isteyenlere “necisiniz, hangi yetki ve sıfatla arama yapacaksınız” diye sorduğunda, “sizin güvenliğinizi için Genel Başkanım” cevabını verdiler. O zaman Genel başkan, “ben güvenlik istemiyorum, lütfen üyelerimiz içeri girsin” dedi ve içeri girdi. Lokal tıklım tıklım dolu idi. Bazı “kişiler” belli ki basın toplantısına büyük bir “ilgi” göstermişlerdi. Eski şube başkanına, basın mensupları önünde, içerde üye olmayan kişiler bulunup bulunmadığı soruldu. Eski başkan üye olmayanların bulunduğunu itiraf etmek zorunda kaldı.

Bunun üzerine Genel Başkan, lokaldeki üye olmayan kişilerin çıkarılmasını istedi. Eski yöneticiler hala dışarıdaki öğretmenlerin aranarak içeri alınmasında ısrarcı olup lokali boşaltmadılar. Genel Başkan da “içeridekilerin tümü dışarıya çıkarılsın ve sadece üyelerin üzeri aranarak içeriye alınsın” dedi. Bu öneri de kabul görmeyince Genel Başkan “Bu koşullarda ve üyelerim dışarıda iken burada basın toplantısı yapmam” diyerek dışarı çıktı ve basın toplantısını dış kapının önünde yaptı.”

TÖB-DER Genel Başkanı **Gültekin Gazioğlu** tarafından yapılan ve Milliyet Gazetesi'nde “**TÖB-DER Başkanı Sokakta Basın Toplantısı Yaptı**” başlığıyla yer alan basın açıklamasına yer verilmektedir. Belge olduğu için bazı bölümlerini buraya aktarmayı uygun bulmaktayız: “(...) Genel Merkez işten el çektilerme işlemini yapmaya yetkilidir. Bu yetki müteaddid defalar kullanılmıştır. Kaldı ki, mahkemeler de bu yolda kararlar almışlardır. (...)TÖB-DER üyelerini üzen asıl şey, İstanbul Şubemiz eski yöneticilerinin Genel Merkez kararlarına karşı gösterdikleri davranış ve Şubede yaratılan ve hala sürdürülen fiili durumdur. (...) Burada basına ve kamuoyuna şunu açıkça söylemek isterim: İstanbul Şubemizin yönetimi Merkez Yürütme Kurulumuz tarafından atanan üyelerce temsil edilmektedir. Atanan yönetimin süresi sınırlıdır. Görevi devraldıktan sonra en geç iki ay içinde kongreye gidilmesi, Tüzük gereğidir. Ve yine şunu açıkça belirtmek isterim ki; Kongre tam bir özgürlük ve demokrasi içinde yapılacaktır. (...)”

5. sayfada “**CHP’li 14 Milletvekili Eğitim Enstitüsü Sınavları Nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Hakkında Meclis Soruşturması Açılmasını İstedi**”, “Devlet Bursları İle Yurt Dışında Doktora Yapma İmkanları Faşist Militanlara Ulufe Olarak Dağıtılıyor”, “**Eğitim Enstitülerine Özel Yöntemlerle Öğrenci Alınması Eğitim Tarihimize**

TÖB-DER Kimlik kartı

Kara Bir Leke Olarak Gececektir” haber ve yazıları yer almaktadır. 6. ve 7. sayfalarda geçen sayıdan devam eden **“Romanya’da Eğitim”** (TÖB-DER yöneticilerinin gezi izlenimleri) yazısı, 8. sayfada **“FİDEF (Federal Almanya İşçi Dernekleri Federasyonu), Almanya’daki İşçi Çocuklarının Eğitim Sorunları Konulu Bir Kurultay Düzenledi”, “7 Aralık İran Öğrenci ve Gençlik Günü”, “İşte Faşizmin Gerçek Yüzü”⁷⁸⁵** başlıklı yazılar bulunuyor. 9-10 ve 11. sayfada **“Örgüt Haberleri”**ne yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan bazı haberler şunlar; **“MC Hıncını Öğretmenlerden Alıyor”, “Gülner Şubemiz Üyeleri Yurdun Dörtbir Yanına Sürüldü”, “Artvin’de 21 Üyemiz il Dışına Sürgün Edildi”, “Ermenek’te 10 Üyemiz Sürüldü”, “Beyşehir’de Sürgünlerin Sayısı 15’e Çıktı” “Uşak, Afyon ve Şırnak’ta Sürgünler”, “He-kimhan’da Gerici-Faşist Komplo ve Zulüm”, “İrkçı-Şoven Eğitim Politikası ve Tunceli’deki Uygulamaları”.**

12. sayfada (arka kapak) **Halit Çelenk** imzalı **“İnsan Hakları Evrensel Bil-dirisi ve Türkiye’deki Uygulama”** başlıklı yazıya yer verilmiştir.

DİPNOTLAR

- 682 CHP Kars Milletvekili olan **Davut Aksu**, Köy Enstitüsü mezunu olup T.Ö.D.M.F, TÖS ve TÖB-DER’de kurucu üyelik ve yöneticilik görevlerinde bulundu. 1962 yılında düzenlenen ve ilk öğretmen yürüyüşü sayılan “Kı-
rıkale Öğretmenlerinin Yürüyüşünü” organize eden kişiydi.
- 683 MC iktidarı **Hasanoğlu Öğretmen Lisesi**ndeki ilerici öğretmenleri sürgün etmiş, okula Ülkücü militanları yerleştirerek ilerici öğrencilerin okula alın-
mamasını sağlamıştır. Bunun üzerine okuldan atılan öğrencilerin velileri topluca okula giderek okulu işgal etmek istemişlerdir. Ancak kaymakam
ve okul yönetimi jandarma marifetiyle velileri önlemiş, görüşmelerden olumlu sonuçlar alamayan veliler Ankara’ya dönerek TÖB-DER nezdinde
çözüm yolları aramaya başlamışlardır.
- 684 Köyceğiz Kaymakamı, **15.11.1976** günü TÖB-DER Köyceğiz Şube başkanı
İbrahim Taşpınar ile eşi Seher Taşpınar’ı açığa almıştır. Bunun üzerine Köy-
ceğiz’de 3 Aralık 1976 tarihinde **“Ülkemizde ve Yöremizde Öğretmenlere Uygulanan Baskı ve Kısımları Protesto”** miting ve yürüyüşü düzenlen-
miştir. Miting ve yürüyüşte **“Kaymakam evine, makam senin neyine”, “Kaymakam istifa”, “Kahrolsun faşizm”, “Örgütlüyüz güçlüyüz”, “Sendi-
ka hakkımız, söke söke alırız”, “Halkın öğretmeniyiz, halkla beraberiz”** sloganları atılmıştır. (Ben de ilk göreve başladığım Köyceğiz’de TÖB-DER’e
üye oldum. Gittiğimde sevgili Taşpınarlar Dalaman’da öğretmenlik yapı-
yorlardı. Kendilerini saygıyla hatırlıyorum. İ.A)
- 685 Demokratik Eğitim Kurultayı’nda tartışılacak konular şu şekilde belirlen-
miştir: **Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim Sorunları ve Çözüm Yolları, Orta-
öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları, Sendikalaşma İçin Somut Mücadele Yöntemleri, Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sorunu, Özlük ve Meslek Sorunlarımız, Teftiş ve Değerlendirme, Köy Öğretmenlerinin Sorunları.**
- 686 Ordu-Aybastı Lisesi öğrencileri 18.11.1976 tarihinde **“faşist baskılara ve eğitimin faşistleştirilmesine karşı bir günlük uyarı boykotu”** yapmışlar-
dır.
- 687 25-27 Ekim 1976’da **WFTU** (Dünya Sendikalar Federasyonu), Uluslararası Arap Sendikalar Federasyonu ve Filistin Sendikalar Federasyonu’nun or-
tak toplantısında Filistin halkıyla dayanışmanın sürdürülmesi kararlaştırıl-
mış, buna TÖB-DER’ de katılmıştır.
- 688 Benzer bir mutemetlik olayı da daha önce Ermenek’te yaşanmıştı.
- 689 2 Ocak 1977 tarihinde düzenlenen **“İrkçı Eğitimi Protesto Miting ve Yürü-
yüşü”**nün ardından İskenderun şube yöneticileri tutuklanmış, Hatay Vali-
liği de İskenderun Şubesini kapatmıştır.
- 690 **Taşova Lisesi**nde görev yapan TÖB-DER’li öğretmenler sürgün edilirler. Bunun üzerine Taşova Lisesi öğrencileri bir günlük boykot yapmıştır. Kay-
makamlık ise şubeyi bir hafta süresince kapatmıştır.

- 691 Ankara’da MHP eğilimli “İleri Yavrutürk” adlı bir dergi çıkartılır. Valilik okullara yazı göndererek derginin tanıtım afişlerinin (ki afişlerde Bozkurt resmi ve Kür Şad Destanı’ndan bir bölüm bulunmaktadır) tüm okullarda öğrencilerin görebileceği yerlere asılmasını emreder.
- 692 TÖB-DER gazetelerinde ilk kez “ana dil” sorunundan bahsedilmektedir. (İ.Aydın)
- 693 Bu yazının ilk bölümü 136.sayıda ikinci bölümü ise 137.sayıda yayınlanmıştır. Biz metin bütünlüğü açısından iki bölümü birleştirmeyi uygun gördük.
- 694 Bu bölümde yer alan başlıklar şunlardır: **Demokratik Eğitim Kurultayı, Faşizme Karşı Mücadele, Anti-Emperyalist Mücadele, Barış Mücadelesi, Anti- Monopolist Mücadele, Anti-Feodal Mücadele, Diğer Toplum Kesimleriyle Dayanışma, Uluslararası Öğretmen Kuruluşlarıyla İlişki.**
- 695 Akşehir Öğretmen Lisesi’nde kümelenen faşist öğrenciler Akşehir Lisesi’ne saldırıda bulunurlar. Bu saldırı lisedeki öğrenci velilerinin tepkilerine neden olur. Bunun üzerine faşistler bir bildiri dağıtarak olaylardan “Komünist” öğretmenleri sorumlu tutarlar. Akabinde 5 öğretmen sürgün edilir. Olaylara karıştkları gerekçesiyle 35 öğrenci de liseden sürülür. Okul Aile Birliği Genel Kurulu’nda can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması, yan tutan okul yönetiminin tamamen değiştirilmesini, öğretmen ve öğrenci kıyımının durdurulmasını içeren kararlar alınır. 70 öğrenci de okulu boykot eder.
- 696 TÖB-DER üyesi ve Mesudiye Lisesi öğretmeni yazar **Osman Şahin** 3 Ocak 1977’de faşist komandoların saldırısına uğrayarak yaralanmıştır.
- 697 Bu kitapların 7.si “**Faşizm Anti-Faşist Mücadele ve TÖB-DER**”, 8.kitap ise bir bölümü gazetenin bu sayısında yayınlanan “**Türkiye Eğitim Emekçilerinin Meslek ve Özlük Sorunları**”
- 698 23 Ocak 1977 tarihinde TÖB-DER Malatya şubesi üyesi Mehmet Yılmaz, faşistler tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. TÖB-DER şu açıklamayı yapmıştır: “**Bu vahim durum karşısında öğretmenlerin- öğrencilerin can güvenliğini sağlayamayan hükümet ve İç İşleri Bakanı’nın istifasını 140 bin öğretmen adına talep ediyoruz.**”
- 699 Bu şubelerden 3 tanesi daha önceki sayılarda verildiğinden 10 şubenin adını vermekle yetineceğiz: **Göksun, Tuzluca, Pamukova, Çamlidere, Malazgirt, Sarız, Kaynarca, Kulu, Hınıs ve Karlıova.**
- 700 Mersin’deki Mitinge TÖB-DER, TÛM-DER, TÛTED, Hür-Cam-İş, Genel-İş, Petrol-İş, Çağdaş HukukçularDerneği, İKD gibi kuruluşlar katılmıştır. Mitin-gin fotoğrafı da bulunmaktadır.
- 701 Fotoğrafı da olan bu mitinge **TÖB-DER, TÛTED, TÛM-DER** katılmıştır.
- 702 Bu yazının ara başlıkları şöyle: **Emekçilerin Üzerindeki Yük Ağırlaşıyor, Hayat Pahalılığı Dayanılmaz Ölçüde Artmaktadır, Yoksullaşma Süreci Şid-**

detleniyor, Toplumsal Mücadelenin Karakteri Sınıfsaldır, MC İktidarı Halk Düşmanı ve Zorbadır, Ekonomik ve Demokratik Mücadele Birlikteliği, Emekçilerin Nihai Kurtuluşu ve Güncel Ekonomik- Demokratik Mücadele, Mücadelemiz Emekçi Halk Hareketinin Kopmaz Bir Parçasıdır.

703 TÖB-DER yöneticileri 12 Eylül darbesinden sonra yargılandıkları Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki ortak savunmalarında bu konuda şunları söyleyeceklerdir: **"Sorguda da değindiğimiz gibi, tekrar vurguluyoruz; Biz, TÖB-DER'liler, Türkiye Muallimler ve Muallimeler Cemiyeti Birliği'nin, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu'nun, Türkiye Öğretmenler Sendikası ve İlkokul Öğretmenleri Sendikası'nın, kısaca Türkiye demokratik öğretmen hareketinin sürücüsü ve devamı olduğumuzun onurunu taşıyoruz."** (Halit Çelenk; Hukuk Açısından TÖB-DER Davası.s.117, EĞİT-DER Yayınları, Ankara 1990)

704 Artvin Ticaret Meslek Lisesi Müdürü ve TÖB-DER üyesi **Siddık Alkan**'ın evine bomba atılır. Bunun üzerine olayı protesto etmek için il merkezindeki ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler iki gün derslere girmemişlerdir.

705 Muş ilinde ilerici, demokrat öğretmenler üzerindeki baskıları protesto etmek için ildeki tüm isteğe bağlı ücretli dersleri bırakmışlardır.

706 **24 Ocak Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Arap Halklarıyla Dayanışma Günü** nedeniyle.

707 TÖB-DER, **İzmir, Ödemiş, Mersin, Giresun, Diyarbakır, Bursa, Zonguldak, Trabzon, Denizli, Ankara ve Bursa** (1979)'da miting ve yürüyüşler düzenlemiştir. Bu mitingleri TÖB-DER, TÜS-DER, TÜM-DER ve TÜTED birlikte yürütmüş, TMMOB ise Şubat ayında genel kurul hazırlıkları yaptığından sadece destek vereceklerini açıklamıştır.

708 5 Şubat 1977'deki Tandoğan Mitingi sonrası TÖB-DER, TÜM-DER ve TÜTED Ankara Valiliğince "Söz konusu miting ve yürüyüşü amacından saptırdıkları, bölücülük ve Kürtçülük propagandası yaptıkları, sol fraksiyonları muzır propagandaların atmosferi içinde karşı karşıya getirmiş ve silahlı, taşlı sopalı çatışmalarla hayati tehlike tevhid edecek yaralanmalara zemin hazırlamış oldukları" gerekçesiyle 7.2.1977 tarihinde faaliyetten alıkonulacaklardır. Ancak bu dernekler Danıştay'a başvuracaklardır. Danıştay 12. Dairesinin 16.2.1977 gün ve 1977/392 sayılı kararı uyarınca 22.2.1977 günü yeniden açılacaklardır.

709 Gazioğlu'nun anıları baskıya girmek üzere hazır olduğunda son bir kontrol için bir bilgisayar çıktısını bana vermişlerdi. Ben düzeltme ve ekleme yaparken "Maocu Bozkurtlar" söyleminin kitaba konulmamasını önermiştim. Ancak "tarihe böyle geçti" denilerek önerimi kabul etmemişlerdi. (İ.Aydın)

5 Şubat 1977 mitinginde gözaltına alınan 108 kişiden 3'ü tutuklandı. (Mil-

- liyet Gazetesi, 7 Şubat 1977)
- 8 Şubat 1977'de TÖB-DER, TÜM-DER ve TÜTED Ankara Valiliği tarafından süresiz olarak kapatıldı. Aynı gün basın toplantısı düzenleyen bu üç kuruluştan TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu "Mitingimize Maocu Bozkurtlar Saldırdı" diye açıklama yaptı. (Milliyet Gazetesi; 8 Şubat 1977, sayfa 10)
- 710 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s. 124-128
- 711 **Devrimci Öğretmen**; sayı 4, Nisan 1977
- 712 **Mehmet Yılmaz**, daha önce Ülkücü siyasette yer almış, daha sonra "**da-vadan döndüğü için**" MHP çevrelerince öldürülmüştür. Ülkü-Bir adlı öğretmen derneği Malatya halkını proveke etmek için Yılmaz'ı TÖB-DER'i ile-rin öldürdüğü yolunda bir bildiri dağıtmışlardır. Cumhuriyet Gazetesi ise Mehmet Yılmaz'ın TÖB-DER üyesi olduğunu yazmaktadır.
- 713 **S.Evren-S.Erdem-C. Yıldırım**; Eğitim Emekçileri Tarihi adlı kitabın 65.say-fasında miting tarihleri farklı olarak yer almaktadır.
- 714 Toplam işten el çektilen şube sayısı 20 tanedir.
- 715 Bu yazıda dünyadaki çeşitli ülke öğretmenlerinin aldıkları aylık ücretlere yer verilmiştir. Biz de belge olduğu için bazılarını buraya aktarmayı uygun gördük: Ülkemiz öğretmenlerinin, 1974 rakamlarına göre ortalama aylık geliri 1600 lira civarındadır. Fransa'da 8000-20.00 frank, SSCB'de 160 rub-le, ABD'de 5765 dolar.
- 716 Yapılan seçimlerde TÖB-DER'li öğretmenlerin listesi seçimi kazanmıştır. Genel Başkanlığa **İsmail Başbuğ** seçilmiştir.
- 717 Cezayir'de **4-6 Nisan 1977**'de yapılacak olan toplantının davet yazısında imzası bulunan kuruluşlar şunlardır: **FAT** (Arap Öğretmenler Federasyo-nu), **FISE** (Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu), **UGEP** (Filistin Öğ-retmenleri Genel Birliği) ve **FTEC** (Cezayir Eğitim ve Kültür İşçileri Federas-yonu).
- 718 Bilindiği gibi 5 Şubat Tandoğan Mitinginden sonra bazı şube yönetim ku-rullarına işten el çektilmişti. Sayısı 20 olan bu şubelerden **Kırşehir, Kay-seri, Doğanhisar ve Mazgirt** şube yönetimlerine en geç iki ay içerisinde kongre yapılması kaydıyla geçici yönetimler atanmıştır.
- 719 Malatya'da 5 Mart 1977'de bir polis memuru vurulmuş, yaklaşık 100 ka-dar eve operasyon düzenlenerek 43 öğretmen, işçi ve öğrenci gözaltına alınmıştır.
- 720 12 Mart'ın yıldönümü nedeniyle **TÖB-DER, ATO, AKD, ÇHD, DGDF** (Dev-rimci Gençlik Dernekleri Federasyonu), **halkevleri, İGD, PMD** (Parlamen-to Muhabirleri Derneği), **TMGT** (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı), **TMMOB, TÜMAS, TÜM-DER ve TÜS-DER** bir araya gelerek ortak bir basın bildirisi yayınlamışlardır.

- 721 Katsayı 9'dan 12'ye çıkarılmıştır. Memur maaşları %20-25 oranında art-
mıştır. Örneğin 1.derecenin 1.kademesinde bulunan bir memurun maaşı
4.355 liradan 5.470 liraya yükselmiştir.
- 722 Gorki'nin doğum yıldönümü nedeniyle yayınlanan bu yazının girişinde
Gorki için şu değerlendirme yapılmaktadır: "çağın dünya kültürünü ve
devrimi böylesine görkemli bir biçimde kaynaştırmak Gorki dışında hiç
kimseye hiçbir zaman nasip olmadı. Sosyalist gerçekçiliğin babası sayılan
bu dev sanatçıyı saygıyla anıyoruz."
- 723 Bu suçlamalar karşısında Genel Merkez'in yanıtı: "Bu bayların TÖB-DER'de-
ki bir avuç yandaşları da, kendileri dışında kalan TÖB-DER üyelerine aynı
gözle bakıyorlar. İlerici-devrimci-demokrat öğretmenlerin birliğinden olu-
şan ve 60 yılı aşkın bir sürecin içinden süzülüp gelen devrimci-demokratik
öğretmen hareketini ABD emperyalistleri ve yerli işbirlikçileri ile özdeş
göstermek ne demektir? Böylesi yakıştırmaları gerçek devrimciler ve de-
mokratlar değil, yüzlerine devrimci maskesi takmış karşı-devrimciler ya-
pabilir ancak." **TÖB-DER Gazetesi**, Sayı 141,s.6
- 724 **Halkın Sesi**; 10 Ağustos 1976, TÖB-DER KONGRESİNDEN ÇIKAN DERSLER
başlıklı yazı.
- 725 Onur Kurulu kararlarının altında **Sezai Kaynak** (Başkan), **Memiş Çınarer**
(Üye) ve **Hulusi Ersoy** (Üye)'un imzaları bulunmaktadır. İhraç edilenle-
rin savunmalarında TÖB-DER yönetimini ihanetle, sosyal emperyalist, iş
birliklikçi ve hain olmakla itham ettikleri görülmektedir. Yine şube yön-
etimince gönderilen savunma istem yazılarından anlaşıldığına göre; **Yurt-
sever Devrimci Öğretmen Grubu "TÖB-DER'e Özgürlük"** adı altında bir
miting düzenlemiştir.
- 726 FİSE, **Şili**'de ve **Ürdün**'de tutuklanan öğretmenlerin serbest bırakılması
için TÖB-DER'in dayanışma göstermesini istemiştir.
- 727 TÖB-DER'in 27 Eylül 1976'da Ankara'da düzenlediği DGM'lere Hayır Mi-
ting ve Yürüyüşü ile 5 Şubat 1977'de Ankara Tandoğan Mitingi sırasında
ve sonrasında olaylar çıkmış, yaralananlar olmuştu. Bu olaylar miting ter-
tip komitesinin izin vermediği grupların ısrarcı tavırları yüzünden çıkmış,
Ankara valiliği de bu çatışmaları bahane ederek TÖB-DER'i kapatma yo-
luna gitmişti. Olaylara karışan gruplara mensup öğretmen gruplarından
Yurtsever Devrimci Öğretmen (YDÖ), TÖB-DER Genel Merkezi'nin dışında
"TÖB-DER'e ÖZGÜRLÜK" adı altında Çorum'da ve başka şehirlerde lokal
mitingler düzenlemişlerdir. Bu gelişmeler üzerine şube disiplin kurullarına
kesin ihraç istemiyle sevk edilen bazı YDÖ'lü öğretmenler Genel Merkez
Onur Kurulunca TÖB-DER'den ihraç edilmişlerdir.
Bu konuda o dönem YDÖ grubu içinde yer alan TÖB-DER'li öğretmen-
lerden (ve bir dönem EĞİTİM-SEN MYK'sında görev alan) Fevzi Ayber,
kendisiyle yaptığım görüşmede "Bizim bir bölümümüzün savunmaları

- alınmadan TÖB-DER'den ihraç edildik. 4. Olağan Kongrede ihraçların geri alınması için yazılı başvuruda bulunduk. Ancak bu talebimiz çıkan olaylar nedeniyle bir sonuca ulaşmadı" diye açıklama yaptı. Ben de dipnot olarak buraya not düştüm. (İ.Aydın)
- 728 İki bölüm halinde yayınlanan bu yazı anlatım bütünlüğünü bozmamak amacıyla birleştirilerek önceki sayfalarda verilmiştir. (İ.Aydın)
- 729 **Halkın Kurtuluşu**; 14 Şubat 1977
- 730 **Halkın Birliği**; 1 Mart 1977
- 731 **FAT** (Arap Öğretmenler Federasyonu), **FISE**, **UGEP** (Filistin Öğretmenleri Genel Birliği) ve **FTEC** (Cezayir Eğitim ve Kültür İşçileri Federasyonu) tarafından Cezayir'de düzenlenen **"Öğretmen Örgütlerinin Filistin Öğretmenleri ve Halkıyla Uluslararası Dayanışma Semineri"** 4-6 Nisan 1977'de yapılmış, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu toplantıya katılmıştır.
- 732 Bu genel kurul toplantılarına TÖB-DER Genel Merkezi birer kutlama mesajı göndermiştir.
- 733 4 Mayıs 1977 günü **Urfa ÜLKÜ-BİR** şube başkanı öldürülür. Cenaze töreni sırasında TÖB-DER şubesi saldırıya uğrar.
- 734 Ankara Abidinpaşa Lisesi öğrencisi **Osman Aktaş**, okul önünde uğradığı faşist saldırıda hayatını kaybeder. Aktaş, Osmancıklıdır. Cenazesi Osmancık'ta kitlesel bir gösteriyle toprağa verilir. Ardından Osmancık Lisesinde ilerici öğrenci ve öğretmenlere yönelik tehdit ve saldırılar başlar. Öğrenci velileri çocuklarına yönelik faşist saldırganlığın önlenmesi için okul müdürüyle görüşmeye giderler. Müdür MHP yanlısıdır. Bu sırada faşistler kasaba esnafına "okul idaresinin dinsizler tarafından basıldığı" söylentisini yayarlar. Toplanan kitleyi okula yürütürler. Faşistler bazı öğretmenlerin "kellelerini isterler" öğretmenler saatlerce okulda mahsur kalır, dışarı çıkamazlar. TÖB-DER binası ile ilerici esnafların dükkanlarına saldırılarda bulunurlar. İki gün süren saldırılardan sonra bazı öğretmenler tayin isteğiyle ilçeden ayrılırlar.
- 735 Gazioğlu, değerlendirme yazısında bu seminer için **"Türkiye eğitim emekçilerinin temsil edildiği ilk uluslar arası toplantıdır. Toplantıya katılan 27 örgütten sadece bizim örgütümüz dernek idi. Diğerleri sendika idiler. Pek çok ülkeden davet aldık. Yanıtımız "eğer izin alabilirsek" şeklinde oldu."** diyecektir.
- 736 5 Şubat Mitingi sonrasında **Yurtsever Öğretmen** grubuna yönelik şube yönetimlerinin görevden alınması ve bazı üyelerin kesin ihracına yönelik olarak girişimlere başlanmış ve 14 üyenin Disiplin Yönetmeliğinin 5/Ç maddesi uyarınca "kesin ihracına" karar verilmiştir. İhraç kararları 6.5.1977 tarihlidir. Kararların altında iki imza bulunmaktadır.
- 737 2 Mayıs 1977 günü, Taksimdeki katliamı protesto etmek isteyen öğrenciler koridorlara toplanarak bir anma konuşması yaparlar. Bu sırada ihbar

üzerine okula polis gelir. Ancak öğrenciler sıraları merdivenlere yığarak barikat kurup direnişe geçerler. İçeri giremeyen polis, okul dışına çekilir. Bir süre sonra sıralar sınıflara alınarak derse başlanır ancak polis okula ve sınıflara girerek bazı öğrencileri coplamaya başlar. Öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin tepkileri büyüyünce polis okulu boşaltmak zorunda kalır.

738 TÖB-DER, **Aydın, Tavas, Çanakkale, Milas, Gönen, Köyceğiz, Bodrum, Ayvacık, Bayramiç, Çan ve Gelibolu** şubeleri de etkinlikler yaparak Filistin'e destek sunarlar.

739 "Devletteki Ülkücü kadrolaşmadan rahatsız olan sol, 1977 seçimlerinde neredeyse blok halinde CHP'yi destekledi" (Suavi Aydın- Yüksel Taşkın; 1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi.s 282). 5 Haziran 1977 Erken Genel Seçimlerinden %41.39'luk oy oranıyla birinci parti olarak çıkan CHP, mecliste 213 sandalyeye sahip oldu. Ecevit bir aylık bir azınlık hükümeti kurdu.

740 **Kemal Demir**, 28 Mayıs 1977'de Karakoçan'ın Bardaklı köyünde kır gericiliğine karşı mücadele yürüttüğü için köy muhtarı tarafından yayılım ateşine tutularak, Iğdır şubesi üyesi **İsrafil Akçay** ise Memurlar Kulübü'nde faşist Ziraat Mühendisi Ali Osman Ilgaz tarafından tabancayla vurularak öldürülmüştür.

741 5 Haziran seçimlerinde **CHP %41.3** oy oranıyla 213 milletvekili çıkarırken, **AP %36.8** oy oranıyla 189, **MSP %8.5** oy oranıyla 24, **MHP %6.4** oy oranıyla 16, **CGP %1.8** oy oranıyla 3, **DP %1.8** oy oranıyla 1, Bağımsızlar ise 4 milletvekili çıkarmışlardır. Meclis üye sayısı 450'dir. Güvenoyu için 226 milletvekilinin "evet" oyu kullanması gereklidir.

742 FİSE, 7 Temmuz 1946'da kurulmuştur.

743 6 üyenin TÖB-DER'den kesin ihracına karar verilmiştir.

744 Bu yazıya üç fotoğraf eşlik etmektedir. 1.fotoğrafta (SİLAHLAR) "Emperyalist, faşist, gerici ve sömürücü güçlerin elinde baskı ve zulme hizmet ediyor" 2.fotoğrafta "İşçilerin, emekçilerin, ezilen halkların elinde kurtuluş mücadelesine hizmet ediyor" 3.fotoğrafta "Ama sömürsüz, sınıfsız bir dünya toplumu kurulduğunda hepsi tarihin çöplüğüne atılacak" denilmektedir.

745 Daha önce 25 Temmuz'da toplanacağı ilan edilen Demokratik Eğitim Kurultayı'nın ertelenme gerekçeleri şunlara dayandırılmaktadır: 1 Mayıs Katliamının yaşanması, 5 Haziran Genel Seçimlerinin yapılması, faşist baskıların yoğunlaşması, kıyım ve sürgünlerin artması, DEK'e davet edilen kuruluşların çalışmalarını yetiştirememesi... Bu arada belirtmekte yarar var DEK, ancak 1978 yılında yapılabilecektir. (İ.A.)

746 TÖB-DER ve TÜM-DER üyesi olan **Şeyhmus Hacıyusufoğlu** 21.6.1977 tarihinde Diyarbakır'da öldürülmüştür. (öğretmenlikten ayrılarak Belediyede zabıta amirliği yapmaktadır.) TÖB-DER ve DHKD (Devrimci Halk

- Kültür Derneği) Diyarbakır şubeleri ortak bir bildiri yayınlayarak saldırıyı kınayacaklardır. Ardından TÜM-DER Diyarbakır Şubesi cinayeti kınayan ve **“Yaşasın İşçilerin Birliği Halkların Kardeşliği”, “Kahrolsun Sömürgecilik, Emperyalizm, Faşizm ve Feodalizm”** sloganlarıyla biten bir bildiri yayınlamıştır. Her iki bildirinin de özeti gazetede yer almaktadır. (İlk kez Kürt örgütlerinin sloganları da TÖB-DER gazetesinde yer alacaktır. (İ.A)
- 747 TÖB-DER GYK’sının aldığı karar FİSE’ye şu yazıyla bildirilmiştir: ***FİSE Genel Sekreterliğine/Prag. 22-23 Nisan 1977’de toplanan Genel Yönetim Kurulumuz TÖB-DER’in FİSE’ye katılma kararını oy birliğiyle almış bulunuyor. Örgütümüz, 140 bini aşan üyesi ve 641 şubesiyle Türkiye ve Ortadoğu’nun en büyük öğretmen örgütüdür. Türkiye eğitim emekçilerinin ekonomik- demokratik hak ve çıkarlarını militanca savunan örgütümüz TÖB-DER’in FİSE üyeliğine kabulünü diler, dost selamlarımızı iletirim. Mustafa Düzgün / Genel Sekreter.***
- 748 Söz konusu dernekler TÜMAS (Tüm Üniversite Asistanları Derneği), SGB (Sosyalist Gençlik Birliği) ve TÜS-DER (Tüm Sağlık Çalışanları Derneği) dir.
- 749 Yazı **FİSE Onur Başkanı Paul Delanoue** tarafından kaleme alınmış ve Dünya Öğretmenleri (World of Teacher) dergisinde yayınlanmıştır.
- 750 O tarihlerde DİSK’e bağlı Maden-İş üyesi 20 bin işçi Madeni Eşya Sanayii İşverenler Sendikası (MESS)’na karşı ekonomik-demokratik hakları için grev başlatmıştı. Maden-İş bu grevlerden başarıyla çıkacak ve o ünlü slogan tarihe geçecektir: **“DGM’yi Ezdik Sıra MESS’te”**
- 751 **1 Temmuz 1977** tarihli **Tercüman Gazetesinde** “TÖB-DER Üniversite Giriş Sınavlarının Cevap Anahtarlarını Ele Geçirerek Sattı” başlıklı bir haber yayınlanmış, TÖB-DER ise yaptığı yazılı açıklamayla bu haberi yalanlamıştır.
- 752 **TÖB-DER Gördes Şubesi 2 Nisan 1977** tarihinde olağanüstü genel kurula gider. Genel kurulda “TÖB-DER Genel Merkezi’nin 21 Şube yöneticisine yönelik işten el çekirme kararını kınayan bir önerge” oylanır. Önerge 39’a karşı 34 oyla reddedilir. Şube yayın organı olan **“Uyanış”** ve yerel gazetelerde “önerge oy birliğiyle kabul edildi” olarak yansıtılır.
- 753 **ATO, AKD, ÇHD, DGDF, Halkevleri, İGD, İKD, KÖY-KOOP, PİM, TİB, TM-MOB, TÖB-DER, TÜMAS, TÜM-DER, TÜS-DER, TÜTED** bu bildiriye imza koymuşlardır.
- 754 Öğretmen örgütlerinin uluslar arası örgütlerle olan ilişkileri için **Eleştirel Pedagoji Dergisi’nin 2013** tarihli **28 ve 29.** sayılarında yazdığım iki yazıya bakılabilir.
- 755 Bu imzasız yazıda resmi söylemiyle Kıbrıs Barış Harekatı denilen çıkarma bir işgal olarak nitelendirilmekte ve şöyle denilmektedir: **“Ama bütün bunlara rağmen Ada’ya karşı ‘barış hareketi’(!) girildi. Türk ve Rum kesimleri arasına Atilla hatları çekildi. Rum topraklarının önemli bir bölümü işgal edildi. (...) Dünyada Türkiye’den başka hiçbir ülkenin**

tanımadığı KTFD (şimdiki KKTC-İ.A) bir kukla devlet kuruldu. Biz, Türkiye eğitim emekçileri olarak, FİSE'nin son genel kurul toplantısında tüm dünya öğretmenlerinin oy birliğiyle aldığı karara bağlı olarak, Kıbrıs Sorununun en tutarlı ve adil çözümüne Birleşmiş Milletler kararlarına uyularak kavuşulabileceğini savunuyoruz. (...) İşçilerin birliği, halkların kardeşliğinin mutlaka muzaffer olacağı inancıyla 'bütün üslerden arındırılmış, bağımsız ve demokratik bir Kıbrıs' için savaşan Kıbrıslı Türk ve Rum eğitim emekçilerini ve tüm yurtsever demokratik güçleri haklı mücadelelerinde sonuna kadar destekliyoruz."

- 756 Bu kararlardan bazılarını kısa başlıklarıyla aktarıyoruz: **Filistin** halkının meşru haklarının tanınması, **Güney Kore**'deki ABD üslerinin sökülmesi ve iki ülkenin birleştirilmesi, **Kıbrıs**'ın bağımsızlığının tanınması ve BM kararlarının hayata geçirilmesi, **Panama**'daki askeri üslerin sökülmesi, **Vietnam**, **Laos** ve **Kamboçya** halklarının emperyalizme karşı mücadelelerinin desteklenmesi, geçtiğimiz dönemde sömürge olmaktan kurtulan **Angola**, **Mozambik**, **Gine-Bissau** ve **Cibuti** ülkelerinin başarılarının desteklenmesi, halkların kendi kaderlerini belirleme hakkının savunulması, öğretmen ve diğer çalışanların haklarının iyileştirilmesi, hak ihlallerine karşı mücadele ve dayanışmanın güçlendirilmesi...
- 757 TÖB-DER Genel Merkezine ikinci kez bombalı saldırı düzenlenmiştir. Bu gelişme üzerine TÖB-DER genel Başkan Yardımcısı Süleyman Yaşar'ın yaptığı basın açıklamasının metni yer almaktadır.
- 758 Aralarında **ATO**, **ÇHD**, **AKD**, **DGDF**, **HALKEVLERİ**, **İGD**, **İKD**, **KÖY-KOOP**, **PİM**, **TİB**, **TMMOB**, **TÖB-DER**, **TÜMAS**, **TÜM-DER**, **TÜS-DER** ve **TÜTED** Başkanlarının 23.7.1977 tarihli Basın açıklaması. Aynı kuruluşlar 30.7.1977 tarihinde de "**Demokratik Güçler Gelişmelere Seyirci Kalamazlar**" başlıklı bir basın açıklaması yapmışlardır.
- 759 Özellikle sağcı basında "**TÖB-DER Komünist Sendikalar Birliğine Katıldı**" tarzı haberler üzerine FİSE'nin Genel Kuruluna katılan örgütler sayılarak bunların sadece Komünist ülkelerin örgütleri olmadığı kanıtlanmaya çalışılmıştır. Biz de bu ülkeleri ve örgütleri buraya yazmayı faydalı bulduk. **Orta Amerika'dan FESİTRAUCA**, **Cezayir**, **Arjantin**, **Avusturya**, **Bangladeş**, **Benin**, **Bolivya**, **Bulgaristan**, **Kıbrıs** (3 sendika), **Şili** (2 sendika), **Demokratik Kore** (2 sendika), **Kolombiya**, **Kosta Rika**, **Küba**, **Danimarka**, **Mısır**, **Orta Afrika**, **İspanya** (2 sendika), **ABD**, **Finlandiya**, **Fransa**, **Yukarı Volta**, **Honduras**, **Macaristan**, **Gambiya**, **Gana** (2 sendika), **İngiltere** (2 sendika), **Yunanistan** (2sendika), **Gine**, **Guyan**, **Hindistan** (13 sendika ve örgüt), **İrlanda**, **İran**, **İtalya**, **Irak**, **Japonya** (2 sendika), **Kenya**, **Kuveyt**, **Laos**, **Lübnan**, **Madagaskar**, **Mali**, **Malta**, **Fas**, **Meksika** (2 sendika), **Moğolistan**, **Nepal**, **Nijerya**, **Norveç**, **Filistin**, **Panama**, **Peru**, **Filipinler**, **Portekiz**, **Po-lonya**, **Kanada** (Kebek), **Demokratik Almanya Cumhuriyeti** (DDR), **Fede-**

- ral Alman Cumhuriyeti, Dominik, Romanya, Sen Vincent, Senegal, Sierra Leone, Somali, Sri Lanka (Sri Lanka ve Tamil), İsveç, Suriye, Tanzanya, Çekoslovakya, Tunus, Türkiye, Uganda, Sovyetler Birliği, Uruguay, Venezuela, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, Yugoslavya, Zambiya. Öğretmenlik Meslek Örgütleri Dünya Konfederasyonu (COMPE-WCOPT), Öğretmen Örgütleri Uluslar arası Birliği (FIAI-IFTA), Arap Öğretmenler Sendikaları Federasyonu (FATS), Resmi Ortaöğretim Öğretmenleri Uluslar arası Federasyonu (FIPESO-IFST), Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu, Afrikalı Öğretmenler Örgütü (AATO), Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU-FSM), ILO, UNESCO.
- 760 **Doç. Dr. Orhan Yavuz** 15 Haziran 1977 günü profesyonel iki faşist katil tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.
- 761 Barış Derneği, 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle düzenleyeceği konferansa demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerini de davet eder. 2-3 Nisan tarihlerinde yapılan toplantıya TÖB-DER'i temsilen katılan Genel Başkan yardımcısına değil, İstanbul şube başkanına TÖB-DER adına konuşma hakkı verilince Genel Başkan yardımcısı bu durumu protesto ederek toplantıyı terk eder. Bu durum TÖB-DER Genel Merkezince şöyle açıklanır: “derneğinizin bu tavrının örgütümüzün iç işlerine karışmak anlamına gelmektedir”
- 762 Bu yazı **POED** (Tüm Kıbrıslı Rum Öğretmenler Örgütü) Merkez Konseyi Üyesi **Nitsa ARİSTODEMOV** tarafından kaleme alınmıştır.
- 763 TÖB-DER **10 Ağustos 1977** günü Ankara’da Olağan üstü ve Genişletilmiş toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda “Kıyım, Sürgün, Demokratik Eylem Fonu” adı altında bir fon oluşturulması kararı alınmıştır. Buna göre 1 Eylül’den geçerli olmak üzere her üyeden 10’ar lira toplanmasına ve bunun %50’sinin Genel Merkez hesabına aktarılmasına karar verilmiştir.
- 764 Genel Sekreter **Ömer Aslan** tarafından yapılan basın açıklamasında, başta eğitim enstitüleri olmak üzere bir çok öğretmen yetiştiren kurumun faşist işgal altında olduğu, can güvenliği olmadığı için ilerici-devrimci öğrencilerin okula devam edemediği dile getirilmiştir.
- 765 TÖB-DER, TÜM-DER, TMMOB, TÜS-DER, TÜTED, KÖY-KOOP, HALKEVLERİ, DGDF, İGD, PİM, TİB, AKD, ÇHD, İKD, ATO, TÜMOD ve TÜMAS’ın oluşturduğu platforma daha sonra SGB, DHKD, TÜM ZERBANK-DER, ENERJİ-DER, Ziraatçılar Derneği, TÜM-OR-DER, DDY Memurları Derneği, İM-DER, DEV-SAN-DER ve İşçi Kültür Derneği gibi kuruluşlar katılmışlardır.
- 766 DEK’in 22-29 Ağustos 1977 tarihinde yapılmasına karar verilmiş, konularla ilgili kitapçıklar 1977’ de bastırılmıştır.
- 767 TÖB-DER ve Halkevi Kuşadası şubeleri ilçede açılmak istenen Ülkü Ocakları’na karşı halkı uyarmak amacıyla bir bildiri dağıtarak bu kuruluşun ırkçı

ve saldırgan yanına vurgu yapmışlar ve Kuşadası'nda huzuru bozacağı için bu kuruluşun açılmasını istememişlerdir.

- 768 İstanbul şubesinin üye sayısının 4000 olmasına rağmen, Genel Merkezin gazete ve yayınlarını satmaması (yayın yönetmeliğinin 6-7 ve 10.maddesine aykırı davranılması), 8 aydan beri üye ödentilerinin genel merkez payının gönderilmemesi, ayrı bir gazete çıkarılması, genel merkezin yazılı talimatları doğrultusunda çalışmalar yapılmaması; Adana şubesinin üye aidatlarını göndermemesi, genel merkezin 27 demokratik kuruluşla birlikte yaptığı güç birliği çalışmalarına bölgelerinde katılmamaları, genel merkezi tanımayarak ayrı bir örgütmüş gibi davranmaları işten el çektirilme gerekçeleri arasında sayılmıştır.

İşten el çektirilen yönetimlerin **Birlik ve Dayanışma** grubundan olduğunu belirtmekte yarar var.

- 769 İKD (İlerici Kadınlar Derneği) ve İGD (İlerici Gençlik Derneği) gibi örgütler TKP çizgisindeki kuruluşlardı. Öğretmen örgütlülüğü içindeki uzantıları ise **Birlik ve Dayanışma** grubu olarak biliniyordu. Görevden alınan şube yönetimleri Birlik ve Dayanışma grubunun yönetiminde olduğu şubelerdi.

- 770 Bu gelişmelerin yaşandığı dönemde TÖB-DER Genel Başkanlığını yürüten Gültekin Gazioğlu Roman Gibi / Anılar adlı kitabında yaşananları şöyle anlatmaktadır: **“Birlik ve Dayanışma Grubu’nun yönetiminde bulunan İstanbul ve Adana şubelerimiz genel merkez talimatlarına uymamaya, ayrı baş çekmeye, ikinci bir genel merkez gibi davranmaya başladılar. Merkezi yayınları dağıtmıyorlar, aidat ödemiyorlar, kendi başlarına gazete çıkarıyorlardı. Oysa tüzüğümüze göre şubelerimizin tüzel kişiliği yoktu ve merkezin izni olmadan böyle şeyler yapamazlardı. (...) Yapılmak istenen şube kongrelerinde olay çıkarıldı. Ne yeni yönetim, ne de genel kurula katılacak delegeler seçilemedi. 4. Genel kurulumuzda bu nedenle İstanbul şubemiz temsil edilemedi.”** G. Gazioğlu; Roman Gibi / Anılar, s,147.

- 771 Bilindiği gibi 27 Demokratik Kitle ve Meslek örgütü birlikte mücadele platformu oluşturmuşlardı. Bu mücadelenin sesi olmasını düşündükleri Ajansı kurmuşlar ve 3.10.1977 tarihinde ilk sayıyı çıkarmışlardır.

- 772 Bu yazı TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu’nun **Vatan Gazetesi**’nde Erbil Tuşalp’ın sorularına verdiği cevaplardır.

- 773 27 Demokratik örgütün ortak basın açıklamasıdır.

- 774 Yazıda özetle şu görüşler dile getirilmektedir: **“TÖB-DER Genel Merkezi’nin kendi iç işleyişi içinde İstanbul ve Adana Şube yönetimlerini görevden alması, yeni atamalar yapması, tamamen bu örgütü ilgilendiren bir iç konudur. Böyle olmasına karşın İKD, İGD, KÖGEF Genel başkanlarının, Halkevleri İstanbul İl Koordinasyon Kurulu, TÜTED, TÜS-SER İstanbul Şube başkanlarının, Doğu Karadeniz Kültür ve Dayanışma Derneği, Görsel Sa-**

natçılar Derneği temsilcilerinin müşterek açıklama yaparak, TÖB-DER'in anılan uygulamasını yermeleri TÖB-DER'in işçilerine müdahale anlamını taşır. Örgütler arası ilişkilerde "karşılıklı saygı ve işçilerine karışmama" en temel ve evrensel bir ilkedir. Kaldı ki, yukarıdaki örgütlerin pek çoğu, demokratik kitle örgütlerinin pek çoğu, demokratik kitle örgütlerin ortak çalışmalarında bu ilkeyi tartışmasız kabul etmişlerdir. (...) TÖB-DER'in işçilerine müdahalede bulunan örgütlerin öz eleştiride bulunması, bu gibi yanlış tutumlarının tekrarlanmaması, anti-faşist, anti-empyralist mücadeleleyi güçlendirme açısından yararlı olacaktır." 20.10.1977 tarihinde yayınlanan bu açıklamayı **TÖB-DER, TÜM-DER, TMMOB, TÜTED, HALKEVLERİ, KÖY-KOOP, ÇHD, DGDF, AKD, TİB, TÜMÖD, TÜMAS, PİM, SGB, DHKD, İM-DER, TÜM-ZERBANK-DER, TÜM-OR-DER, ENERJİ-DER, İŞÇİ KÜLTÜR-DER, T. ZER-DER, DEV-SAN-DER.**

775 İstanbul Şube ile ilgili sorun Birlik ve Dayanışma Grubunun önde gelen isimlerinden Talip Öztürk, Musa kasa, Erhan Ekici, Hasan Gürkan ve Caner Türkmen mahkemeye taşınmış, mahkeme ise Genel Merkezin haklılığına dair karar vermiştir. (İstanbul 16 Asliye Hukuk Hakimliği 25.10.1977)

776 Basın toplantısı 18.11.1977 tarihinde yapılmıştır.

777 Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden **Prf. Burhan Cahit Ünal** ve **Prf. Rauf Nasuhoğlu**'nun odalarına girilerek patlayıcı madde atılmıştır.

778 Kendilerini solcu olarak tanımlayan Emniyet mensuplarının kurduğu **POL-DER**, 1974 yılında kurulmuştur. Sağ eğilimli Emniyet mensupları da bunun karşısına POL-BİR adlı derneği kurarak çıkmışlardır. Bu yıllarda yine kendilerini solcu olarak tanımlayan Polis Enstitüsü öğrencileri de **POL-ENS** adlı bir dernek kurmuşlardır. Susurluk kazasında can veren **Hüseyin Kocadağ**'ın da bir dönem POL-DER'in yönetiminde bulunduğunu belirlemekte yarar var.

POL-DER'in basın açıklamasında özetle şu görüşlere yer verilmektedir: **"POL-DER'e yöneltilen bu baskı ve kırım eylemlerinin hedef ve amaçları bellidir. Bizim, POL-DER olarak hukuk devletinin ve hukukun üstünlüğü prensibinin yerleşip kökleşmesine yönelik çabalarımıza tepki gösterenler, bir polis devleti hevesi içinde olanlardır. (...) POL-DER hiçbir siyasi kuruluşun yandaşı değildir. Polisin tarafsızlığını sağlamak, tüm üyelerinin sosyal ve hukuksal haklarını savunmak amacındadır. (...) Ancak, taraflıdır. Polisi siyasi çıkar ve küçük hesapları uğruna araç ve baskı unsuru olarak kullanan politikacı, yönetici ve kuruluşlara karşı taraflıdır. (...) Temel hukuk ilkeleri, Anayasa ve yasalardan yana taraflıdır. Atatürk devrimlerinin düşmanlarına karşı taraflıdır ve bu taraflılığı da var olduğu müddetçe sürdürecektir."**

779 **Antalya:** 9 Ekim 1977 tarihinde yapılan mitinge TÖB-DER, TÜTED, TÜM-DER, TUS-DER, AKDENİZ DEV-GENÇ, SGB, GENÇ-BİR ve mahalli dernekler

katılmışlardır. Mitingde 27 demokratik kitle örgütü adına Teoman Öztürk bir konuşma yapmıştır.

Niğde: 27 Demokratik kitle örgütünün Faşizme ve Pahalılığa Karşı düzenlediği miting, 9 Ekim 1977 Pazar günü yapılmıştır. Mitingi ADAKOBİRLİK Genel Müdürü Akın Özdemir yönetmiştir. 27 Demokratik Kitle örgütü adına KÖY-KOOP'tan Akın Birdal konuşma yapmıştır.

Bursa: 5 Kasım 1977'de düzenlenen mitinge 27 kuruluş arasında olmasına rağmen İGD, İKD ve aynı çizgideki örgütler katılmamışlardır. 7 bin kişinin katıldığı mitingde "İşçilerin Birliği Halkların Kardeşliği" "Kahrolsun Faşizm" "Bağımsız Türkiye" "Katil İktidar" gibi sloganlar atılmıştır. Örgütler adına TÜTED Genel Başkanı ve DEV-GENÇ temsilcisi konuşmuşlardır.

Denizli: Yeterince iyi hazırlık yapılmadığı için katılımcı sayısı 5 bin dolayında kalmış, DEV-GENÇ'liler tertip komitesinin kararına rağmen kortejin en önünde yürümüş, atılacak ortak sloganları değil, kendi belirledikleri sloganları atmışlardır.

Trabzon: 5 Kasım'da düzenlenen mitinge 12 örgüt şubesi katılmıştır. TÜSDER ve TÜM-DER komiteden çekilmişlerdir. 7 bin kişinin katıldığı mitingde 27 Demokratik kuruluş adına Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız ve TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu konuşma yapmışlardır.

780 FİSE toplantısı sonrasında TÖB-DER delegasyonu Romanya'ya davet edilmiş, ancak Gültekin Gazioğlu'na Romanya'ya gidiş izni verilmemiştir. Romanya'ya Süleyman Yaşar, Ömer Arslan ve Ayhan Kutlay gitmişlerdir.

781 Bu parlamenterler; **Mustafa Gazalci, Ferhat Aslantaş, Temel Ateş, Sami Gökmen, Faik Öztürk, Haydar Demirtaş, Abdurrahman Oğultürk, Necati Cebe, Mustafa Şentürk, İ. Hakkı Öztoran, Hüseyin Kaleli, İsmail Akın ve Veli Zeren**'dir. Tümü CHP milletvekilidir.

782 Gazete baskıya girdiğinde henüz bu mitingler gerçekleşmemiştir. Bu yüzden 24 Aralık Milas ve İzmir mitinglerindeki gelişmeler dergide yer almamıştır. Yalnız İzmir'de yapılacak olan mitinge Muğla şubesinin destek vermeyeceği bilgisi vardır.

783 Suluova'da 19.11.1977 günü MHP tarafından bir "eğlence gecesi" düzenlenmiş, eğlencenin yapıldığı sinemada patlayan bir bomba bir kişinin ölümüne, onlarca kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Sinemadan çıkanlar TÖB-DER şubesi ve Halkevi şubesine saldırarak tahrip etmişlerdir. Savcılıkça yapılan soruşturmada bombanın dışarıdan atılmadığı belirtilmiştir. Bu gelişmelerden sonra **TÖB-DER, YER ALTI MADEN-İŞ, DİKG-DER ve HALKEVLERİ** ortak bir bildiri dağıtarak olayın provakasyon olduğuna dikkat çekmişlerdir. (Bu gelişmenin Maraş Katliamının başlangıcıyla benzerlik taşıdığını okuyucunun dikkatine sunmak isterim. İ.A)

784 TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu 2.12.1977 tarih ve 124 sayılı kararıyla İstanbul ve Adana şubelerinin faaliyetlerinin durdurulmasına karar vere-

cektir. Ayrıca İstanbul ve Adana Valiliklerine birer yazıyla durumu bildirecektir.

- 785 Bozkurtlar imzasıyla dağıtılan bir bildirinin fotoğrafına yer verilen yazıda Kürtler, Ermeniler ve Yahudilere yönelik hainlik ve bölücülük suçlamaları yer almaktadır.

1978

TÖB-DER Gazetesinin 155. sayısı 10 Ocak 1978 tarihli'dir. Kapağında **"Bütün Yeni Yıllar Bizimdir"** yazısı okunmaktadır. 2. sayfasındaki **"Örgüt Haberleri"** bölümünde **"Yıkılan MC'nin Faşist Uşakları Bir Üyemizi Daha Katlettiler"**,⁷⁸⁶ "Bursa ve Bilecik'te 1969 Öğretmen Boykotunu Anma Toplantısı Yapıldı", **"Sungurlu'da 14 İlkokul Müdür ve Öğretmen İl Dışına Sürüldü, Halk bu Uygulamayı 3000'i aşkın imza ile Protesto Etti"**,⁷⁸⁷ **"Saruhanlı'da Öğrenci Velileri, Sürülen Öğretmenler İçin Cumhurbaşkanlığı'na Dilekçe ile Başvurdu"**⁷⁸⁸

3. sayfada **"Bütün Yeni Yıllar Bizimdir"** başlıklı 1977 yılını değerlendiren bir yazı bulunmaktadır. Bu yazının bazı bölümlerini özetleyerek okuyucuya aktarmayı faydalı bulmaktayız:

TÖB-DER'İN YENİ YIL DEĞERLENDİRMESİ **"BÜTÜN YENİ YILLAR BİZİMDİR"**

"(...) Uluslararası emperyalizmin Türkiye'li ortakları, 1977 yılının 1 Mayıs'ında 6'sı eğitim emekçisi olmak üzere 34 kardeşimizi katletti. TRT, 1977'de sadece Ankara'da yüz kişinin öldürüldüğünü ve 13.800 polisiye olayın meydana geldiğini söylüyor. (...) 1977, Türkiye'de sınıflar mücadelesinin hayli yükseldiği ve şiddetlendiği bir yıl oldu. Bu yıl içinde iki seçim yapıldı ve demokrasi güçleri bu seçimlerde önemli bir güç olarak kazanımlar elde etti. (...) Türkiye'nin en uzun ve en yaygın grevleri bu yılda yaşandı. On binlerce Maden-İş üyesi metal işçisi, saldırgan patron örgütü MESS'e karşı direniyor. (...) TÖB-DER, 1977'ye yoğun eylemlerle girdi. Ocak-Şubat 1977'de TÖM-DER ve TÜTED ile birlikte ekonomik, demokratik taleplerimizi içeren 6 bölgesel, 1 merkezi kitlesel gösteri yaptık. (...) Bu gösterilere 300.000'e yakın insan katıldı. Gösteriler burjuvaziyi bir hayli korkutmuş olmalı ki, TÖB-DER ikinci kez süresiz kapatıldı. Bunu ancak 15 gün başarabildiler. (...) 1977 yılı TÖB-DER'in diğer kardeş demokratik örgütlerle ilişkilerinin yoğunlaştığı ve pekiştiği bir yıl oldu. (...) 1977 yılı örgütümüzün nicel ve nitel yönlerden sıçrama yaptığı bir yıl oldu. Şube sayısı 670'lere, üye sayımız da 150 binlere ulaştı. (...) TÖB-DER Gazetesi

ve Yeni Toplum dışında toplam yüz bin baskı yapan 5 eğitim broşürü ve 50 bin baskı yapan bir çocuk kitabı yayına sokuldu. Yine DEK (Demokratik Eğitim Kurultayı) hazırlıklarının büyük bir bölümü bu yıl içinde tamamlandı. (...) 1977 yılı TÖB-DER ve demokratik öğretmen hareketi bakımından da kazanımlarla dolu bir yıl oldu. Örgütümüz 15 milyon üyeli Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE)'na üye oldu. (...)”

Gazetenin 4. ve 5. sayfalarında **“DİSK 6. Kongresi Yapıldı / Yaşasın İşçilerin Birliği”** yazısı bulunmaktadır.⁷⁸⁹ TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu da bu kongreye katılmış ve Genel Kurul’a hitaben aşağıda özetlediğimiz konuşmayı yapmıştır.

TÖB-DER GENEL BAŞKANININ DİSK 6. KONGRESİ’NDE YAPTIĞI KONUŞMA

“Türkiye İşçi Sınıfının İlerici-Devrimci Temsilcileri, Sayın Konuklar!

İşçi sınıfımızın ilerici sendikal örgütünü ve siz sayın temsilcilerini, Türkiye Eğitim emekçileri adına saygıyla selamlıyorum. Sizlere 150 bin TÖB-DER üyesinin dostluk, işbirliği ve dayanışma dileklerini getiriyorum. DİSK’in 6. Kongresi; emekle sermaye güçleri arasında mücadelenin büyük boyutlara vardığı, demokrasi güçleriyle faşist gerici güçler arasındaki kavganın hayli sertleştiği ve başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakalar üzerindeki zulüm ve şiddet uygulamalarının yoğunlaştığı bir dönemde yapılmaktadır. (...) Bu gün öğretmen liselerine ve Eğitim Enstitülerine ilerici-demokrat öğrenciler gidememektedir. Ayrıca ders kitapları ve müfredat programları faşizmin, işçi sınıfı bilimi düşmanlığının resmi propaganda araçları oldu. Bu kitaplarda işçi sınıfı ve işçiler aşağılanmaktadır. Ancak, TÖB-DER ve TÖB-DER’li öğretmenler bu kitapları okutma kararı almıştır. (...) Ankara’da 27 örgüt genel merkezinin yürüttüğü demokratik platform bir şeyin eksikliğini hissetmektedir. O da DİSK’in bu çalışmalara henüz katılmamış olmasıdır. Bunun için birçok girişimde bulunulmuş ve dostane görüşmeler yapılmıştır. Fakat henüz bir sonuca ulaşılabilmiş değil. Ancak, verimli gelişmelere olan umudumuzu belirtmek isterim. (...) TÖB-DER; örgütlerimiz arasındaki dostluk ve dayanışmanın daha da geliştirilmesini istiyor. Örgütler arası ilişkilerde “iç işlerine karışmama ve karşılıklı saygı” ilkesine bağlılığını belirtiyor ve başta DİSK

olmak üzere tüm demokratik kitle ve meslek örgütlerinin en geniş dayanışmasını savunuyor. TÖB-DER; emeğin ve özgürlüğün düşmanı faşizme, emperyalizme, gericiliğe ve onların ülkemizdeki her türlü şekillenmelerine karşı aktif kitlesel direnişler konmasının zorunluluğunu vurguluyor. (...) Ancak bu günkü acil görevimiz tırmanan faşizme geçit vermemek, güç ve eylem birliğimizi geliştirip güçlendirerek faşizmi geriletmektir. Eğer tüm demokratik güçlerin birliğini sağlar omuz omuza verirsek; Faşizmi ve emperyalizmi yok etmek mümkündür. Baskısız ve sömürsüz bir hayatı kurmak mümkündür. Ve mutlaka ama mutlaka, zafer bizim olacaktır. (...)”

6. ve 7. sayfalarda geçen sayılarda başlayan **“Romanya’da Eğitim”** yazısının devamına yer verilmektedir. 8. ve 9. sayfalarda **“TÖB-DER Genel Merkezi Gelir-Gider Durumu”** yayınlanmıştır. ⁷⁹⁰

TÖB-DER’İN İZMİR VE MİLAS MİTINGLERİ

10. sayfada **“İzmir ve Milas’ta İşsizliği, pahalılığı ve Faşist Baskıları Protesto Miting ve Yürüyüşleri Yapıldı”** haberlerine yer verilmiştir. Bu haberlere göre İzmir Mitingi 24 Aralık 1977’de yapılmış, mitinge 15 bin kişi katılmıştır. Konak Meydanında düzenlenen mitingde TÖB-DER genel Başkanı **Gazioğlu** ve TÜTED Genel Başkanı **Aykut Göker** birer konuşma yapmışlardır.

Milas’ta İzmir mitingiyle aynı tarihte yapılan **“Hayat Pahalılığını, Taban Fiyatlarını ve Faşist Baskıları Kınama Miting ve Yürüyüşü”**-ne 2 bin kişi katılmış, MYK üyesi Ayhan Kutlay mitingde bir konuşma yapmıştır. Mitinge SGB, İGD gibi gençlik örgütleri de katılmış, **“Evlat Acısına Son”**, **“Öğretmen Kırımına Son”**, **“Öğrenim Özgürlüğü-Can Güvenliği”**, **“141-142’ye Hayır”**, **“Kahrolsun Faşizm”**, **“İşçilerin Birliği Halkların Kardeşliği”** sloganları atılmıştır.

Milas Mitingi

“8 Ocak Ankara Mitingi Ertelendi” haberi de aynı sayfada göze çarpmaktadır. Mitingin ertelenme gerekçesi olarak; hazırlıkların yeterli olmaması, zamanın kısa olması, miting ve yürüyüşün teknik konuları hususunda görüş birliğine varılamaması gibi faktörler gösterilmektedir. 11. sayfada **“Örgüt Haberleri”**ne yer verilmektedir. Bu sayfada dile getirilen bazı gelişmeler şu şekilde; **“Sultandağı’nda 9 Üyemiz Çeşitli İllere Sürüldü”**,⁷⁹¹ **“Fındıklı’da Özel İstihbarata Dayalı Sürgünler”**,⁷⁹² **“Kars’ta Öğretmenlere Yönelik Saldırıları”**, **“Ankara Keçiören ve Yenimahalle’de Üyelerimizin Oturdıkları Apartmanlara Bombalı Saldırıları.”**

Gazetenin 12. sayfasında **“TÖB-DER Genel Başkanının Yeni Yıl Mesajı”** ve **“1978 yılına Gिरerken Demokratik Öğretmen Hareketinin Acil Talepleri”** yer almaktadır.

TÖB-DER Gazetesinin **157. sayı 1 Mart 1978** tarihli. Kapağında 4-11 Şubat 1978 tarihinde yapılan Demokratik Eğitim Kurultayı’na ait fotoğraf kareleri yer almaktadır. 2. sayfadaki **“Örgüt Haberleri”** başlıklı bölümde **“Talat Yoldaş Düştü, Mücadele Bayrağı Yükseliyor!...”** haberi fotoğraflı olarak verilmektedir.⁷⁹³

Aynı sayfada TÖB-DER genel sekreteri Mustafa Düzgün tarafından yapılan **“Faşist Güçler Sistemli ve amaçlı Saldırılarını Sürdürüyor”** başlıklı bir basın açıklaması, **“Elazığ Şubemiz Bir Polis Komplosuyla Kapatıldı”**,⁷⁹⁴ **“Bor’da Demokratik Güçlere Saldırıları sürüyor; İki Faşist Öğretmen Tutuklandı”** başlıklı haberlere yer verilmiştir.

3. sayfa **“Demokratik Eğitim Kurultayı Sonuç Bildirgesi”**ne ayrılmıştır. Tarihsel öneme sahip bir belge niteliği taşıdığı için Bildirgenin 19 maddesinden bazılarını özet olarak burada yer vermeyi uygun bulduk:

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI YAPILIYOR. DEK SONUÇ BİLDİRGESİ

“TÖB-DER’in 4-11 Şubat 1978 tarihleri arasında Ankara’da düzenlediği, başta DİSK olmak üzere çok sayıda Demokratik Kuruluşun katıldığı Demokratik Eğitim Kurultayı’mız; devrimci, demokratik öğretmen hareketinin hayati sorunlarını tartışmış, eğitimin çok yönlü değerlendirmesini yapmış ve demokratikleştirilmesi yönünde verilen mücadelelerin ana hatlarını inceleyerek, gündemindeki tüm konuları çeşitli boyutlarıyla irdeleyerek, aşağıdaki konuları saptayıp duyurmayı kararlaştırmıştır:

- 1- Eğitim emekçilerinin biricik mesleki, yığinsal örgütü olan TÖB-DER; toplumun demokratikleşmesi, faşizmin geriletilmesi, sömürsüz bir toplumun yaratılması, bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelelerinin nihai zafere doğru geliştirilmesi uğraşısı veren güçler arasında önemli bir yer tutan demokratik öğretmen hareketinin işçi sınıfı öncülüğünde her geçen gün daha da güçlenip sağlamlaştığını kıvançla belirtir.*
- 2- DEK, bugüne değin halk güçlerimizin kurtuluş mücadelesinde yer aldıkları için faşist ve diğer gerici güçler tarafından katledilen öğretmen kardeşlerimizi ve aynı şekilde hayatlarını kaybeden tüm devrimci yurtseverleri saygıyla anar.*
- 3- Eğitimin demokratikleştirilmesi için eğitimin ilkelerinin saptanması, planlanması ve yönetilmesinde TÖB-DER’in yer alması gerektiğini açıklar.*
- 4- DEK, öğretmenlerin grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkının olması gerektiğini savunur.*
- 5- Demokratik bir eğitimin ancak demokratik bir toplumda mümkün olacağına inanan Kurultayımız, ezilen halkın dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu eğitime karşı çıkar. (...) Halkların haklarının eşitliği ve kendi geleceklerini özgürce belirleme ilkesi doğrultusunda, herkese kendi ana dilinde öğrenim yapma hakkını savunur.*

- 6- Devlet güdümündeki İmam-Hatip okulları, Kuran kursları gibi tüm gerici eğitim kurumlarının sona erdirilmesi ve feodal eğitime karşı bütün alanlarda mücadele edilmesini savunur.
- 7- Kurultayımız, zorunlu ilköğretimde öğrenim masraflarının tamamının, öğretmenlerin kullandığı araç gereçlerin giderlerinin devlet tarafından karşılanmasını talep eder.
- 8- DEK, öğretmenler üzerindeki baskı ve kısımların önlenmesi, iş güvenliklerinin sağlanması, öğretmenlerin tayin, terfi ve diğer özlük işlerinin Milli Eğitim Bakanlığından özerkleşmiş Yüksek Öğretmen Kurulu tarafından gerçekleştirilmesini ister.
- 9- DEK, öğretmenlerin ve tüm memurların siyasi partilere üye olabilmelerini savunur.
- 10- 141-142 başta olmak üzere tüm anti-demokratik yasaların kaldırılmasını talep eder.
- 11- DEK, dünyadaki haklı savaşları desteklerken, emperyalist savaşlara ve silahlanmaya karşı çıkar.
- 12- Emperyalistler tarafından batmayan bir uçak gemisi olarak kullanılmak istenen Kıbrıs'ın bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün sağlanması gerektiğini ilan eder.⁷⁹⁵

4. ve 5. sayfalarda Demokratik Eğitim Kurultayının Çalışmaları fotoğraflarla birlikte verilmiştir. 4 Şubat günü Düzenleme Kurulu Başkanlığına **Süleyman Yaşar** seçilmiş, TÖB-DER Genel başkanı Gültekin Gazioğlu açış konuşmasını yapmış ardından FİSE Genel Sekreteri **Daniel Retureau** bir konuşma yapmıştır. Bunların ardından TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi) Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz**, VP (Vatan Partisi) Genel Başkanı **Mehmet Özler**, SDP (Sosyalist Devrim Partisi) Genel Başkanı **Mehmet Ali Aybar**, DİSK MYK üyesi ve Eğitim Dairesi Başkanı **Mustafa Aktulgalı** ve Halkevleri Genel Başkanı **Ahmet Yıldız** konuşma yapmışlardır.⁷⁹⁶ 5 Şubat günü Alpaslan Işıklı **“Dünyada Öğretmen Örgütlenmesinin Tarihçesi”**, Sezai Kaynak **“Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi”** adlı bildirimleri sunmuşlardır.

6 Şubat günü DİSK, TMMOB, TÜM-DER, TÜTED ve TÖB-DER'in katıldığı **"Sendikalaşmak İçin Somut Mücadele Yöntemleri"** paneli yapılmış, Zeki Gürsoy **"Eğitim Emekçilerinin Özlük ve Meslek Sorunları"**, Yaşar Çağlayan **"Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunu"**, Niyazi Altunya **"Tef-tiş ve Değerlendirme"** başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. 7 Şubat günü Faruk Pekin **"Eğitimin Tarihçesi"**, Yalçın Küçük **"Emperyalist Kapitalist Ülkelerde Eğitim"**, Oya Baydar **"Sosyalist Ülkelerde Eğitim"** konularını sunmuştur. 8 Şubat günü Nazif Kaleli **"Sömürge Ülkelerde Eğitim"** bildirisini sunarken, DEV-GENÇ-İGD- SGB-DHKD ve TÖB-DER'in katılımıyla **"Gençliğin Eğitim Sorunları"** konulu panel gerçekleştirilmiş, Fakir Baykurt **"Çocuk Edebiyatı"** başlıklı bildirisini sunmuştur. 9 Şubat günü **"Or-taöğretim Sorunları ve Çözüm Yolları"**, TÜMÖD-TÜMAS ve TÖB-DER'in katıldığı **"Yükseköğrenim ve Sorunları"**, İKD-AKD ve TÖB-DER'in katıldığı **"Kadınların Eğitim Sorunları"**, TOB-TÜS-DER ve TÖB-DER'in katıldığı **"Sağlık, Beslenme ve Eğitim"** konulu paneller yapılmıştır. 10 Şubat günü TÖB-DER, KÖY-KOOP ve HALKEVLERİ'nin katılımıyla **"Halk Eğitimi"** paneli yapılmıştır.⁷⁹⁷

Gazetenin 6-7.sayfalarında TÖB-DER Genel Başkanının Kurultayı açış konuşması yer almaktadır.

Bu konuşmada özetle şu görüşler dile getirilmiştir;

TÖB-DER GENEL BAŞKANININ DEK AÇIŞ KONUŞMASI

" (...) 1976 yılında toplanan TÖB-DER 3. Olağan Genel Kurulunda bu kurultayın toplanması kararı alınmıştı. (...) Bu toplantının 1977 Temmuzunda yapılması gerekiyordu. O günlerde politik koşullardan ötürü kamuoyunun dikkatlerinin başka konulara çevrilmiş olması, hazırlıkların yeterince yapılamamış olması nedeniyle DEK bu güne ertelendi. (...) Demokratik öğretmen hareketimiz ilk büyük eğitim kurultayını TÖS aracılığıyla 1968 yılında toplamıştı. "1.Devrimci

Gültekin Gazioğlu'nun
DEK Açılış Konuşması

Eğitim Şur'ası" adıyla toplanan bu kurultayda, daha çok eğitim sistemine yönelik eleştiriler getirilmiştir.

Öneriler yönünden eksik kalan bu şuranın eksikleri "2.Devrimci Eğitim Şur'ası" ile tamamlanmak istendi. TÖS, "2. Devrimci Eğitim Şurası" hazırlıklarını tamamladı. Bildiriler hazırlandı, basıldı. Fakat 12 Mart faşizmi yüzünden kurultay toplanamadı, hazırlanan bildiriler tartışılmadı.

Büyük Öğretmen Boykotu ve Devrimci Eğitim Şurası yüzünden egemen sınıflar büyük bir öfkeye kapıldılar. Bu yüzden 12 Mart sırasında Türkiye öğretmenlerinden sınıfsal ölç aldılar. Binlerce öğretmeni hapishanelere doldurdular, işkenceden geçirdiler; yüzlercesini meslekten çıkararak açlığa mahkum ettiler.

(...) Bugüne kadar gözlenen odur ki, Bakanlıkça bu güne kadar toplanan 9 Milli Eğitim Şurası göstermelik olmuş; öğretmenler, öğrenciler, öğrenci velileri, eğitimle ilgili kişi ve kuruluşlar temsil edilmemiş; Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında görev yapan üst düzey yöneticileri, Talim ve Terbiye Kurulunun emperyalist ülkelerden taşıdığı önerileri onaylamıştır.

(...) Eğitim, insanın insanlaşması sürecini etkileyen çok önemli bir faaliyettir. (...) İnsan, sırf kendisi için gerekli nesneleri üretmekle kalmaz, üretmen insanı da oluşturur. Bu gelişme eğitimin üretimle olan bağıntısını vurgular. (...) Eğitimin niteliği üretim güçlerinin gelişmesini doğrudan etkiler. Kişinin üretken ve yaratıcı yanlarının gelişmesi, kendi anadilinde eğitim görmesine, olanak ve fırsat eşitliğine sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle anadil ve kültür üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu uygulamalar, kişinin ve üretici güçlerin gelişmesini olumsuz yönde etkiler. Sınıflı toplumlarda, eğitimin sınıfsal karakteri kaçınılmazdır.

(...) Bilindiği gibi, FİSE'nin 11. Genel Kurulunda TÖB-DER'in FİSE'ye üye olması kabul edilmiştir. Anti-demokratik dernekler yasası ve Bakanlar Kurulu'nun gereken adımları atmaması nedeniyle hala TÖB-DER'in FİSE'ye üyeliğinin onaylanmasını bekliyoruz.

(...) Türkiye’de öteden beri eğitim emekçileri üzerinde baskılar uygulanır. Ancak I.ve II.MC dönemlerinde yapılan saldırı ve baskılar daha fazladır. Bu dönemlerde kıyılan ve sürülen TÖB-DER üyesi öğretmen sayısı 10 bine yaklaşmıştır. (...) 26 üyemiz katledilmiştir. (...) TÖB-DER Genel merkezi üç kez bombalanmış, iki kez kapatılmıştır. (...)”

7. sayfada FİSE Genel Sekreterinin **“Demokratik Eğitim, Ancak Demokratik Bir Toplumda Gerçekleşebilir”** ve DİSK MYK üyesi Mustafa Aktulga-lı’nın **“Eğitim Hem Sınıflar Arasındaki Mücadelenin Ürünü, Hem de Aracıdır”** başlıklı konuşma metinleri yer almaktadır.

9.sayfada **“İlkokul Öğretmenlerine Ek Ders Ücreti Verilmesi, Örgütlü ve Kararlı Mücadelemizin Bir Sonucudur”** başlıklı TÖB-DER MYK’sının 15.2.1978 tarihli basın açıklaması bulunmaktadır.

TÖB-DER ONUR KURULU’NUN İSTANBUL VE ADANA ESKİ YÖNETİCİLERİ HAKKINDAKİ KARARLARI

10. sayfada **“İstanbul ve Adana Şubelerimizin Eski Yöneticileri Hakkında Onur Kurulu Kararları”** var. 21.1.1978 tarihli bu kararların gerekçelerinde; “Yayın yönetmeliğine aykırı davranıp yayın çıkarmak ve bunu grupsal amaçlar için kullanmak, genel merkez paylarını düzenli ödememek, TÖB-DER’i parçalamaya yönelik tavırlar sergilemek, yöneticileri CIA, MİT gibi karanlık güçlerin denetiminde olmakla itham etmek, 27 bin 278 lirayı zimmetlerine geçirmek, kendilerinden önceki yönetimin bıraktığı 85 bin 376 liraya rağmen genel merkez borcunu ödememek (...) Adana şubesi yöneticilerinin de “Demokratik Güçbirliği” çalışmalarına katılmamak (...) gibi nedenlerle “kesin ihraçlarına” karar verilmiştir”⁷⁹⁸ 11.sayfada ise İstanbul ve Adana şubelerine yönelik **“İnceleme Komisyonu Raporu”** tam sayfa olarak verilmiştir.

12.sayfada **“DEK Kararları”** yer alıyor. Toplam 11 kararın alındığı bu listede “İşçi Ali Şahin’in öldürülmesinin kınanması, MESS’e karşı mücadele

eden DİSK MADEN-İŞ'in kutlanması, Okul kitaplıklarındaki faşist-gerici yayınların ayıklanması, TRT'nin DEK çalışmalarıyla ilgili tutumunun kınanması, ROJA WELAT Gazetesi üzerindeki baskıların kınanması, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın kutlanması, DEK'in Filistin halkının ve ulusal bağımsızlık mücadelesi veren halklarla dayanışması, MC'nin ders kitaplarının toplatılması ve yasaklanması..." bulunmaktadır.

TÖB-DER'İN 1978 1 MAYISI İÇİN ÇIKARDIĞI "1 MAYIS" ÖZEL SAYISI

Bu arada 1 Mayıs yaklaşmaktadır ve TÖB-DER 1 Mayıs için bir "Özel Sayı" çıkartmıştır.⁷⁹⁹

1 Mayıs Özel Sayısının kapağında "Yaşasın 1 Mayıs" yazısı ve TÖB-DER'in talepleri bulunmaktadır. Bu taleplerden bazılarını aktarmayı yararlı görmekteyiz: "Eğitim emekçilerine grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı verilmelidir. Asimilasyoncu eğitime hayır, herkese ana dilinde eğitim hakkı. Tüm üniversite ve yüksek okullar idari ve mali özerkliğe kavuşturulmalıdır. Asgari ücret yükseltilmeli ve asgari ücretten vergi alınmamalıdır. Öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği sağlanmalıdır. Ders programları ve kitapları bilimsel bir görüşle ele alınmalı, eğitim ırkçı ve şoven özden arındırılarak demokratikleştirilmelidir. Okul ve eğitim yöneticileri öğretmen ve öğrenciler tarafından seçilmelidir.(...)"

2. sayfa 1 Mayıs 1977'de öldürülen TÖB-DER üyelere ayrılmıştır. Burada "Kahpece Öldürüldüler 1 Mayıs 1977'de Anıları Mücadelemize Önder Olsun", "Daha Güçlüyüz 1 Mayıs 1978'de", "1 Mayıs Alanı Bizimdir Her Şeyiyle" yazılarıyla beraber öldürülen Bayram Çıtak, Hikmet Özkürkçü, Ömer Narman, Kenan Çatak, Ahmet Gözükara ve Mustafa Elmas'ın fotoğrafları bulunmaktadır.

3. sayfada "1 Mayıs 1977'den 1 Mayıs 1978'e" başlıklı bir yazı ve 1 Mayıs 1977'deki katliama ait bir fotoğraf yer almaktadır. 4. sayfada sözleri Sarper Özkan ve Kemal Burkay'a ait olan iki adet 1 Mayıs Marşı bulunmaktadır.

23 Mayıs 1978 tarihli TÖB-DER Gazetesinin sayısı **159**'dur. Ka-
pağında fotoğraflı **"Örgütü-
müz 1 Mayıs Alanında"** yazısı
bulunuyor. 2. sayfada **"1 Ma-
yıs 1978 ve Sonuçları"** başlıklı
bir **"Başyazı"** olarak yer almış-
tır. Yazıdan bir paragraflık bö-
lümü buraya aktarmayı faydalı
bulduk: **" (...) Yeni DİSK yöne-
timi 1 Mayıs hazırlıklarını tüm
demokratik çevrelerle diyalö-
ğa girerek sürdürdü. Bu doğru**

TÖB-DER 1 Mayıs 1978 Mitinginde

*tutumun sonucudur ki gerici ve faşist propagandanın, Maocu bozguncu-
ların tüm çabalarına ve çılgınlıklarına rağmen 1 Mayıs çok görkemli oldu.
Birçok otobüs firmasının sabotesine rağmen, birçok ekonomik zorluğa
rağmen çok sert ve sıkı güvenlik önlemlerine rağmen Türkiye'nin tüm
ilerici ve devrimci güçleri 1 Mayıs alanında bir araya geldiler. İşçiler, köy-
lüler, öğrenciler, öğretmenler, kadınlar, tüm emekçi kesimler Dünya işçi
sınıfının bu birlik-mücadele ve dayanışma gününü tam bir disiplin içinde
kutladılar. (...) 1 Mayıs'ın örgütümüz açısından tek olumsuzluğu bilinen
bir grubun bilinen marifetleri oldu. Bu grup birçok şubedeki taraftarlarını*

hatta bazı şubelerin yöneticileri kendi şube flamalarını açmadan, bir takım gençlik örgütlerini ve sendikaları yönlendirmekle meşgul oldular ve kendi örgütlerinde yer almadılar. Onun içindir ki 1978 1 Mayıs'ında İzmir TÖB-DER şubesi ve diğer bazı şubeler flamalarını açmadılar. Özetle bu grup ayrılıkçı ve bölücü tavrını yine gösterdi.⁸⁰⁰ (...) TÖB-DER kortejinin yol boyunca izleyicilerden gördüğü sevgi, topladığı alkış ve atılan karanfiller örgütümüzün saygınlığını ve kitlelerin desteğini göstermesi açısından kıvanç verici oldu.”

3. sayfada “**1 Mayıs Alanındaydık**” başlıklı bir değerlendirme yazısına yer verilmiştir. Yazıda yer alan görüşlerin bir bölümü şöyle: “ (...) Egemen güçler geçen yıl yüz binlerce emekçinin 1 Mayıs (Taksim) Meydanı’nda buluşmasını hazmedememiş ve bazı karanlık güçleri devreye sokarak katliam yapmış, 36 kişinin ölümüne neden olmuşlardı.

Amaçları korkuyu yaymaktı. (...) 1 Mayıs öncesi “İstanbul’da evler ve dükkanlar yağmalanacak” “Taksim Meydanı kana bulanacak” “Kızılar İstanbul’u işgal edecek” gibi çığırtkanlıklar yapıldı. (...) Sabah 10.30’da Beşiktaş’tan başlayan yürüyüş tam 6 saat sürdü. TÖB-DER yöneticileri ve şubeleri alana “Yaşasın TÖB-DER, Yaşasın DİSK” sloganları eşliğinde girdiler. (...) Bu büyük potansiyel, demokrasi güçlerini bekleyen en önemli görevi dayatıyor. O da anti-faşist, anti-emperyalist güçlerin birliği. (...)”

1 Mayıs Mitingi

4. sayfada bu yıl içinde yapılacak 4.Olağan Genel Kurul ile ilgili Genel sekreter **Mustafa Düzgün** imzalı bir genelge ile “**TÖB-DER, DİSK ilişkilerinde Yeni Dönem**” başlıklı bir haber yer almaktadır. Habere göre; DİSK ve TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulları 2 Mayıs 1978 tarihinde ortak bir toplantı yapmışlar ve TÖB-DER’in DİSK’e “**Fahri Üye**” olmasına karar vermişlerdir.

5. sayfada **“Köy Enstitülü Yazarlar ve Ozanlar”**⁸⁰¹ adlı kitabın yazarı **Mehmet Bayrak** ile yapılan bir söyleşi ile **“15 Mayıs Filistin Öğretmenleriyle Dayanışma Günü”** nedeniyle şubelerde yapılacak toplantı ve etkinliklere yönelik bir genelge bulunmaktadır. 6 ve 7. sayfalarda **FSM** (Dünya Sendikalar Federasyonu)’nin 16-22 Nisan 1978 tarihinde **Prag**’da toplanan **9. Genel Kurul** toplantısıyla ilgili bir yazıya yer verilmiştir.⁸⁰²

8. sayfa **“Örgüt Haberleri”**’ne ayrılmıştır. Bu sayfada yer alan bazı haberler şöyle: **“TÖB-DER, FİSE’nin Yönetim Kurulu Toplantısına Gözlemci Olarak Katılıyor”**,⁸⁰³ **“Gazioğlu’ndan Filistin Öğretmenlerine Mesaj”**,⁸⁰⁴ **“Doç.Dr. Server Tanilli İçin Yardım Kampanyası Açıldı”**⁸⁰⁵

9. sayfada **“İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında Olup Bitenler”** ve **“Demirci Lisesi’nde MC’den Kalanlar Devam Ediyor”** gelişmelerinin anlatıldığı yazılar bulunmaktadır. 10. sayfada **“Faşist Örgütlenmeler Yurt Dışında da Devam Ediyor”** başlığıyla Belçika ve Almanya’daki işçi çocuklarına ders vermeleri için gönderilen sağ görüşlü öğretmenlerin çalışmaları anlatılmaktadır. 11. ve 12.

sayfalarda **“Gazioğlu’na Uzanan Eller Kırılacaktır”**⁸⁰⁶ haberi ve saldırıyı kinayan mesajlar bulunmaktadır.

161. sayı 10 Temmuz 1978 tarihini taşımaktadır. Kapağında **“Ek Ders Ücretleri İle İlgili Yasa Gerçekleşti”**, **“Sendikal Haklar, Uluslar arası İlkeler ve TÖB-DER”**, **“İlkokul Öğretmenleri Askerliklerini Okullarda Yapacaklar”** haberleri yer almaktadır.

2. sayfadaki başyazının başlığı **“Uluslar arası İlkeler ve TÖB-DER”** başlığını taşımaktadır. Bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmiştir: **“Geçtiğimiz ay çalışmalarını tamamlayan ILO (Uluslar arası Çalışma Örgütü) genel kurulu, örgüte üye ülkelerde tüm kamu personeline sendikal hakların tanınmasını öngören bir**

uluslar arası sözleşme imzaladı. (...) Bu gün ülkemizde bir milyona yakın kamu personelinin sendikalaşma hakkı bulunmamaktadır. 1961 Anayasasında bu hak sınırlı olarak tanınmıştı. Ancak memur, öğretmen, teknik eleman statüsündeki personelin grev ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkı yoktu. Bu dönemde **TÖS** (Türkiye Öğretmenler Sendikası), **TEKSEN** (Teknik Elemanlar Sendikası), **ÜNAS** (Üniversite Asistanları Sendikası) gibi sendikalar grev ve toplu sözleşme hakları, mesleki ve ekonomik kazanımlar için önemli mücadeleler verdiler. Hatta ekonomik haklar doğrultusunda öğretmen boykotu, teknik elemanlar boykotu gibi demokratik eylemleri gerçekleştirdiler. Ne var ki, 12 Mart faşist rejimi anayasayı geriye doğru değiştirerek kamu personelinin sendika kurma haklarını ellerinden aldı. (...) Ülkemizdeki anti-demokratik güçler bu hakların verilmesine karşıdır. AP Meclis Grup Başkan Vekili **Turgut Toker**, TRT'ye verdiği demeçte bir milyonu aşkın kamu personeline sendika kurma hakkının tanınmasına karşı olduklarını söylemiştir. (...) Bu mücadelemiz demokratik bir hak- tır ve örgütümüz tarafından bu hak ödünsüz olarak sürdürülecektir.”

3. sayfada Av. **Halit Çelenk** imzalı “**Dernek Çalışmalarında Yargı Yolu**” ve “**İstanbul Şubemizle İlgili Son Gelişmeler**” başlıklı yazılar bulunmaktadır.

TÖB-DER İSTANBUL ŞUBESİNDEKİ SON GELİŞMELER HAKKINDA AÇIKLAMA

İstanbul Şubemizle İlgili Son Gelişmeler başlıklı yazıda özetle şu açıklamalar yer almaktadır: “TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu’nun İstanbul Şubesiyle ilgili 20.6.1978 tarih ve 167 nolu kararı ve karara ilişkin açıklaması. 21.6.1978. İstanbul şubemizde 8 aydan beri devam eden sorunlar, şekil değiştirerek sürüyor. Şube binasını işgal, üye dövme, örgütün genel başkanına şube binasında basın toplantısı yaptırmama vb. (...) Şimdi de gerek hukuken gerekse de örgütsel işleyişe göre geçersiz hayali kongre ve yönetimler yaratarak bu bunalımı sürdürmek istiyorlar. (...) Bu tavır ve tutumların kime ne sağladığı bilinmez, ama TÖB-DER’e zarar verdiği, örgütümüzü kamuoyu önünde küçük düşürücü olduğu açıktır. O halde bu bunalımın aşılması zorunludur. Örgütsel gelişme ve çıkarlarımız bunu gerektiriyor. İstanbul şubesi üyelerimizin bunu açacaklarına da inanıyoruz. (...) Merkez Yürütme Kurulumuzun 25 Mayıs 1978 gün ve 161 nolu kararı ile faaliyeti durdurulan İstanbul şubesini yeniden faaliyete geçirmek ve en kısa sürede genel kurulunu toplamak üzere **Ziya Akgün** (Baş-

kan), **Eşref İlhan** (Sekreter), **Sadık Güler** (Sayman), **İbrahim Yurt** (Üye), **İsmail Türemen** (Üye) adlı üyelerimizin; 1630 Sayılı Dernekler yasasının, TÖB-DER ana tüzüğünün ve Medeni Kanunun verdiği yetkiye dayanarak geçici şube yönetimini oluşturmak üzere yetkilendirilmelerine karar verildi. (...)” TÖB-DER MYK’sı, yeni yetki verdiği yönetimden sağlıklı bir genel kurul yapması, üye ödentilerinin ve 13 Mayıs’tan sonra kaydedildiği iddia edilen yeni üyeler konusunda dikkatli davranılmasını istemiştir.

4. sayfada **“FSM Toplantısında Kabul Edilen Sendikal Haklar Evrensel Bildirgesi”** yazısı bulunmaktadır. 5.sayfada ise CHP İzmir Milletvekili ve MEYAK Alt Komisyon Başkanı Süleyman Genç’in TÖB-DER Genel Başkanlığına yazdığı bir yazı ve TÖB-DER’in MEYAK ile ilgili görüşlerinin ve önerilerinin yer aldığı uzun bir yazı var.⁸⁰⁷ TÖB-DER’in önerilerinde; öğretmenlerin MEYAK dışında tutulması ve ayrı bir yardımlaşma kurumu oluşturulması var. Yine aynı sayfada TÖB-DER Genel Başkanı’nın Başbakanlık, İç işleri bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığına yazdığı bir mektuba yer verilmiştir.⁸⁰⁸ 6. ve 7.sayfalarda **“Biz Sorduk Öğretmenler Söyledi”** başlıklı ve fotoğraflı röportajlar bulunmaktadır.⁸⁰⁹ 8 – 9 ve 10.sayfalarda TÖB-DER Genel Saymanlık Raporları yayınlanmıştır.⁸¹⁰

11. sayfada **“Gazioğlu: Murtaza İçen’in Öldürülmesi Faşizme Olan Hincimizi Daha da Çoğaltmıştır”**⁸¹¹ başlıklı açıklaması, **“Kilis’te Üyelerimizin Can Güvenliği Yok”, “Gazioğlu’nun Afyon Şubemize Gönderdiği Telgraf”**⁸¹² ve **“1 Haziran Dünya Çocuk Gününde Mustafa Kemalpaşa Şubemiz 16 Köy Çocuğunu Sünnet Ettirdi”**⁸¹³ haberlerine yer verilmektedir.

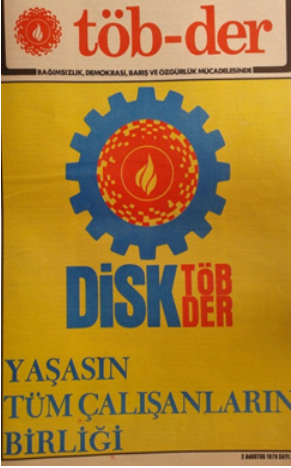

TÖB-DER, DİSK ONUR ÜYELİĞİNE KABUL EDİLİYOR

12. sayfada **“TÖB-DER – DİSK Dayanışması Güçleniyor”**,⁸¹⁴ **“Genel Başkanın Anayasa Mahkemesi Başkanına Geçmiş Olsun Telgrafı”**,⁸¹⁵ **“Fransa Yüksek Öğrenim Ulusal Sendikası’ nın Gazioğlu’na Geçmiş Olsun Mek-**

tabu” “TÖB-DER Genel Merkezinin Genel Kurul Hakkında 6135 Sayılı Genelgesi” bulunmaktadır.

TÖB-DER Gazetesinde yer almamasına rağmen Isparta’da olaylar çıkmış, CHP ve TÖB-DER binaları tahrip edilmiştir.⁸¹⁶

TÖB-DER Gazetesinin **162.** sayısı **2 Ağustos 1978** tarihini taşımaktadır. Kapağında DİSK ambleminin içine yerleştirilmiş TÖB-DER amblemi ve “Yaşasın Tüm Çalışanların Birliği” yazısı bulunmaktadır. 2.sayfadaki “Başyazı”, “TÖB-DER’in DİSK’in Onur Üyeliği Sendikal Haklar Mücadelesinde Yeni Ufuklar Açıyor” şeklinde. Bu yazının bazı bölümlerini özetleyerek buraya aktarmayı faydalı buluyoruz; **DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk 7.7.1978 günü yaptığı basın toplantısında; “DİSK, TÖB-DER’i yasal olarak toplu sözleşme imzalama ve grev yapma yetkisi tanınmayan mesleki ve sendikal işlevi yerine getiren bir örgüt olarak kabul etmektedir. TÖB-DER yasal olarak fili üye oluncaya dek DİSK’in onur üyesi olacaktır. DİSK’in onur üyeliği TÖB-DER’in mücadelesine güç katacak, tüm çalışanların toplu sözleşmeli, grevli sendikalaşma hakkı mücadelesi DİSK çatısı altında daha güçlü bir biçimde sürdürülecektir.”**

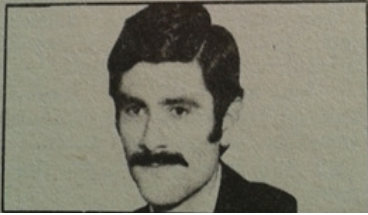
(...) Sermaye sınıfının bu konudaki düşüncelerini sarı sendikacı ve burjuva ajanı, Metal-İş Başkanı AP eski milletvekili **Kaya Özdemir 24.7.1978** günlü **Dünya Gazetesi**’nin 2. sayfasında şöyle dile getiriyordu:

“Kısa adı DİSK olan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu kısa adı TÖB-DER olan öğretmen kuruluşunu DİSK’in onur üyeliğine kabul edivermiş! Oh ne ala memlekette yaşıyoruz. DİSK bir işçi kuruluşu, TÖB-DER ise Anayasa ile sendika kurma hakları bile ellerinden alınmış bir memur kuruluşu. Kamplaşmanın bundan alası olabilir mi? Kanunlarımıza göre bir arada dernek veya sendika kurmaları mümkün olmayan işçilerimizle, memurlarımız el ele! Sevinmek lazım değil mi? O halde işçi-memur ayrımı konusunu neden yıllardır gündemde tuttuk?”

Bir taraftan Atatürk'e yeniden dönüş için büyük bir seferberlik başlatılmalı, anayasamızın yasak saydığı ideolojilerin açıktan at koşturmasının önüne geçilmelidir. DİSK'le iç içe bir TÖB-DER'in varlığı iyice değerlendirilmelidir. (...)"

Açıktır ki, egemen sınıflar ve onların sözcüleri bu dayanışmadan şiddetli paniğe kapılmışlardır. (...) Bu gün dünyada kamu emekçilerine ve eğitim emekçilerine sendikal haklar tanımayan 8 ülkeden biri Türkiye'dir. (...) Eğitim emekçilerinin tek demokratik meslek örgütü TÖB-DER, özellikle son iki yıldan beri sendikal haklar için yoğun çalışmalar yapıyor, yığınsal gösteriler düzenliyor. Bu yolda 30 dolayında miting, yüzden fazla kapalı salon toplantısı, milyonu aşkın bildiri, yüzlerce basın toplantısı ve on binlerce afiş yapıldı. (...) Uğrunda bunca acı çektiğimiz ve onlarca şehit verdiğimiz grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkını kesin olarak elde edeceğiz. Türkiye işçi sınıfıyla aynı çatı altında birleşeceğiz. Demokratik ve özgür bir gelecek için, insanca ve adaletli bir yaşam için sömürüyü ve zulmü yok edeceğiz!"

dırganlar 21.15'te TÖB-DER Şube Lokaline silahlı saldırıda bulunarak Öğretmen Kemal Pehlivan'ı öldürmüşler ve Öğretmen Emel Şenyaz'ı ağır yaralamışlardır. Yaralılar Eskişehir Devlet Hastanesine yatırılmışlardır.

Aynı sayfada "TÖB-DER'in Onur Üyeliği ile ilgili DİSK'in Basın Açıklaması" ve "Gazioğlu'nun TÖB-DER'in Onur Üyeliğinin Kabul Edilmesinden Sonra Abdullah Baştürk'e İlettiği Yazısı" yer almaktadır. 3. sayfada "Genel Başkan Yardımcısı Süleyman Yaşar Yargılandı"⁸¹⁷ haberi bulunmaktadır. 4. sayfada yer alan haber başlıkları da şöyle:

"Gazioğlu'nun Basın Açıklaması",⁸¹⁸

"Eskişehir Üyemiz Kemal Pehlivan Öldürüldü", "Niksar Üyemiz E. Önder Pala Öldürüldü", "Aybastı Üyemiz Cemal Esen Öldürüldü"⁸¹⁹ Seyit Nezir'in Öldürülen Beykoz Şubesi Üyemiz Fahrettin Yılmaz'ın Ardından yazdığı **"Bütün Yarınlarda"** başlıklı şiir, 4. Olağan Kongreye davet edilen **Macaristan Öğretmenler Sendikası** ve **Filistin Öğretmenler Genel Birliği**'nin teşekkür mektupları, **"Van Şube Yönetimi Görevden Alındı"**⁸²⁰

AYBASTI ÜYEMİZ CEMAL ESEN ÖLDÜRÜLDÜ

Örgütümüzü Aybastı şubesine üye, iki yıllık öğretmen Cemal Esen 13.7. 1978 günü sabıkalı bir cani tarafından altı bıçak darbesiyle hunharca katledilmiştir.

5-6-7. ve 8. sayfalar İlkokul Öğretmenleri Sağlık Sosyal Yardım Sandığı (**İLKSAN**) 18. Genel Kurulu'na ayrılmıştır. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu sandık genel kuruluna katılarak bir konuşma yapmıştır.⁸²¹ Gazetedeki yazıya göre İLKSAN seçimlerinde kazanan listenin "sağcı ittifak" olduğu belirtilmiş ve TÖB-DER MYK'sı bu listede yer alan bazı TÖB-DER üyelerini kesin ihraç istemiyle Onur Kurulu'na sevketmeye karar vermiştir.⁸²²

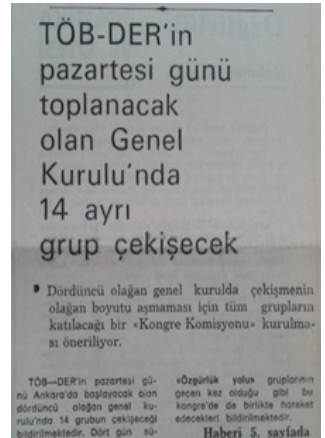
Aynı sayfada "**İstanbul Şubemizle İlgili Yargıtay Kararı**"na yer verilmektedir.⁸²³ 9. ve 10. sayfalarda ilk bölümü geçen sayıda yayınlanan "**FSM Toplantısında Kabul Edilen Sendikal Haklar Bildirgesi**", 11. sayfada Emekli Sandığı ile ilgili bir yazı, 12. sayfada ise 1979 Çocuk Yılı⁸²⁴ nedeniyle yayınlanan "**Çocuk Hakları Beyannamesi**" bulunmaktadır.

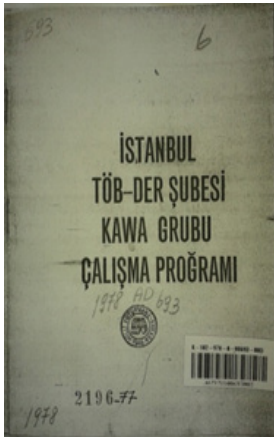
TÖB-DER 4. OLAĞAN GENEL KURULU YAPILIYOR

Bu arada TÖB-DER'in 4. Olağan Genel Kurulu yapılmıştır. TÖB-DER'in Genel Kurul sürecinde neler yaşadığını sağlıklı bir şekilde değerlendirmemiz gerekiyor. Bu yüzden birbirini suçlayan ve iki ayrı kongre düzenleyen yönetime aday grupların durumlarını günlük gazetelerden de yararlanarak aktarmayı uygun gördük.

Bilindiği gibi TÖB-DER Genel Merkez yönetimi ile başta İstanbul olmak üzere bazı şubeler arasında anlaşmazlıklar yaşanmış, İstanbul ve Adana şube yönetimleri Genel Merkez Onur Kurulu tarafından görevden alınmış, bazı yöneticiler ihraç edilmişlerdi.

Kongre öncesinde TÖB-DER Genel Merkez yönetiminde TSİP yanlısı **Demokratik Merkezîyetçiler** ile Kemal Burkay liderliğindeki **Özgürlük Yolu** (PSK yanlısı) ittifakı bulunmaktaydı. Bu yönetime Devrimci Yol yanlısı **Devrimci Öğretmen**, TKP yanlısı **Birlik ve Dayanışma**, TİP yanlısı **Demokrasi İçin Birlik**, Kurtuluş (Sosyalist Dergi) yanlısı **Devrimci Demokratik Birlik**, DDKD (Devrimci Demokratik Kültür Derneği ve PPKK) yanlısı **Devrimci Demokratik Öğretmenler**, Halkın Kurtuluşu yanlısı **Yurtsever Devrimci Öğretmen**, CHP yanlısı **Halkçı Eği-**

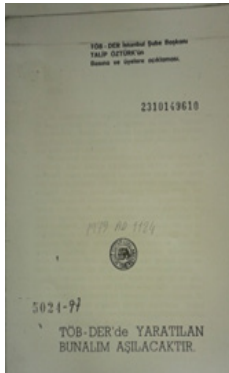
Halkçı Eğitimciler ve Devrimci Demokrat Öğretmen gruplarının adayı idi. **Bahattin Acar**; Genel Merkez yönetiminin (Demokratik Merkeziyetçiler-Özgürlük Yolu) adayı iken, **Ali Başpınar**; Devrimci Öğretmen grubunun adaydır. Seçimlerde **Süleyman Üstün 280 oy, Bahattin Acar 200 oy, Ali Başpınar 181 oy** alırken **35 delege çekimser** oy kullanmış, **42 delege ise oylamaya katılmamıştır**. Böylece dörtlü ittifakın adayı Süleyman Üstün divan başkanlığını kazanmıştır. Üstün'ün divan başkanlığını kazanması üzerine divan seçimlerine ayrı ayrı listelerle giren gruplar arasında ittifak görüşmelerinin başlamasına neden olacaktır.

Ancak kongrenin yapıldığı Ankara DSİ Salonunun dışı oldukça gergindir. Bu gerginliği **Uğur Mumcu** Cumhuriyet Gazetesindeki **“Gözlem”** köşesinde şöyle anlatır: *“Kaldırımlarda kol kola girmişler:*

GAZETECİ UĞUR MUMCU TÖB-DER KONGRESİ İÇİN NELER YAZDI?

“Aralarından kimseyi geçirmiyorlar. Baktım: yüzleri asık, gözleri öfke dolu. Arkalarında bir başka sıra daha var. Onlar da öyle. Sordum; ilk sıra DEV-GENÇ tarafından tutulmuş. Giriş kapısı önünde toplum polisleri dolaşıyor. Onların arkasında halkaları insandan oluşan bir zincir daha var. Onlar da İGD’li. Yani İlerici Gençler Derneği’nden. Ağaç diplerinde ve duvar üstlerinde küme küme insanlar var. Bunlar öğretmen ya da öğrenci. Birbirlerine öfkeyle bakıyorlar. (...) Kapıda bekleyen insanların yüzlerine bakarsanız bir kavganın bir kapışmanın hemen kopmak üzere olduğunu anlarsınız. (...) Bir “fraksiyon bağnazlığı” ki, sormayın gitsin. Kaşlar çatılmış, sinirler gergin. Hani “faşizme karşı omuz omuza” olunuyordu?

(...) Bir süre sonra haberi de aldık: Dev-Genç ile İGD çatışmış. (...) Faşizme geçit yok. Böyle mi? Kongrelerde bile bir birine geçit vermeyen insanlar, nasıl olacak da “faşizme karşı birleşik cephe” oluşturacaklar? (...) Bir yanda kanlı faşist çeteler her gün yeni cinayetler işler, öte yanda ilerici kuruluşlarımız anlamsız, kısır çatışmalarla zaman öldürürler. (...) Sanki 12 Mart gibi kanlı bir süreç yaşanmadı. (...)”⁸²⁶

Bu anlatımlardan sonra TÖB-DER Gazetesinin bu gelişmelerle ilgili yazdıklarına bakmamız lazım geldiğini düşünüyoruz.

15 Eylül 1978 tarihli Gazetenin sayısı **164**'tür. Gazetenin kapağında **“Örgütsel Birliğimizi Korumak İçin İleri...”** yazısı okunmaktadır.

2. sayfada **“TÖB-DER’i Burjuvaziye Teslim Etmeyeceğiz”** Başyazısı yer almıştır. TÖB-DER’in 4. Olağan Genel Kurulunda yaşanan gelişmelerin anlatıldığı bu yazının bazı bölümlerini belge niteliğinde olduğu veya ileride yapılacak araştırma ve değerlendirmelere kaynak oluşturacağı düşüncesiyle buraya aktarmayı yararlı buluyoruz:

“TÖB-DER’İ BURJUVAZİYE TESLİM ETMEYECEĞİZ”

“21-24 Ağustos 1978 tarihleri arasında yapılan 4. Olağan Genel Kurulu kamuoyunda beklenenden daha fazla etki uyandırdı. (...) Kongremizi bu denli önemli ve tarihsel kılan gelişmeler neydi? Egemen sınıfların resmi ve sivil güçleriyle ve sözde “solcu” yandaşlarıyla hala TÖB-DER’e saldırması nereden kaynaklanıyordu?

4.Olağan Genel Kurulu’na doğru genel çizgileriyle iki hat oluşmuştu: Bir tarafta her türlü olanağı ve yöntemi kullanarak TÖB-DER’i TÖB-DER olmaktan çıkarıp, onu sınıflar mücadelesinin dışında tutmaya çalışan, geniş öğretmen kitlesinin düşünce ve eylemini baskı altında tutmaya çalışan egemen sınıflar hattı, bir yanda örgütlerine sahip çıkan TÖB-DER’i emekçi halkın mücadelesinin bir parçası haline getirmek isteyen yüz binlerce eğitim emekçisi... (...) Egemen güçler TÖB-DER’in kapatılması gereken bir örgüt olduğunu kanıtlamak için her türlü yolu denemişlerdir. (...) Burjuvaziye göre “hizaya sokulması” gereken örgütlerin başında TÖB-DER geliyordu. Egemen sınıfların TÖB-DER’i istemedikleri, onun varlığına tahammül göstermedikleri bilinen bir gerçektir. Bir başka gerçek ise, TÖB-DER’i yıkamayacaklarını bilmiş olmalarıdır. Burjuvazi bu nedenle TÖB-DER’i güdümlü bir örgüt haline, örneğin Millî Eğitim Bakanlığı’nın

Izmir Yürüyüşünden Bir Görünüş

Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu haline getirmek istemektedir. 4. Kongremizde bazı milletvekillerinin bu amaçla nasıl çırpındıklarını bütün delegeler ibretle seyretmişlerdir. TÖB-DER'i siyasi kariyerleri ve gelecekleri için bir araç olarak kullanmak isteyenleri eğitim emekçileri unutmayacaklardır. (...)

4. Olağan Kongremiz faşist güçlerin emekçi halkımızı yok etme

ve yıldırma savaşına girdiği buna karşı emekçi halkın, onun devrimci ve ilerici unsurlarının meşru ve onurlu bir yaşama mücadelesi sürdürdüğü devrimci-demokrat öğretmen hareketinin dağıtılması ve burjuvazinin kontrolü altına alınması tehdidinin yaşandığı bir dönemde çalışmalarına başladı. (...) FİSE Genel sekreteri Kongremize katılmış, çalışmaları sonuna kadar izleyerek yeni yöneticileri kutlamıştır. 4. Olağan kongremizin başlamasıyla birlikte gerici ve faşist çevreler TÖB-DER aleyhine çirkin bir kampanya başlattılar.⁸²⁷ TÖB-DER'i sol içi iktidar mücadelesinin bir aracı yapmak isteyenler, bu amaçla örgütsel bağımsızlığımızı hiçe sayanlar (İGD'nin kongrenin birinci günü salonu kuşatması, hayali genel başkanın BANK-SEN'de oturup TÖB-DER'i yönetmeye kalkışması vb) egemen sınıflara bu konuda bol bol malzeme hazırladılar. (...) Kongrede herkesin birbirine sorduğu soru şuydu: Kongrede örgüt yıkıcıları mı kazanacak, öğretmenler mi? Evet, 4. Olağan kongreyi öğretmenler kazanmıştır. (...) TÖB-DER'i ele geçirmek isteyen sorumsuz bir grubun (-ki bu grubun yöneticilerinin bir kısmı örgüt suçu işledikleri için TÖB-DER'den onur kurulu kararıyla ihraç edilmişlerdir-) örgütümüze yapmak istediği tahribata karşı her zamankinden daha uyanık olmak zorundayız. (...) Şimdi yapılması gereken gerici, faşist güçlerin TÖB-DER'i dağıtma, örgütlülüğümüzü parçalamaya girişimlerine karşı en geniş öğretmen kitlesini tek bir yürek yapmaktır.

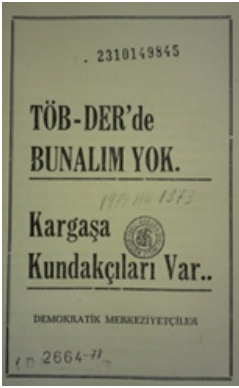

FİSE GENEL SEKRETERİ DANIEL ROTHEAU GENEL KURULUMUZDA...

(...) TÖB-DER’i burjuvaziye teslim etmeyeceğiz. Yaşasın öğretmenlerin emperyalizme, faşizme, şovenizme karşı devrimci- demokratik birliği. Yaşasın grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelemiz. Yaşasın eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesi. Yaşasın TÖB-DER.”

Gazetenin 3. sayfasında “TÖB-DER Hukuk Bürosunun Açıklaması”⁸²⁸ ve “4. Olağan Kongremiz ve Cumhuriyet Gazetesinin Tavrı”⁸²⁹ başlıklı yazılara yer verilmiştir.

4. OLAĞAN KONGREDE YAŞANANLAR

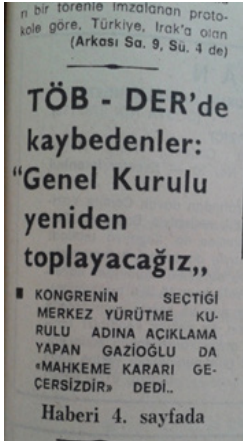

TÖB-DER Gazetesinin 4 ve 5. sayfalarında “TÖB-DER 4. Olağan Genel Kurulu ve Gelişmeler” başlığıyla kongrede yaşananlar anlatılmıştır. Bu yazıdan öğrendiğimize göre Kongreyi geçici bir divan açmıştır. Birlik dayanışma grubu bir önerge vererek konuk konuşmacıların divan seçimlerinden sonra yapılmasını istemişlerdir. Bu önerge kabul edilmiş ve Süleyman Üstün divan başkanlığına seçilmiştir. Divanın oluşmasından sonra TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu açış konuşması yapmıştır. Daha sonra DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar konuşmuş DİSK ve TÖB-DER’in işbirliğinin önemine vurgu yaparak TÖB-DER’in DİSK’e Onur Üyeliğinin ger-

çekleşmekte olduğunu söylemiştir. Ardından kürsüye gelen FİSE Genel Sekreteri Daniel Retureau, TÖB-DER FİSE ilişkileri ve bunun uluslar arası öğretmen dayanışması açısından önemini anlatmıştır. Kongreye katılan Arap Öğretmenler Federasyonu (FAT) Genel Sekreteri ve KTÖS temsilcileri birer konuşma yapmışlardır.

TÖB-DER Gazetesi bundan sonra yaşananları şöyle anlatmaktadır: “(...) Divan Başkanı Süleyman Üstün, oturumu saat 17’de bitireceğini ilan ettikten kısa bir süre sonra dışarıdaki İGD’liler kavga çıkardılar. (...) Delegeler son derece soğukkanlı davranarak oturumun devam etmesini ve delegelerin dışarıya bırakılmaması gerektiğini söylemelerine rağmen S. Üstün kararını değiştirmede. (...) Divan

Lehte, aleyhte konuşmalardan sonra S. Üstün Hukuk Bürosu adına konuşan Avukat Halit Çelenk'in görüşlerini kabul etti. Güvensizlik önergesini oylatmak üzere Divan Başkan Vekili Adil Ülgen'i görevlendirdi. Yapılan oylama sonucunda **349 GÜVENSİZLİK, 277 GÜVEN ve 39 ÇEKİMSER** oy kullanıldı. Böylece Süleyman Üstün Divanı düştü.

Fakat Divan Başkan Yardımcısı Adil Ülgen, oylama sonuçlarını açıkladıktan sonra **"Divanın düşmesi için 4. Genel Kurul delegelerinin salt çoğunluğu olan 368 oya ulaşılmadığından divan düşmemiştir. Yarın saat 09'da S. Üstün divanı yönetecektir"** dedi ve oturumu

kapattığını ilan etti.

Süleyman Üstün seçilirken salt çoğunluk gerekmiyor da, düşürülürken salt çoğunluk gerekiyor! Tam bir "ilerleme" mantığı!..

Bu açıklama üzerine Genel Kurul kısa bir süre sertleşti ve tansiyon yükseldi. Bu kargaşadan istifade eden Süleyman Üstün divanı, kongre tutanaklarını da çalarak salondan kaçtı.

Bu durum üzerine, Genel Yönetim, duruma el koydu ve Hukuk Bürosundan konu hakkında görüşünü istedi. Hukuk Bürosu **"oylama yasaldir ve Divan düşmüştür"** dedi. Bunun üzerine yeni divan seçimine geçildi.

Güvensizlik önergesi veren gruplar, Divan Başkanlığına Ali Başpınar'ın başkanlığında yeni bir heyet önerdiler. Ali Başpınar listesi, **414 kabul ve 33 çekimserle** Divan Başkanlığına seçildi. Yeni Divan kongreyi kaldığı yerden sürdürdü. 3.günün çalışmaları saat 20.00 sularında bitti.

Genel Kurulun son günü saat 08'de başladı. Gündem maddeleri sırasıyla uygulandı. Saat 20.00 sularında seçimlere geçildi. Seçimlere 397 (üç yüz doksan yedi) delege ve üç liste katıldı. Oylama sonucunda **Demokratik Merkeziyetçiler, Devrimci Öğretmen, Özgürlük Yolu ve Devrimci Demokratik Birlik** gruplarının desteklediği **Gültekin Gazioğlu** başkanlığındaki ortak liste **339** oy, **Devrimci Demokrat Öğretmen** grubunun listesi **24** oy, **Yurtsever Öğretmen** grubunun listesi **5** oy aldı ve **29** oy da boş çıktı.

Kurulu sonunda seçilen yeni yönetim organları 26 Ağustos 1978 günü ortak olarak toplanarak görev bölüşümü yapmıştır. Buna göre Merkez Yürütme Kurulu'na seçilen üyeler şu görevleri yapacaklardır:⁸³¹

Gültekin GAZİOĞLU; Genel Başkan, **A.Rıza AYDIN**; Genel Başkan Yardımcısı, **Ayhan KUTLAY**; Genel Başkan Yardımcısı, **İsmet YALÇINKAYA**; Genel Başkan Yardımcısı, **Kemal UZUN**; Genel Sekreter, **İbrahim SEVİMLİ**; Genel Sekreter Yardımcısı, **Ömer ARSLAN**; Genel Sekreter Yardımcısı, **Bayram AYAZ**; Genel Sekreter Yardımcısı, **Öner YAĞCI**; Genel Sekreter Yardımcısı, **Abdullah GÜLBUDAK**; Genel Sayman, **Tekin ÜSTÜN**; Genel Sayman Yardımcısı.⁸³²

(...) Güvensizlik önergesiyle düşürülen Divan başkanı Kongrenin tamamlanması, delegelerin bölgelerine dönmelerini beklemiş, bu gün (27 Ağustos) basından öğrendiğimize göre bir sahte kongre toplama çabalarına girişmiştir. (...) Bu tutum sadece Genel Kurula saygısızlık değil, aynı zamanda TÖB-DER'e ve demokratik öğretmen hareketine bir saldırdır. (...)”

5. sayfada **“1 Eylül Dünya Barış Günü”** başlıklı fotoğraflı bir yazı bulunuyor.⁸³³

İKİ TÖB-DER GENEL MERKEZİ ORTAYA ÇIKINCA DİSK YÖNETİMİ HANGİSİNİ TANIDI?

6. sayfada **“DİSK Yürütme Kurulu Yönetimimizi Destekliyor”** başlıklı fotoğraflı bir haber ve DİSK genel Sekreteri Fehmi Işıklar'ın Genel Başkan Gazioğlu'na gönderdiği mektuba yer verilmiştir. 8.sayfada (derginin sayfa numaralamasında 7.sayfa atlanmıştır. Aslında bu sayfa 7.sayfa olmalıydı. İ.A)

TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu'nun örgütteki son gelişmelerle ilgili olarak kamuoyuna ve örgüte yaptığı açıklamalar yer almaktadır. “Daha önce üyelikten ihraç edilen ve 4. Genel Kurulumuz tarafından da ihracı onaylanan Talip Öztürk adlı kişi “TÖB-DER Genel Başkanı” sıfatı ile Genel Sekreter Yardımcısı Ömer Arslan'a 8 Ağustos 1978 tarihli bir

ihhtarnameyi noter kanalıyla göndermiştir. Adı geçen kişi, “ihhtarname”de TÖB-DER Genel Başkanı olduğunu iddia ederek, yönetimi ve Genel Merkezi kendisine teslim etmemizi istemektedir. Aslında çekilen ihhtarname-nin hiçbir hukuksal dayanağı bulunmamaktadır. (...)” denilerek yaşanan süreç anlatılmaktadır.

(...) Birlik-Dayanışmacılar Genel Kurulun birinci günü yapılan divan se-çimlerinin dışında tüm oylamaları kaybetmişlerdir. Genel Kurulun irade-si ortaya çıkınca ayrılıkçıların aylar önce saptadıkları strateji yürürlüğe konuldu. **(TÖB-DER’i olabildiğince içinden tahrip etmek, kamuoyunda yıpratmak, sonra da UDC (Ulusal Demokratik Cephe)’ci bir çizgi derneğı kurmak)**⁸³⁴ yönetimi kaybettikleri DİSK sendikalarında nasıl çizgi sendika-ları kuruyorlarsa, TÖB-DER’de de aynı stratejiyi uygulamak üzere bölücü-lüğü sürdürmek. Bu planı fark eden ittifak gruplarının **(Halkçı Eğitimciler, Demokrasi İçin Birlik, Devrimci Demokratik Öğretmen)** kendilerini terk etmelerine, yalnız bırakmalarına karşı ayrılıkçı davranışlarını sürdürü-yorlar.⁸³⁵ TÖB-DER’i kendilerinin temsil ettiğini ileri sürüyorlar. Örgüt tü-züğünü ve ilkelerini çığnediğinden Onur Kurulunca TÖB-DER üyeliğinden çıkartılan 4. Olağan Genel Kurula yaptığı başvuruda reddedilen ve halen TÖB-DER üyesi bile olmayan Talip Öztürk, TÖB-DER Genel Başkanı sıfatını kendi kendine vererek basına demeçler vermektedir.

Örgütümüzü çift başlı göstermeyi eski İstanbul şube başkanı iken başla-tan Talip Öztürk’ün örgütümüzle uzak yakın bir ilişiğı olmadığı ortadadır. (...) Genel Kurulumuza katılan ve gelişmeleri yakından izleyen başta FİSE genel Sekreteri ve DİSK yetkilileri olmak üzere tüm kardeş demokratik kitle örgütleri temsilcileri, yeni seçilen yönetim organlarımızı ve dayanış-ma dileklerini iletmışlerdir. (...)”

Gazetenin diğler sayfalarında kongreye gönderilen mesajlar, **FAT** ve **FİSE** temsilcilerinin konuşmaları yer almaktadır.

TÖB-DER Gazetesinin **165.** sayısı **7.10.1978** tarihinde çıkmıştır. Gazetenin 1.sayfasında bazı değışiklikler göze çarpmaktadır. İlk göze çarpan kapak-taki TÖB-DER logosunun yanında **“Emperyalizme, Faşizme, Şovenizme Karşı”** yazısıdır. İkinci değışiklik ise töb-der yazısının altında daha öncele-ri var olan **“Bağımsızlık, Demokrasi, Barış ve Özgürlük Mücadelesinde”**

DIYETALİZME
TAVSİYE
SÖZÜMLERİ
KILAVUZU

 töb-der
TÜRKİYE DOKTOR KATILIMLI DERMATOLOG VE DERMATOKİMYA UZMANLARI DERNEĞİ

■ 7 TÖB-DER üyesi daha katledildi..

■ FAŞİZM DOKTUGU KANDA
BOGULCAZMI!

■ 35 eğitim enstitü enstitüsünün
yöneticisi öğretmen ve öğrenci
temsilcileri TÖB-DER'de bir
toplantı düzenledi

■ EĞİTİM ENSTİTÜLERİNDE
CANUDEVİMİ SAGLANMALI
TÖB-DER'LI ÖĞRETMEN KİTAPINA
SON VERİLMELİDİR

■ TÖB-DER'İ İN SORUNLARINI
«MAHKEMELER» «KAYYUMLAR»
DEĞİL TÖB-DER'LİLER ÇÖZECEKTİR

A. YILMAZ - HAYRİYE ÇAKIR - MUSTAFA

2. sayfadaki başyazıda **“TÖB-DER İki Başlıdır Demek Öğretmenler Örgütsüz ve Savunmasız Bırakılsın Demektir”** yazısı yayınlanmıştır. Bu yazı Talip Öztürk’ün düzenlediği basın toplantısındaki konuşmasının bir bölümünün Tercüman Gazetesi’nde yayınlanan biçimiyle aktarılmasıyla başlıyor:

“TÖB-DER’de İŞGAL SÜRÜYOR. Genel Başkanlardan Öztürk, banka ve resmi makamların Gaziioğlu yönetimini tanımadığını öne sürdü. İki başlı yönetim haline gelen TÖB-DER’in Genel Başkanlarından Talip Öztürk, dün düzenlediği basın toplantısında....”⁸³⁶

300 Kurus 28 Ağustos 1982 Pazartesi

Dersanesi
Yayınları
Madeni Eğitim Yolu Dersanesi
Curağaz Çarş. Kat: 43-45 Başkent
Ankara'da bulabilirsiniz

TÖB-DER Genel Başkanı
Gazioglu bugün
yapılacak toplantıyı
«sahte kongre» olarak
niteli ve CHP Genel
Sekreter Yardımcısı
Birgit'i eleştirdi.

CHP eğilimli «Halkçı
Eğitimciler» den önce
TİP eğilimli «Demokrasi
İçin Birlik» grubuyla
birlikte bugünkü
Kongreye karşı çıktı,
daha sonra «Birlik
Dayanışma» ile anlaşıp
katılma kararı aldı.

**TÖB-DER'den
“Birlik
Dayanışma,
ile «Halkçı
Eğitimciler»
ayrı kongre
yapıyor**

Haber 5. sayfa

den birinin **“TÖB-DER’in bu güne kadar kapatılmayışı”** olduğunu söylüyor. Azıllı faşist katil Muharrem Semsek, Hergün Gazetesinde “Hükümetin TÖB-DER’le Ülkü-Bir’i aynı kefeye koymasının ne kadar yanlış olduğunu TÖB-DER’in 4. Kongresinin ispat ettiğini” ileri sürerek “TÖB-DER’in en kısa zamanda kapatılmasını” istiyor. (...) TÖB-DER ilköğretim haftası nedeniyle demokratik kuruluşların da katıldığı⁸³⁷ bir panel düzenlerken, bu paneli polisin yardımıyla engellemek isteyenler **(ki bunu başaramamışlardır)** panele katılmaması için Cumhuriyet gazetesi’ne ilan verenler kimlerden yanadırlar? Tercüman Gazetesine göğsünü gere gere, **“utkan”** bir komutan edasıyla demeç veren ve TÖB-DER’in paralarını bloke ettirmekle, telefonlarını kestirmekle övünen Bay Talip Öztürk kime hizmet etmektedir? Şu sözleri hangi namuslu insan, hangi ilerici kişi söyleyebilir?

“TÖB-DER’de işgal sürüyor. Gazioğlu ve yandaşlarının resmi kurumlar karşısındaki durumlarını ihtarnamelerle bildirdik. TÖB-DER adına hesabı olan bankalara çekilen ihtarnameler sonucu Ziraat bankası ve İş Bankası ödemeyi durdurdu. Telefon başmüdürlüğüne başvurumuz üzerine TÖB-DER’e ait iki telefon konuşmaya kapandı” (Tercüman Gazetesi; 24 Eylül 1978, Talip Öztürk’ün demeci) (...) Türkiye’de TÖB-DER’in telefonlarını kestirmek, paralarını bloke ettirmek şerefini (!) bir kendisi, bir de MC’nin Ankara Valisi Durmuş Yalçın’a nasip olmuştur. (...) 4. Olağan Kongre sırasında örgüt yıkıcılarına her türlü desteği gösteren **“Demokrasi İçin Birlik”** grubunun son günlerde yayınladığı bir broşür ibret belgeleriyle doludur. (...) Bu broşürün 22.sayfasında şöyle deniliyor: “İkinci günün akşamı özellikle Birlik-Dayanışma tarafından yayılan bir düşünce var: **“Seçimler kaybedilmiştir. Divan kongreyi ertelerse yeni toplantıya kadar Genel Merkezi Divan yönetecektir”** Bu DİB grubunun Divandaki temsilcisinin marifetiyle divan tutanaklarını tahrifata uğratması sonucu mahkemenin ihtiyat-ı tedbir kararını alması sonucunu doğurmuştur. Bu durum nasıl örgüt yıkıcılarına hizmet etmişse, aynı grubun “TÖB-DER’in kayyuma devredilmesi” yolundaki önerileri ve mahkemeye bu konuda dava açmaları da son tahlilde bozgunculara yaramaktadır. (...) Bilelim ki; “TÖB-DER iki başlıdır” demek, “iki taraf da yasal ve meşru değildir” demek bozguncuları şirin göstermek demektir. Öğretmenler örgütsüz ve savunmasız kalsın demektir.(...)”⁸³⁸

Aynı sayfada “Çok Önemli ve İvedidir” kodlu bir “Genelge” göze çarp-
maktadır. Genelgede 4. Kongrede yapılan Tüzük değişikliği ve üye öden-
tilerinin 25 liraya çıktığı örgüte duyurulmaktadır.

3 .sayfada “İlköğretim Haftası Paneli” başlıklı yazı, 4. sayfada da bu pa-
nelde TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu’nun yaptığı konuşma
yer almaktadır. Gazioğlu bu panelde ilköğretimin sorunlarını anlatmış,
ana dilinde eğitimle ilgili şu görüşleri dile getirmiştir: **“Öteden beri Tür-
kiye’de eğitim ırkçı, şoven ve asimilasyoncu bir karakterdedir. Ana dili
Türkçe olmayanlardan, küçük bir azınlığın dışında, kimseye ana dili ile
eğitim öğretim olanağı tanınmamıştır. Oysa Türkiye’de emperyalist
amaçlarla emperyalist ülkelerin dillerinde eğitim öğretim yapan pek
çok okul bulunmaktadır. (...)”**

5.sayfada “Konya Bölge Toplantısının Öğrettikleri”⁸³⁹ ve “Bir Bölücülük
Örneği Daha”⁸⁴⁰ yazıları göze çarpmaktadır. 6 ve 7. Sayfalarda “TÖB-
DER’in 4. Beş Yıllık Kalkınma Planına İlişkin Görüşleri” başlıklı yazı bu-
lunmaktadır. Bu yazının **“Mevcut Eğitim Sisteminin Temel Özellikleri”**
başlıklı kısmını özetleyerek aktarmayı uygun buluyoruz:

TÖB-DER'E GÖRE MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

*“ (...) Sistemin bütünlüğü açısından laik eğitim anlayışının benimsenme-
sine rağmen bu laik eğitim anlayışı, teokratik kurumlarla iç içe girmiş
bir biçimde temellendirilmiştir. Laik devlet anlayışının prensip olarak be-
nimsenmiş olmasına rağmen özellikle 1950’lerden sonra teokratik eğitim
kurumları resmileşmiş ve yasallaşmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde
yasaklanmış olan dinsel ideolojiler ve kurumlar 1950’lerde İmam Hatip
okulları, Kur’an Kusları, Yüksek İslam Enstitüleri gibi adlarla resmileşip
yasallaşmışlardır. Eğitim alanındaki milli öğeler dinsel ve emperyalist
kültür öğeleri tarafından tasfiye edilmiştir. Laik-hümanist dünya görüşü
ile teokratik eğitimin içiçeliği eğitimin içeriğine de yansımaktadır. Bunun
doğal sonucu olarak öğrencilere farklı derslerde birbiriyle çelişen bilgi-
ler öğretilmektedir. Öyle ki; öğrenci dersin birinde Adem ile Havva’nın
çocukları olarak teneffüse çıkarken başka bir derste evrim teorisi oku-
maktadır.. Dersin birinde dünyanın tanrısal güç tarafından yaratıldığını
öğrenirken başka bir derste dünyanın jeolojik devirler geçirerek bu günkü
duruma geldiği anlatılmaktadır. Kısacası laik hümanist dünya görüşüyle*

teokratik dünya görüşünün bir sistem içerisinde kaynaştırılmasıyla ortaya çıkan eğitim tablosu çelişkili bir bilgi yığını olmaktadır. (...)

8. sayfada “**Şili Emekçileri Faşizmi Yenecek**”,⁸⁴¹ “**Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Adına Esat Varoğlu’nun 4. Olağan Kongrede Yaptığı Konuşma**”,⁸⁴² “**Kıbrıs Rum Öğretmenler Örgütünün Mesajı**”,⁸⁴³ “**Zafer Emekçi İran Halklarının Olacaktır**” yazılarına yer verilmektedir. 9. sayfada “**Camp David Zirvesi Filistin Halkının Mücadelesini Durduramayacaktır**”, “**Duisburg İşçi Yardımlaşma Derneği’nin 4. Olağanüstü Genel Kurulu İle İlgili Basın Bildirisi**”,⁸⁴⁴ “**Anıları Mücadelemize Örnek Olsun**”⁸⁴⁵ 10. sayfada “**Eğitim Enstitülerinin Sorunlarıyla İlgili Toplantı Yapıldı**”,⁸⁴⁶ “**Somoza Değil, Nikaragua Halkı Kazanacaktır**” yazıları ile “**TÖB-DER (Tüm Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği) Tüzüğü**” yayınlanmıştır.

TÖB-DER TÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİ DEĞİŞTİRİLİYOR

*TÖB-DER Tüzüğü’nün 3. maddesine ek yapılması önerilmiştir. Tüzüğü’nün 3.maddesindeki “**derneğin amacı**” şu şekildedir: “Atatürk devrimleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Anayasamızın milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti kapsamı içinde üyelerinin tüm ekonomik, demokratik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır”*

Geçici Madde-I: “Merkez Yürütme Kurulunun başvurması üzerine Bakanlar Kurulunca izin verildiği takdirde tüzüğü’nün 1.maddesindeki derneğin adı **TÜRKİYE EĞİTİM ÖĞRETİM EMEKÇİLERİ BİRLEŞME ve DAYANIŞMA DERNEĞİ** (TÖB-DER) olarak değiştirilecektir.”⁸⁴⁷

TÖB-DER’in 4. Olağan Kongresi sırasında ve sonrasında yaşananlar TÖB-DER’i sarsacak, örgüt bölünme aşamasına gelecektir. Bu sıkıntılar yüzünden TÖB-DER Gazetesi 15 günlük periyotlarla çıkamayıp neredeyse aylık periyotlarla çıkmaya başlayacaktır. Bu arada kendini örgütün Genel Başkanı olduğunu iddia eden Talip Öztürk ve ekibi de TÖB-DER adıyla gazete çıkarmaya başlayacaktır.

TÖB-DER; “SINIRLI DEMOKRATİK HAKLARIMIZ GASP EDİLEMEZ

30 Kasım 1978 tarihinde çıkan TÖB-DER Gaze-tesi **166.** sayıdır. Kapağında **“Sınırlı Demokratik Haklarımız Gasp Edilemez”** fotoğraflı olarak yer almaktadır. Bu yazıda özetle dile getirilen görüş-ler de şöyledir:

“Egemen sınıfların 4. Olağan Kongreden sonra TÖB-DER’de yarattıkları “iki başlık” durumu gi-derek ortadan kalkmaktadır. TÖB-DER’i tasfiye planlarının gönülü uygulayıcıları olan bazı kişiler giderek yalnızlaşmakta ve yeni çıkış yolları ara-maktadırlar. 21 Ekim’de yapılan şube başkanları toplantısı bozguncuların kimliklerini açıkça sergi-lemiştir. (...) Her kim ki, “iki tarafı da tanımıyoruz” gibi sözler ediyorsa bilmelidir ki, bu tavırlar, ege-men sınıfların TÖB-DER’i tasfiye planına hizmet eden birer araç olmaktan öte gidemez. (...) Bahçelievler katliamının sanıkları POL-DER’li polisler midir ki, POL-DER kapatılmak istenmektedir? Okullarda, öğrencilerin can güvenliğini ve öğrenim özgürlüğünü ellerinden alan, onlara bomba atıp

kurşun sıkan TÖB-DER’li öğretmenler midir ki, TÖB-DER kapatılmak istenmektedir. Dev-let dairelerini işkence odası olarak kullanan-lar TÖM-DER’li memurlar mıdır ki, TÖM-DER kapatılmak istenmektedir?

Hayır, Türkiye’de olup bitenlerin sorumluları bu örgütler değildir. Bedrettin Cömert’lerin, Doğan Öz’lerin, Orhan Yavuz’ların ve nice yiğit devrimcinin katili bu örgütlerin üyeleri değildir.⁸⁴⁸ Bu gün ülkemizde sağ sol çatış-ması değil faşist saldırılar vardır. Dağıtılması gereken odaklar faşist yuvalardır.

2. sayfadaki **“Başyazı”**nın başlığı **“Mücade-leyi Yükseltmek İçin Görev Başına”**dır. Ya-zıda özetle şu görüşler yer almaktadır: “24

Kasım 1978 günü **Birlik-Dayanışma** grubunun açtığı dava sonuçlandı.⁸⁴⁹ (...) İstenilen tedbir kararı kaldırılmış ve **TÖB-DER’de yasal yönetimin Gültekin Gazioğlu başkanlığındaki yönetim olduğu kararı verilmiştir.** (...) Aynı gün, **Demokrasi İçin Birlik** grubunun açtığı ve TÖB-DER’e tedbir konulması, TÖB-DER’in kayyuma devredilmesi davasında da **tedbir** ve **kayyum** istekleri reddedilmiş, TÖB-DER’de yasal yönetimin olduğu belirtilmiştir. Bilindiği gibi daha önce de **Halkçı Eğitimciler** grubunun açtığı, aynı istemli davada da **tedbir** ve **kayyum** istekleri reddedilmişti.

Böylelikle mahkemeleri aracı kullanarak TÖB-DER’i parçalamak isteyenlerin hevesleri kursaklarında kalmış olmalıdır. 4. Olağan Genel Kurulumuzda örgüt tabanından destek bulamayanların, çeşitli yöntemlerle örgütü ele geçirme planları boşa çıkarılmış olmaktadır. (...) TÖB-DER Emperyalizme, Faşizme ve Şovenizme Karşı Mücadelesinde Daha Kararlıdır... TÖB-DER’i Daha Güçlü, Daha Örgütlü, Daha Mücadeleci Kılmak İçin İleri!...”

Aynı sayfada yer alan “**TÖB-DER MYK’nın Kamuoyu Açıklaması**” başlıklı yazıda ve “**Başyazı**”da anlatılanlar yinelenmektedir.

32 DEMOKRATİK ÖRGÜTÜN BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT’E GÖNDERDİĞİ MEKTUP

3. sayfada “**Anti-Demokratik Yasa Tasarılarına Karşı Direniş Örgütleniyor**” başlıklı yazı çıkarılmak istenen “Polis Görev Yetki Yasası, 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası, 1630 sayılı Dernekler Yasası ve 171 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası”nda yapılması düşünülen değişikliklerle ilgili olarak 32 Demokratik örgütün⁸⁵⁰ yaptığı toplantı ve bu toplantı sonunda kaleme alıp Başbakan Bülent Ecevit’e gönderdikleri mektubun metni yer almaktadır. Tarihsel bir belge olduğundan mektubun bir bölümünü buraya aktarmayı uygun bulduk:

“Sayın Bülent Ecevit/ Başbakan,

Bu gün Ankara’da DİSK’in çağrısı üzerine Demokratik platformu oluşturmak amacı ile bir araya gelen emperyalizme ve faşizme karşı mücadeleyi sürdürmede kararlı olan 33 kuruluşun temsilcileri olarak, saptadığımız bazı görüşleri bilginize sunmakta yarar görüyoruz.

Yıllardır ve bugün bir yandan faşist saldırılar, kamu kuruluşlarında da kadrolaşan faşist cinayet şebekelerinin kitle katliamları sürmekte, öte yandan egemen sınıfların yarattığı ekonomik bunalımların tüm yükü, her geçen gün biraz daha fazla bir biçimde emekçi halkın sırtına yüklenmektedir. (...) Giderek yoğunlaşan faşist saldırılar ve ağırlaşan ekonomik bunalım karşısında, bu gün siyasal iktidar kararsız davranmakta ve ciddi önlemler almaktan uzak bir noktada bulunmaktadır.

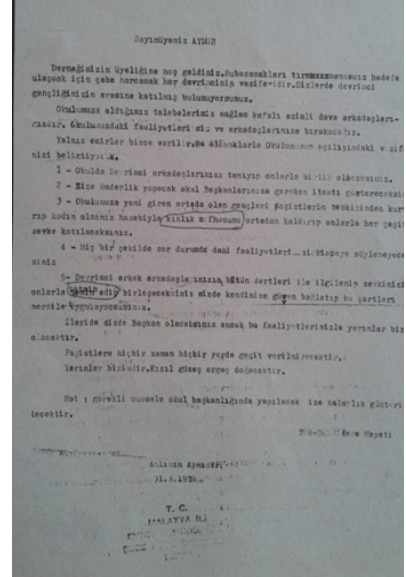
Hal böyle iken, faşist odakların üstüne gidilmezken, yıllardır emekçi halkın çıkarlarını savunan demokratik örgütlere yönelik yeni anti-demokratik yasa tasarılarının gündeme getirildiği gözlenmektedir.

CHP'nin muhalefetteyken Anayasa mahkemesine başvurarak iptal ettirdiği bazı anti-demokratik hükümleri iktidara geldiğinde yasallaştırmak istemesi çarpıcı bir çelişkidir. (...)

Tüm anti-demokratik girişimlere karşı var gücümüzle mücadele edeceğimizi bir kez daha hatırlatıyoruz.”

Aynı sayfada **“TÖB-DER Saldırlara Boyun Eğmeyecektir”** başlıklı basın açıklaması metni bulunmaktadır. Açıklamaya göre son üç ayda 11 TÖB-DER üyesi öldürülmüş,⁸⁵¹ saldırılar sonucu 20 üye yaralanmış, 21 şube binası bombalı saldırıya uğramış, 4 şube de vali ve kaymakamlarca kapatılmıştır.

4. sayfada **“Anti-Demokratik Orta Dereceli Okullar Yönetmeliğine Hayır”** yazısı, Türkiye Köy İlkokullarına Yardım Derneği Başkanı Kazım Alkaç'ın TÖB-DER Genel Başkanı Gazioglu'na Gönderdiği Kutlama Mesajı ve **“Faşizmin Bir Çirkin Tertibi Daha”**⁸⁵² yazıları yer almaktadır. 5. sayfada **“TÖB-DER Şube Başkanları Toplantısı Sonuç Bildirgesi”**⁸⁵³ bulunmaktadır. Bu Bildirgenin bazı bölümlerini özetleyerek buraya aktarmayı faydalı bulmaktayız:

TÖB-DER ŞUBE BAŞKANLARI TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRGESİ

"(...) Biz toplantıya katılan şube başkanları olarak; 21-24 Ağustos tarihleri arasında yapılan 4. Olağan Kongrede delegelerin büyük çoğunluğu ve özgür iradesiyle seçilen Gültekin Gazioğlu Başkanlığındaki yönetimin, tek, meşru ve yasal yönetim olduğunu ilan ederiz.

TÖB-DER Şube Başkanları Toplantısı

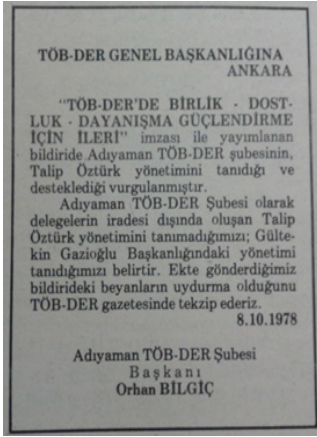
TÖB-DER'in örgütsel bütünlüğünü parçalamaya, devrimci-demokratik öğretmen hareketini dağıtmaya ya da etkisizleştirmeye yönelik her türlü girişim ve provakasyonlara karşı, kararlı bir şekilde mücadele edeceğimizi bildiririz.

Örgütümüz TÖB-DER'in bu güne dek olduğu gibi, bundan sonra da emperyalizme, faşizme, şovenizme karşı eğitimin demokratikleştirilmesi ve eğitim emekçilerinin özlük ve meslek sorunlarının çözümü yolunda daha aktif ve kararlı bir mücadele sürdüreceğine olan inancımızı belirtiriz.

TÖB-DER içinde bilinçli olarak yaratılan kargaşaya son verebilmek için bir olağanüstü kongre çözüm olacaksa, böyle bir olağanüstü kongre egemen sınıfların TÖB-DER'e yönelik planlarını boşa çıkaracaksa, bozguncuları mahkum edecekse bu yola gidilmelidir. Aksi halde böyle bir olağanüstü kongre kargaşanın değişik biçimlerde sürdürülmesine yol açacaksa, burjuvaziye TÖB-DER üzerinde hazırladığı operasyonlar için zaman kazandıracaksa bunun örgütümüze yarar getirmeyeceği açıktır.

Bize göre çözüm, bozguncuların ve örgüt yıkıcılarının ayrı örgütlenme çabalarından vaz geçip, örgütsel yasallık içinde TÖB-DER'in çalışmalarına katılmasına ve örgütün mahkemeler sürecinden çıkarılmasına bağlıdır. Ancak böyle bir ortam sağlandığında, bu günkü meşru yönetim tarafından örgütsel birliğin pekiştirilmesi amacıyla bir olağanüstü kongre kararı alınmalıdır. (...)

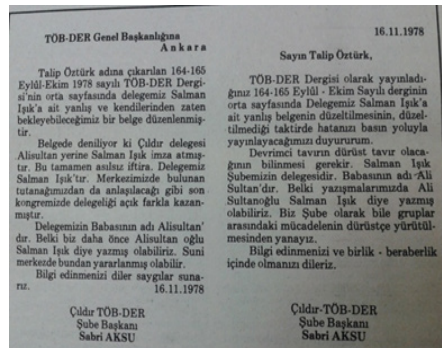
Örgütümüze yönelik saldırıların savuşturulması, örgütsel birlik ve bütünlüğümüzün pekiştirilmesi için sorumluluk duyan grup ve kişilerin bir araya gelmesinde yarar gördüğümüzü belirtiriz."

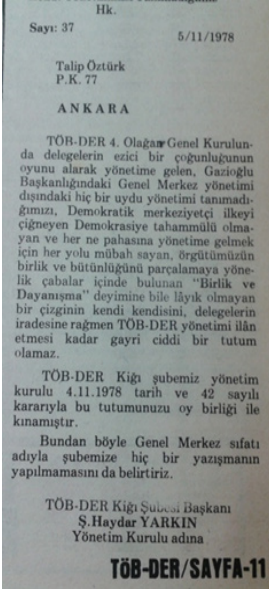

Gazetenin 6-7. sayfaları **“Şube Başkanları Toplantısı ve Belgeler”** başlığını taşımaktadır. Bu sayfalarda TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu'nun şube başkanları toplantısında yaptığı konuşma ve 4. Olağan Kongre'ye ait tutanak, deleg kartları ve bazı belgelere yer verilmektedir.⁸⁵⁴ Gazioğlu'nun konuşmasında özetle şu görüşler dile getirilmektedir: “21-24 Ağustos günlerinde yapılan 4. Kongre, 736 delegeden 696 delegenin katılımıyla başladı. 4 grubun ittifakıyla ve 280 oyla Süleyman Üstün başkanlığındaki divan seçilmiş ve çalışmalarına başlamıştır. Bu divan toplam delegelerin ve oylamaya katılan delegelerin

yarısının çok altında oy aldığı halde, Genel Kurulun bu iradesine tüm gruplar saygı göstermiştir. Ancak seçilen divan tarafsız davranmadığı için Genel Kurul delegeleri Kongrenin 3.günü güvensizlik önergesi vermişler ve **277**'ye karşı **349** oyla düşürülmüştür. Güven oylamasına katılan **665** delegeden **447**'si salonda kalarak **414** oyla Ali Başpınar başkanlığında yeni bir divan seçmişlerdir. Çalışmaların son aşamasında **397** delegenin imza karşılığında oy kullanması sonucu **339** oyla yeni TÖB-DER yönetimi seçilmiştir. (...) Bizi sahte şubeler açmak ve naylon delegeler yazmakla suçladılar. Şimdi size 1978 Ocak ayından Genel Kurul'a kadar açılan TÖB-DER şubelerinin listesini okuyacağım. Hangisi naylonmuş (!) Siz karar verin. İçinizde hangi şube başkanları naylon şubelerin başkanlarıdır? Çıkn buradan açıklayın ki, herkes öğrensin. (...)”

8. sayfada da **“4. Olağan Kongremizle İlgili Belgeler”** kısmına devam edilmektedir. 9. sayfada **“Bir Broşüre Yanıt – TÖB-DER Hukuk Bürosunun Açıklaması”**⁸⁵⁵ ve **“DGM İçin Dava**

Açıldı” başlıklı yazılara yer verilmiştir. 10. sayfada **“FİSE Yönetim Kurulu Toplandı”**⁸⁵⁶ yazısı göze çarpmaktadır. 11. sayfa **“Örgüt Haberleri”**ne ayrılmıştır. Burada; **“TÖB-DER ve GAZİ-DER”**in ortak açıklaması, FİSE’nin Filistin Öğretmenleri ve Halkıyla Dayanışma Mesajı ile Çıldıır, Kığı ve Adıyaman TÖB-DER şubelerinin mesajları bulunmaktadır.⁸⁵⁷ Gazetenin 12.sayfasında **“Mahkeme Kararları”**na yer verilmiştir.⁸⁵⁸

TÖB-DER’in 4. Olağan Kongresi örgütün gücünü ve etkinliğini sarsarken ülkede de faşist saldırılar gide-rek tırmanacak, tek tek öldürölmeler yerini kitlesel katliamlara terk edecektir. MHP lideri Alpaslan Tür-keş, sürekli olarak **“sıkıyönetim ilan edilsin”** çağ-rıları yapmakta iken ölkücü komandolar bu amacı gerçekleştirecek bir eylemi gerçekleştireceklerdir.

19 Aralık 1978 günü Kahramanmaraş’ta önce TÖB-DER’li iki öğretmen öldürölecek,⁸⁵⁹ ardından Alevi yurttaşların oturdukları mahallelere karşı yapılan ve tarihe **“Maraş Katliamı”** olarak geçecek olan saldırılarda 100’ün üzerinde insan hunharca katledilecektir. Ecevit hükümeti bu olaylar üzerine 13 ilde sıkıyönetim ilan edecektir.

DİPNOTLAR

- 786 TÖB-DER İstanbul Şubesi üyesi ve Şişli Başarı İlkokulu Öğretmeni **Haydar Karababa**, 1.1.1978 gecesi evine giderken katledilmiştir.
- 787 Sungurlu'daki bu sürgünler nedeniyle halktan toplanan imzalar dışında **TÖB-DER, TÜM-DER, HALKEVLERİ** ve **YDGF** ortak bir bildiri dağıtarak sürgünleri protesto etmişlerdir.
- 788 **Kars, Van, Şavşat, Adıyaman, Amasya** gibi il dışına sürülen 10 öğretmen için verilen dilekçenin altında 6 imzacının adları bulunuyor.
- 789 DİSK'in 6. Erken Genel Kurulu 22-28 Aralık 1977 tarihinde yapılmış başkanlık için Maden-İş başkanı Kemal Türkler ile Genel-İş başkanı Abdullah Baştürk yarışmışlardır. Bu seçimlerde **Baştürk**, geçerli 317 oyun 214'ünü alarak DİSK Genel Başkanı seçilmiş, **Fehmi Işıklar** ise 222 oy alarak Genel Sekreterliğe seçilmişlerdir.
- 790 Tabloya göre TÖB-DER'in aylık gelirinin 8.5 milyon lira civarında olduğu görülmektedir.
- 791 2.MC Hükümetinin TÖB-DER'li öğretmenlere yönelik baskı ve kısımları gözler önüne sermek için sürgün edilen öğretmenlerin yeni görev yerlerini yazmak gerekirdi. Emin Sönmez (**Tunceli-Pülümür**), Hasan Gökçe (**Elazığ-Palu**), Ramazan Güneş (**Sivas-Yıldızeli**), Habip Kocuk (**Diyarbakır-Silvan**), Ali Pamuk (**Ordu-Mesudiye**), A. Remzi Yaşar (**Mardin-Derik**), Turgut Temiz (**Van**), Halim Akgül (**Sivas**), Muammer Bilgiç (**Bitlis**)
- 792 TÖB-DER yönetici ve üyesi 7 öğretmenin 4'ü il içi (ilçelere), 3'ü il dışına sürgün edilmiştir.
- 793 TÖB-DER Kars Şubesi üyesi ve Atatürk Ortaokulu öğretmeni Talat Temel 24 Ocak 1978 tarihinde Ülkü-Bir binası önünden geçerken faşist bir grubun bıçaklı saldırısına uğramış ve yaşamını yitirmiştir.
- 794 6 Şubat 1978 tarihinde Elazığ'da sağ görüşlü bir genç öldürülmüş, bir öğretmen de bacağından yaralanmıştır. 8 Şubat 1978 tarihli **Milliyet Gazetesi**'nde yer alan habere göre Valilik, gelen bir ihbar üzerine TÖB-DER Elazığ şubesinin aranmasını istemiş, şubede polis tarafından bir arama gerçekleştirilmiş, arama yapan polislerden biri bir süre sonra "bir tabanca bulduğunu" bağırarak duyurmuş, bu kompo üzerine şube kapatılmıştır.
- 795 DEK ile ilgili bir değerlendirme yazısında şöyle denilmektedir:
Demokratik Eğitim Kurultayı'nın Sonuç Bildirgesinde yer alan:
"Demokratik bir eğitim, ancak demokratik bir toplumda mümkündür. Eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda verdiğimiz mücadele, toplumumuzun içine girdiği genel demokratikleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Baskısız ve sömürsüz bir toplum düzenini gerçekleştirebilmek amacıyla anti-demokratik tüm engellerin temizlenmesi, tarihsel bir görevdir. Tüm emekçi sınıf ve tabakalara eğitim görme olanakları sağlanmadıkça, ezilen halkın demokratik özlemleri, dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-şoven

ve asimilasyoncu politika ve uygulamalara son verilmedikçe, üretici güçlerin özgürce gelişmesini sağlayan, gerçekten demokratik bir toplumdan ve eğitimden söz edilemez.” görüşü TÖB-DER’in meseleye bakışıydı. Onu siyaset yapıyor diye itham edenler, sendika ve meslek odaları siyasete karışmasın diyenlerdir. (Yalçın Yusufoglu: Abece Dergisi; sayı 300, Ağustos 2011, s.17)

- 796 Kurultaya Başbakan Bülent Ecevit ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur birer mesaj göndermişlerdir.
- 797 DEK’in düzenlenmesinden sonra gerek sağcı basında ve gerekse sol gruplar arasında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Sol içi değerlendirmelerden biri 1976 yılında kurulan Kürt gruplarından **Rızgari** grubunca yapılmıştır. Bu grup **“Eğitim Emekçileri ve DEK Kurultayının Analizi- Dil ve Kültürel Haklar, Kendi Dilinde Eğitim”** adlı bir broşür yayınlamıştır. (Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, No: 69, s.2322, İletişim Yay.İst. 1990)
- 798 İhraç edilen İstanbul Şube yöneticileri; Talip Öztürk, Musa Kasa, Erhan Ekici, Caner Türkmen, Hasan Gürkan. Adana Şube yöneticileri; Mehmet Danışman, Ayhan Ongun, Bayram Altınsaray, Dural Ünal, Yusuf Ziya Çöllü.
- 799 TÖB-DER 4 adet Özel Sayı gazete çıkarmıştır. 1 Mayıs 1978 için çıkarılan özel sayı 4.dür.
- 800 Burada kastedilen grup “Birlik- Dayanışma” grubu olmalıdır.
- 801 Kitap, TÖB-DER Yayını olarak basılmıştır.
- 802 Bu yazıdan öğrendiğimize göre FSM, 146 ülkeden 192 milyon üyesi olan bir kuruluştur. Türkiye’de sendika kurma hakkı yasalarca verilmediği için TÖB-DER, sendika olmadığı halde FSM’nin üyeliğine kabul edilmiştir. FSM Genel Kuruluna TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu da katılmıştır.
- 803 Toplantı **22-23 Mayıs 1978’de Kıbrıs / Lefkoşa’da** yapılmıştır.
- 804 Mesajda özetle **“Emperyalizmin ve siyonizmin yıllardan beri Filistin halkına çektiği acıları Türkiye emekçileri ve öğretmenleri üzüntü içerisinde izlemektedir. (...) Filistin anavatanı kurtarıldığında, Filistin çocukları özgürce yetişme olanakları bulacaklar, serpilip gelişeceklerdir. Yaşasın Filistin halkının kurtuluş mücadelesi. Yaşasın Filistin Öğretmenlerinin mücadelesi. Kahrolsun emperyalizm ve Siyonizm”** denilmiştir.
- 805 Server Tanilli 7 Nisan 1978 tarihinde uğradığı bir silahlı saldırı sonucunda ağır yaralanmış ve tedavi amacıyla yurtdışına gönderilmişti. Tedavisi için gereken 2 milyon lira için açılan kampanyaya TÖB-DER’ de katılmıştır. (Tanilli, tedaviden sonra felçli kalmış 29 Kasım 2011’de hayatını kaybetmiştir)
- 806 TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu bu olayı şöyle anlatmaktadır: “3 Mayıs Türkçüler Bayramı’nda Aksaray’da, Ahmediye Karakolunun çok yakınlarında bir güruhin saldırısına uğradım. Bana saldıranlar Karakolun önünden MHP il binasına yürüdüler. Karakolun önündeki polisler müda-

- hale etmediler. Ben kendi cesaret ve çabamla saldırganların elinden kurtuldum.” Gültekin Gazioğlu; **Roman Gibi / Anılar**, s 146.
- 807 **Sayın Gültekin Gazioğlu / TÖB-DER Genel Başkanı. “Memur Yardımlaşma Kurumu Kanun Tasarısı” (MEYAK) hakkındaki görüşlerinizin en geç 27 Haziran 1978 Salı gününe kadar Komisyonumuza bildirilmesini dilerim. Saygılarımla. Süleyman GENÇ / İzmir Milletvekili**
- 808 Mektupta özetle, TÖB-DER üyelerine, şube lokallerine yapılan saldırılar dile getirilmekte, üyelerin, eğitim enstitülerindeki öğrencilerin can güvenliklerinin sağlanması, şube lokallerinin korunması istenmiştir.
- 809 TÖB-DER’in çabalarıyla ilkökul öğretmenlerine 18 saatin üzerindeki dersleri için ücret ödenmesi ile ilgili olarak çeşitli il ve ilçelerde görev yapan öğretmenlerin görüşleri yansıtılmıştır.
- 810 Raporlara göre 31.1.1978 Tarihinde TÖB-DER Genel Merkezinin kasasında 175 bin 189 lira, bankalarda 197 bin 511 lirası bulunmaktadır.
- 811 Malatya Mustafa Kemal Eğitim Enstitüsü Fen Bilgisi Öğretmeni ve TÖB-DER üyesi **Murtaza İçen** 20 Haziran 1978 tarihinde gece kapısı çalınarak öldürülmüştür. TÖB-DER Genel Başkanı Malatya Şubesine gönderdiği telgrafla baş sağlığı dileğinde bulunmuştur.
- 812 Afyon TÖB-DER Şube lokali faşistlerin saldırısına uğramış ve tahrip edilmiştir.
- 813 M. Kemalpaşa TÖB-DER Şubesi, TÜS-DER ve TÜM-DER ile işbirliği yaparak fakir köy çocuklarını sünnet ettirmişlerdir.
- 814 TÖB-DER’in DİSK’e onur üyeliği başvurusunun ardından (-26 Mayıs 1978 günü Ankara’da toplanan GYK toplantısında yazılı başvuru kararı alınmıştır-) DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, bu bağlamda 19 Haziran 1978 günü TÖB-DER Genel merkezini ziyaret etmiştir.
- 815 Anayasa mahkemesine bomba atılmış, Gazioğlu’da 28.6.1978’de Anayasa Mahkemesi Başkanı Kani Vrana’ya geçmiş olsun telgrafi göndermiştir.
- 816 **Milliyet Gazetesi**; 22 Temmuz 1978
- 817 Süleyman Yaşar, Diyarbakır Eğitim Enstitüsünün kapatılmasını ve hayat pahalılığını eleştiren konuşması nedeniyle “hükümetin manevi şahsiyetine hakaret ettiği” iddiasıyla yargılanmış, 1 yıl hapis cezası ve 4 ay gözetim altında tutulma cezasına çarptırılmıştır.
- 818 Bu açıklamada yer alan bilgilerin yapılacak araştırmalara ışık tutacak belge niteliğinde olduğundan özetleyerek buraya aktarmayı uygun bulduk: “TÖB-DER 3. Olağan Kongresi, sendikal haklar ve DİSK’le ilişkiler konusunda yönetimimize tarihsel görevler verdi. 1 Temmuz 1977’de 11. Kongresini yapan FİSE’ye üye olduk. 16-23 Nisan 1978’de FSM (Dünya Sendikalar Federasyonu) nin 9. Kongresine katıldık. (...) 1 Temmuz 1978’de toplanan Genel Yönetim Kurulumuz, TÖB-DER’in yasal engeller kalkıncaya kadar DİSK’e onur üyesi olması için başvurmayı kararlaştırdı. DİSK Merkez yü-

rütme Kurulu 7 Temmuz 1978 günü yaptığı toplantıda bu talebimizi kabul etti. (...)”

819 Niksar Şubesi üyesi **E. Önder Pala**, 6.7.1978’de evinin camı taşalanınca camdan baktığında kurşunlanarak, **Cemal Esen**, 13.7.1978’de sabikalı bir canı tarafından bıçaklanarak, Eskişehir TÖB-DER üyesi **Kemal Pehlivan** ise şube lokalinde uğradığı silahlı saldırıda yaşamlarını kaybetmişlerdir.

820 TÖB-DER Van Şube yönetimi “Deprem Fonu”ndan amacı dışında ve usulsüz harcama yaptıkları, örgütün prestijini zedeledikleri gerekçesiyle görevden alınmıştır.

821 İLKSAN, 1943 yılında Hasan Ali Yücel ve Tonguç’un çabalarıyla özel bir yasa ile kurulmuştur. Bu yasayla gerçekleştirilmesi düşünülen amaç, yeterli ücret alamayan ilkokul öğretmenlerini için kendi paralarıyla ek bir sağlık ve sosyal yardım sistemi oluşturmaktır.

822 TÖB-DER İLKSAN yönetimine seçilen ve aralarında Hulusi Gökçe, Avni Aytan, Haydar Yıldızbayrak, Sefer Özdemir, Garip Tuncer’in bulunduğu listeyi “İlkokul Öğretmenleri Sağlık Sosyal Yardım Sandığı 18. Genel Kurulunda Seçimi Kazanan Faşist-Gerici-İşbirlikçi Liste” olarak ilan etmiştir.

823 TÖB-DER İstanbul Şube kongresi çatışmalara neden olmuş, TÖB-DER Genel Merkezi de 25.5.1978 tarih ve 161 nolu kararıyla yapılan genel kurulu geçersiz ilan etmişti. Bunun üzerine İstanbul şube Kongresi Divan Başkanı sıfatıyla Süleyman Üstün, Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesine başvurmuştur. Konu Yargıtay’a kadar taşınmış, Yargıtay 3.7.1978 tarihinde Genel Merkezi haklı bulan 978/ 342 nolu kararı vermiştir.

824 Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 21 Aralık 1976 tarihinde aldığı kararla 1979 yılını Uluslar arası Çocuk Yılı ilan etmiştir.

825 **Cumhuriyet Gazetesi**; 19.8.1978

826 **Cumhuriyet Gazetesi**; 22. 8. 1978

827 Nitekim TÖB-DER Genel Kurulu yapılırken AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, “...**kongreye Milli Eğitim Bakanı başarı mesajı gönderiyor, Halk Partili milletvekilleri katılıyor; tamamıyla ideolojik yapıya bürünen ve Halk Partisi yandaşı bir kuruluş haline getirilen TÖB-DER’in bugün tartıştığı konu öğretmenlik mesleğinin kutsallığıyla bağdaşmaz**” demiştir. Milliyet Gazetesi; 23 .8.1978. TÖB-DER Genel Kurulu ise Süleyman Demirel’e bir kınama telgrafı göndermiştir.

828 TÖB-DER Hukuk Bürosu gelişmelerle ilgili hukuki süreçle ilgili açıklama yapmıştır. Açıklamada Divan Kuruluna verilen “güvensizlik önergesinin” geçerli olduğu belirtilmektedir. Bu açıklamanın altında Avukatlar; Halit Çelenk, İlhan Dişçi, Yücel Yeşilgöz ve Akay Sayılır’ın imzaları bulunuyor.

829 TÖB-DER Genel Merkezi, Kongre öncesi ve sırasında Cumhuriyet Gazetesinin taraflı yayın yaptığını, yazılar ve çizimleriyle bir gruba destek verdiğini, TÖB-DER’i kamuoyu önünde küçük düşürücü tutum sergilediğini

belirtirerek eleştiride bulunmaktadır.

CHP ile TÖB-DER arasında da ilginç bir diyalog gerçekleşecektir. Genel Kuruldan hemen sonra CHP Genel Sekreter Yardımcısı Orhan Birgit, verdiği demeçte **“TÖB-DER kitle ve meslek örgütü olmaktan hızla uzaklaşıyor”** demiştir. (Milliyet; 27.8.1978) Buna karşılık TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu verdiği cevapta **“CHP’nin kendi doğrultusunda ve kendisinin yönlendirebileceği bir öğretmen örgütü özlediğini”** ileri sürmüş ve **“biz ne CHP’den ne de başkasından emir ve kumanda almayız. Bizim örgütümüzün bağımsızlığı vardır”** demiştir. (Cumhuriyet Gazetesi; 28.8.1978) Bunun üzerine Birgit yaptığı açıklamada Atatürk ilkelerine bağlı büyük öğretmen kitlesinin TÖB-DER Genel Kuruluna delege olarak bile gelemediğini ileri sürmüş ve **“Gazioğlu düşüncesinde olanlardan CHP’yi de, onun hükümetini de desteklemelerini istemiyoruz”** demiştir. (Cumhuriyet Gazetesi; 28.8.1978)

- 830 Kast edilen TÖB-DER İstanbul Şubesi üyesi ve Başkanlığı görevini yapan **Talip Öztürk**’tür. Öztürk, 16 Kasım 1979 tarihinde İstanbul’da görev yaptığı Ahmet Rasim Ortaokulu önünde faşistler tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür.
- 831 4. Olağan Genel Kurulda seçilen 11 kişilik MYK’nın gruplara göre dağılımı şu şekildedir: Devrimci Öğretmen 4, Demokratik Merkezîyetçiler 3, Özgürlük Yolu 2, Devrimci Demokratik Birlik 2.
- 832 TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz **27.8.1978** tarihli **Milliyet Gazetesi**’nde yer alan değerlendirmesinde; Soldaki dağınıklığın TÖB-DER Kongresinde somutlandığını söyleyerek **“arkadaşlarımızın çabaları sonucunda TÖB-DER’li öğretmenlerin siyasi eğilimlerinin önemli bölümünü temsil eden bir yönetimin işbaşına gelmesini sağladık”** diyecektir.
- 833 1 Eylül Dünya Barış Günü münasebetiyle bir demeç veren TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu demecini **“TÖB-DER 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla Türkiye ve Dünya barış güçlerini, Halk Kurtuluş Savaşlarını selamlar. Sömürüye karşı savaş, savaşa karşı barış!”** sözleriyle tamamlamıştır.
- 834 UDC; yani Ulusal Demokratik Cephe TKP ve onun gençlik örgütü olan İGD, kadın örgütü olan İKD tarafından savunuluyordu. Bu çizgiyi öğretmen hareketi içerisinde savunan grup Birlik- Dayanışma grubu olarak bilinmekteydi. Gazetede “UDC’ci bir dernek kurmak” tan kasıtın “İlerici Öğretmenler Derneği” olacağı söylentilerinin çıkması üzerine Birlik-Dayanışma grubunun lideri Talip Öztürk böyle bir derneğin kurulacağı yönündeki haberleri basın yoluyla yalanlayacaktır.
- 835 Devrimci Demokratik Öğretmen grubu Gazioğlu yönetiminin seçildiği oylamaya katılmış ve 24 oy almışlardır.
- 836 **Tercüman Gazetesi**; 24 Eylül 1978, s.1-10

- 837 TÖB-DER, DİSK, TMMOB, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Çankaya İlköğretim Müdürü İsmail Başbuğ, Gazeteci Şükran Ketenci ve MEB Eğitim-Öğretim Dairesi Uzmanı Yaşar Çağlayan'ın katıldığı panel.
- 838 Benzer görüşler **Özgürlük Yolu Dergisi'**nde de yer alacaktır. Dergide yayınlanan yazıda özetle şunlar söylenecektir: "TÖB-DER'e gelen saldırının güçlü bir kaynağı burjuvazidir. Diğer yandan TÖB-DER'de ne pahasına olursa olsun etkinlik kurmaya, onun yönetimini ele geçirmeye çalışan bazı siyasi örgütler, gruplar da bu cadı kazanında büyük rol oynuyorlar. Bunların başında Birlik-Dayanışma denilen grup geliyor. Maocular TÖB-DER'de 2-3 yıl öncesinden başlayarak bozguncu bir rol oynadılar ve bunu bugün de sürdürüyorlar. Ancak, onların etkileri kırılmıştır. (...) Birlik-Dayanışma sosyal şoven bir gruptur ve yöntemi makyavelizmdir. Birlik-Dayanışma geçen kongrede Demokratik Merkezîyetçiler-Özgürlük Yolu grubundan oluşan genel merkeze kısmen oy vermişti. Bu gün "örgütü kurtarma" çığlıkları atarak onu merkezi yönetime karşı bu denli saldırgan yapan nedir? Genel merkez örgütün devrimci-demokratik ilkelerden sapıp burjuvaziyle uzlaştı mı? Maocu bozgunculara taviz mi verdi? Pasif mi kaldı? Hayır, bunların hiç biri olmadı. Birlik-Dayanışmanın amacı kongreyi almaktır. BD'nin bugün İstanbul, Adana ve Van şubeleriyle ilgili olarak büyük kıyametler koparıyor ve burjuva basını da ona büyük destek veriyor. BD'nin 3. Genel Kurul ertesinde, TÖB-DER içinde "kendi genel merkezini" oluşturdu. İstanbul Şube genel merkez gibi davranmaya başladı. Örgüt tüzüğünü bir yana ittiler. Genel merkez yönetimindeki Özgürlük Yolu grubunu "Kürtçü" olarak propaganda ettiler. (...) CHP, TÖB-DER'i kendisine uydu yapmaya çalışıyor. (...) TÖB-DER'in mücadelesi eğitim sisteminin ırkçı, şoven ve asimilasyoncu niteliğinin açığa çıkarılmasına yardımcı oldu. DEK ise devrimci güçlerin tam bir zaferi oldu. Malum ırkçı Hüsamettin Çelebi TÖB-DER kongresi öncesinde "öğretmenler, ne yaparsanız yapın, bu yönetimi değiştirin" diyordu. CHP kurmayları ise şöyle diyorlardı: "Eğitim sistemimizi ırkçı-şoven ve asimilasyoncu olarak niteleyen bir TÖB-DER yönetimiyle biz nasıl güç birliği yaparız? Bunlar ana dilde eğitimi savunuyorlar." Ve CHP, TÖB-DER yönetimini ele geçirmek için seferberlik ilan etti. "Halkçı Eğitimciler" adıyla kurulmuş bir grubu Birlik-Dayanışma ile işbirliğine zorladılar. (...) Demokrasi İçin Birlik denen grup da bir hayli politik şaşkınlıktan, yalpalamadan sonra onların onların kuyruğuna takıldı. Ama en ilginç olanı kendilerine Devrimci Demokratik Öğretmenler diyen ve sözde Kürt halkının devrimcileri geçinen bir grubun da onların peşine takılması oldu. (...) Şimdi bu makyavelistler bize soruyorlar: Hani siz Goşizme karşıydınız? Evet beyler, biz Goşizme karşıydık ve hep karşı olacağız; sosyal şovenizme karşı olduğumuz gibi. Ama sizin Goşist dedikleriniz, örneğin Ankara şubesinin yönetimindeydiler ve asla sizin gibi tüzük hükümlerini çiğnemediler,

örgüt içinde ayrı baş çekmediler. Bu gün TÖB-DER yönetimine gelen bu dört grup arasında elbette şu veya bu ölçüde ideolojik ve politik görüş ayrılıkları var ve olacaktır. Ancak hepsi demokratik eğitimden yanadırlar, ırkçı-şoven-asimilasyoncu eğitime karşıdır. Tümü de faşizme karşı mücadelede kararlıdır. Tümü de TÖB-DER'in grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı için mücadelede kararlıdır. (...) TÖB-DER'i iki başlı yapmaya çalışanlar; Makyavelist yöntemleri terk edin ve Devrimciler gibi davranın. Yaptıklarınızın ne sosyalizmle, ne işçi sınıfıyla bir ilişkisi yoktur. (**Özgürlük Yolu Dergisi; sayı 41, s 8-9 Ekim 1978**)

839 TÖB-DER'in 4. Olağan Kongresinden sonra ortaya çıkan gelişmeleri değerlendirmek üzere Konya'da 23. 9.1978 günü TÖB-DER Bölge toplantısı düzenlenmiş, toplantıda Genel Başkan Gültekin Gazioğlu'da bir konuşma yapmıştır. Gazioğlu konuşmasında Birlik-Dayanışma grubuna yönelik görüşlerini tekrar edecek ve konuşmasını "Hiçbir güç bizi, emperyalizme, faşizme ve şovenizme karşı mücadeleden alıkoyamaz. (...) TÖB-DER'i burjuvaziye teslim etmeyeceğiz"sözleriyle bitirmiştir.

840 Bu yazıda şu bilgiler verilmektedir : "Bilindiği gibi, **DİSK, TÖB-DER, TMMOB, TÜTED** ve **TÜS-DER** arasında "Çalışanların Sendikal Hak ve Özgürlükleri" konusunda Temmuz 1978'de bir komite oluşturulmuştu. DİSK'in çağrısı üzerine başlayan çalışmalara TÖB-DER hiç ara vermeden katılmıştı. (...) Kongremizden sonra yapılan ilk platform toplantısında TÜS-DER temsilcisi, "TÖB-DER'in durumunun henüz açıklığa kavuşmadığını, toplantıya TÖB-DER adına katılan kişinin yasal bir sıfat taşımadığını, bu nedenle çalışmalara katılmaması gerektiğini" iddia etmişti. Bu iddia üzerine TMMOB, TÖB-DER, TÜTED ve DİSK temsilcileri TÜS-DER'in bu itirazını reddetmiş ve çalışmalarına devam etmiştir. (...) "

841 Bilindiği gibi Şili'de 11 Eylül 1978'de halkın oylarıyla seçilen sosyalist devlet başkanı Salvador Allende, bir askeri darbeye iktidardan uzaklaştırılmış, faşist General Pinochet iktidara gelmiş, 30 bin insan katledilmişti. TÖB-DER bu olayı "Şili Öğretmenleri ve Halkıyla Dayanışma" kapsamında kinamaktadır.

842 Bu konuşmada Varoğlu özetle; "Sendikamız KTÖS 1968 yılında kurulmuştur. Kurulduğu günden beri faşizme ve emperyalizme karşı savaşım veren sendikamız, emekçilerin enternasyonal dayanışmasını benimsemiştir. (...) Sendikamız 10 yıldan bu yana ilk kez kongrenize katılma olanağı bulmuştur. (...) Sendikamız Kıbrıs'ta Kıbrıs'ın bağımsızlığını kongre kararıyla ilk kez ortaya atmış, savunmuş bir sendikadır. Kıbrıs'ın bağımsız, bağlantısız, yabancı üslerden arındırılmış, halkların özgürlüğüne ve kardeşliğine dayalı bir yönetim biçimine kavuşturulmasını savunuyor. (...) FİSE'ye üye olmaya çalışıyoruz. Ancak şu ana kadar olumlu bir sonuç alabilmiş değiliz. (...) "

- 843 **PANCYPRIAN GREEK TEACHERS ORGANISATION** Başkanı ve Genel Sekreterinin imzalarını taşıyan bu mesajın birer kopyası FİSE'ye gönderilmiştir. Mesaj, gazetede küpür şeklinde yayınlanmıştır.
- 844 TÖB-DER 4. Olağan Genel Kurulunda yaşanan gelişmeler yurt dışındaki kuruluşlarda da etkisini hissettirmiş, DİYD, "İlerlemecilerin tutumlarını" ileri sürerek FİDEF üyeliğinden ayrılmıştır.
- 845 Ağustos- Eylül aylarında katledilen 7 TÖB-DER'li öğretmen anılmaktadır.
- 846 35 Eğitim Enstitüsü yönetici, öğretmen ve öğrenci temsilcilerinin 30 Eylül 1978 günü Ankara'da TÖB-DER Genel Merkezinde yaptıkları toplantıda 6 maddelik talepler bir bildiri halinde kamuoyuna açıklanmıştır.
- 847 TÖB-DER ilk kurulduğunda TÖB (Türkiye Öğretmenler Birliği) adını taşıyordu. Ancak İç işleri Bakanlığı "Türkiye" sözcüğüne izin vermemiş, bu sözcük yerine "Tüm" sözcüğü kullanılmıştı. 4. Olağan Genel Kurul'da yapılan değişiklikle "Türkiye" sözcüğü yeniden tüzüğe eklenmiş, ancak Bakanlar Kurulu bu talebi TÖB-DER kapatılıncaya kadar yanıtlamamıştır.
- 848 Hacettepe Üniversitesi Öğretim üyesi Bedrettin Cömert, 11 Temmuz 1978'de, ülkücüler tarafından öldürüldü. Ankara Cumhuriyet Savcısı Doğan Öz, Kontrgerilla yapılanmasını soruştururken faşist İbrahim Çiftçi tarafından 24 Mart 1978'de, Doçent Orhan Yavuz, 15 Haziran 1977'de Erzurum'da Ülkü Ocaklı bir grubun bıçaklı saldırısı sonucunda hayatlarını kaybettiler.
- 849 Ankara 4. Asliye Mahkemesi.
- 850 Bu kuruluşlar şunlardır: **DİSK, TÖB-DER, TMMOB, HALKEVLERİ, TRT-DER, TÜMOD, TÜMAS, BARIŞ DERNEĞİ, İM-DER, TTB, TÜM-DER, GÖRSEL SANATÇILAR DERNEĞİ, DSDF, TÜM-OR-DER, TÜTED, TÜM TEKNİKLER DERNEĞİ, AKD, İKD, TUS-DER, SGB (Sosyalist Gençlik Birliği), DHKD, GENÇ-ÖNCÜ, DEV-GENÇ (Tüm Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu), DÖB, DEV-GÖR, GEB, SGB (Sosyalist Gençler Birliği), GENÇ-GÜÇ, DEV-GENÇ (Devrimci Gençlik Federasyonu).**
- 851 Öldürülen TÖB-DER üyesi öğretmenler; **Murtaza Kaya (Malatya), Ahmet Duran (Bingöl), Mehmet Dirlık (Bingöl), Tefvik Helvacı (Urfa), Ali Topal (Tirebolu), M. Akif Çavdar (Hasanoğlu), Hasan Çınar (Malatya), Recai Ulutaş (Viranşehir), Necati Özdemir (Ceyhan), Mustafa Yaşar (İstanbul), Mustafa Kurt (İstanbul).**
- 852 Malatya Emniyet Müdürlüğü I. Şubesi'nin kaşesini taşıyan bir bildiri Malatya ve diğer bazı illere postalanmıştır. Son derece acemice ve çirkince ithamlarla dolu bu bildiri "sayın üyemiz Aynur, derneğimiz üyeliğine hoş geldiniz. Bu basamakları tırmanmanız hedefe ulaşmak için çaba harcamak her devrimcinin vazifesidir. Sizlerde devrimci gençliğimiz arasına katılmış bulunuyorsunuz" diye başlıyor ve Aynur'un devrimcilere seks kölesi olması isteniyor.

- 853 TÖB-DER Şube Başkanları toplantısı **21 Ekim 1978** tarihinde Ankara’da yapılmış, 400 civarında şube başkanı toplantıya katılmıştır. Toplantıya DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar da katılarak bir konuşma yapmıştır. Işıklar konuşmasında DİSK’in 4. Olağan Kongrede seçilen Gültekin Gazioğlu Başkanlığındaki TÖB-DER yönetimini tanıdığını söylemiştir.
- 854 Gazetede yayınlanan belgelere göre; Talip Öztürk’ün Onur Kurulu kararıyla ihraç edildiği, ayrıca 65 delegenin **4. Genel Kurul İhraçlar Komisyonu** tarafından (iki üyenin şerhi var) ihraç edildiği görülmektedir.
- 855 TÖB-DER 4. Olağan Genel Kuruluna katılan gruplardan biri olan DİB (**Demokrasi İçin Birlik**) grubu, Birlik- Dayanışma grubuyla ittifak yapan gruplar arasındaydı. Bu grup daha sonra **“Verilmeyen Hesap, Bitmeyen Kongre ve Çıban Başları”** adı taşıyan bir broşür yayınlamıştır. Broşürde TÖB-DER Hukuk Bürosu ve Büronun yanlış davranışıyla TÖB-DER’in iki başlı olmasına neden olmakla suçlanmaktadır. Söz konusu yazı bu suçlamalara cevap niteliğindedir.
- 856 FİSE Yönetim Kurulu 22-23 Mayıs 1978’de Kıbrıs Lefkoşe’de toplanmış ve Kıbrıs’ın bağımsızlığının korunması, işgalci güçlerin Kıbrıs’tan çekilmelerini ve Kıbrıs sorununun demokratik ve barışçı bir yolla çözülmesi kararını almıştır.
- 857 TÖB-DER 4. Olağan Kongresinde yaşanan gelişmeler sonucu Birlik-Dayanışma Grubu Talip Öztürk’ü TÖB-DER Genel Başkanı ilan etmiş, bu arada **“TÖB-DER’de Birlik-Dostluk-Dayanışmayı Güçlendirmek İçin İleri”** başlıklı bir bildiri yayınlayarak kendilerine destek veren şubelerin adlarını yayınlamıştır. Bu arada Öztürk yönetimi de TÖB-DER adıyla gazete çıkarmaya başlamıştır.
- 858 4. Olağan Kongreye yönelik olarak Süleyman Üstün, Demokrasi İçin Birlik ve Halkçı Eğitimciler gruplarının açtığı ihtiyati tedbir ve kayyum isteği davalarının reddine dair mahkeme kararları yayınlanmıştır.
- 859 **21 Aralık 1978** günü Kahramanmaraş Endüstri Meslek Lisesi öğretmenleri ve TÖB-DER üyesi olan **Hacı Çolak** ve **Mustafa Yüzbaşıoğlu** faşistler tarafından kurşun yağmuruna tutulmuş, Hacı Çolak olay yerinde, Mustafa Yüzbaşıoğlu ise kaldırıldığı hastanede yaşamlarını yitmişlerdir.

1979

Böyle bir ortamda TÖB-DER Gazetesi 15 günlük periyodunun dışına çıkılarak ayda bir hatta bazen iki ayda bir çıkacaktır. Aralık sayısı Maraş Katliamı nedeniyle çıkmamıştır. Gazetenin 167. sayısı 13 Ocak 1979 tarihini taşımaktadır. Gazetenin Sorumlu Müdür'ü Kemal Uzun olurken Öner Yağcı'da Teknik Sorumlu olacaktır.

MARAŞ KATLIAMI ÜZERİNE TÖB-DER'İN AÇIKLAMASI

167 sayılı gazetenin kapağında Maraş Katliamı'ndan iki kare fotoğraf ve şu yazılar yer almaktadır: **“Faşistler Maraş'ta Yüzden Fazla Emekçiyi Katletti”**, **“Faşizm Döktüğü Kanda Boğulacaktır”**, **“Sıkıyönetim Değil, En Geniş Demokratik Hak ve Özgürlükler İstiyoruz”**, **“Bütün Halk Güçlerinin Faşizme Karşı Eylem Birliği Sağlanmalıdır!”**

2. sayfada “Kahramanmaraş Faşist Katliamı, Sıkıyönetim ve Yine örgütsel Birlik” başlıklı yazı bulunmaktadır. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir: “(...) Faşist terörün katliamlara dönüştüğü; 13 ilde sıkıyönetim ilan edildiği bir dönemde görevimiz ne olmalıdır? Görevimiz faşizme karşı dişe diş bir mücadeleyi örgütlemektir. En geniş kitleleri; faşist teröre karşı bir kale gibi dikmektir. Görevimiz, en geniş yığınlar içinde, en örgütlü mücadeleyi sürdürmek, örgüt içi çekişmeleri bir tarafa atıp TÖB-DER’i korumaktır. (...) faşist saldırılar katliamlara dönüştü. Faşist katliamlar Kahramanmaraş katliamıyla doruk noktasına ulaştı. (...) Faşizme karşı direnelim. Bu görev tüm ilerici insanlığın en önemli görevidir. Kahrolsun Faşizm!..”

3. sayfada **“TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu’nun Maraş Katliamı ve Sıkıyönetimle İlgili Olarak 29 Aralık 1978 Günü Basına ve Kamuoyuna Yaptığı Açıklama”** yer almaktadır. Açıklamada özetle;

“(...) Bu güne kadar faşist canilerin saldırılarında hayatını yitiren üyele-
rimizi, diğer yurtseverleri ve Kahramanmaraş katliamına hedef olan in-

sanlarımızı anmak için; Tüm üyelerimizi ve emekçi halkımızı, ölenlerin anısına, 5 Ocak 1979 Cuma günü saat 11’de 5 dakikalık saygı duruşunda bulunmaya ve faşizmi lanetlemeye; Kahramanmaraş katliamının ve diğer faşist cinayetlerin sorumluları ile ortak deklarasyon yayınlayan parlamenterleri kınamaya; Tüm üyelerimizi, meslekdaşlarımızı emekçi halkımızla birlikte faşizme karşı kararlı bir biçimde mücadele etmeye; Muhtemel yeni faşist katliamlara ve provakasyonlara karşı uyanık bulunmaya çağırırız” denilmiştir⁸⁶⁰ Aynı sayfada bulunan **“TÖB-DER’lilere Önemli Duyuru”** başlıklı yazıda ise “örgütsel birliği pekiştirmek; iç tartışmaları en aza indirmek; kırılganlıkları unutmak; örgütsel barışın, kardeşliğin ve dayanışmanın önde tutulması, örgütsel disiplin ve hiyerarşiye sıkı sıkı sarılmanın gerekli olduğu, sıkıyönetim uygulanan bölgeler dışındaki şubelerimiz ve sıkıyönetim bölgeleri içinde olup da faaliyeti durdurulmamış şubelerin tüzük, program ve TÖB-DER’in ilkeleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürmeleri, demokratik eylem ve kitlesel gösteri yaparlarken Genel Merkezi haberdar etmeleri ve onayını almaları” istenmektedir.

4 ve 5.sayfalarda fotoğraflı olarak **“Kahramanmaraş’ta Faşist Katliam”** başlığıyla yaşanan gelişmeler anlatılmaktadır. Bu arada **“23 Demokratik Kitle Örgütü Genel Başkanının Maraş Katliamıyla İlgili Yaptıkları Ortak Açıklama”** ya da yer verilmiştir.⁸⁶¹

6. sayfada **“TÖB-DER Saldırlara Boyun Eğmeyecektir”** **“Gazi Eğitim Enstitüsü Yöneticilerinin Açıklaması”**, **“TÖB-DER GYK Toplandı”**⁸⁶² başlıklı yazılar bulunmaktadır. 7. sayfada **“Mahkeme Kararları”** yer almaktadır.⁸⁶³ 8. sayfada **“Örgütü Bölücü Tavırlar Artık Terk Edilmelidir”** başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda yer alan görüşler TÖB-DER Genel Merkezinin 4. Olağan Kongre sonrası yaşananlara yönelik değerlendirmelerini içerdiklerinden bir bölümünü buraya aktarmayı uygun bulduk:

TÖB-DER GENEL MERKEZİ; “ÖRGÜTÜ BÖLÜCÜ TAVIRLAR ARTIK TERK EDİLMELİDİR”

“ (...) Bilindiği gibi örgütümüz 4. Olağan Kongreden sonra, örgüt içinde **“Birlik-Dayanışma”** adıyla tanınan bir grup tarafından iç tartışmalara sürüklendi.

Bu grup kongre sırasında çeşitli yollarla “ihtiyati tedbir” kararı aldı. (...) Daha sonra Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi kararı hukuki dayanaktan yoksun bularak kaldırdı. Fakat adı geçen grup o zaman “ihtiyati tedbir” kararına dayanarak sahte bir kongre topladı. Bir grup yönetimi oluşturular ve bu kişilerin TÖB-DER’in “yasal yönetimi” olduğu iddiasına giriştiler. Yeni TÖB-DER mühür ve başlıkları yaptırarak örgüte yazı, genelge, bildiri ve ajanslar gönderdiler. Örgüt adına gazete bastırarak dağıttılar.

En ilginç de yeni bir TÖB-DER tabelası yazdırarak örgüt genel merkezini Ankara’daki İzmir Caddesinde bulunan eski Politika Gazetesi Ankara Bürosu binasına taşıdılar.

Garanti Bankası Kızılay Şubesinde “Sayman ve Genel Başkanlarının” adına hesap açtırarak örgütten ödenti toplamaya çalıştılar. Örgüt disiplinine değil, grup disiplinine bağlı olan şubelerden ödenti alarak birçok harcamalarda bulundular.

Bildiri, gazete, ajanslarla kalmayarak örgüt adına 1979 yılı için TAKVİM bastırdılar, yeni şubeler açtılar.

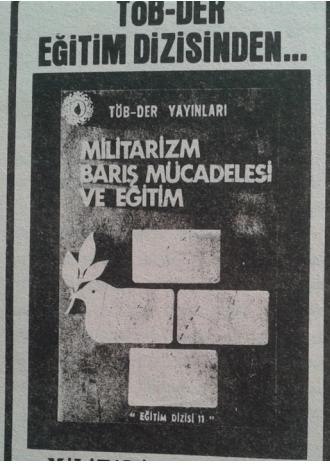
Örgütümüz hangi toplantıya, konferansa çağrıldıysa, İzmir Caddesinin “TÖB-DER’in yasal yöneticisi” sakinleri de oralara koştular. Toplantılarda “TÖB-DER’in yasal yöneticileri biziz” gibi gereksiz, örgütün saygınlığına gölge düşüren tartışmaları gündeme getirdiler. Geldikleri hiçbir toplantıda kendilerini “yasal yönetici” olarak kabul ettiremedilerse de, örgütümüzü en azından toplantılara katılanlar nezdinde sevimsiz konuma düşürdüler. (...)

Bütün bu yaptıkları sabırla, sükunetle izlendi. Genel Yönetim ve MYK her defasında TÖB-DER üyesi olmalarının gereğini hatırlattı.

Tabanın söz ve karar sahibi olduğu ve sorunların üstesinden ancak örgüt iradesinin geleceği defalarca belirtildi. Bu doğrultuda şube başkanları toplantısı düzenlendi. Diğer iki grupta birlikte kendileri de bu toplantıya çağrıldı. Örgüt içi sorunların öğretmen tabanıyla birlikte tartışılarak çözümüne gidilmesi önerildi. Ancak “Birlik-Dayanışma” grubu sorunların kısa yoldan çözüleceği bu yolu seçmedi, mahkemelere başvurmayı tercih etti. 4. Olağan Kongrede seçilen yönetimin iptali ve kendilerinin “yasal yönetici” oldukları savıyla mahkemelere başvurdular.

Mahkeme 4. Olağan Kongrede seçilen Gazioğlu yönetiminin yasal olduğuna karar vererek onların isteklerini reddetti. Daha sonra aynı doğrultuda bir karar da Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verildi.

TÖB-DER'in içinde karışıklığı devam ettirmek isteyen bu baylar mahkeme kararından sonra da aynı bozguncu tavırlarını sürdürüyorlar. Örgüre gene bildiri, ajans, genelge ve yazı gönderiyorlar. (...)

Öte yandan mahkemelerdeki gelişmeyi çarpıtma kampanyası sürdürüyorlar. Mahkemelerde dava açan kendileri olduğu ve kendilerinin açtığı dava aleyhlerine sonuçlandığı halde; kendilerini destekleyen çeşitli yayın organlarından (Savaş Yolu; sayı 2, s. 6) "TÖB-DER yönetiminin hukukun inceliklerinden yararlandığı" iddiasıyla kanıtlamaya çabalıyorlar. (...) Bir kez TÖB-DER'in iç sorunlarını mahkemelere götürülenler kendileridir. Ve çok kızdıkları son karar kendilerinin açtığı dava sonucunda verilmiştir. Yine mahkemeleri çözüm görmüyorsa, neden sonuçlanan davalarını Yargıtaya götürüyorlar, yoksa Yargıtay mahkeme değil mi?

Mahkemelerin inceliklerinden yararlanma konusunda üstlerine yoktur. Yargıtay'a davayla ilgili dilekçelerini son gün vermişlerdir. (süre 15 gündür) Dilekçelerini verdikten sonra duruşma istemişlerdir. Ve dava 9 Şubatta görülecektir. (...)⁸⁶⁴

Ancak şu bilinmelidir ki; yapılanlardan örgüt zarar görmektedir. Örgüt iç sorunlara gömülmüşken hak ve çıkarlarını savunamadığı öğretmen kitle-si bundan zarar görmektedir.

Bütün bu amaçla, art niyetli tavırlara rağmen gerekli sorumluluk gösterilmektedir. Hiçbir TÖB-DER üyesi ve tüm ilerici, demokrat ve yurtseverler TÖB-DER'in bölünmesinden yana değildir. Özellikle girilen olağanüstü koşullarda saflarımızı sıklaştırmak ve genişletmek zorundayız.

Bunun için de gerekli esneklik, örgütün çıkarları ve ilkeleri doğrultusunda gösterilmiştir. Şimdiye kadar bu hataların içinde olanlar çağrılarak sorumlulukları hatırlatılmış, hatalarında direnmekten vazgeçmeleri istenmiştir. (...)”

TÖB-DER'in içinde bulunduğu şartlar nedeniyle gazetesini düzenli olarak çıkartamadığını daha önce de belirtmiştik. Bu nedenle TÖB-DER ile ilgili gelişmeleri ve etkinliklerini günlük gazetelere (özellikle Cumhuriyet Gazetesi) yansıdığı kadarıyla belgeleyerek aktarmayı uygun görmekteyiz:

“TÖB-DER Genel Sekreterinin Alınmadığı İzmir Şube Kongresi Olayı Geçti”

İzmir Şubesinin 7. Olağan Kongresine katılmak isteyen Genel Sekreter Kemal Uzun, Kongre salonuna alınmadı. Bazı gruplar bu tavırlarına Gültekin Gazioğlu yönetimini tanımadıklarını gerekçe olarak göstermişlerdir. Bu gelişme üzerine Kemal Uzun salon dışında bir basın toplantısı yaparak “Demokratik kitle örgütlerinde ne böyle bir kongrenin, ne de böyle bir davranış biçiminin izahı yoktur” dedi. Olayların çıktığı kongrede seçimleri Birlik-Dayanışma listesinin kazandığı açıklanmıştır.⁸⁶⁵

“TÖB-DER Üyesi Kazım Uçkan Öldürüldü”

Bayrampaşa Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni Kazım Uçkan okula giderken sokakta uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti.⁸⁶⁶ TÖB-DER üyesi Uçkan, evli ve bir çocuk sahibiydi. Uçkan, Kırklareli Pınarhisar'da toprağa verilecek. Sağmalcılar Lisesi öğrencileri Kazım Uçkan'ın öldürülmesini protesto ederek saygı duruşunda bulundular.⁸⁶⁷

TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu “Ders Ücretleri En Az 100 Lira Olmalıdır”

TÖB-DER Genel Başkanı bazı eğitim enstitülerinin kapatılma kararını eleştirdi. Milli Eğitim Bakanlığı'nı yönetmek gibi bir iddia ve talebimiz

yoktur diyen Gazioğlu, Komando Ayvaz lakaplı Ayvaz Gökdemir'in hala bakanlıkta müşavir olarak tutulmasına karşı çıktı.⁸⁶⁸

“Tunceli ve Mardin’de İki Öğretmen Öldürüldü”

Mazgirt Oymadal Köyü öğretmeni Hasan Çakmak, kaçırılıp işkence edildikten sonra öldürüldü. Çakmak, TÖB-DER üyesi olup Devrimci Yol grubuna yakınlığıyla biliniyordu. Mardin’de ise Merkeze bağlı Yeşilli Köyü öğretmeni Mahmut Dinçer uğradığı silahlı saldırı sonucunda hayatını kaybetti.⁸⁶⁹

“TÖB-DER Taşova Şube Binası Bombalandı. Samsun’da TÖB-DER Lokali ni Basan Polis Arama Yaptı”⁸⁷⁰

TÖB-DER Gazetesi Şubat ayında çıkmadığı için bu dönemde yaşanan gelişmeleri yine günlük gazeteler yardımıyla aktarmaya çalışacağız.

“Manisa Ticaret Lisesi Müdürü ve TÖB-DER üyesi Süleyman Yanmaz sağ görüşlü bir öğrenci tarafından tabancayla vurularak öldürüldü. TÖB-DER Manisa Şubesi olayı kınayan bir bildiri dağıttı.”⁸⁷¹

“Gazioğlu, TÖB-DER Üyelerine Saldırıları Arttı dedi”

Gazioğlu son günlerde üyelerine yönelik saldırıların arttığını ve 3 üyelerinin öldürüldüğünü belirterek “eğer saldırılar ve katliamlar durdurulmak isteniyorsa kararlı ve ciddi bir biçimde cinayet şebekelerinin üstüne gidilmeli ve faşist odaklar dağıtılmalıdır” dedi.⁸⁷²

“TÖB-DER Faşizme Karşı Birlik Çağrısı Yaptı”

TÖB-DER Genel yönetim Kurulu yaptığı iki günlük toplantıdan sonra dün yayınladığı bildiride bütün ilerici, devrimci, demokratik kişi ve kuruluşları faşizme karşı işbirliğine çağırmıştır.⁸⁷³

TÖB-DER GENEL MERKEZİ SIKIYÖNETİMCE ARANIYOR

Göztaltına alınan Gazioğlu ve Genel Sekreter geç saatlerde serbest bırakıldı. 4 saat süren aramada aralarında Gazioğlu, Kemal Uzun, Öner yağcı ve daktilo memuru Leyla Akbaş'ın bulunduğu kişilerin göztaltına alındığı bildirildi. Aramalar sırasında çekmecelerde Roja Welat gazetesi ile TÖS döneminden kalan ve sağcılar tarafından yakılmak istenen sinema salonundaki yarı yanmış ve anı olarak saklanan Türk bayrağına da el konulmuştur.⁸⁷⁴

“Gazioğlu ve DİSK, TÖB-DER’in Aranmasını Kınadı”⁸⁷⁵

“TÖB-DER’in Aranması ile İlgili Tepkiler Sürüyor”⁸⁷⁶

“TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu “Öğretmenlerin Ekonomik Sorunları Çözülmemeli” dedi.

TÖB-DER ile DİSK'e bağlı bazı sendika üyelerinin düzenlediği “Faşizmi Protesto Mitingi” Birinci Kordonda yapıldı. Yürüyüş ve miting sırasında faşizmi yeren sloganlar atan gruplar, Atatürk Anıtı önünde marşlar söyleyerek dağılmışlardır.⁸⁷⁷

TÖB-DER DEMOKRATİK HAKLARIN SAVUNUCULUĞU GÖREVİNİ SÜRDÜRMEYE KARARLIDIR

TÖB-DER Gazetesi **6 Mart 1979** tarihinde **168** sayı numarasıyla çıkacaktır. Kapağında bazı günlük gazetelerin küpürleriyle **“TÖB-DER, 660 Şubesi, 200 Bin Üyesiyle Demokratik Hakların Savunuculuğu Görevini Sürdürmeye Kararlıdır!”** yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda özetle; TÖB-DER şubelerinin ve üyelerinin faşist saldırılara uğradıkları belirtilerek, **“(…) Biz TÖB-DER olarak, öteden beri toplumun demokratikleştirilmesinden yana olduk. Özgürlüklerin korunup**

geliştirilmesinden yana olduk. Özellikle, eğitimin demokratikleştirilmesini savunduk. Zaten görevimiz de buydu. Faşizme karşı oluşumuz, temel hak ve özgürlüklerin sonlandırılmasına karşı çıkışımız sömürücü egemen çevrelerin şiddetli tepkilerini çekti. Ama biz her koşul altında halkımızın, öğrencilerimizin ve öğretmenlerimizin çıkarlarını savunduk. (...) Tüm olumsuzluklara karşın, 200 bine yakın öğretmeni bünyesinde toplayan örgütümüz TÖB-DER, 660 şubesiyle demokratik hakların yılmaz savunucusu olmaya devam edecek; faşizme karşı, emperyalizme karşı, şovenizme karşı mücadelesini sürdürecektir.”

2. sayfadaki **“Örgütümüzden Haberler”** başlığında öne çıkanlar şöyle; **“Genel Yönetim Kurulumuz Toplandı”**, **“Eğitim Emekçilerinin Demokratik Talepleri Karşılanmalıdır”**, **“İrkçi-Şoven- Asimilasyoncu Eğitime Son Demek Suç Değildir”**,⁸⁷⁸ **“İzmir ve İzmit Kongreleri”**⁸⁷⁹

3.sayfada **“Faşizme Karşı Görev Başına!”** ve **“Yargıtay Yönetimimizin Yasallığını Onayladı”**⁸⁸⁰ yazıları bulunmaktadır. 4. sayfada **“Tüm Demokratik Halk Güçlerimizle Her Zaman Omuz Omuza Olacağız”** başlıklı bir yazıya yer verilmiştir.⁸⁸¹ 5. sayfada **“Faşist Saldırıları Bizi Yıldırılmaz!”**⁸⁸² **“Faşistlerin Saldırdığı Şubelerimiz”**,⁸⁸³ **“Saldırıya Uğrayan ve Yaralanan Üyelerimiz”**⁸⁸⁴ başlıklı ve fotoğraflı haberler bulunmaktadır.

6. sayfada **“DİSK’in 12., CUT’un 26. Yıldönümleri Coşkuyla Kutlandı”**⁸⁸⁵, 7. sayfada **“Almanya’daki Türk İşçi Çocuklarının Dramı”**, 8. sayfada **“Moğolistan’da Öğretmenlerin Yetiştirilmesi”** ve **“Temel Hak ve Özgürlükler Korunmalıdır”** başlıklı yazılar yer almaktadır.

TÖB-DER Gazetesinde yer almayan ancak TÖB-DER’i ilgilendiren bazı gelişmeleri yine günlük gazetelere yansıdığı şekliyle buraya aktarmayı uygun bulduk:

“TÖB-DER Yöneticilerinin Tutuklanması İsteği Reddedildi”

TÖB-DER Genel Merkezi geçen hafta “TÖB-DER Genel Merkezinde Genel Direniş Hazırlığı Yapıldığı” ihbarı üzerine aranmıştı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı “Sıkıyönetim Yasasına ve Dernekler yasasına aykırı davrandıkları gerekçesiyle” Gazioğlu ve arkadaşlarının tutuklanmasını talep etmiş, ifade veren yöneticiler mahkeme tarafından serbest bırakılmış ve savcılık talebi reddedilmiştir.⁸⁸⁶

“Aksaray TÖB-DER Lokali Arandı”

Aksaray TÖB-DER Lokali arandı, 35 kişi gözaltına alındı. Yapılan aramada üzerlerinde Sıkıyönetimce yasaklanmış yayınlar (Kurtuluş, Emegün Birliği) bulunduran 35 kişi gözaltına alınmıştır.⁸⁸⁷

“Kartal TÖB-DER Şubesinin Dün Yapılan Kongresinde Polis Oy Sandıklarına El Koydu”

Polis, izin alınmadığı gerekçesiyle Kartal Belediye Düğün Salonunda yapılan oylama sırasında 4 seçim sandığına el koymuştur. Ancak daha sonra yapılan görüşmeler sonucu kongrenin yasal olduğu anlaşılmıştır. Bu sırada salon dışında bulunan 18 kişi de gözaltına alınmıştır.⁸⁸⁸

“12 Mart Protesto Edildi”

Aralarında TÖB-DER, TMMOB, ÇHD ve HALKEVLERİ’nin de bulunduğu 23 demokratik kitle örgütü dün yaptıkları ortak basın açıklamasıyla 12 Mart’ı protesto ettiler. Bu arada aralarında TÖB-DER Gaziosmanpaşa Şu-

besinin de yer aldığı 9 kuruluş 12 Mart'ın yıldönümü nedeniyle bir bildiri dağıtmışlardır.⁸⁸⁹

“CHP ve TÖB-DER’e Saldırı”

Demirci’de Eğitim Enstitüsünün sağ görüşlü öğrencileri CHP ve TÖB-DER binalarını tahrip etti.⁸⁹⁰

“Kayseri’de TÖB-DER’li Öğretmen Öldürüldü”

Kayseri’de önceki gece evine giderken kurşunlanan Endüstri Meslek Lisesi Müdür Yardımcısı **Mustafa Yolcu**, kaldırıldığı Tıp Fakültesi hastanesinde yaşamını yitirdi.⁸⁹¹

TÖB-DER Gazetesinin **11 Nisan 1979** tarihinde çıkan **169.** sayısı, örgütün çıkardığı son sayıdır.

Kapağında “**Bunalımın Sorumlusu Soygun Düzenidir**”, “**1 Mayıs 79 İçin İleri**” ve “**Başbakan’a Mektubumuz**”⁸⁹² başlıklı yazılar bulunmaktadır.

2. sayfada “**Örgütümüzden Haberler**” başlığında “**Yargıtay Kararı**” ve “**İhtarname**” örnekleri bulunmaktadır.⁸⁹³ 3. sayfada “**Öğretmen Okullarının 131. Kuruluş Yıldönümü**”, “**21 Mart İrkçilikle Savaş Günü**”,⁸⁹⁴ “**Yaşasın Paris Komünü**”,⁸⁹⁵ “**8 Mart Uluslar arası Emekçi Kadınlar Günü**”⁸⁹⁶ yazıları yer almaktadır. 4. sayfada “**TÖB-DER’li-ler Yılmayacaktır**”,⁸⁹⁷ “**12 Mart’ın Hesabı Sorulacaktır**”⁸⁹⁸ 5. sayfada TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu tarafından yapılan ortak bir değerlendirme bulunuyor:

20 MART DİRENİŞİNİN YILDÖNÜMÜNDE TÖB-DER’İN YAPTIĞI AÇIKLAMA

“20 Mart Direnişi’nin Birinci Yıldönümü ve Faşizme Karşı Mücadelede Görevlerimiz” başlıklı bu yazıda özetle şu görüşlere yer verilmektedir: “15-16 Haziran 1970’de, işçi sınıfının örgütlenmesini engelleyen Sendi-

kalar, Grev ve Toplu İş Sözleşmesi yasalarının uygulanmasına karşı direniş geçen DİSK'in ve Türkiye işçi sınıfının gücünü ve azmini gösteren bir eylemdi. (...) 1971 sonrasında 16 Eylül 1976 DGM Direnişi işçi sınıfının önemli direnişlerinden biriydi. DGM Direnişiyle Türkiye işçi sınıfı pişiyor ve mücadele azmini ortaya koyuyordu. 20 Mart Direnişi ise kızışan sınıflar mücadelesinde faşizme karşı olduğunu ortaya koyan Türkiye işçi sınıfının politik bir tavrıydı. (...) 16 Mart 1976'da İstanbul Üniversitesi'nde yıllardır süren faşist işgali kırıp okula giden devrimci öğrencilerin üzerine bombalarla, silahlarla saldıran faşistler, 7 devrimci öğrencinin canını aldılar. 50'den fazla devrimci öğrenci yaralandı. Katliamı yapan faşistler ellerini kollarını sallayarak kaçtılar. (...) Katliama tüm devrimci demokrat halk güçlerimizin, DİSK'in, TÖB-DER'in, TMMOB'nin ve diğer demokratik güçlerin tepkileri büyük oldu. (...) DİSK Yürütme Kurulunun bu faşist katliamı ve tüm faşist katliamları protesto etmek için FAŞİZME İHTAR adı altında 20 Mart'ta başlattığı genel direnişe yüzbinlerce DİSK üyesi işçinin yanında TÜRK-İŞ üyesi ve bağımsız sendikalardan işçiler de katıldılar. (...) 20 Mart Direnişi Türkiye işçi sınıfı açısından "Genel Grev Hakkı"nın alınmasıdır. (...) En geniş anti-faşist, anti-emperyalist, anti-şovenist güç ve eylem birliği sağlanmalıdır. Bu birlik hayatın her alanında, fabrikalardan okullara, mahallelerden en küçük yerleşim birimlerine kadar yaygınlaştırılmalıdır."

6. sayfada "Bölge Toplantıları",⁸⁹⁹ 7.sayfada "Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikasıyla Omuz Omuzayız",⁹⁰⁰ "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Talepleri", ile "KTÖS Genel Kuruluna Mesajımız"⁹⁰¹ başlıklı yazılar yer almaktadır. 8.sayfada TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazoğlu'nun 31. 3. 1979 tarihinde yaptığı basın toplantısının metni "Yaşasın TÖB-DER" başlığıyla sunulmuştur. Aynı sayfada "İç İşleri Bakanlığı'ndan İstemlerimiz" başlıklı dilekçe metni bulunmaktadır. Bu dilekçe metninin bazı bölümlerini tarihsel bir belge olduğundan buraya aktarmayı faydalı bulmaktayız:

TÖB-DER GENEL MERKEZİ "İÇ İŞLERİ BAKANLIĞINDAN İSTEMLERİMİZ"

"(...) Derneğimiz ulusal planda faaliyetlerini mevcut yasalar çerçevesinde sürdürürken, yine yasalar çerçevesinde uluslar arası planlarda kendi konumunda faaliyet gösteren öğretmen ve eğitim örgütleriyle sağlıklı ilişkiler kurarak, karşılıklı bilgi ve deney alışverişlerinde bulunmak iste-

mektedir. (...) İlişkide ana tüzüğünü sunduğumuz Dünya Öğretmen sendikaları Federasyonu (FİSE)'ye derneğimizin üye olabilmesi için yaptığımız başvuruya, bu güne değin maalesef olumlu yanıt alamadık. (...)

Bu nedenle TÖB-DER'in FİSE'ye üye olabilmesi için 1630 sayılı yasanın 10.maddesi gereğince Bakanlar Kurulu izninin sağlanmasını;

“TÖB-DER ‘in Adı Değişiyor”

Öte yandan halen yürürlükte olan Dernek Tüzüğümüzün Geçici 1.maddesi “Merkez Yürütme Kurulunun başvurması üzerine Bakanlar Kurulunca izin verildiği takdirde tüzüğün 1.maddesindeki derneğin adı **TÜRKİYE EĞİTİM ÖĞRETİM EMEKÇİLERİ BİRLEŞME ve DAYANIŞMA DERNEĞİ (TÖB-DER)** olarak değiştirilecektir. (...) Bu konuda daha önce yaptığımız başvuruya da bugüne kadar olumlu bir yanıt alınamamıştır. (...) Yukarıda sıralanan taleplerimizin karşılanabilmesi için gereğine emirlerinizi saygılarımla arz ederim. 21. 3. 1979 Gültekin Gazioğlu / TÖB-DER Genel Başkanı”

TÖB-DER'in kendini anlattığı yayınları burada sona ermektedir. Ancak TÖB-DER Gazetesinin çıkmamış olması TÖB-DER'in etkinliklerinin sona erdiği anlamına gelmemektedir. TÖB-DER'in bundan sonraki yaşadıklarını ve faaliyetlerini günlük gazetelere yansıdığı kadarıyla izlemeye çalışacağız. Bu konuda en çok Cumhuriyet Gazetesi'ne başvurumaktayız. Bunun nedeni TÖB-DER ile ilgili haberlere en çok yer veren gazetenin Cumhuriyet gazetesi olmasındandır.

“Köy Enstitülerinden Alınacak Dersler Var”

Köy Enstitülerinin 39.kuruluş yıldönümü nedeniyle yapılan bir etkinlikte konuşan TÖB-DER Genel başkanı Gültekin Gazioğlu, Köy Enstitülerinden alınacak birçok dersin olduğunu söyledi.⁹⁰²

“TÖB-DER İzmit Şubesi Kapatıldı”

TÖB-DER İzmit Şubesi “amaç dışı faaliyette bulunduğunu” gerekçesiyle Valilik tarafından kapatıldı.⁹⁰³

“TÖB-DER İstanbul Eski Şube Başkanı Öldürüldü”

TÖB-DER İstanbul Şubesi eski başkanı Celal Çelik kurşunlanarak öldürüldü. TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, Yozgat'ta Maraş benzeri katliam planlandığını öne sürdü. Gaziantep ve Elazığ'da iki TÖB-DER üyesi ağır yaralandı.⁹⁰⁴

“Manisa Sarıgöl’de Bir Öğretmen Bıçaklandı”

Manisa Sarıgöl'de TÖB-DER üyesi Aziz Taşargöl, Ülkücü oldukları söylenen bir grubun bıçaklı saldırısına uğrayarak ağır yaralandı.⁹⁰⁵

“Gazioğlu; TÖB-DER’e Yönelik Bölücülük İftiraları ve Faşist Saldırıları Arttı”

TÖB-DER Genel Başkanı; “bazı politikacılar örgütümüze çamur atmayı meslek haline getirmekten vaz geçmelidirler” dedi.

Bu arada 1 Mayıs 1979'da DİSK'in miting ve yürüyüşle İstanbul'da kutlamak isteğine Sıkıyönetim tarafından izin verilmemiş, hatta İstanbul'da sokağa çıkma yasağı uygulamaya konulmuştur. TÖB-DER, DİSK ile birlikte İzmir'de yapılan 1 Mayıs etkinliklerine katılacaktır. Kırklareli'nde TÖB-DER, YSE-İŞ, DEV-GENÇ ve Devrimci Yol tarafından 1 Mayıs mitingi düzenlenmiştir.⁹⁰⁶

2 Mayıs tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde 1 Mayıs 1977'de Taksim Meydanında hayatını kaybeden 6 TÖB-DER üyesi için verilen fotoğraflı bir ilan göze çarpmaktadır

TÖB-DER şubelerine ve üyelerine yönelik saldırılar devam etmektedir.

“Elazığ’da TÖB-DER üyesi bir öğretmen kurşunlanarak öldürüldü”

Şahin Hayri İlkokulu öğretmeni ve TÖB-DER üyesi Murat Akın, dün sabah çalıştığı okulun önünde kurşunlanarak öldürüldü. Murat Akın’ın Tuncelili olduğu ve cenazesinin Pertek ilçesinde toprağa verileceği öğrenildi.⁹⁰⁷

TÖB-DER’e yönelik sağcı güçlerin saldırıları yetmezmiş gibi Sıkıyönetim de harekete geçecektir. 5 Mayıs 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde **“TÖB-DER Genel Merkezi Sıkıyönetimce arandı, suç unsuru bulunamadı”** başlıklı haberin detayları şu şekilde;

“Edinilen bilgiye göre dün akşam saat 18.30 sularında TÖB-DER Genel Merkezi’ne bir operasyon düzenleyen ekipler, iki buçuk saat süren aramada hiçbir suç unsuruna rastlamamışlardır. Genel Başkan’ın odasının anahtarı bulunamayınca kapı polisler tarafından kırılmış ve odada arama yapılmıştır. TÖB-DER Hukuk Bürosundan Av. İlhan Dışçı ve Yücel Yeşilgöz konuyla ilgili olarak açıklamalar yapmışlardır.”⁹⁰⁸

“Kuştepe Lisesi Müdürü ve MHP Şişli İlçe Başkanı Öldürüldü”

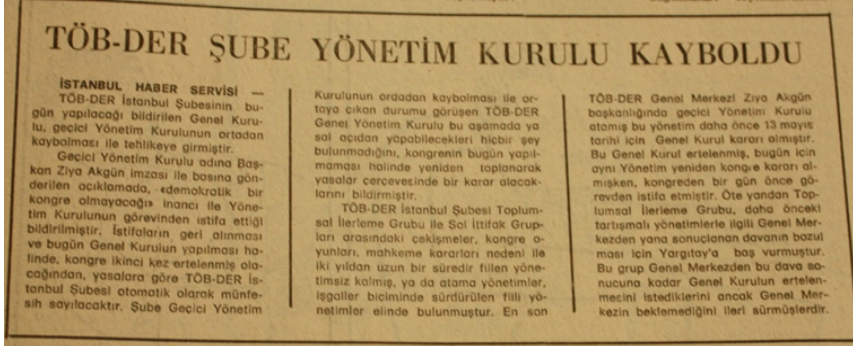
Kuştepe Lisesi Müdürü ve TÖB-DER İstanbul şubesi kurucularından **Doğan Erdoğan**, evine giren silahlı saldırganlar tarafından tabancayla vurularak öldürüldü.⁹⁰⁹

Doğan Erdoğan TÖB-DER içindeki **DİB (Demokrasi için Birlik)** grubundandır. Arkadaşları Doğan Erdoğan için morg önünde bir tören düzenlemek isteyecekler ancak valilik buna

izin vermeyecektir. Erdoğan için İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü önünde bir basın açıklaması yapan öğretmenler kısa bir yürüyüş yapmışlardır. Bu arada bazı liselerde öğrenciler derslere girmeyerek saldırıyı protesto etmişlerdir. Bazı öğretmenler de öğrencileri protesto eylemine teşvik ettikleri gerekçesiyle gözaltına alınmışlardır.⁹¹⁰ İstanbul şubeleri Doğan Erdoğan için 15 Mayıs 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’ne ölüm ilanı vermişlerdir.⁹¹¹

“TÖB-DER Şube Yönetim Kurulu Kayboldu”

Bu gazete küpürünü yorum ve açıklama yapmadan olduğu gibi burada yayınlamayı uygun gördük.

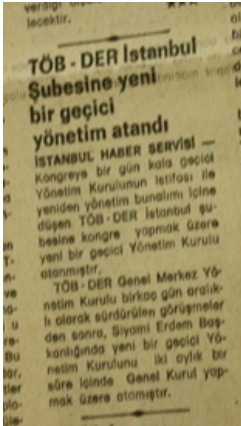
23 Mayıs 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’ndeki haberlere göre “TÖB-DER İstanbul Şubeleri öldürülen Doğan Erdoğan anısına bir dakikalık saygı duruşu kararı almış” ve “TÖB-DER Eskişehir Şubesi Lokali önceki gün taşlanarak camları kırılmıştır”.

“ÖĞRETMENİ ÖRGÜTSÜZ BIRAKMANIN HESABINI DEVRİMCİLİK ADINA KİM YÜKLENEBİLİR?”

25 Mayıs tarihli Cumhuriyet gazetesinin 12.sayfasında imzasız bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır. **“Öğretmeni Örgütsüz Bırakmanın Hesabını Devrimcilik Adına Kim Yüklenebilir?”** başlıklı yazıda yer alan görüşler özetle şöyle;

“TÖB-DER içerisinde örgüt benim olmuyorsa, batsın mantığıyla sürdürülen mücadele olumsuz sonuçlar getiriyor. TÖB-DER İstanbul şubesi kongresinin 20 Mayıs’ta genel kurulla sona ermesi beklenen yönetim sorunu, geçici yönetim kurulunun kongreye bir gün kala ortadan kaybolarak istifa etmesiyle bir kez daha açmaza girmiştir. Bu durum öğretmenleri örgütsüz bırakmaya yönelik bir hamledir. (...) En son yönetim hakkının kendinde olduğunu savunan Tahsin Çayır başkanlığında Toplumsal İlerleme –CHP ittifakı yönetiminin, Genel Merkezin açtığı dava sonucu ortadan kalkması ile Genel Merkez CHP’lilerden oluşan Ziya Akgün başkanlığında

geçici bir yönetim atanmıştır. Kongre yapmak amacıyla atanan bu yönetim, kongre için üye kayıt defterlerini yeni baştan düzenledikten sonra aldığı ilk kongre kararını ertelemiş, ikinci kongre için 20 Mayıs tarihini belirlemiştir. Bu arada Toplumsal İlerleme grubu, Genel merkez lehine sonuçlanan davanın bozulması için Yargıtay'a başvurmuş ve geçici yönetim kurulunun kayıt yenileme işlemlerine fazlaca ilgi göstermediği izlenmiştir. Ayrıca TÖB-DER Genel Başkanlığı ile ilgili tartışmaların sürdüğü dönemde, Talip Öztürk'ün genel başkan olduğu savunulan dönemlerde Talip Öztürk tarafından kurulduğu bildirilen İstanbul içerisinde bazı şubeler açılmıştır. (...) TÖB-DER İstanbul şubesi bir kez daha aylarca sürecek bir yönetim boşluğu içine düşmüş, öğretmenler biraz daha örgütlerinden kopmuşlardır. Öğretmenlerin her gün vurulduğu, yaralandığı, öldürüldüğü, sorunlarına kimsenin sahip çıkmadığı bir ortamda örgütsüz kalmanın hesabını devrimcilik adına hangi sol fraksiyon ya da demokratik görüş verebilecektir?"

Bu gelişmeler yaşanırken TÖB-DER Genel Merkezi İstanbul'a yeni bir yönetim atama yoluna gitmiştir.

“TÖB-DER İstanbul Şubesine Yeni Bir Geçici Yönetim Atandı”

26 Mayıs tarihli gazete haberine göre geçici yönetimin başına Siyami Erdem atanmıştır.⁹¹⁶

“TÖB-DER’li Müdür Yardımcısı Öldürüldü”

Ahmet Sapmaz İlkokulu Müdür Yardımcısı ve TÖB-DER üyesi Zeki Cengiz Tekin öldürüldü. Bu olayla ilgili olarak aynı okulda çalışan bir öğretmen gözaltına alındı.⁹¹⁷

“İstanbul’da Bir TÖB-DER’li Öğretmen Öldürüldü”

İstanbul Küçükköy Ülkü İlkokulu öğretmeni Yalçın Selami Bal iki kişinin açtığı ateş sonucu ağır yaralanmış, hastaneye kaldırılırken yolda hayatını kaybetmiştir. TÖB-DER İstanbul Şubesi üyelerinin “faşizmin ölüm mangaları tarafından öldürüldüğünü” belirterek saldırıyı kınamışlardır.

TÖB-DER GENEL BAŞKANI GAZİOĞLU; “YASADIŞI OLARAK OLAĞANÜSTÜ KURULTAYA ZORLANIYORUZ

TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu dün yaptığı basın toplantısında, yasadışı olarak olağanüstü genel kurula zorlandıklarını, örgüt genel merkezi ve şubeler üzerindeki baskıların arttığını, öğretmen kıyımının MC dönemlerine benzer şekilde devam ettiğini öne sürmüştü ve son bir ayda 8 öğretmenin öldüğünü bildirmişti. İçişleri Bakanlığınca daha önce onaylanan ve yıllardır uygulanan örgüt tüzüğünde bu gün yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle değişiklik istendiğini, bu haksız istek karşısında Danıştaya başvurduklarını belirten Gazioğlu, ortada hiçbir haklı neden, yasal dayanak olmadan TÖB-DER'i bir olağanüstü kongreye zorlamanın anlamı nedir? Nasıl bir hesaba dayanmaktadır?

Danıştay'dan Bakanlığın istemine karşı bir karar almaları durumunda 22 Haziran'da yapmayı kararlaştırdıkları Olağanüstü Genel Kurulu iptal edeceklerini belirten Gazioğlu, CHP ağırlıklı Ecevit hükümeti döneminde örgütün üzerindeki baskıların devam ettiğini, Vali ve Kaymakamların yasalara aykırı olarak şubelerini kapattıklarını bildirerek, “faşist çetelerin” üyelerini hedef alan saldırıları karşısında Başbakanın ve ilgili hükümet üyelerinin kayıtsız kaldıklarını söyledi. Gazioğlu, Başbakan Ecevit'in bazı öğretmenlerin bölücülük yaptığını söylemesinden sonra Doğu ve Güneydoğudaki öğretmenlere yönelik ihbarların arttığını ve 100'e yakın öğretmenin gözetim altına alındığını iddia etti.⁹¹⁸

Genel Başkanın açıklamasından sonra da TÖB-DER üyelerine yönelik saldırılar devam edecektir. 8 Haziran tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yine bir öğretmen ölümü haberiyle karşılaşacağız.

“Malatya’da TÖB-DER’li Öğretmen Öldürüldü”

Malatya’da Belediye binası önünde dün öğlen saatlerinde evlerine gitmekte olan Gazi Lisesi öğretmenleri **Nevzat Yıldırım** ile Mustafa Cankul’a

kimliği belirsiz saldırganlarca ateş açıldı. Olayda ağır yaralanan öğretmenlerden TÖB-DER üyesi Nevzat Yıldırım hayatını kaybetti.

Bunların yaşandığı sıralarda 11 Nisan'dan beri çıkartılamayan TÖB-DER Gazetesi yeniden basılacaktır. Ancak, **10 Haziran 1979** tarihli Cumhuriyet Gazetesinde şu haber okunacaktır:

SIKIYÖNETİM TÖB-DER GAZETESİNE EL KOYUP GENEL SEKRETER KEMAL UZUN'U GÖZALTINA ALIYOR

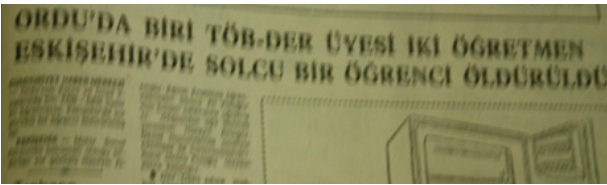
TÖB-DER Genel Sekreteri kemal Uzun, TÖB-DER Gazetesine önceki gün Sıkıyönetim tarafından el konulduğunu bildirerek, gazetenin basımı için önceden izin alındığını, buna rağmen hiçbir yasal dayanağı olmayan bir el koyma işlemiyle karşılaştıklarını söylemiştir.

“Kırıkhan’da TÖB-DER’li Öğretmen Öldürüldü”

Antakya’nın Kırıkhan ilçesi Gazi Lisesi Müdürü **Veli Kara** evinde otururken penceresinden açılan ateş sonucu ağır yaralanmış ve kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir. Kara’nın TÖB-DER üyesi olduğu bildirilmiştir.⁹¹⁹

TÖB-DER Genel Başkan Yardımcısı Ali Rıza Aydın dün düzenlediği basın toplantısında Genel Sekreter Kemal Uzun’un Sıkıyönetim makamlarınca TÖB-DER Gazetesi ile ilgili olarak gözaltına alındığını bildirerek, “TÖB-

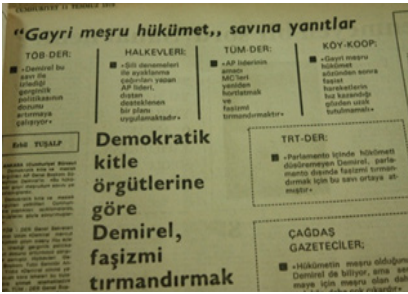
DER Gazetesinde bir suç unsuru varsayılsa bile bu ancak yayın gerçekleştirildikten sonra oluşabilir. Oysa gazete henüz yayınlanmamıştır” demiştir.⁹²⁰

Bu arada aralarında TÖB-DER, TÖM-DER, Türkiye Ziraatçılar Derneği, Ankara Kadınlar Derneği (AKD), DEV-GENÇ'in de bulunduğu demokratik kuruluşlar, TÖB-DER Genel Sekreterinin tutuklanmasını yazılı bir açıklamayla kınamışlardır.⁹²¹

20 Haziran 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan habere göre Kemal Uzun serbest bırakılmıştır. Haberin detayı ise şöyle: *"TÖB-DER yayın organlarında 1 Mayıs'ta DİSK'in düzenlediği toplantıyı övmek suçundan tutuklanan Kemal Uzun, dün Sıkıyönetim mahkemesinde yapılan duruşmasından sonra serbest bırakılmıştır"* **20 Haziran 1979** tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Ordu-Ünye'de TÖB-DER üyesi ilkokul öğretmeni **Ramazan Aksakal**'ın önceki gece kimliği belirsiz kişilerce açılan ateş sonucu öldüğü haberi yer almaktadır.

"Mucur TÖB-DER Binası Saldırıya Uğradı"

Mucur TÖB-DER şubesi dün saat 12 sularında Selim Şimşek ve Cemalettin Çelen adlı iki ülkücünün saldırısına uğramıştır. TÖB-DER binasında bulunanların karşı koyması üzerine iki saldırgan dışarıya kaçmış, bu sırada dışarıda bekleyen 7 yandaşlarıyla birlikte bu kez TÖB-DER binasının tüm camlarını taş ve şişe atarak kırmışlardır. Aralarında bir ülkücü

öğretmenin de bulunduğu saldırganlar polis tarafından yakalanmıştır.⁹²²

2 Temmuz 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde "TÖB-DER Eski Genel Başkanı **Ali Bozkurt**'un arabasına patlayıcı madde yerleştirilmiş, durumu fark eden Bozkurt, polise başvurarak patlayıcının sökülmesini sağlamıştır" ve "TÖB-DER Eski Ankara Şube Başkanı **İlhan Alkan**'ın İç Cebeci'deki dairesinin kapısına konulan bomba patlamış ve geniş çaplı hasara yol açmıştır. Alkan, olayın Kütahya Yurdunda barınan ülkücüler tarafından gerçekleştirildiğini söylemiştir" haberleri yer almaktadır.

"Bucak TÖB-DER Şubesine Bomba Atıldı"⁹²³

10 Temmuz tarihinde AP (Adalet Partisi) Genel Başkanı Süleyman Demirel, Ecevit Hükümetini **"Gayr-ı meşru"** ilan edecektir. Bunun üzerine aralarında TÖB-DER'in de bulunduğu demokratik örgütler bu konuda görüş açıklayacaklardır. TÖB-DER Genel Sekreteri Kemal Uzun, "Demirel bu savı ile izlediği gerginlik politikasının dozunu arttırmaya çalışıyor" de-

ğerlendirmesini yapmıştır. Aynı tarihli gazetede TÖB-DER Genel Sekreteri Kemal Uzun'un Başbakan Bülent Ecevit'e bir mektup gönderdiği haberi yer almaktadır. Mektupta "Sıkıyönetim tarafından gözaltına alınan TÖB-DER yöneticilerinin serbest bırakılması" istenmiştir.⁹²⁴

"Atatürk Eğitim Enstitüsü'ne Bomba Konuldu; 1 Öğretmen Öldü, 16 Öğrenci Yaralandı"

Atatürk Eğitim Enstitüsü'ne sabah saat 8.45 sularında yerleştirilen bomba patladı. Ders verdiği kürsünün altına yerleştirilen bombanın patlamasıyla kürsüde ders veren TÖB-DER'li öğretmen Recep Taşçı parçalanarak can verdi.⁹²⁵ Bu olayın ardından ortak bir açıklama yapan TÖB-DER İstanbul ve Üsküdar şubeleri faşizmin açtığı savaş ile bu savaşa direnen halk güçleri arasındaki mücadelenin Türkiye çapında derinleşerek büyüdüğünü belirtmişlerdir. Açıklamada ayrıca "faşizmin açtığı savaşı kabullenerek ateş ve barut içerisinde bu güne gelen TÖB-DER'in bu mücadeleyi hiçbir yılmınlığa yer bırakmadan daha da kararlılıkla devam ettirileceğini devrimci halk güçlerine duyururuz" vurgusunu yapmışlardır.

Yurtsever Devrimci Öğretmenler imzasıyla yayınlanan bildiride bomba olayının basit bir olay olmadığı, planlı ve örgütlü bir saldırı olduğu belirtilmiştir.⁹²⁶ 13 Temmuz 1979 tarihli Cumhuriyet gazetesinin 2. sayfasında Recep Taşçı için TÖB-DER İstanbul, Kartal, Kadıköy, Beykoz, Üsküdar, Şile, Yalova şubeleriyle Atatürk Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümü Öğretmen ve Devrimci Öğrencilerinin verdiği anma ilanı bulunmaktadır.

GAZIOĞLU; "ÖĞRETMEN MAAŞLARI BÜYÜK KENTTE EV KİRASINI ANCAK KARŞILIYOR"

26 Temmuz tarihli Cumhuriyet Gazetesinde TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun açıklamalarına "Öğretmen maaşları büyük kentte ev kirasını ancak karşılıyor" başlığıyla yer verilmektedir. Gazioğlu açık-

lamalarında “Devlet memurları yasa-sı, maaş yönünden sanki yalnız öğ-retmenler için geçerli. Bazı görevler için yan ödeme kararnameleleri ve ek göstergeler çıkarılırken, Türkiye’nin yarınını hazırlayan öğretmenler bu bakımdan da korumasız bırakılmış-lardır. (...) Öğretmenlerin işleri ve gö-rev yerleri itibarıyla siyasi iktidarlar karşısında hiçbir teminatları yoktur.

Yöneticilerin tayini, öğretmenlerin görevlendirilmeleri, yer değiştirmele-ri hala siyasal iktidarın ve yerel politikacıların tasarrufundadır. (...) Yasa buyruğuyla toplanması gereken 10. Milli Eğitim Şurası yıllardan beri top-lanamıyor. 1974 yılındaki Şuraya göre 10. Şuranın gündemi “Öğretmen Sorunları” olarak belirlenmişti. Öğretmenin ekonomik ve özlük sorunları katlanarak devam etmektedir. (...) “

1979 yılının 14 Ekiminde “Kısmi Senato ve Açık Bulunan Milletvekilliği Seçimleri” yapılacaktır. Bu seçimlerde TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu siyasete soyunacak ve TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi)’in İs-tanbul Senatör adayı olacaktır.⁹²⁷

Bu durum zaten TÖB-DER içerisinde var olan çatlakların daha da derinleş-mesine yol açacaktır. TÖB-DER MYK’nda da görüş ayrılıkları bulunmaktadır. O günlerde Cumhuriyet Gazetesi “Soldaki Birliklilik” üzerine bir dizi yazı yayınlamaya başlayacaktır. Çeşitli parti, dernek ve siyasal dergi çev-relerinin görüşleri de bu dizi yazıda yayınlanmıştır. Bu kuruluşlar arasında bulunan TÖB-DER’in görüşlerini Senatör adayı olan Gazioğlu “Kişisel Gö-rüşümdür” şerhiyle açıklayacak ve bu açıklama **28 Temmuz 1979** tarihli **Cumhuriyet Gazetesinde** yayınlanacaktır. Bu açıklamanın bazı bölüml-e-rini buraya aktarmayı uygun bulduk: *“TÖB-DER olarak biz ekonomik-de-mokratik mücadelemizin güvencesi için, hedeflerimizi yakalayabilmemiz için, solun en geniş birlikteliğinden yanayız. Birlik sorununun bu günden yarına çözülemeyeceğinin bilincindeyiz. Sosyalist hareketin birliği bizim konumumuzdaki örgütlerin dışında bir olaydır. (...) Bu günkü ortamda fa-şizme karşı işbirliği-güçbirliği oluşturmak görevdir. (...) Her örgüt, her kişi özgül düşüncelerini koruyabilir yine de demokrasi mücadelesinde asgari müştereklerde birleşilebilir. (...) TÖB-DER olarak biz bu güne değin de-*

*mokrası mücadelesinin genel çıkarları uğruna gerekli esnekliği gösterdik. (...) Bundan sonra da tavrımız, grupçuluktan ve sekterlikten uzak birleşti-
rici bir üslup olacaktır.”*

2 Ağustos 1979 tarihli **Cumhuriyet** gazetesinde TÖB-DER ile ilgili iki saldırı haberi göze çarpmaktadır: “TÖB-DER Mahmudiye Şubesine Taşlı Sopalı Saldırı” ve “Balıkesir TÖB-DER binasına tabancayla ateş ederek bir öğretmen yaralanmasına neden olan sağ görüşlü şahıs tutuklandı”

Egemen güçlerin TÖB-DER’e yönelik saldırıları sadece fiziksel değil, aynı zamanda ideolojik ve politiktir. Parlamentoda bulunan bazı sağ eğilimli partiler (özellikle MHP ve CGP), “TÖB-DER kapatılsın” demeçleri verirken bu demeçler aynı görüşlere sahip olan sağcı basın (özellikle Hürgün ve Tercüman) tarafından da kamuoyunun gündemine taşınmaktadır. Tercüman Gazetesinde “TÖB-DER Dağıtılmalıdır” manşeti atılınca TÖB-DER Genel Sekreteri Kemal Uzun buna tepki olarak “Bir günlük gazetenin TÖB-DER dağıtılmalıdır manşetinden sonra TÖB-DER’e yönelik saldırıların arttığını söylemiştir.”⁹²⁸

Bu tarihlerde sağcı basının önde gelen kalemlelerinden biri olan **Nazlı Ilıcak**, Tercüman Gazetesindeki köşe yazısında TÖB-DER’e yönelik düşüncelerini şu satırlarla anlatacaktır:

NAZLI ILICAK / “TÖB-DER’E SAHİP ÇIKMAK ANARŞİYİ HİMA YE ETMEK DEMEKTİR”

“Türkiye’de iki grup insan mevcut. Birinci gruptakilerin kanunlar karşısında boyunları kıldan ince. Adaletin kılıcı bu gruptakilerin boynunda bir hayli keskin. Bir de çeşitli dernek ve partilere mensup “edepsiz takımı” var. Hani (...) “Halklar kendi dilinde eğitim görmelidir” sloganını ağzından düşürmeyenler.

İşte bu takımdan biri TÖB-DER, bütün öğretmenleri 24 Aralık’ta direnişe çağırmıştı. 4 Ekim’de de genel Başkan Gazioğlu’nun tutuklanmasını protesto amacıyla, buna benzer bir hareket düzenlemiş çok az sayıda öğretmen iştirak ettiği için, fiyaskoyla neticelenmişti. Dün ise bazı kanlı olaylar meydana geldi, bütün yurttan kızıl terör estirildi. (...)

6 Şubat 1977’de, TÖB-DER’in TÜTED ve TÜM-DER ile birlikte düzenlediği “Ekonomik ve Demokratik Haklar Mitingi”ni hatırlayınız.⁹²⁹ Tandoğan Meydanında kan gövdeyi götürmüş, 7’si ağır olmak üzere 60 kişi yaralanmıştı... Mayıs 1978’de TÖB-DER İstanbul kongresinde, TÖB-DER 4. Olağan Genel Kurul toplantısında kavga çıkmış, **“Yaşasın Sovyetler Birliği”⁹³⁰, “Mahir, Hüseyin, Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş”** gibi sloganlar bağırılmıştır. TÖB-DER, Şubat 1978’de topladığı Eğitim Kurultayında alınan kararlarla da **(Irkcı, Şoven, Asimilasyoncu Eğitime Son, Kürtçe yayın yapan ROJA WELAT Gazetesi üzerindeki baskılar kalksın)** kanunlarımızı çiğnemiş, bölücülüğü kışkırtmıştır.(...)

TÖB-DER son kanlı olaylarda, bir kere daha kendini belli etmiştir. TÖB-DER'e sahip çıkmak, anarşiyi himaye etmek demektir.⁹³¹

“DİSK, TÖB-DER, TMMOB, TÜTED, TÜM-DER, TÜS-DER, TTB, HALKEVLERİ, KOY-KOOP, ÇHD”

Bu demokratik örgütlerin yurt çapında girişecekleri ortak eylemlerin neler olduğu konusunda bir açıklama yapılmamış, “emperyalizme, faşizme ve şovenizme karşı verilen mücadeleyi daha da etkinleştirmek amacıyla eylem” başlığı altında bu konu şimdilik ileri bir tarihe bırakılmış ve 10-15 güne kadar bir açıklama yapılacağı bildirilmiştir.

Demokratik örgütlerin Eskişehir’de yaptıkları ortak toplantıları sonucunda; sıkıyönetimin kaldırılması, faşist odakların üzerine gidilmesi, cınayetlerden hesap sorulması, ekonomik sorunların bir an önce çözülmesi istenmiştir.

Demokratik kitle örgütleri adına yapılan ortak açıklamada tüm çalışanlara sendika hakkı tanınması için çağrı yapılırken, işsizliğin ve pahalılığın da önlenmesi istenmiştir.”

2 Eylül 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde “**TÖB-DER’in 8 Şube Temsilcileri İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğündeki Uygulamaları Eleştirdi**” başlıklı bir haber bulunmaktadır. Bu haberde özetle CHP’nin İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğüne atadığı Hızır Eksî’nin uygulamaları eleştirilmektedir.

“TÖB-DER’in 9. Kuruluş Yıldönümünde Grev ve Toplu Sözleşme Hakkı Savunuldu”

TÖB-DER’in dün kutlanan 9.kuruluş yıldönümünde bir açıklama yapan Merkez Yönetim Kurulu, “TÖB-DER bugün 9.kuruluş ve mücadele yılına girmektedir. Bu mücadele yılında grev ve toplu sözleşme hakkının elde edilmesi için yoğun çaba gösterileceği” belirtilmiştir. Açıklamada TÖS’ten TÖB-DER’e gelişi süreci de anlatmıştır.⁹³²

“TÖB-DER’li Müdür Yardımcısı Saldırıya Uğradı”

Eskişehir Eğitim Enstitüsü Müdür Yardımcısı ve TÖB-DER Saymanı **Mustafa Hasırcı**, Sakarya Caddesinde bir grup Ülkücünün saldırısına uğrayarak dövülmüş ve hastaneye kaldırılmıştır.⁹³³

9 Eylül tarihli **Cumhuriyet Gazetesinde** yer alan bir habere göre Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde olaylar çıkmış, aralarında TÖB-DER'in de bulunduğu binalara saldırılmış, çıkan olaylarda 6 kişi yaralanmıştır.

TÖB-DER VE 14 EKİM SEÇİMLERİ. TÖB-DER GENEL BAŞKANI HANGİ PARTİDEN ADAY OLDU?

TÖB-DER Genel Başkanının bir siyasi partiden İstanbul senatör adayı olması kuşkusuz örgüt içinde çeşitli tartışmalara yol açmış ve “TÖB-DER, Gazioğlu’nu destekliyor” şeklinde algılanmıştır. Bu konuda 11 Eylül tarihli Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberin aydınlatıcı olacağını düşünmekteyiz:

“TÖB-DER 14 Ekim Seçimlerinde Hiçbir Partiyi Desteklemeyecek”

TÖB-DER'in 14 Ekim seçimlerinde herhangi bir partiyi destekleme yolunda bir karar almayacağı açıklandı. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu yaptığı açıklamada “seçimlerde örgüt olarak herhangi bir partiyi destekleme veya dışlama şeklinde bir karar alınamayacağını söylemiştir.

Gazioğlu, “TÖB-DER üyelerinin siyasal yapıları göz önüne alındığında, bir partinin desteklenmesi kararının alınması mümkün değildir. TÖB-DER çeşitli görüşlerdeki öğretmenlerin bir araya geldiği bir yığın örgütüdür. Bu nedenle örgüt olarak bir partiyi destekleme yönünde karar alınması olasılığı yoktur” demiştir.

Seçimlerde TSİP'in İstanbul Senatör adaylığı konusunda da Gazioğlu “Benim adaylığımın TÖB-DER'le ilgisi yoktur. Adaylığım yönetim organlarının bir kararı değildir. Benim bireysel kararımdır” diye konuştu. Öte yandan TÖB-DER şube başkanları 15 Ekim Cumartesi günü Ankara'da toplanarak seçimler öncesi bir değerlendirme toplantısı yapacaklardır. 67 şube başkanının katılacağı toplantı Derya Sinemasında yapılacaktır.⁹³⁴ Toplantıda öğretmenlerin karşılaştığı çeşitli sorunlar ele alınacaktır. TÖB-DER Genel

Başkanı Gazioğlu, “yapılacak toplantının amacının bir partiyi destekleme veya dışlamayla ilgisinin olmadığını” açıkladı.

16 Ekim 1979 tarihinde bir basın açıklaması yapan TÖB-DER Genel Başkanı, Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur’un uygulamalarını eleştirecektir. “Bakan Uğur, tarafsız görünme çabası içinde TÖB-DER üyesi öğretmenleri sürüyor” . Gazioğlu açıklamasında “Kıyım ve sürgünler MC dönemlerini aratmıyor” dedi.⁹³⁵

CHP’nin hükümet olduğu bu dönemde toplu öğretmen katliamı da meydana gelmiştir. 18 Eylül 1979 tarihinde Adana’da 6 öğretmen öldürülmektedir.

“Adana’da Lojman Basıldı 5 Öğretmen Öldürüldü”

Adana Yapı Meslek Lisesi lojmanlarına kimliği belirsiz kişilerce yapılan silahlı saldırıda 5 öğretmen öldürülmüş, iki öğretmen de ağır yaralanmıştır.⁹³⁶ Haberin alt başlığında ise; “TÖB-DER, öğretmenler üzerindeki baskıyı protesto için 29 Eylül’de Ordu, Eskişehir ve Bitlis’te miting yapacak” duyurusu bulunmaktadır.

BURSA MİTINGİ

20 Eylül 1979 tarihinde TÖB-DER’in olaylı diye tabir edilen mitinglerinden biri olan Bursa Mitingi gerçekleştirilecektir.

“TÖB-DER’in Bursa Mitingi Dağıtıldı Gazioğlu ve 301 Kişi Gözaltına Alındı”

TÖB-DER’in seçim yasasına aykırı olduğu gerekçesiyle izin verilmediği halde dün stadyum alanında yapmak istediği mitingi polis ve jandarma dağıtmış, çıkan olaylarda 15 öğretmen, 5 polis, 1 memur yaralanmıştır. Araların-

da TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun da bulunduğu 301 kişi gözaltına alınmıştır. TÖB-DER Bursa Şubesinin "Faşist baskıları ve hayat pahalılığını protesto" etmek amacıyla düzenlemek istediği mitinge "seçim yasakları" nedeniyle izin verilmemiştir. Öte yandan çevre illerden de gelenler stadyum alanında toplanmışlardır.(...) Öğlenden sonra başlarında Gültekin Gazioğlu'nun bulunduğu 4-5 bin kişilik grup TÖB-DER şube binası önünden stadyuma doğru yürüyüşe geçmişlerdir. (...) Ancak daha sonra stadyum önünde toplanan kitleye polis müdahalesi başlamıştır. (...)⁹³⁷

Bursa Mitingine dair değerlendirmeyi **Anılar'**nda Gültekin Gazioğlu şöyle anlatacaktır:

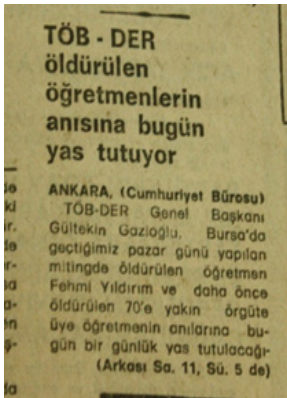
"Kısmi Senato ve boş olan milletvekilliği ara seçimleri için partiler hazırlık yapıyorlardı. Biz de bundan yararlanarak altı bölgede miting ve yürüyüş yapmak istiyorduk. Bölgeleri saptadık; ancak il seçim kurulları Bursa hariç bize müsaade etmedi. Bursa İl seçim Kurulu miting yapabileceğimizi avukatlarımıza yazılı olarak bildirdi. Biz de bütün gücümüzü Bursa'ya yığarak taleplerimizi dile getirmek istedik. Bu kez valiliğin engeliyle karşılaştık. Yetkisi olmadığı halde Bursa valisi miting ve yürüyüşü yaptırmayacağını avukatlarımıza söyledi. Mitingden bir gün önce gece yarısına kadar Türkiye'nin her tarafından üyelerimiz Bursa'ya aktı. Sabahın erken saatlerinde polis çeşitli yollardan barikatlar kurarak kortejimizin şehre girmesini engelledi. Ben ve diğer yönetici arkadaşlar geceyi Bursa şubesinde geçirdik. Bursa şubemizin etrafındaki sokak ve caddele-ri üyelerimiz doldurmuştu. Toplanma yerimiz şehrin stadyumu idi. Yürüyüşe geçtiğimiz sırada polis önümüzü kesti ve yürüyüşümüzü engelledi. Bunun üzerine avukatlarımızla birlikte valiliğe gittik. Valinin yanında İl Jandarma Alay Komutanı ve Emniyet Müdürü vardı. Vali kesinlikle mitingi yaptırmayacağını söylüyordu. Avukatların ve benim çıkışlarım para etmedi. Anlaşılan o ki, sayın vali Başbakan Ecevit'ten talimat almıştı. Israrda fayda yoktu. Bunun üzerine Valiye daha sonra yasal hakkımızı arayacağımızı söyleyerek olay çıkmaması için stadyumda toplanılmasına müsaade edilmesini, oradan dağılacağımızı söyledim. Vali, Emniyet Müdürüne ve Alay Komutanına baktı; onlar da başlarıyla "okey" işareti yaptılar. Vali önerimizi kabul ettiğini söyledi. Emniyet Müdürü polis şeflerine emir verdi. Böylece stadyumda toplandık. Meğer devlet bize tuzak kurmuştu. Ortada hiçbir şey yokken polis üyelerimize saldırdı. Coplar ve pan-

kart sopaları inip kalkmaya başladı. Arkadaşlara yüksekçe bir yerden “direnmeyin, oturun” dedim. Fakat polisin merhameti yoktu. Önüne geleni sopalıyordu. Anlaşılan Sayın Ecevit bizden 5 Şubat 1977’nin rövanşını alıyordu. Bir grup polis beni ve yanımdaki yönetici arkadaşları götürdü. Emniyet Müdürlüğü önünde bir grup polis ellerinde copları, iki sıralı derin kolda toplanmışlardı. Bizi coplamadılar; ama bizden önce ve sonra getirilen arkadaşlarımız coptan geçirildi. Emniyet Müdürlüğünün bodrumuna atıldığımızda orada yüzlerce yaralı arkadaşımızı bulduk. Bir arkadaşımızın hastanede öldüğü haberi geldi.⁹³⁸ Sabaha yakın sorgu başladı. Savcılar tek tek ifademizi aldılar ve yönetici arkadaşların dışındakileri serbest bıraktılar. Sabah saat 9’da bizi suçüstü mahkemesine çıkardılar. (...) Savunmamda Valiyi, emniyet güçlerini ve hükümeti suçladım. (...) Mahkeme bizi serbest bıraktı. Bu dava kısa sürede beraatle sonuçlandı. Yediğimiz dayak yanımıza kar kaldı. Devlet bizi bu şekilde terbiye (!) etmiş oldu.”⁹³⁹

1 Ekim 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde “Bursa’daki Olaylı Mitingle İlgili Olarak 6 Kişi Adliyeye verildi, TÖB-DER Valiyi Suçladı”haberi okunmaktadır. Habere göre 303 kişi gözaltına alınmış, 297 kişi serbest bırakılmış, 6 kişi de mahkemeye sev edilmiştir.

TÖB-DER ÜYELERİNİ YAS TUTMAYA ÇAĞIRIYOR

Bursa olaylarını ve öğretmen ölümlerini protesto etmek için TÖB-DER MYK’sı 3 Ekim 1979 tarihinde yapılacak olan “tek ders sınavlarını” boykot etme kararı almıştır. Bu olay “Yas Eylemi” olarak adlandırılacaktır.

“TÖB-DER üyelerini yarın tüm illerde yas tutmaya çağırdı”

TÖB-DER Genel Merkezi, Türkiye’deki tüm şubelerini yarın için yas tutmaya çağırmıştır. Yarın orta

dereceli okullarda yapılacak olan tek ders sınavlarının tehlikeye girebileceği belirtiliyor.⁹⁴⁰

TÖB-DER'in yas eylemine TÖB-DER içinde yer alan bazı gruplar (Halkçı Eğitimciler) karşı çıkmışlardır. Ancak eylem kararına birçok yerde uyulmuş, bakanlık ise soruşturma işlemleri başlatmıştır.

“TÖB-DER’in çağrısı uyarınca bazı okullarda öğretmenler yas tuttu, Diyarbakır’da 150 öğretmen gözaltına alındı.”

TÖB-DER yöneticilerden alınan bilgiye göre merkez şubede “yas tutma” çağrısına katılım yarı yarıya olmuş, bazı öğretmenler göreve gitmezken bazı okullarda öğretmenler okullarına gittikleri halde görev yapmamışlardır. İstanbul’da eyleme katılım düşük olmuştur. Tespitlere göre Okmeydanı Ortaokulu, Esenler ve Bahçelievler İzzet Ünver Lisesi’nde öğretmenler okula gelmedikleri için tek ders sınavı yapılamamıştır. Bu arada İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, Komutanlığın 6 nolu emrine karşı geldikleri için göreve gelmeyen öğretmenler hakkında soruşturma başlatmıştır. İstanbul Valiliği ise 800 öğretmenin göreve gelmediğini ve haklarında idari soruşturma başlatıldığını belirtmiştir.

Diyarbakır’da ise “Yas Eylemi”ne 1000’in üzerinde öğretmen katılmış, Sıkıyönetim komutanlığınca aralarında TÖB-DER Diyarbakır Şube başkanının da bulunduğu 150 kişi gözaltına alınmıştır.

İstanbul Şubesinden yapılan açıklamada ise eyleme katılım oranının tüm öğretmenlerde %55, TÖB-DER üyeleri oranında %90 olduğu belirtilmiştir.⁹⁴¹

“Rize’de Yas Eylemine Katılan 8 Öğretmen Açığa Alındı”

TÖB-DER’in Bursa Mitinginde yaşananları protesto etmek ve öldürülen öğretmenleri anmak amacıyla aldığı “Yas Tutma” eylemine katıldıkları için 8 öğretmenin açığa alındığı bildirilmiştir.⁹⁴²

Bu gelişmeler yaşanırken 14 Ekim Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme ve milletvekili ara seçimleri yapılmış, Ecevit liderliğindeki CHP parlamento çoğunluğunu kaybetmiş ve iktidarı Süleyman Demirel’e devret-

mişti. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu ise TSİP birinci sıra adayı olarak girdiği bu seçimde 4.301 oy alabilmişti.⁹⁴³

TÖB-DER'İN 15 EKİM'DE YAPTIĞI ŞUBE BAŞKANLARI TOPLANTISI

15 Ekim 1979'da TÖB-DER MYK'nın çağrısıyla Ankara'da şube başkanları toplantısı yapıldı. Cumhuriyet Gazetesi'nin haber yapmayarak pas geçtiği toplantı öncesi ve sonrasında yaşananları Genel Başkan Gazioğlu şu şekilde anlatmaktadır:

(...) Ankara Sıkıyönetim Komutanlığından izin alarak şube başkanları toplantısı yaptık. Toplantıdan 1 gün önce grup sözcülerini genel merkeze topladık. Onlara Sıkıyönetimin toplantımızı mutlaka izleteceğini hatta konuşmaları banda alabileceklerini hatırlattım. Konuşma yapacak olanların hem kendilerini hem de örgütü düşünmeleri gerektiğini söyledim. Bazıları bana tepki gösterdiler. "Ne konuşacağımızı, nasıl konuşacağımızı size mi soracağız?" dediler.

Ertesi gün toplantıya Sıkıyönetimden polisler teypleriyle geldiler. Ben 6 sayfalık bir konuşma yaptım. Konuşma metnimi daha önce Avukatımız Halit Çelenk'e inceletmiştim. Ben böyle titiz davranırken bazı şube başkanları keskinlik yarışına girdiler. Tunceli, İzmir, Artvin şube başkanları adeta yarıştılar.

İktidardan düşen CHP, iç değerlendirme yapmak için Ankara'da bir kurultay topladı. Kurultayda Genel Başkan Ecevit'e sert eleştiriler yönetildi. Eleştirenlerin başında Deniz Baykal geliyordu. Baykal, Ecevit'e DİSK ve TÖB-DER ile ilişkileri bozduğundan oy kaybına uğradığını söylüyordu.

Ecevit eleştirileri yanıtlarken isim vererek DİSK ve TÖB-DER'i suçladı. "Bizim halkımızdan başka kimseye diyet borcumuz yoktur. Bizim eğitim politikalarımızı ırkçı, şoven, asimilasyoncu politika olarak değerlendiren bir örgütle işimiz olamaz" dedi. Bu açıkça TÖB-DER'i Sıkıyönetime ihbar etmekte.(...)"⁹⁴⁴

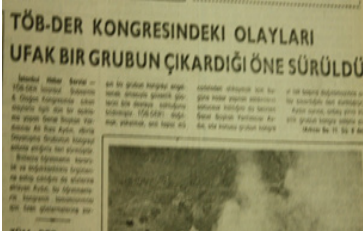
TÖB-DER İSTANBUL ŞUBESİ OLAĞANÜSTÜ KONGRESİ İPTAL EDİLİYOR

Bu arda bir türlü çözüme kavuşmayan TÖB-DER İstanbul Şubesi kongresi 20 Ekim'de toplanacak ancak yaşanan gelişmeler nedeniyle kongre iptal edilecektir. 21 Ekim 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde bu gelişmeler fotoğraflı olarak şu başlıkla yer alacaktır:

"Öğretmenler Arasında Kavga Çıkınca TÖB-DER İstanbul Olağanüstü Kongresi İptal Edildi"

Uzun süredir yapılamayan TÖB-DER İstanbul Şubesi Olağanüstü Kongresi Tepebaşı Gazinosu'nda başlamış, ancak bazı öğretmenler "aidatlarını ödemedikleri" gerekçesiyle salona alınmayınca "içeride öğretmenler değil, öğrenciler var" diyerek itirazda bulunmuşlardır. (...) Salonda arbede yaşanması üzerine Hükümet komiseri kongreyi iptal etmiştir. (...) Kongrenin devam ettiğini söyleyenlerle salona alınmayanlar arasında küfürleşme ve kavga yaşanmıştır. Kongre Divanını kazanan gruplar adına Divan Başkanı **Doğan Halis**, Başkanvekili **Mustafa Ateş** ve Üye **Kemal Keleşoğlu**'nun imzalarıyla yapılan yazılı açıklamada "öğretmenler bir avuç zorbanın oyununu bozacak güce ve birliğe sahiptir" denilerek "genel kurulun en kısa zamanda ve öğretmen örgütlülüğüne layık bir şekilde yapılacağı" ifade edilmiştir.(...) Olaylar sırasında 276 öğretmen ve öğrenci gözaltına alınmış, bunlardan 4'ü tutuklanmıştır. (...) Yurtsever Devrimci Öğretmen Grubu yazılı bir açıklama yaparak "bu yapılanların devrimcilikle, ilericilikle ilgisi yoktur. Biz öğretmenlerin sorunlarının çözümü ancak birlik içerisinde mücadele ile sağlanacaktır" denilmiştir."⁹⁴⁵

22 Ekim 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde “**TÖB-DER Kongresindeki Olayları Ufak Bir Grubun Çıkardığı Öne Sürüldü**” başlıklı bir haber görmekteyiz. Haberde özetle şu görüşlere yer verilmektedir: “TÖB-DER İstanbul Şubesinin 6. Olağan Kongresinde çıkan olaylarla ilgili dün bir açıklama yapan Genel

Başkan yardımcısı Ali Rıza Aydın, “Birlik Dayanışma Grubunun kongreyi sabote ettiğini” ileri sürmüştür. (...) Binlerce öğretmenin kararlılıkla örgütüne sahip çıkarak toplandığı bir kongreyi sabote etmek isteyenler, bu konuda polisi bile devreye sokmaktan çekinmemişlerdir” dedi.

30 Ekim 1979 tarihli Cumhuriyet gazetesinde bu kez TÖB-DER Ankara Şubesiyle ilgili bir haber bulunmaktadır. Haber şu şekilde: “TÖB-DER Ankara Şube Başkanı Tahsin Doğan, dün Esenevler Lisesi’nde Cumhuriyet bayramı için hazırlanmakta olan öğrencilere faşistlerin saldırdığını bildirmiş, saldırganlar bir tarafta dururken güvenlik görevlilerinin okul yöneticilerini ve öğretmenleri karakola götürdüklerini söyledi.

Bu sırada bir iktidar değişimi gerçekleşecek ve Süleyman Demirel Azınlık Hükümeti kurulacaktır. CHP ise 4 Kasım’da Olağanüstü Kurultay toplayarak bir tür iç hesaplaşmaya gidecektir. Süleyman Demirel, TÖB-DER’e oldukça soğuktur. Gazete haberlerine göre Ülkücü Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (**ÜLKÜ-BİR**) yöneticilerini makamında kabul edip görüşmeler yapacak, DİSK’in 1 Mayıs kutlaması isteğine karşı çıkarırken ÜLKÜ-BİR, **ÜLKÜM** (Ülkücü Memurlar Derneği) ve **MİSK** (Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu)’in Kayseri’de düzenledikleri 3 Mayıs “Türkçüler Bayramı”na kutlama mesajları gönderecektir.

9 Kasım 1979’da “Mecidiyeköy Lisesi Müdürü Öldürülecektir.” Cumhuriyet Gazetesinde yer alan habere göre Mecidiyeköy Lisesi Müdürü ve TÖB-DER üyesi **Nazmi Gürbüz** okula gitmek üzere evinden çıktığında iki kişinin silahlı saldırısına uğrayarak hayatını kaybedecektir.

GENEL BAŞKAN VE 5 YÖNETİCİ TUTUKLANIYOR

11 Kasım 1979’da CHP’den umut kesen DİSK, yeni bir sosyalist parti kurulmasına öncülük etme kararı alır ve demokratik örgütlerin nabzını

yoklamaya başlar. Bu konu ile ilgili görüşlerini TÖB-DER Genel Başkanı Gaziöğlü Anılar'ının 148.sayfasında anlatmaktadır. Sıkıyönetim altında TÖB-DER'in de çalışması pek mümkün olmamaktadır. Zaten 11 Kasım günü TÖB-DER ile ilgili bomba gibi bir haber gazetelere düşecektir:

“TÖB-DER Genel Başkanı ile 5 Yöneticisi Tutuklandı”

Haberin devamı şöyle; “TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gaziöğlü ve 5 yöneticisi dün tutuklanmıştır. TÖB-DER'in diğer beş yöneticisinin arandığı bildirilmiştir. Edinilen bilgiye göre, TÖB-DER Genel Başkanı daha önce yaptığı televizyon konuşması, diğer yöneticiler de TÖB-DER'in Ankara Derya Sinemasında yapılan TÖB-DER Şube Başkanları toplantısında yapılan konuşmalarda TCK'nın 141, 142 ve 312.maddelerine muhalefet ettikleri, Dernekler Kanunu'na aykırı davranışta bulundukları için haklarında gıyabi tutuklanma kararı verilmiştir. Gözaltına alınan yöneticiler; **Gültekin Gaziöğlü, Ömer Aslan, Tekin Üstün, İsmet Yalçinkaya, Ali Rıza Aydın ve Ayhan Kutlay**'dır.”⁹⁴⁶

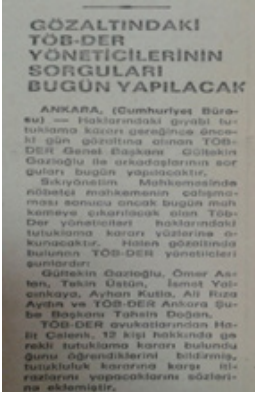
Gaziöğlü Anılar'ında bu konuyu şu cümlelerle anlatacaktır: “9 Kasım akşamı yürütme kurulu üyelerinden 6 kişi tutuklandık. Devrimci Öğretmen grubundan 3 yönetici bulunamamıştı.”⁹⁴⁷ Ertesi gün savcılığa sevk edildik. Tutuklanarak Mamak Askeri cezaevine gönderildik.”⁹⁴⁸

Daha sonra TÖB-DER Genel merkezinde arama yapılmış, derneğin karar defterlerine Sıkıyönetimce el konulmuştur.”⁹⁴⁹

TÖB-DER yöneticilerinin tutuklanması **TİKP, TEP, TÜS-DER** ve **ÇHD** gibi örgütler tarafından protesto edilmiştir.”⁹⁵⁰

TÖB-DER yöneticilerinden sonra şube başkanları toplantısında konuşma yapan 30 şube başkanını bulundukları illerden gözaltına alınarak Ankara'ya getirilmiştir. Gaziöğlü bundan sonra yaşananları şöyle anlatacaktır: “Savcılık sorgusu sırasında keskinlik yapan şube başkanlarının hepsi konuşmalarını inkar ettiler. Bu duruma sinirlendim; yalnız kaldığımız bir si-

rada neden sözlerine sahip çıkmadıklarını sordum. İzmir şube başkanı Muammer Toprak: “gerekirse siyasi savunma yaparız” dedi. Kendisine siyasi savunma yapmanın tam sırası olduğunu söyledim. Şube başkanlarının tamamı tahliye edildi. Yalnız MYK üyesi 6 kişi C Blok zemin katında kaldık. (...)”⁹⁵¹

13 Kasım’da AP Azınlık Hükümeti göreve başlamıştır. Süleyman Demirel’in iktidara gelmesi, sağcıların ilericisi ve demokrat kesimlere saldırılarda bulunmasını kolaylaştıracak, artık sokaklarda birer-ikişer değil, beşer- onar kişi silahlı saldırılarda hayatını kaybedecektir. TÖB-DER ve TÖB-DER’li öğretmenler de bu saldırılardan nasiplerini alacaklardır.

13 Kasım 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki habere göre “Bahçelievler İlkokulu Müdürü **Bahattin Topal** öldürülmüştür.”

Aynı gün gazetenin birinci sayfasında ; “**25 TÖB-DER Şube Başkanı İçin Askeri Mahkeme Giyabi Tutuklama Kararı Verdi**” haberi göze çarpmaktadır. Haberin detayları şöyle: “TÖB-DER’in bundan bir süre önce Derya Sinemasındaki “Şube Başkanları Toplantısı”na katılan 25 şube başkanının hakkında askeri mahkemeye giyabi tutuklama kararı verildiği öğrenildi.

Haklarında giyabi tutuklama kararı verilen şube başkanlarının arandığı ve yakalandıktan sonra Ankara’ya getirilerek Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanacakları bildirilmiştir. Haklarında giyabi tutuklama kararı çıkartılan ve yakalanarak Ankara’ya getirilen TÖB-DER Şube yöneticileri şunlardır;

Ferhat İncedere (**Ordu**), Servet Duygulu (**Bitlis**), İbrahim Aydınoglu (**Van**), Hasan Tahsin Üner (**Tarsus**), Zeki Dümen (**Uşak**), Ersin Çetiner (**Afyon**), Abdurrahman Aksoy (**Samsun**).

Öte yandan daha önce gözaltına alınan TÖB-DER MYK üyeleri hakkındaki tutuklama kararı vicahiye çevrilmiş ve TÖB-DER yöneticileri Mamak cezaevine konulmuştur.”

TÖB-DER yöneticilerinin tutuklanmasına tepkiler de yükselmektedir. **DISK, TMMOB, TÜTED, TÜM-DER ve HALKEVLERİ** genel başkanları ortak bir açıklama yaparak TÖB-DER yöneticilerinin serbest bırakılmasını istemiştir.⁹⁵² Beş demokratik örgütün açıklamasında “Önümüzdeki günler sıkıyönetimi yaygınlaştırmak, yeni anti-demokratik yasaların çıkartılmak isteneceği günler olacaktır” denilmiştir.

Cumhuriyet Gazetesinin **16 Kasım** tarihli haberine göre “**TÖB-DER’in 14 Yöneticisi Hakkındaki Tutuklama Kararına İtiraz Edilmiştir**”⁹⁵³

Gazeteci **Uğur Mumcu 17 Kasım** tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki “**Gözlem**” adlı köşesinde “TÖB- DER Olayı” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Bu yazıyı buraya aktarmayı faydalı bulduk:

UĞUR MUMCU YAZIYOR / “TÖB-DER OLAYI”

Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi TÖB-DER yöneticileri hakkında tutuklama kararları verdi. Ayrıca TÖB-DER binasında güvenlik güçlerince arama yapıldı. Böyle bir haber gazetelere ulaşınca yapılacak iş başlayan soruşturmanın niteliğini araştırmaktır. (...)

TÖB-DER yöneticileri 2-15 Eylül günü Ankara’da yapılan Şube Başkanları toplantısında yapılan konuşmalar nedeniyle tutuklanmışlardır. Askeri Savcı henüz dava açmamıştır. Sanık avukatlarından alınan bilgiye göre hazırlık soruşturması, ceza yasasının bölücülükle ilgili 142/3 ve suç olan eylemleri övmeyi yasaklayan 312.maddeleri ile Dernekler yasasına dayandırılarak sürdürülmektedir.

TÖB-DER Genel Merkezinde yapılan aramada suç unsuru bulunamamıştır.

Olayın özeti budur.

Gel gör ki, bizim ulaştıkları teknik düzeyden çok hafiflikleri nedeniyle “boyalı basın” adını taktığımız gazeteler, TÖB-DER olayını özel amaçlarla çarpıtarak sunmuşlardır.

Örneğin diyorlar ki, “Dernek Genel Merkezinde yasadışı örgütlerden, DEV-GENÇ, Halkın Kurtuluşu bildirileri ele geçirilmiştir.”

Yalan!

Arama tutanağı ortadadır. Bu tutanakta “DEV-GENÇ, Halkın Kurtuluşu” bildirilerinin ele geçtiği yönünde bir bilgi yoktur. Bir gazete tutanak ile saptanan bir arama haberini tutanak dışındaki özel haberlere göre nasıl sunabilir? Bu haberi hazırlayıp sunanlar yirmi-yirmibeş yıllık deney görmüş gazetecilerdir. Bu tür gazeteciler, elbette ki, tutanak dışı bilgileri gazeteye yerleştirirken, ne yaptıklarını, niçin yaptıklarını bilirler.

Üzerinde durulması gereken konu da budur.

“TÖB-DER içerisinde çeşitli fraksiyonların olması ve bunların her birinin illegal örgütlerle işbirliği yaptığını belirleyen bazı belgelerin ele geçmesi” Yani şunu demek istiyorlar “TÖB-DER yöneticilerinin yasadışı örgütlerle ilişkileri vardır. Soruşturma bu yüzden açılmıştır”

Bu da yalandır.

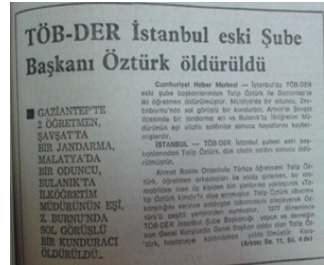
TÖB-DER içinden “fraksiyon” adını verdiğimiz çeşitli siyasal bölünmelerin var olduğu bilinen bir gerçektir. Ama bu fraksiyonların illegal örgütlerle ilişkisi vardır savı gerçek dışıdır. Soruşturma ve buna bağlı tutuklama kararlarının nedeni, Şube Başkanları toplantısında yapılan konuşmalardır. (...)

12 Mart’ın ilk günlerinde kısaca “TÖS” olan Türkiye Öğretmenler Sendikası yöneticileri hep birlikte tutuklanıp uzun uzun yargılandılar ve her biri sonunda aklandılar.

Aklanamayan, yalnızca o günlerde tıpkı bu günkü gibi özel amaçlı “ısmarlama haberler” üreten basın ahlakıdır.”

TÖB-DER İSTANBUL ESKİ ŞUBE BAŞKANI TALİP ÖZTÜRK ÖLDÜRÜLÜYOR

16 Kasım 1979 tarihinde TÖB-DER içerisindeki gruplardan Birlik ve Dayanışma Grubunun lideri konumunda bulunan eski TÖB-DER İstanbul Şube Başkanı Talip Öztürk uğradığı bir silahlı saldırı sonucu öldürülecektir. Bu olay 17 Kasım tarihli Cumhuriyet gazetesinde şu haberle duyurulacaktır:

“TÖB-DER Eski İstanbul Şube Başkanı Öztürk Öldürüldü”

Ahmet Rasim Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Talip Öztürk, öğretmen arkadaşlarıyla yolda giderken yanlarına yaklaşan bir otomobilden inen üç kişiden biri yanlarına yaklaşıp “Talip Öztürk kimdir?” diye sormuştur. Talip Öztürk, “benim” karşılığını verince saldırgan tabancasını ateşleyerek Öztürk’ü çeşitli yerlerinden vurmuştur. 1977 döneminde TÖB-DER İstanbul şube başkanlığını yapan ve derneğin son genel kurulunda genel başkan adayı olan Talip Öztürk, hastaneye kaldırılırken yolda ölmüştür.

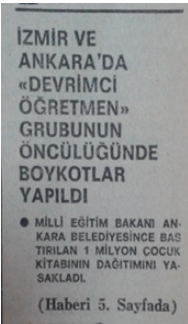
18 Kasım 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde “Talip Öztürk’ün Öldürülmesi olayı Kınandı” ve “TÖB-DER Yöneticileri Hakkındaki İtiraz Yarın Karara Bağlanacak” başlıklı haberler bulunmaktadır. Gazetenin ikinci sayfasında Talip Öztürk için verilen ölüm ilanları bulunmaktadır. Talip Öztürk’ün cenazesi 20 Kasım’da toprağa verilecektir. 21 Kasım tarihli Cumhuriyet gazetesinde “TÖB-DER’in 4 Şube Başkanı Salındı Yöneticilerin Tutukluluğu Sürecek” başlığıyla verilen bir habere rastlamaktayız. Habere göre tutuklu TÖB-DER’liler için yapılan itiraz karara bağlanmış, Ankara Sıkıyönetim 2 nolu Askeri Mahkemesi, TÖB-DER Genel Başkanı Gazioglu ile genel merkez yöneticilerinin ve 4 kişi dışında kalan şube başkanlarının itirazlarını reddetmiştir. Salıverilen şube başkanlarının Halil İbrahim Şahin (Burdur), Tahsin Üner (Tarsus), Enver Erol (Eskişehir), İbrahim Aydınoğlu (Van) olduğu öğrenilmiştir.⁹⁵⁴

“TÖB-DER Üyesi Öğretmen Öldürüldü”

Kartal Maltepe’de dün saat 18.30 sıralarında Ergenekon İlkokulu öğretmeni ve TÖB-DER üyesi Ali Yılmaz, Esentepe mevkiinde bir dükkanda otururken kimliği belirsiz bir kişi tarafından tabancayla vurularak ağır yaralanmış, hastaneye kaldırılırken yolda hayatını kaybetmiştir.⁹⁵⁵

TÖB-DER yöneticilerinin bir kısmının tutuklanması, bazılarının aranan kişi konumunda olması örgütü neredeyse çalışamaz hale getirecektir. Bu sırada TÖB-DER içerisinde yer almayan bazı grupların (özellikle Yurtsever Devrimci Öğretmen Grubu) TÖB-DER yöneticilerinin tutuklanmasını protesto edecekleri ve direnişe geçerek derslere girmeyecekleri yönünde bazı gazetelere haberler sızmaktadır. Bu haberler üzerine TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu üyesi Tekin Üstün “Okullarda bir grup öğretmenin direnişe geçeceği yönünde haberler yayıldığını, böyle bir karar alınmış gibi bildiriler dağıtıldığını” belirterek, “TÖB-DER üyesi öğretmenleri bu tür söylentilere karşı uyanık olmaya” çağırmıştır.⁹⁵⁶ Ne var ki TÖB-DER MYK üyesi Tekin Üstün’ün açıklamalarına karşın Ankara ve İzmir’de bazı TÖB-DER üyesi öğretmenler direnişe katılarak derslere girmemişlerdir. Bununla ilgili basına yansıyan bazı haberler de şöyle: **“TÖB-DER İzmir Şubesi bir açıklama yaparak kendilerini Devrimci Öğretmen diye tanıtan bir grup öğretmenin boykot eylemi yapmalarıyla bir ilişkileri olmadığını bildirmiş, eylemin demokratik öğretmen hareketine yönelik bir provakasyon olduğunu belirtmişlerdir.”** *“İzmir’deki ortaöğretim okullarında kendilerini Devrimci Öğretmen olarak tanıtan öğretmenlerin dün sabah başlattıkları baskıları protesto için boykot eylemi genişleyerek sürüyor. Birçok lisede Devrimci Öğretmenler kendi görüşlerine yakın öğrenci grubu Halkın Kurtuluşu ile birlikte forumlar düzenlemişlerdir.”* **“Milas’ta da Devrimci Öğretmenler öğrencilerle birlikte düzenledikleri forumda TÖB-DER’e yönelik saldırıları kınamışlardır. Daha sonra öğrencilerle birlikte sessiz bir yürüyüş düzenleyen öğretmenler olaysız bir şekilde dağılmışlardır.”** *“TÖB-DER üyesi bir grup öğretmenin TÖB-DER üzerindeki baskıları kınamak amacıyla Ankara’nın çeşitli okullarında derslere girmedikleri bildirilmiştir.”*⁹⁵⁷

GENEL YÖNETİM KURULU, TÖB-DER MYK'SININ GÖREVİNİ ÜSTLENİYOR

TÖB-DER'in Genel Başkanı ve bazı MYK üyelerinin tutuklanması, bazı MYK üyelerinin firari konumda olması, TÖB-DER'in nasıl yönetileceği konusunda tartışmalara neden olurken bazı grupların "TÖB-DER MYK'sı yok" şeklinde tutumlar sergilemesi üzerine TÖB-DER Genel Merkezi tarafından Cumhuriyet Gazetesi'ne **29 Kasım 1979** tarihinde verilen bir ilan-da şöyle denilecektir:

"TÖB-DER Genel Merkezinden Tüm TÖB-DER Şubelerine ve Üyelerine

DUYURU

15 Eylül 1979 günü yapılan TÖB-DER Şube Başkan-ları Toplantısı nedeniyle TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu üyeleri ve 25 şube başkanı hakkında gıyabi tutuklama kararı verilmesi ve 10 Kasım 1979 günü tutuklanmaları üzerine olağanüstü toplanan Genel Yönetim Kurulumuz, Yürütme Kurulumuzun tüm yetkilerini üzerine almıştır.

TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu aralıklarla toplanarak, örgütsel faaliyetleri düzenlemekte ve bu doğrultuda kararlar almaktadır. Tüm örgütsel kararları, hiçbir yoruma yer vermeyecek biçimde, en seri araçlarla şubelerimize ve öğretmenlere duyuracaktır.

Şu anda sizlere iletilecek önemli bir kararımızın bulunmadığının bilinmesini, şubelerimizin ve üyelerimizin, Genel Yönetim Kurulumuzca alınacak kararları, büyük bir sorumlulukla yerine getireceklerine olan inancımızı belirtmeyi gerekli görüyoruz.

Başarı dileklerimizle.

"TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu"

TÖB-DER Genel Merkezine yönelik baskıların benzeri tutumlar Anadolu illerinde de kendini göstermektedir. Örneğin 4 Aralık tarihinde Rize Valisi Kurtuluş Şişmantürk hiçbir gerekçe göstermeden TÖB-DER şubesini süresiz olarak kapatacaktır. 5 Aralık tarihli Cumhuriyet Gazetesinin haberine

göre, “Şubenin kapatılmasını protesto eden ve izinsiz gösteri yapan ikisi öğretmen, sekizi öğrenci olmak üzere 10 kişi tutuklanmıştır.”⁹⁵⁸

6 Aralık tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yer alan haberin başlığı şöyle:

“TÖB-DER Yöneticilerinin 3’ü Daha Serbest Bırakıldı”

Haklarında giyabi tutuklama kararı bulunan TÖB-DER yöneticilerinden Servet Durgünlü, Güngör Sezgin, Halil İbrahim Aral, bir üst mahkemeye yapılan itiraz sonucu serbest bırakılmışlardır. TÖB-DER Genel merkezin-den yapılan açıklamaya göre bu güne kadar 12 TÖB-DER yöneticisi serbest bırakılmıştır. Halen tutuklulukları devam eden örgüt yöneticilerinin sayısının ise 15 olduğu bildirilmiştir.

“TÖB-DER İle İlgili Senato Araştırma Komisyonu Kurulacak”

Bu sırada Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Senatörü **Hüsamettin Çelebi**, “TÖB-DER’deki oluşum ve gelişmelerle ilgili “Senato araştırması açılmasını öngören araştırma önergesi vermiş ve bu önerge okunarak oylanmış ve Araştırma Komisyonu’nun kurulması kabul edilmiştir.”⁹⁵⁹

“TÖB-DER, DİSK, TMMOB, TÜM-DER, TÜS-DER ve TÜTED; Hükümeti Bir “Saldırı İktidarı” Olarak Nitelediler”

Bu kuruluşlar yaptıkları ortak açıklamada “bu günkü siyasal iktidarın ege-men sömürücü sınıfların özlemlerini yansıtan bir ara rejim hükümetini andırmaktadır” demişlerdir.⁹⁶⁰

7 Aralık'ta **Prf. Dr. Cavit Orhan Tütengil**, sağcı eylemciler tarafından öldürülmüş, 8 Aralık tarihli Cumhuriyet Gazetesinde TÖB-DER, TÜMOD, KÖY-KOOP, İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti, Ziraatçılar Derneği ve ODTÜ Öğretim Üyeleri Derneği'nin saldırıyı kınayan açıklaması yer almıştır.

“GAZİOĞLU;TÖB-DER KAPATILMAK İSTENİYOR”

15 Aralık 1979 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde “**Gazioğlu; TÖB-DER Kapatılmak İsteniyor**” başlığıyla yayın-

lanan bir haber göze çarpmaktadır. Habere göre TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu örgüte yönelik bir yeni yıl mesajı yayınlamıştır. Gültekin Gazioğlu, TÖB-DER Genel Başkanı, Mamak Askeri Ceza ve Tutukevi imzası ile yayınlanan mesajda; “yeni yıla emekçi halkımıza ve öğretmenlerimize yönelik yoğun ekonomik-siyasal baskıların yapıldığı bir ortamda giriyoruz. (...) İşlerinden atılan öğretmenlerle lokmalarımızı bölüşeceğiz. (...) Saflarımızda yılgınlığa ve teslimiyetçiliğe yer bırakmadan, tüm emekçi halk güçlerimizle birlikte faşizme, emperyalizme ve şovenizme karşı barikat kuracağız. Nihai zafer devrimci demokratik güçlerin olacaktır.”

20 Aralık tarihli Cumhuriyet gazetesindeki habere göre, **TÖB-DER ve TÜM-DER Ankara Şubeleri Sıkıyönetim Komutanlığının emriyle kapatılmıştır.**

MARAŞ KATLIAMINI PROTESTO VE BOYKOT

1978 Kahramanmaraş Katliamının yıldönümü yaklaşmaktadır. Gazioğlu o günleri Anılar’da şöyle anlatır:

“24 Kasım Kahramanmaraş katliamının yıldönümü yaklaşınca dışarıda olan yönetici arkadaşlar 1 günlük grev yapalım görüşünü ortaya attılar. Buna şiddetle karşı çıktık. Fakat Devrimci Öğretmen Grubu, Devrimci Demokratik Birliği de ikna ederek 6’ya karşı 5 çoğunluk sağladı. Yöneticisiz grev olabilir mi? Biz içeride, dışarıda olanlar saklanmakta üstelik. TÖB-DER’den başka hiçbir örgüt böyle bir eylemi desteklemiyor. Bu koşullarda grev yapmak topun ağzında olan TÖB-DER’i yok etmektir. Greve katılacak öğretmenlerin başını yaktaktır. O zamana kadar sağduyuyla hareket eden Devrimci Demokratik Birlik’ten Öner Yağcı’ya bunları anlattığımda “Ağabey, ne yaparsak yapalım TÖB-DER’i kapatacaklar. Bari anlı şanlı bir eylemle bizi kapatsınlar” demez mi? Çok şaşırdım ve hüznlendim. Koca örgüt birilerinin siyasi kararlarına kurban gidiyordu.”⁹⁶¹

Sıkıyönetim altında yapılacak bu grevi haber alan Sıkıyönetim Komutanlığı 21 Aralık 1979 tarihli gazetelerde yayınlattığı bir bildiriyle öğretmenleri uyarır. Sıkıyönetimin açıklaması şu şekildedir:

SIKIYÖNETİM; BOYKOTA KATILACAK ÖĞRETMENLER CEZALANDIRILACAK

Birinci Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı dün bir bildiri yayınlarak TÖB-DER tarafından 24 Aralık Pazartesi günü ülke çapında uygu-

lanacak boykot kararı alındığının öğrenildiği, boykota katılacak öğretmenler hakkında 1402 sayılı Sıkıyönetim yasası gereğince cezalandırılacağını açıklamıştır.

Bildiride daha sonra şöyle denilmiştir:

“Öğretmenlerin eğitim ve öğretim çalışmalarının kesilmesine yol açacak şekilde bu suçta teşvik ve tahrik eden TÖB-DER İstanbul İl Örgütü yöneticileri hakkında da 1402 sayılı yasanın 15.maddesi uyarınca gerekli yasal işlem uygulanacaktır.”⁹⁶²

Bu arada **23 Aralık 1979** tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki habere göre **“TÖB-DER Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Adıyaman illerindeki tüm şubelerin faaliyetleri Sıkıyönetim Komutanlığınca yasaklanmıştır.”** Haberin devamında Komutanlığın açıklaması şu şekilde verilmektedir: “Sıkıyönetim yetki ve sorumluluk bölgesindeki faaliyet gösteren TÖB-DER şubelerinin 1630 sayılı Dernekler Kanunu’na ve tüzük hükümlerine aykırı faaliyette bulundukları tespit edildiğinden faaliyetlerinin durdurulmasına, aksine hareket edenler hakkında 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası’nın 18/1 maddesi gereğince işlem yapılacaktır.”

24 Aralık Pazartesi günü orta dereceli okullarla üniversitelerde müthiş hareketlilikler yaşanmaktadır.

Sağ eğilimli gazetelerde bu gelişmeler çeşitli şekillerde yankı bulmuştur. Örneğin **Güneş Gazetesi**’nde *“Sol İhtilal Provası Yaptı. Kahramanmaraş hadiselerinin yıldönümü bahane edilerek pek çok ilde okullarda ders yapılması engellendi. 300 Öğretmen gözaltına alındı.”*⁹⁶³

Bir çok okulda öğrenciler derslere girmezken TÖB-DER üyesi öğretmenlerin de bir bölümü greve gidecektir. 26 Aralık tarihli Cumhuriyet gazetesinde **“Direnişe Yapan Birçok Öğretmen Açığa Alındı”** denilse de bizce en önemli olan haber **“TÖB-DER’in Kapatılması”** dır.⁹⁶⁴

Gelişmeleri günlük gazeteler aracılığıyla anlatmayı sürdürüelim; 4. Kolordu ve Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı aralarında TÖB-DER’in de bulunduğu 7 öğretmen derneğinin Genel Merkezlerini kapatacağıdır.⁹⁶⁵ Sıkıyönetim

gerekçesinde; **“Milli birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyduğumuz bir dönemde öğretmen kitlesi arasında tehlikeli boyutlara varan ideolojik bölünmeyi ve bu bölünmenin öğrencilere daha fazla yansımaları önlemek, öğrenimin aralıksız yürümesini sağlamak, öğretmen derneklerinde yuvalanmış çeşitli fraksiyonlara mensup kişilerin yıkıcı, bölücü ve zararlı faaliyetlerine mani olmak”**

Birinci Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı da TÖB-DER İstanbul Şubesini ve ilçelerdeki tüm şubelerini kapatacaktır.⁹⁶⁶

İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğünce yapılan açıklamaya göre greve 1598 öğretmen katılmıştır. Bunlardan 1182’si ilkökul öğretmenidir.

Tunceli’de boykot ve direnişle ilgili 78 öğretmen gözaltına alınmıştır. **Balıkesir’de** 28 öğretmenin greve katıldığı açıklanmıştır. **Artvin’de** 700 öğretmen ve 50 memur eyleme katılmış ve hepsi açığa alınmıştır. **Adana’da** eyleme katılan 147 öğretmene işten el çektirilmiş ve tamamı gözaltına alınmıştır. **Gaziantep** Valiliğince ya-

pılan açıklamaya göre il çapında greve katılan öğretmen sayısı 173’tür. **Muğla’da** 28 öğretmen grev nedeniyle açığa alınmıştır. **Manisa’da** 118 öğretmen greve katıldıkları için açığa alınmıştır. **İzmit’te** 400 öğretmen greve katılmış, bunlardan 186’sı açığa alınmıştır. **Rize’de** boykota katılan öğretmen sayısı 223 olarak saptanmış, bunlardan 20’si açığa alınmıştır. **Ankara** Valiliği greve katılan 654 öğretmenin açığa alındığını ancak bu rakamın artabileceğini duyurmuştur. **Sakarya’da** 40 öğretmen ve yönetici, **İzmir’de** 1309 öğretmen ve 157 yöneticisi açığa alınmıştır. **Giresun’da** açığa alınan öğretmen sayısı 491 olarak açıklanmıştır. **İstanbul’da** açığa alınan öğretmen sayısı 2 bini geçmiştir.

Milli Eğitim Bakanı Orhan Cemal Fer soy’un 27 Aralık itibarıyla yaptığı basın açıklamasına göre şimdiye kadar 521 öğretmen, 29 aralık’ta yaptığı açıklamada ise 1711 öğretmen açığa alınmıştır.⁹⁶⁷ Fer soy, 9 Ocak 1980 tarihinde yaptığı açıklamada boykotçu 4243 öğretmenin açığa alındığını söylemiştir. Yine MEB yetkililerine göre tüm Türkiye’de greve 6872 öğretmen, 75 yönetici katılmıştır. Gazetelere göre ise eyleme **10 bin 994** öğretmen eyleme katılmıştır.⁹⁶⁸

TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, Anılar'da grevi şu şekilde değerlendirmektedir: *"greve katılım düşük oldu. Ve katılan herkes zarar gördü. TÖB-DER faaliyetten alıkonuldu. Artık merkez binalarımızı ve şubelerimizi dahi kullanamaz olduk. Yalnız hukuk büromuz kiralanan bir yere taşındı.⁹⁶⁹ Eylem sonrası TÖB-DER üyesi 11 bin öğretmen hemen açığa alındı. Yaklaşık 5 bin öğretmen tutuklandı. 12 bin öğretmen sürgün edildi. 2 bin öğretmenin görevine son verildi. Bu kayba değer miydi?"⁹⁷⁰*

Tercüman Gazetesi'nde yer alan habere göre eyleme öğretmen katılmıştır.⁹⁷¹

Rakamlar oldukça çelişkilidir. Bakanlık yetkilileri katılımı düşük göstermeye çalışmışlardır. Bazı okullarda öğrencilerin tamamı okula gelmediği için o okullarda görev yapan öğretmenler hakkında işlem yapılmadığından bunlar sayılara dahil edilememiştir. Kars ve Tunceli'de hiçbir okulda öğrenim yapılamamıştır.⁹⁷² Yine bazı okullarda katılım öğretmenler açısından bir hayli yüksektir. Örneğin; 30 öğretmenin görev yaptığı Ankara Cumhuriyet Ticaret Lisesi'nde 27 öğretmen açığa alınırken, İstanbul Kaptanpaşa ilk ve ortaokulunda açığa alınan öğretmenler yüzünden bu okulda eğitim öğretim faaliyetleri tamamen durmuştur.

Bu arada tutuklamalar, sürgünler, açığa almalar, istifalar nedeniyle bir çok okulda öğrenciler yarıyıl karnesi alamamışlardır.

DİPNOTLAR

- 860 5 Ocak günü TÖB-DER, DİSK, TÜM-DER, TMMOB, TUS-DER üyeleri başta olmak üzere tüm ülke çapında 5 dakikalık saygı duruşu yapılmıştır.
- 861 Bu kuruluşlar şunlardır: **TÖB-DER, TMMOB, HALKEVLERİ, TÜM-DER, TÛTED, TÛMOD, TÛMAS, DEV-GENÇ, DEV-GÖR, TÛM-OR-DER, T.ZİR-DER, TÛM-ZERBANK-DER, DKDF, ADKD, GENÇ-ÖNCÜ, DEV-LİS, SOSYALİST GENÇLİK BİRLİĞİ, PTT-DER, DHKD, SBD, DDKD, İŞÇİ KÜLTÜR DERNEĞİ, SOSYALİST GENÇLER BİRLİĞİ.**
- 862 TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu ve Bölge Temsilcileri 9 Aralık 1978’de toplanmıştır.
- 863 4. Olağan Kongreye yönelik mahkeme kararları Belge başlığı altında yayınlanmıştır.
- 864 Yargıtay’daki duruşmada Gültekin Gazioğlu yönetimi lehine sonuçlanmıştır.
- 865 **Cumhuriyet Gazetesi;** 7 Ocak 1979
- 866 **Cumhuriyet Gazetesi;** 18 Ocak 1979
- 867 **Cumhuriyet Gazetesi;** 19 Ocak 1979
- 868 **Cumhuriyet Gazetesi;** 21 Ocak 1979
- 869 **Cumhuriyet Gazetesi;** 24 Ocak 1979
- 870 **Cumhuriyet Gazetesi;** 31 Ocak 1979
- 871 **Cumhuriyet Gazetesi;** 1 Şubat 1979
- 872 **Cumhuriyet Gazetesi;** 2 Şubat 1979
- 873 **Cumhuriyet Gazetesi;** 12 Şubat 1979
- 874 **Cumhuriyet Gazetesi;** 23 Şubat 1979
- 875 **Cumhuriyet Gazetesi;** 23 Şubat 1979
- 876 **Cumhuriyet Gazetesi;** 24 Şubat 1979. Bu kuruluşlar arasında bulunan TMMOB’un Genel Başkanı Teoman Öztürk, Başbakan Bülent Ecevit’e bir mektup yazarak olayı kınamıştır.
- 877 **Cumhuriyet Gazetesi;** 25 Şubat 1979
- 878 TÖB-DER, “İrkçi-Şoven-Asimilasyoncu Eğitime Son” yazılı bir afiş bastırarak dağıtmıştır. Bununla ilgili olarak TÖB-DER’e dava açılır. Gerekçe “TÖB-DER’in Bölücülük Yaptığı”dır. MYK aleyhine Ankara Basın Toplu Asliye Ceza Mahkemesinde açılan dava beraatle sonuçlanır.
- 879 Bilindiği gibi İzmir Kongresine Genel Sekreter ve MYK Üyesi Ömer Aslan **“TÖB-DER üyesi olmadıkları”** gerekçesiyle salona alınmamıştı. İzmir kongresi ise Birlik-Dayanışma grubunun girişimleriyle ertelettilmiştir.
- 880 Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, Gültekin Gazioğlu başkanlığındaki yönetimin yasal yönetim olduğuna karar veren Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin kararını onamıştır. Bu gelişme üzerine konuyu yargıtaya taşıyan Talip Öztürk, bir açıklama yaparak “topladıkları ödentilerin hesabını vermeye hazır olduklarını” söylemiştir.

- 881 Bu yazı TÖB-DER Genel Başkanının 20.1.1979 tarihinde düzenlediği basın toplantısı metnidir.
- 882 Bu başlık altında öldürülen TÖB-DER üyelerinden bazılarının adları ve fotoğrafları yer almaktadır. Bu öğretmenler şunlardır: **Hüseyin Açıkgenç** (Gerede), **Halis Demir** (Dereli), **Mahmut Avan** (Adana), **Dinçer Saçlı** (Kilis), **Necdet Bulut** (Trabzon), **Ramazan Oral** (Malatya), **Ahmet Bozkurt** (Diyarbakır), **Mehmet Bülbül** (Varto), **Hacı Çolak**, **Mustafa Yüzbaşıoğlu**, **Süleyman Metin**, **Ali Rıza İşbilir** (Kahramanmaraş), **Selahattin Tanrıverdi** (Tarsus).
- 883 Saldırıya uğrayan TÖB-DER Şubeleri: **Samsun, Adana, Konya, Elazığ, Edirne, Uşak, Tekirdağ, Kayseri, Bafra, Mucur, Alanya, Çukur, Kırıkkale, Bala, Ermenek, Sarıkamış, Solhan, Kumluca, Safranbolu, Develi, Kelkit, Kadirli, Havza, Tavşanlı, Çarşamba** ve tam 6 kez bombalanan BOR.
- 884 Yılbaşından Mart ayına kadar yapılan saldırılarda yaralanan TÖB-DER üyelerinin sayısı 46 kişidir.
- 885 DİSK, 13 Şubat 1967’de kurulurken, CUT (Şili İşçileri Merkez Birliği) 1953’te kurulmuştur.
- 886 **Cumhuriyet Gazetesi**; 2 Mart 1979
- 887 **Cumhuriyet Gazetesi**; 5 Mart 1979
- 888 **Cumhuriyet Gazetesi**; 9 Mart 1979
- 889 **Cumhuriyet Gazetesi**; 13 Mart 1979
- 890 **Cumhuriyet Gazetesi**; 15 Mart 1979
- 891 İki çocuk babası Mustafa Yolcu’nun cenazesi polis kordonu etrafında has-taneden alınmış, kent merkezinden uzakta bir camiye getirilmiştir. Burada MHP yandaşı oldukları ileri sürülen iki imam cenaze namazını kıldırımayarak kaçmışlardır. Mustafa Yolcu’nun cenaze namazı Din Dersi öğretmeni olan arkadaşı tarafından kılınmıştır. Bu arada daha önce davadan döndü-ğü için öldürülen bir sağcı komandonun cenaze töreni sırasında Belediye hoporlöründen baş sağlığı dileyen Vali Celal Kayacan, Yolcunun cenaze törenini yaptırmayacağını bildirmiştir. Mustafa Yolcu’nun 7 aylık hamile olan eşinin olayı duyunca çocuğunu düşürdüğü öğrenilmiştir. (**Cumhuriyet Gazetesi**; 25 Mart 1979)
- 892 Başbakan Bülent Ecevit’e yazılan mektup Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendi-kası’nın yapılacak genel kuruluna katılmak isteyen TÖB-DER Genel Baş-kanına izin verilmemesi ve kongreye katıldıktan sonra Ankara Esenboğa Havaalanına gelen FİSE temsilcisinin havaalanında bekletilerek kendisine giriş izninin verilmemesini kınayan içeriklidir.
- 893 Yargıtay’ın daha önce yazdığımız Gültekin Gazioğlu Başkanlığındaki yöne-timin yasal TÖB-DER yönetimi olduğunu onayan kararıdır. İhtarname ise Gültekin Gazioğlu tarafından Talip Öztürk ve 8 kişiye çekilmiştir. Bilindiği gibi TÖB-DER 4. Olağan Kongresi sürecinde “ikinci bir TÖB-DER yöneti-

mi” daha oluşturulmaya çalışılmıştı. Bu ikinci yönetim **Talip Öztürk, Rüştü Apaydın Selami Kıymaç, Kadri Şener Yalçın, Yusuf Demirci, Süleyman Şahin, Ekrem Alpaslan, Ahmet Özgül ve Yücel Zengin**’den oluşmuştu. Yargıtay kararından sonra Gazioglu, bu 9 kişiye ihtarname göndererek bazı şubelerden toplanan üye aidatlarının Genel Merkeze devredilmesini istemiştir.

894 Bu yazıda şu ifadeler dikkat çekicidir: **“Ortadoğu’da birçok ülkede –bu arada Türkiye’de de – yoğun ırkçı baskıların olduğu yadsınamaz. Tüm ulusal demokratik hakları ellerinden alınan birçok halk, dili ile, kültü-rüyle, tüm ulusal değerleriyle yok edilmeye çalışılıyor.”**

895 18 Mart 1871’de Paris’te sömürücülerin elinden iktidarı alan Paris işçileri-nin ayaklanması. İşçilerin yenilgisine rağmen, 19.yüzyılın en şanlı direnişi olarak tarihe geçti.

896 Yazıda yer alan bazı bölümler şöyle: “8 Mart Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü” 69.yıldönümünde Dünya’da ve Türkiye’de coşkuyla kutlandı. 1857 yılında ABD’nin New York kentinde 40 bin dokuma işçisi kadının ekonomik ve demokratik hakları için yiğitçe mücadeleye başladıkları için yiğitçe mücadeleye başladıkları gün olan 8 Mart gününü; bu şanlı direnişi anımsat-ması için, Danimarka’nın başkenti Koppenhag’da toplanan (1910) çeşitli ülkelerin devrimci, sosyalist, ilerici kadınları, **Dünya Emekçi Kadınlarının Mücadele ve Dayanışma Günü olarak ilan ettiler.** Dünyanın dört bir ya-nında baskıya, zulme, sömürüye, eşitsizliğe karşı yiğitçe direnen; insanın insanı sömürmediği bir dünya için mücadele eden dünya emekçi kadınla-rının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 8 Mart; ilk kez 1911 yılında Almanya, Avusturya, Danimarka ve İsviçre’de kutlanmıştır. Türkiye’de ilk kez 1921’de kutlanan 8 Mart, tüm dünyada da coşkuyla kut-lanmaktadır.”

897 Bu yazıda saldırıya uğrayan TÖB-DER şubeleri ve TÖB-DER üyeleri listelen-miştir.

898 Bu yazı bir basın açıklaması metnidir. Aralarında **TÖB-DER, TMMOB, HALKEVLERİ, TÜTED, TUM-DER, TİB, TUS-DER, TRT-DER, DEV-GENÇ, T. ZİR-DER, DEV-GÖR, PTT-DER, AKD, ÇHD, İGD, TUM-OR-DER, DHKD, SGB, DDKD, GENEL-DER, HALK-KOOP, GENÇ ÖNCÜ, KÖGEF, İKD, ADKD, BANK-DER ve HABER-DER** Genel Başkanlarının katıldığı basın toplantısında **“İş-çiler, köylüler, memurlar, öğretmenler, teknik elemanlar, gençler, tüm devrimci demokratik halk güçleri 12 Mart’ın zulmüne karşı nasıl diren-dilerse, egemen sınıfların yeni faşist tertip ve komplolarına karşı yine direnecekler ve mücadele edeceklerdir. Halkımız, yeni 12 Martlara geçiş için ilan edilen sıkıyönetimin kaldırılmasına, gizli-açık faşist odakların dağıtılmasını ve faşist canilerden hesap sorulmasını istemektedir. Hal-kımız faşizme asla teslim olmayacaktır. Zafer, emekçi halkın olacaktır!”** denilmiştir.

- 899 TÖB-DER MYK üyelerinin katıldığı Bölge Toplantıları; Siirt, Van, Bitlis, Balıkesir, Sinop, Trabzon, Rize, Gümüşhane il ve ilçelerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.
- 900 TÖB-DER Genel Başkanı ve KTÖS Sekreteri Hasan Salih'in 5 Nisan 1979 tarihinde yaptıkları ortak basın açıklaması metnidir.
- 901 G. Gazioğlu imzasıyla 31 Mart 1979'da gönderilen mesajda; Genel Kurula TÖB-DER'i temsilen Genel Sekreter Kemal Uzun'un gönderilmesi kararının alındığı, ancak hükümetin çıkardığı engeller yüzünden bunun gerçekleşmediği anlatılarak şöyle denilmiştir: ***"Kongreniz dolayısıyla TÖB-DER'in; bağımsız, bağlantısız, emperyalist üslerden arınmış, her iki halkın eşit, özgür, kardeşçe bir arada yaşayacağı federatif bir Kıbrıs özlemini size iletmek isteriz."***
- 902 **Cumhuriyet Gazetesi**; 18 Nisan 1979
- 903 **Cumhuriyet Gazetesi**; 21 Nisan 1979
- 904 **Cumhuriyet Gazetesi**; 23 Nisan 1979
- 905 **Cumhuriyet Gazetesi**; 24 Nisan 1979
- 906 **Cumhuriyet Gazetesi**; 2 Mayıs 1979
- 907 **Cumhuriyet Gazetesi**; 3 Mayıs 1979
- 908 **Cumhuriyet Gazetesi**; 5 Mayıs 1979
- 909 **Cumhuriyet Gazetesi**; 14 Mayıs 1979
- 910 **Cumhuriyet Gazetesi**; 16 Mayıs 1979
- 911 **Cumhuriyet Gazetesi**; 15 Mayıs 1979
- 912 12 Şubat 1979 tarihli çağrı
- 913 **Gültekin Gazioğlu**: Roman Gibi / Anılar, s.148-149
- 914 **Cumhuriyet Gazetesi**; 19 Mayıs 1979
- 915 **Cumhuriyet Gazetesi**; 20 Mayıs 1979
- 916 **Cumhuriyet Gazetesi**; 26 Mayıs 1979
- 917 **Cumhuriyet Gazetesi**; 30 Mayıs 1979
- 918 **Cumhuriyet Gazetesi**; 3 Haziran 1979
- 919 **Cumhuriyet Gazetesi**; 11 Haziran 1979
- 920 **Cumhuriyet Gazetesi**; 14 Haziran 1979
- 921 **Cumhuriyet Gazetesi**; 17 Haziran 1979
- 922 **Cumhuriyet Gazetesi**; 23 Haziran 1979
- 923 **Cumhuriyet Gazetesi**; 5 Temmuz 1979
- 924 **Cumhuriyet Gazetesi**; 11 Temmuz 1979
- 925 **Cumhuriyet Gazetesi**; 12 Temmuz 1979
- 926 **Cumhuriyet Gazetesi**; 12 Temmuz 1979
- 927 Gazioğlu adaylığı konusunda ***"Daha sonradan aday olmamın yanlış olduğu kanaatine vardım; fakat iş işten geçmişti"*** değerlendirmesinde bulunmuştur. **G. Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.151
- 928 **Cumhuriyet Gazetesi**; 3 Ağustos 1979

- 929 Doğrusu 5 Şubat 1977 olmalıdır. (İ. A)
- 930 Yaşasın Sovyetler Birliği şeklinde bir slogan, hiçbir sol grup tarafından kullanılmamıştır. Nazlı Ilıcak, açıkça TÖB-DER’i karalamaya çalışmaktadır. (İ.A)
- 931 **Tercüman Gazetesi**; 25 Aralık 1979
- 932 **Cumhuriyet Gazetesi**; 4 Eylül 1979
- 933 **Cumhuriyet Gazetesi**; 6 Eylül 1979
- 934 Bu toplantıyla ilgili olarak Sıkıyönetim Komutanlığı 3 nolu Askeri Mahkemesi şu kararı verecektir: “TÖB-DER’in 15.9.1979 tarihinde Ankara Necatibey Caddesi’ndeki Derya Sinemasında şube başkanlarıyla yapılan toplantısında yaptıkları konuşmalarla TCK’nun 312/1.maddesini ihlalden sanıklardan; Hasan Basri Aydın’ın (Hacıbektaş Şubesi) 6 ay hapis ve iki bin lira para cezasıyla, Şeymus Dip (Diyarbakır)’ın 6 ay hapis ve Kayseri’de 6 ay genel gözetim altında bulundurulması, Muammer Toprakçı (İzmir)’in 6 ay hapis, 6 ay Erzurum’da genel gözetim altında bulundurulması, Öner Yağcı (MYK Üyesi)’nin 12 ay hapis ve 2 bin lira para cezasıyla, Gültekin Gazioğlu (Genel Başkan)’nın 12 ay hapis ve iki bin lira para cezasıyla cezalandırılmasına, Ayhan Kutlay’ın beraatine karar verilmiştir.” (Karar kesinleşince Resmi Gazete’nin 16 Ekim 1981 tarih ve 17486 sayılı nüshasında yayınlanacaktır.)
- 935 **Cumhuriyet Gazetesi**; 16 Eylül 1979
- 936 **Cumhuriyet Gazetesi**; 19 Eylül 1979. Baskında yaralanan iki öğretmenden biri de hayatını kaybetmiş ve ölen öğretmenlerin sayısı 6’ya çıkmıştır. İşin ilginç yanı bu öğretmenlerin her hangi bir siyasal görüşe sahip olmayışlarıdır. Olaydan sonra basına açıklama yapan Başbakan Bülent Ecevit “Altı öğretmenin ideolojik ayırım gözetilmeden öldürülmesi ilginç” demiştir. (20 Eylül 1979 Cumhuriyet). Öldürülen öğretmenler; **Özcan Doruk, Yılmaz Kızılay, Müslüm Teke, Davut Korkmaz, Ahmet Güleç ve Mustafa Karaca**’dır. 28 Kasım 1979 tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**’nde yer alan bir habere göre; **Prf. Dr. Ümit Yaşar Doğanay**’ı öldüren katillerle lojman baskınında 6 öğretmeni kurşuna dizilenler aynı kişiler. Bunlar, **Ali Bülent Orkan ve Erol Türkmen** adlı TİT (Türk İntikam Tugayları) üyesi oldukları belirtilmektedir.
- 937 **Cumhuriyet Gazetesi**; 20 Eylül 1979
- 938 Bursa olaylarında hayatını kaybeden öğretmen **Fehmi Yıldırım**’dır. (İ.A)
- 939 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.149-151
- 940 **Cumhuriyet Gazetesi**; 2 Ekim 1979
- 941 **Cumhuriyet Gazetesi**; 4-5 Ekim 1979
- 942 **Cumhuriyet Gazetesi**; 10 Ekim 1979
- 943 **Hürriyet Gazetesi**; 20.10.1979
- 944 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.151-152
- 945 **Cumhuriyet Gazetesi**; 21 Ekim 1979
- 946 **Cumhuriyet Gazetesi**; 11 Kasım 1979

- 947 Anılarda 3 denilmiş, ancak doğrusu 5 olmalı. YakalanamayanTÖB-DER yöneticileri; **Abdullah Gülbudak, Kemal Uzun, İbrahim Sevimli, Öner Yağcı** (sonradan yakalandı) ve **Bayram Ayaz**'dır. Bunlardan bazıları Devrimci Öğretmen, bazıları Devrimci Demokratik Birlik, bir tanesi de Özgürlük Yolu grubundandır. **Cumhuriyet Gazetesi** 12 Kasım 1979
- 948 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.152
- 949 **Cumhuriyet Gazetesi**; 11 Kasım 1979
- 950 **Cumhuriyet Gazetesi**; 12 Kasım 1979
- 951 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi, s.152-153
- 952 **Cumhuriyet Gazetesi**; 14 Kasım 1979
- 953 Tutukluluğuna itiraz edilenler MYK üyeleri ile, şube başkanları **Enver Erol, Hasan Basri Aydın, Alişan Öztürk, İbrahim Aydınoglu, Zeki Dümen, Halil İbrahim Şahin, Hasan Tahsin Üner** ve **Ersin Çetiner**'dir.
- 954 İtirazı reddedilenler: Gültekin Gazioğlu, İsmet Yalçınkaya, Ömer Aslan, Öner Yağcı, Ali Rıza Aydın, Ayhan Kutlay, Ersin Çetiner (Afyon), Alişan Öztürk (Tunceli), Hasan Basri Aydın (Hacıbektaş), Zeki Duman (Uşak).
- 955 **Cumhuriyet Gazetesi**; 27 Kasım 1979
- 956 **Cumhuriyet Gazetesi**; 29 Kasım 1979
- 957 **Cumhuriyet Gazetesi**; 30 Kasım 1979
- 958 **Cumhuriyet Gazetesi**; 5 Aralık 1979
- 959 **Cumhuriyet Gazetesi**; 7 Aralık 1979
- 960 **Cumhuriyet Gazetesi**; 7 Aralık 1979. Ortak açıklamaya DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, TMMOB Genel Başkanı **Teoman Öztürk**, TÜTED Genel Başkanı **Aykut Göker**, TUS-DER Genel Başkanı **Hasan Fehmi Mavi**, TUM-DER Genel Başkanı **Nizamettin Barış** ve TÖB-DER MYK Üyesi **Tekin Üstün** imza koymuşlardır.
- 961 **Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s. 153
- 962 **Cumhuriyet Gazetesi**; 21 Aralık 1979. Bu arada Başbakan Süleyman Demirel 36 ilin valisi ve emniyet müdürleriyle bir toplantı yapmıştır. Eskişehir Valisi Naim Cömertoğlu, Başbakan Demirel'den ilinde görev yapan 11 TÖB-DER'li yöneticinin emekliye sevk edilmek suretiyle görevlerinden uzaklaştırılmasını istemiştir. (Cumhuriyet 21 Aralık 1979)
- 963 **Güneş Gazetesi**; 25 Aralık 1979
- 964 **Milliyet Gazetesi**; 25 Aralık 1979. "Anarşiyle Dolu Bir Gün Yaşandı", "TÖB-DER Genel Merkezi Sıkıyönetimce Kapatıldı"
- 965 **Milliyet Gazetesi**; 27 Aralık 1979 "İstanbul'da 6 Öğretmen Derneğinin Faaliyeti Durduruldu"
TÖB-DER ile birlikte **Türkiye Milliyetçi Öğretmenler Federasyonu, Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği (ÜLKÜ-BİR), Mefkureci Öğretmenler Derneği (MEF-DER), Hürriyetçi Öğretmenler Derneği (Hür-Öğret), Hürriyetçi Öğretmenler Derneği-Birliği (Hür Öğret-Bir) ve Ülkücü**

Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Birliği ve Dayanışma Derneği’nin genel merkezleri kapatılmıştır. MHP lideri Türkeş basına yaptığı açıklamada TÖB-DER’in kapatılmasını isabetli bulacak ancak diğer öğretmen derneklerinin kapatılmasına karşı çıkacak, TÖB-DER’i “ihtilal provalarının baş tertipçisi olmakla suçlayacaktır.” (Cumhuriyet; 27 Aralık 1979)

966 **Cumhuriyet Gazetesi**; 26 Aralık 1979

967 **Milliyet Gazetesi**; 29 Aralık 1979

968 **Milliyet Gazetesi**; 29 Aralık 1979

969 13 Ocak 1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nin 2.sayfasında bir “DUYURU” ilanı bulunmaktadır. “TÖB-DER Hukuk Bürosu örgütün Sıkıyönetimce faaliyetten alıkonulması üzerine Menekşe Sokak’taki (.....) adrese taşınmıştır. Avukatlar; Halit Çelenk, İlhan Dışçı, Akay Sayılır, Yücel Yeşilgöz, Günfer Karadeniz, Şükrü Günel.

970 **Gültekin Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s. 153-154

971 **Tercüman Gazetesi**; 29 Aralık 1979

972 **Milliyet Gazetesi**; 25 Aralık 1979

1980

rica sanıklardan Ömer Dinçel, Enver Erol, Halil İbrahim Şahin, Hasan Tahsin Üner, Ferhat İncedere, Hasan Telli, Servet Durgunlu ve Behzat Baskın haklarında kovuşturmaya yer olmadığı yönünde görüş açıklamıştır.

“Eyüp’te TÖB-DER’li Öğretmen Öldürüldü”

Eyüp’te TÖB-DER üyesi ilkokul öğretmeni **Tacettin Şentürk**, dün gece 20.30 sularında uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir.⁹⁷⁷

9 Şubat tarihli Cumhuriyet Gazetesinde TRT-DER Genel Başkanı Erkan Oyal’ın Sıkıyönetimce gözetimine alındığına dair bir haber bulunmaktadır. Habere göre TRT-DER Genel Kurulunda TÖB-DER’in tutuklu yöneticilerine dayanışma telgrafı gönderen Genel Başkan Erkan Oyal, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına gözetimine alınmıştır.

TÖB-DER yöneticilerinin yargılanmalarına 1 Mart günü başlanmıştır. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri mahkemesinde başlayan duruşma sonunda 6 TÖB-DER yöneticisi serbest bırakılırken Gültekin Gazioğlu ve 9 arkadaşının tahliye istemini kabul etmemiştir. Askeri Savcı Nurettin Soyer; Öner Yağcı, Ömer Aslan, Cemal Kalyoncu, Hasan Basri Aydın, Ersin Çelikel ve Zeki Dümen’i tahliye ettirmiştir.

Gazetenin haberine göre Gazioğlu savunmasında; **“Bu hukuksal değil siyasal bir davadır. Bizim adımıza demokratik öğretmen hareketi yargılanmak isteniyor”** demiştir.

Gazioğlu Anılar’ında bu duruşmayı şu cümlelerle anlatır: “Tutukluluğumuz üzerinden dört aya yakın bir zaman geçtiğinde Askeri Savcı nihayet iddianamesini hazırlamıştı. (...) Hukuk Büromuzun Başkanı Av. Halit Çelenk, her zamanki sakinliği, dirayet ve dikkatiyle savunmasını yaptı. Tahliye edilmemizi ve beraatimizi talep etti. Arkasından ben söz istedim. Yüksek sesle konuşmaya başladım. Salondan çıt çıkmıyordu. Özetle dedim ki, “Bu gün burada yargılanan bizler işgal altındaki İstanbul’da Sultanahmet Meydanında ilk büyük mitingi düzenleyen İstanbul Muallimler Cemiye-

GAZIOĞLU; “ÖĞRETMEN HAREKETİ ZOR GÜNLERDEN GEÇİYOR”

11 Nisan 1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde Erbil Tuşalp’ın Gültekin Gazioglu ile yaptığı bir röportaj yayınlanacaktır. TÖB-DER Genel Başkanı Gazioglu’nun: **“Öğretmen Hareketi Zor Günlerden Geçiyor”** başlıklı bu röportajını belge niteliğinde olduğu için buraya aktarmayı faydalı bulmaktayız:

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Tutukevinde geçirdiği 4 ay onbeş günlük uzun bir gözaltı süresinden sonra yönetiminin başında bulunduğu örgütü ve demokratik öğretmen hareketinin geleceğini anlattı.

Soru: TÖB-DER’in son hukuksal ve örgütsel durumu geniş bir kitle için merak konusu, açıklar mısınız?

Cevap: Bilindiği gibi **TÖB-DER 24 Aralık 1979** günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı kararı ile faaliyetten alıkonulmuştur. Gerekece olarak öğretmenlerin ayrı ayrı derneklerde toplanmaları, içinde bulunulan ortamda sakınca teşkil ettiği gösterilmiştir. Alınan karar sadece TÖB-DER’le ilgili olmayıp, diğer bütün öğretmen derneklerini de kapsamakta ve sıkıyönetim süresiyle sınırlanmaktadır. Böyle olmakla beraber bu karar, en çok 200 bin üyesi ve 670 şubesi olan örgütümüzü etkilemiştir. Çünkü faaliyetten alıkonulan diğer örgütlerin tüm Türkiye’deki toplam üye sayısı, TÖB-DER’in Ankara ve İstanbul şubelerinin üye sayısı kadar bile değildir.

TÖB-DER hakkında yapılan işlem, 1402 sayılı yasanın Sıkıyönetim Komutanlarına verdiği “faaliyetten alıkoyma” yetkisine dayandırılan bir işlemdir. Oysa, konu hemen her gazetede “kapatma kararı” olarak gösterilmiştir. Yasaya göre dernekler ancak mahkeme kararıyla kapatılabilirler. Derneğimiz hakkında hiçbir mahkemede aleyhine açılan bir kapatma davası da yoktur. Durum böyle olunca, derneğimizin tüzel kişiliği sürmektedir. Seçimle gelmiş meşru yöneticileri ve organları vardır. Ancak TÖB-DER’in faaliyet göstermesi sıkıyönetim süresince yasaklanmıştır. Sıkıyönetimin sona ermesi, Sıkıyönetim Komutanının “faaliyet durdurma

kararını kaldırmaması, ya da Danıştay'ın yapılan işlemi durdurması hallerinde derneğimiz yeniden faaliyete geçecektir.

Soru: Yöneticilerin son durumu nedir?

Cevap: Yürütme kurulu üyeleri aleyhinde suç işlemeye teşvikten, kimi şube başkanlarımız hakkında Türk Ceza Yasasının çeşitli maddelerini ihlal iddiası ile açılan ceza davaları vardır. Bilindiği gibi bu davadan dolayı 4 ay tutuklu kalmıştık. Dava halen devam ediyor. TÖB-DER'in tüzel kişiliği devam ediyor, yöneticiler de yerel olarak görevlerini korumuşlar ancak örgütümüz faaliyetten alıkonulmuştur.

Soru: TÖB-DER'in uğradığı zarar var mı?

Cevap: Faaliyetten alıkoyma işlemi TÖB-DER'e büyük maddi zarar verdi. Binalarımızı kullanamıyoruz. Kira sözleşmeleri devam ediyor. Aidatlar düzenli olarak akıyor.

Soru: Üyeleriniz ne yapıyor?

Cevap: TÖB-DER'in üyeleri, mesleki demokratik örgütlerinin bir an önce faaliyete geçmesini bekliyorlar. Çünkü ekonomik-demokratik haklarını ve çıkarlarını savunan bir başka örgütleri yok. Şube lokalleri kapalı olduğu için, üyelerin bir araya gelmesi, konuşması, yardımlaşması sorunlarını birbirine aktarması mümkün olmuyor. TÖB-DER üyelerini haksızlıklara karşı koruyacak, hukukunu arayacak başka örgütleri yok. Kıyım ve sürgünlerin arttığı bu dönemde öğretmenlerin haklarını koruyacak bir başka organizasyonları yok.

TÖB-DER'in faaliyetlerinin durdurulmuş olmasını fırsat bilen bazı çevreler, üyelerimizi dolaşıp, onları yeni örgütler kurmaya ikna etmeye çalışıyorlar. Bu boşluktan yararlanıp demokratik öğretmen hareketini kendi inisiyatifine almak isteyen fırsatçı ve çıkarıcı çevreler var. Bunlar öğretmen hareketinin birliğini bozmaya yönelik dar grupçu hesaplar içinde. Üyelerimiz bu hareketlere ve hesaplara karşı uyanık olmakla birlikte, tedirgin de olmakta, bir an önce mesleki demokratik örgütlerinin faaliyete geçmesini beklemektedirler.

Soru: TÖB-DER'in şiddet olaylarıyla ilişkisi kuranlara bir yanıtınız olamaz mı?

Cevap: TÖB-DER'in şiddet olaylarının kaynağı değil, hedefi olduğunu herkes bilir. Ama demokratik öğretmen hareketine karşı olan kimi çevreler, TÖB-DER'i bir suç ve suçlular örgütü gibi göstermekte siyasi yararlar sağlamaya çalışıyorlar. (...) TÖB-DER binalarına ve üyelerine karşı sık sık yönelen bombalı ve silahlı saldırılar karşısında susanların suçlamaları elbette ki siyasi amaçlıdır ve havadır.

Soru: Demokratik öğretmen hareketinin geleceğini değerlendirir misiniz?

Cevap: Demokratik öğretmen hareketi zor sınav günlerinden geçiyor. Öğretmenlerimizin bilinç düzeyleri, örgütlenme gelenekleri, özverili çalışmalar bu sınavı da başarıyla geçmelerini sağlayacaktır.

Geçmişin tüm onurlu başarılarına sahip, bu gün TÖB-DER'de somutlanan demokratik öğretmen hareketi ve mücadelesi yaşayacaktır.

"Aydın'da TÖB-DER'li Öğretmen Öldürüldü"

18 Nisan 1980 tarihli **Cumhuriyet Gazetesi'**ndeki haberin detayları şöyle: "Aydın Efeler Lisesi öğretmeni **Ahmet Alpdoğan** önceki gece evinde kimliği belirsiz kişiler tarafından öldürülmüştür. Önceki gece saat 21 sularında evinin kapısı çalınmış, Alpdoğan kapıyı açtığı anda kurşun yağmura tutulmuştur. Alpdoğan'ın CHP iktidarı döneminde Aydın Kız Lisesi Müdür Yardımcılığı yaptığı ve son seçimlerde TSİP'den Erzincan adayı olduğu öğrenilmiştir."

"Karagömrük İlkokulu öğretmeni Halil Babacan "kimliği belirsiz kişilerin" açtığı ateş sonucu hayatını kaybetti."⁹⁸¹

1980 yılı şiddetin ve insan ölümlerinin yoğun yaşandığı bir yıldır. Artık tek tek insanların ölümü haber olmaktan çıkmış, her gün sokaklarda onlarca insanın öldürülmesi gazete haberi olmaya başlamıştır. Durum öğretmenler için de farklı değildir. Neredeyse her gün bir öğretmenin ölüm haberi ni gazetelerden okunur hale gelecektir.

10 Mayıs tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ni okuyanlar şu başlıkla karşılaşacaklardır: **“Çeşitli İllerdeki Saldırılarda 4 Öğretmen Hayatını Kaybetti”** Habere göre; Trabzon'da sol görüşlü iki öğretmen, Adana'da bir öğretmen, Malatya'da ise TÖB-DER üyesi ve Barbaros ilkokulu öğretmeni **Bektaş Mutlu** öldürülmüştür. 11 Mayıs tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ndeki habere göre “Samsun'un Kavak ilçesi Kekküda Köyü İlkokulu öğretmeni ve TÖB-DER üyesi **Rahmi Aslan**, raporlu olarak geldiği İstanbul'da sağ görüşlü bir eylemci tarafından tabancayla vurularak öldürüldü.”

“7 İldeki Olaylarda 2'si Öğretmen 7 kişi Öldürüldü”

Bursa'da Yıldırım Bayazıt Lisesi edebiyat öğretmeni TÖB-DER üyesi **Mehmet İber** ve Kayseri Gaziosmanpaşa İlkokulu öğretmeni **Zeynel Ünaldu** öldürüldü.⁹⁸²

TÖB-DER'in Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından faaliyetten men edilmiş olmasının bir sonucu olarak başta Cumhuriyet gazetesi olmak üzere günlük gazetelerde TÖB-DER ile ilgili haberlere pek nadir olarak rastlamaktayız.

Hem artık gazetelerde öldürülen öğretmenin kimliğine de rastlamak zorlaşacak, öldürülen öğretmenin TÖB-DER üyesi olup olmadığı bilgisine de rastlanamayacaktır. Bunun yerine çoğunlukla ölen öğretmenin siyasi görüşüne göre “sol görüşlü olduğu öğrenilen bir öğretmen” açıklamasına yer verilecektir.

17 Mayıs 1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin haberine göre **“Ünye'de TÖB-DER Binası Ateşe Verilmiştir”**

19 Mayıs 1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ne göre “Halkalı'da Bezirganbahçe İlkokulu öğretmeni ve TÖB-DER üyesi **Ekrem Öztürk**, sağ görüşlü kişilerce önce dövüldü sonra kafasına tek kurşun sıkılmak suretiyle öldürülmüştür.” Aynı gazetenin 22 Mayıs tarihli baskısında Ekrem Öztürk için verilen ölüm ilanı bulunmaktadır.⁹⁸³

4 Haziran tarihinde 12 Eylül darbesi öncesi sokakta öldürülen son TÖB-DER üyesinin haberi bulunmaktadır:

“Eskişehir Alpaslan ilkokulu öğretmeni ve TÖB-DER üyesi **Ahmet Aydın** okul bahçesinde öğrencilerin gözleri önünde vurularak öldürüldü.”⁹⁸⁴

Örgüt Genel Başkanı Gültekin Gazioglu'nun adı Kemal Türker için Cumhuriyet Gazetesi'nde verilen bir ölüm ilanında geçecektir.⁹⁸⁵

12 EYLÜL DARBESİ

“1980 yılı ortalarında işler çığırından çıkmış, büyük kentlerde can güvenliği kalmamıştı. Hergün onlarca insan öldürölüyor, kahvehaneler, otobüsler, okullar silahlı saldırılara uğruyordu. Cinayet odakları kimi zaman nokta hedefler, tanınmış kişileri seçiyor, kimi zaman da kalabalıklara hedef gözetmeksizin ateş açılıyordu. Böylece toplum durmaksızın şoklanıyor; askeri yönetim özelemleri yeşertiliyordu. Oysa, yaklaşık bir yıldan beri (Kahramanmaraş Katliamından beri) ülkenin büyük bir bölümünde, büyük sanayi kentlerinde ve Doğu illerinde sıkıyönetim vardı. Ancak siyasi cinayetler devam ediyordu. (...) Böyle bir ortamda, merkezleri Ankara’da bulunan kitle ve meslek örgütleri, önce kendi aramızda bir durum değerlendirmesi yaparak, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile görüşmeye karar verdik. Sivil veya askeri faşist bir darbenin eli kulağında. Tüm demokrasi güçleri ancak birlikte davranabilirlerse bu gidişin önü alınabilir; asgari demokrasi kurtarılabilir. Bu bağlamda CHP’nin önemi büyüktü. Geniş kitle bağları olan bu partinin tutarlı bir demokrasi mücadelesine girişmesi, diğer demokrasi güçlerini de yanına alması halinde, durum değişebilir; faşizm özlemcileri, askeri darbe heveslileri geri letilebilir. Bu düşüncelerle görüşlerimizi saptadık. Aramızdan bir sözcü seçtik. Arkadaşların ısrarlı taleplerine karşı, sözcülüğü kabul etmedim. Çünkü, Ecevit’in TÖB-DER’e karşı önyargıları, yanlış değerlendirmeleri vardı. CHP’nin son kurultayında bu durum açıkça ortaya çıkmış; TÖB-DER Ecevit’in ağzından ad verilerek haksız yere suçlanmış, bunun sonucu sıkıyönetimce gözaltına alınmıştı. Yaklaşık 5 ay tutuklu kalmış, sıkıyönetim mahkemesince hakkımızda kişisel ve örgütsel davalar açılmıştı. (...)

Görüşme, CHP’nin Ulus’taki Genel Merkezinde yapıldı. (...) Sözcümüz ziyaret sebebimizi ve görüşümüzü aktardı. Ecevit teşekkür etti. Ancak çekinceleri olduğunu söyledi. (...) Bizim eğitim politikalarımıza ırkçı, şoven, asimilasyoncu diyen bir örgütle işbirliği yapamayız dedi. Ecevit bu sözleriyle doğrudan TÖB-DER’i hedef almıştı. Derhal ayağa kalkarak; bu sözler TÖB-DER’i hedef alıyor. Onun için toplantıyı terk ediyorum, yalnız arkadaşlar sizleri tanık tutuyorum. Bunları örgütüme ve kamuoyuna açıklayacağım. (...) Şimdi çıkıyorum dedim. Ecevit derhal tavır değiştirdi. Özürler diledi. (...) CHP ile oluşturulan demokrasi platformu, ülkenin yedi bölgesinde büyük kitle gösterilerine hazırlanıyordu. Bu gösterilerin ilki, memleketim olan Trabzon’da 13 Eylül’de yapılacak ve Ecevit konuşma ya-

pacaktı. Miting hazırlıkları için Trabzon'a giden Esenboğa havaalanında Kemal Türkler'in öldürüldüğünü haber aldım. (...) Kemal Türkler'i MHP tetikçilerinin bizzat Alpaslan Türkeş'in emriyle öldürdükleri duruşmalarda ortaya çıktı. (...) Bu arada TÖB-DER'in 200 civarında üyesi de faşist kurşunlara hedef olmuş, hayatlarını kaybetmişlerdi. (...) Trabzon'dan Maçka'ya geçtim. (...) 13 Eylül sabahı darbe yapıldığını öğrendim. (...) 22 Eylül'de yakalandım. (...) Sonra Ankara'ya Dil Okulu'na götürüldüm. (...) Bir ay sonra serbest bırakıldım. (...) Daha sonra sahte pasaportla önce Sofya'ya sonra Zürih'e geçtim. (...)”⁹⁸⁸

TÖB-DER YARGILANIYOR

TÖB-DER hakkında Ankara sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nca dava açılır. Askeri Savcılığın 980/7641 Esas ve 981/526 sayılı iddianemesiyle 15.4.1981 tarihinde Ankara Sıkıyönetim 3 Numaralı Askeri Mahkemesinde açılan dava 981/342 esas sayılı dosya ile görülmüş ve 25.12.1981 gününde karara bağlanmıştır. Bu sürece ait gelişmeleri daha çok TÖB-DER Avukatı Halit Çelenk ve TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu tarafından yazılan kitaplardan aktarmanın daha yararlı olacağı inancındayız.

TÖB-DER Davası 12 Eylül darbesinden 8 ay 10 gün sonra açılmış **(22.5.1981)** ve çok kısa sürede **(25.12.1981)** yani 7 ay 3 gün sonra karara bağlanmıştır.

Kenan Evren'in 12 Eylül 1981 tarihinde yaptığı radyo-televizyon konuşmasında sarfettiği TÖB-DER'e yönelik **“Milli Eğitime sızmak isteyen örgüt, ülke yönetimini ele geçirmek isteyen örgüt”** gibi suçlamaları yargılama yapılırken söylenmiş ve TÖB-DER peşinen suçlu ilan edilmiştir.

Öncelikle TÖB-DER'in neyle suçlandığına bakmak gereklidir. İdianame-
de TÖB-DER'in **“Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahak-
kümünü tesis etmek, memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal te-
mel nizamları devirmeye matuf olarak cemiyet sevk ve idare etmek,
bu amaç doğrultusunda komünizm ve bölücülük propagandası yapmak
ve dernekler kanununa muhalefet”** ettiği ileri sürülmüş ve sanıklar hak-
kında Türk Ceza Kanununun 141/1, 142/1, 142/3, 173/son, Dernekler
Kanunu’nun 64/1, 353 Sayılı Askeri Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargıla-
ma Usulleri hakkındaki Kanunun 251/1. Maddelerinin uygulanması is-
tenmiştir.

Bu maddeler, derneğin yöneticileri için 8-15 yıl, Demokratik Eğitim Ku-
rultayı (DEK) sanıkları için 1-5 ve 5-10 yıl ağır hapis cezası öngörmektedir.

Sözü geçen iddianame ile 58 sanık hakkında dava açılmış,⁹⁸⁹ dava sürer-
ken TÖB-DER Ankara Şubesi yönetim kurulu üyeleri⁹⁹⁰ hakkında açılan
dava ile birleştirilmiştir.⁹⁹¹

TÖB-DER SAVUNMASINDAN

Sanıklar cezaevinde sorgu anlatımlarını yazılı olarak ortaklaşa hazırla-
mışlar ve bu ortak savunma TÖB-DER Genel Başkan Yardımcıları **İsmet
Yalçinkaya** ve **Süleyman Yaşar** tarafından okunmuştur. Süleyman Yaşar
o anları şöyle anlatıyor: *“TÖB-DER davası 12 Eylül’den sonra görülen ilk
toplı davaydı. Demokratik kitle örgütleri içindeki ilk
savunmaydı bizimkisi. Bu savunma demokratik güç-
ler için büyük moral olmuştu o zamanlar. Çünkü biz-
den istenen 12 Eylül yönetiminin meşruluğunu kabul
etmek ve yaptıklarımızdan ötürü pişmanlık göster-
mekti. Bunun duyumunu çeşitli biçimlerde alıyorduk.
Yapmadık. Bütün yaptıklarımızın meşru ve yasal ol-
duğunu söyleyip durduk. Bütün yaptıklarımızı tek tek
savunduk ve 12 Eylül yönetimini meşru kabul etme-
dik.”*⁹⁸²

TÖB-DER yöneticilerinin savunmalarında özetle şu
görüşler dile getirilmektedir:

"Bizler TÖB-DER yöneticileriyiz. TÖB-DER yasalara göre kurulmuş ve eğitim-öğretim emekçilerinin mesleki, ekonomik ve demokratik çıkarlarını savunan bir örgüttür.

Kurulduğu 1971 yılından beri, mensuplarının haklarını yasa çerçevesinde ve kararlılıkla savunmuştur. Eğitim emekçilerinin bilimden, emekten, demokrasiden, halktan yana tavırları bilim ve emek düşmanlarının, demokrasiye karşı olanların, halka karşı çevrelerin şimşeklerini üzerine çekmiştir.

TÖB-DER örgütlenmesi, yönetici ve üyeleri hakkında yıllardır amansız bir iftira ve ihtar kampanyası sürdürülmektedir. (...)

Ülkenin yer altı ve yerüstü zenginlik kaynaklarını insafsızca sömüren bir avuç işadamı TUSİAD, MESS, TİSK gibi örgütlerde toplanırken ekonomik hakları için sömürüye karşı mücadelede yalnız kalmamak için 200 bin eğitim emekçisinin TÖB-DER'de bir araya gelmesi suç mudur? (...)

Yüzlerce bilim adamını, gazeteciyi, sanatçıyı, yazarı, öğretmeni, öğrenciyi, emekçiyi TÖB-DER mi katletti? Anayasa Mahkemesi'ni, Danıştay'ı, Üniversiteleri ve binlerce işyerini, Çorum'da, Maraş'ta onlarca insanı TÖB-DER mi katletti? Bunun cevabı evet olamaz.

TÖB-DER katliama, saldırganlığa, zorbalığa, kırima karşıdır. İşte bu düşünce ve tavırlardan ötürü bir kez daha yargılanmak istenmektedir. (...)

İddianamede, Temmuz 1976'da yapılan 3. Olağan Genel Kurulda o yıllarda hemen hemen toplumun her kesiminde atılan sloganların suç olduğu söylenmektedir. O günlerde -ki, 5 yıl olmuştur- atılan sloganların bu gün suç olarak önümüze gelmesi anlamsızdır. (...) Genel Kurul sonunda açılan soruşturmalar ve yargılamalar sonucu, TÖB-DER dernek olarak aklanmıştır. (...)

DEK, suçlanmaktadır. DEK'in amacı eğitim sorunlarını tartışmak ve çözüm önerilerini diğer çalışanların kitle örgütleriyle birlikte çalışanlar kurtuluşuna götürmektir. Ayrıca, eğitimin ulusal ve emekçi halktan yana bir niteliğe kavuşturulması, dil ve kültür üzerine konan engellerin kaldırılması, eğitimin demokratikleştirilmesi amaçlarını içeren kararlar yüzlerce delegenin iradesidir. Bu, 200 bin öğretmenin suçlanmasıdır. (...)

İddianamedeki "haklı savaşlar" tanımına ve anlayışına göre M. Kemal'in önderliğinde emperyalizme karşı kazanılan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı da "sosyalizmin mevcut düzeni devirerek iktidarı ele geçirdiği savaş" olarak değerlendirmek gerekecektir. Oysa hiç de öyle değildir. Bu tüzden TÖB-DER'in haksız savaşlara karşı çıkışını, haklı savaşlardan yana yana oluşunu Marksizm-Leninizm olarak nitelendirmek mümkün değildir. Haklı savaşlardan olan Ulusal Kurtuluş Savaşları sosyalizmin iktidar savaşları olarak değerlendirilemez. (...)

Mitinglerimiz suçlanmaktadır. Oysa 21 Şubat 1976'da TÖB-DER İzmir şubesinde, 8 Mart 1976'da TÖB-DER Ödemiş şubesinin düzenlediği⁹⁹³ "Hayat Pahalılığı ve Faşist Baskıları Protesto Mitingleri" tarihlerinden de anlaşılacağı üzere bizim yönetimlerde bulunmadığımız tarihlerde yapılmıştır. 29 Ocak 1977 Diyarbakır, 22 Ocak 1977 Mersin, 29 Ocak 1977 Bursa ve 29 Ocak 1977 Zonguldak mitingleri TÖM-DER ve TÜTED tarafından düzenlenen "Ekonomik ve Demokratik Haklar Miting ve Yürüyüşleri" Anayasa ve yasaların tanıdığı haklar doğrultusunda 171 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasasına uygun olarak yapılmıştır. Bunun neresi suçtur? (...)

24 Aralık 1979 tarihli öğretmen boykotu sırasında o günkü MYK üyeleri tutuklu bulunuyordu. Bu boykotun önceden planlanıp öğretmenlere duyurulduğu iddia edilmektedir ki, bu doğru değildir. Adı geçen Devrimci Öğretmen ve Yurtsever Devrimci Öğretmen bildirileri 24 Aralık olayıyla ilgili değildir ve ayrıca TÖB-DER'i bağlamaz. Genel Başkanımızın 20 Aralık 1979 tarihli yeni yıl mesajında boykotla ilgili bir şeyden söz edilmemiştir. Birlik – Dayanışma grubunun 27.12.1979 tarihli Politika gazetesindeki açıklaması da yalnızca bir yorumdur ve TÖB-DER'in dışında bir olaydır. Sonuç olarak 24 Aralık eylemi tek tek öğretmenlerin gerçekleştirdikleri bir eylemdir. Yöneticilerimizin bu eylemin yapılması konusunda bir kararı yoktur. (...)

Davamızdaki sorun, ülkedeki genel özgürlük ve demokratik haklarla ilgili bir sorundur. Biz bu sorunda en geniş hak ve özgürlüklerden yana olduğumuzu her zaman söyledik, söylüyoruz, söyleyeceğiz. Asıl özgürlüklere düşman olanlar ve insanlara özgürlükleri layık bulmayanlar suçlu olmalıdır.

Tutuklu TÖB-DER Yöneticileri

Biz düşünce ve anlayışımız nedeniyle insanlık düşmanı faşizmin cinayetlerine sessiz kalmadığımız için;

yelerimizin hakkını, hukukunu, ekmeğini kararlılıkla korumaya çalıştığımız için;

Daha örgütlü ve daha güçlü mücadele vermek amacıyla sendikal haklar talebini savunup bu uğurda yasal çalışmalar yaptığımız için;

arpık, akıl dışı, bilime aykırı eğitim sistemi yerine akılcı, bilimsel, yararlı, insan ve yurt gerçeğine uygun bir eğitim sistemi isteyip bunun ilkelerini araştırdığımız için;

İnsan hak ve özgürlüklerini, bilimi ve kültürü bağnazca savunduğumuz için;

Emperyalizme ve faşizme karşı olduğumuz için;

Yargılanmaktayız.

Bize isnat edilen suçu işlemedik.

Geri bıraktırılmış bir ülkenin aydın ve ilerici öğretmenleri olarak yurt-severlik ve demokratlık görevlerimizi yerine getirmeye çalıştık. Bunun için sulanıyoruz.

İnsanlığımızdan, onurumuzdan ödün vermemiz isteniyor.

Bizden böyle bir ödün beklenmemelidir.

Öğretmenlerin ve halkının yüzüne bakamayan öğretmenler olmaktan-
sa aç, işsiz, mahpus ve sürgünde yaşamak, ama onurlu ve alını açık ya-
şamak daha güzel olsa gerek.

Derneğimizin kapatılma isteminin reddine ve Beraatimize karar veril-
mesini dileriz.”⁹⁹⁴

Sıkıyönetim Mahkemesinin Kararı da şu şekildedir:

*“Öğretmenlerin mesleki sorunlarını, eğitim programlarını çözüme ulaştır-
mak daha iyiye, güzele götürmek amacıyla kurulan TÖB-DER’in Genel
Merkezinde olsun, şubelerinde olsun Türkiye’de Marksist- Leninist bir dü-
zen getirmek için; “işçi sınıfı bilimini” geniş kitlelere öğretip yayabilmeyi
bu nedenle eğitim faaliyetlerini bu amaç doğrultusunda yönlendirilirken
nazariyenin gereği olarak böl ve parçalama politikasının icabı Türkiye’de
birden çok ulusun var olduğunu, bunlardan özellikle Kürt ulusu üzerinde
ırkçı, asimilasyoncu eğitim programı uygulandığını iddia ve bu arada
manevi değerleri tahrip etmek, mevcut müesses nizamı halkın gözünde
küçük düşürmek için yapılan toplantılarda, verilen demeçlerde, periyo-
dik olarak çıkarılan 15 günlük gazetelerde, yine aylık olarak bastırılan
dergilerde çok akılcı, sistemli ve planlı bir biçimde hedeflerine adım adım
varmayı tasarladıkları, bu suretle yasal bir dernek görünümü altında
yasadışı faaliyetlere yöneldikleri ve yön verdikleri, böylece **legalden il-
legale dönüştükleri** kanısına varılmakla, sanıkların, yani hakkında dava
açılmış bulunan TÖB-DER Genel Yönetim Kurulu, Merkez Yürütme Kurulu
üyelerinin eylemleri sabit görüldüğü gibi, Genel Merkez ve şubelerinin
yasal amaç dışında faaliyet gösterdikleri anlaşıldığından kapatılmasına
karar verilmiştir.(...)”*

TÖB-DER binalarında ele geçen suç unsuru olan **tüm dökümanların mü-
saderesine,**

**TÖB-DER Genel Merkezinin ve şubelerinin kapatılmasına ve buralarda
bulunan demirbaş eşyaların hazineye ırat olarak kaydına (...)**⁹⁹⁵

“Bu karara dayanarak, içimizden 50 kişinin TCK’nın 141.ve 142.maddele-
rine göre, 1-8 yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılmamıza karar veril-
di. Askeri Yargıtay’da bu kararı onayladı.”⁹⁹⁶

HANGİ YÖNETİCİ HANGİ CEZAYA ÇARPTIRILDI?

Askeri Mahkeme kararına göre 9 yıl ağır hapis, üç yıl genel güvenlik gözetimi, ömür boyu kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilen TÖB-DER yöneticileri:

Seyfettin Bican, İbrahim İşyar, İlhami Şen, İbrahim Çerçi.

8 yıl ağır hapis, iki yıl sekiz ay, genel güvenlik gözetimi, ömür boyu kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilen TÖB-DER yöneticileri:

Süleyman Yaşar, İsmet Yalçinkaya, Ali Rıza Aydın, Abdullah Gülbudak, Cafer Akyüz, Öner Yağcı, Ahmet İnce, Haşim Çiçek, Enver İnceler, Hüseyin Selçuk Vural, Hicabi Temur, Mahmut Nesil Ünal, Kemal Yüksel, Olgun Delikanlı.

5 yıl ağır hapis, bir yıl sekiz ay genel güvenlik gözetimi, beş yıl kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilen TÖB-DER yöneticileri şunlardı:

İbrahim Nacar, Saim Baluken, Selahattin Yetkin, Nabi Belekoğlu, Hulusi Top, Faruk Atalayer, Selçuk Arhan, Doğan Oğuzer, Hüseyin İsen, Şeref Canbay, Mustafa Ergeldi, Mustafa Deprem, Rıza Duru, Firuz Çetin Över, Turgut Yılmaz, Mustafa Çetin, Abdulkadir Yıldız, Fahri Bıçak, Osman Akman, Kenan Aras, Ahmet Fuat Özkan, Turgut Haskan, Hasan Yiğit.

Bunlar dışında, 4-11 Şubat 1978 tarihinde, TÖB-DER’ in Ankara’da düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayı’na (DEK’e) katılıp konuşma yapan ya da bildiri sunan ve bundan ötürü 5 yıl ağır hapis, bir yıl sekiz ay genel güvenlik gözetimi, beş yıl kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilen TÖB-DER sanıkları şunlardı:

Fikri Çalışkan, Metin Erdemirci, Nazmi Çoban, Celal Gül, Kenan Hannan Hoplar, Sezai Özen, Fuat Olgaç, Süleyman Özçiftçi, Hayri Erdoğan, Fevzi Ceylan.

Ayrıca, DEK sanıklarından **İsmail Okuducu, Cevat Gezgin, İlhan Alkan'a** 1'er yıl ağır hapis cezası; **Hüseyin Şenşastımoğlu**'na 1 yıl hapis, 4 ay genel güvenlik gözetimi altında bulundurulma cezası verildi.

Askeri mahkemede, TÖB-DER Davasından yargılanıp, beraat eden öğretmenler şunlardı:

Tahsin Doğan, Yusuf Basat, İbrahim Sevimli, Erol Çağlayan, Necip Bektaş, Mustafa Varol, Zeki Aslan, Mahmut Özçift, Ali Bayraktar, Bahattin Özcan Acar, Feyzullah Ertuğrul, İbrahim Bekem.

Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, gıyaben yargılanıp, beraat eden TÖB-DER yöneticileri şunlardı:

Gültekin Gazioğlu, Mustafa Düzgün, İsmet Özdemir, Ömer Arslan, Bayram Ayaz, Ayhan Kutlay, Cafer Akyüz, Turan Yılmaz, Ali Kemal Yaylı, Cermal Saygılı, Ahmet Melek, Aydın Yeşilyurt, Muhammet Tekin Üstün, Halil Uslu, Yaşar Alagündüz, Celal Baloğlu, Yılmaz Apaydın, İhsan Kapusuz, Mustafa Duru ve Mehmet Yalçın.

Ancak TÖB-DER yöneticilerinin 1976-1979 yılları arasındaki faaliyetleri hakkında TCK'nın 141/1.maddesini ihlal etmekten dolayı 1986 yılında Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davada Gazioğlu ve 19 arkadaş⁹⁹⁷ hakkında 15.3.1989 tarihinde (1989 / 54 sayılı karar) **beraat kararı** verilmiş,⁹⁹⁸ bu karar temyiz edilmediğinden 23.3.1989 tarihinde kesinleşmiştir.

Bu durum **11 Eylül 1990** tarihli **Cumhuriyet Gazetesi'**nde **“TÖB-DER Davasında Çelişki”** başlığıyla yer almıştır.

Avukat Halit Çelenk'in dediği gibi: **“TÖB-DER, askeri yargıya göre suçlu, sivil yargıya göre suçsuzdur. Yani TÖB-DER hem suçlu, hem suçsuzdur.”**

TÖB-DER Davasında dikkat çeken diğer gariplikler şunlardı:

Yürüme Kurulu Üyesi **Cafer Akyüz**, Sıkıyönetim Mahkemesinde 8 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldıktan sonra, bu kez yine aynı suçlamalarla sivil mahkemede yargılandı, beraat etti. Öte yandan TÖB-DER Genel Sekreteri **Kemal Uzun** ile Yürütme Kurulu üyesi **İbrahim Sevimli** ne birinci yargılamada ne de ikinci yargılamada bulunamadı ve durumları ortada kaldı.

TÖB-DER hakkında mahkemelerin verdiği iki farklı karar üzerine TÖB-DER davasında yargılananların avukatları **yargılamanın yenilenmesi**⁹⁹⁹ ve **karar düzeltme**¹⁰⁰⁰ isteminde bulunarak Askeri Yargıtay Başkanlığına ve Askeri Yargıtay Başsavcılığına başvurmuşlardır. Genel Başkan Yardımcısı İsmet Yalçınkaya, bu başvurunun “sürüncemede kaldığını” söylemektedir.

Ekin’e Mektup

“12 Eylül’ün 2.ayını doldurduğu günlerde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı TÖB-DER yöneticilerinden 64’ü hakkında verdiği tutuklama kararı ile Türk Milli Eğitimini kurtarıyordu (!).

(...)

TÖB-DER, Türkiye de yaşayan herkesin öz dili ile eğitim görmesi-ni, eğitimdeki dil ve kültür yönünden şoven ve asimilasyoncu bas-kının kaldırılmasını istemişti.

Egemenlere göre TÖB-DER böyle davranarak ulusal duyguları yok etmeyi amaçlamış, iktisadi ve sosyal bir sınırın diğer sınıflar üzerindeki tahakkümünü tesis etmek için çalışmışlardı.

(...)

Bunların senin öğretmenlerin olmasını çok isterdim. Evren’i çok iyi anlatırlardı sana; insanı, emeği ve barışı öğretirlerdi su gibi. Elinden tutsaydım bir sabah; siyah önlüğün, beyaz yakan ve ke-lebek gibi kurdelelerinle uçup gitseydik Gültekin Hocanın önüne, Süleyman’ın, Mustafa’nın, Ayhan’ın, Öner’in ya da...

Kaydını yapsalardı bir güzel evreni anlatsalardı tüm çıplaklığı ile.

(...)

Öğretmendi onlar; sömürüye karşı çıktılar, adları bozguncuya çıktı. Sonrasını biliyorsun; yargıladılar, tümünü ceza evlerinde yaşattılar. Yurttaşlıktan çıkarttılar. İnanır mısın, salt onlar yar-gılandılar imparatorluğun mahkemelerinde. Ülkücü öğretmenle-re, Akıncı öğretmenlere ses çıkartan olmadı. Seni onlara teslim edecekler belki. Dünyadaki esir Türklerin nasıl kurtarılacağını anlatacaklar sana. Öteki dünya için namaz kılıp örtünmeyi öğre-tecekler...

*İyi öğreten, güzel anlatan öğretmenlerdi onlar.
Senin daha hiç bilmediğin abece'nin bulunuşundan 7.000 yıl sonra
halkının yarısı okur- yazar olmayan bir ülkenin insanları için çaba-
ladılar yaşamları boyunca.” Erbil Tuşalp Eylül İmparatorluğu’ndan.*

TÖB-DER’İN YURTDIŞI FAALİYETLERİ

TÖB-DER’in Sıkıyönetim Askeri mahkemesince kapatılmasından önce Genel Başkan Gazioğlu ve bazı MYK üyeleri yurtdışına çıkmışlardı.¹⁰⁰¹ Yurtdışına çıkanlar o zamanki adıyla Federal Almanya’da bulunan Alman Eğitim Bilim Sendikası (**GEW**)’nın yardımlarıyla 1982’de Frankfurt’ta TÖB-DER Yurtdışı Bürosu’nu açmışlardır. Yurtdışı Bürosu’nun açılmasından sonra 15 Kasım 1983’te TÖB-DER, Avrupa Öğretmen Sendikalar Komitesi (**ETCE**)’ne üye olmuştur. TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, Anılar’ında yurtdışındaki çalışmalar hakkında da bazı bilgiler aktarmaktadır: “1984 Ocak ayında **“Türkiye Öğretmen Hareketinin Dünü-Bugünü-Yarını”** adlı Türkçe-Almanca bir kitapçık bastırdık. Bu kitapta hem hareketimizin tarihçesi, hem de 12 Eylül sonrası eğitimde yapılan değişiklikler anlatılıyordu. Bu kitapçıktan 10 bin adet bastırdık.”¹⁰⁰²

12 Eylül Askeri Darbesi’nden sonra binlerce TÖB-DER üyesi 1402 sayılı Sıkı Yönetim Kanunu’na göre işten el çektirilip açlığa ve yoksullağa mahkum edilmişlerdir. Yine aynı dönemde onlarca TÖB-DER üyesi göz altından işkencelerle öldürülmüştür.

1908’den 1990 yılına kadar geçen süreçte hiç bir örgütün üyeleri TÖB-DER’liler kadar katledilmemiştir.

Bütün bu baskı ve zorluklara karşın TÖB-DER’in eğitim emekçilerinin örgütlenmesi, grevli ve toplu sözleşmeli sendika yolunda mücadelesi kesintisiz olarak devam etmiştir.

Türkiye’de 1986 yılında öğretmen örgütçülüğünde önemli bir “ara konak” görevi üstlenen **Abece Dergisi** çıktı. 16.2.1988 tarihinde ise eski TÖS ve TÖB-DER yöneticileri ve üyeleri tarafından Eğitimciler Derneği (**EĞİT-DER**) kuruldu. 28 Mayıs 1990’da Eğitim-İş, 13 Kasım 1990’da ise Eğitim-Sen adında iki eğitimciler sendikası kuruldu.

DİPNOTLAR

973 **Cumhuriyet Gazetesi**; 17 Ocak 1980

974 **Cumhuriyet Gazetesi**; 18 Ocak 1980

975 **Cumhuriyet Gazetesi**; 30 Ekim 1980 “İstanbul’daki öğretmen kitlesinde 24 Aralık 1979 TÖB-DER eylemi arasındaki bir değerlendirmeye göre, 18 bin ilkokul öğretmeninden 5 bin 600’ü, 8 bin orta dereceli okul öğretmeninden 3 bini TÖB-DER’e, bin ilkokul öğretmeni, 300 orta dereceli okul öğretmeni ÜLKÜ-BİR’e kayıtlıdır. TÖB-DER’e kayıtlı öğretmenlerin yüzde 30’u eyleme yönelik eğilimde, sağcı öğretmenlerin yüzde 50’si aynı şekilde şartlanmış durumdadır. Bunların bir kısmı aşırı sol ve sağ legal (yasal) veya yasa dışı kuruluşlarla bağlantı içindedir. Öğretmenin yaşadığı ekonomik şartlar onu bazı mihrakların sloganını kullanmaya hazır hale getirmiştir.

976 **Cumhuriyet Gazetesi**; 29 Ocak 1980

977 **Cumhuriyet Gazetesi**; 8 Şubat 1980

978 Gazioglu’nun sözünü ettiği Beyanname **22 Haziran 1922** tarihinde **Hakimiyet-i Milliye Gazetesinde** “**Türkiye Muallim ve Muallimelerine Beyanname**” başlığıyla yayınlanmıştır. Bu beyannameyi yayınlayan öğretmen derneğinin adı **Türkiye Muallim ve Muallimler Cemiyeti**’dir. (İsmail AYDIN; Düünden Bugüne Öğretmenler 1065-2005, s.34-35. Eğitim Sen Yay. Ankara 1999) 980

979 **Gazioglu**; Roman Gibi / Anılar, s.157-159

980 Tahliye edilen öğretmenler bazı şube başkanlarıdır.

981 **Cumhuriyet Gazetesi**; 23 Nisan 1980

982 **Cumhuriyet Gazetesi**; 16 Mayıs 1980

983 Ancak, İlerici Gençlik Derneği (İGD)’nin yayın organı olan Gençlik Dünyası Dergisi’nde yer alan yazıda anlatılanlar daha farklıdır. Dergideki yazıyı buraya aktarmayı uygun bulduk:

“Dev-Yol’cular Ekrem Öztürk adlı devrimci öğretmeni katletti”

19 Mayıs 1980 günü TKP yanlısı Birlik ve Dayanışma grubuna mensup öğretmen Ekrem Öztürk, İstanbul’da öldürüldü. Ekrem Öztürk’ün öldürülmesinden TKP’nin gençlik örgütü İGD, Dev-Yol’u sorumlu tuttu. Katillerin Dev-Yol taraftarı olduğunu açıkladı. İGD taraftarı 15 günlük Gençlik Dünyası adlı derginin 29 Mayıs 1980 tarihli 4. sayısında bu cinayetle ilgili şunlar yazmaktadır:

Birlik-Dayanışmacı öğretmen Ekrem Öztürk, İstanbul Halkalı’da Dev-Yol’cular tarafından katledildi. Ekrem Öztürk’ün cenazesi yığinsal bir törenle Halkalı Mezarlığı’nda toprağa verildi. Sıkı güvenlik önlemleri alınan cenaze törenine demokratik örgüt temsilcileri, öğretmenler, işçiler, gençler ve Halkalı’lı emekçiler katıldı. Mezarlıkta arkadaşları tarafından yapılan bir konuşmadan sonra saygı duruşundan bulunuldu ve devrimci andı içildi.

Öte yandan Ekrem Öztürk'ün katledilmesi üzerine TÖB-DER Çatalca, Kartal, Beykoz, Şile, Yalova şube başkanları basına ortak bir açıklama yaptılar. Açıklamada, Öztürk'ün Devrimci Yol taraftarlarınca öldürülmesi lanetlenerek "politik görüşü ne olursa olsun, bütün anti faşist öğretmenleri, saf-larımıza burjuvazinin sokmaya çalıştığı bu kamayı tutan elleri, bu anlayışı mahkum etmeye, teşhir etmeye, tecrit etmeye çağırıyoruz" dendi.

984 **Cumhuriyet Gazetesi:** 4 Haziran 1980

985 Bir dönem DİSK Genel Başkanlığı ve MADEN-İŞ Genel Başkanı **Kemal Türkler** silahlı sağ eylemciler tarafından vurularak öldürülecektir. Türkler için verilen ölüm ilanında TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun da adına rastlanmaktadır. **Cumhuriyet Gazetesi; 24 Temmuz 1980**

986 Bu dönemde öldürülen Nihat Erim, Gün Sazak, CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu, Maden-İş Genel Başkanı Kemal Türkler bu isimler arasında sayılabilir. (İ.A.)

987 Maraş katliamı (1978) nedeniyle ilan edilen sıkıyönetim döneminin bilançosu da ağırdır. Sıkıyönetim koşullarında 1126 kişi ölmüş, 10 bini aşkın insan yaralanmıştır. (İ.A.)

988 **Gazioğlu;** Roman Gibi / Anılar, s. 161-171

989 Bu 58 kişiden bazıları 1976-78, bazıları da 1978-1979 yılları arasında yöneticilik yapmışlardır. Adlarını buraya aktarmayı gerekli gördük: **İsmet Yalçinkaya** (MYK), **Süleyman Yaşar** (MYK), **Ali Rıza Aydın** (MYK), **Abdullah Gülbudak** (MYK), **Öner Yağcı** (MYK), **Seyfettin Bican** (MYK), **Kemal Uzun** (MYK), **İbrahim Sevimli** (MYK), **İbrahim Nacar** (GYK), **Saim Baluken** (GYK), **Haşim Çiçek** (GYK), **Selahattin Yetkin** (GYK), **Mahmut Nesil Ünal** (GYK), **Nabi Belekoglu** (GYK), **Hulusi Top** (GYK), **İbrahim İşyar** (GYK), **Faruk Atalayer** (GYK), **Enver İnceler** (GYK), **Sekçuk Arhan** (GYK), **Necip Bektaş** (GYK), **Doğan Oğuzer** (GYK), **Ahmet İnce** (GYK), **Hüseyin İsen** (GYK), **Şeref Canbay** (GYK), **Mustafa Ergeldi** (GYK), **İlhami Şen** (GYK), **Mustafa Deprem** (GYK), **İbrahim Çerçi** (GYK), **Hüseyin Selçuk Vural** (GYK), **Rıza Duru** (GYK), **Firuz Çetin Över** (GYK), **Turgut Yılmaz** (GYK), **Mustafa Çetin** (GYK), **Kenan Aras** (GYK), **Ahmet Fuat Özkan** (GYK), **Turgut Haskan** (GYK), **Osman Akman** (GYK), **Olgun Delikanlı** (GYK), **Hasan Yiğit** (GYK), **Hayri Erdoğan**, **Hüseyin Şenşaştımoğlu**, **Fevzi Ceylan**, **Mustafa Varol**, **Süleyman Özçiftçi**, **Zeki Aslan**, **İsmail Okuducu**, **Fikri Çalışkan**, **Cevat Gezgin**, **Metin Erdemirci**, **Fezullah Ertuğrul**, **Kenan Hannan Hoplar**, **Nazmi Çoban**, **Mahmut Özçiftçi**, **Celal Gül**, **Fuat Olgaç**, **Ali Bayraktar**, **İlhan Alkan**, **Sezai Özen**, **Bahattin Özcan Acar**, **İbrahim Berkem**,

990 Tahsin Doğan, Yusuf Basat, Erol Çağlayan, İbrahim Yeşilyurt.

991 **Halit Çelenk;** Hukuk Açısından TÖB-DER DAVASI, s.23, EĞİT-DER Yayını Ankara 1990.

- 992 **Süleyman Yaşar**; Yarım Kalan Düş, s.145, Çengeliğne Yay. İstanbul 2006
- 993 TÖB-DER'in Ödemiş Mitingi 8 Mart tarihinde değil, **8 Mayıs 1976** tarihinde yapılmıştır. **Yeni Asır Gazetesi** 8 Mayıs 1976. (karşılaştırma için bak. *Sami Evren, Siyami Erdem, Cafer Yıldırım*; Eğitim Emekçileri Tarihi s.65)
- 994 **Halit Çelenk**; Hukuk Açısından TÖB-DER DAVASI, s.49-160'tan özetlenmiştir.
- 995 **Sami Evren, Siyami Erdem, Cafer Akyüz**; Eğitim Emekçileri Tarihi, s.87-88,- Birleşim Yayınları İstanbul 1995
- 996 **Süleyman Yaşar**; Yarım Kalan Düş, s.146
- 997 Beraat edenler; **Gültekin Gazioğlu, Mustafa Düzgün, İsmet Özdemir, Ömer Aslan, Bayram Ayaz, Ayhan Kutlay, Cafer Akyüz, Turan Yılmaz, Ali Kemal Yaylı, Cemal Saygılı, Ahmet Melek, Aydın Yeşilyurt, Muhammet Tekin Üstün, Halil Uslu, M. Yaşar Alagündüz, Celal Baloğlu, İhsan Kapusuz, Yılmaz Apaydın, Mustafa Duru, Mehmet Yalçın.**
- 998 **Halit Çelenk**; TÖB-DER Davası, s.280-281. "Hukuk skandalı: TÖB-DER'in tutuklu 36 yöneticisi askeri mahkemede mahkum oldu. Yurt dışındaki 20 yöneticisi sivil mahkemede beraat etti. Kaçan kurtuldu. Askeri mahkemenin bilir kişi raporu olmadan mahkûmiyet kararı vermesi olumsuzluk olarak niteleniyor.
TÖB-DER için 2 zıt karar: Askeri mahkemede yargılanan mahkum oldu. Sivildeki aklandı. Hukukçulara göre mahkumiyet kararında baskı var. Mahkumiyet kararının haksız ve baskı altında alındığı ileri sürüldü. TÖB-DER davası yeniden görülmeli. Askeri Mahkeme kararı siyasi. TÖB-DER yöneticileri yargıya başvuruyor." Milliyet Gazetesi ; 8-9-10 Temmuz 1989
- 999 Yargılamanın yeniden yapılmasını isteyenler TÖB-DER MYK ve GYK üyeleridir ve sayıları 34'tür. (**Çelenk**; s,284)
- 1000 Karar düzeltme isteyenler genellikle TÖB-DER'in düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayı (DEK)'nda bildiri sunan, konuşma yapan, broşür yazımına katılan ve düzenleme kurulunda görev alan kişiler olup sayıları 13'tür. (**Çelenk**; s.294)
- 1001 Yurt dışına çıkan MYK üyeleri; **Ayhan Kutlay, Tekin Üstün, Bayram Ayaz, Kemal Uzun ve Ömer Aslan**'dır.
- 1002 **G. Gazioğlu**; Roman Gibi / Anılar, s.214

1990-2016 TÖB-DER YENİDEN

24 Haziran 2010'da son Genel Başkan Yardımcısı İsmet Yalçinkaya ve arkadaşları Ankara Valiliği'ne başvurarak "TÖB-DER'in tüzel kişiliğinin devam ettiği"ne dair bir dilekçe verdiler. Valilik apar topar bir yanıt vererek "kayıtlarımızda böyle bir dernek yoktur..." dedi, ama bu işlemle yeni bir hukuksal süreç başlamış oldu.

Bir röportajında İsmet Yalçinkaya'ya **"Derneği yeniden açmayı nasıl organize ettiniz?"** sorusu yöneltilmiş ve Yalçinkaya'nın yanıtı şöyle olmuştur: "Son dönem Genel Yönetim Kurulu üyelerinden 21 arkadaşımızı bulduk. Yurtdışında olanlar var, Genel Saymanımız Abdullah Gülbudak gibi hapisanede işkence görüp, tedavi olamadığı için ölen arkadaşlarımız var. GYK üyeleri bize derneği yeniden açma yetkisi verdiler. **(İsmet Yalçinkaya, Seyfettin Bican ve eski Ankara Şube Başkanı Tahsin Doğan)**¹⁰⁰³

"Derneği yeniden açma amacınız nedir?" sorusuna İsmet Yalçinkaya ve Seyfettin Bican'ın verdikleri cevap da şudur: "Bir kere öldürülen arkadaşlarımıza borcumuz var. İkincisi 12 Eylülün bu büyük hukuksuzluğu bizi rahatsız ediyor. Davamıza sahip çıkıp o kırılan onurumuzu yeniden onarmak istiyoruz. Onlar bizim onurumuzu kırdılar, bizi kapattılar, bizi hapis yatırdılar, bize çeşitli işkenceler yaptılar, yani bizi insanlıktan çıkarmak için her türlü şeyi yaptılar. Biz de 12 Eylülün bu hukuksuzluğu ile hesaplaşılması ve yüzleşilmesi için derneğimizi açtık."¹⁰⁰⁴

9-10 Mayıs 1992'de aralarında TÖB-DER yönetiminde görev alan eğitimciler, kamuoyuna bir bildiri yayınlayarak; "TÖB-DER'i mahkum eden TCK'nın 141.maddesinin yürürlükten kaldırıldığını, TÖB-DER hakkında askeri ve sivil mahkemelerce verilmiş iki çelişkili karar olduğunu, TÖB-DER'in yeniden açılması için hiçbir yasal engelin bulunmadığını ve TÖB-DER'in el konulan mallarının iadesinin gerektiğini" açıklamışlardır.¹⁰⁰⁵

TÖB-DER bir yandan onur mücadelesi yürütürken bir yandan da "gasp edilen" mallarını geri almaya çalışıyor. 12 Eylül faşizmi TÖB-DER' i kapatıp tüm yönetim kadrosunu ve pek çok üyesini zindanlara atıp işkencelerden geçirip işlerine son vermekle kalmamış, TÖB-DER' in taşınır taşınmaz

tüm mal varlıklarınıda gasp etmiştir. Örneğin TÖB-DER'in tespit edilebilen malvarlıklarından bazıları şöyledir:

Ankara-Demirtepe'de Genel Merkez binası (1.ve 3.kat), Burgazada'da Rum asıllı bir vatandaşımızın bağışladığı köşk (Şu anda öğretmenenevi olarak kullanılıyor.) Bartın'da 3 katlı bina. (Öğretmenevi oldu.) Denizli'de Mustafa Gazalcı'nın amelelik yaparak inşa ettiği bina, (Turizm İl Müdürlüğü oldu), Artvin-Şavşat'ta bir bina. Bilecik'te bina, (Öğretmenevi olarak kullanılıyor.) Bursa-Yenişehir' deki bina (Şimdi öğretmenenevi olarak kullanılıyor.) Bursa-İnegöl'de tarla. Çanakkale-Lapseki'de arsa. Edirne-Meriç'teki bina, (Öğretmenevi olarak tahsis edildi.) Kayseri'de iki katlı bina... Kırklareli-Vize üç katlı avlulu bir ev ve daha niceleri...

TÖB-DER'in el konulan mallarının iadesi konusu defalarca TBMM'ye getirilmiştir. En son CHP Antalya Milletvekili Osman kaptan, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sırasında kapatılan TÖB-DER başta olmak üzere tüm mesleki dernek ve kuruluşların açılması ve hazineye devredilen taşınmaz ve tüm varlıklarının iadesi hakkında kanun teklifi vermiştir.¹⁰⁰⁶

TÖB-DER, savaşlarıyla tarihe mal olmuş onurlu bir eğitim emekçileri örgütüdür. Bir yazarın deyimiyle **“TÖB-DER öğretmen hareketinde bir alamet-i farika oldu.”**¹⁰⁰⁷

TÖB-DER'in 12 Eylül 1980 öncesi süreçte sürdürdüğü özgürlük, barış, demokrasi, sendikal haklar mücadelesi ile gericiliğe ve faşizme karşı verdiği kararlı ve inançlı mücadele geleneği bu gün dinamik bir güç olarak **EĞİTİM SEN** tüzel kişiliğinde varlığını devam ettirmektedir.

- Halit Çelenk'e saygıyla...-

Töb-der davası

980/7641 esas ve 981/526 sayılı iddianamesiyle
üç nolu sıkıyönetim mahkemesi
hazırdı eksiksiz bir yargılamaya
yüksekte duran üç yargıç
sol yanlarında iddianamesiyle savcı
isimleri mübaşirce okunan unvanları silinmiş öğretmenler
tanıklığa yaşları tutmayan öğrenciler alınmadı
yargıçlar öğretmenlerin gözlerine bakamıyordu
bir taşra kasabasındaki ilk öğretmeni gibi duruyordu sanıklar
güçlük çektikleri belli

sonra çocukları düştü aklına
okula giden
inanamadı çocuğunun sesiydi bu
baba öğretmenim bugün okula gelmedi
hangisiydi bugün okula gitmeyen
çok göz vardı
altmış dört öğretmen yüz yirmi sekiz göz
matematik öğretmeni hesapladı hemen
irkildi mahkeme heyeti
görev başındaydı
insafsız bir yargıya döndü suratları
faili meçhul tanrılara benziyorlardı
rüzgâra güneşe çocuklara inanmıyorlardı
öğretmenlere de

ve savunman halit çelenk
sonu önceden belli olan davaları bildiği belli
dedi ki
hükmünüz belli

şunu bilin ki öğretmenler şimdiden beraat etti
bu yargılamayı okutacaklar

sizin çocuklarınıza da
sinirlendi mahkeme
mübaşir ayağa kaldırdı öğretmenleri
hukuğa ve öğrencilerine saygıdan
ayağa kalktı öğretmenler
öğretmenler yargıçların gözüne bakarak
kendilerine ait olan kalemleri kırdılar
ve karar
üç yüz doksan üç yıl hapis
yüz on altı yıl dokuz ay sürgün
tarih önünde beraat eden öğretmenler aramızda şimdi

(Cengiz Kaplan'ın “dağlar oğlumdur” kitabından)

DİPNOTLAR

- 1003 **Abece Dergisi**: sayı 288, Ağustos 2010, s. 8-10
- 1004 TÖB-DER, AİHM'ne başvuruda bulunmuş, ancak AİHM, Türkiye 1987'de AİHM'ne üye olduğu için bu tarihten önceki mahkeme kararlarına yönelik başvuruyu kabul etmemiştir.
- 1005 Bu açıklamaya aralarında **Gültekin Gazioğlu, İsmet Yalçinkaya, Hamdi Konur, İlhan Alkan, Ömer Aydın, İbrahim Çerçi, Rüştü Apaydın, Mehmet Danışman, Kadri Çoban, Sezai Kaynak, Mustafa Çetin, Öner Yağcı, Yılmaz Elmas, Ali Başpınar, Ali Bozkurt, Ali Rıza Aydın, İbrahim İşyar, Burhanettin Biber, Olgun Delikanlı, Nabi Belekoğlu, Mehmet Babacan, Cafer Ak-yüz, Ahmet İnce, Celal Gül, İlhami Şen, Turgut Haskan, Firuz Çetin Över, Selahattin Yetkin, Turgut Yılmaz, Halil Uslu, Kemal Yüksel, Av. Halit Çelenk, Av. Akay Sayılır**'ın da bulunduğu 54 kişi imza atmıştır. (Yılmaz Elmas; Sorunlarıyla Öğretmen, s 36-39)
- 1006 **Milliyet Gazetesi**; 1. 2. 2012
- 1007 Yalçın Yusufoğlu; **Abece Dergisi** sayı 300, s.16, Ağustos 2011

KAYNAKÇA

- Akyüz, Yahya;** Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri
Doğan Basımevi Ankara 1978
- Akyüz, Doç.Dr.Yahya;** Öğretmen Örgütlenmesi, Ank. Ün. Eğt. Fak. Yay.
Ankara
- Akyavaş, Halil;** Toplum Kalkınması Çabaları. Etki Yayınları İzmir 2002
- Altunya, Niyazi;** Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi, Ürün Yay. Ankara
2008
- Ayata, Dr. Yunus;** Ayanzade Namık Ekrem, Asitan Yayıncılık, Sivas 2009
- Tunaya, Prf.Tarık Zafer;** Türkiye’de Siyasal Partiler, Cilt I. Hürriyet Yay..
- Aydın, İsmail;** Eğitim Emekçilerinin Tarihine Katkı / *Mekاتب-i İbtidaiyye Muallimleri Cemiyeti Esas Nizamnamesi*, Abece Dergisi sayı 225, Mayıs 2005
- Aydın, İsmail;** Dünden Bugüne Öğretmenler, Eğitim Sen yay. Ank, 1999
- Aydın, Suavi – Taşkın, Yüksel;** 1960’tan Günümüze Türkiye Tarihi, İletişim Yayınları, İstanbul 2004.
- Bozkurt, Ali;** 12’den 12’ye Anılar. Eğitim Sen Yay. Ankara 2000
- Baykurt, Fakir;** İFADE /TÖS Savunması Eğitim-İş yayınları, Ankara 1994.
- Coşkun Feyzi;** Çalışma ilkeleri Açısından TÖB-DER. TC Kültür Bak. Yay.
Ankara 1999
- Çelenk, Halit;** Hukuk Açısından TÖB-DER Davası. EĞİT-DER Yay. Ankara
1990
- Demir, Serdar;** Kamu Görevlileri Örgütlenmesi: Türkiye’de Kamu Görevlileri Dernekleri Deneyimi. Ank. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1990
- Devrimci Yol Savunması / 12 Eylül Öncesi ve Sonrası. Simge Yayın Evi,
Ankara 1989
- Evren, Sami- Yıldırım, Cafer- Evren, Siyami;** Eğitim Emekçileri Tarihi, Birleşim Yay. 1995 Ankara
- Elmas, Yılmaz;** Sorunlarıyla Öğretmen. Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul
1994
- İnce, Ahmet;** Demokratik Öğretmen Hareketi, Aygöl Matbaası Ankara
1989
- Gazioğlu, Gültekin;** Anadil Eğitim Sorunu, Türkiye Postası Sayı:50 Köln
1985
- Gazioğlu, Gültekin;** Roman Gibi/Anılar, Eğitim Sen Yayınları, Ankara, Nisan 2006

Özcan; Namık; Sosyal Mücadelede TÖB-DER'in Yeri ve İşlevi, Ankara 1975 (Milli Küt. 1976 AD 889)

Palazoğlu, Ahmet Bekir; Başöretmen Atatürk, Cilt:1, MEB Yayınları Ankara 1991

Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi; Fasikül No: 69, 26 Mart 1990, İletişim Yayınları

T.Ö.D.M.F; 17. Kurultay Çalışmaları, Ay yıldız Matbaası,1964 Ankara.

Yaşar, Süleyman; Yarım Kalan Düş. Çengel iğne Yay. İstanbul 2006

Yergün, Berna; TÖB-DER'in Bir Demokratik Kitle Örgütü Olarak Türkiye'nin Demokratikleşme Sürecine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, 2001. (tez no: 105161)

Yesevizada; TÖB-DER Meselesi. Sebil Yay. İstanbul 1976

DERGİ-GAZETE

Hakimiyeti Milliye; 26 Ağustos 1928.

Muallimler Mecmuası, 15 Mart 1931

Resmi Gazete; Sayı 17486, 16 Ekim 1981.

İMECE Dergisi; sayı 100, Ağustos 1969

Abece Dergisi; Sayı 295, s.1, Mart 2011

Abece Dergisi; Eylül 2015, sayı 325.

Eleştirel Pedagoji Dergisi; sayı 28, Temmuz- Ağustos 2013, Ankara

Abece Dergisi, sayı 325,

TÖB-DER, I. Olağan Kongresine Sunulan Rapor, Ankara 1972

BROŞÜRLER:

TÖB-DER'de Bunalım Yok Kargaşa Kundakçıları Var (Demokratik Merkeziyetçiler). Ankara 1977-1978

TÖB-DER'de Yaratılan Bunalım Aşılacaktır. TÖB-DER İstanbul Şube Başkanı Talip Öztürk'ün Basın Açıklaması. Aralık 1977 İstanbul

İstanbul TÖB-DER Şubesi Kawa Grubu Çalışma Programı. 25 Mayıs 1977 İstanbul

Özlük Sorunları Üzerine İnceleme ve Öneriler; Eğitim Dizisi-10, TÖB-DER Yay.

Sosyal Savaşımda TÖB-DER'in Yeri ve İşlevi; Eğitim Dizisi-2 TÖB-DER Yay. İlkelerimiz ve Çalışma Program Taslağı (Devrimci Demokratik Birlik)

TÖB-DER Ankara Şubesi 1976-77 Çalışma Programı

Demokratik Eğitim Kurultayı Sonuç Bildirgesi-Kararlar, 1978 (Renksiz kapaklı)

Demokratik Eğitim Kurultayı Sonuç Bildirgesi-Kararlar, 1978 (Renkli kapaklı)

TÖB-DER'in 3. Olağan Genel Kuruluna Giderken "Demokrasi İçin Birlik" Çağrısıyla Bir Araya Gelen Devrimci Öğretmenlerin Görüşleri (Demokrasi İçin Birlik)

Demokratik Merkezîyetçiler Ankara Şubesi 1977 Çalışma Program Taslağı. Ankara 1976

Yaşasın Öğretmenlerin Devrimci Eyleminin Birliği- Devrimci Öğretmen (Kartal şubesi)

Devrimci Öğretmen Hareketi ve "TÖB-DER", 1979-1980

Emperyalizm-Ulusal Bağımsızlık ve Kültür; TÖB-DER Yay. Eğitim Dizisi-9, 1977

Özgürlük Grubu İstanbul Şubesi Çalışma Programı -1978

TÖB-DER; Şahin Fırat, 1976 (Milli Küt. 1976 SC 97)

TÖB-DER Adana Şubesi Birlik Dayanışma Grubu 1977 Program

DERGİLER:

TÖB-DER Bültenleri

TÖB-DER Gazeteleri

Halkın Sesi; 10 Ağustos 1976

Halkın Kurtuluşu; 14 Şubat 1977

Halkın Birliği; 1 Mart 1977

Görüş, Mayıs 1973

Özgürlük Yolu Dergisi; Sayı 41, 8-9 Ekim 1978

Devrimci Öğretmen; 4 Nisan 1977

GÜNLÜK GAZETELER:

Cumhuriyet

Milliyet

Hürriyet

Vatan

Yeni Asır

Politika

Tercüman

Güneş

Yeni Ortam